Coperta : *Andrei Olsufiev*

EUGEN BARBU

ŞOSEAUA NORDULUI

ROMAN

Voi. I

1967

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

1

Motorul maşinii vibra uşor, avea un bîzîit continuu, metalic, ca şi cînd un fluture cu aripi de tablă ar fi zburat înLăuntrul unui cilindru. Maimuţoiul de pîslă de pe parbriz, cu un bot alb de catifea, începu să se învîrtească în jurul sîrmei subţiri de care atîrna. Dumitrana coborî paleta de celuloid verzui ca să-şi apere ochii de soare. Se grăbea. Simţea cum îi tremură muşchii picioarelor. Ar fi vrut să claxoneze, dar se vede treaba că omul cu bidoanele era foarte scrupulos. Celălalt aştepta răbdător lîngă el. Oricum, ar fi vrut să se ştie mai repede în stradă, dincolo de poarta înaltă, pe o şosea, gonind cu optzeci de kilometri pe oră spre punctul cunoscut unde-1 aşteptau doi tovarăşi. într-un ceas, un ceas şi jumătate, trebuia să fie acolo, orice s-ar întîmpla, şi iată că se găsise un individ năduşit şi gras — ce-şi tampona mereu fruntea cu o batistă mare, albă, tot privind tabelul de hîrtie, ca nu cumva să fie înşelat şi să i se ia ceva în plus — ţinîndu-1 pe loc.

Ca să-i atragă atenţia lui Focşa că întîrziaseră destul, porni încet camioneta. în curtea depozitului — un patrulater mare, plin de praf, înconjurat pe toate părţile de magazii joase cu acoperişuri de şiţă, roase de ploi — nu mai era nimeni. Un cîrd de gîşte albe, dolofane, leneşe, se îndrepta spre ieşire, în marginile şoselei se mişcau uşor, în vîntul abia stîrnit, coroanele unor copaci joşi, destul de bătrîni, poate nişte arţari, poate chiar un stejar sau doi între ei, cu frunza proaspătă, de un verde lăcuit. Era în mai, într-o zi înăbuşitoare, foarte de dimineaţă. Dumitrana simţea cum îi curg broboane de sudoare

pe spate, sub cămaşă. Privise de cîteva ori cerul înalt, albastru, acoperit într-o parte de o îngrămădire vînătă de nori, o masă de aburi cenuşii, apropiindu-se lent. Ştia că o să plouă în mai puţin de o jumătate de oră, şi asta îi dădea un sentiment de siguranţă. Vor fi mai puţine maşini pe şosea, în centrul Bucureştiului circulaţia va fi mai uşoară, poate sergenţii însărcinaţi cu controlul autocamioanelor vor sta şi ei la adăpost şi nu-i vor purica actele, pentru că un ochi mai atent ar observa că pe permisul de circulaţie al răposatului Crăciun Vasile fusese înlocuită fotografia.

Pe poarta mare a depozitului intră o altă maşină. Avea o caroserie înaltă şi semăna cu autocamioanele militare de transport. Nu era bine să fie văzuţi şi de alţi oameni, aşa încît apăsă uşor pe butonul rotund al claxonului. Tovarăşul lui nu întoarse capul, ca şi cînd nu l-ar fi auzit. Sta aplecat peste hîrtia celuilalt şi urmărea ceva.

Trebuia să mai aştepte, nu avea ce face. Poate un minut sau două. Era ostenit. Nu dormise toată noaptea. Li se spusese să vină în zori la acest depozit de lapte şi să încarce zece bidoane plumbuite în camionul lor deschis — o rablă cu motor vechi, sfîrîind de căldură după ce parcursese abia douăzeci de kilometri —, operaţie pe care, la drept vorbind, el n-o pricepea.

Dumitrana văzuse cîteva sute de astfel de bidoane aşezate unul lîngă celălalt în curtea întinsă. Din depărtare păreau popice de plumb strălucind în soare, radiind o căldură uşoară. Unele aveau etichete de metal, nişte bucăţele de cositor pe care era imprimat numele unei întreprinderi. Ştia că în noaptea aceea nişte tovarăşi goliseră laptele din mai multe bidoane şi aşezaseră pe fundul lor cîteva pachete de dinamită învelite în cîrpe sau în mari tampoane de vată.

Pentru că aşteptarea se prelungea, porni iar maşina, încet, pînă în apropierea celor doi. Şeful depozitului era distrat. Dumitrana înţelesese încă de la venire^că n-aveau de ce să se teamă de el. Omul nu făcea decît să verifice factura şi să numere bidoanele schimbate, ca nu cumva să fie înşelat. împreună cu Focşa, Dumitrana descărcase vasele goale, încuiaseră cu grijă capacele sistematice şi la îndemnul individului gras şi indiferent se îndreptaseră către grămada de bidoane pline. „Legătura" le spusese că ele vor fi însemnate şi nu vor trebui să caute prea mult. într-adevăr, după o^ scurtă cercetare, le văzuseră. Erau zece, aşezate unul lîngă celălalt, intr-o margine. Şeful depozitului îngăduise să le transporte la autocamionetă după ce rostogoliseră într-o parte vasele goale de schimb. Acum nu era vorba decît de o formalitate administrativă, şi Dumitrana se linişti. Bănui că şeful depozitului descoperise ceva în neregulă în factura lor, ceea ce ar fi însemnat ori amînarea transportului, ori chemarea unei persoane străine la faţa locului, dar în cîteva minute Focşa fu lingă el şi putură să pornească.

Maimuţoiul de pe parbriz se mişca arătîndu-şi cînd spatele de catifea roşie, cînd botul alb, murdărit puţin de praf. Şoseaua era netedă, pietrele cenuşii străluceau în lumina puternică a soarelui.

— Ce voia ? întrebă fără să se întoarcă.

— Fleacuri. A trebuit să-i semnez trei tabele. Era cît pe-aci să bage de seamă că nu mai venisem niciodată după lapte. M-a întrebat chiar dacă nu cumva sînt angajat de curînd...

— Şi tu ce i-ai răspuns ?

— I-am spus că are dreptate, făcînd-o şi niţel pe prostul.

Focşa rîse scurt, arătîndu-şi dinţii albi şi puternici.

Drumul era pustiu. Se aflau undeva într-o margine a Bucureştiului, pe o şosea construită printre mari livezi de pomi. Aveau de mers o oră încheiată. îşi priviră ceasornicele, şi Dumitrana dădu mulţumit din cap.

— Ai verificat închizătoarele bidoanelor ? întrebă celălalt.

_ — Da, fiecare capac are o capsulă de plumb. Poate să le privească oricine. Nimănui n-o să-i treacă prin cap ce ascund.

Şoferul privea încordat drumul. Maimuţoiul se mişca într-una, lovind *cu* un zgomot uşor geamul incasabil. Acceleră. Soarele nu mai era atît de puternic. O umbră cenuşie coborî deasupra parbrizului. Dumitrana ridică paleta. în grădinile de pe marginea drumului vîntul apleca crengile copacilor. Din depărtare se auzi tunetul ploii care sosea şi văzură de cîteva ori strălucirea repede stinsă a fulgerelor.

— O să înece_ oraşul ! spuse Focşa cu indiferenţă.

— Poate-i mai bine.

Ploaia începu deodată. Cîteva fire subţiri de apă se prelinseră pe geamul lustruit şi scrijelat de vînturi, apoi parbrizul se aburi de răceală şi se brobonă. Cele două braţe de cauciuc ale ştergatoarelor se puseră în mişcare şi în faţa lor rămaseră doua evantaie străvezii prin care se vedea şoseaua alune-

coasă. Tot mai bătea vîntul. Prin geamul deschis i se auzea vîjîitul. Un curent puternic le trecea pe la urechi. Era răcoare. Era bine. Pomii uzi, prea verzi acum, de un verde violent, alergau bezmetic împotriva lor. Se auzeau tunete îndepărtate, un bubuit rar, cînd mai sus, cînd mai la stînga. Norii prelungi se destrămau la cîte o explozie scurtă de lumină albastră. Ploaia răpăia pe acoperişul de tablă al cabinei. Dumitrana întoarse capul şi privi prin gemuleţul din spate bidoanele pe care şiroia apa.

— N-avea grijă, mîrîi celălalt, sînt închise ermetic. Nu pătrunde apa înăuntru.

Scosese din buzunar o ţigară, mina îi tremura puţin.

— A mers destul de uşor, spuse şoferul.

— Măcar de-ar merge toate aşa...

Focşa îşi aprinse o ţigară grosolană şi noduroasă, de tutun ieftin, împuţit, învelită în foiţă galbenă, netransparentă._

— Crezi că ajungem la timp ? întrebă fără curiozitate, preocupat de un lucru necunoscut.

-— N-avem de ce să întîrziem. Voi merge pe drumul cel mai scurt. în afară de vreun control, nu văd ce-ar putea să ne oprească...

— Bine, bine...

Dumitrana îi privi chipul uscat, faţa lată, lipsită de frumuseţe, buzele arse şi pomeţii ascuţiţi, apoi ochii reci, îngheţaţi, indiferenţi. Părea obosit. Relaxarea trupului pe pernele autocamionetei era numai aparentă. în realitate pîndea încordat drumul pustiu. „Cîţi ani să aibă ?" se întrebă. Era mai bătrîn decît el, avea poate patruzeci şi cinci de ani, un om tîrşit prin viaţă, cum se zice.

Se apropiau de cartierele mărginaşe ale Bucureştiului. Undeva, în apropiere, se afla un post de control al poliţiei. în depărtare se zărea o barieră de lemn nevopsit şi silueta unui bărbat. Acesta ţinea în mînă un fanion de tabla verde cu un punct la mijloc. Dumitrana încetini.

— Poftim !

Privi afară. Ploua încă. Un sergent îmbrăcat într-o pelerină de muşama cafenie, despicată la gît, un fel de rochie de cauciuc, ţeapănă şi umezită, se apropie de maşină. Opriră. Maimuţoiul de pîslă se mai zbătu de cîteva ori şi în cele din urmă încremeni.

— Ce-i, frate ? întrebă şoferul cu vocea lui groasă, cu o uşoară familiaritate.

Omul salută. Era un bărbat tînăr, roşcovan, cu faţa lucioasă şi ochii cenuşii, indiferent aproape, plictisit de ploaie şi de ce trebuia să facă.

— Ce-aveţi la spate ? întrebă, uitîndu-se profesional la bidoane.

— Lapte pentru domnul Malaxa. Poftim actele, zise Dumitrana, întinzîndu-i fără să i se ceară facturile albastre, scrise cu creion chimic. Ai numai grijă să nu plouă pe ele, că n-o să se mai Înţeleagă nimic.

Sergentul nu le luă. Se apropie mai mult şi se uită la cei doi bărbaţi. După aceea îşi opri o clipă privirile pe spatele roşu al maimuţei de pîslă. Rîse încet, o întoarse şi zise silnic :

— Daţi-i drumul.**t.**

Porniră. Bariera scurtă se ridicase între timp, mînuită de un al doilea sergent, aflat în dreapta drumului, într-o cabină tărcată de scînduri, şi se văzură pe un drum asfaltat, spart din loc în loc.

— Ţi-a plăcut ? întrebă Dumitrana.

— Dac-ar fi toţi ca ăsta !

Un timp nu mai spuseră nimic. Ploaia repede şi rece se transformase într-o bură uşoară, ca şi cînd apa ar fi fost pulverizată printr-o sită fină. Se zăreau cîteva curţi, şi pe turla de tablă a unei biserici jucă prima rază de soare. Norii joşi alergau undeva în urmă, goniţi de vînt. în curînd tot aerul se umplu de mirosul proaspăt de frunziş umezit după o căldura mare şi o sfoiegeală vegetală, un abur aproape fierbinte pătrunse în cabină. Cei doi bărbaţi simţiră iar năduşeala acoperindu-le ceafa şi spatele. Din faţă veneau căruţele unor grădinari, cîteva camioane verzi, trase de cai iuţi. Oamenii priveau indiferenţi şi loveau animalele cu biciuşti scurte.

— Ştii drumul ?

— Da.

Şoferul se uită la ceas.

— Ajungem chiar mai devreme...

Curţile se indesisera. Pe garduri atîrnau fibre de iederă proaspătă. în porţi stăteau femei şi la o pompă copiii se stropeau cu apă. Trecură de un rond de piatră, dincolo de care se zăreau cîteva vagoane de tramvai, şi ajunseră într-o piaţă plină de lume. Dumitrana încetini. Lăsă uşor în jos geamul

din stîngă lui şi scoase un braţ. Se auzea larma cumpărătorilor şi strigătele vînzătorilor, lăudîndu-şi marfa.

— Te-ai uitat în spate ? Nu s-a luat nimeni după noi ? întrebă Focşa.

— Nici o grijă, şefule.

— Fă la stînga acum, pe linia tramvaiului.

— Bine. Cum vrei. Crezi că drumul e mai scurt pe aici ?

Autocamioneta înainta de-a lungul unei străzi umbroase. în faţă se vedea un bulevard larg. Şinele de tramvai luceau de umezeală. Deasupra, cerul se limpezise. Şoferul coborî din nou paleta verzuie de celuloid. Maimuţoiul abia se legăna de sîrma lui.

Ajunseseră din nou la o încrucişare de străzi, într-o piaţă vastă, pavată cu pietre cenuşii. Din spate se auzi un claxon insistent. Dumitrana privi prin oglinda mică de deasupra volanului. Un taxi încerca să-i ia înainte.

— Au intrat dracii în ăsta, zise el rîzînd. Se grăbeşte...

— Fă-i loc.

încetini şi apucă spre stînga. Se auzi clopotul unui tramvai şi trebui să frîneze. Taxiul ajunse aproape de aripa autocamionetei. Şoferul scoase capul şi începu să înjure tare, porni apoi uşor şi se uită iar în oglinda retrovizoare.

— Ori e beat, ori se grăbeşte !

în clipa următoare geamul unei cofetării din faţă luci ca o lentilă de reflector.

— Ptiu !

Dumitrana clipi de cîteva ori orbit, coti puţin spre stînga, auzi un huruit apropiat şi apoi un alt claxon gros. Simţi o izbitură puternică dintr-o parte şi înţelese că fuseseră loviţi de un camion greu, care venise de pe o stradă laterală. O pîrîitură de şipci rupte, geamul de lîngă el se sparse, auzi un ţipăt piţigăiat de femeie, strigătele de surpriză ale trecătorilor, apoi totul se învîrti ca o roată ce nu se mai oprea, o roată albastră şi verde, cu bucăţi de cer şi copaci, cu bucăţi de sticlă zgîriindu-i mîinile. Şoferul simţi un şuvoi fierbinte de sînge pe gît, dar, ciudat, nu auzi înjurăturile lui Focşa, cum s-ar fi aşteptat, şi văzu, mai mult decît înţelese, că acesta fusese aruncat afară, pe trotuar. Uşa maşinii era deschisă, autocamioneta se întorsese pe o parte şi lîngă el zări un bot aerodinamic de camion, un bot cenuşiu şi înalt, cu un vultur nichelat, turtit acum.

Radiatorul aflat sub oblonul de tablă sfîrîia uşor ca un samovar, şi totul se întunecă dintr-o dată.

Leşinul dură un minut sau două. Primul gînd cînd se trezi fu acela că pachetele aflate în bidoanele goale nu vor mai ajunge la destinaţie. îl durea capul şi în jurul frunţii avea un cerc "fierbinte. Ar fi voit să ştie ce s-a întîmplat cu Focşa.

Nu putea să se mişte. Era aproape paralizat. în jur se strînsese o mulţime de bărbaţi şi femei care strigau. Camioneta lor era spartă într-o parte şi bidoanele alunecaseră pe pietrele strălucitoare. „De nu s-ar desface capacele !" îşi spuse. Chiar dacă nu se descopereau pachetele cu dinamită, lucrul cel mai prost se întîmplase : transportul nu avea să mai ajungă la destinaţie. Totul se dăduse peste cap în mod absurd.

•— A murit ! spunea cineva.

îi veni să rîdă şi mişcă degetele mîinii ca să le arate că mai trăia. Cineva îl ajută să coboare. Avea o faţă albă, încremenită şi nu părea rănit. Arăta puţin speriat şi cu siguranţă mîniat de întîmplarea asta neaşteptată.

Privi încă o dată bidoanele plumburii, căzute pe pietrele pieţei. Unul se spărsese şi se turtise şi din el curgea laptele. Capacul era intact, cu sigiliul său de plumb prin care trecea o sfoară subţire.

Străinul de lîngă el îi spunea ceva cu glas tare, dar nu mai înţelese nimic. Simţi din nou leşinul precedat de o uşoară euforie. Ar fi vrut să se aşeze pe pernele autocamionetei sau să stea cu faţa în sus. Căzu, alunecînd într-o parte.

Se trezi mişcat de un necunoscut care întreba :

— Dumneata eşti şoferul ?

l'ocşa nu mai era lîngă el, dispăruse în mulţime.

— Erau doi, spunea o femeie, l-am văzut eu pe celălalt.

Dumitrana nu putu să răspundă. îl ţinea de umăr un sergent in uniformă şi un tînăr îmbrăcat în haine gri. înţelese că iî duceau la un post de prim-ajutor şi că după aceea va trebui sa meargă la poliţie. Aici îi vor cerceta actele şi vor vedea că permisul de conducere e fals şi vor deveni bănuitori şi...

Ceva nu era în regulă. Maşina neagră, apoi un autocamion din spate... Şi Focşa care fusese parcă înghiţit de pămînt. Sau îl arestaseră, şi dacă puseseră mîna pe amîndoi...

In jur se strînsese o mulţime de oameni, un cerc rotitor de chipuri necunoscute. îi venea să vomite, şi un gust dulceag de salivă i se urca din stomac pînă în cerul gurii, ca o rîmă

umedă. Se aplecă puțin înainte, sprijinit de necunoscutul în haine gri.

— E lovit la cap. O batistă, o batistă, ceru cineva.

își simți fruntea umezită de o legătură rece. Pe obraz avea sînge uscat şi vru să se rezeme de ceva.

— Faceți loc, vine comisarul ! spunea o femeie aproape de el.

— Unde-i celălalt ?

— A fugit...

— Nu, s-a dus după un doctor...

Cuvintele se învălmăşeau. Ai fi trebuit să fugă, dar picioarele nu-1 mai ascultau.

— O maşină ! O maşină ! Omul nu mai poate să meargă.

Fu luat pe sus şi purtat prin mijlocul mulțimii. Pe urmă simți iar batista rece pe frunte. Trecu un timp în care îşi pierduse de cîteva ori memoria, apoi se trezi pe pernele unui automobil care mergea foarte repede. în dreapta şi în stînga se vedeau case necunoscute ; nişte ziduri galbene şi cenuşii, curți înalte cu garduri de fier : numeroase săgeți negre, ruginite, cu vîrful îndreptat spre cerul curat.

Era în aceeaşi zi sau poate în alta cînd se dezmetici într-o clinică, în sala unui spital cu zidurile îmbrăcate în faianță, ca pereții unei măcelării. Simți mirosul de iod şi de eter, văzu cîteva femei în halate albe, bine călcate, şi o îngrămădire de tampoane de vată, munți de vată, nişte munți pufoşi, ca de zăpadă care se topeşte, o zăpadă murdărită de pete ruginii de de sînge, nişte pete neregulate, fără formă. îl zgîndări o durere ascuțită mai sus de tîmple şi auzi un vîjîit în timpane, apoi o amețeală dulce şi iar realitatea : ferestre prin care pătrundea soarele, doctori clătinînd din cap şi întrebînd : „Cum te simți ?"

După aceea înțepătura unui ac în braț. Nu înțelegea nimic. Căuta alături chipul lui Focşa şi nu-1 găsea. îşi aminti fața lui înspăimîntată, şi se întrebă în neştire : „De ce-a fugit ? De ce m-a lăsat ?" Urmă un alt gînd, tot atît de tulbure : „Ce s-a întîmplat cu bidoanele ? Unde-au ajuns ? Au aflat ceva ? îl vor întreba ?" Se uită în jur. Lîngă el nu era nimeni în uniformă. Numai un individ posac ce nu se mişca.

în alte răstimpuri de luciditate, urmărea drumul, mereu acelaşi, pe care-1 făcea într-o maşină închisă, cu canapele roase, de-a lungul unor străzi necunoscute. Cîteodată i se părea că

drumul nu se mai sfîrşeşte. Urma un delir fierbinte. „Ce se întîmplă cu mine ? Ce se întîmplă cu mine^?_"

Era sleit. Se trezea într-un pat tare şi îşi dădea seama^că e învelit cu o pătură aspră. Se afla într-o cameră întunecată şi îngustă. Ar fi vrut să se ridice, dar o lene nesfîrşită îl făcea să adoarmă din nou. în jurul frunții avea un mare bandaj alb pe care i-1 desfăcea cineva din cînd în cînd. Trupul îi ardea, i se dădea des apă şi lucrurile îşi pierdeau forma pe neaşteptate. Fețele celor din jur semănau una cu alta, îi venea greu să ştie ale cui erau, şi după un timp nici nu mai încercă să ştie şi căzu iar într-o somnolență lungă şi chinuitoare. Avu coşmare. Vedea mereu camioneta răsturnată pe o parte şi bidonul spart, turtit, cu închizătoarea capacului irttactă, cu un bob de plumb prin care trecea o sfoară, şi laptele curgînd pe pavaj.

Ce absurditate accidentul acesta ! Focşa făcuse bine că fugise. Altfel l-ar fi prins şi pe el... Şi cei ce-l aşteptaseră într-un punct fix... Ce trebuia să facă de-aici înainte ? Privi omul de lîngă el, neras, plictisit, obosit şi el de aşteptare, desigur un agent, nu mai încăpea nici o îndoială... Era limpede. Găsiseră pachetele şi acum aşteptau să i se vindece rana de la cap şi să înceapă ancheta.

2

îl lăsaseră să aştepte într-o cameră goală, luminoasă, cu două ferestre mari, dînd spre o curte cu gard înalt, de-a lungul căreia se clătinau în bătaia vîntului cîțiva plopi verzi, de un verde întunecat, aproape negru, ceea ce îl făcu pe Dumitrana să înțeleagă cît timp trecuse de la accident. „Trebuie să fie la începutul lui iunie", gîndi şi numără copacii cu crengile alungite în sus, ca nişte țigări de foi : nouă pe o parte, trei pe cealaltă. Deasupra lor : cerul gol, aproape alb, ca o tablă încălzită la o temperatură mare.

Afară era foarte cald. Din cauza aerului vaporos şi umed imaginea copacilor era neclară, tremurătoare, văzută parcă printr-o apă. Aci nu se simțea zăpuşeala, deşi geamurile păreau închise ermetic. Privise duşumelele goale, bine măturate, nişte

scînduri vopsite de mult, cu o culoare ce aducea a doliu — o culoare cafenie, întunecată — şi pereţii drepţi şi albi, cu mici pete de sub care ieşea tapetul vechi şi lustruit. Deasupra uşii din faţă, o uşă ca de cancelarie, atîrna portretul Mareşalului, un om bătrîn, tuns scurt, cu o privire fixă, cu o cruzime a gurii ce nu putea să scape nimănui. încolo, nimic, ba nu : un cuier gol, cu trei braţe metalice lustruite de curînd cu sidol.

Nu se auzea nici un zgomot. Dumitrana nu-şi dădea seama dacă este dimineaţă sau după masă. Zidul înalt de cărămidă nu lăsa să se vadă nimic dincolo de el. Soarele bătea de undeva din spatele clădirii în care se afla, poleind numai o parte a copacilor.

Stătea pe o bancă joasă de lemn neluat la rindea, o bancă jalnică, adusă de cine ştie unde şi aşezată acolo întîmplător, sau poate pentru a da iluzia celor ce aşteptau că vor fi trataţi cu blîndeţe, că exista puţină grijă faţă de cei tîrîţi la interogatoriu.

Simţea o uşoară slăbiciune, o dorinţă de a deschide un geam, de a respira o gură de aer curat, ca după o lungă inactivitate, cînd, întins pe un pat cu faţa în sus, privind un tavan alb, poţi să vezi pe el tot ce vrei : relieful lumii, chipuri de oameni, peisaje, orice, cînd te agăţi de propria-ţi imaginaţie ca de o scîndură salvatoare, pentru că numai ea în clipele acelea îţi dă conştiinţa că exişti. Şi urmase osteneala de a se desprinde de aceleaşi amintiri, cînd obosise să orbecăie în memorie ca un om aflat în întuneric şi nu-i mai e somn şi vrea să se gîndească la ceva şi nu reuşeşte ; şi culoarea asta, sau lipsa de culoare — bezna — devine albă sau murdară, o culoare fără culoare, ca pereţii closetelor de cazarmă, cînd negrul este dureros pentru ochi, cînd laşi să-ţi cadă pleoapele pentru a putea să-ţi imaginezi lumina, şi reuşeşti numai pentru cîtva timp, cu un efort ce te sleieşte, un efort care te poate ucide, şi doreşti un zgomot, un păianjen, o furnică, în sfîrşit, o fiinţă vie, să umble pe un zid aspru lîngă tine, numai ca s-o auzi trăind.

Aşezat pe banca rudimentară avea aceeaşi senzaţie de gol. de scufundare, ca după greva foamei. Se putea mişca pe lîngă pereţii albi cu pete vechi, cu coaja căzută şi se putea uita multă vreme la plopii înalţi şi mişcători, putea să vadă diferenţa dintre culoarea proaspătă, sălbatică a pomilor aflaţi în vîrsta verii — plopii verzi, aproape negri, cu frunze lucitoare,

argintii în soare ca nişte cuţite mici sau ca aripile unor fluturi feerici, mîşcîndu-se în bătaia vîntului — şi cerul palid, fără adîncime, un perete albăstrui, decolorat, drept, înalt, nesfîrşit.

Nu auzea mişcarea copacilor, foşnetul frunzelor clătinate foarte puţin. Tăcerea era chinuitoare pentru că urma altei tăceri, o tăcere ce avea să fie ruptă foarte curînd, un răstimp în care încerci să-ţi pregăteşti răspunsurile la nişte întrebări nebănuite. Nu era întîia oară cînd simţea neliniştea surdă de la începutul interogatoriului, teama uşoară abia stăpînită. O dată cu scurgerea timpului îşi spunea că e gata mai curînd să vorbească la întîmpare, fără o logică aparentă, să facă pe nebunul, pe surdul, pe inconştientul, cît s-o putea. Trebuia să mintă sistematic, cu încăpăţînare, să aibă îndrăzneala de a spune orice în afară de adevăr. Sau să tacă. Cu orice preţ. Nu era vorba numai de el, ci mai ales de alţii, de partid, de compromiterea unor acţiuni ce trebuiau duse la capăt.

Uneori, în asemenea momente, te mai gîndeşti şi la altceva, la lucruri foarte îndepărtate, te agăţi cu disperare de amintirea unei dimineţi cînd erai singur şi priveai un lac deasupra căruia săreau peştii argintii într-o joacă ciudată, cînd te întrebai dacă peştii rîd (ce stupid !), pentru că săriturile lor scurte, deasupra feţei întunecate a acelei ape, mărturiseau o atît de sigură bucurie, încît aveai impresia că într-adevăr eşti martorul unei taine surprinse din întîmplare. Urma imaginea ştearsă a altei dimineţi, o dimineaţă de mai, cînd totul foşnea pe o cîmpie, cînd nişte gîze albastre cu aripi mari, străvezii se alergau deasupra ierbii şi se posedau îndelung, cînd totul zumzăia în jur şi ochii te dureau de culoarea prea galbenă a grîului copt, cînd macii rari ţi se păreau prea roşii, de o culoare mai violentă decît cea a sîngelui, şi vîntul nu reuşea să le smulgă flacăra străvezie a petalelor, şi erai cu o femeie alături, stînd lîngă tine cu faţa în sus şi privind cerul...

Şi pe urmă totul parcă se rupsese, revenise amintirea unui spital din Spania, a feţelor necunoscute, a munţilor de vată moale, pătată de sînge şi un delir vechi, amestecat cu inconştienţa primului leşin, de după teama de a nu rosti vreun nume, somnul dureros în care voia să viseze lucruri fără importanţă, cînd chema în vălmăşagul acesta figura celor cunoscuţi sau amintirea unei zile de şcoală. Dorise să-şi reînchipuie drumurile interzise, pînda în noapte, schimbul unui pachet ascuns sub pal-

tonul cu^căptuşeala ruptă — un pachet prelung, învelit în hîrtie cerată şi foşnitoare, o hîrtie lucioasă de tutun clasa întîi, în care transporţi o pastă aproape moale cu ajutorul căreia va fi deraiat un tren, undeva pe o linie necunoscută de lîngă Teruel — un pachet uşor, cu miros de camfor sau de ceva farmaceutic, în orice caz un miros medicinal, puţin parfum de moarte, dacă moartea ar mirosi cumva...

Ce absurd poţi să gîndeşti după înghiţirea atîtor medicamente, cînd realitatea este atît de schimbătoare, cînd salonul de spital ţi s-a părut cîteodată prea vast, cu tavanul prea înalt şi^ chipurile oamenilor prea albe, ca după opium — şi deodată să-ţi dai seama că ai avut dureri foarte mari, că cineva voia *sa* te vindeci mai repede, pentru că îi trebuia mărturia ta^şi că acum, peste cîteva minute numai, ţi-o vor cere,_ şi dacă nu o vor căpăta, vor încerca s-o obţină, pentru că ei, acei necunoscuţi pe care-i aşteptai cu o uşoară nelinişte, cu o oarecare febră, ştiau că în corpul tău doarme o durere încă neadormită.

Tot trupul tău presimţea loviturile. Dincolo de uşa înaltă, imobilă, cu tăbliile crăpate pe alocuri, cu băşicuţe mari de vopsea veche, pîndeau cîţiva necunoscuţi, abia aşteptînd să zgîndăre coaja subţire a suferinţei încă amorţite. Nu se mişcau, nu le putea auzi nici măcar respiraţiile, poate dincolo nu era nimeni, poate_ fumau nepăsători în altă odaie, mai îndepărtată, din clădirea tăcută, dar ştiau că singurătatea prelungită îl va înfricoşa puţin, pentru că va avea timp să se gîndească la toate aceste lucruri, cum şi făcuse de altfel...

Dumitrana mai numărase o dată plopii drepţi şi înalţi. Nouă pe stînga, trei pe dreapta. Unde să fie nordul ? se întrebase după un timp, pentru că faptul de a şti unde se găsesc punctele cardinale îi îndepărta alte gînduri. Era un lucru nefolositor, dar cel puţin reuşea să nu-şi mai închipuie tortura viitoare. (într-o pădure i-ar fi fost mai uşor : pomii prind pe coaja lor un muşchi verde, un muşchi întunecat, ca o blană de animal scump, sau un strat de putregai care luceşte noaptea ca fosforul, reflectînd aura puţină a nopţii, dar aici nu era nici o pădure, ci numai cîţiva copaci, stînd în lumina unei zile de vară, şi plopii aceia, nouă pe o parte şi trei pe alta, erau foarte îndepărtaţi, n-aveai cum să vezi dacă au muşchi pe trunchiuri.)

îşi aminti zăngănitul geamului maşinii, revăzu clătinarea maimuţoiului de pîslă la zdruncinătura teribilă şi pe Focşa

alunecînd moale de pe canapeaua veche de piele, proiectat în afară ; apoi, chipul crunt al şoferului care-i lovise, conducînd un camion mare cu prelată, cu un fel de coviltir de scînduri, nişte şipci subţiri, probabil un autocamion pentru _ aprovizionare, transportînd carne sau peşte, sau gheaţă, şi_ în urechi strigătul, strigătele, mai multe voci omeneşti ; apoi învălmăşeala mulţimii, văzută ca printr-o perdea de tifon... Să te prăpădeşti de rîs, nu alta : să meargă totul bine ca pe sfoară, să nu ai nici un fel de greutăţi şi, cînd mai era J^uţin^ să vină pe neaşteptate un camion greu şi să te izbească şi să te trezeşti aici nedumerit şi puţin înspăimîntat de^ incertitudine încercînd să te agăţi de ceva, de un amănunt, să ghiceşti dacă ei ştiau totul sau nu ştiau nimic, să speri fără multă speranţă că vei fi cercetat numai asupra accidentului...

Pe urmă gîndul chinuitor că n-ai reuşit să ajungi la destinaţie, că pachetele acelea atît de necesare au fost pierdute şi apoi ceva şi mai dureros : teama că dacă vei mărturisi, dacă n-ai să mai poţi răbda umilinţa şi durerea, va urma moartea, nu numai a ta, ci şi a altora.

După aceea totul i se învălmăşise în minte. Se deschisese uşa şi intrase un om mărunţel, cu un început de chelie. îl poftise dincolo de dreptunghiul întunecat, tăiat parcă în peretele alb, un dreptunghi moale, cenuşiu, de umbră. Dumitrana trecuse pragul într-o cameră la fel de goală, mai întunecoasă însă din cauza unor perdele, lungi şi grele, trase împotriva luminii, oprind-o, lăsînd numai o radiaţie plumburie pe podelele acoperite cu un covor. în spatele unei mese pline cu hîrtii aştepta un alt bărbat îmbrăcat într-un costum deschis, de vară, cu o cravată galbenă bine înnodată sub gulerul apretat al cămăşii albe, şi ea bine apretată. Avea o faţă osoasă, palidă, de om suferind. îl întîmpinase, ridieîndu-se cu o politeţe neobişnuită în asemenea împrejurări, şi înţelese că nu se află într-o circumscripţie oarecare de poliţie, ci la Siguranţă, într-o clădire retrasă, la unul din acele sedii neştiute de nimeni, unde se făceau anchetele cele mai delicate.

— Mizdrache ! se recomandase inspectorul cu un glas uşor, pleeîndu-şi puţin capul lunguieţ şi aşezîndu-se pe scaunul lui, lăsîndu-1 în picioare şi pe el şi pe însoţitor, pentru că în odaia aceea nu se afla decît un singur scaun.

Avea mîini uscăţive, lungi, osoase, albe, livide — fără vreun inel pe degete. Lumina cenuşie din jur, liniştea, nemişca-

rea martorului acestui început de interogatoriu, îl tulburară pe prizonier.

— O obligaţie nenorocită mă face să vă întreb unele lucruri, începu el cu o strîngere abia vizibilă a gurii. Vă rog să-mi răspundeţi cu sinceritate, să-mi uşuraţi ce am de făcut...

Scoase un ţigaret străveziu, apoi se răzgîndi şi îl vîrî în buzunarul de la piept al hainei bine călcate. în faţa lui pe birou, deasupra unor hîrtii împrăştiate, se afla un obiect ciudat, mic şi verde, un fel de ascuţitoare din acelea care se dau gratuit prin librării, ca reclamă. Dumitrana îl privi cîtva timp pînă îşi dădu seama că era o broască de tablă. Inspectorul scoase dintr-un sertar o cheiţă mică, strălucitoare, şi o învîrti în mecanismul jucăriei. Se auzi un arc metalic încordîndu-se şi, surîzînd ca un copil, lăsă broasca de tablă să sară singură peste hîrtiile aşezate alandala. După cinci sau şase salturi jucăria se opri. Mizdrache întinse o mînă palidă, subţire, goală, ospasă şi o aduse înapoi, întorcînd din nou cheiţa în gura arcului. De data aceasta nu mai lăsă broasca de tablă să sară. O stăpînea în pumnul închis, ţinînd probabil de prelungirea arcului, cum ai ţine o petarda sau o grenadă, numai de cui, gata s-o arunci din moment în moment.

— Numele dumneavoastră ? întrebase moale.

— Crăciun Vasile...

— Vreţi să-mi spuneţi cum s-a produs accidentul ?

Dumitrana îi povesti pe scurt totul, fără să pomenească de unde plecase şi că era însoţit. Inspectorul asculta fără atenţie, privind dincolo de el, cu ochii mici, visători.

Cînd termină, celălalt lăsă să treacă un scurt răstimp de tăcere.

— Da, bine, mormăi.

Faţa lui rămase imobilă, părea mai albă ca la început. îşi privea palma închisă fără să dea drumul jucăriei. Dumitrana simţi că începe să se enerveze, ceea ce era foarte rău.

Mizdrache ridică deasupra biroului carnetul de conducere din 1936 sau 1937.

— Din permisul dumitale înţeleg că eşti un şofer bun şi că te afli la primul accident...

Celălalt vru să nege vag, şovăi o clipă, neînţelegînd în ce cursă intră, dar, neputînd citi nimic pe faţa inspectorului, confirmă.

— îmi pare rău că s-a întîmplat aşa, reluă anchetatorul tot moale, cu o voce stinsă. Pagubele o să stabilim noi cine să le plătească, deocamdată însă ne interesează altceva...

„Acum, îşi spuse Dumitrana, acum, dacă aş putea să-mi ţin firea, să ghicesc ce ştiu oamenii ăştia şi ce nu..." Nu-i plăceau politeţea lui Mizdrache şi şiretenia lui abia disimulată.

Inspectorul deschisese carnetul de conducere, privise fotografia ştearsă, tulbure şi veche, lipită pe contrapagina coperţii de carton. „Oare îşi va da seama că ştampila e falsă ?"

— Din datele aflate în permisul dumneavoastră reiese că sînteţi fiul...

— Elenei şi al lui Nicolae Crăciun.

— Domiciliat în...

— Bucureşti, strada Rucăr 18.

— Perfect ! spuse cu satisfacţie celălalt, dar cu o satisfacţie ciudată pentru urechile prizonierului.

„Se joacă cu mine, ştie totul, dar n-am ce face, trebuie să încerc şi, cînd nu s-o mai putea, să mă prefac că mi-am pierdut memoria din pricina accidentului."

— Şi-acum, unde locuiţi ?

— Tot acolo, răspunse cu o uşoară nesiguranţă.

Anchetatorul dădu drumul jucăriei pe masă. Broasca de tablă sări iar de cîteva ori, arcul ei hîrîi (nu se auzea decît destinderea lui metalică, un fel de bîzîit enervant) şi după aceea se opri. Mizdrache, răbdător, privi cheiţa strălucitoare, ridicînd-o puţin, ca şi cînd ar fi vrut să i-o arate şi celui din faţa sa, de care nu-1 despărţea decît masa acoperită cu foarte multe hîrtii, şi apoi întoarse meticulos jucăria, ca un om ce poate să piardă multă vreme şi nu se grăbeşte.

— Poate nu mai locuieşti acolo ? ! se auzi glasul lui puţin ironic.

Dumitrana uitase că în spatele său se mai afla cineva. Auzi răsuflarea bărbatului care-1 poftise la comisar.

— Ce zici ? insistă.

Mizdrache se ridică din scaun, îi întoarse spatele şi cîteva minute păru că uitase de el. Ţinea în pumnul strîns jucăria de tablă. Dumitrana îi fixa degetele albe, lungi, cu o încăpăţînare voită. Ar fi vrut să spună ceva, dar cuvintele nu veneau, ştia că e mai bine să tacă, să nu scoată vreo vorbă, deşi asta îl acuza.

— De unde ai actele ? întrebase inspectorul fără să se întoarcă, cu privirile tot la perdelele roşcate, roase în marginile de jos.

— Care acte ? întrebase prizonierul cu o mirare ce nu mai putea înşela pe nimeni şi îşi dădu în aceeaşi clipă seama că celălalt renunţase dintr-o dată la tonul ceremonios de mai înainte.

— Actele de conducere ! Permisul !

— Permisul este al meu.

Anchetatorul se _ întoarse rînjind spre el. Chipul său era acum mai puţin palid, şiretenia ochilor se accentuase, se vedea bine că omul simţea nevoia să-şi arate triumful. „Pentru cît se bucură !^Şi sîntem doar la început !" gîndi prizonierul, şi-i veni să rîdă, ştiind că or să mai aibă de furcă cu el. De altfel, important acum era grija de a nu obosi.

— Foarte ciudat, apăsă celălalt pe toate cuvintele. Dumneata ar fi trebuit să te afli în cer. Mi se pare că ai fost înmormîntat acum două sau trei luni.

Mizdrache nu rîse, avea numai un dispreţ silnic pe faţă, ca şi cînd i-ar fi spus : „Ce dracu te mai joci de-a v-aţi ascunselea ? Nu înţelegi că am fost peste tot în timpul cînd tu stăteai în spital, mărturiseşte mai bine, fără să negi nimic."

— Uite ce e, adăugă el cu o cruzime neascunsă, n-avem timp de pierdut, te-am rugat încă de la început să-mi uşurezi ancheta.

Se apropiase de el, îi răsucise un nasture de la cămaşa murdărită şi neschimbată de multă vreme, privindu-1 fix. După asta adăugă zeflemitor, cu siguranţă :

— Să nu-ţi închipui că noi primim aici leafă de pomană. Ce zici, Ciripoi ?

Omul din spatele şoferului scoase un „de" neutru, fără nici o căldură, ca şi cînd nu s-ar fi îndoit de nimic.

— Trebuie să ne spui de la cine sau cum ţi-ai procurat carnetul de conducere.

Mizdrache reveni la locul lui fără să mai adauge un cuvînt. Se aşeză pe scaun, deschise pumnul încordat pînă atunci şi dădu drumul jucăriei de tablă, care hîrîi iar cîteva momente. Cînd broasca de metal îşi făcu drumul, inspectorul ridică cheiţa strălucitoare şi întoarse din nou arcul. Celălalt continuă să tacă.

— Credeam c-o să ne înţelegem, dar văd că nu-i chip, zise rece Mizdrache. Bine, dacă dumneata vrei aşa...

în glasul lui era o părere de rău neascunsă, ca şi cînd ceea ce trebuia să urmeze i-ar fi displăcut cu totul. De altfel, adăugă imediat : - , 1 1

— Să ştii că mie nu-mi place să scot cuvintele cu cleştele, eu lucrez „curat".

Apăsase pe ultimul cuvînt, cu puţină batjocura, ridicase ochii săi înguşti şi spusese aproape şoptit :

— îmi pare rău, îmi pare rău.

Dădu iar drumul broaştei de tabla şi, cînd cajşi termină salturile, privi într-un dosar pe carc-1 deschise fără grabă :

— Te numeşti Vasile Dumitrana, nu-i aşa ?

— Fiul lui Traian Dumitrana şi al Măriei Dumitrana.

— Născut în 1 900.

— Cu ultimul domiciliu în strada Cavaler de Flondor, nr. 2.

Condamnat în 1929 pentru instigare împotriva statului.

— Eliberat în 1 931.

— Membru al partidului comunist ?

— Nu.

Mizdrache închise coperţile dosarului cu violenţă.

— De ce nu vrei să spui tot ? îl întrebă ridicîndu-se. O să te batem, o să te chinuim, de ce minţi ?

— Nu sînt membru al partidului comunist !

— Ba eşti, şi activezi în organizaţia de Bucureşti, ai cărei membri au fos prinşi de asemenea şi pe care o să-i aducem în faţa dumitale să-i recunoşti.

„Dacă strigă aşa tare înseamnă că nimic nu-i adevărat, altfel n-ar fi înfuriat. îi trebuie mărturisirea mea şi numele celorlalţi. Cît despre dinamită, ce dracu s-o fi întîmplat ? Ştie ceva despre ea, au găsit-o ?"

Şi reconstitui totul în minte : au dat desigur peste pachete şi au cercetat permisul său de conducere. Au luat apoi dosarele

r

şi l-au identificat. Era simplu ca bună ziua, trebuia numai să ştie dacă mai prinseseră pe cineva. Dacă era comunist sau nu, ei^ nu puteau_ stabili atîta vreme cît altcineva n-ar fi confirmat că fusese primit în rîndurile partidului cu ani în urmă, ori faptul acesta nu-l cunoşteau decît foarte puţini oameni. Dar ce era cu precizarea asta : organizaţia de Bucureşti ?

— Ciripoi,^ adu-l pe celălalt, zise repede inspectorul.

Omul dispăru şi se întoarse imediat, urmat de şeful depozitului de lapte. Omul părea speriat şi laş. Se tînguia şi îşi frîngea mîinile.

— îl cunoşti ? întrebă Mizdrache.

— Parcă, spuse încet Dumitrana liniştit.

— Complicele dumitale.

— Domnule^ inspector, vă rog... bîigui noul venit, cu o disperare comică.

Mizdrache se apropie de el, îi privi chipul nenorocit şi porunci cu dispreţ :

— Spune tot ce ştii.

— Acum cincisprezece zile, dumnealui şi cu încă cineva au venit la depozit, şi pe baza unei facturi...

— False, adăugă inspectorul sec.

— Pe baza unei facturi false, cum spuneţi dumneavoastră, au ridicat zece bidoane de lapte.

— Perfect. Şi dumneata ştiai ce se află în bidoane ?

Noul venit se^uită năucit cînd la unul, cînd la celălalt.

— Lapte, ce să se afle, păcatele mele ! exclamă.

— Fericiţi cei^săraci cu duhul că a lor va fi împărăţia cerurilor! exclamă inspectorul, şi după aceea aproape strigă ajutorului său : Scoate-l afară !

. 9ᶜi Şiră- Rămaşi singuri, Mizdrache şi Dumitrana se priviră faţă în faţă.

— Acuma nu poţi să mai negi nimic. Dacă am înţeles bine, omul acesta e^nevinovat. Dacă eu vreau, îl vom bate pînă va spune că e_părtaş cu dumneata, dar nu doresc asta. îmi trebuie în schimb numele complicilor.

— Nu şjiu nimic, zise celălalt, trebuia să ridic aceste bidoane şi să le las în curtea uzinei Malaxa, atît.

— Nici însoţitorul dumitale nu ştia nimic ? întrebă Mizdrache cu un început de enervare.

— Care însoţitor ? Am fost singur, omul ăsta nu-şi mai aduce bine aminte.

Mizdrache se aşeză la locul lui, enervat, ^aproape trîntindu-se. Ajutorul lui se întorsese, aşteptînd lîngă uşă.

— Bine, bine, mîrîi ameninţător. Ai mai fost condamnat, ai mai fost anchetat, au trecut destui ani, poate ai uitat, poate vrei să-ţi reaminteşti cum se scot adevărurile pe nas, pe gură, bine, bine, şi doar te-am rugat. ^ ^ _

Deschisese iar dosarul şi citea încruntat. După un răstimp ridică ochii.

— Biografia dumitale e cam încurcată. între 1936—37 ai fost în Spania şi-ai luptat de partea republicanilor. Asta nu te-a împiedicat să dezertezi de pe front, în toamna lui '41. De atunci nu se mai ştie nimic despre dumneata. Ce-ai făcut ?

— Am lucrat pe unde am putut...

— Sub numele de Crăciun Vasile, de profesie şofer... Ei ?

Mizdrache privi iar jucăria de tablă, cîntări în palmă cheia uşoară şi după aceea renunţă s-o mai întoarcă.

— Nu înţeleg ce-i cu dumneata... Eşti aproape un intelectual. Ai studii. Ai urmat o şcoală militară ca băiat de trupă. Puteai să ajungi ofiţer...

Vorbea încet, aproape prieteneşte, mîngîindu-şi falangele lungi, degetele albe şi osoase.

— E de neînţeles cum de nu te-am prins mai devreme... Şi, la drept vorbind, fără accidentul acesta, poate am fi oftat încă multă vreme după dumneata. Ce caraghios lucru, ce caraghios...

Rîse încet, ca de un lucru absurd. Se ridică iar şi se plimbă cu mîinile la spate.

— Ştii bine că nu vei mai scăpa. Acum e război. Aproape nu te înţeleg... E urît să tîrăşti şi pe alţii după tine, dar ce să fac, asta e meseria mea, trebuie să aflu tot, să aduc probe, cît de cît, război-război, dar măcar o urmă de legalitate tot trebuie să existe...

Dumitrana îl asculta curios, mirat puţin de tonul celuilalt. „Acum o să-mi propună să devin informator." Tuşi şi urmări umbra aplecată a inspectorului, mişeîndu-se în dreptul perdelelor, îşi ţinea palmele la spate şi părea foarte trist.

— De fapt, ştim mai multe decît îţi închipui, poate nici n-am avea nevoie de probe. Ah, dacă ar fi după mine !

Tăcu puţin, respiră violent, ca un înecat, şi îşi dădu seama că în camera plină de umbră se mai află cineva, Ciripoi, ajutorul lui. Acesta ar fi putut să-l raporteze cuiva.

Se opri, ridică broasca de tablă, o strînse puţin în palmă, ca şi cînd ar fi vrut s-o turtească, după aceea îşi căută cheiţa şi întoarse arcul cu răbdare.

— Am să te chinui, spuse, nici nu-ţi închipui cît şi cum, deşi, îţi spun drept, am obosit, am nervii slăbiţi... Nu-i chiar atît de uşor să asculţi ţipetele altora.

„Vrea să mă înspăimînte, îşi zise celălalt, crede că va scoate mai uşor un cuvînt de la mine."

— E o luptă pe viaţă şi pe moarte. Sîntem în război. După cum ştii, în curînd totul se va termina. îmi e şi milă de voi ăştia care muriţi tocmai acum la sfîrşit. Nu-i păcat ? întrebă încet, cu o naivitate prefăcută. Doar cîteva nume, înţelegi, şi totul se aranjează, vei mai fi ţinut o vreme şi după aceea, gata, te aşteaptă libertatea. Iarna asta se isprăveşte războiul. O sa urmeze o amnistie, toate se vor linişti...

Dumitrana dădu din umeri, întrebînd :

— Credeţi că o să se termine ?

Din spate se auzi rîsul lui Ciripoi, un rîs neaşteptat, curmat dintr-o dată.

— Se vede bine că nu mai citeşti ziarele de mult, zise Mîzdrache. Trupele noastre sînt departe, în inima Rusiei. Dumneata aperi o cauză pierdută. De fapt vreau să te întreb : ce eşti ? Un anarhist care lupta pe cont propriu, cînd îl apucă cheful, aşa cum vrei să mă faci pe mine să cred — şi n-ai să reuşeşti —, un disperat nemulţumit din pricina situaţiei personale ?

Cum celălalt nu-i răspunse nici de data aceasta, inspectorul îşi lăsă braţele de-a lungul trupului cu o exasperare pe care nu şi-o mai ascundea.

—• Destul. îmi trebuie numele complicilor ! Cine a ascuns pachetele de dinamită în bidoane ? Cine sînt tovarăşii dumitale ? Cine te însoţea în camionetă şi unde trebuia să laşi totul ?

Se afla acum din nou dincolo de masă, cu jucăria de tablă în mînă, ţinînd-o strîns în pumn, gata s-o aşeze deasupra hîrtiilor răvăşite.

Aşteptă un minut sau două, apoi dădu drumul broaştei sa sară. Se auzi după aceea hîrîitul metalic al arcului şi cînd salturile ei încetară aruncă cheiţa pe masă.

— Bine, bine ! spuse. Adu-i pe ceilalţi, i se adresă lui Ciripoi.

Cînd rămaseră singuri, exclamă :

— Sînteţi încăpăţînaţi, dar o să vă împuţinăm intr-atit, incît n-o să mai rămîneţi decît cîţiva, dacă veţi mai rămîne...

3

„Pe nenorociţii ăştia îi bat degeaba", îşi spuse Dumitrana privind chipurile nerase ale celor trei oameni care stăteau întinşi pe pămîniul plin de paie. Toţi aveau o privire fixă, ochii căpătaseră o opacitate supărătoare, ai fi putut să le treci flacăra unui chibrit prin lumina lor şi n-ar fi observat-o. Stăteau rezemaţi de scîndurile grajdului cu mîinile legate la spate, aşteptînd cu resemnare cele ce aveau să urmeze. Ion Petre, singurul cunoscut, nu-l privea, nu-l privise nici măcar o clipă, ca şi cînd s-ar fi temut că e spionat de cineva. Cu bărbia în piept, îşi mişca din cînd în cînd degetele murdare ale picioarelor. Pe faţa lui nu se putea citi decît o nepăsare resemnată. De cîteva ori şoferul îşi întoarse privirile de la el la cei trei ţărani, pentru că ţărani trebuie să fi fost, speriaţi, cu cămăşii*; sfîşiate şi ude. Sub zdrenţele rămase li se vedeau rănile, nişte umflături vinete, lungi, cu margini albe : pungi cu lichid mustind. Pe pieptul lui Ion Petre se zărea o dîră de sînge roz, ştearsă de apa turnată pe el. Toţi aveau febră, nu dormiseră aproape de loc sau, dacă aţipiseră, căzuseră într-un somn scurt, neliniştit, cu spasme şi strigăte.

Agenţii se odihneau. Erau patru bărbaţi necunoscuţi, fumînd tăcuţi cu spatele la ei, fără măcar să-i privească. Stăteau pe nişte scaune primitive, un fel de capre de lemn. Afară, în curte, era soare, o lumină albă de vară, o lumină orbitoare dacă ai fi privit-o ieşind din locul acesta întunecos. Mirosea a urină de cal, a harnaşamente vechi şi a paie putrezite, un miros pătrunzător, stricat, înecăcios.

Dumitrana se dezmeticise cu cîteva clipe înainte, cînd uşile fuseseră date de perete, şi lumina dimineţii de iunie pătrunsese înăuntru. Abia atunci văzuse grinzile afumate, cîteva bîrne groase dreptunghiulare, pline de pînze de păianjen şi praf, ferestrele lungi, cu drugi albaştri aşezaţi unul lîngă celălalt şi

despărțiturile înguste, prăbușite, de unde plecaseră de multă vreme ultimii cai. Nu rămăsese decît izul stătut de grajd. Pe jos, paie tocate^ de copite și praful, o perdea albă aruncată spre ușă de pornirile rare ale vîntului.

Deasupra, de chingile vechi, agenții atîrnaseră trei frînghii, pe care unul dintre ei le încercase pe rînd, agățîndu-se cu toata greutatea de ele și spînzurînd cîteva clipe cu picioarele strînse sub.Șezut. Inelelevechi de fier ținuseră. Nu se auzise decît un pirîit al grinzii și o încordare a lemnului vechi. Acum așteptau cu toții venirea șefului. Lîngă ei se aflau căldările de apă, răsturnate cu fundul în sus.

Ion Petre fixa felinarul încă fumegînd, la lumina căruia îi bătuseră cu o seară înainte, un felinar obișnuit de tablă în formă de pară, cu fitil unsuros. Pînă în zori, dăduse o lumină șovăitoare, palidă, și umbrele anchetatorilor se mișcaseră pe pereții grajdului cîteva ceasuri. înainte de a începe să-i lovească, unul dintre ei dăduse drumul în curte unui motor de tăiat lemne. Un timp, mașina neagră cu roți de fontă, pe care o zăriseră în treacăt în fața ușii de lemn, păcănise în gol, tușind, scuipînd nori de benzină arsă, făcînd explozii și acoperind țipetele paznicilor de la depozitul de lapte bătuți cu vergile de cauciuc, apoi, dintr-o dată, cînd nimeni nu se aștepta, se defectase, și cureaua de piele care unea roțile de comandă cu jgheabul unde ar fi trebuit să stea lemnele se învîrtise în gol și oamenii lui Mizdrache se priviseră mirați. După aceea nu se mai auziseră decît gemetele înfundate ale țăranilor și liniștea nopții.

O vreme, ascultaseră cu toții această tăcere profundă, urmată de încercările unuia dintre agenți de a pune în funcțiune vechea mașină de tăiat lemne. După o jumătate de ceas, renunțase. Atunci comisarul Ciripoi se ridicase de la locul său, o buturugă pe jumătate putrezită, pe care se așezase încă înainte de a începe „ancheta", își privise ceasornicul, își scuturase meticulos fundul pantalonilor și spusese :

— încetați, continuăm mîine !

Mizdrache fumase tot timpul fără să scoată un cuvînt, rămas mai mult în umbra din fundul întunecos al grajdului — un spectator liniștit, nemișcat, schimbînd numai piciorul pe care se sprijinea, fără să pară înverșunat sau plictisit că timpul se scurge încet, foarte încet.

Paznicii depozitului de lapte fuseseră ridicați în picioare deodată, fără să li se dezlege mîinile. Rămăseseră așa multă vreme încovoiați și umili, gata să primească loviturile. Aveau spinările tăbăcite și cămășile umede de sînge. Pe chipurile^ lor se așternuseră resemnarea și tristețea. La început nici măcar nu plînseseră, li se părea fiecăruia că sînt pradă unui vis unt, care n-o să ia sfîrșit prea curînd. Aveau o resemnare animalica, ca a vitelor duse la înjunghiat. Unul spunea rar, după fiecare lovitură primită :

— Doamne, ia-mă ! Doamne, ia-mă !

Și cînd totul se terminase, pe neașteptate, cînd motorul nu mai avusese benzină poate sau o rotiță nu mai funcționase un timp, chinul prelungit încetase. Urmaseră încercările unuia dintre agenți de a pune din nou în mișcare vechea mașină de tăiat lemne, bufniturile scurte ale roților mergînd în gol, păcănitul jgheabului metalic, și pe urmă ordinul lui Mizdrache :

— Gata, pe mîine ! Pînă atunci se mai gîndesc ei, ne mai gîndim și noi. Cine rămîne de gardă ? _

Inspectorul nu-i mai adresase nici un cuvînt, _nici lui, nici lui Ion Petre, și trecuse o noapte, o noapte chinuitoare, lungă, tăcută, dușmănoasă. îi legaseră de cîte un stîlp al grajdului, la cinci metri unul de celălalt, în așa fel, încît orice încercare de a comunica între ei să fie cu neputință. Fuseseră păziți de doi dintre agenți. Un timp, ușa grajdului rămăsese larg deschisă. Oamenii de gardă stăteau cu spatele la ei : două siluete prelungi, nemișcate. Mîinile lor nevăzute, ducînd rar țigările la gură, desenau pe placa neagră a nopții linii seînteietoare. Țăranii adormiseră imediat sau încercaseră să adoarmă, aveau un fel de febră însoțită de vise. Dumitrana ar fi vrut să-i facă un semn lui Ion Petre, să-i șoptească ceva, dar erau prea departe unul de altul și n-ar fi trebuit să fie auziți de nimeni, nici măcar de paznicii depozitului de lapte, care i-ar fi putut trăda dacă ar mai fi fost bătuți.

După cîteva încercări șoferul renunțase. Ion Petre nu dădea nici un semn de viață, părea amorțit de lovituri, fără cunoștință. Poate il bătuseră mai mult decît pe el, poate era mai puțin rezistent, așa că îl lăsă în starea aceea de somnolență.

Ceasurile trecuseră greu. Dumitrana ațipise de cîteva ori. Avea și el febră. Se întrebase cînd vor reîncepe să-l chinine, cum și cît va mai putea să rabde, să tacă, să nu spună nici măcar un cuvînt •— pentru că a se ruga sau a geme i se

părea ceva mai ruşinos decît moartea. Şi nu era vorba numai de el, ci şi de cît va rezista celălalt, dacă va reuşi să se prefacă pînă la urmă că nu-l cunoaşte. Poate era mai bine că Ion Petre nu ridicase pleoapele, deşi ghicise că nu dormise decît cu intermitenţe, scufundîndu-se în mari goluri de oboseală, tresărind după cinci sau şase minute de prăbuşire, şi ridicîndu-se apoi la pragul cunoştinţei.

Felinarul arsese cîtva timp, poate pînă la apropierea zorilor, cînd lumina era încă tulbure şi prizonierii puteau să vadă cu ochii cîrpiţi de osteneală o fîşie de cer, stelele clipind uşor, plutind într-o ceaţă viorie şi umbrele celor doi călăi. Mai pe urmă zăriseră fumegarea fitilului şi se simţise răcoarea dinaintea răsăritului. Uşile fuseseră închise. Unul dintre anchetatori rămăsese înăuntru, celălalt se plimbase o vreme prin faţa uşii şi timpul se scursese mai încet, într-o aşteptare nesfîrşită, prelungă.

Se făcuse parcă întuneric, deşi afară cerul se albea. Geamurile înguste nu lăsau să pătrundă decît nişte dîre subţiri şi cenuşii. Grinzile vechi abia se zăreau. Aerul devenise apăsăt'or, nu mai avea puritatea de la miezul nopţii, era înecăcios, totul începuse să miroase a sfoiegeală.

Cei trei ţărani se deşteptaseră pe rînd şi aşteptau tăcuţi începutul unei noi zile, o zi cumplită, de care le era frică. Suspinau ca femeile şi asta îl enervase o vreme pe Dumitrana. Cînd se făcuse aproape şapte, uşa fusese dată de perete şi văzuseră iar patru oameni, stînd în faţa lor pe o capră rudimentară făcută din bile de lemn negeluite, fumînd cu nepăsare în lumina dimineţii. Un al cincilea umbla la motorul de tăiat lemne, pregătindu-l. Se auzea numai un zgomot metalic înfundat şi, din cînd în cînd, un fel de strănut mecanic la o ţeava de eşapament, ca la automobile. Mirosul de benzină arsă incomplet se simţea pînă în grajdul împuţit. Ţăranii rămăseseră parcă paralizaţi, cu spatele lipit de stîlpii de care erau legaţi, cu priviri fixe, ca hipnotizaţi.

Trecuse astfel o oră sau două. Mizdrache încă nu sosise. Agenţii mai şedeau pe capra de lemn şi cel ce încercase să repare motorul nu reuşise să-l facă să păcăne regulat. Aerul se încălzea, devenea un val fierbinte. Curentul uşor, ridicat pînă sub tavanul de bîrne, mişca pînzele de păianjen. Soarele ardea puternic frunzele plopilor din curte, vîrfurile îndepărtate de frunziş nu se mai clinteau la nici o adiere. Şi nemişcarea aceasta

arzătoare a unei zile obişnuite de vara devenea nesuferită, aţîţătoare. Lui Dumitrana îi amorţiseră încheieturile, se tîrî puţin într-o parte, şi vru să-şi mişte degetele mîinilor legate, dar renunţă. Ar fi vrut să mai aţipească puţin, cuprins de o toropeală dulce, o toropeală de plumb ce-i apăsa pleoapele grele.

Sub streaşină nevăzută a grajdului, în răstimpuri, se auzeau păsările, cîteva rîndunele sau vrăbii : un fîlfîit de aripi frecate una de alta, apoi zgomotul unui zbor grăbit, o sfîşiere a aerului neclintit, un zbor, cînd mai îndepărtat, cînd mai apropiat, ciudate zgomote după cele obişnuite : păcănitul motorului, suspinele rare ale paznicilor şi şoapta anchetatorilor, un murmur egal, cuvinte întretăiate, cuvinte despre o petrecere, vorbe porcoase spuse numai între bărbaţi, amănuntele unei orgii de poliţişti cînd sînt siluite femei, amintirea protestelor, reproducerea exclamaţiilor scabroase, toate la un loc învăluind această nepăsare a brutelor care peste cîteva minute numai erau gata să bată pînă la sînge nişte oameni necunoscuţi.

Ion Petre îi privea de cîtăva vreme cu insistenţă. La această îndrăzneală Dumitrana nu ştiuse cum să reacţioneze. Celălalt zîmbise puţin, cu o prietenie mută. Nu lipsea un fel de încurajare în gestul abia văzut al umerilor ridicaţi, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună : „Ce să-i faci, o să treacă şi asta !" Pe urmă clipise de cîteva ori, cu un fel de Morse al genelor, un gest care ar fi putut să însemne foarte multe lucruri : şi „curaj !" şi „pregăteşte-te pentru orice !" Dumitrana schimbase cu el în două sau trei rînduri cîteva cuvinte. în ultimul timp se vedeau mai rar, temîndu-se parcă unul de celălalt, ştiindu-se supravegheaţi de poliţie. De obicei se întîlneau într-o cafenea de pe Văcăreşti. Dumitrana nu bănuise că vor căclea împreună, că se vor regăsi în astfel de împrejurări. Căutase să facă legătura între cei cu care lucra el şi cei pe care-i bănuia că lucrează cu Ion Petre, fără să ajungă la vreun rezultat. Poate era numai o întîmplare că se aflau aici amîndoi; oricum, ar fi trebuit să încerce în noaptea ce trecuse să schimbe cîteva vorbe cu el. Oboseala îi trădase pe amîndoi, poate şi o prudenţă intrată în reflex îi făcuse să-şi ţină gura. Era limpede că nu trebuiau să arate că se cunoscuseră mai înainte. Inspectorul făcuse desigur unele legături, aşa încît trebuiau să deducă după întrebări cam ce ştia Mizdrache.

Putea să fie trecut de opt sau de nouă chiar, şi acesta nu se arătă. Motorul de tăiat lemne tăcuse. Se vede treaba că fusese pus, în sfîrşit, la punct şi îl opriseră. Nu se auzeau decît vocile agenţilor, risul lor grosolan, izbucnind pe neaşteptate. Dincolo de gardul înalt huruia îndepărtat un tramvai. Treceau căruţe goale pe o stradă pietruită şi răzbăteau voci de copii. Prin uşa deschisă se vedea cerul albicios şi vîrful plopilor nemişcaţi. Mai sus şi mai la stînga se rotea un zmeu portocaliu, parcă fără coadă, cu o urmă numai, un fum subţire, un şarpe de cîrpă, ce-l ţinea în echilibru. Dreptunghiul mic de hîrtie pe speteze se mişca cu lene. Pe urmă păsările ciripiră sub streaşină grajdului părăsit.

Inspectorul sosi pe la unsprezece. Era încălzit, îmbrăcat tot în hainele sale proaspete, albe, ras, parcă mai vesel, umblînd grăbit înaintea ajutorului său. Cei patru se ridicară în picioare, spuseră în cor „să trăiţi !" şi aşteptară.

Mizdrache se opri în pragul grajdului, strănută pe neaşteptate şi se întoarse spre Ciripoi :

— Pe ăştia trei (şi-i arătă pe ţărani) du-i înapoi, o să-i mai întrebăm după masă.

Oamenii fură sculaţi cu lovituri de picioare în spate. Unul dintre agenţi îi dezlegă la repezeală şi îi scoase afară, în lumina zilei. Mergeau aplecaţi, fără un cuvînt, cu o grabă comică în mişcări.

— Ei ? întrebă Mizdrache. V-aţi mai gîndit ? Ridicaţi-vă !

Fură dezlegaţi. Dumitrana îşi frecă încheieturile roase şi spuse obosit :

— Ce vreţi să ştiţi de la mine ?

Ion Petre fu împins în faţa lui cu un brînci.

Inspectorul îi privi pe amîndoi cu cruzime.

— Vă cunoaşteţi ?

Ion Petre ridică privirile şi spuse limpede :

— Nu l-am văzut niciodată.

— Şi tu ?

Nu-i mai spunea dumneavoastră, nici măcar dumneata..

— Nici eu...

— Nu vă cunoaşteţi ?

— Nu, spuseră amîndoi cu hotărîrei

— Ciudat, făcu Mizdrache.

Tăcu un timp, îşi scoase din buzunar cheiţa cu care îşi întorcea jucăria de tablă şi o aruncă de cîteva ori în aer, prinzind-o de fiecare dată cu îndemînare.

— Bine... spuse el. Să ştiţi că eu aveam stimă pentru voi, comuniştii, dar încep să mi-o pierd...

Vorbea cu oarecare tristeţe în glas, ca şi cînd într-adevăr ar fi suferit pentru ceva de care se lipsea. Se plimba prin faţa lor, sub privirile celor patru ajutoare, şi a lui Ciripoi, fiinţă slugarnică, numai ochi şi urechi.

— Dacă avem probele nu înţeleg de ce vă mai cramponaţi să negaţi evidenţa. Dumneata, Dumitrana, eşti prins cu un autocamion Ford transportînd dinamită, şi asta n-am fi ştiut dacă nu s-ar fi uitat mai atent la carnetul tău de conducere un pîrlit de comisar de la circumscripţia respectivă, iar dumneata, Ion Petre...

Tuşi înăbuşit şi se întoarse puţin spre uşa deschisă prin care intra lumina puternică a soarelui.

—• Deci, spuse, uitînd să mai enumere vinile celuilalt, de cînd vă cunoaşteţi ?

— Nu ne cunoaştem, zise repede Dumitrana, poate prea repede, mai repede decît ar fi trebuit.

— Bine, bine... să nu-mi spuneţi că am vreun păcat în ce o să se întîmple. Cum am zis, am stimă pentru comunişti, dar ar trebui să învăţaţi că încăpăţînarea... Du-l afară pe ăsta, îi porunci lui Ciripoi, care-l împinse uşor cu braţele pe Ion Petre. Să stea cineva lîngă el pînă îl chem eu...

Mizdrache rîse crîncen, cu o tristeţe abia ascunsă.

— Păcat...

Făcu semn unuia dintre cei rămaşi. Pe celălalt îl însoţise ajutorul inspectorului undeva afară, în curte, dîndu-l în paza cuiva. Omul se întoarse după cîteva minute cu un fel de sac grosolan legat cu două sfori de Manilla la capete.

— Scoateţi-i cămaşa ! porunci Mizdrache.

Doi dintre agenţi ii smulseră cămaşa. Dumitrana rămase gol pînă la brîu. îi privi pe cei ce-l înconjurau : şase brute, cu ochi aprinşi de cruzime, aşteptînd să citească în privirile lui spaima.

— îmbrăcaţi-l cu cămaşa lui Cristos !

Inspectorul îi întoarse spatele. Ciripoi luă sacul grosolan şi i-l vîrî şoferului pe cap.

— Uşor ! scrîşui acesta şi simţi un miros de sînge închegat.

Deasupra curelei, anchetatorii strînseră sfoara de Manilla, ca pe un curmei de ațe galbene. O clipă, Dumitrana avusese o senzație scurtă de asfixie. Pe pielea umezită de căldură simțea pînza aspră, zgîriindu-l. Nu putea să se mişte decît foarte puțin. Cămaşa de sac era strîmtă şi cusută grosolan pe margini.

— Gata ? întrebă Mizdrache.

Era foarte aproape de el şi obrazul îi mirosea a spirt sanitar. Şoferul îi vedea fața proaspăt rasă, o față palidă şi străvezie de om suferind de ficat. Sub ochi avea cearcăne uşoare, cîteva dungi viorii şi încrețituri ale pielii în riduri aşezate unul sub altul. Inspectorul îi spuse cu o bucurie abia ascunsă :

— Aş putea să te chinui altfel. Ceea ce vor face oamenii ăştia care m-ajută e o treabă de nimic. Astfel se pedepsesc hoții de cai, nu cei care au vini politice. Te voi lovi cu mîinile mele peste față, peste spate, am să-ți zdrobesc testiculele cu vîna de bou... De aici n-ai să mai ieşi zdravăn, şi chiar dacă ai să ieşi, nu-ți va mai folosi la nimic, pentru că tu mergi în fața unui pluton de execuție. Nişte pachete de dinamită nu vin din cer, nu se duc în cer... şi eu, Mizdrache, vreau să ştiu de la cine le aveai şi cui le trimiteai. Haide, spune acum, cît mai e timp...

Fruntea îi asudase. îşi scoase batista, o batistă mare, albă, şi oftă puțin obosit.

— M-am gîndit toată noaptea la tine şi la ceilalți. Mi-ați luat şi somnul, nu e o meserie uşoară, să ştii... Peste puțin timp, ziarele vor publica cîteva rînduri: un grup de comunişti a fost prins în timp ce complota la răsturnarea ordinii de stat. Dar cine ştie cum s-au smuls mărturisirile astea ? Oamenii stau acasă, beau cafea cu lapte şi citesc comunicatele Curților Marțiale, dar acolo e numai epilogul. Aici începe piesa, şi atunci să mă întrebe cineva pe mine : „Cum faci, domnule ? Cum le smulgi mărturisirile ?" Uite, mi-e ruşine de dumneata, mi-e ruşine de subalternii mei, mi-e ruşine că-ți țin discursul ăsta cînd ar trebui de fapt să încep să te chinui, dar asta înseamnă că te stimez puțin, înțelegi...

Inspectorul se aştepta să fie întrerupt de celălalt şi se enerva tot mai mult vazîndu-l pe şofer că îl priveşte fix, fără să scoată un cuvînt, Obosise, se ştergea tot mai des cu batista, învîrtindu-se în jurul lui, privindu-i chipul nebărbierit şi scînteierea ironică a ochilor.

— Vreau să te umilesc, înțelegi ? Te voi trata ca pe un hoț de cai, n-am ce-ți face ! Pînă deseară jmi trebuie numele complicilor, ce să ne mai tocmim ? N-am să-ți mai spun nimic de aici înainte...

îi întoarse spatele şi porunci unuia de lingă el :

— Dă drumul la motor...

— Nu e nevoie, zise mohorît şoferul cu o siguranță care-l scotea din sărite pe celălalt.

— Nu so ştie, rînji unul dintre agenți, poate n-ai habar despre ce este vorba.

Dar Dumitrana ştia despre ce este vorba, şi se sili sa nu se mai gîndească la nimic. Prin uşile larg deschise se vedea un petic de curte, argintiu în lumina puternică a soarelui, un dreptunghi de curte forfecat de umbrele îndepărtate ale plopilor. Era foarte cald, şi sub sacul gros pielea îi asudase. Aproape imediat se auzi motorul păcănind la intervale regulate, fîşîkul curelei de transmisie, şi căderea în gol a jgheabului de fier. în depărtare băteau clopotele unei biserici, rar, adînc, sunetele umpleau cerul. Cînd motorul avea vreun rateu şi se făcea deodată tăcere, Dumitrana auzea fîlfîitul scurt, cînd mai apropiat, cînd mai îndepărtat al aripilor păsărilor de sub streaşină grajdului. A, să zbori acum, să fii departe de căldura asta înăbuşitoare, undeva sub cerul gol, transparent, deasupra turlelor tuturor bisericilor din oraş, deasupra închisorilor şi a curților, ascultînd numai vîjîitul vîntului...

Unul dintre cei din jur dispăru pentru cîteva minute. Era un bărbat tinăr, cu o figură de boxer, cu un nas turtit în vreo bătaie, cu ochii aduşi în sus către tîmple. Se întoarse ținînd în brațe un animal mic, sălbatic, cu blană cafenie, lungă, lățoasă : o pisică siameză, foarte frumoasă, fragilă şi sălbatică, cu doi ochi verzi, cruzi, mişcîndu-şi pupilele parcă cu groază. Mizdrache o luă grăbit de ceafă, îi ținu labele cu o mînă ca să nu fie zgîriat, privind-o cu atenție. Pisica se smucea violent, dar nu scăpă. Avea o coadă stufoasă, zbîrlită şi îşi încordase ceafa.

— îți place ? întreba.

Dumitrana nu-i răspunse.

Inspectorul se întoarse şi o ținu cîteva minute cu ochii în soarele puternic de vară, în dreptul uşii. Animalul se smuci de cîteva ori, miorlăi sălbatic, fu cît pe aci să scape şi aproape sugrumat fu adus înapoi. Unul dintre agenți vîrî pisica întărî-

tată, stăpînită aproape de turbare, în sacul de pînză aspră în care fusese îmbrăcat prizonierul. într-o clipă, Dumitrana nu ştiu ce simte mai întîi: strîngerea laţului de sus al sforii de Manilla, care închidea cămaşa aspră sub gît sau ghearele ascuţite ale pisicii înnebunite, căutînd să scape din închisoarea neagră.

Unul dintre călăi îi împiedică în acelaşi timp picioarele cu o frînghie scurtă, legîndu-i gleznele. Dumitrana aproape că se prăbuşi. Se ţinu totuşi în picioare. Cei din jur rîdeau isteric, un rîs prea zgomotos, care acoperea pînă şi păcănitul maşinii de tăiat lemne. Rîdeau cu mîinile pe burtă, aplecîndu-se ca nişte temei gîdilate, cu un rîs nervos, disperat.

— Vina ! ceru Mizdrache, şi Ciripoi îi întinse bucata prelungă şi lucioasă de piele. Inspectorul lovi de cîteva ori cu sete sacul în care se zbătea animalul, fără să se oprească, strigînd : Na ! Na !

Dumitrana simţi o muşcătură sub gît. Gura pisicii, dinţii subţiri ca nişte ace de oţel îi sfîşiară carnea. Sîngele izbucni dintr-o dată sub sacul aspru. Era numai un lichid călduţ, ca o apă trezită la soare, abia încropită, apoi ghearele îi sfîşiară stomacul. Urmară cinci sau şase incizii fine, ca şi cînd ar fi fost tăiat cu lama. Vru să-şi mişte coatele, dar se trezi imobilizat, cu braţele paralizate de forţa altor braţe care-i apăsau încheieturile, sfărîmîndu-i oasele subţiri, ca o menghine. Era şi fierbinţeală şi ceva rece, frig şi cald dintr-o dată. Primi apoi cîteva lovituri de cravaşa pe piele, prin sac, şi veni o altă durere, aceea a coatelor apăsate cu putere de către unul dintre agenţi, o apăsare ciudată, pe care n-o mai simţeai bine, semănînd cu durerea produsă de introducerea unei limbi de oţel sub unghii. Dumitrana scrîşni, încercă să se smulgă, dar animalul îl muşcă iar de gît, înfigîndu-i ghearele în claviculă şi smulgînd cu furie, orbeşte, carnea. Cravaşa de piele şuieră încă o dată şi încă o dată. Acum îl trecură iar năduşelile şi. simţi o moleşeală a bazinului, ca şi cînd cineva i-ar fi aşezat mălai cald pe şolduri. Şoferul leşină. îl trezi numaidecît urletul animalului întărîtat, smulgerea orbească şi iar muşcăturile ascuţite, durerea cu reflexe îndepărtate, cum i-ar fi pus cineva un fier electric în luminile ochilor. Nu mai putu, urlă din răsputeri, omul din spatele său fu răsturnat şi, inconştient, cu o sforţare supraomenească, Dumitrana căută cu degetele răşchirate gîtul pisicii pe care o sugrumă înainte de a leşina din nou, prăbuşindu-se cu ochii plini de lacrimi într-o durere fără sfirşit.

Undeva, în somnul său colorat — o culoare roşie de sînge, o culoare ciudată pe care o străbătea cu tot trupul —, îşi aminti zbaterea ultimă a animalului, in vîrful degetelor mai simţi părul pisicii înăsprit de presimţirea morţii şi în urechi mai auzi trosnitura ca de surcea a gîtului fragil, urmată de o zvîrcolire scurtă şi moale, de o înceţoşare a privirilor şi apoi de leşinul uşurător. Cineva îl izbise cu pumnul peste obraz, vina de piele îi zdrobise faţa uscată, dar el nu mai simţise nimic cîtăva vreme.

Agenţii aduseseră două căldări cu apă. Mizdrache porunci să fie oprit motorul maşinii de tăiat lemne, al cărei zgomot devenise inutil acum şi-l enerva. îl udară îndelung pe prizonier, sfîşiindu-i sacul cu brutalitate şi scoţînd de acolo animalul sugrumat.

îl lăsară cu faţa în sus : o bucată de carne forfecată, ruptă, plină de răni oribile, murdărită de paiele pe care se zvîrcoli inconştient.

— Ridicaţi-l ! Pălmuiţi-l ! striga Ciripoi.

Mizdrache se aşeză pe buturugă cu capul în palme.

— Aduce-ţi-l pe celălalt ! spuse într-un tîrziu, obosit, fără să privească trupul şoferului.'

Cind se trezi, Dumitrana îl văzu pe Ion Petre agăţat cu faţa în jos de unul din cîrligele de fier ruginit de deasupra. Stătea nemişcat, abia legănîndu-se, cu ochii ieşiţi din orbite, cu obrazul purpuriu, ca şi cînd cineva s-ar fi jucat şi l-ar fi boit cu foiţă roşie.

Agenţii fumau aşezaţi pe capra de lemn. Mizdrache lipsea. Nu se auzea nici motorul, numai liniştea amiezii de iunie învăluia grajdul şi curtea pustie. Era foarte cald. Pielea îi ardea, ca şi cînd cineva i-ar fi aşezat cărbuni aprinşi pe piept. în acelaşi timp o mîncărime ciudată, ca după o spuzeală produsă de intoxicaţie sau o urzicare, îl făcu să încerce să se scarpine. Oasele păstiau durerea violentă de mai înainte. Simţea încă muşcăturile repezi ale animalului întărîtat. Privi mirat la Ion Petre. Ar fi vrut să se mişte, văzu iar dreptunghiul curţii, mai îngust acum, cu umbrele scurte ale plopilor şi cerul, acelaşi cer tara culoare, mai alb, apoi vîrtejurile uşoare de praf de deasupra, drumul străveziu al luminii prin fereastra cu drugi prea deşi, aşezaţi unul lîngă altul, şi paiele mărunţite lîngă el, prinse

de pielea obrazului, încrustate în carne, ca un tapet. Simţi în nări mirosul de sînge, foarte apropiat, al rănilor încă deschise, din care curgeau fire subţiri de limfă şi izul de grajd, mirosul de urină de cal, stătut, încălzit şi vechi, aburul bălegarului îngheţat şi umezit de toate anotimpurile : iarna, primăvara şi toamna, materia aceea dospită, gunoiul peste care se aşezase crusta timpului, un strat de pulbere aproape solidificată.

Şi desluşi iar tulbure imaginea lui Ion Petre spînzurînd cu capul în jos, într-o balansare caraghioasă, uşoară, ca şi cînd corpul său şi-ar fi pierdut greutatea, cu faţa roşie, cu ochii bulbucaţi, despuiat pînă la brîu. cu urmele vechilor răni, nişte dungi albastre, linii încrucişate la întîmplare, semnele ciudate ale bătăii. Ion Petre era desculţ. Legătura strînsă a frînghiei care-l fixa de cîrligul ruginit, înfipt în bîrna cea veche a grajdului, îi umflase gleznele (avea nişte glezne de artritic, vinete), şi tălpile erau crăpate şi albe, roşii numai la vîrfuri, sub degetele chircite. Braţele îi spînzurau într-o parte şi alta a trupului, cu sîngele scurs în palmele amorţite.

Dumitrana stătea într-o baltă de apă, o apă amestecată cu bucăţi de paie şi bulgări de ţărînă. In dreptul uşii urcau dîre albicioase de fum, se auzea bîzîitul muştelor de afară şi iar zborul scurt, cînd mai apropiat, cînd mai îndepărtat al păsărilor de sub streaşini. în cerul depărtat nu se mai mişca zmeul portocaliu, bucata dreptunghiulară de hîrtie întinsă pe speteze, cu o coadă cenuşie, abia văzîndu-se din pricina luminii.

Trecu astfel un timp, minute întregi de tăcere, în care şoferului i se păru că iar adormise şi că visează, şi tresărf ca într-un somn, privind trupul spînzurat cu capul în jos al lui Ion Petre. „Trebuie că e mort", îşi spuse de cîteva ori, deşi sîngele din obraz îl făcea să mai spere că nu-i aşa. Celălalt nici măcar nu clipea.

Pe urma într-adevăr adormi şi-l treziră loviturile sacadate ale agenţilor, care se apropiaseră de spînzurat.

— Vorbeşte ! Vorbeşte ! strigau pe rînd, lovindu-i tălpile goale cu vinele lor de bou.

La fiecare izbitură trupul lui Ion Petre se scutura ca la un şoc electric şi se auzea un geamăt înfundat:

— îl cunoşti ? Vorbeşte ! urlau agenţii.

Mizdrache se întoarse. Stătea pe buturuga lui, tăcut. Arunca din cînd în cînd cîte o privire spre şofer. Acesta nu se mişcase multă vreme.

Ion Petre leşină de cîteva ori. îl ţinuseră prea mult cu capul în jos. Pe nas şi pe gură îi ţîşnise sîngele, un şuvoi fierbinte care murdărise hainele celor din jur. îi desfăcură în cele din urmă legătura şi-l lăsară să cadă de acolo, de sus — o bucată de carne omenească, ţeapănă, fără vreo reacţie la izbitura de pămînt.

— Luaţi-l pe celălalt! se auzi vocea inspectorului.

îl ridicară. Dumitrana fu dezlegat şi rămase fără frînghia subţire din jurul gleznelor. îl ţineau de umeri, pentru că nu mai putea sta în picioare. Căzu chiar de cîteva ori cînd încercară să-l reazime de şipcile gardului. Deasupra lui se mai balansa sfoara groasă prinsă în cîrligul din grindă.

Mizdrache se apropie, îl lovi de două ori cu forţă peste obraz şi-i strigă furios :

— Dacă nu vorbiţi o să vă sfărîm pe amîndoi, ai înţeles ? îi cunoşti pe Ion Petre, spune ?

Dumitrana se trezi dintr-o dată, simţindu-se invadat de o ură rece. Dacă ar fi putut, dacă nu l-ar fi ţinut cei din spate, l-ar fi izbit pe inspector cu capul în obrazul bine ras, mirosind a spirt sanitar. Se mulţumi numai să rîdă, un rîs strîmb, oribil.

Mizdrache îl lovi iar de cîteva ori, cu ură, cu o exasperare pe care nu o putea ascunde :

— Vorbeşte ! Vorbeşte !

Tăcerea celuilalt îl scotea din sărite ; ştia că nu e o urmare a slăbiciunii, ci o încăpăţînare sălbatică, pe care o va învinge foarte tîrziu sau niciodată.

— Legaţi-l ! porunci Mizdrache.

îl ridicară de subsuori. O clipă Dumitrana simţi o durere sub claviculă, acolo unde carnea rămăsese numai o rană, o bucată sfîşiată cu sălbăticie. Corpul i se aprinsese iar de călduri. Doi dintre agenţi îi legară mîinile la spate pentru ca, spînzurat cu capul în jos, circulaţia sîngelui să se facă şi mai greu. Şoferul văzu imaginea răsturnată a grajdului şi îşi simţi gleznele umflîndu-se dintr-o dată. Atîrna cu faţa spre uşă, fără să zărească altceva decît dreptunghiul de praf al curţii din care pieriseră umbrele pentru că venea seara, şi soarele scăpata, şi suprafaţa plină de praf devenise cenuşie, un fel de muşama lipsită de culoare. Oamenii din jur păreau foarte ciudaţi. Le vedea numai picioarele în pantofi uşori de vară, pantalonii largi la manşete şi curelele strînse pe burtă, şi dincolo de aceasta nu se mai

distingea nimic, în afară de bucăţi informe de trupuri, fără feţe. Le auzea numai glasurile înăbuşite :

— Strînge mai bine frînghia !

— Lasă-i mai jos

Pămîntul era foarte aproape, nişte ţarină murdară în care se amesteca deopotrivă apa cu bucăţile de paie tocate şi putrede şi resturile lăsate de anotimpurile trecute : o coajă de praf umezit şi îngheţat şi apoi fărîmat şi călcat în picioare, strîns iar într-un strat incolor, un strat înecăcios, spart şi risipit mereu de picioarele celor care umblau în jurul lui.

îşi simţea obrazul fierbinte, arzînd, trebuie că semăna acum cu Ion Petre care zăcea în locul lui de adineauri, fără să geamă, nemişcat, ţeapăn, ca şi cînd ar fi fost mort. Sîngele i se scurgea picătură cu picătură în ţeastă, în marginea ei ultimă, apăsîndu-l ca o cască de plumb. Dacă cineva i-ar fi ars părul, dîndu-i foc dintr-o dată după ce l-ar fi stropit cu benzină, n-ar fi simţit altceva. Nu mai vedea bine. Acum înţelegea ele ce Ion Petre nu clipise de loc cît timp stătuse astfel. Pupilele i se dilataseră, ochii frigeau, o ceaţă lăptoasă se lăsă deasupra. Lucrurile îşi pierdură conturul, dreptunghiul cenuşiu de praf al curţii deveni o perdea colorată, întîi verde, apoi portocalie, apoi roşie, un strat subţire de sînge, spart pe alocuri de bucăţi albe, nişte celule fără forme, plutind pe un ecran mişcător. Nu mai auzea nimic, ba nu, în jur era un zumzet, un amestec de voci care semăna cu acela făcut de un patefon căruia ai uitat să-i întorci arcul şi apoi desluşi vocile caraghioase, rostind cuvinte prelungi, spuse parcă din stomac, nu dîn gît. Şi în timpane îi băteau rar, două ciocane de lemn, izbind ceva tare, o bucată de seîndură avînd o rezonanţă ciudată, plină de profunzime. Fiecare lovitură se repercuta pînă în oase, ajungînd în cutia craniană şi amplificîndu-se, ca dintr-un gong, făcînd cercuri de lumină şi de sunete, pentru că atunci, în clipa aceea, înaintea unui leşin uşor, el auzea cu ochii, auzea cu ajutorul acestei lumini argintii, apoi rubinii, apoi galbene ca alama, şi din placa fierbinte aşternută peste iris ieşeau sunete, mii de sunete mici, moarte imediat, scurse parcă într-o suprafaţă dură, din care izbucnea din nou ciocănitul sacadat.

— Vorbeşte ! Vorbeşte ! urla alături Mizdrache, dar vocea lui nu mai avea putere, era ca glasul unui om ce strigă prin apă şi zidul lichid punea un strat izolator între urechile lui şi gura celuilalt.

— Vorbeşte ! Vorbeşte ! repeta mai repede glasul inspectorului, şi acum se simţiră şi loviturile vînei de bou.

Dumitrana îşi dădu seama că scurgerea sîngelui din tot corpul, năvala fierbinte în celulele creierului creau un tel de amorţeală ca un anestezic. Tălpile erau golite de sînge şi sugrumarea gleznelor ajuta la înăbuşirea durerii. După un timp ceea ce era neplăcut în spînzurarea aceasta deveni o fierbinţeală uşurătoare. Tot corpul îi asudă. Simţea acelaşi lucru pe care trebuie să-l simtă un om ce se sinucide tăindu-şi vinele într-o apă foarte fierbinte, adică la început o durere dulce, aproape plăcută, o iritare bruscă a pielii şi după aceea o obişnuinţă a năduşelii, ca şi cînd ai îmbrăca o cămaşă pneumatică, lipită foarte bine de piele, o cămaşă umedă şi caldă. Urmase o răcire a întregului organism, ceva însoţit de spaimă, un reflex al trupului şi un gust sărat; sîngele izbucnind pe gură şi pe nas, un şuvoi la fel de fierbinte, uşurător, aproape o bucurie, urmată de un gol al creierului, ca şi cînd cineva ţi l-ar scoate şi în locul său, în cavitatea goală, în ţeastă, ar fi introdus un curent de aer, un vîrtej arzător şi rece, cu intermitenţă, apoi un vid dureros, o cumplită zbatere a tîmplelor, a presiune violentă pe timpane, senzaţia de asfixie şi o gîfîire precipitata.

Prizonierul căuta aerul cu o lăcomie care-l făcea să se îndoaie cu toată energia, voind să ridice capul pînă la înălţimea jumătăţii corpului să-şi schimbe poziţia chinuitoare, fără să reuşească însă, încereînd cîteva eforturi desperate înainte de un alt leşin lung şi după aceea urmă iar starea de odihnă a trupului, perfecta lui imobilitate în care nu mai exista durere, plăcerea rigidităţii complete, ca şi cînd cineva ar fi turnat în jurul său un sarcofag de ipsos, imobilizîndu-l. într-un moment ca acesta greutatea nu mai conta, era uşor, fără consistenţă, numai o masă de plasmă pe care o putea dizolva apa dueînd-o oriunde, cînd legănarea uşoară produsă de respiraţie îi dădea plăcerea balansării, cînd totul se învîrtea şi peste ochi se aşezase definitiv o pîclă, ca înaintea morţii. Rămînea numai un punct extrem, dureros, în creştet, unde se strîngeau ultimele picături de sînge, lovind rar carapacea de os, vrînd parcă să iasă afară prin ea. încolo, nimic, numai un vid, o circulaţie a aerului prin oase, o circulaţie dureroasă, cum s-ar trece un

fir dur de oțel prin măduva spinării. Şi auzi iar glasurile agenților, aceleaşi voci caraghioase.

— Voooorbeşte !!! Voooorbeşteee...

Urmară loviturile pe tălpi, una după alta, la intervale regulate, lovituri nedureroase. Le auzea numai zgomotul şi şuieratul ciudat al biciuştilor călăilor, desperarea acelor voci, repetînd într-una :

— Voooorbeşte !!! Voooorbeşteee !

Numai un ecou, numai nişte sunete amestecate ciudat, şi iar şuieratul vinei de bou şi o mişcare nedesluşită în jur, apoi imaginea unor trupuri înjumătățite : perechi de pantaloni lungi şi largi la manşete şi cîțiva pantofi uşori de vară şi iar durerea ascuțită din vîrful extrem al țestei, acolo unde se strînge sîngele, dureros, o concentrare, o presiune grea, o apăsare ca de apă, cînd plăcută, cînd fierbinte, şi vidul acela, apoi, într-o ultimă licărire de cunoştință, dreptunghiul curții din ce în ce mai întunecat, o bucată de cer, văzută undeva jos, într-o băltoacă verde, coclită, cu siluetele negre ale plopilor cu vîrfuri. nemişcate şi, în suprafața lucioasă, ivirea unui punct auriu, tremurător (probabil prima stea), tot mai strălucitor, după ce la început era numai un semn galben, fără lucire, rotund şi depărtat, şi după aceea nimic ; întunericul şi durerea, somnul şi apropierea dulce a morții, sfîrşeala ultimă din care ceea ce mai rămîne viu într-un corp omenesc tresare, se apără, vrea să nu se stingă şi luptă încă undeva în tăcere, în nemişcare, surd, cu o încăpățînare organică de o forță nebănuită...

4

Dumitrana se trezise dintr-o dată sub presiunea unui şuvoi de apă. Era aproape sufocat, trebuia să-şi ridice mîinile şi să-şi ferească fața pentru că lichidul rece, primit drept în ochi, şi în obraz, şi în gură, şi în nas, îi oprea respirația. Sta rezemat de peretele de scînduri al grajdului şi se ridicase fără să ştie cînd. apărîndu-se poate chiar în timpul leşinului de apăsarea lichi-

dului. Deasupra ardea lumina chioară a felinarului agățat într-un cui. Lîngă el se clătina o frînghie cu noduri şi cineva tot îl mai stropea cu un furtun. Ion Petre abia se mişca, prăbuşit la pămînt, gemînd.

— Trcziți-vă ! Treziți-vă ! urlă Ciripoi.

Şoferul se sprijini mai bine de scînduri şi-i privi. Nu lipsea nici unul. „Iar or să mă bată, îşi spuse, dar abia m-am obişnuit..."

Mizdrache se ridică de la locul lui, de pe buturugă.

— Vorbiți ? Vorbiți ? întreba aproape cu disperare.

Ciripoi îl ridică pe Ion Petre de subsuori şi-i dădu cîteva palme peste obraz. Acesta se scutură greoi. Era plin de apă şi de sînge. Cămaşa i se murdărise şi părea pămîntie. Nu se putea ține pe picioare, ca şi cînd ar fi avut gleznele înmuiate, frînte, zdrobite.

Dumitrana simți o arsură în tălpi, o slăbiciune a muşchilor picioarelor, dar, pentru că era rezemat, rămase aşa, privindu-i fără un cuvînt.

— Vă ucid, spuse Mizdrache cu o seriozitate rece. Nici nu ştiți ce vă aşteaptă ! De aici nu mai plecați vii dacă nu spuneți totul. Haide, haide, ce mai aşteptați ? Vorbiți !

îl apucase pe şofer de gulerul rupt al cămăşii şi-1 scutura, izbindu-1 cu capul de peretele de scînduri.

— Nu da, cîine ! urlă Dumitrana întărîtat si se smulse din mîinile lui.

în clipa aceea simți o lovitură violentă peste față. Unul dintre agenți, cel care-1 stropise cu furtunul, bărbatul înalt şi gras, cu o față caraghioasă de boxer, oprise şuvoiul de apă şi-1 izbise cu bastonul lui de cauciuc. După aceea începu să rîdă prosteşte.

— îți arăți colții ! urla Mizdrache. Țipi la mine ?

Ar fi vrut să pară că e scos din sărite, dar în glasul lui se desluşea mai mult teama. Era clar că îi fusese frică mai înainte că îi omorîse pe amîndoi.

Ion Petre deschisese ochii, se scuturase puțin, îşi dăduse seama că e plin de apă, dar nu spunea nimic, privind în jur ca şi cînd ar fi voit să înțeleagă ce se petrece cu el. Ardea de febră. Clipea des, ostenit de lumina felinarului şi, ca să n-o mai vadă, înțepeni cu privirile în băltoacele de ia picioarele sale.

Inspectorul se potoli pe neaşteptate. Le întoarse spatele şi porunci scurt ajutoarelor sale :

— Scoteţi-i afară !

îi împinseră pe amîndoi cu brutalitate pe uşa grajdului. Era noapte, o noapte călduţă, plăcută. Mirosea a flori de tei şi bătea vîntul, un vînt uşurel, dulce.

— Mergeţi, spuse unul dintre agenţi, drept înainte...

Simţeau sub tălpile goale ţărîna curţii, praful încălzit încă din timpul zilei, ceea ce însemna că nu se înnoptase de mult.

— Mai repede, mai repede, spunea Ciripoi, grăbit parcă.

— Acolo avem o gură de apă ? întrebase după aceea Mizdrache.

— Da, îi răspunse cineva.

— Bine...

Străbătură curtea lungă. Ocoliră clădirea cu două etaje şi li se spuse :

— La stînga...

Se aflau lîngă zidul de cărămidă, prăbuşit pe alocuri şi acoperit cu iederă. Mirosea a frunză umezită, a praf vechi, un miros uscat, sufocant şi aţîţător. în urma lor, cineva tîra furtunul greu de cauciuc.

Ajunseră in faţa unui bazin circular, acoperit cu cîteva scînduri. Dincolo de gard erau numai nişte perdele de pomi, tot plopi, cu vîrfuri negre, mişcîndu-se în vîntul uşor.

„Ce vor să facă ?" se întrebă Dumitrana ameţit, trăgînd cu lăcomie aerul nopţii în piept. Ciripoi şi încă unul ridicau pe rînd scîndurile care acopereau suprafaţa bazinului. Acum îi vedeau bine, şi el şi Ion Petre, marginile de ciment ciocnite pe alocuri.

Mizdrache se apropie şi spuse :

— Ei, v-aţi hotărît ?

Nu-i răspunse nicî unul.

•— Unde-i gura de apă ? întrebă după aceea inspectorul.

— Aici, zîse Ciripoi.

— Puneţi furtunul !

Se auzi un tropăit şi apoi demontarea unul cilindru de metal. Cîtva timp tăcură toţi.

— Funcţionează ? mai întrebă Mizdrache.

—• Trebuie, spuse unul dintre agenţi.

Potriveau acum gura furtunului în gura pompei aflate la înălţimea suprafeţei bazinului.

— Vorbiţi ? mai zise cineva din spatele lor, şi după aceea se treziră iar cu un şuvoi de apă pe faţă.

Dumitrana ridică cu greu palmele în dreptul ochilor. Inspectorul apucase furtunul şi se apropiase de el. îl lovi sălbatic cu vîrful de alamă din care ţîşnea apa, cînd în sus, cînd la dreaptă, cînd la stînga, udîndu-i pe toţi cei din jur. Faţa şoferului se umilă numaidecît. Pielea plesni în cîteva locuri.

îl copleşise o ură neputincioasă. S-ar fi aruncat asupra celui din faţa sa, dar nu mai avu puteri. Era sleit, simţi încă loviturile care urmară pe obraz, pe umeri şi pe spate, vru să se întoarcă şi în cele din urmă fu răsturnat, căzu în gol, lovindu-se de un perete dur de beton.

Era foarte frig. De undeva, de sub el, se ridica o răceală pătrunzătoare. încercă să se mişte, dar amorţise. Alături, gemea uşor Ion Petre. Stăteau pe o suprafaţă îngheţată, alunecoasă, acoperită cu paie umede. Dumitrana îşi dădu seama că se aflau într-un depozit de gheaţă naturală, într-o gheţărie primitivă, abandonată de mult. „De aceea ne-au udat. Pînă în zori vom îngheţa ! Chiar dacă va răsări soarele (bazinul era acoperit cu scînduri) căldura lui nu va putea să pătrundă aici."

Privi în sus şi zări oblonul rar de şipci aşezate una lîngă alta. Dincolo de scînduri lucea lumina tulbure a nopţii, o irizare albăstruie. După febra din ajun, şoferul fu cuprins de un delir fierbinte. Trupul îi înţepenise şi avea impresia că este învăluit într-o crustă subţire de celofan rece. Durerile vechi ale trupului căpătaseră ascuţime, parcă i-ar fi turnat cineva spirt deasupra rănilor, era un chin rece, ceva ce ţinea mai mult de chimie, pentru că avea impresia că sîngele îi este infectat. Inima n bătea mai tare, şi în cerul gurii avea un gust amar de fiere. întoarse capul şi privi, fără să poată să se mişte. Ion Petre stătea rezemat de peretele de ciment al bazinului. Dîrdîia.

Sub el auzea topirea gheţei, o scurgere înceată de apă, clipocind rar. Se aflau pe nişte bucăţi mari, informe, cîteva locuri smulse cine ştie cînd, iarna, din suprafaţa îngheţată a unei ape, nişte bucăţi vinete, cărate probabil cu căruţele şi aruncate la întîmplare aici, fără ca cineva să se gîndească la ce vor servi. Peste ele se presărase un strat de paie, macerate aproape, mirosind puternic.

Dumitrana îşi dădu seama că zăcuse într-un somn letargic, şi că numai frigul îl trezise, pentru că altfel oboseala foarte

mare, o oboseala toropitoare, l-ar fi făcut să rămînă multă vreme nemişcat. Acum îi clănţăneau şi lui dinţii şi-l auzea şi pe celălalt tremurînd.

— Ţi-e frig ? întrebă şoferul, încercînd să se ridice într-un cot.

— Da, simt că nu mai rabd, aş vrea să fac ceva să mă încălzesc, dar nu pot.

Avea o voce uşoară, abia auzită, cum au oamenii istoviţi, în aceeaşi clipă se gîndiră amîndoi că deasupra, în curte, călăii lăsaseră pe cineva să-i păzească. Bazinul nu era prea adînc. Dacă avea doi metri. Dumitrana îşi făcu socoteala că fără stratul de paie şi-ar fi rupt gîtul căzînd. Şi aşa îl durea umărul drept, trebuie că se julise, dar nu mai simţea nimic altceva decît frigul, un frig intens, insuportabil.

Tăcură, pîndind respiraţia cuiva, dar nu auziră decît picurarea apei sub ei.

— Crezi că mai scăpăm de aici ? întrebă într-un tîrziu Ion Petre.

— Nu le trebuie morţi, le trebuie oameni vii...

Şoferul simţea cum corpul său îşi pierduse greutatea, ca şi cînd în locul intestinelor ar fi avut un strat de aer.

— Unul dintre ţărani a vorbit, spuse tîrziu celălalt, încet de tot.

— îl cunoşteai ?

— Da.

— Unul din cei trei ?

— Da.

— Parcă le dăduse drumul...

— Da de unde ! I-au bătut separat...

— De unde ştii ?

— I-am auzit pe şmecherii ăştia. Mă credeau leşinat. Şi-acum ce-o să se întîmple ?

— Ne vor separa după ce ne scot de aici.

Tăcură iar, ascultînd dacă nu cumva deasupra lor pîndea cineva. Nu se auzea nimic în afară de un foşnet îndepărtat de pomi mişcaţi de vînt.

— Pe dumneata cum te-au prins ? întrebă.

— Venisem să controlez dacă bidoanele au fost ridicate. Agenţii au dibuit depozitul chiar în dimineaţa accidentului. Nici n-am apucat să intru bine pe poartă şi m-au şi înhăţat. Au arestat încă vreo zece inşi, ne-au triat şi m-au păstrat pe

mine şi pe nenorociţii ăia trei. Doi dintre ei habar n-au de nimic...

— Şi-acum ?

— Trebuie să avem răbdare. Vom vedea pe cine mai pun mîna

Şoferul ascultă iar. Deasupra bazinului nu se afla nimeni sau dacă se afla era undeva mai departe, lîngă zidul curţii.

— Dacă vom recunoaşte, vor vrea şi numele celorlalţi. N-au să se mulţumească numai cu noi...

Dumitrana auzi rîsul celuilalt, un rîs crîncen, un rîs abia potolit.

— Ştiu, zise el cu amărăciune.

— Şi de la noi ce mai speră să scoată ?

— Un fleac. Să mărturisim că ne cunoaştem...

— La ce le foloseşte ?

— Ne vor aresta prietenii. Au nevoie să facă să se creadă că sîntem o organizaţie mai mare. Nu-i poţi convinge că am lucrat de capul nostru. Nu prind ei în fiecare zi cîţiva comunişti care transportă dinamită...

Deasupra se auzi zgomotul unor paşi. Tăcură. Probabil că unul dintre paznici îşi făcea rondul. Urmă ridicarea scîndurilor şi în curînd lumina unei lanterne se plimbă pe zidurile bazinului. Prizonierii stăteau nemişcaţi, ca şi cînd ar fi dormit. Strălucirea becului li se plimbă pe feţe cîteva clipe apoi se auziră iar scîndurile aşezate la loc. Aşteptară zece minute sau mai puţin, fără să scoată vreun cuvînt. Paşii paznicului se îndepărtară cu un fîşîit uşor. Era foarte frig, ar fi trebuit să se mişte puţin, dar o amorţire dulce le cuprinse trupurile şi un chin ciudat le paraliza voinţa. Se auzi din nou vocea lui Ion Petre, o voce stinsă, leneşă, de om somnoros.

— Ştii ce trebuie să le spui dacă te vor întreba ce ai făcut în ultimul timp ?

— Da. Nu e atît de greu.

— Bine. Ai grijă numai să nu te contrazici. Ei sînt mai mulţi şi ţin minte orice cuvînt...

— Am o poveste foarte caraghioasă...

— Nimic nu e caraghios cînd vrei să scapi viaţa altora. Cînd e vorba să fii prins, e mai bine să te prindă cu cît mai puţini...

Se auziră iar paşii paznicului.

Nu se mişcară multă vreme, pîndindu-1 pe omul de deasupra lor, care la rîndul său îi pîndea. îi auziră respiraţia un timp, apoi pe şofer îl cuprinse oboseala. Aţipi cîteva clipe, într-un timp se trezi zgîlţîit de mîna celuilalt, vru să strige înspăimîntat de un vis scurt, dar se opri la vreme. începea să aibă halucinaţii... Noaptea se lumină dintr-o dată, era numai o nesfîrşire albă. Ningea, era parcă gol într-o zăpadă fierbinte, în aceeaşi clipă revăzu un laborator în care lucrase, de mult, pe laborantul-şef îmbrăcat într-un halat foarte curat, de culoarea omătului, şi totul se întuneca dintr-o dată, alerga, copil fiind, pe un drum plin de pulbere, o pulbere alunecoasă, cînd pe o suprafaţă zgrunţuroasă, ca de sare grunjoasă, cînd pe ceva lustruit şi rece. Se bîlbîia, spunea o poezie pe de rost, apoi imaginea unui fulg de zăpadă descompus într-un desen stângaci se suprapuse imaginii unei nopţi cu lună, argintie, cînd se afla în faţa unui ţărm neted, poleit de lună, şi simţi o arsură cumplită a trupului şi pe urmă iar o îngheţare dureroasă, ca şi cînd ar fi fost jupuit de viu. Avea febră, buzele îi erau uscate. Se auzea topirea gheţei de sub el în răstimpuri de luciditate şi vocea lui Ion Petre. „Mişcă-te puţin, arzi, ai îngheţat !" Totul învălmăşit, o sleire totală de energie, o încetare de a înţelege unde se află, apoi cîteva mişcări dezordonate, o zvîrcolire moale şi urmase liniştea, delirul rece al îngheţului, lung, plăcut, senzaţia de' descompunere a trupului ca sub acţiunea morfinei şi apoi nimic în afară de durere şi arsuri, de sete şi de o foame chinuitoare...

Se trezise in cîteva rînduri. Era purtat pe o targa, învelit intr-o pătură aspră, capul îi ardea, lucrurile din jur erau foarte albe, oamenii ciudat de palizi. Cineva îi vorbea cu glas şoptit, aproape cu blîndeţe, dar nu înţelegea nimic. Tîrziu pricepu că se afla în infirmeria unei închisori, pentru că ştia de mult mirosul acesta de pătură cazonă, puţin putrezită de sudori vechi. Pe bărbie simţea o gîdilitură, şi din podele se ridica izul stins de creolină. Deasupra susura un robinet, zgomotul acela unic al închisorilor, stîrnind ecourile tăcerii (cum ar face o piatră cercuri din ce în ce mai mari într-o apă liniştită), singurul în stare să măsoare uitarea timpului ce trece greu, un fel de ceasornic al infinitului, tăcerea urmată de altă tăcere, orele scurse încet, din ce în ce mai încet, cînd minutele nu sînt egale cu alte minute...

Şi iar un răstimp de luciditate, în plină noapte, cînd se aud paşi de santinele pe coridoare pustii, tălpile bocancilor călcînd apăsat pe cimentul bine spălat şi de undeva, de sus, de pe zidurile înalte ale puşcăriei, strigăte : „Numărul unu e bineee...", apoi, după un răstimp, cînd tăcerea este dureroasă, nefirească : „Numărul doi e biinneeee !" Prelung, şi stins,_ şi îndepărtat, şi apoi liniştea asurzitoare a nopţii, şi de sus pică varul de pe tavan, un var umezit de atîtea respiraţii, un praf de calcar, şi trebuie să-ţi umezeşti buzele şi să înghiţi în sec pentru că beregata ţi se aspreşte ca după ce ai băut în cantitate prea mare un rachiu tare. Şi iar picăturile de apă căzute într-o chiuvetă, zgomotul înşurubîndu-se parcă pe o ţeava goală, ecoul unei picături scurse pe un canal strimt de fontă sau de plumb, pierind undeva într-un fund infinit, într-un haos plin de ecouri.

Dumitrana se zvîrcolise, apoi aruncase pătura de pe el. Avea trupul uns cu o grăsime necunoscută. Mirosul de creolină al podelelor îl scotea din sărite. Cîteodată se trezea învelit în cearşafuri ude şi se ridica în picioare. Umbla bezmetic şi privea printr-un geam cu gratii ruginite, un zid umed, un zid interior, pe care soarele nu poposise niciodată, şi îşi amintea că ştia cum arată un astfel de zid posomorit de pe care cade tencuiala, cum se fărîmiţează din pricina lipsei de lumină, cum sub această porţiune de cărămizi rămîne un fel de mătreaţă. nişte movilite de var în care se zbat vrăbiile căutînd ceva, ciugulind moleculele de calcar. Şi simţea umezeala zidului în oase, privind numai peretele pe care soarele nu poposise niciodată, strîngînd atîta umbră în el, încît erai îndemnat să-1 crezi de aer, un paravan prin care putea trece o piatră aruncată de aici, şi după aceea urma prăbuşirea într-un somn nesfîrşit, un somn plin de vise absurde, fără început şi sfîrşit, numai o plutire moale deasupra pămîntului afinat.

Se trezi într-o dimineaţă şi, cînd recunoscu cana de metal alb, fără toartă, bancheta murdară, roasă, pe care aştepta de obicei infirmierul, şi peretele gol, cu desenul vag al zăbrelelor şi al plasei de sîrmă ce oprea lumina şi aerul, îşi dădu seama că totul se terminase. Urma o simplă formalitate, procesul, o înscenare comică, şi acelaşi sfîrşit : un zid, un pluton de soldaţi beţi, şi apoi cîteva împuşcături...

5

Maşina stopase brusc. Se auzise mai întîi un scîrţîit, ca şi cînd cineva ar fi rupt o şipca, apoi vocea şoferului, mai aproape de fereastra zăbrelită, înjurînd cumplit. O voce bărbătească, dogită, îi răspunse celui de la volan. Cuvintele se auzeau desluşit în liniştea nopţii.

— De ce umblaţi cu farurile stinse ? întrebă o voce.

— E camuflaj, îi răspunse cineva, răguşit.

— Şi ce dacă e camuflaj ? N-aveţi ochi de pisică ?

— N-avem !

— Da zile aveţi ?

Motorul scrîşni din nou, se simţi accelerarea, şi cei dinăuntru căzură unii peste alţii. însoţitorii se ridicară în picioare cu puţină spaimă, strîngîndu-şi mai bine Mauserele negre. Pe asfaltul şoselei se auziră copitele unor cai şi clinchetul limpede al unei bucăţi de fier. „Erau să se lovească de o căruţă", gîndi Dumitrana şi îşi imagină într-o clipă accidentul. Se vede treaba că şoferul era obosit. Lîngă el, Ion Petre se mişcă încet, ca şi cînd ar fi vrut să-şi apropie picioarele de ale lui. „Nu i-o trece prin minte să-mi spună ceva tocmai acum", şi surise trist în întunericul vag al dubei. Prin ferestruica îngustă, cu zăbrele, se zărea pulberea nopţii de toamnă, luminată de lună. Mirosea a cîmp peste care căzuse bruma, un miros amărui şi trist de lan cules. Bucureştiul rămăsese în urmă. Zgomotele sale se stinseseră pe rînd. Auziseră ultimele clopote de tramvai acum un sfert de ceas, cînd nici nu era miezul nopţii, şi o dîră iute de benzină arsă îi însoţise pînă la o barieră. Rumoarea oraşului, cu murmurul vag al mulţimii întîrziate care se întorcea de la cinematografe sau de la teatre, cu mugetul mecanic al claxoanelor sugrumate sub prima umezeală a lui septembrie, se stinsese pe nesimţite, o dată cu apropierea de marginile lui.

Urmară cinci minute de aşteptare în faţa unui canton de cale ferată, nu la linia de centură, ci mai înăuntru, în apropierea mahalalelor dinspre care se auzeau scîrţîitul unei viori şi cîteva voci. Fusese un răstimp chinuitor ; cîntecul abia desluşit îi irita. Condamnaţii începuseră să se mişte, alarmîndu-şi paznicii.

După aceea maşina pornise din nou, grăbita, cu un spor de viteză, cu o lăcomie de a înghiţi spaţiul. Podelele dubei, aspre, tocite şi frînte pe alocuri zbîrnîiau, caroseria vibra şi oamenii dinăuntru simţiră un gust aspru de rugină pe limbă, un praf de fier vechi plutind în aerul primenit de vîntul care intra prin ferestruica cu gratii.

Drumul se strică dintr-o dată. Se auzi mişcarea schimbătorului de viteze şi duba îşi micşoră goana. Dar asta nu dură prea mult, destul însă pentru a-i nelinişti pe condamnaţi. în apropiere erau cîteva păduri : Săftica, Băneasa, Andronache, locuri foarte potrivite pentru ceea ce trebuia să urmeze.

Asfaltul se simţi iar sub roţi şi plutirea lină reîncepu. Dumitrana îşi auzi tovarăşul răsuflînd adînc şi ghici că se gîndiseră cu toţii la acelaşi lucru. Acum simţea lîngă palma lui mîna lui Ion Petre, păroasă, uscată şi rece. îşi frecară un timp degetele unul de altul, ca doi orbi care se recunosc în întuneric după anumite semne neştiute de nimeni, săpate în carnea lor. Nu puteau să-şi spună nimic, pentru că fuseseră avertizaţi încă din clipa cînd se urcaseră în maşină că le este cu desăvîrşire interzis să scoată vreun cuvînt, şi nu îndrăznise nimeni să rupă acest consemn, pentru că nici unul n-ar fi putut suporta bătaia călăilor tocmai acum, înaintea morţii apropiate. Gîndul că ar muri cu semne pe obraz, cu amintirea loviturilor în corp li se părea fiecăruia o insultă. Şi semnul mut, bărbătesc, plin de dragoste şi încredere al celuilalt, îl mişcă pe Dumitrana.

Pe lîngă ei treceau tot mai rar alte maşini, cu un vîjîit prelung, mai întîi stins, apoi tot mai violent, ca şuieratul unui obuz de artilerie, prefăcîndu-se după aceea într-un ţiuit subţire amestecat cu plescăitul cauciucurilor şi scurtele eliminări de gaze care otrăveau aerul. Urmau iar liniştea, monotonia drumului, bîzîitul continuu al camerelor încinse sub anvelope şi foşnetul pomilor din marginea şoselei, parcă mai apropiaţi unul de altul din pricina vitezei cu care duba străbătea noaptea, un freamăt continuu de frunze, smulse din ramuri din pricina aerului spart de botul maşinii, şi zgomotul vîrtejului de praf, abia aşezîndu-se pe suprafaţa asfaltului lăsat în urmă, şi iar liniştea nopţii nesfîrşite, în cîmpurile alăturate, şi spaţiile goale, fără pomi în margine, cînd duba părea că decolează şi că se va înălţa în curînd deasupra pămîntului, pierzîndu-şi greutatea. După aceea : un fel de ameţeală, sentimentul plutirii, mai puternic decît frica ascunsă undeva în suflete, uitată cu premeditare,

încercarea fiecăruia de a nu se gîndi la ceea ce va urma, efortul repetat şi reluat cu încăpăţânare de a te agăţa în amintire de ceva plăcut, evocarea unor ceasuri fericite, mulţumirea că vei pieri făcîndu-ţi datoria, că într-o zi curajul, încercarea de a răsturna un sistem politic odios, lupta neegală cu funcţionarii, comisarii şi călăii lui se terminase deocamdată în ceea ce te privea, dar că dincolo, în noapte, în oraşul lăsat în urmă şi în alte oraşe, alţi oameni la fel de curajoşi, o armată întreagă, continuau lupta, şi ideea sfârşitului inevitabil, străduinţa de a justifica apropierea sau fatalitatea datei, iluzia că totul va fi scurt şi nedureros, un zgomot de gloanţe scăpate pe o ţeava de pistol automat şi o arsură iute în piele, o spaimă şi apoi nimic. Ei nu erau nici primii şi nici ultimii.

Dumitrana simţi un miros de gaze arse pătrunzînd de undeva, prin găurile caroseriei. Poate se întîmplă ceva, poate momentul *acela* va mai întîrzia puţin, poate va gîndi exact ce trebuie să facă, atunci, înainte de a nu fi prea tîrziu, pentru că de încercat, trebuia încercat. Este foarte uşor să spui: acum am fost prins, mi-e indiferent ce se întîmplă, voi muri într-o jumătate de oră sau mai puţin, şi gata. Dar a te lăsa ucis şi stăpînit de gîndurile astea numai cu mulţumirea că ţi-ai făcut datoria însemna aproape o trădare. Erau patru. Dumitrana presupunea că din o sută de şanse existau foarte puţine ca unul din ei să scape.

Uite, de pildă, acum. Dacă motorul ar lua foc, dacă maşina ar face explozie, dacă însoţitorii cu Mausere negre, bine unse, s-ar speria puţin şi ar încerca să iasă cît se poate de repede din această cuşcă de fier în care ar arde cu toţii, poate una din şansele acelea puţine s-ar ivi, şi poate n-ar muri toţi, poate unul dintre ei ar reuşi să-şi dezlege picioarele şi mîinile, şi dincolo de marginea drumului ar fi cîmpul, noaptea prea luminoasă lotuşi pentru o evadare, anume aleasa de călăi.

Dar el ştia bine că motorul nu va exploda, că maşina nu va lua foc, pentru că era absurd să se întîmple aşa ceva. Nu era vorba numai de moartea lor, ci de primejdiile, de moartea posibilă a cine ştie cîtor alţii. îşi aminti de aşa-zisul proces, de sala Curţii Marţiale, luminată numai de o fereastră foarte îngustă şi înaltă, ca un vitraliu, aşezată foarte sus, cu intenţie, tocmai pentru a crea o impresie de severitate, de justiţie pedepsitoare, unde inculpaţii intrau ca într-un altar despuiat de orice podoabă, numai nişte ziduri reci, drepte, cenuşii, fără

nimic altceva decit urmele de rimă ale tencuielii *calcio-vecchio,* unde stăpînea aerul cernit, umed, friguros, o sală de crematoriu aproape, tristă ca o capelă din Spania, cu bănci joase, de lemn tare, dintr-o esenţă durabilă, creînd impresia de soliditate, de lucru imperisabil, de veşnicie, sală dominată de un podium pe care se aflau o masă lungă de stejar şi cîteva scaune cu spătar înalt. Un fascicol de praf cădea peste crucea aşezată la mijloc, luminînd numai hîrtiile albe ale dosarelor şi ţinînd astfel în umbră chipurile judecătorilor. Aceştia erau trei bărbaţi trecuţi de jumătatea vieţii, în uniforme bleumarin. Cel din mijloc, mai înalt decît ceilalţi, fără un fir de păr pe capul lustruit, cu pumnul strîns sub bărbia ascuţită, privise tot timpul spre dreapta, la sergentul tînăr, grefierul care scria direct la maşină cele ce auzea. Ceilalţi tuşeau din cînd în cînd fără să scoată vreun cuvînt, uitîndu-se rar la ceasurile de la mînă. Se vedea bine că se plictiseau, că redactarea procesului verbal de şedinţă le răpea un timp preţios. Afară ploua, o ploaie apăsătoare, monotonă, de început de toamnă, auzită de toţi în răstimpul de linişte cînd grefierul aştepta cuvintele preşedintelui. Sala era aproape goală. Pe băncile înguste stăteau trei sau patru soldaţi şi, mai într-o margine, doi agenţi în haine ponosite, necălcate, umezite. Lemnul balustradei ce-i despărţea de restul sălii lucea stins, de undeva de afară, de pe coridorul lung pe care-1 străbătuseră şi ei, se auzeau paşii rari ai unei santinele. Bocancii cu ţinte loveau cimentul şi scoteau un sunet egal, sîcîitor. Oamenii din boxă aproape ghiceau : soldatul făcea cinci paşi spre stînga, apoi se întorcea, ajungea în dreptul uşii care da spre sala de şedinţe, se oprea o secundă şi pornea spre dreapta cu acelaşi pas. Vocea colonelului era acoperită de ţăcănitul maşinii de scris.

Dumitrana se silise să n-aţipească. Privise din cînd în cînd chipul celui de lîngă el şi se întrebase de unde-1 cunoaşte. Tânărul, palid, cu buze albe, îşi frămînta cu nervozitate degetele asudate. Numele îl auzise cu cîteva minute înainte : Lupu Marcel, dar nu-i spunea nimic. Lupu Marcel, Lupu Marcel, îşi repetase de cîteva ori în gînd şi pe urmă se certase singur : nu era bine, trebuia s-o ia sistematic, că altfel nu mergea. în casa Terezei nu-1 cunoscuse, poate la întrunirile de demult să-1 fi văzut vreodată. îl mai privise o dată. Lupu Marcel avea părul decolorat parcă cu apă oxigenată şi ochelari cu rame metalice subţiri. Pielea albă îi era umedă de sudoare. „Un inte-

lectual, gîndise cu dispreț la început, un intelectual căruia îi era frică..." Se vedea bine că era la primul său proces și simțise nevoia să rîdă, să-i dea un cot în coaste, să-1 facă să tresară, să-și îndrepte spatele adus. Lupu Marcel ascultase cu încordare cuvintele președintelui, ca și cînd ar fi vrut să memoreze actele de acuzare ale celorlalți. Din cînd în cînd își umezea buzele uscate și își strîngea una într-alta mîinile subțiri, cu degete lungi, palide și crispate. „îi e frică, prostul dracului !" îl certase în gînd, și după aceea nu-1 mai privise pentru că își spunea că un om căruia îi era teamă n-avea ce să caute acolo, în boxa joasă, lîngă ei. Se întrebase cu amărăciune : „Adică ce-și închipuia, că merge la nuntă ? Că poliția Mareșalului doarme, că, în loc de bătaie, la Siguranță or să-1 mîngîie în creștet și-or să-i spună : *«Ei* bine, de data asta ai greșit, te iertăm, dar să nu mai faci...»?" Și pe urmă iar se înfuriase : ,,Ăsta-i un mic anarhist, nimerit fără să vrea în rîndurile partidului. Citește probabil pe Stirner și visează să așeze bombe sub Parlamentul din Dealul Mitropoliei, dar cînd e vorba să-1 pui la treabă, face pipi în pantaloni. Cine știe ce vorbuliță o fi scăpat, și acum tremură ca o fetiță. Revoluționari din ăștia, cărora le plăcea să se joace numai cu chibriturile, mai văzuse el, puteai mai curînd să te spînzuri decît să răstorni burghezia cu ei..." Și fără să se mai gîndească mult îl înjurase crîncen în gînd, spunîndu-și că dacă l-ar fi căutat la spate...

Dar toate acestea duraseră numai cîteva minute, pentru că Dumitrana ascultase actul acuzării citit de președinte. în el se stabileau vinile pentru care trebuia condamnat mai apoi acuzatul Lupu Marcel.

Acesta închisese ochii pe jumătate și nu mai privea nicăieri. Era poate puțin mai palid, apoi se roșise de cîteva ori, buzele albe i se mișcară ca și cînd ar fi vrut să protesteze, dar se oprise la timp, frămîntîndu-și degetele lungi, osoase. Dumitrana află că tînărul pe care nu dăduse pînă în clipa aceea doi bani aruncase în aer, cu încă doi tovarăși, un tren german cu muniții și că fusese prins numai pentru că o schijă îl doborîse în apropierea locului unde se petrecuse explozia. Șoferul căuta acum să-și aducă aminte cum îl chema într-adevăr pe Lupu Marcel, pe „anarhistul" lui...

Interiorul mașinii se lumină din ce în ce mai mult. Luna bătea din stînga, se afla undeva deasupra copacilor de pe marginea șoselei și strălucirea ei pătrundea prin deschizăturile

înguste de aerisire : niște dîre argintii, străbătând întunericul dubei, mișcîndu-se o dată cu distanța parcursă, mutîndu-și fascicolele albe către peretele de care se sprijineau însoțitorii. Unul dintre ei fuma, cu arma între picioare. Urma iute de țigară se ridica spre tavanul jos de tablă vopsită demult, cu coaja ei chimică, crăpată, mirosind încă a spirt vechi. Ciuperca albicioasă de fum se împrăștia, destrămîndu-se și lua drumul de aer al ferestrei. înăuntru rămînea numai o ceață albastră, cu miros ațîțător. „Asta trebuie că-1 scoate din sărite pe Ion Petre, el e fumător", gîndi Dumitrana. Și repetîndu-i numele se întrebă pentru a doua oară în noaptea aceea : cui trebuia să-i spuie ce avea de spus la coborîrea din mașină în așa fel încît să nu fie auzit de către ceilalți, de păzitorii ursuzi din fundul dubei ? Socoti meticulos că, dintre ceilalți trei, singurul pe care ar fi trebuit să se bizuie era tot Lupu Marcel. Acesta era mai tînăr, ar fi putut să se miște mai ușor, numai dacă nu cumva bătăile căpătate la Siguranță nu-I schilodiseră. Ion Petre mai mult decît probabil nu putea să fugă, pentru că era rănit la picioare, și fiecare pas pe care-1 făcea însemna pentru el o suferință. Rămînea paznicul depozitului. Dumitrana se gîndi că are peste 50 de ani. Părea mai înalt decît ei toți, vorbea cu greutate și se mișca așa cum se mișcă un animal mare, dar dacă i-ar fi spus...

în clipa aceea înțelese că de fapt trebuia să le strige tuturor, nu numai unuia, să fugă cînd îi vor dezlega și li se va spune să meargă în întuneric pe șosea, drept înainte, fără să se abată în vreo parte... Era singura încercare pe care trebuiau s-o facă, o încercare aproape fără speranță, pentru că altfel nu va scăpa nimeni...

Lumina lunii cădea acum mai de sus și zăbrelele păreau mai scurte. Durrytrana văzu pantofii fără șireturi ai lui Ion Petre și ghetele greoaie ale paznicului. „Ăstuia o să-i vină greu să fugă", își spuse. Lupu Marcel avea numai niște pantofi de tenis, albi, pătați de ulei, i se vedea o gleznă umflată caraghios. Nu purta ciorapi, lui îi lăsaseră șireturile... Erau niște șireturi roase, subțiri, destrămate. „Numai de I-ar ține, de nu l-ar împiedica să fugă..." Și pe urmă gîndul reveni : „...pe Ion Petre îl vor găsi mîine dimineață desculț, într-o baltă de sînge, ca și pe mine, pentru că și mie mi-au luat șireturile, și primul lucru pe care trebuie să-1 fac dacă fug este acela de

a lepăda perechea asta de pantofi cu tălpile sparte, pentru că altfel mă voi împiedica, şi asta înseamnă moartea mea..."

Se auzea fîşîitul copacilor, freamătul stins, continuu, al frunzişul ars, mirosind amărui. Luna, aflată undeva deasupra acoperişului de tablă al dubei, nu se mai vedea. înăuntrul maşinii era mai întuneric şi Dumitrana încercă să-şi închipuie cum trebuie să fie afară, pe drumul neted şi pustiu, cum strălucea banda de asfalt, acoperişul de tablă vopsit demult, cu găuri mici, cu suprafaţa turtită pe alocuri, şi apoi copacii aceştia pe care nu-i vedea, cu coroanele lor arămii, roşii în văpaia nopţii de septembrie. Şi desluşi în depărtare o chemare stranie de dragoste a unui animal de cîmp sau a unei păsări sălbatice, un strigăt prelung, impudic, tulburător, care-i aduse aminte de o noapte caldă de vară de demult, cînd se afla pe marginea unui lac şi auzise un cor de broaşte, orăcăitul unor masculi care-şi chemau femelele de sub apă la lumina lunii, şi revăzu faţa acelei bălţi, plină de lintiţă, mirosind puturos, şi auzi iar mişcarea domoală, fărîmarea malurilor de lut.

Ca să nu se mai gîndească la ceva, la locurile liniştite, la luminişurile pustii, unde la vremea asta bate primul vînt rece de toamnă, mişcînd crengile uscate pretimpuriu, care scot un zgomot sec, trist — privi faţa celui de lîngă el. Acesta fuma nepăsător. La lumina ţigării — un foc mic, roşu, un punct ce se mişca în sus şi în jos — Dumitrana îi văzu obrazul şi ochii întunecaţi. Lîngă el stăteau alte trei umbre nemişcate, nişte chipuri palide, cu un contur alb, ca într-o biserică observată din depărtare, printr-o uşă deschisă, cînd afară este soare şi înăuntru e penumbră şi nu mai distingi decît ovalul feţelor pictate. Mai jos, la înălţimea unde se aflau ei, se zărea lucirea stinsă a cizmelor, nişte cizme lungi, pînă sub genunchi. însoţitorii nu erau îmbrăcaţi în uniforme, aveau nişte scurte de piele. La cîte o adiere mai tare de vînt, condamnaţii le simţeau respiraţiile grele, cu iz de rachiu. Băuseră înainte de *asta,* nici nu se putea altfel, dar nu spuneau nimic, ca şi cînd alcoolul nu reuşise să le clatine indiferenţa, încremenirea chipurilor în întuneric.

în faţă, lîngă şofer, stăteau alţi doi. Dumitrana abia le zărise feţele în lumina săracă a curţii interioare a închisorii. Acolo, toţi şase le vorbiseră cu o veselie curajoasă, nervoasă. Nu se putea înşela. Era limpede, oricît ar fi vrut să se mintă, că paznicii erau prea mulţi pentru acest transport nocturn,

Transferul la altă închisoare se făcea de obicei ziua şi fără atîţia oameni. Fiecare dintre condamnaţi ştia că peste cîteva ceasuri vor fi „scăpaţi de sub escortă".

Dumitrana nu auzise vocile celor *âoi* din faţă, comandanţii, prin peretele subţire care-i despărţea de cabina ^şoferului, şi asta-i dăduse încă de la plecare siguranţa că îi duceau la execuţie. însoţitorii se temeau parcă de liniştea nopţii, de ceea ce trebuiau să facă, şi tăcerea sinistrata dubei începu să-1 enerveze. Se mişcă intenţionat, ca să atragă atenţia Pazm; cilor, dar aceştia nu se ridicară în picioare şi nu spuseseră nici măcar : staţi liniştiţi ! Nu se desluşeau decît fîşîitul *şi* frecarea cauciucului de suprafaţa lustruită a asfaltului. Dacă motorul ar fi tăcut, condamnaţii ar fi putut să distingă sfîrîitul focului lunar în atingere cu suprafaţa acoperişului.

Cel care fuma îşi mai aprinse o ţigară, ridicînd chibritul deasupra capului ca să-i privească pe condamnaţi. Interiorul dubei păstră puţin pe pereţii cenuşii lumina palidă, şovăitoare. Dumitrana se uită o clipă la chipurile tovarăşilor săi^ aşezaţi cu spatele la uşile metalice. Ca şi el, aveau pupilele mărite din pricina luminii neaşteptate şi gurile strînse,^ nişte linii vinete, uscate. Ion Petre, cu capul aplecat puţin, părea resemnat, împăcat, căzut într-o amorţire somnolentă, deşi tresărise o secundă la zgomotul chibritului. Privirile lui Dumitrana căzură pe mîinile legate în faţă, atîrnînd în deschizătura picioarelor întinse pe podelele murdare. Chibritul se stinse şi în momentul acela îi zări ochelarii cu lentile groase, cu rama lor subţire, de metal ieftin, şi genele gălbui, ca şi părul lui Lupu Marcel. Nu mai exista nici o îndoială : „anarhistul" lui era fiul stămbarului Haim din Calea Griviţei.

Maşina claxona îndelung, încetinindu-şi mersul. în cele din urmă se opri şi auziră cu toţii zumzetul înfundat al nopţii de toamnă. Răcoarea unei păduri din apropiere se simţea pînă în interiorul maşinii. Aşteptau în faţa altei bariere. Şoferul claxona într-una, voind să-1 silească pe cantonier să ridice braţele de lemn ca să treacă. „Nu mai au răbdare, au început să se enerveze, gîndi, vor să termine mai repede, aşteptarea îi oboseşte, ca şi pe noi." Se scurseră cîteva minute. Nu se auzea nici o mişcare dincolo de pietrişul rambleului. Numai un foşnet apropiat de salcîmi, care răspîndeau în jur mirosul lor amărui. Din faţă, printr-o fereastră deschisă a cantonului, se

auzea glasul unui crainic, citind ultimul radio-jurnal, cel de la orele 24. Se desluşi zgomotul îndepărtat al unui tren ce se apropia. Osiile garniturii scoteau un zgomot de fier frecat. Se auziră izbiturile tampoanelor nelegate bine cu ancorele de fontă şi scîrţîitul lemnăriei vechi. Pe ferestruică se prelinse lumina unui felinar, dar numai o clipă, apoi trecu şi iar se auziră vagoanele ciocnindu-se unul de altul în mers. Dumitrana le numără în gînd dintr-o veche obişnuinţă. Erau peste treizeci. Transportau cherestea. în nări simţise mirosul de brad proaspăt, de şipci abia tăiate de fierăstrău.

Trenul se îndepărtase, bariera scîrţii, şi felinarele legate de ulubele ei se ridicară mai sus de fereastra zăbrelită, zăngănind, şi maşina trecu repede peste şinele de fier. Drumul nu mai era asfaltat. Viteza dubei descrescu. Dumitrana îşi spuse că din momentul acela nu trebuia să se mai gîndească la nimic altceva decît la ce avea de făcut cînd vor coborî din maşină. După cîte ştia, li se vor dezlega mîinile şi picioarele şi vor fi lăsaţi liberi, de-a lungul unui drum pustiu. Vor merge cinci sau zece paşi, şi pe urmă se vor auzi închizătoarele armelor automate. Atunci, dacă nu-i vor fi înţepenite încheieturile, va trebui să fugă cît poate în stînga sau în dreapta drumului, în zigzag, aplecat înainte, culcîndu-se în primul tufiş, dacă va fi un tufiş în apropiere, şi după aceea imediat va trebui să se ridice şi să alerge unde o vedea cu ochii, fără să mai privească înapoi, aşteptând numai să simtă arsura glonţului în spate...

Sîngele i se urcă în cap, un val fierbinte, zvîcnind sub tîmple. însoţitorii bătură cu degetele în peretele subţire de tablă care-i despărţea de cabina şoferului. De dincolo răzbătură cîteva ciocănituri de răspuns. Condamnaţii îşi simţiră sudoarea alunecînd de-a lungul spatelui. Se stîrnise vîntul, şi pomii mari şi negri acopereau luna. în interiorul maşinii se făcu întuneric. Nu se mai desluşi decît focul mic al ţigării celui din faţa lor. Unul dintre ei umblă sub haina scurtă de piele şi îşi dădu seama că se deşurubează un dop de ebonit. în dubă se răspîndi un miros de spirt. „Rom", gîndi Dumitrana, un rom prost, din acela care se găseşte în birturi mărginaşe, un rom ieftin. Călăii nu erau plătiţi cum se cuvine. La un asemenea eveniment se cere măcar puţin coniac. Urmă un plescăit scurt, şi sticla trecu din mînă în mînă. însoţitorii băură pe rând cîte un gît. Un glas spart întrebă :

Mă bolşevicilor, care vă e frig, mă, să beţi o gură de rom r

Nu răspunse nimeni. Dumitrana simţi mîna lui Ion Petre aproape, tremurînd uşor, şi înţelese că el ar fi vrut, dar ceva mai puternic, o scîrbă neînfrînată, îl oprise la timp.

— Luaţi, mă, se auzi iar vocea, că vă face bine, dă curaj...

Omul cu ţigara rîse scurt şi spuse pentru toţi :

—• Lasă-i, dă-mi mai bine mie...

Urmă un plescăit şi frecarea cauciucurilor de pietrele ascuţite care săreau într-o parte şi alta a şoselei. Maşina îşi încetinise mersul. Se aflau pe un drum strîmt de care, cu maluri neregulate. Lui Dumitrana îi amorţiră genunchii şi începu să şi-i mişte tocmai pentru ca să-şi simtă circulînd mai bine sîngele. Aerul din maşină se rărise, fumul gros de ţigară se lăsă din ce în ce mai jos. Fereastra cu zale de metal nu reuşea să-I absoarbă, şi ceilalţi însoţitori începură să tuşească zgomotos.

„Cîte minute încă ?" se întrebă încordat, cu o durere ascuţită sub genunchi. Maşina frînă brusc. Deasupra ţipă o pasăre. Cineva coborî şi condamnaţii simţiră frica ascunsă pînă atunci sub o nepăsare aparentă sau sub osteneala ultimelor zile. Dumitrana aşteptă să audă cheia în broasca uşilor de metal şi vocea comandantului, spunîndu-le simplu : „Daţi-vă jos !"

Trecură cîteva clipe. Cel care fumase pînă atunci îşi strivi ţigara. Se auzi clănţănitul Mauserelor, alunecarea încărcătoarelor în teaca lor metalică. Mirosea a ulei de armă şi a cîlţi, a fier ruginit, şi dincolo de pereţii dubei foşnea talazul de frunze mişcate de vînt, parcă o cădere de apă de la o mare înălţime. Cineva umbla în jurul maşinii, alegând probabil locul execuţiei. Trecură cinci sau şase minute, apoi uşa se trînti din nou. Simţiră cum cel care cercetase împrejurimile se aşază pe banca de piele şi motorul bîzîi uşor. Duba se mişcă încet, parcă cu prudenţă, înainte. Se mergea cu zece sau cincisprezece kilometri la oră, evitîndu-se gropile drumului de pămînt, deasupra căruia fusese aruncate pietriş. Nu spunea nimeni nimic, ca şi înainte, dar în tăcerea aceasta se ghiceau încordarea şi desperarea.

După încă cinci minute, maşina se opri din nou. Uşile metalice fură deschise şi, întorcîndu-se instinctiv, văzură feţele celor doi : comandantul şi doctorul militar. Nu spuneau nimic. Priveau numai interiorul negru al dubei. însoţitorii se ridicară

de pe banca lor şi aşteptară. Urmă un minut de tăcere, în care nu se mai auzi decît radiatorul încins, lepădînd puţină apă pe pietrişul drumului.

— Coborîţi ! zise înăbuşit comandantul, cu o linişte nefirească.

Coborîră. Aveau picioarele legate cu o frînghie subţire care le permitea mişcarea. Stăteau cu mîinile atîrnînd în faţă, una lîngă alta. Aveau genunchii amorţiţi şi, la atingerea pietrelor, tălpile le tresăriră dureros. Dumitrana avu grijă să piardă unul din pantofii largi, fără şireturi. Spera să nu fie observat, deşi călca aproape şchiopătînd. Făcură cîţiva paşi în spatele dubei uitate cu uşile larg deschise. Şoferul nu coborîse. Lăsase motorul să duduie. îşi cunoştea, după cum se vedea bine, rolul, pentru că voia să producă zgomot cît mai mult.

Se aflau într-un luminiş aproape rotund, în marginea drumului de ţară, neregulat, cu gropi, presărat cu pietre mari de cale ferată, nişte pete albicioase în noaptea limpede de septembrie. Aerul era pur, rece. Acolo unde talpa lui Dumitrana găsi iarba, simţi prima rouă a zorilor încă îndepărtate. Nici nu-i veni să creadă. Poate erau numai urmele unei ploi vechi, strînse în găurile de lut ale drumului prost.

însoţitorii se adunaseră în faţa lor. Erau şase umbre neliniştite în lumina lunii, lăsînd urme lungi pe drumul stricat de care. Unul se apropie. Rîdea tare, fără motiv, cu un fel de bunăvoinţă care cerea mila condamnaţilor, o scuză nejustificată, ceva absurd ca un cîntec la o înmormîntare, un cîntec indecent, porcos. Călăul mirosea a rom. Un miros de etil, care aducea cu parfumul puturos al benzinei, al gazelor strecurate prin găurile caroseriei. Nici nu se uitară la faţa lui. Bolborosea ceva neînţeles. îi era frică, îi tremurau mîinile cînd le desfăcu legăturile pe rînd. Dumitrana îşi spuse că o să vadă că-şi pierduse un pantof, dar se înşelase. Le dezlegase mîinile şi strigase paznicului, matahală nemişcată, bărbat puternic cu braţele libere, să se aplece la glezne şi să-şi deznoade singur legătura, să poată umbla, şi acesta se aplecase cu o resemnare tristă, dar fără frică acum, cu o împăcare şi o amînare a gesturilor ce nu mai înşela pe nimeni, pentru că era vorba de cîştigat cîteva secunde de viaţă, atît cît să ai timp să contempli luminişul bătut de lună şi drumul de asfalt care se

vedea undeva în stînga, departe : o linie argintie sub focul selenar, ca ţărmul unei ape, ca linia fixă, metalică, oxidată a unui ocean liniştit.

Ceilalţi cinci, comandantul mai într-o parte, nemişcat, atent, supraveghind operaţia meticuloasă, enervantă a celui de-al şaselea, şi restul, patru umbre fără chip, ca nişte siluete de tir, înalte, păpuşi în haine, numai conturul unor oameni fără nume, aşteptau într-o tăcere tristă. Stătuse şi vîntul. Condamnaţii se strînseră unul lîngă celălalt cu umerii foarte apropiaţi. Dumitrana reuşise să-şi scoată şi celălalt pantof din piciorul încălţat, şi acum aştepta încordat ceea ce avea să urmeze. Simţea un gol în stomac, ca după o lovitură în plex ; într-o clipă îşi aminti de o mie de lucruri risipite, trase cu lăcomie aer în piept, îşi mişcă uşor picioarele pentru ca să-şi dea seama dacă nu-i sînt amorţite încheieturile, ca înaintea unei alergări pe care voia s-o cîştige. Dacă nu s-ar fi gîndit să fugă, peste cîteva clipe numai, şi-ar fi ales un cuvînt grosolan, o înjurătură pentru călăi, înainte de a simţi arsura morţii, dar acum i se părea absurd să facă aşa ceva. Unii muriseră cîntînd *Internaţionala,* poate numai cîteva măsuri, cine ştie, dar aceşti patru : el, paznicul depozitului de lapte, Lupu Marcel şi Ion Petre, poate puţin înspăimîntat, fără s-o arate, vor muri în tăcere.

Dumitrana îşi simţi ochii umeziţi. Era numai un protest mut în faţa obsurdităţii acestei situaţii fără ieşire, necazul nu că în curînd totul se va sfîrşi, ci că e neputincios ca şi tovarăşii săi în faţa acelor arme, lucind în lumina nopţii.

— Gata ? întrebă comandantul.

Ce de-al şaselea se îndepărtase cu paşi mari, fericit că a terminat cu o treabă stupidă, neplăcută, asigurat că nu i se mai poate întîmplă nimic, aflat lîngă ceilalţi.

— întoarceţi-vă ! spuse ofiţerul, aspru.

Condamnaţii se întoarseră. Erau acum cu spatele spre luna nevăzută, ascunsă undeva după frunzişul pomilor înalţi, cîţiva stejari bătrîni, cu coroanele neregulate, ca nişte baloane antiaeriene, negre şi foşnitoare. îşi văzură umbrele în iarba umedă, aplecate spre stînga, dincolo de malul de lut al drumului îngust, într-un rînd rărit, ca şi cînd le-ar fi fost frică să nu cadă unul peste celălalt cînd vor fi doborîţi. Agenţii

rămaseră pe loc. La cîţiva metri depărtare, într-un con de umbră, dudui motorul încălzit la maximum. Deodată se auzi claxonul, un strigăt continuu, metalic, umplînd aerul de vibraţii.

Dumitrana spuse fără să întoarcă capul :

— După cinci paşi, fugiţi ! Cît mai departe unul de celălalt !

_ Nu răspunse nimeni. în marginea din dreapta a drumului era paznicul, la mijloc Lupu Marcel, şi Ion Petre lîngă Dumitrana, aflat la stînga.

— Mergeţi ! porunci comandantul.

Se urniră, rărind instinctiv rîndul, depărtîndu-se unul de altul ca să ofere o ţintă cît mai proastă celor din spate. Dumitrana privi înainte, înţelegînd de ce agenţii aleseseră locul acesta. Peste şapte sau opt metri se afla o răspîntie. Drumul se bifurca, urcînd. Dincolo de acest orizont apropiat se zărea cerul: o mare fîşie goală, albăstrie, cu stele galbene clipind mărunt. Simţi în urechi un ţiuit, ceva aducînd cu senzaţia celor ce se îneacă, o astupare a urechilor, o apăsare aproape dureroasă pe timpane. Făcuseră cinci paşi, număraţi de fiecare. „Acum trebuie să tragă", îşi zise Dumitrana. Nu se auzi nimic, şi ştiu că, dacă ar fi pierdut orice speranţă, în clipa aceea ar fi trebuit s-o piardă, cînd fusese nehotărît, cînd o lene ucigătoare îi înmuiase voinţa.

Se opriseră toţi patru fără să vrea, nedumeriţi, ezitînd, aşteptînd ca unul dintre ei să fugă primul. Dar nu numai aceasta era pricina ezitării lor. Tresăriră în acelaşi timp pentru că auziseră alt zgomot de motor venind din faţă, de pe porţiunea acoperită a drumului care se bifurca, şi nu ştiură cîteva secunde de unde anume sosea într-o viteză redusă un alt vehicul, alarmat de claxonul dubei trase într-o parte. Dumitrana ghici că însoţitorii nu auziseră acest duduit înfundat de motor şi îşi făcu repede socoteala că într-o secundă se vor vedea farurile celeilalte maşini şi vor fi pierduţi dacă nu fug exact în momentul în care luminile puternice din faţă se vor proiecta pe chipurile călăilor surprinşi.

— Mergeţi înainte ! se auzi iar vocea poruncitoare a comandantului şi auziră clănţănitul metalic al armelor.

— Acum ! strigă Dumitrana. Fugiţi, tovarăşi !

în aceeaşi clipă văzură dîrele albe ale farurilor maşinii din faţă. Săriră într-o parte ; întîi Lupu Marcel, aruncîndu-se aproape pe burtă atît cît să nu fie atins de prima salvă, pe urmă Ion Petre, greoi, prăbuşindu-se imediat, lovit în spate, strigînd scurt, zvîrcolindu-se puţin, şi ceilalţi doi : paznicul depozitului, făcînd doi sau trei paşi înainte, lovit şi el, împiedicîndu-se, tîrîndu-se, şi Dumitrana, cu o arsură în muşchii spatelui, ajungînd dincolo de locul luminat puternic acum de farurile maşinii necunoscute care frînă brusc.

Se auzi un zăngănit de geamuri sparte de gloanţele trase ia înălţimea motorului, ţipătul comandantului, care nu găsea altceva mai bun de făcut decît să spună aproape tînguitor

— înapoi ! înapoi !

în clipa următoare, Dumitrana se afla dincolo de un şanţ, bîjbîind între doi copaci. Simţise glonţul pătrunzîndu-i în piele şi îşi făcu socoteala că poate avusese noroc să fie atins numai superficial. înţelese că vor fi urmăriţi şi hăituiţi şi el şi Lupu Marcel, deşi apariţia neaşteptată a celeilalte maşini îi încurca pe călăi. Se auzeau voci amestecate, înjurături şi vaiete. Un nor de praf se ridică deasupra locului. Un far se stinsese. Celălalt arunca un şuvoi de lumină argintie între copacii de peste drum. Se auzeau foarte aproape cizmele călăilor călcînd şi rupînd nişte crengi. Cineva alerga bezmetic prin apropiere. Dumitrana nu simţi nici o durere, doar sîngele scurgîndu-se pe sub omoplat. începu să alerge cu prudenţă, aproape tîrîndu-se, îndepărtîndu-se de cele două maşini. Răsunară focuri răzleţe. Nu era o serie de armă automată, ci împuşcăturile trase una după alta de către comandant. „Poate îl vînează pe Lupu Marcel", gîndi Dumitrana, şi după aceea desluşi paşii urmăritorilor. Se aplecă, luă un bolovan de pămînt, greu şi aspru, abia umezit la suprafaţă de roua nopţii, şi îl aruncă în direcţia de unde plecase. Urmă un trosnet. Comandantul strigă :

— Pe aici ! Pe aici !

Dumitrana se întoarse şi se îndepărtă cu paşi neauziţi. Alergă cît putu de repede, privi răspîntia aflată în întuneric şi mai văzu umbra unei autocamionete, aproape răsturnată într-o parte : maşina salvatoare apărută pe neaşteptate. îşi făcuse o socoteală simplă : ştia întîi că îi vor căuta în pădure, pentru că era firesc să se ascundă într-un loc acoperit,

dar pădurea era întinsă şi urmăritorii aveau să piardă cel puţin un sfert de ceas pînă îşi vor da seama că au fost păcăliţi.

Se afla la aproape cincizeci de paşi de ei. Apucase în direcţia opusă, dar, părăsind liziera şi umbra ei, putea fi văzut de cineva. Trebuia să se tîrască cît putea de repede pînă la limba argintie de asfalt.

Fără să ezite, străbătu o porţiune luminată de lună, in goana, aplecat înainte. în urmă se auziră împuşcături repetate, dar în altă direcţie. Voiau să-l înspăimînte, crezînd că folosise drumul prin pădure, dar nu făceau altceva decît să-şi trădeze locul unde se găseau. Străbătu un ogor arat de curînd şi căută din ochi umbra celuilalt, pentru că avea presimţirea că şi Lupu Marcel scăpase, dar nu văzu nimic.

Ostenise. Simţea umezeala sîngelui scurs de-a lungul spatelui. Nu se opri. Mai avea cincizeci de metri şi ajungea într-un lan de porumb cules de curînd. Se grăbi. în spate auzi claxonul cunoscut al dubei. Călăii se dumiriseră, ieşiseră Ia răspîntie, şi acum cercetau cu farurile maşinii cîmpia. Se culcă la pămînt, gîfîind. Distinse clar vocea comandantului, spunîndu-i şoferului :

— Ia-o la stînga ! Vezi dacă n-a fugit pe drum !

Maşina ambreie, făcu o întorsătură şi porni în goană pe şoseaua de lut, deasupra căreia se ridică un nor de praf. Dumitrana mai aşteptă cîteva minute, deşi ştia că timpul este foarte preţios. Cînd auzi alte împuşcături în pădure, se ridică şi străbătu aplecat cei cincizeci de metri care-l despărţeau de lanul de porumb.

Ajunse. Era istovit. începea să sîmtă o oboseală sufocantă şi porni orbeşte, cu ochii la linia de asfalt. Se apropie. îşi văzu de cîteva ori umbra între grămezile de pămînt, uitate la ultima praşilă, şi recunoscu locul : se afla la cîţiva metri de magistrala nemţească a petrolului, între drumul strategic aflat în construcţie, pe unde fuseseră aduşi, şi autostrada de camioane. La o distanţă bună de aici, trebuia să dea de casa Terezei, o veche gazdă unde dormise într-o noapte cu doi ani în urmă. Mai avea două sau trei sute de metri şi ajungea lîngă şosea.

în depărtare văzu un felinar cu lumina mică, bălăbănindu-se sub o căruţă încărcată cu fîn. Se grăbi şi, sleit, aşteptă în şanţul plin de buruieni. între ulube şedea un ţăran tînăr,

moţăind. Caii mergeau în trap. Dumitrana se ascunse mai bine, lăsă căruţa să treacă şi o urmă. îi veni să rîdă sălbatic cînd simţi asfaltul rece sub tălpile goale. Se agăţă^de coada furcii înfiptă în grămada de fîn şi fu cît pe aci să cadă pe spate. După aceea se prinse de o prăjină înaltă şi cu încă un efort ajunse sus căzînd cu faţa în fîn, moleşit, cuprins de o oboseală dulce...

6

Aţipise de cîteva ori, tresărise apoi speriat, ridicîndu-se în coate, şi privise dunga argintie a şoselei asfaltate, radiind lumina ca o rampă de teatru : o vîltoare rece, albă, îngheţată, un strat moale de metal topit, deasupra căruia era noaptea, o perdea violetă, cu umbre, ciuruită ici şi colo de stele.

Sîngele prelins de-a lungul spatelui, oprit de o scoarţă umedă pe dedesubt, tare ca o crustă la suprafaţă, continua să se scurgă din trup, şi tot ce-l înconjura, toată liniştea acestei nopţi, căpăta alt înţeles.

Din cînd în cînd se trezea, ca şi cînd cineva i-ar fi pus o mînă pe umăr şi l-ar fi scuturat brusc. Se aştepta să audă o voce poruncitoare, să-şi simtă iar mîinile legate cu o frînghie subţire, care să-i taie carnea, să-i apese vinele, încheieturile. Ar fi trebuit să-l ia cineva de gît, să-l arunce de la înălţimea grămezii de fîn pe care sta întins cu faţa în jos, cu spatele la lumina dureroasă a lunii de deasupra — descoperind lucrurile din jur, învelindu-le parcă cu o foiţă transparentă, strălucitoare, cum se ambalează jucăriile de sărbători — pentru ca să-l trezească. Zări marginile pădurilor din apropiere, cîteva contururi moi, ondulate, coborînd şi urcînd la jumătatea cerului, cum s-ar juca un copil cu creionul pe o hîrtie, desenînd fără să se gîndească, o linie frîntă ce despărţea orizontul în două : o jumătate luminoasă şi o jumătate întunecată, neagră, totul atît de ciudat, că se putea întreba dacă luna nu era dincolo de copacii fără formă, luminînd de jos partea de deasupra, fîşia de cer tulbure, ca o apă închisă într-un acvariu cu pereţii groşi de sticlă.

Pe pleoape simţea arsura somnului, o moleşeală dulce, o lene asemănătoare aceleia ce urmează după o baie prea fierbinte. Se lupta să fie treaz, pentru că nu ştia cît va mai merge. Ar fi vrut să-şi ciupească faţa abia ridicată din fîn, cu urme umede de iarbă, nişte crestături moi, abia desenate în piele, simţite însă la cea mai uşoară atingere a palmei. Braţul drept îi era încă amorţit, înţepenit şi inutil, ca o bucată de lemn. Din cînd în cînd mici înţepături îl făceau să înţeleagă adevărul : o bucată de carne, un fascicol de muşchi fusese perforat. Va urma o ameţeală şi mai mare, o dată cu scurgerea continuă a sîngelui, o somnolenţă ucigaşă. Va trece de pompa de benzină şi se va trezi cine ştie unde cu ţăranul acela tînăr în faţă, strigînd speriat, şi atunci va fi prea tîrziu ca să mai tacă ceva. îl vor da jos ca pe un sac, îl vor izbi iar cu patul armelor, cu bucata aceea de fier ca o limbă de pantofi, peste faţă, îl vor arunca într-un camion poate sau într-o dubă de-a lor şi-1 vor chinui iar pînă la leşin, ştiind că nu pot să mai păţească nimic, nici el, nici ei, pentru că în realitate chinuiau un mort scăpat ca prin minune din imperiul nefiinţei. Călăii vor avea de îndeplinit numai o formalitate, nu va mai fi nevoie de nici o ceremonie, de transportul pînă în pădure. Aveau două sau trei cadavre, le lipsea numai al lui. Poate că groapa era gata făcută de nişte oameni indiferenţi, pentru care îndeletnicirea aceasta semăna cu oricare alta, acolo sub zidul de cărămidă roşie, umedă, plină de igrasie. Dincolo de acest zid nu priviseră niciodată, e drept, dar ştiau că acolo o să-i înmormînteze. ca pe ceilalţi, şi nu avea să rămînă decît o grămadă de pămînt, cîteva lopeţi de ţărînă uscată numaidecît la soare, a doua zi, pe lîngă care vor trece, fără vreun sentiment, paznicii îndobitociţi ai închisorii, fumîndu-şi ţigara de fiecare zi cu nepăsare, tuşind şi scuipînd cu plictiseală.

Şi somnul îi trecu dintr-o dată, ca şi cînd cineva i-ar fi turnat o căldare de apă foarte rece pe spate. Ştia că era departe de locul execuţiei, că îl căutau încă turbaţi în noaptea asta prea luminoasă pentru a putea scăpa de moarte. Era de necrezut, dar era adevărat, el se afla aici, deasupra unei grămezi de fîn, într-o căruţă abia mişcîndu-se spre marginile Bucureştiului, poate spre bariera unde se oprise camionul, pe Şoseaua Nordului, o linie de asfalt între două rînduri de copaci, într-o noapte de septembrie, încolţit, rănit, dar viu, avînd încă

putere, salvat pentru cine ştie cît timp. Viu, singur, ascultînd trapul cailor osteniţi şi îndemnul somnoros, rar al ţăranului amorţit între ulubele căruţei... îşi aminti fuga scurtă şi caraghioasă a lui Ion Petre, căderea lui, saltul lui Lupu Marcel, fuga sa deznădăjduită şi trupul mare al paznicului, căzînd stupid, moale, în glodul drumului de care, presărat cu grămezi de pietriş, şi zăngănitul mărunt de geamuri sparte, strigatele celor din autocamioneta sosită pe neaşteptate din faţă, înjurăturile comandantului, urletul său răguşit, disperat : .,înapoi ! înapoi !"

Luna coborîse într-o parte. Umbra roţilor se scurtase. Rar se auzeau motoarele unor maşini ce se apropiau. De fiecare dată îşi ridica privirile şi căuta să ghicească din depărtare dacă luminiţele galbene, palide erau ale dubei în care se aflau călăii. Ştia bine că ei nu vor renunţa să-1 caute şi se bucura la gîndul că trebuiau să raporteze că nu s-au întors decît cu două sau trei cadavre în loc de patru. Poate acum trimiseseră patrule numeroase şi împînziseră locurile, căutînd metru pătrat, cu metru pătrat...

Autocamioanele treceau într-o viteză potolită. Dumitrana vedea chipurile şoferilor moţăind la volan, nişte feţe necunoscute luminate de focul mic al unor ţigări uitate aprinse între buzele uscate de oboseală. în urma maşinilor rămînea mirosul de benzină arsă, un nor prelung şi greţos ce se destrăma, o pînză de gaze căzînd lent pe suprafaţa de asfalt.

Autovehiculele se îndepărtau. Umbrele lor negre nu se mai vedeau, rămîneau numai un punct mic, ca vîrful unei sîrme înroşite, apoi doar cele două linii ale şoselei, apropiindu-se pînă deveneau una singură, şi, în faţă, cupola albastră a cerului, orizontul aproape rotund. Dumitrana cădea într-o somnolenţă din care pierea orice urmă de veghe. Era mai frig, simţea în spate, sub cămaşa ruptă, sîngele. Avea puţină febră. Trase de cîteva ori adînc aer în piept ca să se convingă încă o dată că nu-i fusese atins plămînul. Nu mai simţea nimic în afară de oboseala dureroasă, plăcută. Mirosul dulceag de fîn îl sufoca. Socoti cît timp să fi trecut de cînd se urcase în căruţă şi nu reuşi să stabilească dacă se scursese o oră sau două...

Zorile erau încă departe. Nu se vedeau nici umbrele caselor din marginea Bucureştiului. Deasupra se auzea zgomotul unui avion în zbor. Somnul îl învinse de cîteva ori. Amorţi.

Tresări. Deschise ochii. I se păru că trecuse vreme prea multă. Privi în jur. Şoseaua Nordului era tot pustie : un fluviu de asfalt pe care juca lumina lunii. în somnul scurt avu coşmaruri, şi îşi pipăi trupul cu spaimă, muşcîndu-şi buzele de cîteva ori, ca să nu ţipe, alarmat instinctiv de o celulă neadormită, veghind încă fără să ostenească. Abia trezit, luînd cunoştinţă de realitatea din jur, cădea iar într-o letargie plină de spaime. Se visa yînat, alergînd, căzînd, ridicîndu-se şi iar împiedecîndu-se, plin de sînge, cu răni mari, negre în trup, gîfîind bezmetic şi auzind strigătul călăilor în urmă. Zăngănitul unei bucăţi de fier, agăţat sub căruţă, o şină scobită dintr-acelea care se aşază sub o roată la coborîre pe un drum prea abrupt îi amintea hurducăiala dubei, zăngănitul caroseriei vechi, şi mai apoi alunecarea închizătoarelor, îmbucarea fierului în fier, trecerea cartuşului din magazia Mauserelor în ţeava ghintuită, scurtă, scînteind în lumina lunii, şi avea încă în gură cocleala, gustul de rugină, simţite cu cîteva ceasuri înainte în dubă, privind de jos, cu mîinile legate în faţă, atîrnînd între picioare, cizmele călăilor, lucind stins în întuneric.

Ultima oară se trezi în faţa unui canton, auzind un glas somnoros :

— Mă, nu dormi, mă, că dă trenul peste tine !

îşi ridică privirile şi văzu o barieră tărcată, scrijelată într-o parte. Caii se opriseră speriaţi în faţa braţelor grosolane de lemn, foarte aproape de felinarul galben, unsuros, legat cu o jîrmă la mijloc. Căruţaşul, adormit şi el, înjura animalele, trăgînd de hăţuri. Acoperişul cantonului de tablă părea alb, avea o scînteiere mată, ca şi cînd cineva ar fi turnat var pe el. Metalul ruginit de ploi nu mai purta nici un luciu, numai o crustă moartă, care nu mai reflecta nimic. Alături se mişcau doi salcîmi piperniciţi, în bătaia vîntului de noapte. La cîte o bufnitură mai violentă, din pomii uscaţi, cu coroane sărace, zburau frunze şi crengi, un stol de umbre negre, lovind acoperişul micii clădiri, frecîndu-se cu zgomot şi căzînd apoi undeva pe pietrele albe, mari, de cale ferată, aşezate în grămezi lîngă rambleu, nişte grămezi fără formă, ca movilele de guano. Poate se afla în faţa aceluiaşi canton, în faţa aceleiaşi bariere unde se opriseră cu puţin înainte de miezul nopţii, ascultînd într-o tăcere deplină ultimul buletin de ştiri. Aşteptau un tren întîrziat, şi Dumitrana privi peste umăr şoseaua goală din spate. Timpul pierdut în faţa barierei i se păru nesfîrşit de lung.

Poate ar fi trebuit să coboare, să umble de-a dreptul pe cîmp^, să scurteze drumul spre casa Terezei, dar locuinţa ei era Jncă departe. Exista primejdia ca să ajungă prea tîrziu, adică^ nu înaintea zorilor, ci cînd s-ar fi făcut lumină şi ar fi întîlnit pe drum lucrătorii plecînd spre fabricile din^ apropiere. Era desculţ, cu cămaşa sfîşiată, năclăită de sînge în spate, şi cine l-ar fi văzut s-ar fi mirat şi ar fi alarmat şi pe alţii. Mai trebuia să aibă norocul ca femeia să nu lucreze în schimbul de noapte şi îi fu frică cîtva timp că nu o va găsi acasă, întrebîndu-se ce avea de făcut în cazul acesta, pentru că în altă parte nu ştia unde să se ducă.

Din depărtare se auzi un bîzîit uşor de motor. Dumitrana tresări. Se uită înapoi şi văzu două luminiţe şovăitoare apropiindu-se. Şoferul unei autocamionete claxona, caii se speriaseră, se auziră iar înjurături, şi îşi ascunse capul în fîn, căutînd să-şi îngroape cît mai bine trupul în grămada moale de ierburi. Acum lumina farurilor camuflate se apropia. Cineva din spate l-ar fi putut zări, şi cîtva timp, minute întregi se scurseră într-o încordare dureroasă, pentru că Dumitrana nu ştia dacă nu cumva în urma căruţei nu se afla duba călăilor.

în faţă, în partea cealaltă a barierei, se strînseseră alte vehicule. Trenul aşteptat nu mai sosea, şi urmă un cor de claxoane, întrecîndu-se unul pe celălalt, un muget mecanic prelung, aprinzînd parcă aerul, asurzind pe cantonier şi speriind caii, care se smuceau în hamuri. Dumitrana privi în stînga drumului şi văzu că de la barieră începea un al doilea drum abia săpat, un fel de uluc de pămînt sub cîţiva pomi. Aici se despărţiseră, cu cîteva ceasuri înainte, de Şoseaua Nordului, duba apucînd pe drumul strategic, aflat în construcţie. Poate călăii o luaseră înainte şi se aflau undeva la a doua barieră, la a doua linie de cale ferată, poate nici nu bănuiau că el se întorsese pe aici, cine putea să ştie ?

Se auzi în sfîrşit trenul. Trecu un automotor cu două vagoane, un fel de săgeată neagră, făcînd să zbîrnîie ca nişte coarde ciupite sînnele telegrafului, aşezate la înălţimea rambleului. Bariera se ridică după un timp, scîrţîind, şi căruţa porni în trapul mărunt al cailor. Maşinile îşi încrucişară ochii de pisică şi el se scufundă şi mai mult în ascunzătoarea de fîn, aşteptînd să se facă întuneric sau aproape întuneric, pentru că noaptea nu-şi pierduse Strălucirea.

Se lumina, zări casele mici de lut, cu acoperişuri de tablă ruginită, curţile largi cu pomi ale căror frunze prăfuite începuseră să îngălbenească în margini. Deasupra mahalalelor din marginea aceea a Bucureştiului plutea ceaţa. Şoseaua nu mai strălucea, era numai un drum violet de asfalt, cu resturi de paie, pierdute de alte căruţe, grămezi mici de fire strivite sub copite, şi pete cafenii, proaspete, de bălegar moale. în depărtare, de sub streaşinile joase ale caselor, zburau leneş porumbeii, nişte bulgări vineţi în lumina murdară, nehotărâtă. Se auzeau cocoşii, şi vîntul de dimineaţă foşnea într-un lan de porumb, scoţînd un zgomot de hîrtie arsă.

Dumitrana zări braţul unei pompe de benzină, un stîlp galben, pătat de unsori, şi pîrghia de alamă a cadranului, scurt şi lucios ca un castravete de metal. Ciuperca de lemn a adăpostului pentru şoferi avea cartonul smuls în cîteva locuri. Vîntul ridica suprafaţa gudronată, şi avu senzaţia că cineva îi face semne cu mîna. Nu era nimeni. Trebuia să se grăbească totuşi, pentru că pe aici oamenii se sculau devreme şi nu avea chef să se întîlnească cu cineva.

în dreapta drumului se zărea gardul de sîrmă ghimpată al unui aerodrom. într-o cuşcă înaltă de lemn, neagră, cu scîndurile putrezite de ploi, se mişca o umbră : capul unei santinele abia trezite din amorţeala somnului. Mai în fund, în ceaţă, se vedeau uşile înalte, cu rame de metal, ale hangarelor. Erau încă închise ; pe larga cîmpie de zbor nu se afla decît un aparat demodat, alb, cu două aripi scurte. Către poarta dublă pe care intrau camioanele cu aprovizionarea se zăreau butoaiele de benzină, nişte mosoare mari de tablă, lucioase. Deasupra unui acoperiş se învîrtea punga de pînză care capta vînturile, şi o rozetă metalică. Spre Bucureşti, pe drumurile laterale, treceau căruţe încărcate cu pepeni. Se auzeau voci, undeva păcănea o pompă de apă, scoţînd un zgomot sec la intervale regulate, şi, dincolo de linia orizontului şters, fumegau uşor coşurile înalte ale oraşului sub cerul decolorat.

Coborî.

De-a lungul şoselei nu era nimeni. îşi simţea braţul drept anchilozat, mergea cît putea de repede, şi cînd ajunse în dreptul pompei de benzină se uită în adăpostul şoferilor, cu teamă, să nu găsească pe cineva dormind pe banca putredă de lemn. Trecu cu picioarele desculţe printr-o baltă unsuroasă de ulei, să scurteze drumul, şi se trezi în cîmp, în spatele caselor de lut

şi bălegar. Pentru a ajunge la locuinţa Terezei trebuia să sară gardul unei uscătorii dc stuf, un gard scund, spart pe alocuri. Se auzeau nişte ciini, şi Dumitrana se strecură prin dosul piramidelor de trestie.

Se luminase bine. Toată curtea era plină de praf. O femeie grasă, îmbrăcată într-o rochie roşie, mătura poteca de cărămizi, în faţa unei uşi ardea încă un felinar în care se afla o lampă. Dumitrana cunoştea bine locurile, se mira numai că nu se schimbaseră prea multe pe aici. Stivele erau aşezate cu faţa spre răsărit, un fel de tabără formată din corturi galbene, uscate şi foşnitoare. Mirosea a baltă şi a plantă putrezită, a gunoi şi a bălegar uitat la soare. Trecu de grajduri şi auzi bătaia unor copite într-un pămînt umed şi mişcarea înceată, lentă a unui cal. O frînghie se rodea de ceva tare, probabil de un stîlp lustruit de atîta frecare.

Ajuns în marginea cealaltă a curţii, trecu dintr-o dată gardul la fel de jos şi dărăpănat. Se afla în spatele curţii Terezeî. Văzu calcanul de lut al casei cu mai multe încăperi, prăjinile din margine, ţinînd acoperişul şi pomii mărunţi. Ştia că nu trebuie să-1 trezească pe proprietar, aşa încît închise uşor poarta, abia strecurîndu-se înăuntrul curţii nepietruite. O străbătu privind ferestrele odăilor aşezate una lîngă alta, fiindu-i frică să nu greşească. îi veni să rîdă la ideea că, dacă l-ar **fi** zărit cineva la ora aceea bătîndu-i în fereastră Terezei, ar gîndi cine ştie ce.

Recunoscu florile roşii, aşezate în cîteva vase smălţuite, dincolo de geamurile bine spălate. Ciocăni scurt de două ori în geamul luminat de primele raze de soare.

— Cine-i ? întrebă un glas dinăuntru.

— Tereza, Tereza, eu sînt, Dumitrana, răspunse scurt, privind curtea pustie, grăbit să intre odată.

Uşa se deschise. Femeia înaltă, din prag, îl privi o secundă bănuitor şi cînd îl recunoscu iî făcu loc, întrebînd :

— Ce-i cu tine ? De unde vii ?

— De pe lumea ailaltă ! zise încet bărbatul, abia rîzînd şi privind peretele care despărţea odaia Terezei de cea a proprietarului.

— Nu-i acasă, ai avut noroc, spuse. A plecat de o săptămînă la nişte rude la ţară. Mai răsuflu şi eu...

Bărbatul se aşeză pe un scaun, fără să mai aştepte să fie poftit. Privi interiorul odăii scunde de paiantă, cu tavanul

cîrpit pe alocuri, şi pereţii acoperiţi cu preşuri lucrate de mînă. în cui mai ardea încă o lampă cu lumină mică. Sticla i se afumase într-o parte şi mirosea a ga/. Pe patul jos, cu cearşafuri albe, curate, abia desfăcute, dormea fetiţa femeii, cu un braţ sub cap, răsuflînd uşor.

— Ce ţi s-a întîmplat, omule ? mai întrebă o dată femeia.

Dumitrana o măsură cîtva timp. Vechea lor gazdă de vremuri grele era neschimbată, poate puţin mai îmbătrînită, poate mai slabă, dar cu aceeaşi energie în priviri, în ochii ei verzi, frumoşi.

— Mai nimic, puţinăjipă cajdă ^

— Am. Tocmai îmi făceam ceaiul. Trebuie să mă duc. Vrei să rămîi aici ?

— Da, nu pot să plec în altă parte. Sînt rănit. Trebuie să dai de Ina.

Femeia nu spuse nimic. îl privi şi-i văzu cămaşa murdară, pantalonii şi picioarele desculţe.

Nu se auzea decît tictacul unui ceasornic aflat pe o masă acoperită cu o pînză verzuie, decolorată de atîta spălat. Pe maşina de gătit cu plită neagră, lucioasă, ca un automobil nou, sfîrîia apa pusă pentru ceai.

— Unde te-au lovit ? întrebă Tereza.

— în spate. Au omorît doi sau trei, eu am reuşit să fug.

— V-au scăpat de sub escortă ?

— Cam aşa ceva.

— Cum s-ar zice, ar fi trebuit să fi ajuns în zori la Dumnezeu-tatăl !

— N-a lipsit prea mult. Pe Ion Petre îl ştiai ?

Tereza se gîndi un minut sau două.

— Parcă.

— Cu el au terminat.

Femeia se prefăcu că nu găseşte ceva. Voia să-şi ascundă tremurul mîinilor. în cele din urmă, cînd se stăpînî bine, se apropie.

— Cu cine ai mai fost în lot ? întrebă aproape cu indiferenţă, aşa cum ar fi vorbit despre cineva străin, despre oameni pe care nu-i cunoştea decît întîmplător.

— Cu unul Lupu Marcel şi cu un ţăran, unul Cojocaru...

Bărbatul privea florile roşii de toamnă în glastrele lor sărace, de lut smălţuit. Aveau tulpini crude, verzui, devitalizate, străvezii, prin care trecea lumina de afară ca printr-o eprubetă foarte subţire, şi petale mici, aprinse ; şi frunzele toate, de un verde sălbatic, strigător, totul se îndrepta spre geamurile curate, în care se răsfrîngeau primele raze ale soarelui, într-o chemare chinuitoare către căldura de afară.

Tereza ridică de pe maşina de gătit cana cu apă de ceai, clocotind cu un şuierat scăzut.

— Poţi să mişti braţul ? întrebă după aceea.

— Nu, e înţepenit.

— Lasă ! Scoate cămaşa ! Ar fi bună nîşte apă oxigenată, dar n-am. Trebuie după aceea să stai în pat. Pe urmă o să vină Ina, ea se pricepe la chestiuni din astea...

După aceea aşează o palmă pe fruntea bărbatului.

— Ai puţină temperatură. Poate să fie şi din pricina oboselii. Trebuie să-ţi găsim un adăpost. Aici nu eşti în siguranţă. Te vor căuta în toate părţile.

Lui Dumitrana îi veni să vomite pe neaşteptate, dar se stăpîni.

—- Ţi-e rău ? întrebă femeia, îngrijorată.

Bărbatul nu-i răspunse. Simţi numai apa fierbinte curgîiv du-i de-a lungul spatelui. Era gol pînă la brîu şi îşi simţea încă braţul drept anchilozat.

— Cred că mi-au lovit un muşchi.

— Te-a durut ?

— Puţin ! Am fugit şi n-am simţit nimic.

— Cum de nu te-au găsit ?

— Am avut puţin noroc.

Femeia îi trecea acum o bucată de vată cu apă fierbinte deasupra rănii. îi spuse cu intenţie, ştiind că el n-o să simtă durerea :

— Dacă nu te-aş cunoaşte bine, te-aş bănui de cine ştie ce. Nu prea scapă oamenii cum ai scăpat tu.

Dumitrana îşi întoarse puţin faţa, simţind sub omoplatul drept o durere ascuţită.

— Ce vorbe-s astea ? se încruntă, şi pe urmă rîse cu bunăvoinţă. Nu-i nimic. Cînd or să te prindă şi pe tine, cel puţin vei şti din pricina cui te-au înhăţat.

Bărbatul simţea acum o arsură în tot spatele. Avu un moment de slăbiciune, dar se stăpîni. Tereza îi trecu de cîteva ori bucata de vată încălzită în apă fierbinte pe deasupra rănii.

— N-ai nimic, spuse după cîtva timp. Ţi-au zdrelit numai pielea.

— Ce mai e nou ? întrebă Dumitrana ca să nu fie atent la pişcăturile apei prea fierbinţi.
— De cînd lipseşti ?
— De cîteva luni.
— Nu-i aşa mult. Cum ai căzut ?
Bărbatul scutură din cap.
— E o poveste caraghioasă. Credeam că ştii cîte ceva...
— Nu ştiu nimic.
— Am să-ţi spun după ce am să dorm.
— Bine, primi femeia.
— Cum merge frontul ?
Abia atunci băgară de seamă că vorbeau destul de tare. Tereza îl lăsă o clipă şi se apropie de uşa acoperită de o perdea deasă, scrobită.
— S-au sculat găzarii ăştia din curte şi pot să ne audă. N-aş vrea să-mi iasă vorbe...
Dumitrana rîse iar, încet :
— Tot la asta mă gîndeam şi eu cînd ţi-am bătut în geam.
Femeia nu-i răspunse. îi curăţa mai departe rana, cu apă lierbinte.
— Nu mî-ai spus cum stăm cu frontul...
— Voi n-aţi auzit nimic ?
— Ba da, cîteva zvonuri vagi. Vreau să ştiu ce se întîmplă...
Prin curte tropăiau bocancii unor bărbaţi, călcînd greoi. Erau găzarii proprietarului, strigîndu-se unul pe altul, căscînd şi înjurînd mahmuri. Bidoanele lor goale se loveau de pereţii joşi, scoţînd un zgomot de tablă lovită.
— Nemţii înaintează încă, dar se simte apropierea iernii. Comunicatele lor mint ca mai înainte.
— Şi aici ?
— Săptămîna trecută au mai căzut trei. Nu le ştiu numele.
Tereza aduse un lighean de tablă în care arunca pe rînd bucăţile de vată întrebuinţate. Pielea rănitului se albise puţin cîte puţin şi se ivi rana.
— Dacă nu faci o infecţie, scapi uşor.
— Să sperăm.
în glasul bărbatului se simţea o bucurie uşoară.
— Ai să întîrzii din cauza mea, adăugă.
— Nu-i nimic. Nu mi se întîmplă în fiecare zi astfel de lucruri.

— Şi cu fetiţa ce iaci ?
— O iau cu mine. Dormi pînă diseară. Eşti obosit, le încui pe dinafară. Dacă auzi zgomote dincolo, să nu te mişti. Proprietarul n-o să se întoarcă atît de curînd, după cîte ştiu eu, dar dacă se întîmplă...
— Nu-ţi face nici o grijă. Voi dormi neîntors.
— Sforăi ?
— Puţin.
Tereza căută în şifonierul scund şi scoase o fîşie lungă, albă.
— N-am pansament, dar am să te leg cu ceva... Cu puţină vată şi cu legătura asta, cred că ai să te simţi bine... Şi-acum să-ţi fac un ceai. Ţi-o fi foame, să ştii că nu am decît o bucată de pîine neagră şi o farfurie de fasole...
— Bună şi aia.
— Ţi-e foame ?
— Da, recunoscu Dumitrana.
— Atunci e bine, înseamnă că eşti sănătos...
Ridică ligheanul, se uită în curtea pustie şi aruncă apa murdărită de sînge într-un şanţ, după ce strînsese bucăţile de vată şi le azvîrlise în sobă. Aduse apoi de la pompa din curte altă apă curată, întrebîndu-l :
— Nu vrei să te bărbiereşti ?
— Ai un brici ?
— Da, briciul barbarului meu.
Dumitrana se uită afară. Fetiţa seînci în somn şi se întoarse pe o parte. Femeia căută într-un dulap şi scoase un săculeţ de piele tăbăcită, grosolană, în care se găsea un brici ştirb, o piatră lustruită de atîta întrebuinţare şi o bucată de curea.
— Săpun de bărbierit n-am, mai zise Tereza. Dar poţi să te săpuneşti cu bucata asta...
îi întinse un săpun roz, ieftin, leşios, fărîmicios.
Dumitrana privi obiectele acelea străine şi nu spuse nimic. Din fundul sacului de piele femeia mai scoase şi un pămătuf rărit, cu fire de cal, tocite cu anii, înfipte într-un cotor murdar, de pe care se luase vopseaua.
— Cînd a murit ? întrebă bărbatul, stăpînindu-se cu greutate.
— în prima zi de război. Mi-au trimis lucrurile lui şi o scrisoare de mulţumire.
Tereza îi întinse sacul în care aruncase la un loc pămătuful, briciul, cureaua şi piatra lustruită.

— Poitim. Dacă vrei apă caldă, aşteaptă puţin. Ai o Sârbă aspră ?

•— Nu tocmai, răspunse Dumitrana şi \ ru să ridice mina dreaptă.

Braţul nu-l ascultă, şovăi dureros şi faţa bărbatului se schimonosi de durere.

— N-ai să poţi, spuse încet femeia şi izbucni deodată în plîns. Va trebui să te bărbieresc eu...

Dumitrana se apropie şi-i luă umărul cu mîna stînga :

— Taci, Tereza ! Mai este foarte puţin...

Ea ridică ochii umeziţi, privindu-l.

— Cît încă ? Nu mai pot, sînt singură. în jurul nostru cad cei mai buni. Azi unul, mîine altul...

Bărbatul nu spuse nimic. Aştepta s-o vadă ştergîndu-şi ochii cu dosul palmei, şi cînd în privirile ei nu mai rămase decît o tristeţe ascunsă, depărtată, şi buzele i se strînseră încet, şi în obraz i se ivi o dungă adîncă, se întoarse cu faţa spre fereastra curată, luminată puternic de soarele zilei abia începute.

— Trebuie să crezi, Tereza, zise mai mult şoptit, ca şi cînd s-ar fi temut să nu-i trezească fetiţa. Nu e prea uşor, şi mie mi-e frică cîteodată că n-am să ajung ziua aceea, pe care o aştept de atîta vreme, dar mă încăpăţînez să cred că o voi apuca.

Şi după aceea se întoarse iar spre ea, privind-o cum ţine încă în mînă săculeţul de piele.

— Lasă bărbieritul! Acum trebuie să-ţi scoli fetiţa şi să-mi faceţi loc să dorm, că nu mai pot, sînt ostenit, ostenit... Şi de mîine avem atîta treabă de făcut...

7

Inspectorul Mizdrache din Siguranţa Generală a Statului avusese o noapte grea, adică băuse pînă în zori, la Colorado, cu cîţiva prieteni, şi după aceea sărbătorise împlinirea a 40 de ani într-o garsonieră din strada Doamnei, împreună cu două femei necunoscute, culese atunci dintr-un bar, bete moarte, înjurînd birjăreşte pînă adormiseră de-a buşilea, dar nu mai

înainte de a face tot ceea ce sînt în stare să facă două astfel ele fiinţe pornite pe petrecere şi desfrîu, adică să spargă pahare, să cînte în gura mare cu geamurile deschise, să se despoaie una pe alta şi să se ia de păr, să ragă mai rău decît animalele şi în cele din urmă să zacă pînă spre ora unsprezece de dimineaţă pe covoarele lui ; le sculase mai apoi cu picioare în spate şi le aruncase pe scări, cu rochiile îmbrăcate la repezeală peste rufăria sumară, spre groaza lui, căci trebuia să-şi primească prietena, poate peste un ceas sau două, cînd aceasta intra aproape smulgînd uşa din ţîţîni şi tragînd pe nas mai totdeauna un parfum străin.

Acum, singur de aproape un ceas, cu capul încă plin de alcool, auzea un sunet insistent de sonerie şi nu-şi dădea seama dacă e vorba de telefonul ascuns sub o plapumă galbenă sau de apelul unui om aflat dincolo de uşa de la intrare.

în odaia spaţioasă bătea soarele unei zile frumoase de toamnă, senină şi rece, cum sînt atîtea şi atît de frumoase în Bucureşti, şi prin ferestrele lăsate larg deschise nu ieşise încă tot fumul de ţigară.

Mizdrache se trezi dintr-o dată privindu-şi ceasul de la mînă. Era 12 şi un sfert. Ziua nu se anunţa prea aglomerată, aşa că lăsă telefonul să sune, pentru că telefonul suna, străbătu norul uşor de fum verzui şi deschise uşa de la baie, contemplînd faianţa azurie, bine lustruită, căscînd vesel la un gînd numai al lui, cînd descoperi pe o sfoară ceva mătăsos, moale şi cald încă, pe care-l aruncă în cupa de faianţă a closetului, trăgînd de lanţ cu un gest definitiv şi eliberator...

Deschise mica ferestruică care dădea spre o stradă pustie, înălbită de soarele violent şi tragic de-afară, privi trotuarele pustii un minut şi se aruncă sub duşul rece. Apa îl înţepa plăcut şi-i făcea bine, se privi în oglindă şi constată cu îngrijorare că începe să se îngraşe. După ce se frecă bine cu un imens prosop pe tot corpul vlăguit, ridică dintr-un colţ două haltere şi făcu puţină gimnastică. De alături telefonul suna insistent, dar se prefăcu că nu-l aude. Ştia el despre ce era vorba. Se spălă deci pe dinţi după ce termînă cu obligaţia neplăcută de a încerca să-şi pună sîngele în mişcare, scuipînd cu voluptate în chiuvetă, îşi bărbieri rapid, după o veche îndeletnicire, obrazul dur, plin de riduri şi simţi în dreapta înţepătura statornică a ficatului periclitat de atîtea coniacuri repetate. Avea cearcăne, începuse să încărunţească, gura i se vestejise puţin de atîta fu-

triat, numai în ochi îi mai sclipea un rest de inteligență, cum o numea, inteligență căreia știa că-i datora totul și pe care unii o numeau, pe drept cuvînt, cinism.

Se îmbrăcă mecanic, căutîndu-și o cămașă albă, bine apretată, apoi costumul de lînă moale, se necăji că nu găsea o cravată potrivită, își înjură în gînd șeful pentru că avea idei stupide ca aceasta de a-l obliga să treacă în fiecare zi, pînă în unu, pe la birou, se mai uită deci la ceasul de aur de la mînă și cînd socoti că poate răspunde la telefon îl căută sub cearșaful alb, mototolit.

Apelul încetase. Dădu din umeri nepăsător, se mai învîrti o dată prin odaie, se uită în oglinda șifonierului și mai strînse un furou, uitat după o canapea, mic cît să intre într-un plic. Privi afară. în fața intrării aștepta Buickul său negru, turtit ca un batracian, văzut de aici, de sus, de la etaj. Ah, de n-ar pica Dora tocmai acum, că o știa de ce e în stare dimineața ! Nu avea nimic sfînt, și mai puțin de o jumătate de oră tot trebuia să întîrzie cu ea, deși o să-l simtă și iar o să-l zgîrie și-or să-l vadă subalternii, rîzînd în barbă, ca dobitocul de Ciripoi !

Cel mai bun lucru era s-o șteargă și chiar în minutul acela, pînă n-apuca nebuna să pătrundă aici, că dacă intra, într-un minut era goală pușcă și pe urmă, cum să invoci serviciul, șefii tiranici și așa mai departe ? Mai inspecta o dată odaia, actele le ținea încuiate într-un seif, nu le aducea acasă, din motive lesne de înțeles, trebuia numai să-și schimbe batista, s-o arunce pe asta, plină de ruj ieftin, s-o ascundă undeva în sacul cu ciorapi de unde spălătoreasă culesese și alte dovezi ale infidelității lui față de prietena sa cea mai bună, pe care, Ia drept vorbind, o iubea, dar de înșelat nu se putea să n-o înșele, fiindcă asta aproape intra în obligațiile meseriei lui.

Atunci se auzi din nou telefonul. Mizdrache vru să-l lase să sune, dar prea era insistent, sunînd a alarmă. Se aruncă îmbrăcat de-a curmezișul patului și ridică receptorul.

— Alo...

întîi nu se desluși nimic la capătul celălalt al firului. Parcă cineva ar fi vrut să-i facă o farsă.

— Alo ! repetă insistent și enervat Mizdrache...

— Dormi, dobitocule ? gîfîi o voce atît de furioasă încît inspectorul se ridică într-un cot.

— Cine e ? Ce-i porcăria asta ?

— Nu mai lași curvele de la Continental, ai ? se auzi iar grohăitul acela atît de amenințător, pe care Mizdrache nu voia încă să-l recunoască, deși-l știa bine. Cretin, neam de scroafă înțărcată ! Acum am să te văd ce-ai să-mi răspunzi !

— Domnule inspector-șef, să știțî...

— Ce să știu, mă dobitocule ? Ce să știu ? Tu trebuie să știi, nu eu !

— Domnule inspector-șef, nu permit să-mi vorbiți astfel, nu înțeleg și ar fi bine să-mi explicați despre ce este vorba...

Celălalt, pentru că Mastacan era, se monta, furia lui creștea din ce în ce, asta se simțea prin telefon, omul nu mai poruncea, nu mai reproșa nimic, mugea, era indignat, nu se mai putea stăpîni.

— Te caut de azi dimineață, sun și nu răspunzi de parcă te-au înmormîntat de viu. Ce p... mă-ti faci tu dimineața, mă ? cînd ar trebui să fii treaz, să afli ce se întîmplă pe lumea asta ?

Mizdrache asudă dintr-o dată, simțindu-și cămașa leoarcă. Se întîmplase ceva grav, nu mai mergeau falsele demnități jignite, falsa indignare. Erau în poliția secretă amîndoi și aici cînd dai un chix nu poți să spui pardon ! și cu asta, gata, totul s-a încheiat.

— Domnule inspector-șef, îmi permiteți.

— Să-ți permită mă-ta ! Nu știi nimic ?

— Pentru Dumnezeu, ce să știu, domnule inspector-șef ?

Se făcu un minut greu de tăcere. De dincolo se auzi iar gîfîiala greoaie a lui Mastacan care-și rumega lovitura.

— N-ai aflat că azi noapte în timp ce erau duși la execuție patru comuniști, doi au încercat să evadeze ?

— Nu știu nimic, domnule inspector-șef ! Și...

— Și... urmă o înjurătură teribilă, una din acele vorbe imense care te acoperă de murdărie pe o zi, dacă nu pe mai multe, o vorbă pe care ani de zile n-o mai spală nimic.

— Și... unul n-a mai fost găsit. E liber !

— Dar îmi permiteți să raportez, asta ține de serviciul penitenciarelor, eu nu-mi pot asuma răspunderea ducerii la capăt a unor acțiuni, cu care, așa cum v-am mai spus în cîteva rînduri, nici nu sînt măcar de acord... Eu, dumneavoastră, facem parte din serviciul de cercetare, de anchetă, ori, ce aud e o altă bucătărie ; ei sînt organe militare, tribunale, organe executive, noi ce amestec avem noi în treaba asta ?

— Nu mai întreba nimic, urcăte-n în maşină şi să-mi fii aici într-un sfert de ceas ! La vaci am să te trimit, băga-te-aş !

— îmi permiteţi, am o idee !

— Ideile nu stau în capete seci ca ale tale, mişcă !

Celălalt închisese telefonul şi Mizdrache se trezi năuc in mijlocul odăii pline de soare, privind uluit la femeia care tocmai intrase pe uşă într-un taior mov de lînă, foarte strîns pe corp, cu o pălărie cu voal pe chipul brun, mic, strîns ca o alună, din care scînteiau nişte ochi verzi, geloşi, pentru că nările avîntate ale musafirei presimţiseră totul şi-acum scotocea cu privirile în jur şi se pregătea să-şi joace mica scenă zilnică :

— Iar au fost femei la tine !

Mizdrache nu-i răspunse, privind-o ca pe un obiect şi ea vru să spargă ceva, ca să-i atragă atenţia că intrase, că există, şi încă cum exista !

— Gemy, nu-mi răspunzi ? Au fost sau n-au fost femei la tine ?

Bărbatul se apropie, îi ridică parcă meticulos voalul de pe ochi şi îi dădu două palme la repezeală.

— Şterge-o repede la bărbat-tău, că dai de dracu, m-auzi tu ? ! Să nu te mai prind pe-aici că m-am săturat de atîtea istericale !

O întoarse cu spatele la el, deschise larg uşa şi mai că nu-i făcut vînt pe scări. O găsi jos, pe ultimele trepte plîngînd mototolită, dar n-o privi, n-avea timp, şi se urcă în maşina care-l aştepta.

— Să trăiţi ! spuse şoferul Costea. Unde mergem ?

— La inspectorul-general, dar repede, c-am rupt-o-n fericire !

— Ceva în neregulă ?

Omul nu întreba prea des, era obişnuit să tacă, dar acum Mizdrache nu mai avu timp să se mire de curiozitatea însoţitorului său tăcut şi discret.

— Nu mai scap de curvele astea păguboase ! se scuză inspectorul fără să ştie de ce.

— Sînt şi bărbaţi puţini, domnule inspector, şi-apoi cineva *şic* ca dumneavoastră are căutare...

Un vechi reflex de poliţist înnăscut îl făcu pe Mizdrache să ciulească urechile.

— Mă, tu te-ai dezlegat la limbă ? De cînd ai învăţat să faci complimente ?

— Cîte nu învaţă omul ! se miră celălalt cu o veche naivitate.

Costea se angajase în '40 la ei, adus nu se ştie de cine cu recomandaţii şi de doi ani îl căra unde era nevoie pe inspector, fără un protest, fără să pară obosit, deşi uneori conducea cîte 32 de ore în şir, noapte şi zi, acolo unde cereau nevoile serviciului. Nu întreba niciodată nimic, nu zîmbea cînd auzea glumele celor din maşină, părea surd şi orb la toate cîte se petreceau alături, deşi Mizdrache îl bănuia că e un spion de-al lui Mastacan, fapt pentru care se purta cu el cu mănuşi, adică fără să-i poruncească, fără s-o facă pe autoritarul cum făceau alţi deştepţi ce-şi pierduseră pîinea de multă vreme, încereînd chiar din cînd în cînd să se împrietenească cu omul de la volan, avansîndu-i mici confidenţe sau lăsîndu-i bacşişuri pe perna automobilului, totdeauna restituite de celălalt, fără o urmă de ironie în glas : „Mi se pare că v-aţi uitat nişte bani aseară în maşină..." Mizdrache credea despre el că e adventist, şi i-o spusese mai în glumă, mai în serios, dar Costea negase : „Nu-i adevărat !"

Dar nimic mai mult. Nu bea la nici un popas, nu primea decît o mîncare ieftină şi atît. Intrigat, într-o vreme, inspectorul făcuse la rîndul său o anchetă discretă, voise să ştie unde locuieşte omul de lîngă el ; aflase că avea nevastă, doi copii şi că şedea undeva la Străuleşti, pe o stradă dosnică, cu nume de preot ori de arhiereu. Avea rude undeva în provincie, la Craiova, cu care nu se prea vedea. Lucrase la Malaxa, tot ca şofer, părea un om econom şi cam atît...

Ajunseseră. Mizdrache urcă scările de la intrare în goană. Clădirea sumbră cu mai multe etaje i se păru îngrozitoare în dimineaţa asta strălucitoare de toamnă. îl întîmpină Ciripoi, numai miere şi ochi dulci, cum e orice subaltern într-o situaţie gravă.

— Să trăiţi ! spuse uşor, căutînd dreapta inspectorului.

— O feştelirăm, Ciripoi !

— Şucăr mare ?

— Şeful m-a trimis în aia mamii de-am crezut că-l înjur şi-mi dau demisia. Ce facem ?

— îi strîng pe toţi comuniştii, îi bat măr şi îl aflăm noi pe ăla care a întins-o !

— îi bat, îi strîng, îi snopesc ! Idiotule ! Asta-i poliţie ca pe vremea lui Gavrilă Marinescu. Cretinule ! Uite că de

bătut i-am bătut, şi ce-am făcut ? Am aflat ceva de la ei, că n-am aflat...

— Atunci ? Să-i iertăm, să ne facem că plouă ?

— Mă Ciripoi, ce nu-mi place mie la tine e faptul că n-ai ieşit încă din găoacea mă-ti, mă ! Tu eşti făcut la şapte luni, mă ! Tu nu gîndeşti, mă ! Cum o să-i iertăm ? Dar nu-mi place, mă, brutalitatea. Eu lucrez cu inteligenţa, mă ! Acum te las, mă duc să dau ochii cu balaurul. Roagă-te pentru mine !

Mastacan îl lăsă însă să aştepte zece minute în faţa uşii sale capitonate, şi asta în mod intenţionat, pentru a-l înspăimînta şi mai mult, deşi, la drept vorbind, lui Mizdrache îi cam trecuse frica. Cînd, în sfîrşit, i se permise să intre, era calm, aproape obraznic, pentru că încă de multă vreme se ştia indispensabil.

— Să trăiţi ! spuse, cum mai devreme puţin spusese Ciripoi, dar fără acea umilinţă a gradului inferior.

De dincolo de biroul de stejar, acoperit cu un cristal verzui, celălalt nu-i răspunse. Nu dormise, se vedea bine, avea ochii tulburi, grăsimea ameninţa tot mai mult să-l îngroape într-o jnasă de carne, umbla puţin, hainele trebuiau date mereu la refăcut, părul cărunt, tuns scurt îi împrumuta înfăţişarea unui buldog. Gura pungită şi vînătă îl făcea antipatic, dar ei chefuiseră de multe ori împreună, Mizdrache îi procurase femei, şi încă ce femei, şi un fleac de evadare nu avea să strice prietenie veche şi încercată în care numai aparenţele şi o anumită ierarhie mai puneau niţică ordine.

— Deci ! tranşă inspectorul direct, să intrăm în subiect. Nu mi s-a spus încă nimic, voi afla totul de la dumneavoastră...

Vremea injuriilor trecuse. Mastacan scoase o ţigară imensă de foi dintr-un sertar. îi aruncă lui Mizdrache o scurtă privire ce s-ar fi vrut cît mai supărată şi-i zise rece :

— Stai dracului jos !

Celălalt se aşeză într-un imens fotoliu de piele, privi figura tristă a Mareşalului Antonescu din perete şi făcu să scînteie o brichetă de argint, tocmai la timp ca să-i aprindă trabucul lui Mastacan.

— Chestiunea nu-i chiar atît de simplă... Evident că pe noi nu ne priveşte cum l-au scăpat de sub escortă pe individ. Dar ne priveşte altceva. Ministrul întreabă dacă nu cumva evadarea a fost organizată, dacă nu cumva aici există complici... Pe cei patru îi cunoşti ?

— Evident, sper ca eu să fi contribuit cel mai puţin la condamnarea lor, pentru că aşa, cum v-am mai spus, sînt împotriva execuţiilor. Bătăile, chestiunile astea de serviciu, fac parte din nefericirile meseriei noastre, dar execuţiile nu-mi plac ! Militarii sînt nişte idioţi îndeobşte cunoscuţi !

— Lasă aprecierile şi-ascultă. Pe baza unui ordin legal, în urma unor vini bine stabilite...

— Să lăsăm fleacurile, domnule inspector-şef ! Care vini recunoscute ? Doar eu i-am anchetat. Nu s-a stabilit nimic. Sentinţa era hotărîtă dinainte. Tot noi trebuia să-i lichidăm, evident, cu mijloacele noastre. în fond e vorba de o acţiune de intimidare. Aşa cred organele noastre de represiune că îi vor opri pe comunişti din acţiune ? Permiteţi-mi să vă spun că e o prostie... în timpul Revoluţiei Franceze...

Mastacan îi taie vorba cu un gest :

— Lasă-mă cu rahaturile tale din cărţi. Mă piş pe Revoluţia Franceză şi pe toate fleacurile ! Ministrul mă chinuie de azi dimineaţă cu telefoanele, mi-a scos sufletul. Trebuie să-l prindem viu sau mort pe evadat.

— Cine e ?

Mastacan scotoci în sertarul biroului şi scoase de acolo o fotografie, aruncînd-o pe cristalul strălucitor.

— îl cunosc. Dar vorbeaţi parcă de încă unul...

— Celălalt, Lupu Marcel, a fost găsit rănit într-o porumbişte şi i-au făcut felul. I-au îngropat pe toţi trei în zorii acestei zile. Pe-al patrulea, parcă l-a înghiţit pămîntul. S-a dat alarma, jandarmii bat satele pas cu pas, nici o urmă. Telefoanele sună din jumate în jumate de oră. Ciripoi al dumitale e bun pe varză, dar numai atît. Mie îmi trebuie omul, viu sau mort. Ministrul mi-l cere în 24 de ore...

Mizdrache înjura gospodăreşte în gînd pe ministru cu liota lui cu tot. Ce ştiau idioţii ăştia cum se prinde un om şi încă unul care a scăpat de sub gloanţe.

Mastacan tot mai vorbea :

— însoţitorii au fost înaintaţi Curţii Marţiale în frunte cu comandant cu tot. Asta e o chestiune care-i priveşte pe ei, nouă ne revine sarcina să descoperim pe complicii acestei evadări...

— Nu e prea mult spus complici ?

Mastacan îi povesti cu răbdare împrejurările în care avusese loc evadarea celui de-al patrulea condamnat. Ceea ce rămînea suspect era faptul că în maşina care apăruse întîmplător sau nu în luminişul unde avea loc execuţia nu fusese găsit nimeni, şoferul acestui vehicul dispărînd şi el.

— Nu ţi se pare nimic curios în asta ?

— Dacă mă gîndesc bine, parcă da, acceptă Mizdrache. Prea multe întîmplări de genul ăsta la un loc fac un roman poliţist prost, dar aici e vorba de o afacere serioasă. O să mă gîndesc...

— încurcătura e alta, că ministrului nu-i convine să existe un martor în viaţă al acestei nopţi şi de aici furia, ordinele şi toate neplăcerile pe care o să le am !

— Bizuiţi-vă pe mine !

Celălalt rînji cu gura lui mare, plină de dinţi de aur.

— în meseria noastră nu te poţi bizui decît pe tine însuţi, lasă fleacurile, Mizdrache. Dacă nu-i dăm omul pe tavă, ministrul ne trimite pe front ca ofiţeri de rezervă şi n-am nici un chef să-mi pun pielea în saramură numai pentru că s-a găsit un idiot de şef de gardieni care a dormit pe el cînd trebuia să facă o treabă bună...

Mizdrache căzuse într-un fel de somnolenţă, închisese ochii şi se gîndea la ceva foarte îndepărtat şi nedesluşit. Nu era obosit, convorbirea asta îi dădea idei.

— Domnule inspector-şef, spuneţi-mi de unde porneşte cu adevărat toată chestia cu execuţiile ? în general sentinţele capitale s-au evitat pînă acum, deşi ne aflăm în al doilea an de război. Trebuie să existe o explicaţie reală, de ea am nevoie. Ştiu ca şi dumneavoastră unele lucruri, dar ar trebui să aflu totul.

Mizdrache îi cerea un lucru destul de greu, dar situaţia era fără ieşire dat fiind termenul scurt pentru rezolvarea cerută de ministru. Ezită puţin, dar cum nu bănuia că celălalt e chiar străin de unele realităţi ale afacerii, preferă să vorbească deschis, recunoscînd astfel că fără acest subaltern preţios pe care-l înjurase şi-l făcuse de două parale, la telefon, e ca şi mort.

— Ştii bine că între comunişti avem un om de-al nostru. Mai cunoşti că grupul ultim ne-a fost dat pe tavă de către omul despre care-ţi vorbesc. Ceea ce nu ştii e de ce am ales tocmai acest moment pentru a trimite pe lumea cealaltă cîţiva...

— Bănuiesc...

— Eşti băiat deştept. Războiul nu merge tocmai curii trebuie, Mareşalului îi e frică de o rezistenţă internă. Ori, cine să opună această rezistenţă decît elementele cele mai active : comuniştii. în partidul lor s-a ivit chiar ideea rezistenţei, avem informatori care ne-au vorbit direct despre treaba asta, numai că noi, prin omul pe care-l ştii, am infiltrat părerea de a se opune cineva creării de grupuri de sabotori, de oameni care să ne dea bătaie de cap. Cunoşti că o poliţie bună, şi aici nu e vorba de găinari, de curcani, e vorba de poliţia secretă, evită atît cît poate dificultăţile mari. Care ar fi acele dificultăţi ? Angrenarea lucrătorilor şi în general a populaţiei în acţiuni ostile regimului. Circulă destule anecdote, războiul, cu toată Transnistria asta, nu e popular, oamenii au rude care mor pe-acolo prin Rusia, au surori care rămîn văduve... Şi-atunci, ajunge o scînteie, şi gata tămbălăul.

— înţeleg. Dar comunicatele privitoare la execuţiile elementelor antinaţionale nu vor avea un efect invers decît cel pe care-l scontăm noi ?

— Propaganda face restul. E vorba de *cauza românismului,* de *neamul nostru,* domnul Mihai Antonescu e un om priceput în astfel de baliverne...

— îmi permiteţi să cred că anecdotele fac mult rău propagandei domnului Antonescu, chiar un rău mai mare decît tunurile. Atîta timp cît nu e mălai pe piaţă, aceşti executaţi apar în ochii mulţimii ca eroi ce luptă pentru o masă ca lumea, pentru pace, pentru linişte, iată de ce sînt împotriva exceselor...

Mastacan îşi tăia alt trabuc cu o foarfecă.

— Eu cred că tu ai dreptate, Mizdrache, dar noi am organizat acest ultim proces tocmai pentru ca să-i intimidăm pe comunişti...

— îmi scapă scopul...

— Fiind două tendinţe în partid, una pentru rezistenţă organizată şi alta pentru o convieţuire, oricum trebuie să Iacem ca balanţa să încline spre cei mai paşnici...

— Da, înţeleg. Deci omul nostru va demonstra că, mergînd pe calea rezistenţei, partidul va pierde cele mai bune cadre ale sale. Şi de aici linişte şi pace. E niţel cam simplist, dar merge !

Mastacan nu părea mulţumit de cele ce auzea.

— Ai vreo bănuială ?

— în genera], trădările merg pînă la un anumit punct şl numai o vreme...

— Ştiu asta, dar ce putem face ?

— N-ar fi mai firesc să aflăm de la omul acesta, care după cîte ştiu eu cunoaşte pe mulți dintre conducătorii de partid, numele celor mai bune cadre şi să le distrugem deodată, fără multe scrupule ?

— M-am gîndit la asta, dar situația e foarte curioasă. Unii sînt în închisori, au fost strînşi la vreme. Numai că acest partid, ca orice organism, a crescut la loc, ajutat poate şi de împrejurări de război, chiar de cei care au murit pentru el... Pe cei mai noi, datorită măsurilor luate, omul nostru nu-i cunoaşte îndeajuns, şi la el orice mişcare suspectă se termină cu moartea. Nu avem nici un interes să-1 pierdem. Ştii bine ce greu se recrutează un astfel de element şi de cîtă vreme e nevoie ! Mi-este greu să risc să-1 pierd.

— Vă înțeleg, făcu Mizdrache atent la praful uşor şi alb care intra pe o fereastră deschisă.

— N-am stabilit însă ce facem cu cel care ne-a scăpat. El este un martor foarte periculos, şi mai tîrziu un acuzator al omului care ni 1-a dat pe mînă...

— Mai tîrziu, cînd ?

— Mai tîrziu cînd va înțelege că a fost trădat...

— Pricep...

— Şi ce-i de făcut ?

Mizdrache tăcu puțin, rozîndu-şi o unghie.

— Nu există decît două căi : ori să-1 facem să dispară dacă punem mîna pe el, ceea ce e puțin probabil, ori să-1 compromitem...

— Mă, tu nu eşti prost, mă Mizdrache, nu eşti prost de loc ! constată deodată, senin şi înveselit, Mastacan.

— Vedeți, şi azi-dimineață îmi vorbeați atît de urît !

— Furia, mă, furia, am şi eu un ministru pe cap, mă ireacă şi pe mine, ce vrei, sîntem robii administrației, scuză-mă şi tu dacă am exagerat !

Şi pentru ca să uite amîndoi neplăcerile acestei dimineți atît de agitate, Mastacan sună să i se aducă o sticlă de coniac vechi.

8

,,Toți cei care intră în biroul meu", gîndea cu voluptate Mizdrache, „îşi pierd imediat personalitatea". La drept vorbind, ce fel de personalitate putea avea cel din fața lui, cu fața asta galbenă, cu privirile şterse de şobolan încolțit, cu tremurul abia perceptibil al mîinilor, cu mereu căutatul batistei în buzunarul de la piept, care trăda şi mai bine neliniştea ce-l stăpînea. Mizdrache vorbise de cîteva ori cu el, şi numai în cîteva probleme secundare, omul *nu-i aparținea.* Acum, Mastacan /-/ *dăruise.* Şi celălalt ştia asta şi căuta de la început să capete un dram de independență, o cît de mică libertate, cu ajutorul căreia să-şi mai salveze ceea ce se mai putea salva dintr-o demnitate terfelită de atîtea ori. Inspectorul-şef se purta altfel, oaspetele lui Mizdrache simțise de la început, Mastacan îl ținea totdeauna în picioare, nu-l înjurase niciodată, îl trata ca pe un funcționar al lui cu care lucra mai rar, dar tocmai curiozitatea politicoasă a noului partener de lucru îl îngrijora. Stătea de un sfert de ceas în fotoliul inspectorului şi privea cum Mizdrache se joacă cu ascuțitoarea sa verde ce închipuia o broască cu ochii bulbucați, țopăind mecanic pe deasupra dosarului răvăşit, cu hîrtii numeroase scrise cu mîna sau bătute la maşină, hîrtii ce conțineau, oaspetele era sigur, viața sa, în amănunțime. Mîinile fine ale inspectorului întorceau meticulos cheița de aluminiu şi o ascundeau, pe urmă palmele se deschideau şi jucăria aceea începea să funcționeze, şi el nu mai era în stare să judece exact, gîndurile i se învălmăşeau parcă, i se lăsa o pîclă pe ochi şi-i venea ameteală. Vizitele acestea la Siguranță aveau loc totdeauna seara tîrziu, ca şi acum, şi se făceau rar. De obicei, cînd era ceva important de raportat, informatorul scria cîteva scurte rînduri adresate unui necunoscut oarecare şi, dacă existau dubii şi cerințe de amănunte suplimentare, i se răspundea la post-restant, la o căsuță poştală. Invitațiile la Siguranță îi creau totdeauna o indispoziție firească, şi de cele mai multe ori bănuia că nu se va mai întoarce acasă, şi îşi lua unele măsuri, inutile de altfel. Era însurat, soția lui nu bănuia ce meserie murdară avea, cînd lipsea fusese sfătuită să nu întrebe unde se duce, aşa încît din punctul acesta de vedere omul credea că trăieşte oarecum liniş-

tit. Avea bani destui, dar n-o arăta ; Mizdrache ştia totul despre el : îi plăcea să bea, era laş ca un şoarece, şi fusese de-ajuns să fie prins o dată cu un lucru inconvenabil ca să se arate dispus să facă orice : la început, un timp, trădînd bineînţeles lucruri mici, şi pe urmă, pe măsură ce primejdia de a fi descoperit se mărea, să caute să afle şi să divulge, chiar mai multe, totdeauna mînat de ceea ce face regula trădării : creşterea vinei în timp şi spaima de a fi descoperit.

Lui Mizdrache, informatorul îi convenea din toate punctele de vedere. Fusese pe vremuri un orator mijlociu, folosit la unele întruniri, pentru că sub cumsecădenia şi mediocritatea lui de fost funcţionar se ascundea şi un oarecare umor, şi grupurile acelea de oameni îndîrjiţi, adunate în săli întunecoase şi înghesuite, pline de fum, reacţionau pe loc la glumele usturătoare pe care le făcea la adresa autorităţilor, şi asta îi crease un ascendent în partid. Odată interzisă activitatea legală şi începute arestările, vigoarea şi umorul dispăruseră de pe aceste buze, omul şovăia şi Siguranţa simţise unde se află trădătorul căutat. I se crease situaţia în care trebuia să greşească, fusese prins, bătut bine şi pus în alternativa de a pîrî pe organizatorii unei întruniri clandestine. La început rezistase şi bătăilor, şi presiunilor morale, pentru că un rest de demnitate păstrează chiar şi asemenea indivizi, şi într-o trădare cel mai greu lucru este începutul, adică renunţarea la acest rest de demnitate.

Omul fusese deci înfometat. Căutase de lucru doi ani şi nu găsise. Nevasta era gata-gata să-l lase, se obişnuise cu un fel de a trăi, modest pe atunci, la care cu greu se putea renunţa, aşa că, în momentul cînd fu chemat de un necunoscut la o discuţie confidenţială, se duse pe jumătate convins că nu va mai rezista ofertelor.

Cel însărcinat cu recrutarea lui avea ordin să nu se grăbească. I se cerură mici informaţii şi i se dădu o sumă considerabilă pe care fu sfătuit s-o cheltuiască cu prudenţă, adică puţin cîte puţin, ca să nu aibă neplăceri. Inventă pentru tovarăşii cu care mai lucra pe atunci şi care aveau încredere in el o mică antrepriză ce-î aducea cîte ceva şi îi ajută pe unii dintre ei. Nu-l bănuia nimeni şi răbdarea îi aduse foloase însemnate. Avea reputaţia unui om cinstit, i se încredinţa de către partid dirijarea unor fonduri pentru cei din închisori şi, sfătuit de cel care-l recrutase, spori sumele fără să arate cum

şi le procurase, făcîndu-şi din asta un merit deosebit. Cît se putu, află pe cei care ajutau partidul şi pe cei ce primeau ajutorul lui, dar fără mari eforturi care să-l trădeze. în general, cei ce cotizau nu se foloseau de evidenţă, pe vremea aceea hîrtia era duşmanul cel mai mare al ilegaliştilor, aşa încît el nu putea procura decît numele celor ce strîngeau şi predau cotizaţiile de partid ; aceştia erau urmăriţi şi, din cînd în cînd, cîte unul era surprins ca din întîmplare, arestat şi dat la fund pe veci. Siguranţa avea grijă ca nu cumva vreo urmă de bănuială să atingă reputaţia acestui om care îşi vedea mai departe de treburile lui, distribuind sumele adunate cu o cinste exemplară. într-o asemenea meserie trebuie să te mulţumeşti cu triumfuri mici, dacă vrei să ai mai tîrziu triumfuri mari. Cineva veghea ca acest informator discret, prezentînd atîta încredere, sa fie ocolit de greutăţi şi de capcane, împreună cu cei ce lucra, dar despre care se ştia totul.

Odată pornit pe acest drum, omul îşi dădu seama că nu mai poate face nimic, aşa încît primi să ia de la viaţă tot ceea ce se putea lua. Apărură femeile, totdeauna în locuri discrete, neştiute de nimeni, pentru că reputaţia că e un soţ cinstit şi un om serios trebuia apărată cu străşnicie ; chefurile, amicii, toţi veniţi de unde trebuia, cu urechi foarte atente, gata să deslușească şi unele nuanţe ce scăpau mai greu la spovedaniile rare din aceste birouri unde spaima, prezenţa şefului Siguranţei însuşi, crea o anumită timiditate greu de învins.

Apropierea războiului înăsprise colaborarea dintre el şi poliţie. I se cerea mai mult, şi el făcea totul ca să afle mai multe, dar şi în partid metodele se perfecţionaseră, unele căderi avertizaseră pe cei aflaţi în libertate că exista un trădător, şi atunci posibilităţile de a şti totul sau aproape totul se reduseseră considerabil, şi la presiuni omul răspundea cu bîlbîieli penibile şi cu o spaimă mereu în creştere, pentru că atîta lucru învăţase şi el : atunci cînd nu mai eşti bun, un accîdent oarecare curmă orice activitate şi nu e vorba de un accident obişnuit : nu, eşti lăsat în ghearele celor pe care i-ai vîndut şi ei au grijă de tine, ori această spaimă te făcea zelos, te făcea inventiv, te făcea activ, şi de asta avea nevoie acum Mizdrache, de zelul şi de inventivitatea omului din faţa lui.

Convorbirea începuse în urmă cu un sfert de ceas şi, ca de obicei în asemenea ocazii, inspectorul îl întrebase cu cine

se mai văzuse, cînd anume şi dacă existau bănuieli împotriva lui. Bănuieli existau. Mai ales după căderea ultimului grup.

— Credeam, spusese el cu o remuşcare accentuată, că treburile nu se vor termina aşa. Nu înţeleg de ce aveţi nevoie de asemenea excese ? se mirase el cu o naivitate jucată, pentru că de lapt, într-o discuţie anterioară cu Mastacan, acesta îl prevenise pe ocolite că-i trebuiau nişte victime care să-i intimideze pe ceilalţi. Aş vrea să vă rog să vă lipsiţi pe viitor de serviciile mele, nu pot accepta aşa ceva...

Inspectorul surîsese secret. Chiar cele mai mari lichele îşi închipuie că pot face orice sub masca respectabilităţii, aşa că nu spuse nimic, întoarse mai departe cheiţa în ascuţitoarea de tablă, privind-o cu atenţie.

— Sînt bolnav, nervii mei încep să slăbească, nu mai pot rezista... spunea cît se poate de umil informatorul, îndreptîndu-şi cu degetele lui galbene de tutun o meşă rebelă care-i tot cădea pe frunte. Gîndiţi-vă apoi şi la soţia mea, mereu mă întreabă de ce nu dorm acasă şi ce fac la urma urmelor ?! Chestia cu lucrările particulare pe care le am a căzut, a trebuit să inventez altceva. E greu de închipuit că se mai poate construi ceva în timp de război, acum totul se dărîmă. Afirm cunoscuţilor mei că trăiesc din vechi economii, dar ei bănuiesc că fur din cotizaţiile pentru partid...

— De ce nu laşi pe altul să facă treaba asta, ca să nu mai fii suspectat ? zise moale Mizdrache, parcă indiferent, atent la zgomotele nopţii de-afară şi avînd grijă să-i aşeze şi mai bine becul veiozei drept în faţă, ca să-1 aibă tot timpul sub observaţie, să vadă ultimele reacţii ale chipului obosit şi înspăimîntat.

— E în interesul tuturor să nu fiu bănuit, pentru asta trebuie să mă dau la fund, altfel nu se poate, stărui celălalt.

Mizdrache apăru în cercul de lumină al lămpii, pentru că pînă atunci nu lăsase să i se vadă decît mîinile fine, chinuind broasca de metal.

— Spune-mi ce se întîmplă practic într-o asemenea catastrofă în partid, cînd patru oameni sînt prinşi...

— Se taie orice legătură cît de mică a celor care aveau contacte cu ei, se părăsesc vechile adrese şi se schimbă identităţile.

— Pînă aici e bine.

Mizdrache îl fixa cu ochii lui vii, arzători.

— Ai putea să-mi procuri pe unul dintre aceştia care fabrică buletine oficiale, scutiri de front, adeverinţe şi certificate medicale, nu să-1 arestăm, vreau ceva mai mult de la el, să-1 facem prietenul nostru.

— înţeleg, dar mi-e foarte greu. De la începutul războiului liniile de activitate s-au separat. Eu am rămas într-un sector periferic.

— Păcat că nu ne-am gîndit mai demult la asta, cotizaţiile sigur că sînt foarte importante, dar... Apropo, domnul Malaxa şi domnul Auschnitt mai cotizează pentru partidul comunist ?

Celălalt rîse scurt, crîncen, cu spaimă, dar sincer :

— Ei au cotizat şi pentru legionari şi pentru partidul domnului Maniu, probabil că dau mită şi miniştrilor dumneavoastră. Este o ocupaţie obligatorie pentru un om cu bani.

„Nu e prost, nenorocitul !" gîndi inspectorul. în general, pe oamenii de genul acestuia mai mult îi admira decît îi dispreţuia, pentru că-i semănau şi undeva se întîlneau în îndeletnicirile lor. Ba, mai mult, dacă se gîndea bine, informatorul se descurcase bine timp de aproape zece ani, nelăsînd urme şi făcînd servicii importante poliţiei secrete.

— Dar vorbeam de retragerea mea, domnule inspector, reluă el destul de hotărît, pe neaşteptate.

— Ţi s-a făcut frică ?

— Cred că da.

— Asta-i foarte prost pentru dumneata. După cîte ştiu eu, în meseria pe care o ai nu se scot pensionari. Sînt două posibilităţi de a o termina, cianura sau confruntarea cu propriii prieteni. Sper că nu doreşti nici una, nici alta...

Celălalt asudase. Ştia că cererea lui nu va găsi nici o milă la inspector, dar dintr-o speranţă absurdă încercase să audă măcar o încurajare. Deveni pe neaşteptate patetic :

— Domnule inspector, dar n-am vrut să-i trimit la moarte, dumneavoastră ştiţi că nu mai dorm de cînd am aflat ? N-am omorît un oui de găină — şi-acum ?

Voia să plîngă, să-şi dea palme, să facă cîteva gesturi definitive, dar braţele parcă-i încremeniseră. Era rece ca un sloi de gheaţă pe dinăuntru şi, pe urmă, celălalt zîmbea atît de Ironic !

— Vreau să te liniştesc, zise Mizdrache, oamenii dumitale au fost executaţi acum două nopţi...

— Nu ! urla omul sărind de pe scaun. Nu, nu se poate !

Acum îi era frică cu adevărat, o frică de moarte, o frică fără măsură, care-l făcu să se zbată pe duşumelele pe care se prăbuşise, cuprins de un acces de isterie.

Apăru ca din pămînt Ciripoi cu încă un agent, îl pălmuiră, îl udară cu apă, şi Mizdrache îi întorsese spatele, privind prin fereastra deschisă într-o curte neagră şi pustie deasupra căreia stăpînea întunericul dens al unei nopţi reci de septembrie.

îl cărară afară, inspectorul făcu numai un semn cu mîna şi-l readuseră după un sfert de ceas, parcă micşorat în propriul trup, scurs ca o rufă stoarsă, palid, fără viaţă, cu mîinile tremurînd ca de friguri, cu buze vinete pe care şi le muşca cu furie încă, bolborosind ceva neînţeles, terorizat, căzut, prăbuşit, nemaiavînd nimic omenesc în el, pentru că era foarte uşor să te gîndeşti că ai săvîrşit o mîrşăvie, dar nu să şi afli că ea se terminase ca această afacere, adică cu patru oameni ucişi.

— Dă-i puţin coniac, ceru Mizdrache, şi Ciripoi deschise un sertar întunecat, turnă în trei păhărele, unul şi pentru el, făcu un semn agentului care-l ajutase s-o ştargă pentru că nu mai avea nevoie de el şi, dîndu-şi importanţă, le întinse pe rînd băutura roşcată.

Mizdrache nu bău. Informatorul se uită lung la păhăruţul din faţă şi în cele din urmă sorbi, întîi fără poftă, abia stăpînindu-şi tremurul degetelor, apoi cu o sete repetată. într-adevăr, Ciripoi îi mai turnă de două ori la rînd coniac, făcîndu-i cu ochiul :

— Haide, nu mai fă pe muierea cu noi, că aici nu sîntem la pension. Este, dom' şef ?

Mizdrache îl găsea mitocan pe subaltern, deşi cu un oarecare haz. Acum Ciripoi spunea gugumanii, dar ele erau foarte bine venite, pentru că nu putea suferi astfel de scene care aveau în ele ceva trivial, de nesuportat.

— E chiar adevărat ? întrebă cu ochii cîrpiţi, plini de lacrimi, oaspetele.

înspectorul se cabra, era încă lîngă fereastră privind noaptea neagră şi ascultînd tainicul zgomot al unui copac ce-şi mişca frunzele ca în somn, alături de ferestrele luminate. Se întoarse şi-l concedie pe Ciripoi cu un gest. Acesta ieşi în vîrful picioarelor, cu ochii încă pe sticla de coniac la care rîvnea sincer.

— Să fac şi două cafele ? mai întrebă din uşă.

— Nu e nevoie ! încheie brutal Mizdrache. Lasă-ne !

După aceea ocoli ca o fiară scaunul în care se afla prăbuşit informatorul şi-i spuse :

— Uite ce e, să încheiem cu scenele astea de prost-gust. Nu-mi plac zdrenţele, şi dumneata eşti o zdreanţă. Noi te plătim aici pentru ce faci, şi nu ne putem permite să avem milă, chit că ce plătim e sînge omenesc !

Adevărul îngrozitor fusese spus cu o răceală care-i îngheţă spinarea celuilalt.

— Nu-mi plac lacrimile şi toate smiorcăielile astea. Pentru mine nu reprezinţi mai mult decît fotoliul în care stai. Iată ce am să-ţi spun : am nevoie de dumneata, cum ai şi dumneata nevoie de noi, mai mult decît oricînd, şi vei vedea de ce. Trebuie să vorbim deschis, fără ascunzişuri. Noaptea trecută, unul dintre cei patru oameni care erau duşi la execuţie a evadat!

Se făcu tăcere. Informatorul înlemnise. Mizdrache crezu că se va repeta criza de epilepsie de adineauri, dar celălalt nu nu se mişcă. Privea fix covorul vîşiniu cu desene orientale, căutînd să desluşească ceva de neînţeles.

— „Nu se poate, rosti încet, cu o îndoială prelungă, convins că bănuiala i se va confirma, nu se poate, cum o să scape cineva dintr-o asemenea situaţie ?

— Uite că s-a putut! Toată poliţia şi jandarmeria îl caută la ora asta, dar n-a putut fi găsit.

— Nu cred o iotă din ce spuneţi !

Omul ridică privirile lui de şobolan încolţit căutînd în ochii celuilalt ceva, o urmă de şiretenie, dar nu găsi nimic.

— Nu e adevărat, nu e adevărat! repeta îndobitocit, nevrînd să creadă în cele ce auzea, pentru că prea ar fi fost teribil. Şi curiozitatea de a şti numele evadatului se ivi abia mult mai tîrziu.

— Cine a scăpat ? întrebă în cele din urmă, cu voce pierdută, şovăitoare.

Mizdrache spuse numele şi iar se făcu o tăcere înfiorătoare, lungă, interminabilă.

— Nu se poate, nu se poate, repeta într-una informatorul din fotoliu. Nu se poate, doar o execuţie e o execuţie, cum poate scăpa cineva de o execuţie ?

Avea pe faţă jumătate din nebunia care trăieşte în fiecare om şi care iese la suprafaţă în momente ca acestea.

— Nu-i adevărat, spune-mi că n-a scăpat nimeni, că au murit cu toţii...

Inspectorul se aşeză iar în umbra veiozei, şi parcă scuipă cuvintele care urmară :

— Parcă îţi părea rău după ei, şi-acum i-ai vrea cu ţarina în gură. Să mai crezi în remuşcările oamenilor !

Nu spunea toate astea cu tonul teatral pe care îl avea cîteodată, era în glasul lui un dispreţ sincer, total şi nedisimulat. Omul din faţă, de multă vreme, încă înainte de această convorbire, căzuse într-o altă condiţie decît cea umană. Mizdrache avea senzaţia că discută cu un cîine de circ, aşa încît urmă rece şi indiferent :

— Pentru dumneata nu rămîne să joci decît o carte. E ultima dumitale carte. Nu-ţi ascund că poţi să-ţi frîngi gîtul, şi în cazul acesta noi nu putem să intervenim cu nimic, pentru că te-am trăda. Ai avut ghinion, şi-atîta tot. Iată despre ce este vorba. Anumite interese cer ca să apari în postura celui ce protestează împotriva actelor nebuneşti săvîrşite de către unii membri ai partidului căruia i-ai aparţinut, pentru că, o dată aflat aici, îmi închipui că nu-i mai aparţii decît formal, înţelegi despre ce vreau să-ţi vorbesc ?

Celălalt înţelesese foarte bine. Acum toate faptele se legau logic între ele. I se ceruse la început un lucru obscur. Numele celor care se arătau cei mai dispuşi la o rezistenţă violentă împotriva autorităţilor, pentru că poliţia ştia că în partid existau atunci două tendinţe. El era cunoscut ca un pacifist, ca unul ce sfătuia pe toţi să lase aventurile şi să-şi vadă de treburi pînă cînd timpurile se vor mai linişti. Căderea acestui grup avea să-i înveţe minte pe ceilalţi să se astîmpere, restul era foarte simplu. Se găsise pretextul, numele celor condamnaţi dinainte le furnizase fără să-şi dea seama spre ce sfîrşit îi împinge aventura, acum totul era încheiat, numai că se ivise ceva neaşteptat : salvarea unuia dintre cei aruncaţi în braţele morţii şi anume a celui de care se temea cel mai mult, pentru că era unul dintre cei mai neînfricaţi oameni pe care-i cunoscuse.

Mizdrache se juca iar cu broscuţa de metal, părea amuzat sincer de salturile jucăriei şi vorbea cu pauze, căutîndu-şi mereu cuvintele.

— Dacă noi îl prindem pe omul care a evadat e foarte bine pentru dumneata, ultimul martor al acestei afaceri va dispare. Ai tot interesul să afli unde se ascunde şi să ni-l dai in mînă, dar eu ştiu foarte bine că e foarte greu, pentru că îi cunosc pe oamenii aceştia poate mai bine decît dumneata.

— Şi-atunci ? făcu celălalt distrus, fără vlagă, fără speranţă, chinuit de o spaimă ce creştea o dată cu scurgerea minutelor interminabile ale conversaţiei lor.

— Atunci, mai există o şansă. Omul acela trebuie să fie împiedicat să ajungă iar în rîndurile partidului, să-şi pledeze cauza, să explice, să-şi găsească dreptatea. Dumneata trebuie să-l calomniezi, să arăţi că el nu a putut să scape de sub gloanţele plutonului decît cu voia noastră, că între el şi noi a existat o înţelegere, că ştii bine că omul acesta i-a vîndut pe ceilalţi în schimbul vieţii pe care noi i-am dat-o !

— Totul era atît de simplu, Doamne, Dumnezeule !

Omul din fotoliu vru să se prăbuşească la picioarele lui Mizdrache, dar se stăpîni.

— Domnule inspector, cum să vă mulţumesc ? Cum să vă mulţumesc ?

— Stai, că n-am terminat. Nu eşti atît de naiv încît să crezi că totul va merge ca pe roate. Lor, celor din puşcărie, pentru că şi ăştia ştiu tot, nu am aflat încă cum, dar ştiu tot, şi celor de-afară le trebuiesc dovezi. Omul va fi ucis dacă nu dovedeşte că nu a trădat, după cum dumneata vei fi ucis dacă nu vei dovedi că el a trădat. E o chestiune de viaţă şi de moarte, şi mila, fleacurile, lacrimile nu folosesc la nimic, pentru că eu îţi cer ceva şi mai mult. îţi cer să-l calomniezi şi pe Ion Petre.

— Nu se poate ! exclamă automat informatorul. El era un sfînt, un om în care toţi cei din partid credeau ca în lumina zilei. Nu are nimic pe conştiinţă, a muncit de mic, şi-a ţinut fraţii prin şcoli, a ajutat pe toţi cei lipsiţi de mijloace, s-a zbătut, era cel mai frumos om pe care l-am cunoscut...

Mizdrache auzea un glas nou, neobişnuit la indivizi de genul acestuia.

— Cu atît mai bine ! zise.

— Nu pot, cereţi-mi orice ! El mi-a dat pîine să mănînc, s-a zbătut să mă angajeze cînd n-aveam de lucru, m-a cununat chiar, el m-a cununat, dacă aş fi ştiut că-l trimit la moarte m-aş fi lăsat mai curînd ucis decît să vi-l dau. Am crezut că

veți proceda ca și altă dată, doar cu intimidări, chiar mă bucuram că în felul acesta îl feresc de un rău mai mare. Stînd în închisoare, nu mai făcea cine știe ce grozăvii. De altfel, nici pînă acum n-am aflat de ce au fost condamnați.

— O să afli mai tîrziu amănuntele. Deocamdată mă interesează memoria omului despre care ți-am vorbit. Ea trebuie terfelită, pentru că îți dai seama că n-avem nici un chef să facem din niște cadavre eroi. Nu este logic și nici moral...

— La ce vă folosește distrugerea reputației unui om, tot nu înțeleg ?

Mizdrache abandonase jucăria de tablă și se apropiase iar de fereastra deschisă.

— Ce suflet ciudat au unii ! reflectă el cu glas tare. Ți-a venit foarte ușor să nu ții seama de nimic atunci cînd a fost vorba să dai patru nume, ba chiar ai făcut și ceva mai mult, și-acum cînd e vorba despre ideea celorlalți, despre unul care a murit, ai îndoieli, remușcări, prostii ! Să încetăm ! N-am chef de loc să mă tocmesc cu dumneata, tocmai pentru că ești puțin rudă cu el, tocmai de aceea vei fi mai convingător ! Asta o să potolească multe elanuri. Cît despre rest, nu mă privește. Tot ce mă interesează e să n-o termini prost. N-avem nici un interes, crede-mă !

— Nu-i cunoașteți pe comuniști, spuse el rar, parcă vrînd să dea un avertisment. Cred că nu-i cunoașteți de loc. E foarte ușor să minți, dar e foarte greu să-i minți pe ei. O să credeți că vreau să mă apăr. Mi-am dat seama că scăpare pentru mine nu mai există din momentul acesta, decît dacă reușesc sau nu cu minciuna mea, așa că sînt legat de ea prin viața sau prin moartea mea și n-am să renunț atît de ușor la viață. Voiam numai să vă spun că uneori, în toată murdăria în care poate trăi un om ca mine, există un prag peste care nu poți trece...

— Fleacuri, replică inspectorul. Dumneata bănuiești că am timp să mă înduioșez, ba mai mult, să cred ceea ce spui ? Calomnia e tot o formă de a ucide, și de îndată ce ai omorît o dată, restul vine de la sine. Bea mai bine un păhărel de coniac cu mine, în cinstea acestei afaceri, pe care, să sperăm că o vom duce cu bine la capăt...

Nu mai trebuia decît gestul final, o strîngere de mînă, ca la încheierea oricărui pact, dar el lipsi, pentru că erau amîndoi atît de ticăloși, încît din oroare unul față de celălalt nu se mai priviră, băură ca doi străini într-o gară și se despărțiră Iară un cuvînt.

9

Dumitrana visa că nu-și mai găsea camera de la hotel Adlon, din Berlin. Nu mai știa în ce an se află și avea impresia că, din clipă în clipă, doi civili îmbrăcați în haine negre de piele aveau să-i bată în ușă și să-1 poftească la sediul Gestapoului. Revăzu lungile coridoare luminate numai de o lampă gălbuie, sus, în tavan, și ușile nesfîrșite de la etajul II sau III, asemănătoare între ele, aceleași uși roșii de lemn de cireș sau de stejar, lustruite, și bara scării, de alamă, treptele reci și înguste, și simți că asudă abundent de cîteva ori. Intrase pe rînd în cîteva odăi necunoscute care semănau între ele în mod ciudat și toate aveau ferestrele "deschise spre peluzele din jurul porții Brandenburg, și el vedea clădirea sinistră cu vulturi și gvadrige, a Reichstagului, și parcă auzea pe scările de fier urcînd pașii grei ai agenților. Se ascunsese într-o baie cu aer înăbușitor, plină de aburi, și în oglindă zărise prin ușa întredeschisă chipurile urmăritorilor și pe urmă intră într-unui din acele dulapuri imense între două rînduri de haine de seară, dar ei scotoceau la nesfîrșit și-i venea să țipe de spaimă, dar se abținea. Pe coridoarele abia luminate de becurile palide se auzeau pașii încurcați ai unei mulțimi care năvălea spre paliere, ar fi vrut să sară de la fereastra prin care intra aerul rece al parcurilor din apropiere, și se pomeni pe Unter den Linden în mulțimea nepăsătoare din fața vitrinelor și revăzu într-o clipă parada cămășilor brune, cu facle, pentru că noaptea asta nu se mai sfîrșea, și totul se strîngea iar în jurul său, absurd ; dar primejdia nu scădea și reîncepu urmărirea pe coridoarele nesfîrșite de la Adlon, obsesia pașilor tîrșiți pe covorul roșu, măturat cu grijă, apoi reapărură candelabrele micului bar de la mezzanin, nenumărate lumînări gălbui, ascuțite, arzînd intens șî obscur, în același timp lăsînd umbre pe pereții albaștri-palizi. Sta la o masă cu \\'erner, un tovarăș german

cu care luptase mai apoi lingă podul Toledo, parcă într-un timp imemorial. Auzea focurile rare ale artileriei şi vedea micile autocamioane sovietice care urcau o coastă pietroasă, şi de undeva se trăgea cu mitraliera şi ei se ascundeau după nişte tufe. Apoi imaginea se umbri şi se trezi tot sub candelabrele Adionului, sub privirea severă a unor chelneri cu mutre de poliţişti care îl ascultau atent, şi ei încercau să vorbească foarte încet, dar nu reuşeau, şi aveau impresia că din clipă în clipă vor fi înşfăcaţi de gulere şi aruncaţi într-o maşină. Luminile se stingeau unele după altele, şi nu se ridicau de frica acelor oameni îmbrăcaţi în smokinguri, rînjind în spatele perdelelor...

O sudoare rece îl inundă şi i se păru că se trezeşte acasă, într-una din numeroasele case în care locuise în ultimii ani. Ina răsufla uşor, de afară venea o lumină puternică de vară prin perdelele rărite. Stătu cîteva clipe cu faţa în sus, vru să fumeze, şi se răzgîndi. „Iar o iau de dimineaţă cu luleaua..." se dojeni. „De unde dracu obsesia asta a Adlonului ?" Locuise o singură noapte acolo, sub un nume fals, e drept, suspectînd pe toţi chelnerii că sînt agenţi ai Gestapoului, dar de atunci trecuseră cîţiva ani...

Delira.

într-un minut se revăzu în mica şi uscata cafenea Benito din Madrid şi simţi boarea rîului Jarama, lîngă care dormise o noapte sub pînza unui cort ; totul se învălmăşea, avea fierbinţeli, îi era sete, ar fi vrut să fugă undeva pentru că auzea iar trosnetul puştilor şi acele gloanţe ce trebuiau să-l ucidă venind din spate spre el, şi se întreba încă nedumerit : asta să fie moartea ? O muşcătură fierbinte sau rece în carne, şi pe urmă nimic, sau o lungă agonie ?

Cineva îi aşeza o pînză rece pe frunte, gemea înăbuşit încă cu spaimă să nu fie auzit de către vecinii Terezei. într-o semiconştienţă îşi dădu seama că se află iar în casa Terezei, şi nu înţelese nimic. Timpul şi spaţiul se amestecau, retrăia zile trecute, ceva apăsător şi implacabil îl urmărea, nu scăpa de obsesia că va fi în cele din urmă înhăţat şi dus iar într-o pădure care n-avea semeţia, liniştea şi mirosurile subtile ale crîngurilor de pini, aflate unde ? A, da, Spania, răcnetele marocanilor fioroşi, atacînd, ca într-un război de operetă, dar, vai, atît de real...

— Te-ai trezit ?

Era glasul nevestei-si, şi chiar o văzu, puţin mai slăbită, cu acea pecete vînătă a grijii pe faţa încordată, privindu-l cu grijă şi cu o dragoste severă. Apoi totul prinse contur, florile de toamnă din odaia Terezei, părul negru al Inei, privirile ei puţin îndepărtate parcă de lume, de unde ea parcă sosea totdeauna tîrziu spre lucruri, spre ceea ce o înconjura.

— Ina, spuse mai mult şoptit, cînd ai venit ?

— Taci, încearcă să mai dormi !

— Ei, asta-i bună ! se oţărî el cu o bărbăţie revoltată, dar simţi un junghi sub omoplat şi recăzu pe perna încălzită. Din mica încăpere alăturată se auzeau un mers furiş de copil şi chiar şoapte. Tereza vorbea cu fata ei, şi în cele din urmă o văzu şi pe ea, aducînd un ibric roşu şi întrebînd din priviri ce se mai întîmplase.

Lui Dumitrana i se făcu dintr-o dată frică, tresări şi se ridică într-un cot, luînd mîna femeii de lîngă el :

— Spune-mi, de cînd eşti aici ?

— De două zile ! Puteai s-o păţeşti, dacă mai întîrziam.

— Singură ?

— Doar atîta lucru am învăţat şi eu !

— Nu te-a urmărit nimeni ?

— Fii liniştit ! De cînd te-au prins, am schimbat trei adrese.

— Cum te-ai descurcat în timpul ăsta ?

— Nu mă întreba !...

Tereza zîmbea mulţumită lîngă ei.

— înseamnă că e sănătos, bucură-te !

Dumitrana o îmbrăţişa stîngaci pe Ina. Totul fusese atît de învălmăşit şi neaşteptat ! Dar acum trecuse şi primejdia, şi boala, şi stătură cîteva minute aşa, tăcuţi, căutînd cuvintele, care trebuiau să vină.

Cu simţul special al oamenilor care au făcut războiul şi au trăit aproape toată viaţa lor în primejdie, bărbatul privi calendarul din perete.

— De cît timp sînt bolnav ? întrebă înfrigurat, sugrumat de o neaşteptată frică.

— De-o săptămînă. Făcuseşi o infecţie.

— O săptămînă... Şi tu de ce-ai venit atît de tîrziu ?

— N-am găsit-o mai devreme, răspunse în locul Inei gazda.

— Poate e mai bine aşa...

— - Acum vă las singuri, am treabă, mai zise Tereza şi dispăru, luîndu-şi fetiţa.

Afară era înnourat, parcă se căznea să plouă, ceva străin se aşezase între ei. E drept că niciodată după întîmplări extraordinare oamenii nu mai seamănă cu cei care au fost, dar asta nu putea înţelege Dumitrana.

— S-a întîmplat ceva, de ce nu mă priveşti în ochi ?...

— Da, s-a întîmplat ceva foarte neplăcut...

Femeia avea o privire fixă, fără urmă de bănuială în ea, dar parcă mai îndepărtată decît cele mai îndepărtate priviri pe care bărbatul i le cunoştea.

— Spune-mi despre ce este vorba...

— *Ei* nu ştiu unde te afli. Am venit aici fără ştirea lor...

— De ce ?

^ Ina tăcu, bărbatul o cunoştea bine, nu putea minţi, avea sa-**i** spună foarte repede şi foarte deschis adevărul.

— Te bănuiesc de trădare...

Asta era ! Dacă nu pot să te omoare, atunci te distrug în felul acesta. Ce simplu, ce idiot de simplu... La început încă nu-şi dădu seama de imensitatea nenorocirii sale, nu putea încă să-şi închipuie că oamenii cei mai apropiaţi lui puteau să creadă intr-o astfel de minciună. Tăcu o vreme, judecind soldăţeste, învăţase atîta lucru în viaţa lui : în clipele cînd trebuie să iei mari hotărîri sau cînd simţi că pielea ta nu mai face doi bani, e necesar să stai puţin să te gîndeşti, dar nu înainte de-a nu te gîndi la nimic o clipă lungă, imensă, grea şi tocmai de aceea foarte preţioasă. îşi aminti de traversarea unui cîmp de mine, noaptea, Jîngă Irun, cînd grupul său fusese aproape în întregime nimicit, cînd în dreapta şi-n stînga auzea cum moartea smulgea pe neaşteptate, violent şi triumfător, maţele din oameni, din prietenii lui, încăpăţînaţi şi tenaci, dar fără cel mai mic instinct de conservare. Poţi să te fereşti de orice, de glonţ, de schije, de mine (iată, el scăpase, ocolind moartea în noaptea aceea parfumată, privind la moartea altora), dar acum o senzaţie de primejdie totală şi fără scăpare îl făcea să se clatine.

Femeia îi luase mîinile între ale ei şi i le strîngea încet, parcă timid, privindu-l neclintit în ochi, bărbăteşte.

— Spune-mi, Ina, şi tu crezi lucru] ăsta ?

— Dacă l-aş fi crezut, nu eram aici.

Parcă se liniştise. Ştia că ei îl vor căuta la rîndul lor. De cînd călcase pragul casei Terezei, însemna că-l socoteau trădător, şi asta era mai rău decît moartea.

— Poate că n-ar fi trebuit să vii să mă vezi, spuse cu o îndoială dureroasă Dumitrana.

— Nu se putea altfel. Eu te cunosc mai bine decît ei. Şi ei te cunosc bine, dar le e frică de tine, şi asta mî se pare foarte firesc. Şi-acum, spune-mi cum s-au întîmplat toate. Vreau să ştiu...

Bărbatul nu putea să povestească nimic, era enervat, şi scîrba şi ura pentru cineva necunoscut, mare şi puternic, izbucniră pe neaşteptate.

— N-am să stau aici în pat, să zac ! N-am să întîrzii un minut, să ştii ! Şi pe acela care mi-a dorit moartea şi n-a reuşit să mi-o dea şi care acum mă murdăreşte îl voi găsi şi-am să-l strivesc.

îl durea îngrozitor umărul, dar se stăpîni, strînse din dinţi şi vru să se îmbrace. Femeia îl potoli.

— Ai răbdare. Trebuie să mai rămîi cîteva zile în pat. Pînă se vindecă rana. După aceea vom vedea ce mai e de făcut...

Erau singuri, trebuia să se descurce cum or şti. Cel mai important lucru rămînea ca el să găsească pe cineva căruia să-i mărturisească totul şi care, mai ales, să-l creadă. Loviseră bine, nu se putea închipui ceva mai josnic şi mai laş.

Rămăseseră împreună pînă spre prînz, şi el îi povesti totul, simţind puţin cîte puţin cum îi trece enervarea. Cînd termină, mîngîie obrazul femeii, spunîndu-i:

— Doi oameni pot să dovedească adevărul. Unul a fost lîngă mine cu cîteva minute înainte de a fi prins, şi-al doilea s-a împotrivit acţiunii în care noi am căzut. Cel care mă murdăreşte cu noroi şi care ar fi vrut ca eu să dispar este unul din ei. îmi va trebui foarte mult timp ca să mă conving care a trădat şi cu siguranţă că şi cel care m-a trădat mă caută. Nu ştiu ce am de făcut de aici înainte, trebuie să mă gîndesc foarte mult. Ina, acum trebuie să pleci. O vreme o să trăim despărţiţi. Ştiu, ştiu, n-o să vrei, dar aşa e mai bine pentru amîndoi. Dacă te cheamă la ei, spune-le ce crezi despre mine, nu-i minţi. Spune-le că pînă nu-mi voi dovedi nevinovăţia n-am să-i caut, dar să aibă încredere în mine, aşa cum ai avut

tu... Dacă se iveşte ceva, caut-o pe Tereza. Ea o să mă găsească. Sînt într-o mare încurcătură. Niciodată nu mi-am închipuit că lumea poate fi atît de neîncăpătoare pentru mine. Acum, te rog să pleci fără lacrimi şi fără alte cuvinte. Vorbele n-ajută la nimic.

Femeia plecase. în odăiţa de paiantă era linişte. începuse să plouă. Tereza nu se întorsese. Privi o vreme florile sărace din ferestre şi ascultă ţîrîitul burlanelor. Prin curtea plină de chiriaşi nu mai trecea nimeni. Nu adormi, nu era obosit, se gîndi mult şi îndelung la viaţa lui, la tot ce lăsase în urmă, şi se întrebă unde greşise, în care moment al vieţii şi mai ales se întrebă asupra cărui om se înşelase atît.)..

10

Telefonul suna îndepărtat şi rece, străin, un zgomot venit parcă de departe, iscodind îndelung şi cu brutalitate tăcerea acelei case pe care Dumitrana nici măcar n-o ştia, dar putea să şi-o închipuie, ascunsă undeva în vreo grădină plină de pomi. Era tîrziu, lumea se culcase poate, nu răspundea nimeni, dar el n-avea dreptul să descurajeze. Prin faţa cabinei treceau ultimii spectatori ai filmului „Asediul Alcazarului", o mulţime neagră, obosită, alergînd fără convingere să mai prindă un ultim tramvai. Bărbatul privi holul care se pustia, gîndind că era un adevărat noroc că becul din strîmta încăpere de sticlă era stins şi dacă în acest hol ar fi întîrziat vreun agent, poate că nu l-ar fi băgat de seamă. îşi luase toate măsurile, era îmbrăcat cu haine foarte bune (cărate pe furiş de către nevastă-sa, de la ultimul ei domiciliu), cu un pardesiu cu o tăietură modernă. Borul lat al pălăriei îi ascundea trăsăturile. O scurtă mustaţă lăsată în cursul convalescenţei modifica uşor o fizionomie care pentru un agent bun n-ar fi prezentat dificultăţi prea mari la recunoaştere.

Telefonul suna insistent, monoton, sfîşiind tăcerea acelei case îndepărtate şi străine. Poate că inginerul era plecat, poate că ştia că el vrea să-l vadă şi nu voia să răspundă, cum era cel mai firesc. Ina îl căutase la întreprinderea la care lucra, el abia

acceptase să schimbe cîteva cuvinte cu ea. Convorbirea fusese violentă, şi femeia îl acuzase de cruzime, de lipsă de curiozitate în a se convinge de adevăr, dar Comşa îi răspunsese că, dacă n-ar fi cunoscut-o de atîta vreme, s-ar fi prefăcut că este o străină şi nici măcar nu i-ar fi întins mîna. Legile conspiraţiei erau dure şi nu exista posibilitatea să le calce, adăugase el aspru, şi Dumitrana îşi repeta acum aceste cuvinte incredibile : ,,Nu am pînă acum nici o dispoziţie de la partid în privinţa lui, dar dacă aş fi avut, te-aş fi întrebat unde-l găsesc şi l-aş fi dat pe mîna celor pe care i-a trădat !"

Infamia crescuse în proporţii, ca un val. încă nu i se hotărîse soarta, dar ea era una singură, şi el o ştia bine...

Lăsă receptorul în furcă. Nu răspundea nimeni. N-avea nici un rost să mai încerce şi să întîrzie în acest hol de cinematograf. Vru să plece, dar îi veni o altă idee, făcu numărul Centralei şi ceru explicaţii de ce nu primea răspuns la apelul său. I se răspunse de către o funcţionară somnoroasă şi obraznică ceva ce semăna cu „sînteţi nebun, poate cel pe care-l căutaţi s-a culcat, ori a scos telefonul din priză !", dar Dumitrana nu se supără şi rugă să i se dea adresa. „O găsiţi în cartea de telefon !" bombăni vocea de dincolo cu o egală insolenţă. Nu dezarma, funcţionara era pe punctul de a-i închide. Mulţumi pentru sfat, glumind pe neaşteptate, şi explică faptul mărunt că se afla într-un loc unde nu exista aşa ceva. Femeia spuse că n-avea voie să dea adresele abonaţilor, dar el insistă : „Dumneata nu ţi-ai trezi un prieten din somn ca să-i comunici că a cîştigat la Marea Tragere de azi ?" Nu era nici o Mare Tragere, citise ziarele de seară şi cele de dimineaţă, dar ideea fu salvatoare. I se spuse numele unei străzi din cartierul Cotroceni şi se aruncă într-un taxi hodorogit, scăpat de rechiziţii pentru front mai ales din pricina înfăţişării lui ce ţinea de începuturile istoriei automobilului. Un şofer bătrîn, placid, îi tăcu loc lingă el, în faţă, pe bancheta roasă de vreme, şi într-un sfert de ceas se afla în faţa unei curţi fără nici un fel de vegetaţie (ah, imaginaţia !), împrejmuite cu un gard scund de iier pe care-l sări fără să mai încerce dacă poarta era deschisă sau nu. Sună îndelung, privind ferestrele întunecate : imobilul n-avea etaj — firesc — pe vremea aceea inginerul trebuia să închirieze o astfel de casă, oricît ar fi costat chiria lunară. Devenise nerăbdător ; dacă era cazul ar fi procedat ca un spărgător, nu era cel mai liniştit musafir pentru o astfel de oră. în

cele din urma se auzi un zgomot incert, paşii unei bătrîne străbăteau micul vestibul.

— Cine e ? întrebă o voce răguşită de somn.

— Poşta, o telegramă urgentă.

Femeia ezită puţin, apoi întredeschise uşa. Dincolo — un întuneric dens stăpînea totul. Nu mai ezită, pătrunse înregistrînd spaima abia stăpînită a gazdei.

— Unde este domnul inginer ?

— Nu s-a întors încă din oraş.

— Perfect, îl voi aştepta.

Căută comutatorul, îl găsi, totdeauna se afla în dreapta uşii, rareori în alt loc. Se şi instalase într-un fotoliu, cu înfăţişarea unuia care n-are de gînd să plece nici mort din acel loc.

— Cine sînteţi ? întrebă bătrîna.

— Un prieten de-al luii..

— Spuneaţi că are o telegramă...

— E la mine, o să i-o predau personal...

Spaima femeii trecuse puţin, îl privea încă nedumerită. Dumitrana inventarie mobila din priviri. Totul vechi, ţeapăn, sănătos, aproape inutil pentru un om cu o existenţă aventuroasă, căruia mai curînd i se potrivea un cort decît apartamentul acela burghez.

— Vine tîrziu ? mai întrebă într-o doară, mai mult ca să-i arate că nu e un hoţ sau un om pus pe fapte rele.

— Niciodată nu întîrzie peste 12, dimineaţa se scoală devreme, are serviciu...

— Perfect!

Se uită la ceas. Era 11,30. Luă o carte din raft: „Cum au distrus iudeo-masonii cultura europeană". Surîse şi începu să citească. Avea haz Comşa ăsta ! Trecu un sfert de ceas, şi afară se auziră paşii grei ai celui aşteptat. Intră, mirat, neliniştit puţin, un bărbat de 50 de ani, cu părul sur pe la tîmple, îmbrăcat într-un costum gri-închis, peste care se înfăşurase într-un loden, bine croit pe trupul masiv. Ţinea încă mîinile în buzunar.- Dumitrana ştia de ce.

— A, dumneata erai ? făcu fără mînie, stăpînit, dar cu o privire ce te îngheţa, cercetătoare, plină de bănuială, ca şi cînd atunci l-ar fi văzut pentru prima oară, şi voia să stabilească exact cu cine are de-a face. Ochii albaştri, metalici, îl ţintuiră un minut lung, nesfîrşit. Celălalt îl înfruntă, ridicat în picioare, cu o expresie ameninţătoare a fălcilor strînse şi a buzelor vinete de încordare.

— Lasă-ne ! spuse inginerul femeii care asista în tăcere la confruntare.

Aceasta dispăru tîrşindu-şi paşii pe parchetul vechi şi scîrţiitor. Comşa îşi aruncă pălăria pe un fotoliu, îşi scoase lodenul şi rămase în hainele bine croite.

— Ei ?

— N-am venit să mă dezvinovăţesc, începu Dumitrana cu răceală. Şi după o clipă de tăcere adăugă incredibil pentru urechile celuilalt. Eşti unul dintre cei doi pe care-i bănuiesc că m-au trădat î

Inginerul se făcu palid, stăpînindu-şi cu greu surpriza.

— Eşti nebun, atîta pot să-ţi spun !

— Nu sînt de loc nebun ! şi cu un gest îşi scoase haina şi cămaşa (pardesiul şi-1 aruncase mai devreme într-un cuier de alături). Priveşte ! Asta e o urmă de glonţ adevărat, ai fost militar : ştii cînd se trage cu gloanţe oarbe şi cînd nu. Mai am o rană primită în Spania, dar aia abia se mai vede. Ce crezi despre asta ? Dar să-mi răspunzi repede...

Inginerul privi într-adevăr spatele şi rana abia vindecată. Era urma unei răni superficiale, dar urma adevărată a unui glonţ, nu încăpea nici o îndoială.

Urmă o lungă tăcere. Dumitrana se îmbrăcă cu gesturi leneşe şi privi spre celălalt.

— Cred că ai făcut bine că ai insistat. Eu, la început, am fost împotriva transportării de dinamită de la depozitul acela de lapte. Nici nu ştiam data exactă a efectuării lui. E limpede ?

— Puteai s-o afli.

— Greu de presupus, dar în sfîrşit ! Vreau să-ţi mai spun că, indiferent de bănuielile pe care le ai, eşti căutat de către tovarăşii noştri, şi nu e bine să te mai arăţi, pentru că unul care te-a cunoscut mai puţin decît mine e în stare să te prindă şi să te predea. Personal n-am crezut niciodată că eşti un trădător, dar astea-s chestiuni sentimentale. Insistenţa soţiei tale e firească. Eu sînt convins că nu eşti vinovat, dar trebuie s-o şi dovedeşti ! Nici măcar să te ajut nu pot. Deci, cine-i al doilea ?

— Focşa !

— Nu se poate !

Surpriza celuilalt era totală şi se vedea bine că evidenţa acestui adevăr îl făcea să simtă o uşoară ameţeală.

— Nu se poate ! repetă ferm.

—• Dacă nu eşti dumneata cu adevărat, el este ! spuse cu siguranţă Dumitrana. Sînteţi singurii care ştiau despre transport.

— în ultimul proces au fost patru condamnări. Poate unul dintre ceilalţi 3 a vorbit sau a trădat...

— Ştiu : doi au murit lîngă mine : un ţăran pe care nu-l cunoşteam şi Ion Petre. Ei nu au putut să trădeze. Celălalt, Lupu Marcel, a încercat să fugă, nu ştiu dacă a scăpat sau nu...

— N-a scăpat, e mort. I-au înştiinţat familia că a încercat să fugă de sub escortă. L-au curăţat deci...

— Şi despre mine au spus că...

— N-au spus nimic, tocmai asta e îngrozitor... Dumitrana, nu face cineva tot ce-ai făcut tu toată viaţa, ca să ducă la zid trei tovarăşi de luptă. îţi repet, eu sînt convins de nevinovăţia ta, dar trebuie s-o dovedeşti, pricepi ? Lasă-mă şi pe mine să discut cu alţii ce avem de făcut. Venirea ta aici o să mă silească să mă mut chiar mîine. Nu mai mă căuta nici la întreprindere, şi n-o mai trimite nici pe nevastă-ta după mine. Eşti singur, vei rămîne singur pînă cînd o să produci dovada că nu lucrezi pentru Siguranţă, dar nu mai primejdui pe nimeni. Eşti urmărit, căutat, îţi dai seama ? Te vor ucide dacă pun mîna pe tine. Stai o vreme la pămînt. O să cercetăm şi noi. E îngrozitor ce-mi spui, dar în astfel de vremuri orice neglijenţă se plăteşte cu viaţa, şi nu ne putem permite să stăm cu gura căscată. La ora asta să fii sigur că cineva se ocupă şi de tine, urmărind atent izvoarele acestei presupuse trădări. Eu cred că nu vor descoperi nimic, dar lasă-ne timp, fugi din calea noastră, nu putem să-ţi mai dăm nimic să faci, înţelegi ?

— înţeleg.

— Nu fi imprudent, nu-l căuta orbeşte pe celălalt, pentru că probabil şi el te caută pe tine, şi ghiceşti de ce. Eu cred că, dacă într-adevăr el este trădătorul, va veni singur spre tine, n-ai decît să-i întinzi o cursă, n-ai decît să-l verificî. Şi-acum, să-ţi spun un lucru care te va elibera de bănuieli în ce mă priveşte : dacă eu aş fi cel care a trădat, nu ţi-aş fi vorbit astfel. Te-aş fi chemat aici cînd mi-aî trimis-o pe soţia ta şi te-aş fi aşteptat cu poliţia sub canapea, crede-mă : un martor

ca tine, pentru Un presupus trădător ca mine, era exact ce-mi trebuia !

Rîse scurt, şi celălalt îi privi faţa ciupită uşor de vărsat, urme ale unei bolî de demult. Era limpede, Dumitrana aflase adevărul, într-un mod nebunesc, e drept, dar singurul.

— Un lucru nu pricep, spuse apoi îngîndurat. De ce a mers cu mine cînd am luat dinamita aceea ?

— E limpede, ca să fie bănuit ultimul !

— Dar dacă era rănit ca şi mine şi nu scăpa, cum a scăpat ?

— Accidentul a fost pus la cale. Poliţia secretă ştie ce-i aceea regia unei asemenea căderi. Tu nu puteai să-i pretinzi să se lase prins o dată cu tine, aşa că dispariţia a fost foarte justificată. E acoperit din acest punct de vedere...

— Bine lucrat...

— Foarte bine lucrat. Dar eşti sigur de cele ce-mi spui ?

— Nu există nici o altă posibilitate.

— Părea un om aşezat, un om grijuliu de soarta celorlalţi. Cei din închisoare îl numeau părintele lor, le trimitea pachete, bani, ziare, punea umărul, cum spunea, oriunde era nevoie, le înlesnea întrevederi cu familia — cum ne-a mai prostit !

— Sub aparenţele celei mai mari cumsecădenii se ascund adesea cei mai periculoşi indivizi. Niciodată nu mi-a fost frică de oamenii sinceri, deschişi, gălăgioşi ! Acestora le vine mult mai greu să se prefacă... Şi te rog să mă crezi, am avut de-a face cu financiari, cu spioni, cu contrabandişti şi agenţi ai poliţiilor internaţionale...

Convorbirea devenise aproape prietenească, dar Dumitrana înţelese că de aici înainte nu mai aveau multe lucruri să-şi spună.

— Poate-mi dai un sfat, unde să-l găsesc ?

— Nu-i cunosc adresa şi, din fericire, nici el n-o ştie pe-a mea. Altfel eram şi eu cu pieptul găurit de un glonte la ora asta !

— Am lucrat cu el, îi ştiu adresa, dar cred că nu locuieşte cu familia. Niciodată nu era de găsit acasă la propriul domiciliu. Soţia lui spunea mei eu că e plecat în provincie după lucru...

— Important mi se pare nu să-l găseşti pe el, ci dovada că e agent al Siguranţei...

Dumitrana rîse silnic :

— Dovada o am în spate, să ți-o mai arăt o dată ? Spune-le celor ce nu se arată dispuşi să mă creadă că-l voi găsi şi-l voi omorî cu mîna mea, fără nici o şovăire. După aceea pot să mă judece cum or vrea. Răspund de faptele mele...

— Nu e bine, zise Comşa clătinînd obrazul lui roşu, ciupit de vărsat. Nu te sfătuiesc să procedezi aşa. Pune mîna pe el şi îl vom judeca noi. Va spune totul fără multă osteneală. Nu-ți dai seama că e important şi pentru tine şi pentru partid să aflăm de unde şi cînd a început această trădare ?

Celălalt tăcu, se ridică, îşi luă pardesiul, îl îmbrăcă şi se apropie de inginer :

— îți mulțumesc că m-ai ascultat.

— Nu ai pentru ce, chiar dacă n-aş fi vrut, tot ai fi reuşit să mă faci să te ascult. Te cunosc, eşti un om hotărît, totul îți merge.

îi întinse mîna, şi Dumitrana atunci îşi dădu seama că pînă atunci stătuseră față în față ca doi duşmani.

— îți doresc mult noroc ! Cît mă priveşte, am şi eu sistemul meu de a afla adevărul. Spatele tău rănit îmi spune de-ajuns, dar mai mult mi-a spus curajul de a veni aici !

în clipa următoare, vizitatorul se afla pe un trotuar de asfalt, privind liniştita noapte de toamnă, plină de zgomote uşoare de frunziş. Ah, aceste nopți de toamnă bucureşteană. Ce linişte ! Oamenii dormeau, undeva pe front alții mureau departe de ai lor. De aproape şapte ani cunoştea acest regret că trăieşte într-o lume agitată, înfruntîndu-se cu atîta înverşunare, fără milă, necruțătoare şi violentă...

Dinspre Dîmbovița veneau efluvii reci şi miros amărui de grădini prăfuite. Trecu curînd pe lîngă vechea arenă Venus, scîrțîind din pilonii ei putrezi, şi abia în secunda aceea îşi dădu seama de adevărul celor spuse de către inginer : „Daca eu eram presupusul trădător, te aşteptam cu poliția sub canapea !"

Şi gîndurile se învălmăşiră din ce în ce mai mult, fără sfîrşit. Dacă era Focşa, atunci ce căutase cu el, de ce-şi pusese pielea în saramură pentru un fleac ca ăsta ? Ce urmăreau în fond oamenii Siguranței ? La ce le trebuiseră cele patru cadavre ale lor ? Era ceva nedesluşit, ceva fără logică, o nebunie a unui ministru apucat de strechea puterii sau de o întîmplare şi ea fără logică, o absurdă aglomerare de incidente fără noimă...

Pocşa, Focşa, de cînd îi cunoştea ? De multa vreme, de mulți ani, memoria parcă îl părăsea. Om cu familie, nevastă, copii, lără vicii, nu bea, un lei de adventist, curat la suflet. Poza asta umanitară, grija pentru cei închişi... Dar n-ar fi trebuit să le dea de gîndit tocmai faptul că avea atîtea relații, că reuşea atît de rapid să Iacă atîtea lucruri ?

Ce uşor ne explicăm reuşita altora, ce simplu credem că pe lume există o bunăvoință chiar la cei împotriva cărora luptăm... Dar era şi foarte greu să crezi că într-un astfel de regim corupt era dificil să convingi pe unul şi pe altul să primească un bacşiş pentru un mic serviciu... Şi el, Dumitrana, ce avea de făcut ?

întîi să-l găsească şi, după ce o să-l găsească, să se ducă la el şi să-l ia de gît şi să-l sugrume, dar nu înainte de a-l face să mărturisească adevărul... Nu, nu era simplu, asta într-adevăr n-ar convinge pe nimeni. Trebuia altceva, o idee fericită, una din acele scînteieri ale minții, în stare să te scoată singură dintr-o situație fără ieşire. Dar unde să găseşti pe un om care, ştiind ce face, se ascunde şi el, şi are şi el idei, şi vrea şi el să te prindă mai întîi pe tine ca să scape de un martor supărător, de singurul om în stare să-l acuze...

Privi clădirile întunecate, străzile pustii, negre... Cît timp avea să fie hăituit şi de propriii lui tovarăşi de idei, şi de Siguranță ?

începea cea mai întunecată, cea mai primejdioasă şi mai lipsită de perspectivă perioadă din viața lui, şi aşa destul de aventuroasă şi plină de surprize. Cel ce avusese ideea de a-l compromite — pe el şi pe ceilalți prieteni ai lui, înmormîntați acum într-un cimitir anonim şi îndepărtat — era un om de care trebuia să te fereşti, dacă nu ți-ar fi trecut prin cap, cum îi trecuse lui, ideea de a-l înfrunta.

II

1

Şoferul, Costea, aştepta în maşină, indiferent ca totdeauna, cu chipul său impenetrabil, rece, dincolo de care Mizdrache nu desluşea nimic. Altul ar fi protestat că trebuie să meargă tocmai la mama dracului, în sfînta zi a învierii Domnului, a anului 1943, dar el nu spusese nimic aseară cînd aflase, aşa cum face orice bun şofer, aflat în slujba unui important funcţionar al statului.

— Dă-i drumul ! zisese Mizdrache, aşezîndu-se lîngă el pe canapeaua moale de piele a Buickului, şi maşina pornise întîi lin, apoi izbucnise pe străzile pustii, luminate de soare.

Obloanele prăvăliilor erau lăsate, în ziua aceea ziare nu apăreau, inspectorul ar fi cumpărat cîteva, să citească mai ales comunicatul Comandamentului de Căpetenie, cu situaţia frontului, dar pentru că tot îl mai durea capul se mulţumi să se lase pe spate, abia privind înainte la şoseaua apărută pe neaşteptate în ecranul de sticlă al parbrizului.

— Ce-o să zică nevastă-ta că ai plecat la drum tocmai astăzi ? întrebă după o vreme inspectorul.

— li obişnuită. Şoferul e izmana pe călător, nu stă într-un loc. Asta a vrut, asta a luat...

— Cînd crezi că ajungem ?

— Acuşic ! rîse celălalt accelerînd.

Maşina nu ieşea din 100 km la oră, şi la trei şi jumătate se aşezară la masă, iar spre seară orăşelul de provincie pe care-l căutau se arătă bine desenat sub cerul curat.

— Tu ce le-ai spune unor comunişti cărora le dai drumult acasă ?

Mizdrache era mai bine dispus, mîncase pe săturate, băuse bere rece, şi nevralgia barbară trecuse. îşi făcuse socoteala să tragă la hotel, să doarmă pe săturate, cît mai departe de închisoarea sinistră, aflată în marginea cealaltă a tîrgului, şi abia mîine de dimineaţă să meargă la administraţie, să prezinte directorului actele aduse cu el : de fapt nişte scutiri meschine şi reduceri minime de pedepse : cîte şase sau opt luni, şi asta „în numele blîndeţii, al înţelegerii organelor conducătoare de stat care, în înalta lor cumpănire a situaţiei" etc, etc...

Şoferul dăduse din umeri, indiferent.

— Ştiu şi eu, domnule inspector ? !...

— Tu nu ştii nimic, mă Costeo, cum dracu te-ai descurcat în viaţă pînă acum ?

— Mare-i Dumnezeu, vede el şi de-un păduche, dar de mine !

Mizdrache rîse, scuturînd din umeri :

— Tu o faci pe prostul, şi eu te cred. Dar, la drept vorbind, nu-mi plac astfel de afaceri : după ce-l ţii pe un om închis atîta vreme, îi mai şi umpli capul cu vorbe cînd îi dai drumul...

— Aşa o fi situaţia, domnule inspector...

Maşina încetinise, ocolea nişte căruţe cu paie şi-şi căuta loc prin mulţimea de ţărani.

— Adică cum ?

— Parcă dumneavoastră nu citiţi ziarele ?

Şoferul nu ridica ochii, atent la bivolii care umpluseră pe neaşteptate şoseaua, venind din sens invers, o cireada informă, agitîndu-se de colo-colo, îndemnată cu bîtele de bouari zgomotoşi, murdari şi băuţi. Mizdrache nu mai întrebă nimic, simţind că ceva îi scapă şi nu pricepe.

Cam indispus, cam obosit, îi spuse şoferului să oprească în faţa hotelului părăginit din centru, îl chemă şi pe el să mănînce după un ceas, după ce se va spăla într-un lighean, pentru că baie n-avea pîrlitul ăsta de stabiliment şi ca să se dreagă niţel, ajuns sus, după o scurtă conversaţie cu hotelierul, care-l cunoştea şi-i rezervase camera încă de ieri, cînd cineva în numele lui Mizdrache o ceruse, în timpul cinei bău trei coniacuri mari, o sticlă de vin, înfulecă o friptură slabă, bine

prăjită, şi adormi după aceea neîntors, zicîndu-şi că un aşâ Paşte puturos nu petrecuse de mult.

în dimineaţa celei de-a doua zi, se sculă devreme, ca să termine devreme, şi se bărbieri iar, înjurînd lipsa de confort a hotelurilor de provincie, fără apă caldă, şi pline de ploşniţe ; cu toate asigurările speriate ale proprietarului, plăti nota, luînd în portbagaj micul geamantan în care-şi ţinea schimburile, şi la ora opt, maşina sună în faţa porţilor grele de metal ale închisorii, aflate într-o vîlcea, bine ascunsă vederilor de pe şoseaua apropiată. Totul în jurul cazematelor era înflorit şi strălucea de verdeaţă. Mirosea a salcîm şi bătea un vînticel bun. Pe zidul crenelat şi gros de piatră veche, mîncat de ploi şi ninsori, patrulau santinele înarmate. Din depărtare, de sub pădurile din apropiere unde se afla un foişor, se auzeau glasuri bărbăteşti.

Inspectorul înjură nervos că poarta nu se deschisese încă, pentru că gardianul de serviciu abia telefona cuiva dinlăuntru să vină cu cheile, şi acela sosea încet, iar el pierdea timp, şi asta îl scotea din sărite.

închisoarea începea de sub pavilioanele de la poartă, acoperite cu tablă, ţuguiate şi ridicole, dincolo de care se desfăşura un drum bine pietruit, mărginit de tufe, protejate de un gard scund, vopsit în albastru, pedanterie de militari. Se vedea că potecile de alături fuseseră de curînd măturate cu tîrnurile de lemn de vişin şi, undeva sus, pe la etajul al doilea, se zăriră chipuri palide de deţinuţi, privind cu curiozitate la maşina ce strălucea în soare.

Se auziră în sfîrşit cheile, Buickul dudui sec şi trecu de poartă. Se zărea reduitul de pămînt şi curtea strîmtă a puşcăriei, locul unde se făcea plimbarea zilnică de o oră, un ochi obişnuit vedea şi uşa cancelariei, aflate mai sus, deasupra unei scări mucede şi întunecate. Mizdrache urcă sprinten şi după cîteva secunde îl întîmpină directorul închisorii, Stănculescu, un bărbat mărunt, cu obrazul negru, cu priviri de şobolan, puţin aplecat de umeri, dar de o vioiciune comună celor siliţi să stea multă vreme în astfel de locuri.

— Bine-aţi venit, domnule inspector, să ne trăiţi! Ştiu tot, aţi dormit la hotel, aţi băut coniac Extra şi o sticlă de Drăgăşani. Friptura n-a fost prea bună, hotelul are insecte şi proprietarul, ulcer la stomac. O să luăm măsuri, o să luăm măsuri...

1

îşi strînseră mîinile, directorul închisorii nu mai termina cu complimentele :

— Tot verde, tot verde !

— Nu mai pot, muierile mă bagă în mormînt, nu alta, trebuie să rup cu ele...

— Nu spuneţi vorbă mare, domnule inspector, nu spuneţi vorbă mare...

— Tu eşti fericit, mă, habar n-ai, nu te aia la cap nimeni, nu tu telefoane de la minister, nu tu papară de la şef, eşti domn aici, ascultă-mă pe mine...

Celălalt înţepenise lîngă biroul de lemn pe care se aşezase Mizdrache. Mîinile îi atîrnau ţepene de-a lungul trupului într-o înclinare respectuoasă de subaltern :

— Domnule inspector, dacă mă iubiţi, dacă ţineţi la mine, dacă vreţi să faceţi ceva folositor pe lumea asta, luaţi-mă cu dumneavoastră. Vă car ce vreţi, luna de pe cer, mătură mă fac, preş, numai scăpaţi-mă de aici. Uite, stau de unsprezece ani. Mi-ajunge, pînă în gît ! Mi-am spart bojocii cu ei, s-au înrăit, s-au făcut ai dracului, îmi fac propagandă, discută cu santinelele noaptea, nu mai am somn, ies ca huhurezii la miezul nopţii să-i prind, nu reuşesc, sînt înţeleşi.

— Şi eu care venisem dup-un *scatiu* mai ales. Unul mai nou, pe care nu l-au dibuit încă... îl întrerupse inspectorul.

— Greu, din ce în ce mai greu, să ştiţi. Cozile mele de topor dîrdîie de frică şi îmi spun că nu mai află nimic de la ei. Nu-mi iese pasenţa, domnule inspector, ăştia mă bagă pe mine în locul lor. Am nişte ţărani de la coada vacii, aici, de-i păzesc pe comunişti, universitate au făcut cu ei. Le vorbesc *despre exploatare, despre patroni, despre moşieri,* vă daţi seama că asta nu mai e puşcărie, e salon, să mă iertaţi. Dar mă luai cu vorba, şi nu v-am dat un coniac...

Stănculescu alergă scurt spre un dulap grosolan, aflat într-un colţ al cancelarei întunecoase, mucede şi mirosind a praf, scoase de acolo o sticlă şi două pahare cam nespălate, le puse pe birou şi turnă în ele.

— Nici nevasta nu mai vrea să mai rămînă, ameninţă că mă lasă. Am făcut un copil, aici l-am crescut, mai mult între puşcăriaşi. Nu e bine, domnule inspector, din toate punctele de vedere, înţelegeţi ? într-o zi, are de-acum 8 ani, l-am prins cu un deţinut, la grădină, vorbind. Ce-i băga ăla în cap, ferească Dumnezeu şi Maica Domnului !

ti

Mizdrache nu mai era atent, se uita tu jur)a scaunele rudimentare făcute de deţinuţi, la ferestrele zăbrelite, împiedicînd lumina săracă de atară, strecurată pe după zidurile înalte şi vechi, la covorul aspru şi mai ales Ia o păpuşă de cîlţi, îmbrăcată în haine vărgate, glumă de plutonier-major, sinistră glumă, care-l indispunea.

Mizdrache bău de doua ori la rînd şi-i turnă şi directorului, fără să se aşeze pe scaun, ca şi cînd ar fi vrut să-i arate celuilalt că e grăbit şi că abia aşteaptă să scape de cancelaria lui şi de lamentaţiile nesfîrşite, deşi ştia ce trebuie să facă. Aşa că încheie brutal :

— Mă Stănculescule, fără un bacşiş gras, Şeful nu mişcă nici un ac. Ţi-am mai spus o dată, ce dracu ! Dacă ar fi după mine, eu mîine te-aş lua, că mi-eşti drag, mă, că eşti serviabil, apropo, îţi mulţumesc pentru atenţii, dar nu te ruinezi, mă ?

— Nu mă ruinez, domnule inspector, cum să mă ruinez, de cine mi-e drag nu mă dau îndărăt să-l servesc. Şi spuneţi că Şeful s-ar *preta...*

— Cum dracu să nu se preteze, mă, că are şi el obligaţii mai sus, trebuie să fie şi el atent, înţelegi ?

— Atunci vorbiţi dumneavoastră cu el ?

— Asta nu. Cere-mi orice, dar ca să vorbesc aşa ceva cu Şeful, vai de capul meu ! *Eu nu trebuie să ştiu,* mă, eu trebuie numai să te *sfătuiesc* să fii atent cu el, pricepi ?

— Pricep !

— Ei, dacă pricepi, mai toarnă aici un păhărel, că avem treabă. Telegrama ai primit-o ?

— Primit.

— Unde o să aibă loc ceremonia ?

— în sala de mese.

— Vrei să mă ţii pînă la prînz ? Eşti nebun !

— Sînt Sfintele Paşti, domnule inspector. Ar face o impresie bună.

— N-am timp.

— Ştiu.

— Atunci ?

— îi chem peste un sfert de ceas. Dacă vreţi, dau ordin !

•— Dă-1, n-o mai încurca atît.

Stănculescu ridică telefonul din furcă, răsuci de o manetă scurtă de cîteva ori, se auziră glasuri înfundate în pîlnie, apoi reveni cu chipul surîzător lîngă sticla cu coniac :

— încă un păhărel i
— încă.
Ciocniră. Parcă atmoslera sumbrei cancelarii se mai lumină, parcă şi afară era lumină mai multă. Se auzeau zgomote înfundate de fiare ciocnite, de chei răsucite în broaşte imense, de grilaje metalice urnite din loc, toata simfonia neagră a ceremonialului adunărilor neaşteptate în închisori, cînd toată obişnuinţa meticuloasă e risipită, şi oamenii de-acolo, deţinuţi şi paznici, se aşteaptă la veşti mari şi îmbucurătoare. în astfel de clipe apar cuvintele magice : „graţieri, amnistii, reduceri de pedepse, eliberarea, soarele de afară, familia, copiii, nevestele gata să se prăbuşească de bucurie..."
Mizdrache gusta această larmă surdă, prelungită pînă undeva în pămînt în celulele umede şi întunecate ale închisorii, unde zăceau cei mai îndărătnici şi mai încăpăţînaţi, pentru care bucuria asta comună a celorlalţi nu însemna decît sporirea suferinţei lor, pentru că amnistiile, reducerile de pedepse şi graţierile erau făcute pentru alţii, nu pentru oameni ca ei.
Sfertul de oră trecu, cei doi bărbaţi mai băură cîte două păhărele, acum ziua neagră de închisoare, cu tot soarele de afară, se transformă pe neaşteptate în ceva solemn şi caraghios totdeodată. Inspectorului îi trecu supărarea pe şeful său, şi o curiozitate firească îl făcu să grăbească paşii.
Traversară cîteva coridoare, oaspetele simţi mirosul de gazolină, de haine vechi şi de şobolani, văzu cîteva celule înguste şi întunecate, în treacăt, ba chiar cîteva chipuri brutale de paznici, asemănătoare parcă, deformate, urîte, stereotipe, şi se opriră în sala de mese, aflată sub reduit, o încăpere mare, luminată cu becuri ziua nămiaza mare. Pe două rînduri, deţinuţii aşteptau sub privirile fioroase ale gardienilor. Se auzi un „să trăiţi", cam cîntat, cam batjocoritor pentru urechea fină a inspectorului, şi se luă repaus. în spatele rîndurilor lucea tabla cu care erau acoperite mesele aliniate şi, apropiindu-se, Mizdrache văzu că pe fiecare dintre ele se afla cîte un vas de lut plin cu ouă colorate. Inspectorului îi veni să rîdă, dar se stăpîni. Stănculescu şi începuse să vorbească, puţin sîsîit, cu o insistenţă ce-l depăşea :

— Domnilor, domnul inspector Mizdrache este trimis aici într-o plăcută însărcinare. El vine să vă comunice unele comutări de pedepse şi unele graţieri făcute cu ocazia Sfintelor

Paşti de către majestatea-sa regele şi Mareşalul conducător. Domnia-sa are cuvîntul...
Oaspetele privi fugar chipurile deţinuţilor, albastre în lumina slabă a becurilor, şi ghici în scurta strălucire a ochilor lor speranţa nutrită de fiecare. Lista celor ce se încadrau în decretul de amnistie nu era prea lungă şi ştia că lectura ei va produce mai multă dezamăgire decît bucurie, dar, din moment ce se afla aici şi fusese trimis să joace farsa asta, trebuia să se prefacă nu numai că săvîrşeşte un lucru important pentru toată lumea, dar că şi crede în el.
— Domnilor, spuse Mizdrache, simţind încă coniacul parfumat sub limbă, sărbătoarea aceasta creştină ar trebui să ne aducă la fiecare în suflet pacea şi bucuria. E un timp cînd naţiunea noastră e greu încercată şi unele fapte ale dumneavoastră n-ar mai trebui să se repete, ci să fie regretate. Aşa cum am mai spus-o în diferite ocazii, îmi este plăcut să văd nu umilirea dumneavoastră, cît înţelegerea. E timpul reconcilierilor, domnilor, şi dacă dumneavoastră nu veţi înţelege esenţa luptei noastre naţionale, scopurile înalte ale autorităţilor împotriva cărora aţi luptat, ţineţi minte, pe care le-aţi înfruntat, atunci vorbele mele vor fi zadarnice. Eu vă doresc din toată inima, e vorba de cei care beneficiază de amnistii şi graţieri, ca acest timp de detenţiune să vă fi dat acea înţelepciune care să vă păzească de a reveni aici, unde, o recunosc, nu e locul cel mai agreabil din lume...
Inspectorul aştepta un murmur, un surîs, un cuvînt aprobator, dar zidul de oameni din faţa lui rămase mut, şi asta îl îngrozea totdeauna cînd era pus în situaţia de o rosti cuvinte gratuite. Zîmbi şi continuă apoi firesc :
— Stănculescule, citeşte decretele !
Directorul închisorii le citi rar, cu pedanterie, subliniind fiecare pasaj, ca şi cînd s-ar fi temut ca nu cumva să scape vreo frază, să nu fie înţeles. Mizdrache cerceta chipurile celor din faţa Iui cu atenţie. Nici o mişcare de surpriză, nici măcar un muşchi care să tresară, aceiaşi ochi multiplicaţi parcă, acelaşi obraz alb ca hîrtia, aceeaşi hotărîre care înspăimînta în cele din urmă. Şi ura lui veche, parcă fără motiv, faţă de aceşti oameni crescu, îl otrăvi, vru să găsească ceva care să le strice bucuria săracă, mică şi fără însemnătate celor care ar fi început să se bucure, dar capul îi era pustiu, nu găsea nimic în aiara unei batjocuri abia ţinute sub limbă.

Stănculescu terminase, împăturise hîrtiile cu meticulozitate şi aştepta.

— Domnilor, reluă oaspetele solicitat de tăcerea din jur, după cum vedeţi, înţelegere se găseşte la autorităţi. Aş vrea să aud de la dumneavoastră acele cuvinte care să exprime recunoştinţa faţă de majestatea-sa şi de Mareşalul conducător, cuvinte care comunicate de mine mai departe ar duce poate la îmbunătăţiri viitoare a soartei dumneavoastră.

Moletiera unui gardian gras, cu obrazul roşu, sugrumat într-o centură lată, se desfăcuse, şi omul asuda înţelegînd că acest incident neprevăzut strica toată solemnitatea momentului, şi-atunci, nenorocitul se făcea că nu vede că jos, pe podeaua de ciment unsă cu gazolină, se rostogolea un fel de maţ de postav, vernil, şi pe chipurile deţinuţilor apăru o veselie de neoprit, ceva ce nu putea fi interzis de nici un regulament de ordine interioară, şi gardianul simţea că toată închisoarea imensă se prăbuşeşte pe el şi-i vine să urle. Stănculescu din spatele inspectorului făcea semne disperate, dar, pe măsură ce agitaţia lui creştea, hohotul de rîs nu mai putea fi oprit.

Inspectorul, ca să curme această situaţie insuportabilă, îi ceru celui de lîngă el să citească numele amnistiaţilor. Se făcu tăcere, aici parcă toţi uitaseră cum îi cheamă şi la cît erau condamnaţi, şi directorul scoase o hîrtie, o despături cu grijă şi se auziră unsprezece nume, unul după altul, într-o tăcere de moarte. Abia atunci, de undeva, din rînduri, se desluşi o mişcare secretă de bucurie : mîini ce se strîngeau pe furiş, mai fierbinţi ca nişte îmbrăţişări de femeie, şi un icnet scurt şi repetat după fiecare nume.

Urmă apoi acel moment îngrozitor de tăcere, cînd cei nestrigaţi îşi dădură seama că ei trebuiau, spre deosebire de cei eliberaţi, să rămînă mai departe în acest loc, să asculte ordinele răguşite ale gardienilor, să care hîrdăul.

Totul se termină cu un „să trăiţi" cîntat şi ironic, şi Mizdrache se trezi în cancelaria rece, răsuflînd uşurat.

— I-ai chemat pe cei amnistiaţi ?

— Da, domnule inspector. Dosarele sînt pe masă.

— Adu-i cîte unul, aici...

Mizdrache răsfoia superficial hîrtiile îngălbenite de vreme, rezumînd fiecare de fapt o viaţă de om, sublinia unele date ca să aibă aerul că e la curent cu fiecare caz în parte, şi cînd

deţinutul intra, îl întîmpina familiar de la uşă, îi întindea mina, ca şi cînd ar li vrut să sublinieze că de atunci, din ceasul acela, nimic nu-i mai despărţea pe unul de altul : erau doi cetăţeni cu drepturi egale. Toţi cei unsprezece, puşi în libertate, erau ceferişti, mai bine spus fuseseră ceferişti, condamnaţi cu zece ani în urmă pentru participarea activă la greva de la Ateliere. Lunga detenţiune îi făcuse să semene între ei, cum se întîmplă cu toţi oamenii ce sînt siliţi de împrejurări să trăiască laolaltă multă vreme. Trăsăturile lor aveau o blîndeţe, nu resemnată — asta nu putea să-i scape inspectorului — cît o hotărîre încăpăţînată. Nu erau obraznici, dimpotrivă, răspundeau respectuos, dar cu ironia nemărturisită a celor care înţeleseseră că participau la o farsă, dar nu spuneau nimic, pentru că orice cuvînt putea să-i oprească mai departe între zidurile închisorii. Nu promiteau nimic, şi sfaturile lui Mizdrache alunecau pe lîngă urechile lor, şi cuvintele lui mari : „clemenţă, înţelegere raţiune etc, etc". i se păreau inspectorului şi mai false. După al şaptelea dosar, Mizdrache, dezgustat şi privindu-şi ceasul de la mînă, îşi spuse că era timpul să plece înapoi, la Bucureşti, dacă mai voia să fie la miezul nopţii la Colorado, sau la Chat noir, lîngă sînii proaspeţi ai unei putori tinere, mirosind a colonie şi a tutun bun sau a gin sau *cherry brandy,* nu în întunecata cancelarie a nefericitului de Stănculescu, căruia oricum avea să-i pună o pilă cînd se va vedea cu Mastacan, asigurîndu-1 pe acesta că directorul e *bine intenţionat.*

Trînti dosarele din care sări praful, vrînd să se ridice, şi abia atunci văzu lîngă uşă pe încă cineva. Era al optulea deţinut, şi inspectorul întrebă curios :

— Cum te numeşti ?

— Mareş.

— Mareş şi mai cum ?

— Gheorghe Mareş.

— Profesia ?

— Mecanic.

Mizdrache deschise un dosar, citi puţinele foi şi îl privi cu atenţie. Omul nu plecă ochii, cum se întîmplă de obicei în asemenea cazuri.

— Nu vrei un scaun ?

— Nu, mulţumesc.

Inspectorul nu-i strînsese inîna cum făcuse cu ceilalţi, îi venea în mod ciudat mai greu să stea de vorbă cu el, aşa că scoase din buzunarul hainei de lină moale ascuţitoarea sa verde de metal, în formă de broască de care nu se despărţea niciodată. O făcu să funcţioneze, ştiind că asta distrăgea atenţia celuilalt.

— Ce-ai de gînd să faci acum ? întrebă inspectorul.

— Să muncesc undeva, dacă se poate...

— Cu unele recomandări ai găsi mai uşor de lucru...

Se făcu tăcere. Deţinutul se aştepta la propunerea asta, Mizdrache nici nu se îndoia că omul era pregătit s-o audă. „Unele recomandări" însemnau de fapt recomandările poliţiei secrete şi *mici servicii* în schimb. Toţi refuzaseră în dimineaţa aceea „recomandările", le refuză şi Mareş. Broasca de metal se opri pe neaşteptate, şi inspectorul îi întoarse din nou arcul.

— Bine, dacă nu vrei, noi n-o să te silim. Dar nu cumva să auzim că te apuci iar de rele. Cei zece ani de detenţiune îmi spun destul despre dumneata. Te previn numai că ne aflăm în război, şi acum legile sînt mult mai aspre. Orice abatere se termină la zid. Justiţia militară nu iartă... Oricum, dacă vei avea greutăţi, poţi să mă găseşti. Sînt inspectorul Mizdrache din Siguranţa Generală a Statului. Te adresezi oricui şi vei da de mine, cu un om ca dumneata oricînd îmi va face plăcere să discut.

— Domnule inspector, zise celălalt pe neaşteptate, din moment ce am fost pus în libertate, nu s-ar putea să ajung mai repede afară, acasă ? Vă daţi seama că...

Mizdrache se ridică în picioare şi spuse scurt :

— Poţi pleca, dar să ştii că nici mie, şi nici dumitale n-o să ne facă plăcere să ne mai întîlnim vreodată...

Cînd rămase singur cu directorul închisorii, Stănculescu exclamă, bătîndu-şi palmele una de alta :

— Uitâ-te la ei, ce-ţi spuneam eu, domnule inspector, nu mai au frică de nimic şi de nimeni. După mine, ştiu ce-ar trebui făcut.

Mizdrache nu putea însă să nu recunoască că omul fusese curajos.

— Ce fac cu ceilalţi ? întrebă Stănculescu.

— Dă-i în mă-sa, nu mai am timp, pune-i în libertate, cîte unul, la un ceas, să nu se facă aglomeraţie pe şosea. Ce dracu, să te învăţ eu să lucrezi discret ?

Directorul simţi că oaspetele se înfuriase pe neaşteptate, şi mai turnă două coniacuri.

— Domnule inspector, hai mai bine să ciocnim, că viaţa e scurtă. Să chem şoferul ?

— Cheamă-1, e jos.

Şi in timp ce directorul striga ca la o ceremonie : „Maşina domnului inspector, la scară !", acesta îşi făcea meticulos socoteala timpului rămas pînă seara, constatînd cu plăcere că va sosi la timp în Bucureşti, să mai găsească vreo Lulu, vreo Coca, vreo Sybille, cu care să împartă noaptea multîncercatul său pat.

2

Era o zi de mai, înăbuşitoare, cu un cer plin de nori, cu furtună undeva în straturile înalte ale aerului. Bătea un vînt fierbinte, uscînd frunzele proaspete ale copacilor şi, cînd Mareş se trezi dincolo de poarta puşcăriei, pe o şosea pierdută sub orizontul întunecat, nu ştiu cîtăva vreme ce să facă. într-unui din buzunarele pantalonilor rămaşi prea scurţi, găsise cîteva hîrtii mototolite şi vreo cîţiva lei cu care trebuia să-şi plătească drumul pînă în oraş.

Ca orice om ce stă închis vreme îndelungată, rămase năucit de lumina de afară. Gardienii îi spuseseră, că dacă ar mai fi avut răbdare, ar fi putut să se folosească de un autocamion al pazei ce l-ar fi dus pînă la Bucureşti, dar cine mai are răbdare cînd e vorba de cîştigat cîteva minute de libertate ? Privise chipurile asudate ale sergenţilor şi le spusese că o bucată de vreme o să meargă pe jos. Şi poate ar fi mers mai mult pe jos, dacă nu ar fi simţit numaidecît o sfîrşeală care-1 făcuse să se aşeze în marginea şoselei, unde rămăsese cîtva timp, ameţit.

Era foarte slăbit. Lumina difuză a zileî îi dădea dureri intense de cap. Sta să plouă, dar nu-i păsa. Chiar ar fi dorit să-1 ude un potop de apă, să-1 trezească puţin din amorţeala dureroasă ce-1 cuprinsese. Nu plouă însă. Aerul deveni şi mai lierbinte. în depărtare se auziră tunete ameninţătoare. Orizontul se aprinse ca şi cînd cineva ar fi mînuit un şalter uriaş,

pe urmâ^totul se stinse, şi zgomote, şi lumină. Nu rămase decît un vînt călduţ, care mătura praful de pe drum. Mareş se ridică şi porni încet, cu paşi mici, privind cu o uimire ciudată la verdele proaspăt al cîmpului din jur. Pe la 12 îl ajunse un autocamion, şi un şofer cu faţa tuciurie îi strigă din cabina lui :

— Unde mergi, măi frate, că eşti cam prăpădit ! Hai, urcă !

îi deschise uşa şi-i făcu loc lîngă el. Cabina mirosea a piele încinsă şi a ciment-praf. Camionul era plin de saci albi, şnuruiţi şi plumbuiţi cu grijă.

— Student la *facultate ?* întrebă pişicher, arătînd zidurile groase ale închisorii care rămăseseră în urmă.

— Cam aşa ceva. Ne-a dat vacanţa de Paşte !

— înţeleg. Politic ?

— La universitate nu mai primeşte decît oameni serioşi...

Şoferul îi înfipse pe neaşteptate o ţigară între buze, aprinzîndu-i-o îndemînatic cu o brichetă.

— V-a scos barim sufletul ?

— Ar vrea ei, dar nu se poate...

— Stai de mult ?

— De multişor ! N-ai nişte ziare ?

— Şofer care să citească ziare ai mai văzut ? Ce vrei să ştii ?

— Las', că aflu eu. Unde mergi ?

— Ai baftă, sînt în cursă pînă la Bucureşti. Ori te las pe undeva, mai pe aproape ?

— Nu, e bine pînă la Bucureşti. Cînd ajungem ?

— Nici prea tîrziu, nici prea devreme. Ciugulim ceva din mers, am un pachet cu salam şi măsline, mîncăm împreună la botul calului...

Era cald şi praf. Deasupra lor un cer albastru, adînc, cu păsări care lopătau leneş sub norii albi, pufoşi. Mareş tot mai dorea ploaia aceea pentru că în închisoare, ani de zile, nu simţise niciodată biciuirea ei rece pe obraz, o auzise numai în nopţile de toamnă, curgînd la nesfîrşit pe acoperişul de pămînt al reduitului, ca o tobă surdă, bătînd înfundat clipele timpului.

Drumul îi plăcea, avea senzaţia mereu proaspătă a libertăţii abia căpătate, nesperat, mai devreme, şi parcă totul strălucea în ziua de primăvară : case şi curţi, pomi şi oameni. Nu se zăreau nicăieri urmele războiului. Pe cîmp, griul creştea ntpăsător, mîndru şi înalt, îl bătea vîntul de la amiază şi-l culca

în valuri. Ziua era voluptoasă, avea în ea lenea verii care venea şi regretul primăverii abia plecate.

Sentimentul vag de vinovăţie, sentiment neîntemeiat, dar firesc, nu-l părăsise încă. Ideea de a lăsa pe ceilalţi tovarăşi ai lui între zidurile negre şi mucede îl apăsa. Aflase de amnistie prin acea telegrafie secretă a tuturor închisorilor dîn lume şi bănuise că va ieşi mai devreme, pentru că restul pedepsei era minim, şi toate aceste graţieri aveau în ele ceva meschin şi gratuit aproape, dar puteai să nu te bucuri că scapi mai curînd ? La ultima ieşire în curte i se şoptise din om în om că trebuie să ducă o scrisoare foarte importantă afară, scrisoare ce nu trebuia găsită la percheziţia de la plecare, lucru de care aveau să se îngrijească alţii. Şi multă vreme se gîndise la ce-i rămînea totuşi lui de făcut în afacerea asta, pentru ca să nu se nască nici o bănuială şi să ducă plicul unde trebuia.

Totul fusese mai simplu decît crezuse. La magazie îi întinseseră hainele lui destrămate şi mirosind groaznic a creolină. le îmbrăcase atent, căutînd să desluşească cu urechea foşnetul imperceptibil al hîrtiei, fără să reuşească însă. Urmase percheziţia gardianului-şef (paznicii se fereau ca dracu de tămîie de comunicări de la cei închişi, pentru că unele conţineau şi ştiri despre ticăloşiile lor mai mari sau mai mici, şi asta nu le convenea), şi Mareş cu inima la gură crezuse că mîna lui dibace şi experimentată va da peste mesajul ascuns, fapt care nu sc întîmplă, şi se trezi la poartă, în faţa unei sentinele care îi ură drum bun, îi dădu o ţigară, i-o aprinse şi privind în sus şi zărind norii întunecaţi îşi aduse aminte că i-ar trebui o pălărie, şi chiar îi aduse o pălărie soioasă din baraca lui, pe care i-o trînti tare pe creştet, urîndu-i s-o poarte sănătos !

Pălăria sta acum pe banca de lîngă el, şi în căptuşeala ei, Mareş ştia că va găsi scrisoarea către tovarăşii de afară. Se temea numai să n-o uite acolo, dar n-o uită.

în depărtare se zărea Bucureştiul, cu încrengăturile de fum ale coşurilor de fabrică, cu siluetele sale neegale de clădiri, ridicate anarhic. Deasupra şoselei urca praful unor malaxoare uriaşe de la o fabrică de ciment, şi uruitul lor acoperea zgomotul motorului. Pomii învăluiţi de întuneric, cu frunza încă proaspătă, lucioasă şi umedă, aruncau un miros dulce de frunziş bătut de vînt.

Ajunseră în Piaţa Sfîntul Gheorghe, ocolind maşinile şi

tramvaiele care făceau un zgomot nemaipomenit. Deasupra oraşului atîrna lumina albastră a unei nopţi de mai, dulce şi parfumată. Ochii de pisică ai automobilelor abia luceau, pe caldarîm, vehiculele se fereau unele de altele, se strecurau alături ca într-un mers lent pe fundul mării. Ici şi colo izbucneau fîşii de lumină, prin uşile deschise brusc, fără a se lăsa timp perdelelor negre să cadă la loc, şi-atunci se auzeau fluierături de sergenţi şi strigăte, şi Mareş îşi spuse că era pentru prima oară cînd vedea chipul hidos al războiului, deşi prin acele uşi răzbăteau pînă afară frînturi de cîntece şi sunet dogit de vioară.

— Lasă-mă aici, că e bine, zise şi vîrî mîna în buzunar, căutînd vechile hîrtii mototolite.

Nu era o sumă mare, mai nimic, dar şoferul fusese atît de bun : împărţise cu el mîncarea şi-i vorbise despre familie, despre scutirea de front obţinută cu o sumă bunicică, de cîte şi mai cîte, aşa că încercă să-i strecoare banii în buzunar.

— Ce, ai mîncat pioneze ? se indignă celălalt. Voi, studenţii ăştia, aţi căpătat obiceiuri proaste la pension ! Noroc.

îi strînse mîna, Mareş coborî, şi autocamionul se îndepărtă lăsînd un nor de gaze în urmă. Oblonul din spate se hîţîna şi lăsa pe_ caldarîm o dîră de praf. Mareş rătăcise cîtva timp prin mulţime, simţind cum oboseşte. Se uitase la vitrinele magazinelor, luminate cu fosfor, aşa cum ar fi făcut un orb care şi-ar fi recăpătat lumina ochilor pe neaşteptate. Nu mai era obişnuit cu larma claxoanelor şi cu clopotele zgomotoase ale tramvaielor care zburau pe şine. Prin uşile bodegilor ieşeau mirosuri amestecate de bere scursă, de carne friptă şi de vin uşor oţetit...

Nu se urcă în autobuz, deşi era sfîrşit. Ajunse în Griviţa, cam după o jumătate de oră, abia tîrîndu-şi paşii. Strada lui cea mare — cu minunea trecătorilor gălăgioşi, cu fetele lui madam Ana, fumînd în gangul hotelului Tranzit, şi strigătele hamalilor de la Gara de Nord, — părea neîncăpătoare. Calea negustorilor era neschimbată. Aceeaşi înghesuială, aceeaşi mulţime a vagabonzilor şi provincialilor din faţa clasei a III-a, tot vechiul fotograf, Nae Stambuliu, cu calul lui de carton şi uruitul grataragiilor care chemau lumea să ia o gustare la Ocaua lui Cuza, sau la Dreptate. Parcă se mai ridicase un hotel deşi zidurile lui erau aproape la fel de negre ca ale celorlalte. O firmă nouă atîrna sub o streaşină :

SORA — SURSA TU'IURORA.

Se întuneca. Birjarii şi taximetrele de la clasa I îşi duceau in goană clienţii de un sfert de ceas spre locuri necunoscute. Ceasul electric din turnul gării îşi aprinsese cadranul albastru cu litere de fosfor. Pe Mareş îl cuprinse o descurajare uşoară şi nu mai simţi atît de mult bucuria eliberării.

Strada Atelierului era aproape. Intră în curtea lungă cu o mulţime de chiriaşi. Mareş auzi vocile acestora certîndu-se. Printr-o fereastră deschisă văzu un copil mîncînd. în fund, în faţa ferestrelor sub corcoduşul chircit şi afumat, ardea, în pofida camuflajului, un foc vesel, deasupra căruia atîrna un ceaun. Vecinii, doi hamali, îşi perpeleau picioarele desculţe. Mareş le spuse „bună seara". Oamenii se uitară le el, curioşi.

Bătu în uşă. îi deschise maică-sa, o femeie puţină, cu obrazul slăbit, cu faţa albă şi încă tînără. Părea neschimbată. Aceiaşi ochi cercetători, adînci şi neliniştiţi, aceleaşi buze palide, supte, şi părul, altădată bine pieptănat, acum cam în dezordine şi cu multe fire albe, ascuns cu grijă sub o basma uşoară, prinsă la spate, sub coc.

— Ai venit ? întrebă ea cu o mirare în care se amestecau şi surpriza şi dragostea şi o amărăciune ascunsă.

Mareş îi simţi palmele roase de sodă în mîinile lui. îl privise numai o clipă, atît cît să i se uite în ochi, voind parcă să citească dintr-o dată pe chipul slăbit de suferinţe ce i se întîmplase cît timp lipsise. Pe urmă îl sărutase repede pe amîndoi obrajii şi închisese uşa în urma lui. Mareş se aşezase obosit pe patul acoperit cu o cergă aspră. Lampa ardea în cuiul ei, cu aceeaşi lumină galbenă, obosită. Lipsea lada din colţ, în care ţineau lucrurile. Pe masa din mijloc, goală, înconjurată de patru scaune grosolane, era aşezat un vas ciobit, de pămînt. în care înflorise o lalea tînără, cel mai vesel lucru din casă. De pe pereţi lipseau velinţele grele. Maică-sa spoise odaia, ca să nu li se cunoască urmele, dar totul părea atît de străin şi de rece, încît simţise nevoia să n-o privească. Vînduse tot, ca să-i trimită lui din cînd în cînd cîte un pachet de schimburi şi puţină mîncare.

— Ţi-e foame, nu-i aşa ? îl întrebă femeia şi se grăbi să aducă ceva de dincolo, din bucătărie.

Cît lipsi ea, Mareş privi fotografiile rămase la locul lor, lipite una lîngă alta pe un carton acoperit de un geam, totdeauna curat, înconjurat de o ramă de scoici colorate. Acolo se găseau chipurile unchiului Manole la 24 de ani, cînd ieşise

din armată, şi cel al lui taică-său, în costumul de duminică. Lîngă el, maică-sa, cu o figură împietrită, rece, cu buzele strînse, ca şi cînd ar fi vrut să-şi oprească un ţipăt. Pe alt perete, unde se aflau cîteva icoane, vechi şi afumate, cu sfâşietoarea cădere a îngerilor, cu Raiul şi cu Iadul şi cu borcanul unsuros, de culoarea vişinei, al candelei, rîdea chipul neruşinat al fostei neveste a unchiului Manole. Alături, în altă ramă de lemn ieftin, fotografia lui Andrei, fratele lui Mareş, făcută la 7 ani, cînd luase premiu, un chip de copil sărac, tuns chilug, cu o coroniţă pe fruntea semeaţă. Sub rama aceasta, policioara cu căni, fiecare cană însemnînd un an de la moartea lui prematură. Le numără.

Femeia se întorsese şi aşeza o farfurie plină pe masă ; Mareş o apucă de mînă.

— Mamă, stai aici lîngă mine.

Avea un trup mic, părea uşoară, ca de aer. Rochia ieftină, curată, sta ţeapănă pe ea. Rufele maică-si miroseau totdeauna a levănţică. Faţa femeii se uscase, doar ochii mai păstrau o frumuseţe sălbatică. Privirile ei îl măsurau cu o atenţie concentrată, ca şi cînd ar fi vrut să ghicească ce pierduse în aceşti ani de absenţă băiatul său, ce amărăciuni se săpaseră pe obrazul lui tînăr.

— Se vede că mie Dumnezeu nu vrea să-mi dea nici o bucurie, spuse moale.

— Iar Dumnezeu ? se supără Mareş pe neaşteptate, ca totdeauna cînd o vedea atît de resemnată... Nu de la Dumnezeu ne vin bucuriile şi necazurile, ci de la ceilalţi oameni... Ce mai e pe aici ?

— Nimic, mai nimic...

în odaie mirosea a gutui de iarna trecută. Era răcoare şi se simţea izul varului proaspăt de Paşte. Podelele scîrţîiau sub paşi cînd mergeai. „Aici ar trebui o mînă de gospodar", gîndi Mareş, „să mai dreagă cîte ceva. O femeie singură nu poate face mare lucru." Ţoalele de pe jos se roseseră. Erau vechi, mîncate, cu găuri cîrpite cu îngrijire de mîna vrednică a maică-si.

— Ce mai face unchiul Manole ? întrebă pe neaşteptate. Te-a ajutat cu ceva...

Femeia ridică ochii şi îl privi o secundă fără să spună nimic, apoi îngînă aproape neauzit :

— lot cum îl ştii. De cînd s-a mutat o ţine într-una cu băutura. S-a încurcat cu o femeie. A treia, mi se pare. Nu vrea să mai audă de mine. îmi spune că-l bat la cap. Ar trebui să te duci şi să-l vezi. Poate o să-i fie ruşine de tine...

— Cînd a ieşit din puşcărie ?

— Acu doi ani. A venit aici, a stat vreo cîteva luni, l-am ţinut eu, că nu-l primeau pe nicăieri. Pe urmă a găsit ceva, şi cum a dat de bani a luat-o cu rachiul. Poate are şi el dreptate. L-au bătut, l-au schingiuit. Nu i-a fost moale. Găseşte în băutură o mîngîiere păcătoasă, nimeni nu-l poate opri...

Mareş nu spuse nimic.

Trecură cîteva clipe de tăcere. De afară se auzeau glasurile chiriaşilor care se sfădeau.

— Şi ăştia, te-au ajutat ? întrebă el după aceea.

— Cine ?

— Vecinii...

— Da, de ce să mint ? Mai mult n-au putut nici ei. A trebuit să mai vînd. Noi să fim sănătoşi, o să facem la loc ce-am pierdut...

— Eşti supărată pe mine ?

Femeia îl privi cu o nespusă blîndeţe.

^— Nu, de ce să fiu ? Nici pe taică-tău n-am fost supărată niciodată. Poate o veni vreodată o dreptate şi pentru noi... Tu îi semeni. Nu-i un păcat să vrei binele oamenilor. Numai proştii îmi strigă că am fost nevasta unui puşcăriaş şi că am un iui care-i la fel...

Mareş îi strînse mîna uscată şi aspră.

— Aş vrea să trăieşti, să apuci ziua cînd acestor oameni o să le fie ruşine de cele ce ţi-au spus...

— Poate n-o mai apucăm, dar nu-i nimic...

făcu şi îşi adună mîinile în poală. Parcă îşi mai pierduse din dîrzenia ei de altădată, şi glasul îi era mai obosit. Nu mai semăna cu femeia aprigă ce nu-l lăsa să ceară o firimitură cuiva şi care-l învăţase că săracul atîta mîndrie are : să ţină Iruntea sus şi să arate că nu-i trebuie nimic.

— O să încep să muncesc, n-avea nici o grijă. Vedem noi...

Cine^ dracu cumpărase zdrenţele lor de cămăşi, mirosind a levănţică şi a sodă ? se întrebă Mareş. Ştia că maică-sa păstra nişte ştergare de nuntă la care ţinea ca la ochii din cap. O întrebă :

— Ai vîndut şi...

— Da, le-am dat pe nimic.

— Bine ai făcut.

Dacă se gîndea bine, de unde să fi luat banii pentru pachetele cu care venea la vorbitor o dată pe lună, cu ce să fi cumpărat hainele călduroase tîrguite de la telali cu un preț mai ieftin pentru că erau purtate ? Munca ei nu-i aducea atîția bani ca să poată face drumurile cu trenul pînă la închisorile lui îndepărtate, pentru că fusese mutat de cîteva ori, de colo pînă colo, ca și cînd autorităților le-ar fi fost frică să nu prindă rădăcini undeva — tactică veche aplicată comuniștilor.

—• îmi trebuia și pentru pomana lui Andrei. JL-am scos. L-au pus, o mînă de oase, la picioarele lui taică-tău. Stau împreună în pămînt și ne-așteaptă și pe noi...

— Noi o să mai întîrziem puțin, ce zici ? glumi crîncen Mareș.

—• Cine știe !

Privi geamurile curate. De pe cercevele căzuse chitul uscat. Maică-sa tot mai ținea flori în casă. Frunzele de mușcată își întindeau evantaiele spre noaptea de afară. Erau și lămîii ei pitici, și ficusul cu frunza ca o catifea prețioasă...

Chiriașii tot mai cîntau în curte.

— Și cu proprietarul cum te-ai descurcat ?

— Cum să mă descurc ? S-a arătat om de omenie. M-a mai îngăduit. Au mai pus și hamalii ăștia cîte un pol-doi, deși tot mereu spuneau : „De, coană Eufrosino, că nu vă mai astîmpărați ! Vă puneți cu Statul, cu poliția ! Bărbatul dumitale a intrat în pămînt, frate-său în pușcărie, cît a fost, acum ți-au luat și băiatul cel mare. Nu e bine..."

Mareș simți mirosul mămăligii proaspete, atunci răsturnată afară, sub corcoduși, de către ceilalți chiriași. Privi prin fereastră. Bărbații fumau, așezați pe pămîntul gol. Prin perdeaua rărită de atîta spălat se zăreau focurile țigărilor aprinse.

— Cum s-au purtat cu tine ? întrebă în cele din urmă femeia, ca și cînd n-ar fi vrut să uite ceva ce i se părea foarte important, dar despre care nu se cuvenea să discuți oricînd și încă în grabă.

— Cum se poartă cu toți. N-am eu stea în frunte, ca să se fi uitat la mine și să-mi spună : pe dumneata te ținem în palme, că ești băiat subțire.

în vorbele lui era o dușmănie pe care ființa de lîngă el o înțelegea foarte bine. Nici lui bărbatu-său nu-i plăcea să se vaite, nici chiar bețivanul de cumnatu-său, Manole, nu scosese o vorbă despre ceea ce pățise la pușcărie.

— înțeleg, îngînă, și gura i se încleșta ca o menghină, supărată puțin de înstrăinarea fiului.

Mareș pricepu și spuse cu căldură după aceea :

— Iartă-mă, n-am vrut să te supăr. N-a fost mai rău ca pentru alții. Asta am vrut să spun.

Chipul posomorit pînă atunci al lui Mareș se luminase pe neașteptate. Părea foarte vesel și foarte fericît dintr-un motiv cu totul de neînțeles după atîta suferință.

—• Pușcăria face din tine un nimic sau totul. Am plecat un copil și m-am întors un bărbat...

Femeia zîmbi.

— Și-au adus aminte că sînt creștini. Ce ți-au spus la plecare ?

— Că să m-astîmpăr, să-mi văd de treabă și să trec din cînd în cînd pe la poliție...

— Au să-ți dea de lucru ?

— Nu știu. Poate. Căci acum se mai găsește cîte ceva...

— Da, e război, mulți sînt pe front, nu e mînă de lucru.

Se gîndi puțin la ceva parcă îndepărtat și adăugă cu părere de rău :

— Păcat că nu te vor mai primi la Ateliere.

— O să încerc.

Femeia se ridică și luă de pe polița unde ținea cănile strînse din pomenile făcute pentru Andrei o batistă înnodată în care se aflau cîțiva lei. îi întinse :

— Ia-i. Du-te și petrece puțin. Abia ai scăpat...

— Unde să petrec ? O să mă duc să mă plimb. Bani am, am căpătat cîte ceva pe ce-am muncit acolo.

Mîna uscată a femeii se lăsă în pcală.

— Ar fi bine să găsești de lucru. Nu mai avem ce vinde... De ce nu mănînci ceva ?

îi arătă farfuria și după aceea tăcu.

— Ba am să mănînc. Pe urmă am să ies. Parcă mă înăbuș in casă...

De afară se auzeau glasurile vecinilor. Focul de sub corcodușul lor chircit tot nu se stinsese. Mareș se necăji pe neașteptate. Se întoarse spre maică-sa și întrebă niînios :

r

—^De ce nu lejspui ăstora să nu mai facă focul sub pom ? O sărăcie de umbră avem şi noi în curte şi vor să o omoare...

— Tot un copil ai rămas ! Crezi că toţi oamenii sînt ca tine. Ce ştiu ei ce-i aia umbra unui copac ? Astă iarnă au vrut să-1 taie, să-1 bage pe foc. M-am certat cu ei. Ali-au spus că ar fi bine să tac din gură.

— Ji-au zis ceva despre mine, nu-i aşa?

— Da. Lasă astea...

Mareş se ridică. în uşă îşi aduse aminte :

— Spune-mi, mai m-a căutat cineva ?

— L>a, mai demult. Cît ai lipsit, am primit din cînd în cînd pachete.

— De la Ina ?

— Nu, parcă Valentina îi zicea...

— Tot aia este. De cînd n-a mai trecut pe aici ?

— Să fie vreo lună. Ştia că o să ieşi din puşcărie. O să te găsească ea. O femeie frumuşică şi slabă.

— Am plecat. Te culci pînă mă întorc ?

— Nu, te aştept. Vreau să mai vorbesc cu tine. Mamă, n-am avut parte nici de copiii mei şi nici de bărbat... Lasă-mă să plîng niţel !

Mareş o privi înduioşat, înţelegînd că ea nu mai putuse să rabde atîta nepăsare prefăcută. Spuse :

— Mai bine culcă-te, eşti obosită.

— Dorm foarte puţin şi mîine nu plec nicăieri, că e Paşti.

(Asta însemna că pe prietenul lui, nenea *Dobrc-nunţi-botezmi,* nu putea să-1 vadă decît peste două zile. îşi aduse aminte de scrisoare şi de pălărie.)

— Cum vrei, n-o să întîrzii prea mult, şi ieşi dorind să fie singur cîtăva vreme.

Ce însemnau atîţia ani în viaţa unui oraş ? Plouase, ninsese, bătuse soarele... Acoperişurile caselor erau mai întunecate, unele ziduri prinseseră o patină verzuie, altele trădau muşcătura rea a timpului. Varul începuse să cadă în unele locuri. Aici ar fi trebuit o spoială. Uite nişte cercevele care putrezeau. Geamurile nu mai luceau ca altădată. Dădeau o lumină ciudată, soarele părea violet dincolo de suprafaţa lor transparentă, iar copacii aproape albaştri. Apa cursese de-a lungul lor, le rosese pe neştiute, într-o proporţie neştiută. Erau mai subţiri, dar viaţa unui geam era infinită, practic, atîta vreme cît nu-1 spărgeai şi trebuîa să-1 înlocuieşti. Aici se înălţase o casă nouă cu două etaje. Trotuarul din jurul statuii doctorului Botescu rămăsese neacoperit cu asfalt deja ultima canalizare. Edilii dormeau liniştiţi. Iată o prispă bătrînească pe care urca iedera tînără şi lucioasă de mai. O curte vastă cu rufe întinse la soare. Cîrligele de lemn strîngeau marginile unui cearşaf alb, imaculat, umflat de vînt.

Ce bine era afară, în libertate, să respiri aerul pur, să simţi răcoarea dimineţii pe frunte, să poţi să mergi repede, să-ţi laşi degetele leneşe între ostretele unui gard, ca în copilărie. Unde era curtea îngustă, cu un pătrat albastru de cer deasupra, toamna sur ca o bucată de aluminiu, iarna întunecat, şi primăvara totdeauna vesel, adînc şi strălucitor ? Unde era reduitul închisorii, linia înaltă a zidului care fura peisajul din jur ?

Mareş ar fi fumat o ţigară. Mai ţinea minte pipa împrumutată unul altuia în celulă. Ce gust măreţ avea tutunul ieftin ! O clipă, cît ţineai în gură bucata aceea mică de os, aveai bucuria ţigărilor de altădată, fumate în tihnă, cine ştie în ce loc plăcut, care revenea puternic în amintire, cu clipe de demult, cu peisaje şterse parcă de timp... Brrr ! Cum să scapi de toate astea ? Cum să le uiţi ?

Şi aici se ridicase o casă. Aparent, oraşul era prosper. Se făcuseră afaceri cu înarmarea, apoi cu împrumutul Reîntregirii, după aceea cu Aprovizionarea Armatei, cîte nume nu se găseau pentru toate panamalele astea ! Venise războiul, specula cu alimente, pentru că nu se mai găsea nimic, cîţiva puneau ban pe ban, şi alţii mureau undeva în răsărit. La chioşcuri fluturau afişele negre ale ziarelor, scoase pe petice mici, pentru că nu se mai găsea hîrtie. *Universul* anunţa situaţia de pe front. Mareş îşi cumpără o foaie lungă, tipărită urît, fără fotografii, semănînd a gazetă oficială. Bătălii la Kursk, prizonieri,

atîtea avioane doborîte... Citi lacom scurtul comunicat, apoi împături ziarul. Alte afişe anunţau sinuciderea unui cunoscut bancher. De ce s-or sinucide oare bancherii ? Pe aici, la stînga, ia să ne uităm niţel înapoi, să nu avem vreo coadă după noi. Schimbase cîteva tramvaie în dimineaţa aceea, deşi tipografia pe care o căuta se afla la mai puţin de zece minute de casă, dar aşa era mai bine. O veche deprindere îi purta paşii spre vitrinele lucioase în care se zărea strada cu toţi trecătorii, cu tramvaie galbene şi cu birji răpciugoase. Nimic suspect deocamdată...

Ajunsese. Acelaşi gang cunoscut, aceeaşi curte întunecoasă, fără soare, cu case înalte de raport pe dreapta şi pe stînga, iată şi uşa cojită de vopsea. Paşii îi răsunau în gang ca pe vremuri, în timpul pregătirii grevei, cînd ducea *fluturaşi* cu Ina sub palton.

Ciocăni.

— Intră ! se auzi de dincolo vocea bătrînului prieten.

Deschise. Nu era singur. Avea un client: un domn gras, îmbrăcat cu haine maron, parcă nervos, studiind micile cărţi de vizită, atunci tipărite.

— Dumneavoastră ? întrebă patronul micii tipografii, uscat, indiferent, ca şi cînd nu l-ar fi văzut niciodată în viaţa lui.

Chipul îi era ceva mai palid şi părul parcă începea să i se rărească. în locul unei îmbrăţişări spontane, urmă o convorbire scurtă şi idioată :

— Aş dori să comand nişte invitaţii de nuntă.

— Cu plăcere, aşteptaţi un moment, aveţi pe regal modelele, uitaţi-va la ele pînă termin.

— Aştept...

Se apropie de un zid murdar şi vechi. Dobre nu-1 spoise încă. Pe bucata asta de perete îşi scria cu Ina scurte scrisori în var. Mai rămăseseră cuvintele negre şi rotunde de demult :

BATJOCOREŞTE MATERIALUL
(CULORILE) RISIPITOR
MESCHIN, PROFITA DE O NEATENŢIE
VINE TÎRZIU CÎND ALŢII VIN DEVREME
CINE SE SCOALĂ DEVREME DEPARTE AJUNGE

LUP MORALIST
A UITAT CUTIA CU DUCO DESCHISĂ
RUŞINE, MAMA PENSULELOR
MILOAGA, SGÎRCITA
N-ARE CE FACE ACASĂ, ALŢII OCUPAŢI
MERSI. LA TIPOGRAFIE

A STRICAT UN PERETE CU FLEACURI
NU IUBEŞTE PISICILE ŞI PE BURGHEZI
ARE O DATORIE DE 5 LEI LA MINE
DEZORDONAT, VORBEŞTE ÎN BARBĂ
MINTE, MINTE, MINTE !
ANTIPATIC, FURIOS, ÎNGROZEŞTE FEMEILE
PLESCĂIE CÎND MĂNÎNCA
ŞI TU LA FEL

SCRIE CU PRICINA
VORBEŞTE CU DRACU
AŞTEAPTĂ PÎNA LA LEAFA
FEMEIE FLECARA
LUCREAZĂ PROST
INA E SAŞIE

Totul scris cu creion I Iardtmuth nr. 3...

Se auzi uşa. Domnul în haine maron plecase.

— Băiatule, te-ai întors ? Ce bine-mi pare că te văd !

Bătrînul era în braţele lui.

— Stai să mă uit bine la tine.

îi simţi mîinile osoase în jurul umerilor.

— Ce faci, nene Dobre ? Tare-mare ?

Tipograful îl măsură fără un cuvînt, cîtăva vreme.

— Tare-mare. Dar tu ? Cum te simţi ?

— Bine, bine.

— Binele ăsta să fie la duşmani. Stai aici pe cartoane şi povesteşte-mi tot.

Mareş se aşeză, privind tavanul vechi cu urme de pînze de păianjeni. Ar fi vrut să vorbească despre altceva mai întîi.

— Nene Dobre, am o scrisoare care trebuie predată urgent.

— Dă-o încoace. Cui trebuie s-o dau ?

— Inginerului Comşa. E vorba de cazul Dumitrana.

— Urgent ?

— Urgent.

— Pe el îl caută toată lumea, dar de unde să-1 scoatem ?

— E ceva grav ?

— Nu ştiu, dar bănuiesc că da...

Luă pălăria şi scotoci în căptuşeala veche, scoţînd de acolo un bilet mic.

— Ochii din cap...

— Aşa se vorbeşte cu un veteran ?

într-o clipă hîrtia dispăru în halatul bătrînului.

— Ei, şi-acum, ce mai e pe-aici ?

— Nimic nou. Eu am scăpat. M-au filat o vreme, dar ani stat liniştit. Cel mai bun lucru cînd c groasă e să te ascunzi ca griva la pămînt. Bei o ţigară ?

— Beau. Cu asta m-am ales la mititică. Spune-mi, mai miros încă a aţifelnic ? închisorile şi spitalele au parfumul lor garantat : Coty 1943... Nene Dobre, mi-a fost dor de dumneata...

Tipograful scoase un pachet de Naţionale. Hîrtia ordinară foşni între degetele lui groase. Aprinse după aceea un chibrit. Fumul se sui în sus, făcu vîrcolaci şi se îndreptă spre un geam spart. (Tot nu-1 înlocuise, deşi trecuseră atîţia ani ! Dar batonul avea teoria lui : Iarna pun o bucată de carton şi vara am ventilaţie !)

— Ce mai tipăreşti ?

— Ce ştii ! Nume de bărbaţi iluştri, marfă, *Dobre-nunţi-botezuri,* casă de încredere. Tu ce-ai de gînd să faci ?

— Ştiu şi eu ? Crezi că mai e nevoie de mine ?

— Şi încă cum, însă fără poliţie !

Rîseră amîndoi.

— Nu eu hotărăsc. O să întrebăm, o să vedem. Cred că puţină vreme trebuie să te odihneşti. Copoii or să-ţi dea târcoale. Trebuie să te scufunzi niţel şi, o dată dispărut, vom vedea... Treburile s-au schimbat oarecum. Sînt dispoziţii clare : nu se mai admit decît legături individuale. Deocamdată ai să lucrezi numai cu mine. Săptămînă viitoare, cred că am să te pun în legătura cu cineva. Bani ai ?

Tipograful vîrîse mîna în halatul lui cu o mulţime de buzunare.

— Am ceva.

— O să-ţi mai dăm noi, o să te ajutăm. Ar fi bine dacă ai găsi de lucru.

— Unde să găsesc ? La (-alea Ferată n-or să mai mă primească...

•— De ce nu ? O să-ţi schimbăm numai numele. îţi face rost nenea Dobre de Biroul populaţiei, unul nou-nouţ, laşi să-ţi crească niţel părul, să nu se cunoască cumva că ai trecut pe la Cambridge, şi o luăm de la cap. Păcat că nu o să dăm atît de uşor de bărbatul Inei, el avea grijă de toate sufletele...

— De cine ?

'1 ipogralul îşi strivi ţigara sub talpă, mînios că nu-şi ţinuse gura.

— Ei, acuş, c-o făcui, gata ! De Dumitrana vorbesc. Cu el s-a căsătorit Ina. Ce vrei, femeile nu au răbdare ! Mai na o

Mareş nu luă. Cîtva timp tacura amîndoi ca doi străini. Pe urmă bătrînul spuse moale :

— De fapt cred că e mai bine să mergi undeva la vreun Depou din provincie, abia îţi pierzi urma : la Focşani, la Constanţa...

— Ai dreptate, încuviinţă celălalt. E mai bine aşa, din toate punctele de vedere. Cînd să mai trec pe-aici ?

— Săptămînă viitoare, tot cam la ora asta. Să pari un muşteriu, ca alţii. Să nu bată la ochi.

— Am înţeles.

Se ridică de pe cartoane şi-i strînse mîna.

— Fii atent la ieşire.

— Nici o grijă, nene Dobre.

Convorbirea nu mai avea nici un haz. Mareş bănuise că o să stea mai mult, că o să-şi amintească împreună cu tipograful de vremurile de altădată, dar ceea ce aflase îl pusese pe goană. Ieşi repede, fără să mai audă glasul dezolat al celuilalt.

—• N-o să fii supărat pe mine din cauza asta, nu ?

Afară era soare şi cald, treceau vînzători cu salată strigînd în gura mare, spre larma pieţei Botescu. Ocoli locul, apucînd-o pe o strada liniştită.

Nu era suferinţă ceea ce simţea. Era mai mult mirat. Ina trebuie că avea acum 27 sau 28 de ani. Fetele se măritau mai devreme decît ea. Oare cînd s-o fi căsătorit ? Viaţa nu aşteaptă, ce ai vrea ? Şi tu, prostule, care-ţi făcuseşi din ea, acolo, în puşcărie, lucrul cel mai luminos din viaţă ! Zilele şi mai ales nopţile fără somn în celulă erau mai scurte cînd îţi aduceai aminte cum rîde o fată de demult, cum îi străluceau ochii...

Ce-o fi găsit la Dumitrana ? Mareş îl ştia de la mitingurile de demult. Acesta vorbea frumos, ştia să înflăcăreze mulţimea, părea un om aspru şi hotărît. La urma urmelor ce-i lega pe ei doi, în afară de amintirea unei zile de grevă : 15 februarie 1933. Anul Griviţei... Aveau fiecare zece ani mai puţin, erau poate nişte copii... El, de 19 ani, încă elev al şcolii de mecanici, ea, de 17 sau 18 ani, soră de caritate la Flalta Griviţa, o fată cu păr negru şi ochi aprinşi, cu obrazul dulce şi gura bosumflată....

Un claxon. Tresări, Strada. Case, oameni, garduri. Cînd s-o fi măritat ? Poate imediat după ce l-au închis. O ţinea minte cum intrase în sala tribunalului : cu un chip deschis, cu fruntea umezită, ca şi cînd ar fi sosit acolo după o lungă fugă prin oraş ca să-l vadă cu orice preț înainte de a fi trimis în închisoare... Ochii alungiţi şi nasul cîrn, gura aceea plină, roşie ca o garoafă de iarnă... Valentina Ionescu, de profesiune soră de caritate, *fina* lui...

Nu. nu era obligatoriu să-1 aştepte. Fiecare îşi iace viaţa aşa cum crede că e mai bine. Fără pică şi supărare. Vom rămîne camarazi. Prostii ! Acum o ura de moarte, pe ea şi pe omul acela cu voce frumoasă, cu părul încărunțit pe la tîmple.

Iunie semeț, cu ploi scurte şi descărcări electrice, cu miros de tei înfloriţi şi zăpuşeală.

Oraşul rămăsese undeva, în urmă. Se aflau lîngă Şoseaua Nordului. Copacii de pe marginea lacului Herăstrău foşneau în vîntul de vară. Frunzele lor proaspete aveau o mişcare mă-runtă şi sonora. Deasupra ecluzei se opriră. Se vedea căderea apei, şi pînă sus se ridica o răcoare umedă, sub ei strălucea un curcubeu lichid.

— Or fi peşti ? întrebă Ina.

— Nu ştiu. Peştii ar trebui să stea în locuri liniştite.

Mareş tăcuse tot drumul. Se întîlniseră în faţa restaurantului Bordei în prima duminică a lunii iunie din acel an, 1943, dimineaţa la unsprezece, după înţelegerea cu tipograful. Ea îi luase braţul şi-i spusese repede :

— Sărută-mă !

Şi el îi sărutase obrazul rece şi împietrit, ca altădată, cu ani în urmă.

în spate nu era nimeni, poate voia să-1 facă să uite ceva, dar nu se gîndise la asta. Porni alături, trăgînd cu ochiul dacă nu-i urmărea cineva. Nu era nimeni. Trecuse un sfert de ceas de cînd se plimbau tăcuţi unul lîngă altul, cu mîinile în buzunare. Ea era îmbrăcată într-un impermeabil uşor, scurt, şi pe cap avea un basc alb, ca pe vremuri. Semăna cu o vînzatoare de magazin sau cu o studentă, pe chip timpul nu-i lăsase nici o urmă.

— M-ai aşteptat mult ?

— Nu.

— Poţi să mă ţii de braţ. Poate e mai bine aşa...

îi luase braţul.

— Bine, cum vrei...

Era neschimbată. Aceeaşi frunte umezită de căldură, acelaşi păr cu şuviţe negre, şi ochii alungiţi, privind într-o parte, pe furiş din cînd în cînd, ca să ghicească ce gîndea omul tăcut de lîngă ea. Trecuse de vîrsta adolescenţei, avea aerul unei femei, doar surîsul ascuns îi mai aducea aminte de fata de demult.

— încotro ? întrebă, în sfîrşit, Mareş.

— Unde-om vedea cu ochii. Nu prea eşti vorbăreț.

— Adevărat.

— Am trecut ieri pe la nenea Dobre. Ce l-o fi găsit ? A spoit tipografia, lună a facut-o.

Bărbatul nu-i răspunse. Trecură de un loc îngrădit unde se jucau mai mulţi băieţaşi într-un carusel de fier. Dincolo de o cabană acoperită cu şiţă, lacul clipocea încet, lovind malul de pămînt cu valuri mici.

— E foarte frumos aici, spuse Ina, ca să schimbe vorba.

Drumul lat, fără copaci pe margini, se vedea pînă departe. Trecură de o cîrciumă, cu un şopron putrezit în faţă, cu mese şchioape la care beau căruţaşi, şi ajunseră în faţa unui cîmp pustiu, acoperit cu gunoaie. La o barieră moţăia un cantonier, cu un drapel galben în mînă în aşteptarea unui tren ce nu mai sosea.

— Mă duc să-1 scol... zise Ina.

Nu se schimbase de loc. Sau poate părea mai puţin convinsă de ceea ce voia să facă, mai puţin spontană.

— Cum vrei...

— Cum vrei ! îl îngînă furioasă aproape.

Trecură calea ferată. Deasupra lor se strîngeau nori mari, cenuşii.

— O să plouă, spuse Ina.

— Da, o să plouă...

— Acolo e o uscătorie de stuf, o vezi ?

— O văd.^

•— Şi mai încolo o staţie de benzină...

—• La pompă f
— La pompa aia galbenă...
Ina se opri :
— îţi baţi joc de mine ?
— Nu, nu-mi bat joc de tine.
— Ştii cum îl cheamă pe omul care face aprovizionarea cu benzină a maşinilor ?
— De unde să ştiu ?
— Gaie...
— Aha...
— Deci : punct de reper, pompa lui Gaie, ţii minte ?
— Cum să nu !
— Pe aici nu sînt străzi. Uite şi casa Terezei, gazda noastră. O mai ţii minte ?
— Da. Nu uit nimic.
— Asta-i foarte bine pentru toată lumea. Şi-acum să vorbim deschis...
— Ai vreme ?
— Să ne spunem tot ce avem de spus...
— Aştept.
Ina îi lăsă braţul şi îl privi ca şi cînd atunci îl văzuse pentru prima oară după atîta vreme.
— Ai aflat că m-am măritat ?
— Da. Să nu uit, îţi mulţumesc pentru ajutorul pe care l-a primit maică-mea...
— Nu era ajutorul meu.
Mareş nu mai spuse nimic.
— Nu mă întrebi ce-am făcut după ce te-au arestat?
— Nu sînt curios. Lucrezi tot la dispensar, la Depou ?
— Da. Tot acolo.
•— Şi nu te-au simţit ?
— închipuie-ţi că nu !
— E foarte bine.
— Nu tac nici o mişcare deocamdată, a devenit periculos. Astăzi vom afla ce se mai întîmplă...
— Şi bărbatul tău ?
Ina îi strînse uşor braţul :
— E o poveste întreagă cu el. Să nu-i porţi pică. A îaţa e ciudată...
— Adevărat.

— Eram mai tineri, ceva străin de noi ne-a despărţit. Te-au luat într-o dimineaţă, şi eu te-am aşteptat. Şi au trecut atîţia ani de-atunci !
— Ai dreptate, Ina, recunoscu el fără urmă de ironie în glas, cu acea amărăciune cu care trebuie să primeşti totdeauna cele mai dureroase lucruri.
De fapt simţea că o urăşte de moarte, dar îi dădea dreptate, deşi îşi spunea că femeile găsesc totdeauna cele mai bune scuze pentru tot ceea ce fac. Ar fi vrut mai devreme, înainte de a o întîlni, s-o judece, să-i spună cuvinte neplăcute, s-o facă să plîngă, ori măcar să simtă ca are remuşcări.
Privi în spate. Şoseaua Nordului era pustie. Deasupra drumului plutea un nor mare de praf.
— Cum s-au purtat acolo cu tine ?
— Mulţumesc, bine. Erau foarte atenţi cu deţinuţii. Au un serviciu care se numeşte serviciul social. Chiar exista un om care contabiliza toate dorinţele deţinuţilor : ce-ar vrea domnul la cină ? Dar la micul dejun ?
— îţi baţi joc de mine...
— Vorbesc foarte serios. Cel puţin îl iubeşti ?
— Pe cine ?
— Pe bărbatul ăsta al tău ?
— Cred că da.
Se îndîrjise şi ea, avea în ochi o căutătură rea.
—• Atunci n-am să te mai întreb nimic, niciodată. Dar pe mine, pe mine m-ai iubit ?
— Cine ştie ? !
— Cîte aproximaţii !
— Dacă mă gîndesc bine, te iubeam.
—• Flirturi de domnişoară.
— Nu se poate să ne certăm pentru fleacuri. O să lucrăm de aici înainte împreună, dacă o să-mi porţi pică n-o să fie bine pentru nimeni.
— N-avea nici o grijă.
— Lui i-am spus totul despre noi doi...
— Şi a fost îneîntat, nu-i aşa, că ia logodnica altuia...
— Trebuie să rămînem prieteni, oricît ţi-ar veni de greu. Dacă eşti în stare de aşa ceva, va fi foarte bine pentru toţi. încearcă să nu mă urăşti. Dă-mi mîna !

Ina îl îmbrăţişa, sărutîndu-l uşor pe obrazul rece, rămînînd cîtva timp lipită de el, plîngînd încet.

— îmi va fi foarte greu, să ştii, spuse bărbatul, mişcat pe neaşteptate, mîniat pe sine că nu poate să se stăpînească.

—- Şi mie, dar trebuie, înţelegi ? Timpul vindecă totul...

începu deodată să plouă. Tuna şi vîntul iute stîrnit aducea un miros violent de baltă. O luară la fugă spre debarcaderul din apropiere. Cîteva bărci se clătinau la primele valuri stîrnite de scurta furtună.

— Parcă se vede ceva, arătă Ina un şopron de şindrilă sub care se aflau cîteva mese.

Totul părea părăsit, nu se vedea nici urmă de om, dar puteau cel puţin să se adăpostească. Porniră în fugă într-acolo. Pe o uşă dărăpănată scria cu litere mari de cretă : LA BROSCOI, servim pui-de-baltă, vii şi nat irali. Izbucniră în rîs deodată şi pe urmă, parcă stingheriţi, se priviră pe furiş.

— Ce spui ? Are haz negustorul... Dar unde-o fi ? întrebă Mareş.

Nu se vedea nimeni. Se auzea numai ploaia bătînd repede şindrila acoperişului. Se aşezară la o masă pe scaunele mişcătoare.

Ina îşi şterse obrazul cu batista. Se uită scurt într-o oglindă Gladys şi zîmbi timid, cu o vinovăţie ascunsă pînă atunci. Această dimineaţă pustie, fără oameni în jur, avea în ea ceva ilicit, ceva ce le amintea de o altă duminică de demult.

— Lumea nu se înghesuie pînă aici, zise Mareş ca să acopere tăcerea stingheritoare.

— A plou.it şi e şi foarte departe...

Pe uşa dărăpănată a restaurantului, scîrţîind îngrozitor, se arătă un puşti de vreo 14 ani murdar, cu un şorţ albastru dinainte, tuns chilug, parcă atunci trezit dintr-un somn lung.

— Cu ce să vă servim ? întrebă profesional, trecîndu-şi dintr-o mîna într-alta un şervet cam soios, cu un aer profesional de chelner încercat.

— Ai pui-de-baltă vii şi naturali ? întrebă Mareş cît se poate de serios şi tocmai de aceea comic.

— Acuşica soseşte jupînul cu ei, s-a dus să-i prindă...

—• O să dai faliment în felul ăsta, puştiule. Atunci, cu ce ne serveşti ?

— Puţină brînză, ridichi de lună, ceva vin. măsline, salam de Sibiu...

— Bine, atunci brînză, ridichi şi nişte vin...

încă ploua puternic, cu violenţă, aruncînd pale de apă spre mesele de sub şopronul rărit. Femeia îşi strînse mai bine impermeabilul în jurul gîtului. Copacii se clătinau zgîlţîiţi de vînt spre apa agitată.

— Ce s-a întîmplat cu bărbatul tău ? întrebă Mareş. Am adus o scrisoare de la cei din închisoare. Nu cunosc exact ce scrie acolo, dar ştiu că s-a vorbit mult despre el...

— Se ascunde, e învinuit de trădare...

— Ştiam. Din fericire s-a cercetat, s-au trimis oameni dinafară şi s-a aflat. Focşa este cel care i-a vîndut pe ceilalţi...

Ina aproape se ridică în picioare de emoţie.

— Spune-mi, e adevărat ?

— Cel puţin atîta ştiu şi eu ! în puşcării lucrurile se cunosc mai repede ca afară...

— Nu se poate !

— Ba uite că se poate...

Băiatul de prăvălie apăruse cu sticla de vin, cu ridichile şi cu bucata lui de brînză. Părea preocupat, se uita cu atenţie ia paharele care tremurau pe o tavă îngustă, terorizat de gîndul că pot să cadă.

— Dacă mai aveţi răbdare, acuşi pică şi jupînul cu puii-de-baltă...

Nu răspunseră. Mareş fuma tăcut, privind lacul acoperit de palele ploii.

— Unde se ascunde ? Ce-a făcut în timpul ăsta ? întrebă după plecarea străinului.

— De astă-toamnă ne vedem foarte rar şi cu mari riscuri. E urmărit şi de Siguranţă, şi de cei din partid...

— înţeleg. Acum toată porcăria asta s-a terminat. Am adus a scrisoare inginerului Comşa.

— El a fost singurul care l-a crezut...

— Au fost şi alţii, nenorocirea în cazul acesta este că trebuie să şi dovedeşti că ceea ce crezi e adevărat...

— Şi cum s-au convins ceilalţi că e nevinovat ?

— Printr-o întîmplare. Focşa s-a dat la fund. Bănuielile s-au înmulţit. A fost chemat prin reţeaua celor de-afară să răs-

pundă la nişte întrebări care nu-i conveneau şi nu s-a prezentat.

— Oare atîta ajunge ca să scape de bănuiala asta teribilă ?

— Ajunge. O să vină vremea cînd apele se vor limpezi. Deocamdată nu ştiu nimic mai mult. Probabil că inginerul îl caută. Poţi să dai de el, să-i spui cu o clipă mai devreme că a scăpat, că nu mai e nevoie să stea ascuns de noi ?

— O, ce viaţă, ce viaţă !

Femeia izbucni pe neaşteptate în plîns. Mareş o privi şi cu mînie şi cu milă.

— îl iubeşti...

— Şi pe tine te-am iubit, şi nu mai face mutra asta ! Te-am aşteptat ani de zile, fără nimeni, nu-i uşor !

Bărbatul se ridică în picioare furios şi aproape îi strigă :

—• Doar nu plecasem de plăcere de-acasă, doar nu fusesem invitat la un bal. Am fost urmărit, prins, bătut, închis. Sînt oameni cărora nu le merge totul ca pe roate în viaţă...

—• Ca mine, de pildă...

Ina îşi şterse ochii cu batista şi încercă să surîdă.

— Ce prost eşti, şi ce nedrept !

— Nu sînt nici prost şi nici nedrept. Am aşteptat un rînd, o scrisoare de la tine, nici nu ştii cît făcea asta *acolo*... Am crezut că te-au prins, că şi tu suferi ca mine într-o închisoare...

— Ce să-ţi scriu ? Că m-am măritat şi că sînt bine mersi, nu ? Lucrurile astea se fac, şi-atît ! A mai vorbi despre ele e aproape o necuviinţă.

Mareş se reaşezase.

— Ce cuvinte frumoase ! Gustă ceva...

Luă cuţitul şi tăie mărunt, mărunt, cum fac cei ce mănîncă puţin mulţi ani la rînd, bucata de brînză.

— Cînd te-am cunoscut eram tineri, ce ştiam noi ce este dragostea, şi mai ales această aşteptare fără sfîrşit... A venit într-o zi alt om, alt bărbat, a avut grijă de mine, nu mi-a cerut nimic, era ca un frate. Venea, pleca, şi-atît. Ştia totul despre noi, dar nu m-a întrebat niciodată nimic. Vremea lucrurilor romantice trecuse, şi eu poate nu ştiam asta...

— Nu era nimic romantic în ce ni se întîmplă nouă, Ina. Femeile găsesc totdeauna scuze pentru ceea ce fac...

Tăcură o clipă. Ploaia stătuse pe neaşteptate. Se făcuse linişte, bătea numai un vînt rece şi duşmănos.

— Ai slăbit, spuse femeia încet, timid.

— De un singur lucru vreau să mă scuteşti, izbucni el iar, să nu-ţi fie milă de mine, înţelegi ? N-am nevoie de mila nimănui...

Ina reizbucni în plîns cu toate că voise cu orice preţ să nu o facă.

— Cîtă nedreptate, cîtă nedreptate ! N-ai să poţi înţelege nimic, niciodată !

Apăruse de undeva un bărbat gras, slinos, îmbrăcat într-o manta soldăţească, ruptă şi ea şi cîrpită. Surîdea parcă cu toată fiinţa lui, era amabil, binevoitor, ducea sub un braţ un sac plin de broaşte vii, nişte fiinţe nevăzute care zvîcneau de-acolo, încercînd să-şi recapete o libertate definitiv pierdută.

—• Dumneavoastră eraţi ? Dumneavoastră voiaţi pui-de-baltă ? într-o secundă totul e gata. Se vede că aveţi gusturi bune, aşa ceva nu mănîncă decît italienii, ai noştri cînd aud ele broaşte cred că e un animal murdar, dar nu-i adevărat ! Broasca e cea mai curată fiinţă, trăieşte în apă, domnule şi doamnă. Dacă nu mă credeţi, vă arăt ce curate sînt. De ce mănîncă omul porc ? Mănîncă pentru că într-adevăr carnea de porc e foarte gustoasă, dar porcul ? Porcul e un animal scîrbos, murdar, nesuferit, v-o spune un om care cunoaşte. Deci, dacă aveţi puţină răbdare, într-o secundă totul e gata...

Muşteriii se ridicaseră în picioare. Mareş puse pe masă cîteva hîrtii. Negustorul era nedumerit :

— Cum, plecaţi, tocmai acum ? Tocmai cînd v-am adus puii-de-baltă, se poate, domnu, doamnă ? Nu se poate ! Poate doreaţi altceva, poate vă facem o saramură, o plătică, un crăpcean, la noi se găsesc de toate. Se poate să plecaţi pe o asemenea vreme şi să nu gustaţi din puii mei de baltă ? Sînt delicioşi, doamnă, domnişoară, aşa ceva nu se găseşte nici la Capsa, vă rog să mă credeţi...

Şi, văzînd că cei doi se depărtează, îşi lovi fruntea cu palma :

— Uită-te, domnule, se ceartă sub nasul meu, şi eu îi las ! îi las de capul lor !

Srigătele restauratorului se pierdură în urmă. Tăceau amîndoi, înverşunaţi, cum sînt oamenii după astfel de explicaţii neplăcute,

— Ar trebui să-1 găseşti cît se poate de repede, spuse bărbatul, într-un tîrziu.

— Pe cine ?

— Pe Dumitrana. Să nu Iacă vreo prostie, să nu cadă în mîna Siguranţei.

Am să-1 găsesc, dacă o să am noroc. Nu vine totdeauna la întîlnirile noastre, numai cînd nu e primejdios...

Ajunseseră din nou lîngă ecluză. Cerul se limpezea, cum se întîmplă în zilele agitate de început de vară.

— Trebuie să ne despărţim. Lumea începe să se înghesuie, şi nu vreau să fim văzuţi împreună.

în glasul lui era şi ironie şi părere de rău, dar nu aveau timp să se mai certe.

— La revedere, spuse încet femeia, întinzîndu-i o mînă moale. Totuşi, cu voia sau fără voia noastră, o să trebuiască să ne mai vedem. Dacă dau de bărbatul meu o să-ţi comunic prin nenea Dobre. Fă-i din cînd în cînd cîte o vizită. Atît cît să nu bată la ochi.

Se depărtase, mergea repede, cu capul lăsat puţin pe un umăr, ca la întîlnirile de altădată cînd o conducea pînă aproape de casă şi o părăsea la colţul străzii. Nu ştia bine ce simţea, dar un sentiment bărbătesc de ură, o înverşunare ce putea fi cu greu oprită, îi stăpînea sufletul. Se întoarse, văzu pe trotuarul asfaltat o cutie de conserve aruncată de cineva şi o izbi cu vîrful pantofului cît putu de tare...

5

Din două în două săptămîni, Ina mergea către ora 9 seara, înaintea ultimei reprezentaţii la cinematograful Aida, într-o sală mărginaşă, cu balcon scorojit, parcă gata să se prăbuşească, aşezîndu-se în ultimul rînd, la parter, cît mai aproape de uşa mascată de lungile perdele care acopereau zgomotele şi lumina holului, plin de soldaţi în concedii de pe front sau de băieţi de 17 ani, scuipînd seminţe,

Venea devreme, ca să poală ţine un scaun gol, alături, pe care-1 ocupa, fie cu u:i pachet, dacă era vară ca acum, lie cu pardesiul sau paltonul, cum făcuse toată iarna trecută, deşi sala nu se încălzea prea des şi prea mult. într-unele miercuri, acel loc rămînea neocupat şi, după terminarea jurnalului, cînd se întuneca din nou ecranul, se ridica şi pleca. Erau cele mai triste clipe, pentru că trebuia iar să aştepte zile de-a rîndul, pline de nelinişte, chinuitoare, fără să aibă vreo veste de la Dumitrana. înţelegerea era ca în miercurea următoare să se vadă în orice caz, deşi, pentru împrejurări excepţionale, se mai puteau aştepta încă două săptămîni şi mai chinuitoare, şi mai pline de spaime. Urma, bineînţeles, căutarea unei alte locuinţe, din motive de precauţie, obligatorii într-o astfel de viaţă. La puţinele lucruri pe care le aveau, mutatul de colo-colo nu însemna mare lucru, dar se iscau alte curiozităţi, trebuia să cunoască alţi oameni, alte femei, să răspundă altor întrebări, să-şi facă o altă biografie, pentru că totdeauna cînd dispar^ atît de repede din toate locurile nu poţi repeta biografiile ticluite pentru ceilalţi.

în miercurea aceasta, Ina sosi mai devreme. Era într-o zi plină de zăduf. Lumea nu se înghesuia prea mult în cinematografe pentru că sala nu avea ventilaţie, se rula şi un film vechi *Coroana de fier,* trupa de revistă „care delecta publicul de la orele 20,30 la 21" abia îşi făcea loc pe sub scena şubredă la care privea femeia cu o falsă atenţie. Stătuse puţin înainte de a intra în sală în holul murdar, privise pe fiecare necunoscut cu atenţie, nu fusese nici de data asta cineva care s-o nelinişte ască. Copilandrii zgomotoşi mîncau seminţe cu patimă, scuipînd şi înjurînd ca să se grozăvească, năvălind înăuntru la primul semnal.

Acum se cînta *marşul,* o melodie săltăreaţă, „plină de antren", cum arăta reclama scrisă cu cerneală din faţa intrării de către o mînă nedibace, şi trei femei, vopsite mai mult decît era necesar, rîdeau şi făceau bezele publicului, cît se afla în scaunele aliniate în întunericul sălii. Ina lăsase un pachet alături, pe scaunul de lîngă ea. Avea oroare de bărbaţii care veneau în cinematografe după femei străine şi singure, de cîteva ori abia scăpase de cîţiva derbedei agresivi, şi gîndul că şi de data asta ar încerca vreunul să intre în vorbă cu ea, spunîndu-i ori cuvinte tîmpite, ori măscări, o enerva.

Sala aplauda frenetic şi ironic în acelaşi timp. Urma cupletul unui comic, Harnasian, un ins pirpiriu, cu haz, cam scheletic, cam nemîncat, dar tocmai de aceea stîrnind hohotele spectatorilor. Se spuneau lucrurilor pe nume, chiar atunci cînd o decenţă elementară cerea să nu li se spună, băieţandrii aplaudară iară, bătînd din palmele lor mari, cu forţă. Urmă apoi o romanţă leşinată, cîntată de o femeie grasă şi asudată la subsuori, îmbrăcată într-o rochie vag argintie, parcă prea prăfuită ca să mai fie îmbrăcată, şi în cele din urmă apăru steaua trupei, doamna Violeta Popescu, rostind pe melodia *Iubitul meu nu este mort* un scheci patriotic :

Iubitul meu nu este mort
Şi el se luptă cot la cot
Pe frontieră.

Şi în război cînd a plecat
Cu doi copii el m-a lăsat
Şi-o avuţie.

Şi din război cînd va veni
Cu trei copii mă va găsi
Şi-o ruinare.

Ea bine vorba nu sfîrşea,
Că-n uşă, iată, s-auzea
O lovitură.

El iute-n casă a intrat
Şi fuga la copii a dat
Ca să-i sărute.

în loc de doi, el vede trei,
Din oclii lui sare seîntei
Şi-apoi îi zice :

„Să-ţi iei copilul care-1 ai,
în casa mea să nu mai stai
Nici o secundă !"

Ea copilul şi 1-a luat,
Din casă iute a plecat
în lumea largă.

O acompania mimînd o durere profundă un fel de soldăţel, cu moletierele căzute, cu o capelă de ordonanţă pe irunte, mişcînd de colo-colo o puşcă de lemn, spre hazul galeriei care aplauda, la urmă, în delir.

Ina privi perdeaua albastră, se uită la puţinii bărbaţi din jur, mai era vreme. Dumitrana nu apărea înainte de începerea *Jurnalului UFA,* şi nu şedea lîngă ea decît 5 minute.

Şi-acum la despărţire,

Bun rămas, bun rămas, bun rămas... cînta trupa aliniată in faţa fosei, care-şi aprinsese luminile. Aplauzele celor de la balcon cutremurau sala. Pînza ecranului căzu automat, cei doi viorişti şi pianistul care-i acompaniase pe actori se ridicară în picioare de pe scaunele lor şi plecară. Se făcu linişte, o linişte ciudată, în care se auzeau numai pocniturile seminţelor despicate. Becurile se stinseră pe rînd, şi un fascicol lung de lumină izbucni din întunericul abia iscat. începea jurnalul de război german.

...Pe frontul de la Kerci continuă luptele de apărare... spunea răspicat comentatorul.

Huruitul tancurilor şi bubuitul bombardierelor treceau de pe ecran în timpanele celor din sală. Din scaunul acela incomod, războiul îndepărtat nu avea tragismul său adevărat. Părea el însuşi un film închipuit, şi pocnetul seminţelor continua nepăsător.

Cineva se aşeză prin întuneric alături de ea. Simţi pe braţ o mînă fierbinte pe care o ştia de multă vreme. Era Dumitrana. întoarse capul uşor, totdeauna numai atît li se cuvenea, o privire furişe, un schimb de bilete, sau cîteva cuvinte spuse pe şoptite. Apoi el se ridica şi dispărea pentru alte două săptămîni. De data asta lucrurile se schimbară. Pe neaşteptate, Ina se ridică brusc şi-i spuse :

— Ne întîlnim afară. Lîngă cinematograf e o cofetărie, eu plec înainte, te aştept acolo am să-ţi spun lucruri importante...

El îi făcu loc, mai zăbovi două lungi minute în care mai avu timp să vadă o întrevedere a *Filhrer-ului* cu ambasadorul Japoniei la Berlin şi ieşi. O găsi pe Ina în mica bombonerie, palidă, neliniştită, abia stăpînindu-şi emoţia şi înţelese că se intîmplase ceva într-adevăr toarte grav.

—• Ce-Î cu tine ?

Cofetăria luminată prost era pustie, bîzîiau indiferent muştele, pe stradă treceau maşini militare ridicînd praful gros.

— S-a întors Mareş...

— A, asta era... zise bărbatul puţin amar.

— Nu te gîndi la nimic neplăcut, făcu femeia ştiind ce puţin timp aveau la îndemînă.

— Credeam că e un lucru încheiat...

— Taci, prostule !

Era nefiresc să-i spună toate lucrurile astea, pentru că el avea părul albit pe la tîmple, părea mai curînd tatăl ei, nu soţul.

— Atunci ?

— A adus o scrisoare...

— Şi ?

— A fost trimisă inginerului Comşa, şi e vorba acolo şi de tine...

Dumitrana nu pricepea încă nimic.

— Nu înţeleg.

— Conducerea de partid ştie că eşti nevinovat...

Era prea simplist, prea la îndemînă oricui să absolvi pe cineva dintr-o dată de o vină atît de mare cum era aceea care atîrna deasupra capului său.

— Prostii ! Mai bine spune-mi dacă nu ţi-au luat urma, şi în felul ăsta să mă găsească şi pe mine...

— îţi vorbesc foarte serios. Te caută. Vor să stea de vorbă cu tine. Trebuie să dai de inginer numaidecît.

— Pînă nu-l găsesc pe Focşa, pînă nu-i scot maţele din burtă, pînă nu-l fac să vorbească, nu am de ce să-i văd... Dacă e o cursă, dacă mă bănuiesc şi vor să scape de mine, şi eu n-am să pot să-mi dovedesc nevinovăţia ?...

— Nu mai spune prostii, că eşti om bătrîn, ce dracu ! Te caută, au să-ţi spună lucruri importante...

Dumitrana ceru două prăjituri ieftine, făcute cu margarina, fetii care se apropiase şi-i întrebase ce doresc. Reclamele cu fosfor din vitrina camuflată luceau uşor în semiîntunericul micii prăvălii. Afară fluierau sergenţii către casele cu ferestrele încă necamuflate, şi pe sub uşa întredeschisă, acoperită cu o perdea neagră, intra vîntul uşor al nopţii de vară.

— Nu se poate, nu-i adevărat... Prea ar fi un noroc !

— Focşa a dispărut, l-au căutat şi nu vrea să se arate nimănui...

Bărbatul cărunt, cu umeri laţi, îmbrăcat într-o haină de buret, elegant oarecum, cu o faţă obosită, căzu într-o muţenie scurtă. Trecuse aproape un an de zile de cînd îşi căuta duşmanul, şi nu reuşise să-i dea de urmă. Cel mai îngrozitor lucru care i se putea întîmplă într-o astfel de împrejurare era ca el să fi fost ucis de poliţie. Atunci bănuiala rămînea întreagă şi asupra lui, şi toată viaţa ar fi trebuit să stea să explice celorlalţi ceea ce se întîmplase, dacă nu cumva, în cazul că Mareşalul va fi răsturnat, se va putea găsi arhiva Siguranţei...

Umblase în timpul acesta prin toate cafenelele Bucureştiului şi chiar în cele de provincie, vorbise cu vechi misiţi care-l cunoscuseră pe Focşa, cu care avusese pe vremuri treabă împreună, deşi aceasta comporta destule riscuri, ajunsese pînă şi la nevasta acestuia, interogînd-o scurt şi dur, nereuşind să afle nimic, pentru că într-adevăr Focşa dispăruse de la propriul său domiciliu de multă vreme, şi ea nu putea să-i arate decît rare cărţi poştale, mereu cu altă ştampilă, prin care trădătorul trimitea familiei şi copiilor salutări şi urări de sănătate. De mai multe luni însă, din februarie al anului aceluia nu mai dăduse nici un semn de viaţă.

înteţise pîndele, umblase cît putea umbla un om, el însuşi vînat de o poliţie ageră, strecurîndu-se cu mari primejdii prin bariera tăcută şi misterioasă de agenţi, pîndise nopţi întregi din case vecine vechile domicilii ale lui Focşa, suspectase pe fostele sale prietene, le urmărise cu o răbdare de înger, dar nicăieri omul acela dispărut nu se ivise. într-o după-amiază crezuse că-l vede pe un bulevard, se ţinuse după el în plină mulţime, alergînd cu înverşunare, gata-gata să fie oprit de un agent de circulaţie pentru că era să fie lovit de o maşină, îl pierduse însă din ochi şi nu-l mai revăzuse şi nici nu ştia bine dacă într-adevăr Focşa fusese necunoscutul după care umblase. Acum venea vestea aceasta ce trebuia cîntărită bine. Nu de judecata celorlalţi îi era teamă, pentru că el credea că-şi poate dovedi oricînd nevinovăţia, îi era teamă numai că-l vor împiedica să-l găsească pe Focşa.

O întrebă deci pe Ina ;

— Ce trebuie să fac ?

— Dă-i un telefon lui Comşa. El ştie tot, deocamdată. Ceilalţi mai puţin...

— Bine, am s-o fac...

Femeia nu gustase de loc din prăjitura uscată de pe măsuţa de marmură, se uita numai la chipul lui obosit de atîtea nopţi nedormite, ros de o grijă lungă şi nedreaptă. îşi aminti acum şi de celălalt, de Mareş. Bărbaţii pe care-i iubise nu aveau altă frumuseţe decît aceea a oamenilor încolţiţi, atîta timp cît scapă de urmăritorii lor.

— Acum trebuie să ne despărţim, zise Dumitrana.

Plăti şi se ridică.

— Tu mai rămîi puţin. Dacă pot să mă întorc la tine, o s-o caut pe Tereza, deşi nu e bine să locuim împreună...

Nici nu-i strînsese mîna, îi surîsese puţin cu o afecţiune veche de camarad. Dracu mai ştia ce însemna viaţa lor !

în aceeaşi seară, către ora 10, Dumitrana îl întîlni pe inginerul Comşa, lîngă Statuia Aviatorilor.

— Bună seara, zise omul cu obrazul ciupit de vărsat, strîngîndu-i mîna cu afecţiune care nu-i scăpă celuilalt. Cazul dumitale e rezolvat. îţi cer în continuare să nu faci prostii. Controlul de partid a stabilit că ai avut dreptate. Am primit o scrisoare. Poţi să-ţi reiei munca...

— Vă mulţumesc, domnule inginer...

— Să lăsăm mulţumirile, sînt foarte multe lucruri de făcut. Ordinele în legătură cu Focşa le vom primi mai tîrziu...

— L-am căutat peste tot şi vă mărturisesc că nu garantez că dacă-l găseam scăpa cu viaţă...

— Nimeni nu e atît de prost încît să-şi gîtuie propriul duşman înainte de a afla totul de la el. Te ştiam om deştept !

— Dar dacă l-au înhăţat ? Dacă-l ţin închis şi-l vor omorî atunci cînd vor crede că nu mai e nevoie de el...

— Fumezi o ţigară ?

îi întinse un pachet, şi Dumitrana aprinse un chibrit ascunzînd flacăra cu podul palmei.

— Locul ăsta e sigur ?

— Tot atît de sigur ca anul trecut. E un cartier distins, pe-aici, pe aproape, locuieşte baronul Killinger. Nu au atîta imaginaţie încît să creadă că ne întîlnim chiar sub nasul lor...

Inginerul privi lungul bulevard pustiu. Rar treceau perechi de îndrăgostiţi, şi trandafirii înfloriţi umpleau noaptea cu esenţele lor ameţitoare.

— Frumos oraş, mi-ar fi foarte greu să trăiesc departe de el. Ce păcat că noi ne ocupăm de atîtea lucruri primejdioase...

Avea chef de vorbă sau îşi ascunsese numai emoţia de a-i fi comunicat vestea aceasta plăcută ? Teama îi dispăruse chiar în momentul despărţirii sale de Ina. Nu era genul lui Comşa să-l cheme ca să-l înhaţe şi să-l dea pe mîna celor ce-l bănuiseră trădător. Dacă toată comedia asta nu s-ar fi făcut mai ales prin Mareş.

— Cît îl priveşte pe Focşa, spuse pe neaşteptate inginerul, cazul lui e destul de complicat. în locul lor, l-aş ţine în viaţă. Războiul nu merge prea bine, vreodată s-ar putea ca mulţi să aibă nevoie de el. Pentru unii dintre cei care ne urmăresc, omul rămîne un martor foarte necesar. Să nu te miri că la un moment dat va fi întrebuinţat chiar ca mediator între noi şi ei...

— Nu cred să aibă atîta curaj...

— Nu oamenii sînt cei care hotărăsc uneori fleacurile astea... Vreau numai să-ţi spun că sînt bucuros că am avut încredere în dumneata. Dacă nu ne-am afla pe stradă, te-aş îmbrăţişa. O meriţi. Te-am înţeles şi te-am apărat unde am putut, dar să ştii că n-a fost uşor...

— îmi închipui.

— Şi-acum să discutăm cîte ceva despre ceea ce ai de făcut, îţi revine vechiul grup. Ei te cunosc bine şi după cît se pare te şi ascultă.

— Sper să *mă* asculte...

— S-a întors şi Mareş, cît îl cunosc e un om descurcăreţ. Vei hotărî singur ce are de făcut. Cred că o vreme provincia îi va prii. Ce-ai spune de Piatra Olt ? E mecanic de meserie, după cîte ştiu...

— Chiar aşa.

— Acolo există un depou foarte bine utilat. Oamenii mei de la Căile Ferate mi-au spus că, de cînd s-au înteţit sabotajele, acolo s-a mutat centrul de reparaţii al locomotivelor. îmi trebuie mai întîi cîteva lucruri de mai mică importanţă. Adică, să se simtă o mînă care caută să-i împiedice. Pe urmă, cînd voi

primi şi eu ordinul, un incediu va trebui să facă praf baza asta a lor. Mi-este greu să-ţi dau amănunte acum, dar pe măsură ce voi şti mai multe o să afii şi dumneata restul. După cîte îmi dau sema este mare nevoie de arme. Gara respectivă pare un loc prielnic, trec multe trenuri spre front, băieţii noştri de la Piatra Olt au mai făcut cîte ceva, dar îmi trebuie o minte ageră, crezi că băiatul ăsta e bun ?

Celălalt se gîndi puţin.

— Cînd l-au luat era destul de tînăr. Cît ştiu, e destoinic. Totuşi, vă daţi seama, mi-este greu să lucrez cu el din motive binecuvântate...

Inginerul zîmbi uşor în întuneric.

— Chestiunile acestea sentimentale nu intră în atribuţiile mele. Deocamdată nu am alte dispoziţii. Ia situaţia aşa cum este...

— Bine, am înţeles...

— Nu-mi telefona prea des. Fă-i rost de acte, trimite-1 urgent acolo.

— Şi cu Focşa ce facem ?

— Iar Focşa ? Ai o obsesie...

— Fiţi în locul meu...

— Te înţeleg. îţi promit că va fi căutat şi, dacă va fi găsit, ţi-1 voi încredinţa, cu condiţia să răspunzi de pielea lui. Avem mare nevoie de el, mai ales mai tîrziu...

Se despărţiră scurt, cu o strîngere de mînă. Dumitrana, rămas singur, privi multă vreme silueta suplă a Statuii Aviatorilor, cu aripile ei negre, desfăşurate sub cerul întunecat, un contur masiv de piatră simbolizînd ridicarea omului spre înălţimi. Un sentiment de uşurare îl cuprinse dintr-o dată şi-i veni să chiuie ca pe timpuri. Ce avea de făcut ? Cu ce să înceapă ? Oare oamenii aceia comunicaseră totul celorlalţi, oare vechii lui tovarăşi de luptă nu-l vor privi cu coada ochiului, cu suspiciune, oare vreunul dintre ei nu va avea vreodată imprudenţa să-i scape vreo vorbă care i-ar putea supăra urechile ? La naiba cu toate sensibilităţile astea de domnişoară ! Totul era bine de-acum, totul devenea limpede, se putea trăi, chiar în primejdie, dar într-o primejdie plăcută, care avea un scop.

6

Casa era aproape. Străbătu o curte lungă, plină de flori şi de globuri albastre şi verzi, înveselind locul pustiu. Se auzea de departe un gramofon prin fereastra deschisă. întâlnirea trebuia să semene cu o petrecere de familie şi. în scopul acesta, Dumitrana, care sosise aici mai devreme, adusese cîteva sticle de vin, şi gazda pregătise din sărăcia ei o găină la tavă, al cărei miros plăcut biruia izul amărui de iarbă strivită şi crini dulcegi abia înfloriţi sub prispa casei joase.

Mareş bătu la uşă ; cei dinlăuntru îl aşteptau şi-1 văzură deschizînd poarta îngropată sub un val de iederă. îl întîmpină un militar înalt cu ochii duşi în fundul capului, bărbierit pînă la sînge.

— Tomulete ! se recomandă iute, cu un glas aspru. Poftiţi, poftiţi, bine aţi venit!

Urarea era pentru ceilalţi chiriaşi din curte, care se mirau desigur că pe gazdă o apucase pofta de petrecere cu atîta lume.

Intră. Mareş o văzu în capul mesei plină de farfurii pe Tereza, o femeie măruntică cu părul întunecat, acoperit de un bariş. Lîngă ea stătea bărbatul Inei, vesel şi curios, preţuindu-1 dintr-o privire pe noul sosit, chemîndu-1 cu un gest lîngă el, fără vreo sfială, ca şi cînd abia aşteptase să-i facă cunoştinţă. Lîngă gramofonul cu pîlnie albastră, meşterea ceva tipograful, nenea Dobre, care căuta în grămada de plăci ceva mai zgomotos, ca sa le acopere vorbele.

îşi strînseră mîinile în tăcere şi se aşezară.

— întîi un pahar de vin ! spuse Dumitrana.

Ciocniră, nu aveau deprinderea să petreacă, furculiţele sunau stîngaci în mîinile lor. Tereza se ridică de cîteva ori, aduse mîncarea, îl certă pe bătrîn care nu mai termina cu plăcile lui, şi cînd atmosfera se mai încălzi, Mareş privi spre vecinul de masă. Era tuns scurt, şi gîtul vînjos izbucnea parcă din cămaşa subţire de vară cu care era îmbrăcat. Mînca cu poftă, dar fără lăcomie, glumea cu militarul din faţa lui şi, din cînd în cînd, îi arunca cîte o privire scurtă. Ina îi măsură pe amîndoi, puţin neliniştită, dar tinîndu-se bine. încăperea mică, spo-

ită de curînd şi foarte curată era aproape fără podoabe, dacă excludeai o fotografie mare a unui bărbat cu mustăţi, şi o pînză de in, întinsă pe un perete. Preşurile aspre de jos ascundeau duşumeaua roasă, şi o uşă vopsită strident îi atrăgea mereu privirea noului sosit.

Bărbatul Inei continua convorbirea începută mai de mult cu sergentul-major de aviaţie, spîn şi cu obrazul palid, de lîngă el, căruia nu-i reţinuse numele. Vorbeau despre flotila de la Craiova, unde era probabil mobilizat.

— Zilnic comandamentul german face reclamaţii la Statul-Major. în cîrciumile din oraş, prietenia germano-română se lasă cu morţi şi răniţi. Aviatorii nu aşteaptă prea mult cînd e vorba de niţică bătaie.

Dumîtrana rîse, aşeză paharul cu vin pe masă şi îl bătu pe umăr :

— Asta nu e chiar atît de rău. Probabil că ofiţerii lor fac pe nebunii...

— Dacă ar fi numai asta ! Nu le mai place bătălia, au început să vorbească de casă, de familii. Nu se mai simt atît de tari şi ne vîră pe noi la greu. Aviatorii nu dorm zi şi noapte, sînt trimişi în recunoaşteri ; ei se ţin de chefuri şi de femei. Nu ştiu cum să spun : în timp ce ai noştri îşi riscă pielea în văzduh într-un război care nu i-a interesat, ei fac orgii.

— Tomulete, înţeleg, să-mi spui acum cum stăm cu flotila ? Ai destui prieteni acolo ?

— Destui ? Ce înseamnă destui ? Cîţiva sînt siguri, dar nu pot să le spun înainte de a fi nevoie.

— E limpede, dar cam pe cîţi putem conta ?

— Cu mici excepţii, pe toţi, dar depinde şi de situaţia de moment. Există legi militare foarte aspre, pedepsele curg lanţ, există o stare de nemulţumire generală, de aci însă pînă la lucruri mai importante e un drum. Ofiţerii găsesc totdeauna acele cuvinte frumoase cu ajutorul cărora te pot trimite la moarte cît ai clîpi din ochi... Nimeni nu-şi riscă pielea fără o siguranţă oarecare.

Dumitrana lăsă furculiţa şi mai bău un pahar de vin.

— Nu-mi spui lucruri noi.

Avea un glas aspru acum şi se posomorise.

— De această siguranţă vom avea noi grijă... Important mi se pare să ştii de cine să te fereşti.

Şi aducîndu-şi aminte de Mareş se întoarse :

—• Iartă-mă, un moment.

Nu mai mînca nimeni. Lîngă grămada de plăci mereu schimbate (nişte plăci demodate şi hîrîite, nişte ace vechi tocite şi o pîlnie răguşită de pe timpul lui Marconi) sta acum gazda, Tereza, trăgînd cu ochiul prin perdea să n-asculte cineva afară, dar vecinii aveau şi ei petrecerea lor de duminică, se auzea din fundul curţii un alt gramofon sau patefon sau un aparat de radio şi nu se mai nelinişti nimeni.

Dumitrana terminase cu sergentul-major. îl chemă pe un scaun mai într-un colţ de odaie pe Alareş şi spuse celorlalţi, adică mai întîi Inei :

— Ar trebui să dansaţi, parcă sîntem la o înmormîntare. Tereza, tu, ca mai bătrînă, dă tonul. Un vals nu ai ? Ceva mai pentru noi ăştia care n-am prea avut timp de scălîmbăială...

Tomulete o luă pe Ina de umerî, şi tipograful tăcut şi solemn pînă atunci făcu gazdei o reverenţă ca pe vremuri, la sala *Dacia.*

— Permiteţi ?

Petrecerea avea ceva caraghios în ea, dar şi o sfinţenie a amintirii, pentru un martor nevăzut părea însufleţirea unei fotografii de demult făcute la dagherotip. Poate numai chipul proaspăt al Inei, surîsul ei puţin trist şi depărtat contrazicea impresia asta.

Mareş n-avu vreme să observe toate amănuntele. îl măsura pe Dumitrana pe care-l văzuse de cîteva ori la întruniri, totdeauna de departe şi părîndu-i-se mai puţin tînăr ca acum cînd sta la doi paşi de el, cu palmele pe genunchi, cu umerii săi de hamal, tresărind din cînd în cînd.

— Mi-ai fost recomandat ca un om foarte sigur. Deocamdată am ceva pentru dumneata, o mică afacere în provincie. E mai bine din toate punctele de vedere să dispari din Bucureşti.

— Şi poliţia ? Trebuie să mă prezint din 15 în 15 zile la circumscripţie...

— De cînd te-ai întors ?

— De la Paşti.

— Cam puţin, dar cu un bacşiş dat comisarului poţi sa n-ai nici o grijă. Spune-i că ai găsit ceva de lucru în altă parte o să înţeleagă.

— Şi dacă nu vrea ?

— Ai avea ghinion cu adevărat. Sînt cam puţini cei care refuză mita... Mi s-a spus că eşti de meserie mecanic. Ţi-ar conveni Piatra Olt ?

— Mă duc oriunde este nevoie.

— O să-ţi explic numaidecît despre ce este vorba. Nu bei un pahar de vin cu mine ?

— Cum să nu, cu plăcere...

— Ina mi-a vorbit despre dumneata, ai luat parte la greva de la Griviţa.

-— N-am făcut prea multe lucruri.

Băură privindu-se puţin, apoi Dumitrana spuse simplu :

— Cred că nu comit o greşeală clacă de trimit acolo... Piatra Olt este nodul de cale ferată cel mai important din sud. Există un depou de reparaţii foarte bine organizat. Va trebui să-i trezim la realitate. Trădarea unora ne-a împiedicat pînă acum să acţionăm deschis. E vremea să-i facem pe nemţi să simtă pe pielea lor că nu stau chiar pe roze. Am aici actele dumitale de transfer... Iată-le ! Marfă *Dobre-nunţi-botezwi,* garantate. Sînt toate ştampilele, uite delegaţia. Te numeşti, să spunem : Matei Gheorghe, am ales ceva foarte apropiat de numele adevărat, ca să nu cumva să avem surprize. Aşa, ai lucrat pînă la 1 iunie la Bucureşti-Triaj, ca lăcătuş, e important. Ajuns acolo n-o faci pe nebunul că le ştii pe toate...

Lui Mareş, omul care vorbea deschis şi fără ocolişuri îi devenea antipatic.

—• Meseria de lăcătuş îţi convine ?

—• îmi convine.

— Bun. Pînă aici e bine. Adresa din Bucureşti, bineînţeles, e falsă. Bulevardul Mărăşeşti, 115. Dacă cineva te va întreba vreodată să-i răspunzi că într-adevăr ai locuit acolo, dar te-ai mutat, pricepi ?

— Pricep...

—• Poftim acum şi actul de mobilizare pe Ioc, să nu-l pierzi, e foarte important. Ai grijă cum vorbeşti Ia controlul militar, au cam început să se prindă că le tragem chiulul pe front. Cînd nu mai merge altfel, o sumă bunicică rezolvă totul...

— Metoda e veche.

— Dar bună. Cum ajungi acolo, mergi la cămin, au un cămin pentru ucenici şi pentru funcţionarii din gară. întrebi de un impiegat, lonîţă, vi' minte ?

— Ţin.

— Asta o să-ţi spună ce ai de făcut. Mai avem un om acolo, Constantin, de meserie frînar. Nu vă adunaţi toţi trei laolaltă niciodată, nu e bine... Munca în general e uşoară, rămine numai riscul. Trebuie să sabotaţi repararea locomotivelor. Cu cît se întîrzie aceste reparaţii cu atît scurtăm războiul mai mult. Decoraţii nu dau, aşa că să nu te aştepţi, mai tîrziu vom vedea ce avem de făcut. Deocamdată îţi recomand mult sînge rece. Cu poliţia noastră parcă ne mai descurcăm, dar acolo e şi Gestapoul care înseamnă altă mîncare de peşte. Oricum, te văd dezgheţat, n-o să mă faci de rîs...

— Cum mă vor recunoaşte *i*

— Eşti trimis de unchiul Costel de la Caracal. Atît.

— Bine.

— Mai bea un pahar de vin şi invit-o pe Ina la dans. Femeile au o adevărată plăcere să danseze...

— Nu ştiu să dansez...

— Auzi, Ina ce spune domnul ăsta : că nu ştie să danseze, ia te rog să-l înveţi cîte ceva...

O văzură apropiindu-se şi privindu-i cînd pe unul, cînd pe celălalt.

— Vrei să încerci ? spuse ea cu glas uşor.

— Am să încerc, se încăpăţînă Mareş ca să arate mai mult celorlalţi că nu se sfia să facă faţă situaţiei delicate în care-l aruncase Dumitrana, care avea de vorbit acum cu tipograful.

— Zîmbeşte puţin, îl rugă femeia. Altfel ai să rămîi cu aerul ăsta vinovat care o să-l pună pe gînduri pe bărbatul meu.

— Ce spui ? Şi crezi că asta mă priveşte pe mine ?

Vorbeau încet, la ei se uita din cînd în cînd nenea *Dobre-nunţl-botezun* care cunoştea amara poveste a celor trei.

— Ce spui de perechea asta ? întrebă pe neaşteptate Dumitrana pe cel din faţa lui. Se potrivesc.

— De... făcu bătrînul morocănos.

— Ascultă, Gutenberg, n-o mai face pe nisnaiul, că ştiu tot. Cînd am cerut-o pe Ina de nevastă, habar n-aveam că-l iubise pe Mareş. Pe urmă nu s-a mai putut face minic, toarnă-mi mai bine un pahar şi nu roşi ca o fecioară. Se mai întîmplă şi din astea, n-avem nici o vină...

Apoi trecură la afacerile lor încurcate.

— Cum stăm cu maniiestele alea r Ai un om de încredere care să Ic împartă cu prudență unde trebuie ?

— Am, zise tipograful.

— Poți să-mi spui şi mie cine e ?

— Un nebun.

— Asta-i bună, numai cu nebuni nu avusesem de-a face...

•— Sînt buni şi nebunii la ceva. E un vînzător de ziare care vinde *Signal* în Gara de Nord. Cel mai bun distribuitor de manifeste pe care-1 ştiu. Dă reviste pe gratis soldaților care pleacă spre front şi înăuntru, ca la *ciocu şi norocu,* ei găsesc acele bucățele de hîrtie pe care nu ştiu cîtă vreme voi putea să le mai tipăresc...

— Bine, pînă aici îmi place. O să-ți mai trimit doi sau trei oameni. Unul e plasator la un cinematograf din centru, altul vînzător de bilete de loterie, în meseria asta trebuie să-ți alegi locurile cele mai aglomerate, altfel nu faci nimic. Cînd ai marfă mai multă trimite-mi şi mie prin Tereza...

Gramofonul hîrîia, gazda se apropie şi vru să schimbe placa.

— Mai merge o dată, spuse Dumitrana, ridieîndu-se şi după aceea se adresă Inei.

— Ce-are băiatul ăsta ? Parcă a înghițit o sabie. Ori nu te porți bine cu el ?

— *Nu m-am purtat bine cu el,* zise femeia rîzînd şi trecu în brațele celuilalt. Asta-i cu totul altceva...

Dumitrana o strînse uşor lîngă el şi privi peste umăr la Mareş care se apropiase de fereastră.

„Ei, drăcie ! gîndi. Uite ce-mi trebuia, să lucrez chiar cu omul care se vede bine că o mai îubeşte pe Ina şi încă cum !"

Şi pentru că nu era lipsit de umor îi spuse nevestei că dansează minunat şi că-i fericit că făcuse o asemenea alegere, dar în ochii ei se iviră în curînd lacrimile. Degeaba încercă Ina după aceea să se prefacă veselă. înțeleseseră amîndoi cît le va complica existența întoarcerea acestui om tăcut de lîngă geam, fapt ce nu-1 împiedică pe Dumitrana să danseze încă multă vreme, cu plăcere, ca în tinerețe, zicîndu-şi că viața trebuie luată aşa cum era...

7

Zgomotele oraşului muriseră de mult, nu se auzea decît vîntul nocturn in pomii de lîngă fereastră. Noaptea arunca o lumină albastră prin perdele şi aerul rece le îngheța trupurile învelite cu o pătură uşoara. Bărbatul ştia că ea nu doarme si **0** pindea tăcut, aşteptmd cu mîinile sub cap. Ar ti turnat o **ți**gară, dar asta l-ar li trădat. în cele din urma, ca să curme situația neplăcută, se hotărî şi întrebă încet :

— Dormi ?

— Nu, spuse Ina încet. Ştiu, vrei o țigară...

— Cum ai ghicit ?...

Dumitrana căută lacom sub noptieră pachetul de tutun. **1** linia foşni cîtva timp, în întuneric fulgeră lumina chibritului, dogorind uşor pe fața femeii.

— îți vine greu, te înțeleg, spuse bărbatul fără să aibă aerul că voia să ştie ceva. Băiatul ăla nu prea s-a distrat...

— Care băiat ?

— Mareş.

— Cînd vii de unde vine el, nu ai chef de petrecere.

— Adevărat. Dar ar mai fi putut să te invite încă o dată la dans...

— Nu î-a plăcut niciodată să danseze şi, pe urmă, n-ai fi fost gelos ?

— N-am timp pentru aşa ceva.

— încrezuți mai sînt bărbații !

— începe o perîoadă grea, Ina. Săptămînă asta trebuie să te muți iar. A mai fost unul ca tine : parcă Ahasverus îi spunea. A cîta oară împachetăm ?

— Din '41 şi pînă acum, am schimbat 13 domicilii. H ceva !

— Mă gîndesc ce-o să spună proprietarul cînd o să-i pui în mînă chiria pe trei luni şi-o să-i zici adîo. Unde-1 minți că te muți ?

— La Ploieşti îți convine ? Sau îi vînd chestia cu mătuşa bogată care mi-a lăsat o casă la Roman ? (Acestea erau cele mai obişnuite motivări ale plecărilor din casele în care locuiseră pînă atunci, ca să nu para suspecți proprietarilor.)

— Să vedem ce-o să visez. Crezi că te mai iubeşte ?

— Cine, proprietarul *i*

— Nu face pe proasta !

— Cine ştie ! Ne-am înţeles să rămîncm prieteni.

— îi ceri ceva foarte greu. De obicei lucrurile astea se termină cu un fel de duşmănie.

— Multe mai ştii, priceputule ! Cîce temei ai părăsit pînă acum ?

— Ei, destule, destule !

Ina se ridică într-un cot şi-l luă de păr, privindu-i firele albe de la tîmple.

— La vîrsta ta ai putea să ii mai serios ! Numai că nu te-ai făcut corupător de minore, şi eu doar nu mai sînt atît de tînără !

— Oare arăt atît de bătrîn, fata mea dragă ?

— Nu cred, dar avea şi el dreptul la un cuvînt mai aspru. Spune-mi mai bine ce ai de făcut mîine ?

Dumitrana aprinse veioza şi se gîndi puţin.

— E destulă bătaie de cap. Am pe listă un general, pe un tovarăş care vine tocmai din Moldova, unul întors de pe front... Ştii ce, haide să încercăm să adormim totuşi, uite, am să sting ţigara, am să te sărut pe frunte şi gata : să fie afurisit cel care mai spune ceva şi nu sforăie după cinci minute !

Stinse veioza, strivi de o scrumieră de metal ţigara şi îşi mai aduse aminte de ceva :

— Am şi uitat să-ţi spun noua mea adresă : Polonă 87, de mult am ochit o curte liniştită. Mă costă o mulţime de bani, dar în schimb vom da de lucru celor cărora le-ar trece prin cap să ne caute la vechiul domiciliu. Noapte bună...

Dar femeia nu adormi numaidecît, Dumitrana o simţi multă vreme zbătîndu-se în aşternut, dar se prefăcu că adormise şi chiar adormi după o vreme, ştiind că pe orice om e foarte greu să-l păzeşti de propriile sale gînduri...

1

Ieşi pe peronul de piatră şi privi liniile pustii. Ploua în raiale. Se auzeau trenurile în manevră şi acarii fluierau la macaze. Simţi frigul sub raglanul subţire. în mînă avea lădiţa lui de lemn în care erau două cămăşi de schimb şi două perechi de indispensabili, aparatul de bărbierit, un prosop cîrpit cu grijă şi trei perechi de ciorapi. Trecu un tren militar, abia tîrîndu-se pe şine. Pe scările vagoanelor stăteau pe vine, apărîndu-se de ploaie, santinele rebegite. Se zăreau focurile ţigărilor ascunse în palme. Toată gara era învăluită într-un abur umed, albicios. Miercuri, pe la ora opt seara. Intră într-o încăpere plină de fum, aglomerată, care ţinea loc şi de sală de aşteptare şi de bufet. Se aşeză la o masă şi scoase din buzunar o carte poştală cumpărată încă de dimineaţă. Cu un creion aşternu cîteva rînduri către maică-sa, anunţînd-o că e repartizat la Piatra Olt, de unde avea să-i scrie. După aceea se uită în jur. Oamenii treceau grăbiţi pe lîngă el. Erau mai mulţi ceferişti, cîţiva ţărani cu pasări în nişte coşuri şi femei cu copii. Ceru un ţap de bere unui chelner indolent. Bău in silă. Nu-i era foame. Simţea nevoia să doarmă timp îndelungat, fără să se gîndească la nimic. Mai citi o dată loaia de drum şi se uită prin uşa deschisă la ceasul de pe peron. Se făcuse opt şi jumătate. Peste 15 minute sosea trenul. Se ridică, îşi luă lădiţa şi ieşi pe peronul pustîu, sub copertina de lemn. Un felinar camuflat arunca dîre albastre pe pietrele roase. Deasupra şinelor cădea o burniţă rece.

Peste trei ore coborî dintr-o garnitură scîrțîitoare, cu patru vagoanele de clasa a III-a, pe alt peron pustiu.

Era aproape de miezul nopții. Ușa sălii de mișcare dată de perete lăsa să se vadă o încăpere cu pereții acoperiți de hărți. Șeful stației vorbea cu cineva la telefon, și dintr-o încăpere mică, alăturată, se auzea zgomotul telegrafului feroviar, atît de cunoscut. In stație se oprise un tren lung de călători, venind dinspre Sibiu sau dinspre București. Pe acoperișurile vagoanelor se înghesuia o mulțime neagră, nedeslușită sub noaptea ploioasă. Se auzeau cîntece și strigăte. Peronul răsuna de bocanci soldățești.

Străbătu sala de așteptare, o încăpere îngustă, cu tavanul jos, rece și plină de praf, cu geamurile sparte. Pe ciment, dormeau cu boccelele sub cap niște țărani gălbejiți, cu niște căciuli înfundate pe urechi. Aerul era de nerespirat. Trecu un ceferist pe care-l opri, întrebîndu-l unde este Depoul. Așa cum bănuise, trebuia să se întoarcă. Traversă cîteva linii. Pe tălpi i se prindea o zgură umedă și grea ca plumbul. Se auzea scurgerea unei pompe de apă. La intrarea în stație rămăsese trenul cu care sosise ; patru vagoane fără geamuri, ca niște ochi morți, în lucirea stinsă a șinelor se vedeau cîteva umbre alergînd sub ploaia rece spre cabinele acarilor. Ajunse în fața intrării Depoului, lăsînd în urmă peronul pustiu.

Dinăuntrul halei se simțea mirosul cunoscut de uleiuri. Găsi biroul șefului de serviciu, o încăpere luminată de o lampă cu carbid. La o masă scrijelată cu briceagul sta un bărbat tînăr, cu chipul spelb.

— Bună seara, spuse. Mă numesc Matei Gheorghe. Am fost repartizat la dumneavoastră.

Și-i întinse hîrtiile.

Necunoscutul i le luase leneș, privindu-l absent.

— Bine, bine, vii de la Craiova ? Trebuie să treci mîine să facem toate formele.

— Unde aș putea găsi un loc de dormit ?

— Stația are un cămin. Pat nu găsești. Doar dacă moare cineva...

Omul căscă plictisit, se întinse pe scaunul pe care ședea și adăugă rar, fără să-l privească :

— N-ai decît să mergi la hotel.

— Ce hotel ?

! I | | î

— Ei, avem un hotel. Aici ceferiștii pot să închirieze cîteva camere. Prețul e același ca și la cămin. Diferența o suportă Calea Ferată, nu te privește pe dumneata. De altfel, eu cred că e mai bine la hotel. La cămin sînt familiști, copii, te scoală de la 5. E o hărmălaie de-ți iei lumea în cap, eu stau acolo.

Mareș își strînse actele, salută cu mîna la șapcă și ieși.

Trecu din nou peste șinele umezite, strălucind mort în noaptea de toamnă, și privi linia neagră a unor plopi drepți și înalți.

Traversă sala de așteptare, ocolind trupurile celor adormiți, și ieși într-o piață obscură. Două sau trei birje cu cai jigăriți așteptau în ploaia subțire clienți care nu mai soseau. 1 se făcu foame și intră într-un birt, cu ușile întredeschise. Ceru o porție mare de brînză și o bucată de pîine. Era ostenit și ar fi vrut să ajungă mai repede la hotel, să se întindă pe un pat. Plăti și după ce mîncă se ridică urmărit de privirile curioase ale cîrciumarului.

Cam la o sută de metri de gară, mergînd pe o uliță plină de băltoace, se afla o clădire răpănoasă cu două etaje. în fața intrării — un gang pătrat, mirosind a urină — ardea un Petromax acoperit cu o scufie de tablă abia luminînd firma scrisă cu litere negre : Hotel Crizantema. Ajunse în dreptul unei uși vopsite cu baiț. Urcă trei trepte și se trezi în fața unei femei grase, îmbrăcată într-o rochie scurtă, albastră.

— Bună seara, zise, privind loja pustie în care se alia numai o canapea îngustă și un tablou de chei.

— Bună seara, domnu !

Clipea mărunt cu niște ochi rîzători și șireți.

— Aș dori o cameră. Sînt trimes de la Depou...

Femeia îi spuse că are o cameră la etajul întîi. Trebuia numai să plătească ceva înainte și pe urmă se vor socoti. Mecanicul așeză o hîrtie în palma portăresei care îl conduse pe niște scări neluminate. Tot hotelul mirosea a șobolani.

Sus, la etaj, în capătul coridorului ardea o lampă cu lumina mică. Pe podelele roșii, vopsite de multă vreme, era întins un covor zdrențuit. Dincolo de ușile odăilor nu se auzea nici un zgomot. Portăreasa luă lampa din cui și îi deschise. Mareș intră într-o încăpere de trei metri pe trei, cu tavanul înalt și spart într-o parte. înăuntru nu se afla decît un pat de campanie, cu o saltea de paie și un cearșaf ce nu mai fusese spălat

de mult. Peste el, abia acoperindu-1 într-o parte, o pătură verde, decolorată. într-un colț, un lavabou gălbui pe care se găseau un lighean de tablă şi două căni albe. Lingă fereastra ce dădea spre ulița plină de băltoace, o masă acoperită cu o pînză albastră ca scrobeala. Pe ea o vază şi o scrumieră de metal ieftin. Mecanicul se plimbă în jurul încăperii, privind la lucrurile dîn jur. Era mulțumit. Femeia rămăsese în uşă cu lampa în mînă.

— Vă place ?

— Merge.

Mareş clătină vaza în mînă. înăuntru se auzi clipocitul apei clocite, uitate acolo de cine ştie cînd. Se aşeză pe unul din scaunele şubrede de lîngă masă şi privi soba de teracotă, afumată şi ciocnită. Lîngă uşița de fier, cineva uitase o oală de noapte. Flainele, pentru cine ar fi avut mai multe, se puteau aşeza într-un şifonier cu uşi duble, acoperite de oglinzi de pe care se luase nitratul de argint.

îşi dădu seama că nu oferise femeii un bacşiş. Căută prin buzunare şi cînd găsi banii îi întinse, spunîndu-i că vrea să fie trezit a doua zi foarte de dimineață. Portăreasa mulțumi, agăță lampa într-un cui şi spuse :

— Seara pînă la 11 avem electrică. Mai tîrziu, lampa asta. Gazul costă...

— Bine, bine...

Cînd rămase singur îşi aruncă raglanul pe spatele unui scaun şi se dezbrăcă încet, cu gesturi leneşe. în definitiv, niciodată nu locuise într-un palat. Cu puțină curățenie...

Cînd eşti obosit, însă, somnul nu vine. Totdeauna adormea greu cînd schimba patul. Ațipise de cîteva ori şi se trezise pe neaşteptate, zbătîndu-se, parcă luptînd cu cineva. în odaia rece mirosea a mucegai şi a aer stătut. Se întoarse de cîteva ori, pe-o parte şi pe alta, vru să nu se mai gîndească la nimic, dar nu reuşi. Şuieră o sirenă de locomotivă. Putea să fie 2 sau 3 noaptea, cînd îl doborî somnul. Nu se mai auzea nimic decît țîrîiala apei pe un trotuar şi zuruitul unui burlan de tablă...

— Domnu ! Deşteptarea ! E 5 jumătate !

Portăreasa bocănea cu nişte galenți pe coridor. în odaie era încă întuneric. Afară ploua.

Ziua, tot ce mai reuşea să ascundă întunericul era dezvăluit cu brutalitate de lumina toamnei ; o uliță deslundată, cîteva dughene căzute pe o rînă cu firme caraghioase : la DROB DE MIEL, cîrciumă-POPÎNZANESCU- *Coloniale şi Delicatese,* FARMACIA *Sănătatea veşnică,* şi cam atît, dacă nu mai adăugai cîteva prăvălioare cu mosorele şi atică sau rafturile pline de zarzavat, dîncolo de care se tocmeau violent mai mulți țărani cu cîteva femei îmbrăcate încă în rochii subțiri de vară. Briştile din noaptea trecută păreau şi mai prăbuşite, caii şi mai jigăriți, li se vedeau coastele, dar poate tocmai asta îi scăpase de rechiziții. La o privire mai atentă puteai însă să-ți dai seama că erau orbi, ori schilozi, ceea ce însemna că trecuseră prin focul frontului.

Mareş zări intrarea Depoului cu gurile ei negre şi numeroase. Dinăuntru ieşeau locomotive învăluite în aburi. Soarele înveselea puțin acest infern de zgură şi zgomote. ,,Unde-or fi nemții ?" se întrebă rapid şi-i văzu în aceeaşi clipă. Se aflau peste şinele stației tocmai în partea cealaltă. Atelierul german de reparat locomotivele era înconjurat de un şanț şi pe malul scund, ridicat de valul de pămînt, circulau de colo-colo santinele cu căşti gri pe cap. Scoase o țigară, se opri să şi-o aprindă ca să poată vedea mai bine împrejurimile. Mai multe vagoane de marfă, stația de aprovizionare, pompa, macazurile, turnul de control, castelul de apă, cîteva clădiri în spatele Depoului. O judecătorie de pace, cum se putea citi de aici, pe Irontonul de piatră, cu o mare grădină în față, plină de pomi, cu un bust crăpat la soclu, cîteva bănci, totul ca într-o cutie, strîns, prea strîns ca să nu fie primejdios.

— Cu domnul lonită, întrebă el pe primul ceferist întîlnit.

— Primul birou pe dreapta cum intri în Depou. Nou ?

— Nou.

îi întinse o țigară. Omul avea o față îngustă, roşcovană, l'ot obrazul îi era plin de unsoare. Salopeta abia îi ascundea trupul slab.

— Cum merge pe-aici ?

— Bine, cum să meargă...

— Nu eşti prea vorbăreț...

— Nu, ce-i drept, să trăieşti !
— Să trăieşti !
Ieşea o locomotivă. Se feri. Hainele i se umeziseră. Mirosea a fum făcut în ziduri. Din şanţurile de reparaţie îl priveau ochi curioşi. Bătu într-o uşă metalică, jumătate făcută din geamuri vopsite cu albastru.
— Intră, zise dinăuntru o voce somnoroasă.
Pătrunse. Locul era strimt, plin de felinare mari de linie, de steaguri pentru manevre şi hărţi feroviare.
— Bună ziua, sînteţi domnul Ioniţă ?
— Chiar el.
— M-a trimis vărul Costel de la Caracal...
— Mătuşa e bine ?
— Da, ieri au scos-o din spital...
— Cum te numeşti ?
— Matei Gheorghe...
— Mecanic ?
— Mecanic.
— Ştiam c-ai să vii. Ia un loc... Trebuie să-ţi alegem însă o altă meserie. Să zicem lăcătuş.
îi arătă un scaun pliant cu picioarele de fier, potrivit mai curînd unei grădini de restaurant decît locului acela._
— O să lucrăm împreună. E bine să fim văzuţi cît mai rar în acelaşi loc. După cum ţi s-a spus, sau dacă nu ţi s-a spus, mai avem aici un frînar, Constantin se numeşte, prin el am să-ţi comunic ce-i de făcut. Deocamdată, unde locuieşti ? Bănuiesc că ia hotel...
— Ai ghicit.
— Nu e rău. E mai puţină lume. Pe la şeful staţiei ai trecut ?
—• Aseară.
— Nu e rău să te împrieteneşti cu el. Pare om cumsecade...
Pe Mareş îl miră această nesiguranţă, dar nu întrebă nimic. Ceea ce auzea putea să însemne şi că ar fi bine să verifice singur pe cei cu care era obligat să lucreze.
_ Dacă am înţeles bine, cam atît ar fi deocamdată...
— Caută-1 pe frînar, după ce-ţi faci formele de intrare în Depou. El o să te pună la curent cu micile noastre operaţii de început. Cît priveşte restul, cînd vom primi dispoziţii.
îi întinse mîna şi Mareş i-o strînse grăbit. Afară îl orbi lumina puternică a soarelui şi o luă repede spre staţie. Venea

un tren, şi peronul aglomerat, strigătele ţăranilor cu saci, înghesuiala din jurul vagoanelor, cînd garnitura opri, parcă îl ameţiră. Fumă două ţigări una după alta şi pe urmă intră la şeful de staţie. Acesta dormea la cămin, lucrase de noapte, era firesc să nu-l găsească. îi luă actele un alt funcţionar, un bărbat taciturn cu nişte ochi bănuitori care se uită de trei ori la ştampile, la actul de transfer şi la ordinul de scutire.
— Numele ?
— Matei Gheorghe...
— De unde vii ?
— De la Craiova...
— Hm... Ordinul de transfer de la Bucureşti B. M. la staţia Craiova e făcut în iulie, vrea să zică la Craiova ai stat numai cîteva luni. Te cerţi cu ceilalţi, nu-ţi place să munceşti ?
— Plămînii... spuse Mareş arătînd obrazul palid. Nu pot munci cum fac alţii...
— Ai şi-o scutire medicală ?
— Am, dar vreau să lucrez...
— înţeleg. Casă grea, nu-ţi ajung banii. Spui că eşti de meserie ?
— Lăcătuş de vagoane...
— Bine, ia contramarca asta, uite, du-te să ţi se dea o boxă la vestiar. Intri în tura a II-a. La noi să lucrează ca pretutindeni, 12 cu 24, ori nu-ţi convine să munceşti noaptea ?
Nare importanţă.
— Dă-mi şi mie o ţigară...
Mareş îi întinse pachetul.
— îmi zice Fîntînaru, sînt în Piatra de 14 ani. O să ne împrietenim dacă nu eşti ţîfnos... Avem greutăţi cu nemţii. Strigă la noi, ne dau ordine, parc-am fi slugile lor. Dar nici oamenii mei nu se lasă...
Mareş nu întrebă în cel fel *nu se lasă,* de teamă ca nu cumva să-1 facă bănuitor pe omul pe care nu-1 cunoştea...
Celălalt trase din ţigară cu sete şi spuse uşor, complice.
— Dracii i-a luat aici la noi, o să vezi dumneata, se satură ei de noi. Eu nu pot să-i sufăr. *Pe nouă sute şaişpce* m-am bătut cu ei şi cum vine chestia asta, acum sîntem aliaţi...
Mareş nu spuse nimic, zîmbea numai într-un fel care putea să însemne şi că-1 aprobă pe celălalt şi că nu-1 aprobă, că el nu se bagă în chestii din astea complicate...

Tntra cineva, aduse un registru, puse pe masă o sticlă de motorină, adică de vin negru, astupată cu un cocean de porumb.

— *Darul,* zise funcţionarul. Mai închid şi eu ochii, mai închide şi şeful, o mînă spală pe alta, iar *săpunul Flora pe-amîndouă,* cîntă răguşit cu o veselie tîmpită care-1 făcu pe Mareş să se convingă dintr-o dată că omul din faţa lui nu-i plăcea de ioc, că era un pleşcar oarecare.

— Apăi ma duc, e tîrziu...

— Nici o grabă !

Celălalt avea chef de vorbă, dar trebuia să dea de frînarul Constantin. 11 mai ascultă puţin şi cînd veni un alt ceferist, cu al doilea *dar,* adică cu o altă sticlă de motorină, dispăru, lăsîndu-1 pe noul venit să-i asculte baliverne le.

întrebă în staţie unde-1 putea găsi pe Constantin.

— La ac ! Unge cu vaselina lui acele, mormăi un bătrîn care mătura sala de aşteptare.

Traversă liniile pustii ale staţiei şi îl găsi pe frînar. Era un lungan de vreo 35 de ani, hîtru, cu priviri vesele, fluierînd de mama locului în timp ce-şi făcea meseria.

— Matei, zise Mareş întinzîndu-i direct mîna. M-a trimis clomnul loniţă să te caut. Eu sînt proaspăt venit. Vărul Costel de la Caracal te salută.

frînarul nu mai fluiera acum, îl măsura atent.

— Dumneata erai, deci ? Cînd ai venit ?

— Aseară. Ce-am de făcut ?

— Ai trecut pe la şeful staţiei ?

— Da. 1)ar nu era el, dormea, unul Fîntînaru mi-a întocmit actele...

— Vezi că ăsta vorbeşte cam mult, mi-e teamă că e copoi...

— Am înţeles.

— Fii atent la ce Iaci. Staţia e păzită bine. Deocamdată am să te învăţ cîte ceva. Pare un fleac, dar aduce foloase. E bine ca din cînd in cînd să mai te-apleci pe jos şi să mai bagi cîte un pumn de nisip în buzunare. Ştii la ce foloseşte ?

— Ştiu.

— Luna trecută a fost niţică sfîrîială. Au mai luat ei măsuri, dar deocamdată cred că e vorba numai de nişte accidente. Va fi mai greu mai pe urmă. Cînd toate astea se vor înmulţi... Ne interesează mai ales garniturile care trec spre front...

— Am înţeles.

— Unde locuieşti ?

— La hotel.

— E bine. Când voi avea să-ţi spun cîte ceva te găsesc eu. Dumneata nu e bine să mă cauţi pe mine. Cu cît ne vedem mai puţin, ne prieşte mai mult... Deocamdată du-te, ia-ţi boxa în primire, comunică-mi ce număr ai, dacă e ceva urgent îţi las eu cîte un bileţel. Cum îl citeşti, îl arzi. N-o să înţelegi prea multe la început, dar ai să te deprinzi. Hîrtia o să pară un fel de comandă la croitor. Mîneca, manşeta, talia, cutare, cutare. Prima cifră e totdeauna ora cînd trec trenurile, a doua numărul primului vagon care ne interesează, după comunicările primite, e limpede ?

— Limpede...

— Gura mică !

Se despărţiră şi abia pe la prînz Mareş termină cu toate lormalităţile. Lipseau magazinerul şi omul cu cheile, îi găsi in cele din urmă, primi boxa, salopeta şi uneltele de lucru. 1 se fixă tura şi cînd făcu cunoştinţă cu tovarăşii lui de echipă, merseră împreună să bea un aldămaş, cum era obiceiul prin partea asta a locului.

3

Se trezise aproape de miezul nopţii la şuieratul ascuţit şi îndepărtat al unei sirene de locomotivă. Afară era lună şi căzuse prima zăpadă, îngheţînd lent. în odaia plină de praf mirosea a mucegai. Era frig şi degeaba îşi trecuse pătura pe sub el. Amorţise. Se răsuci de cîteva ori pe perna tare, încercînd să adoarmă din nou, dar nu reuşise. Lumina albă a zăpezii de pe acoperişul vecin strălucea orbitor în bătaia lunii. După cîteva încercări zadarnice de a aţipi, se ridicase din pat şi căutase grămada de lemne aşezată lîngă vechea sobă de teracotă, încercînd să reaprindă locul. Avea lemne destule pentru că stătea mai mult în Depou, dormind în camera aceasta de hotel doar de trei ori pe săptămînă. Portăreasa părea foarte mulţumită că putea să facă economie şi nu mai era obligată să care pe scări grămezile de buturugi, aşa

încît, atunci cînd venea de la vreun drum, Mareş aprindea nişte locuri straşnice.

în scara aceea se întorsese de la staţie devreme. Era pe la sîirşitul lui noiembrie. Toată ziua plouase, o ploaie rece. păcătoasă, apăsătoare, o ploaie care te scotea din sărite. Mecanicul terminase treaba pe la şapte. Era ostenit, frînt. Spusese bună seara celorlalţi ceferişti şi plecase după ce unul dintre ei încercase să-l facă să intre în cîrciuma gării, fără să reuşească. Era şi puţin bolnav. îl dureau oasele. Timpul ăsta îl făcea să simtă totdeauna tăietura surdă a reumatismului. Străbătuse drumul plin de noroi, ocolind băltoacele şi ajunsese în faţa intrării hotelului. Madama sta în cuşca de lemn tot în rochia ei albastră, numai cu o flanelă de lînă groasă pe umeri. în seara aceea avea chef de vorbă. îi întinsese cheia neagră şi rece şi spusese trăgînd din ţigară :

— Păcătoasă vreme...

Mareş se grăbea. Ar fi vrut să ajungă mai repede sus, să-şi lepede raglanul umezit şi să adoarmă după ce va aprinde focul. Femeia îi arătase un plic alb.

— O scrisoare. De la nevastă ? întrebase cu o curiozitate pe care nu şi-o putea învinge.

— Nu, nu sînt însurat.

Chipul ei gras, cu încreţituri mici sub ochi se întinse o clipă. Mîngîia o pisică şi se vedea bine că vremea chinuitoare o plictisea. în odaia portăresei era cald. Mareş desfăcu plicul şi citi în tăcere. Maică-sa îl înştiinţa că a primit cartea poştală trimisă şi că un prieten de-al lui trecuse pe acasă pe la ei, dorind să ştie ce face. Ăsta trebuie să fi fost nenea Dobre. Nu-i scrisese pînă atunci şi era mai bine să comunice tot prin maică-sa.

— Ceva plăcut ? întrebase portăreasa gata să lege cît de cît o vorbă cu el.

— Nu tocmai.

— Mi se păruse că ai rîs.

— Fac haz de necaz.

Nu mai avea ce să-i spuie. Ea îl opri totuşi în uşă.

— Nu ţi-e urît singur ? întrebase cu glas vinovat, lăsînd ochii în jos.

— Nu, nu mi-e urît.

— Dacă, cumva... să şti că eu cunosc nişte fete amabile...

Avea o voce de proxenetă. Mareş îi văzu mîinile grase şi albe cu care ţinea pisica, abia mîngîind-o.

— Nu-i nevoie. Bună seara...

Şi plecase fără să trîntească uşa, aşa cum voise să facă cu o secundă înainte. „Drept ce mă ia !" îşi spuse urcând scările neluminate. Ştia că în apropiere se găseşte o circiumă unde se întâlneau mai ales sîmbătă seara cei cîţiva funcţionari necăsătoriţi ai primăriei şi vreo doi bătrîni cu bani, gata oricînd de o petrecere, dar nu fusese niciodată acolo.

Deschise uşa, privi încăperea rece şi lucrurile din jur. De cîteva ori se gîndise că ar fi trebuit să se însoare. Şi tatăl său se însurase de tînăr. Aprinse focul şi ascultă un timp ploaia de afară. Soba făcea fum. începuse să ningă. Ploaia rece şi duşmănoasă se transformase într-o cădere de fulgi albi, rotitori. Se dezbrăcă încet, privindu-se în oglinzile mîncate de vechime şi umezeală. Portăreasa avea dreptate. Era prea singur, ar fi trebuit să-şi găsească o femeie. Adormi după aceea şi se trezi peste două sau trei ceasuri, simţindu-şi trupul înţepenit de frig şi ochii iritaţi de lumina verde de afară, a lunii. încercase să readoarmă fără să reuşească. îşi căută după aceea pachetul de ţigări şi-l găsi gol. înjură, ridieîndu-se din pat şi răsucind comutatorul. Lumina nu izbucni, aşa cum se aştepta. „Trebuie să fie trecut de unsprezece", gîndh La unsprezece, uzîna electrică stingea luminile. De aceea la intrarea hotelului ardea noaptea un Petromax camuflat şi nu un bec, ca şi în cabina portăresei de altfel. Aprinse un chibrit. Lîngă sobă avea hîrtii cu cenuşă, stropite cu gaz, pregătite dinainte de portăreasă. Focul se înteţi în curînd. Ar fi vrut să citească, dar renunţă. îi trebuiau ţigări şi ele nu se găseau decît la bufetul gării care se închidea cîteodată şi după miezul nopţii. Trebuia să se îmbrace şi să iasă afară. Stătu nehotărît cam un sfert de ceas şi în cele din urmă, dîndu-şi seama că dacă nu va trage un fum de ţigară, n-o să reuşească să adoarmă nici pînă la ziuă, se hotărî să se îmbrace. Reflexele verzui ale acoperişurilor din jur, pline de zăpadă, învăluiau camera într-o lumină ciudată. Mareş coborî scările şi ieşi în drumul îngheţat. Băltoacele prinseseră coajă. Era o noapte rece, frumoasă, senină, înaltă, cu cer albăstrui, cu o lună metalică, îndepărtată. Nu se intîlni cu nimeni. De la gară se auzeau şuierăturile scurte ale locomotivelor şi un sunet trist de armonică. Intră în sala de aşteptare, privi în treacăt mul-

urnea de ţărani aţipiţi şi ieşi pe peron. Trenul de unsprezece douăzeci plecase. Liniile erau pustii. LLşa întredeschisă a bufetului lăsa o dîră galbenă aşternută pe pietrele alunecoase ale peronului, cu urme de zăpadă spulberată, sticlind ca sarea. Dincolo de şinele de fier, cădeau umbrele prelungi, negre şi nemişcate ale unor plopi. Mecanicul intră, dădu bună seara şi ceru un pachet de ţigări. înăuntru se aflau trei oameni la o masă plină cu sticle de vin golite. Plăti şi ieşi. In clipa aceea auzi distinct vocea răstită a unei femei :

— Mai bine dorm pe mese cu beţivii ăştia decît să merg mai departe, şi sunetul unor palme căzînd pe un obraz. Privi peronul şi văzu o femeie, gata-gata să se prăbuşească, lovită cu sete de un bărbat îmbrăcat într-un pardesiu cenuşiu. Necunoscuta nu plîngea, primea palmele sfidîndu-1 cu privirile şi spunînd înverşunat :

— Mă aşez pe şine, să mor ca Ana Karenina şi tot nu merg mai departe. Vreau să răcesc ! Vreau să mor ! Vreau să mă calce trenul !

Bărbatul o plesnea încet, meticulos, fără grabă, zictnd de fiecare dată calm :

— Fetiţo ! Eşti nebună, fetiţo !

— Nu mă mişc de aici ! Auzi ! Am terminat cu tine, înţelege ! Mi-ai mîncat viaţa, mă tîrăşti de 3 ani prin toate cîrciumile, prin toate tavernele, cu toţi decavaţii tăi, cu toate căzăturile tale ! O artistă ca mine, sensibilă, care ar fi ajuns să cînte pînă acum la Cazinoul din Constanţa ! Mi-ai mîncat vocea ! Mi-ai mîncat viaţa ! Ce am ajuns, nenorocitule ? Ce-am ajuns ? Nu vreau să mai ştiu de tine, m-auzî ? Găseşte-ţi alta ! Am terminat !

Bărbatul o mai lovi o dată cu sete. Mareş fu numaidecît lîngă cei doi şi-1 opri cu o smucitură a braţului.

— Hei, unde te trezeşti ?

îi văzu chipul schimonosit de furie şi simţi nevoia să-1 plesnească de cîteva ori. Necunoscutul se întoarse surprins spre el, întrebîndu-1 cu o mînie ce creştea cu fiecare cuvînt rostît :

— Dar tu cine mai eşti ?

Mirosea a alcool şi se clătina puţin. Femeia speriată rămăsese într-o parte, ţinîndu-şi obrajii cu palmele amîndouă.

— De ce-o baţi ? întrebă mecanicul,

— Ce te priveşte ?

în clipa următoare, Mareş îi trînti un pumn drept in obraz. Necunoscutul se răsturnă ca un sac, căzînd dincolo de bordura peronului. Mecanicul se uită în lungul şinelor aşteptind să vină cineva, dar nu se auzea decît scurgerea apei la pompa de aprovizionare a staţiei. Celălalt nu se ridică. Mareş îl culese de pe jos şi-1 privi mai bine. Era un om de aproape 40 de ani, livid, răsuflînd greu, ameţit încă de lovitură. Pălăria îi căzuse alături, între şinele de metal şi pe pardesiul de stofă i se aşternuse o dîră de cărbune de o formă nelămurită. îl aşeză lîngă un stîlp al peronului şi se întoarse către femeie.

— De ce te bătea ? o întrebă.

Ea ridică ochii. Avea o privire rătăcită şi obrazul răvăşit. Parul umezit îi căzuse pe ochi. Pe cap purta un basc, strîmbat puţin, prins cu un ac lung, terminat cu o perlă falsă. îşi strîngea haina de ploaie, neîncheiată, un veşmînt nepotrivit parcă pentru vremea asta cu zăpadă şi puţin ger. Poate căzuse şi se rănise pentru că avea sub genunchiul drept o pată mare, întunecată : sînge sau zgură. Nu-i răspunsese încă. îl privea ca şi cînd atunci s-ar fi trezit dintr-o lungă ameţeală.

— Cine eşti ? întrebă în neştire.

Mareş se întoarse spre bărbatul necunoscut. Acesta se lăsase uşurel pe vine lîngă stîlp şi adormise. Sforăia cu gura întredeschisă, împăcat. Femeia rîse dintr-o dată cu poftă.

— Ia te uită la el ! A adormit... se miră cu puţină teamă. Ce mă fac ?

Mareş vru să-i întoarcă spatele şi să plece. La urma urmelor, ce-1 privea pe el soarta acestor beţivani ? îi părea rău că nu se stăpînise cînd o văzuse pe femeie primind palme. Vru^să plece. Ea îi ghici intenţia şi într-o clipă fu alături, rezemîndu-se cu tot trupul de umărul Iui :

— Stai, nu pleca, nu mă lăsa singură !

O privise mirat.

— Ce-i cu dumneata ? De ce să nu te las singură ?

— Dacă se trezeşte, e în stare să mă omoare...

— De ce să te omoare ?

— E gelos.

— Unde stai ?

— Ce-ţi pasă ?

Avea o prîvire rătăcită, imprecisă.

— Cum, ce-mi pasă ? Doar n-am să te păzesc aici toată noaptea ! N-ai o casă ? Eşti măritată cu el ?

— Nu.
— Unde locuieşti ?
— Unde sîntem aici ? Cum îi spune acestei gări ? M-a urcat în tren şi m-a silit să cobor cu el.
In clipa aceea Mareş simţi nevoia s-o înjure. Se smuci brusc şi-i întoarse spatele. Necunoscuta îl urmă cu paşi repezi.
— Stai, stai ! Du-mă undeva...
— Unde să te duc ?
— Oriunde, numai să nu rămîn singură. Nu cunosc pe nimeni.
— Haide la şeful staţiei. O să dormi pe o bancă şi mîine pleci unde vezi cu ochii.
Femeia îl privi curios.
— Ai o ţigară ? întrebă.
— Poftim !
îi întinse pachetul nedesfăcut. Necunoscuta avea degete lungi şi o mînă îngrijită. Bărbatul se mai uită o clipă la hainele nepotrivite pentru anotimpul răcoros. îşi luă o ţigară şi pentru el şi aprinse un chibrit. îi văzu faţa palidă, frumoasă.
— Mulţumesc, spuse ea cu o urmă de cochetărie. De ce nu mă iei cu dumneata ?
Mareş rîse încet.
— Şi cu omul ăsta ce faci ?
— îl las aici. M-am săturat. O să mă caute ce-o să mă caute şi pe urmă o să se urce într-un tren după ce o să se îmbete iar.
—• Trăieşti cu el ? întrebă repede mecanicul fără să se gîndească de ce o făcuse.
— Am trăit o vreme. L-am lăsat. Pe urmă iar a venit după mine şi m-a luat. Pe drum, aici, mi-am dat seama că nu mai merge...
Mareş îl privi. Bărbatul străin dormea liniştit, rezemat de stîlpul metalic al peronului. Se gîndi că o să îngheţe de frig dacă îl lasă acolo. Vru să se apropie să-1 trezească. Femeia îl opri.
— Nu, nu-1 scula. Du-mă undeva să nu dea de mine.
—• Unde, acum noaptea ?
— Nu-i vreun hotel pe aîci ?
— Este, dar e cam tîrziu...
— Nu-i nimic, am bani, pot să-i dau un bacşiş portarului.,.
— E o femeie.

— Cu atît mai bine, n-o să mă lase să dorm atară...
— Dacă te găseşte
— Cine ?
— Nenorocitul ăsta.
— Pînă mîine dimineaţă o să uite ce-a tost cu el. Bea prea mult. O să creadă că am plecat cu un tren de noapte, frece vreun tren noaptea pe aici ?
— Abia peste patru ore.
— Cu atît mai bine. O să întrebe şi o să creadă că l-am lăsat singur. Du-mă undeva.
— Ar trebui să mergem la poliţie.
Femeia rîse sfidător, cu obrăznicie.
— Am acte, nu mă tem de poliţie. Dacă vrei n-ai decît să mă duci la poliţie.
Mareş îi spuse să-1 urmeze şi ieşiră în piaţa pustie. Avu o clipă de ezitare. Poate totuşi ar fi fost bine s-o trimită la comisariatul din apropiere în faţa căruia ardea un Petromax, dar o laşitate de bărbat singur, curiozitatea şi poate şi altceva încă nelămurit îl făcu să o lase să-1 ajtepte puţin şi să spună unui hamal care tocmai trecea pe lîngă el :
— Vezi că a adormit un beţiv pe peron, ai grijă de el să nu îngheţe. Poate îl conduci în sala de aşteptare.
Acesta îl privi mirat cîteva clipe şi cînd dădu cu^ochii şi de umbra nelămurită a femeii, aşteptînd alături, salută înţelegător cu mîna la şapcă :
— Bine, s-a făcut !
Se duse şi-1 ridică pe necunoscut ca pe un balot, întrebîndu-1 candid, fără urmă de umor :
— Hopa sus ! îţi cauzează, nasule ?
Mareş rîse scurt şi merse cîtva timp, în tăcere, lîngă femeia necunoscută. Din cînd în cînd îi privea faţa luminată de lună : un chip rece şi tînăr, străin şi indiferent.
— Cum te cheamă ? o întrebă aproape răstit.
— Marta.
Pînă la intrarea hotelului nu mai spuseră nimic. în cabina portăresei era întuneric. Femeia se culca devreme lăsînd uşa de la intrare deschisă. Pînă în zori, la cinci, nu sosea nici un tren. Locatarii hotelului aveau fiecare cheile lor, aşa că nu trebuia să se mai trezească. Dacă ar fi venit cineva pe neaşteptate, aşa cum se întîmplă acum, ar fi auzit. Mareş se mai

imă o dată la necunoscuta de lingă el, ezitînd. Trebuia totuşi s-o se oale pe portăreasă.

— Nu-i nimeni aici ? Unde-i persoana de care vorbeai ? întrebă femeia.

—• Doarme. O să se bucure că i-am mai adus un muşteriu la ora asta.

Urcă cele cîteva trepte şi ciocăni la uşă. Madama avea un somn uşor.

— Cine e ?

— Vino puţin, spuse Mareş. E cineva care nu are unde să doarmă.

Şi cînd o auzi ridicîndu-se şi îmbrăcîndu-se se întoarse spre necunoscută, spunîndu-i sec, cu plictiseală :

—• Noapte bună. O să vă descurcaţi amîndouă. Mă duc să mă culc.

Femeia nu-i răspunse. Se aşezase pe un scaun. Mecanicul plecă înjurînd în gînd. Portăreasa intrase, se uitase la amîndoi şi clipise cu înţeles către Mareş, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună : „Ce-ţi ziceam eu ! îţi trebuie o femeie pe o vreme ca asta."

Ajuns sus, mecanicul se dezbrăcă încet, obosit dintr-o dată. Focul ardea în soba cea veche. Mai aruncă un lemn prin uşiţa ruginită de metal şi se întinse pe pat, fumând în tăcere, aducîndu-şi abia atunci aminte că pentru ţigara aceea de tutun ieftin coborîse. După cîteva minute o auzi pe portăreasă descuind o uşă de lîngă camera lui. Necunoscuta întrebă :

— Apă aveţi ? Trebuie să mă spăl...

Madama rîse tare :

— Dar unde vă credeţi doamnă ? La Monte Carlo ? Baie la Piatra Olt ?

— Ia !

— A, e altceva ! V-aduc imediat un lighean cu apă caldă ! Nici nu v-am întrebat : ce profesiune aveţi ? Dacă ar fi după mine, toată lumea să trăiască, dar mai e şi poliţia !

— Actriţă.

— Daţi-mi actele să vă înregistrez pînă fierbe apa. Să fiu în regulă. Mersi ! şi mecanicul o auzi apoi plecînd cu mersul său greoi, după aceea răsună clinchetul comutatorului de porţelan, apoi o exclamaţie de necaz. Pereţii subţiri amplificau zgomotele de alături. „Uite ce-mi trebuia !" mîrîise Mareş, „n-am să dorm toată noapte din pricina nebunei ăsteia !" Portăreasa se întoarse repede şi o auzi spunînd iar :

— Becul nu mai arde şi altă lampă n-avem. Dezbracă-te si dumneata pe întuneric. De alilcl, afară e lumină ca ziua...

Urmă un şuşotit neînţeles şi iar uşa trîntită şi paşii tîrşiţi ai femeii mai bătrîne care cobora scările, ducîndu-se să se culce. Apoi un răstimp de tăcere. Nu se auzea decît pîlpîitul focului. Mareş stinse ţigara şi vru s-adoarmă. De dincolo, prin peretele subţire, răzbătea un clipocit de apă turnată *în* lighean şi zgomotul ei cînd cădea pe podele. Aţipi în două rînduri, ascultă trezindu-se brusc tăcerea grea a hotelului, şi mult mai tîrziu, cînd lumina verde a lunii se stinsese puţin, devenind violetă, o lumină bolnavă care murdărea acoperişurile albe, auzi o bătaie în uşă. Mecanicul întrebă răguşit cine e. Auzi glasul" femeii, cunoscut acum, un glas ce se ruga :

— N-ai o ţigară ?

Şi uşa se deschise încet, pentru că el n-o încuiase, şi înăuntru intră Marta, de data aceasta numai într-o rochie scurtă, de stofă, abia acoperindu-i genunchii. Picioarele i se vedeau albe în bătaia luni", cu o rană rotundă sub rotula stînga. Era desculţă. Se opri în prag şi căută să-1 vadă în lumina tulbure.

— De ce nu laşi lumea să doarmă ? o certă, şi după aceea căută pachetul de ţigări. Poftim !

I-l aruncase, şi femeia, surprinsă, îl scăpă pe podele. îşi răsucise părul la ceafă, strîns cu un pieptene. Numai ochii, două pete negre, lucitoare, se vedeau pe chipul palid, nelămurit.

— Adormisesi ?

— Da.

— îmi pare rău că te-am trezit.

— Acum ce mai vrei ? întrebă Mareş iritat pe neaşteptate. De ce nu laşi lumea în pace ?

— Nimic. Aici e cald. La mine n-am găsit nici un lemn.

— Portăreasa nu ţi-a adus ?

— Nu, a uitat.

— De unde ai ştiut că stau aici ?

— Mi-a spus ea.

— De-aia nu ţi-a adus lemne ? Doar ai să-i plăteşti.

— Ştiu eu ?

Părea mirată şi bărbatul spuse ostenit :

— Dacă vrei să te încălzeşti, poţi să stai lîngă sobă, dar să nu scoţi vreun cuvînt că vreau să adorm. Mîine trebuie să

mă scol clc dimineaţă şi n-am chel să trăncănesc cu dumneata...

— Bine. se învoi, şi abia atunci închise uşa în urma ei, apropiindu-se de sobă.

După aceea deschise portiţa de metal şi privi jarul roşu dinăuntru. Avea părul încă umezit, strîns cu un pieptene alb şi îngust. Părea obosită şi speriată. „Păcat că-i atît de tînără şi fără căpătîi", gîndi.

Vru să adoarmă, să nu se mai uite la ea, dar sticlirea zăpezii de afara îi obosea ochii.

Pe geamuri se ridicase o plantă fastuoasă de gheaţă. Se lumina tulbure undeva în cer, dincolo de noaptea care se subţia, pierzîndu-şi întunecimea.

Femeia avea un trup mic şi rece. Părea slabă, înfometată. Fuma ţigară după ţigară. Tuşea din cînd în cînd, punîndu-şi palmele la gură.

— Ce-i cu tine ? o întrebase Mareş fără curiozitate.

— Ce vrei să ştii ?

— Ce faci ? Ce-ai făcut ?

— Nimic, mai nimic. Am învăţat puţin, pe urmă am încercat să cînt. Se spune că am o voce frumoasă.

— Artistă :

— 1 Im, greu de spus.

— Şi bărbatul pe care l-ai lăsat, cine e ?

— Impresarul meu. Vrea să facă din mine o artistă. E o închipuire a Iui. Nebun de legat. Dar ce le priveşte ?

Se ridicase în coate şi-1 privea.

— Sînt curios.

— Şi tu, ce faci ?

— Muncesc aici, la Depou.

— A, da...

— De unde vii ?

— N-am un domiciliu. Omul cu care m-ai văzut umbla prin toată ţara. Are o trupă întreagă. în seara asta i-a lăsat

şl a plecat cu mine. Nc-am dat jos aici, pentru că nu mai aveam ce să bem...

-- Bei *i*

•— Câteodată...

— De ce ?

•— Din plictiseală.

Mareş tăcu. îi simţea pielea rece şi un uşor parfum al parului.

— Eşti tînără, de ce nu te-apuci de ceva serios ?

— Ce-ai vrea să fac ?

— Să munceşti undeva...

— Uşor de zis. Pe urmă, îmi şi place viaţa asta. Schimbi oraşele. Astăzi eşti aici, mîine în altă parte. Vezi alţi oameni.

— Asta merge un timp.

— Cît o merge...

Terminase ţigara şi o strivise pe podele.

— Să nu dai foc hotelului.

— Nici o grijă. Spuneai că te scoli devreme. Pleci la slujbă... rîse uşor, încet. Ce caraghios lucru, slujbă...

— Nu e caraghios...

Mareş îşi spuse că mai putea să întîrzie o jumătate de oră. Pe urmă ea o să se ducă dincolo şi cînd s-o întoarce din tură, n-or să se mai întîlnească.

— Dacă nu aveai milă de mine, mă găseai îngheţată de dimineaţă.

— Au mulţi milă de tine ?

— Să nu crezi cine ştie ce...

— Ce poate să creadă un bărbat despre o femeie care dă buzna peste el noaptea...

— Adevărat.

— N-ai o familie, un domiciliu ? Pe cineva care să te strîngă de pe drumuri...

— O, familia mea ! La noi în casă era multă plictiseală. Tata iubea caii, vinul şi femeile, de noi nu s-a îngrijit niciodată. De mine şi de mama, vreau să spun. Cînd n-a mai avut ce pierde la cărţi, s-a împuşcat. Pentru că am o voce frumoasă, m-am gîndit să mă fac cântăreaţă. Nu m-asculţi ?

Mareş îi întinse pachetul de ţigări.

— Am mai auzit poveşti dintr- astea. Ca în romanele proaste.

— Cum poţi să vorbeşti aşa ? Şi dacă viaţa ar li ca în romanele proaste, poţi dumneata să nu ţii seama de ea ?
— Mai vrei una ?
— Da.
O aprinse. Chibritul scapără în întuneric, luminînd podelele murdare.
— Fumezi cam mult.
— 35 pe zi.
— Nu e bine, mai ales pentru cineva care ciută.
— Toată lumea spune aşa, dar cine ascultă ? Tutunul e bun.
Se uită peste el, căutînd parcă ceva.
— N-ai ceva de băut ?.M: s-a făcut sete.
— Apă dacă vrei...
— Nu apă, ceva tare. Vine dimineaţa şi de cîte ori începe o altă zi, mă sîmt tristă. Spune-mi de ce m-ai primit ?
— Erai foarte nenorocită. Pe urmă, sînt singur...
— Adevărat...
Repeta cuvîntul ăsta şi oboseala îi înmuia glasul.
— Trebuie să pleci dincolo, la tine...
— O să mă duc.
— Peste un sfert de ceas portăreasa o să-mi bată în uşă.
— Nu-i nimic. Şi aşa o să-şi închipuie că...
— N-o să mă sileşti să te iau la goană...
— Nicî o grijă. Sînt cumsecade. Dacă vrei, acum mă ridic, dar e atît de cald aici, în pat. Toată viaţa mi-a fost teamă să rămîn singură...
— Cîţi ani ai ?
— 27. Tu ?
— Ce importanţă are ?
— Am fost măritată de două ori. Te interesează ?
— Bărbaţii te-au lăsat ?
— Da. Primul voia un copil. Mie nu-mi plac copiii...
— Şi al doilea ?
— Al doilea a dispărut într-o zi. M-am trezit cu o înştiinţare mai tîrziu. Murise într-un accident.
— Şi nu făcuseşi nimic pînă atunci ?
— Nu. Am vrut să urmez baletul. Am mers la 16 ani la Bucureşti. Peste un timp m-am măritat. De vreo trei ani cînt în trupa omului cu care m-ai văzut.
— Şi se cîştigă ceva din treaba asta ?
— Cîteodatâ, dar alteori merge pro.-a.
— Şi ce faceţi ?
— Căutăm să nu ne mai meargă prost. Nu vrei să mă îmbrac?
— Ba da.
— La cit se dă drumul ia lumina electrica aici ?
— La 5 şi jumătate.
Femeia se ridică şi răsuci comutatorul. Becul de deasupra nu se aprinse. Scapără un chibrit şi dădu foc fitilului lămpii.
— Credeam că mai dormi puţin.
— Nu mai dorm...
— Eşti singur, nu ai o nevastă, o iubită ?
— Nu sînt căsătorit.
—• Atunci pe cineva, de sullet ?
Mareş rîse iar.
— De ce întrebi ?
—• Pentru că orice femeie te-ar întreba lucrul ăsta.
îşi îmbrăcă rochia scurtă. O clipă îşi potrivi părul în oglinda veche. Era desculţă şi părea caraghioasă.
Se duse apoi la fereastră privind acoperişurile pline de zăpadă.
— Ce lună ! Orăşelul ăsta pare mort ! Ce-i acolo ?
Mareş îi răspunse fără să privească afară :
— Pompa de aprovizionare.
— Şi-acolo ?
— Tribunalul.
— Dar nici nu te uiţi...
— Ştiu totul pe dinafară.
— Şi de ce e nevoie de un tribunal într-un orăşel atît de mic ?
— Oamenii se ceartă, se împacă, se mai duc acasă la ei...
— Ai haz, iar mă dai afară... Te plictisesc.
— Nu se vede ?
— Cînd o să te saturi de mine, plec fără altă invitaţie.
Şi ca să mai prelungească şederea ei atît de nedorită, îşi aduse aminte :
— Stai să-ţi aprind focul. O femeie e mai îndemînatîcă...
— Nu e nevoie. Mă descurc.
Mareş îi luă lemnele din mînă şi bucata de ziar pe care se afla cenuşă cu gaz, pregătită de portăreasă din timp. Aşeză

surcelele cu grijă şi aprinse Un chibrit. Femeia ii urmări cu atenţie.

— Unde ai învăţat să faci focul ?

Mecanicul se îmbrăcă fără grabă.

— în închisoare...

— Ai făcut puşcărie ?

— Da.

— Eşti hoţ, ai furat ceva ?

— Puşcăria nu se face numai pentru hoţie...

— Atunci ?

— Lasă, nu-i pentru tine...

— Cum vrei, dacă n-ai chef, nu-mi spune.

— Du-te acum, o să vină portăreasa...

— Bine, mă duc. La revedere.

Se opri în uşă.

— Să-ţi fac un ceai ?

— Nu, găsesc ceva de mîncare pe la 10, la cantină.

—• Mai ţii minte cum mă cheamă ?

— Parcă Alarta, spuneai...

— Chiar aşa, la revedere...

Deschise. Din uşă mai adăugă :

—• Mă întreb ce crezi despre mine ? O femeie care primeşte palme într-o gară de provincie, un cavaler de la cetere care mă salvează, această odaîe murdară de hotel, o noapte care abia a trecut...

Mareş o privi cu milă. Părea fiinţa cea mai părăsită de pe lume.

— Vorbeşti ca pe scenă. Ţi-e rău ?

Femeia începuse să dîrdîie pe neaşteptate.

— Ai temperatură ?

— Dă-mi ceva, că mi-e frig... Am răcit în ploaia aia...

•— Ei, drăcie ! Acum trebuie să mai fac şi pe doctorul !

Căută într-un saltar şî găsi cîteva aspirine.

— Ia două, deodată ! Şi culcă-te !

Femeia plecă.

îi auzi paşii desculţi pe coridor şi se gîndi că ar fi putut să o lase să rămînă aici, tot avea lemne şi era mai cald. Dar pe urmă îşi spuse înspăimîntat că ar putea să mai întîrzie şi s-o găsească la întoarcere, în patul Iui.

Se spălă în grabă, îşi şterse faţa cu un prosop şi ieşi. încuie de două ori, zgomotos. Jos se auzeau voci amestecate, certîndu-se. Un glas de bărbat răzbătea pînă la el :

— Are contract. Am nevoie de ea. Ce e nebună ?

Era impresarul de aseară. Portăreasa i se opunea cît putea :

— Domnule, dacă-ţi spun că nu e nici o actriţă aici ? Nu e. ce interes am să te mint ?

— Ţi-o găsesc eu ! răspundea celălalt. Nu mă cunoşti. Doar n-o să-mi spui c-a dormit afară !

Se făcu un moment de tăcere, pe urmă se auzi iar vocea străinului :

— Bine, o să aştept aicî pînă o să iasă toată lumea dm hotel. Sper că nu există şi o scară de serviciu !

— Chem poliţia ! făcea femeia.

— N-ai decît, madam. Eu, Romeo Iorgulescu, nu pot pleca mai departe, în turneu, fără steaua trupei. Ai auzit mata de cântăreaţa Marta Duşescu ? A fost *miss* România, e cunoscută şî la Bucureşti ! N-am s-o pierd tocmai în tîrgul ăsta împuţit !

— Ce-ţi pute dumitale aicî ? Dumneata puţi a borhot, a circiumă ! se revoltă portăreasa.

Lui Mareş îi veni să rîdă.

Impresarul se domolise :

— Dacă eşti o femeie respectabilă, îmi dai ceva de băut (se auzi clincătul unor monede). Vezi că eşti fată de înţeles ? (Apoi nişte şoapte.) Nu-i aşa că e sus ? Au văzut-o nişte actori intrînd la dumneata.

Femeia ridicase iar tonul, revoltată :

— Domnule, dar nu înţelegi că n-a intrat nimeni aici ?

Impresarul n-avea de gînd să plece.

— Am timp. Nu mă mişc !... zise.

Mareş nu mai avu răbdare să aştepte. Coborî.

— Parcă v-am mai cunoscut undeva... domnule ? îl întâmpină bărbatul acela necunoscut, încă ameţit.

— Şi mie mî se pare.

Dădu să iasă, dar celălalt insistă, în timp ce portăreasa îi făcea semne disperate.

— Aş vrea să vă întreb ceva, îmi daţi voie, Romeo Iorgulescu... Nu cumva, din întîmplare, aţi văzut o femeie foarte distinsă ? Sînt sigur că a dormit în acest hotel în noaptea asta...

Mareş îşi stăpîni rîsul.

— O doamnă distinsă ? Nu-mi amintesc !

Dădu să iasă, dar celălalt se agăţase de braţul lui.

— Uite la el, crede că la Piatra Olt doamnele distinse cresc ca morcovii...

Mecanicul trînti cheia în mîna portăresei şi-i spuse că se întoarce abia peste 48 de ore, cînd vrea să găsească odaia curată. în gang îşi aduse aminte că uitase patul răscolit şi că madama o să ghicească totul. Dădu din umeri înfuriat.

— La dracu, n-am 16 ani...

Şi privi cerul de dimineaţă al zilei de iarnă. F.ra frig. Ninsoarea abia stîrnită acoperise totul. Gara vea o pălărie pufoasă de zăpadă şi plopii suri din spatele ei tremurau uşor în vînt, lovindu-şi crengile îngheţate.

5

Tipograful îl aştepta de vreo două ceasuri. Sosise cu un tren de dimineaţă şi găsise repede hotelul. Portăreasa îl întrebase pe cine caută şi cînd auzise numele mecanicului îi întinsese cheia.

— Ştie că veniţi. Dacă vreţi, suiţi sus, la camera 14 şi trageţi-i un somn pînă la prînz. Nu sînteţi unchiul lui ?

"— Ba da...

— Poftim.

Mareş primise cu o săptămînă în urmă o scrisoare de la maică-sa în care găsise un bilet de la tipograf, prin care acesta îl anunţa că o să treacă pe la el în drum spre o rudă din Sibiu. Călătoria bătrînului nu era întâmplătoare şi mecanicul se gîndi că Dumitrana voia să-i comunice ceva.

La ieşirea din schimb grăbise paşii spre hotel. în faţa prăvăliilor de lîngă gară, negustorii aruncaseră brazii de Crăciun, uscaţi acum şi despuiaţi de podoabe. Era o zi moale, călduţă. Zăpada se topea în şanţuri. Drumul plin de noroi, străbătut de camioane militare, părea mai curînd un rîu negru, cu ape liniştite. Cauciucurile se cufundau pînă la jumătate şi zidurile fuseseră stropite cu zgură neagră, urîtă.

Mareş urcă scările după ce salută pe portăreasă care-i spuse cu lamiliaritate :

— A venit unchiul dumitale, e sus...

Nenea Dobre făcuse focul şi sta întins pe pat, citind un ziar.

•— Ai venit ?

— După cum se vede...

îşi strînseră mîinile în tăcere. Bătrînul era neschimbat. Acelaşi cap pleşuv din care se mai pierduseră cîteva lirc\ aceeaşi gură arsă de tutun şi ochii lui pişicheri care sclipeau mărunt.

•— Ne-aude cineva ?

— Nici dracu. Hotelul e pustiu...

•— De ce stai aici ?

— E mai bine. Cei de la Depou au un cămin, dar e plin.

— Nu costă mai mult ?

— Nu... Să-ţi fac un ceai pînă coborîm jos, la o cârciumă să luăm ceva ?

— Nu-i nevoie de nimic, un păcătos de bătrîn ca mine a plecat cu traista plină de-acasă...

îi arătă un geamantan mic, deschis, lăsat pe un scaun.

— Bine, cum vrei...

îşi lepădă raglanul şi-1 agăţă în cuier.

Tipograful se uita curios în jur cu o vagă bănuiala în priviri.

•— Ce-i cu tine ?

— Adică ?

— Simt o mînă de femeie...

— Da de unde, portăreasa...

— Mă băiatule, mă băiatule, tu să nu mă minţi...

— Nu te mint, nene Dobre.

— Eşti însurat şi n-o spui !

— Nu sînt.

— Treaba ta. Ascultă. Stai jos, nu vreau să vorbesc prea tare...

Mareş se aşeză.

— Cum o duc băieţii pe-aici ?

— Se plictisesc. Aşteptam dispoziţiile de la centru şi ele nu mai vin.

. Tipograful părea încurcat.

— M-a trimis Dumitrana. Ceea ce face, face pe pielea lui.

— Adică ?

— Ne trebuie arme. Numai că suit unii care nu vor să se lege la cap. Ar sta cu curu pe cămaşe şi-atît !

— Deci ?
— Pe barba lui m-a trimis la tine şi mi-a spus că are nevoie de ceva marfa.
— Se face, unchiule !
— Cît timp îţi trebuie ?
— Să zicem o săptămînă.
•— Nu e rău, dar nu te pripeşti ?
— Las' pe noi ! M-am săturat să tot pun nisip pe frîne. Parc-am fi copii, ce dracu !
— Cum crezi !
Dintr-o veche deprindere bătrînul deschisese pe neaşteptate uşa şi privise de-a lungul coridorului pustiu.
— Umbli mult ? îl întrebă Mareş.
— De la o vreme, da. E nevoie de acte.
— Şi Dumitrana, ce face ?
Bătrînul îl privi atent. Ştia unde bate.
— E bine. Acum e dus la Craiova. Strînge legăturile cu armata. îl trage vechea meserie, ca aţa.
Celălalt nu-l întrebă nimic despre Ina.
— A.unei cum facem ? Eu scot armele, dar unde le duc ?
— Mai degrabă ar trebui să începi cu Depoul ăsta nemţesc. Şeful crede că arme ar mai găsi el, dar o pagubă mai mare nu le-ar strica friţilor.
— Se pot face amîndouă d .-odată.
— Ai oameni puţini aici.
— Destui pentru ca să nu bată la ochi. Cu ce-am mai adunat pe lîngă noi, e posibil. Spume-mi cu ce transport armele ?
— Dai o telegramă. Scrii acolo ceva în legătură cu boala mătuşii şi în locul spitalului, pui locul de întîlnire. Dumitrana îţi trimite un camion, şi gata. După asta cred că trebuie să dispari.
— Era şi vremea.
-— Atunci îi spun că o să ne dîstrăm săptămînă viitoare ?
•— Spune-i...
— Am plecat...
— Aşa devreme ?
— Nu e timp de pîerdut acum.
— Nu coborîm să bem o bere ?
— De cînd ai văzut tu doi ilegalişti bînd bere împreună : Ce i-ai spus madamei despre mine ?
— Că eşti unchiu-meu.

— Aşa sa rămînă. Nu trebuie să ştie stînga ce tace dreapta...
— Te conduc pînă jos.
— Numai pînă la poartă.
— Bine.
— Şi ai grijă, dacă mai vine vreo femeie pe la tine, să nu scoţi un cuvînt.
— Ce femeie ?
Tipograful se uită hîtru la el şi pe urmă îl bătu pe umăr.
— Să ştii de la mine că printr-o cameră în care găseşti o faţă de masă apretată a trecut neapărat înainte o femeie, şi aceea nu e madama cu cheile la brîu. E cineva căreia îi place să stea aici, să aibă perdele la geamuri. Unde-ai mai văzut tu perdele la geamuri în hotelul ăsta ? Aşa că nu mai vinde pepeni la grădinari. Du-mă pînă jos. Atît aveam să-ţi spun. Viaţa ta e viaţa ta, dar înainte de toate să nu uiţi că fiecare răspundem şi de alţii. Sîntem legaţi ca verigile unui lanţ... A, să nu uit. Dacă nu e ceva în regulă ai să primeşti o telegramă în care o să ţi se anunţe că mama ta e pe moarte. Ştii ce înseamnă. Vii urgent la Bucureşti şi să treci cu toate precauţiunile pe la atelierul meu...
Deschise uşa şi ieşi. Mareş îl urmă tăcut şi posomorit. Se despărţiră în gangul hotelului şi cînd se întoarse mecanicul o găsi pe portăreasă aşteptîndu-1.
— Unde-i duduia Marta, că azi n-am văzut-o... îl întrebă cu indiscreţia cunoscută a portarilor de hotel.
— A avut treabă...
— Frumoasă fată, drept să-ţi spun, mare-i Dumnezeu şi norocul omului...
Mareş n-o mai ascultă şi o luă în goană pe scări, sărind cîte două trepte.
Ajunse sus şi încuie uşa cu cheia, trîntindu-se îmbrăcat în pat, cu mîinile sub cap.

Marta se întorsese de două ori la actorul acela beţiv şi tot de atîtea ori revenise aici, în hotelul mizerabil ca să-l caute pe Mareş. De fiecare dată se rugase cîte o zi întreagă la uşa lui s-o primească.
Trecuse cîtva timp, dîn seara cînd o adusese de pe peronul îngheţat şi se întreba şi acum ce-i cu el ? De ce nu era în stare să rupă legătura asta întîrnplătoare ? Nu o iubea şi nici nu

credea că ar putea iubi o astfel de femeie. Cînd se întorsese la hotel, după întîmplarea aceea, şi n-o mai găsise, răsuflase uşurat.

Peste trei săptămîni, tot într-o noapte, cînd sosise din schimb ea îl aştepta în odaia lui, dezbrăcată, dormind. Era zdrobit de oboseală şi cînd simţise căldura din odaie bănuise numaidecît ce se întîmplase. Voise să coboare repede scările şi s-o ia din scurt pe portăreasă, dar era prea tîrziu. Marta se trezise şi se uita la el. Lampa era aprinsă pe masă. în mijlocul odăii se afla un geamantan mare, desfăcut. Ceva se schimbase în jur şi mecanicul nu-şi dădea seama ce. încăperea era mai primitoare şi mai curată.

— Bună seara, spusese hotărît s-o arunce jos din pat. Cine ţi-a dat cheia ?

— Madama.

— O să cobor şi o să întorc hotelul pe dos.

— Acum ? îi trezeşti pe ceilalţi.

— Ce-i cu tine aici ?

— JVl-am întors. Am adus cîteva lucruri. Nu puteam să rămîn într-o rochie.

_ „Cîtă aiureală la o femeie atît de tînără", gîndise Mareş înfuriat.

— Ce lucruri ? se mirase, pe jumătate îngrozit.

_— Cum ce lucruri ? Nu vezi perdelele ? Nu vezi aşternuturile ? Nu-mi plac aşternuturile de hotel...

îi venea sa rîdă şi să spargă ceva, să facă zgomot, să trezească pe toată lumea.

— Doar nu sîntem cununaţi !

— Cine a spus asta ? M-am săturat de căsătorie. Am avut doi bărbaţi, uiţi ?

_ Mareş simţea că se sufocă. înconjură odaia de cîteva ori şi privi perdelele lungi agăţate sus, de o galerie veche, lustruită de curînd. De-abia atunci înţelesese de ce nu-şi mai recunoscuse propria-i cameră. Furios, smulse şi perdelele şi ţeava de alamă, trîntindu-le de pămînt.

— N-am nevoie de ele, ia-ţi-le şi du-te de unde-ai venit !

Femeia se ridicase în picioare în pat şi se uita consternată la el. Avea un trup subţirel şi părea un copil certat. Abia atunci văzu mecanicul covorul îngust de pe podele.

— Şi ăsta ce mai e ?

— O carpetă. Nu-ţi place ?

Era nebună ! Se aşeză în faţa patului pe un scaun.

— Spune-mi, ce vrei de la mine ?

•— Nimic, nu înţelegi ? Nu pot să trăiesc cu omul acela. Dacă nu mă primeşti, plec. Am bani, pot să închiriez oriunde o cameră. Tot timpul cît am lipsit, madama mi-a ţinut odaia de alături.

— Atunci de ce nu te duci dincolo ?

— Cum doreşti !

Nu părea supărată. Coborî din pat şi se îmbrăcă cu mişcări încete. îi văzu picioarele desculţe şi îşi aminti de noaptea cînd venise la el şi îşi încălzise trupul îngheţat în faţa focului. Se înduioşa o clipă, apoi îşi spuse că asta era cel mai rău lucru : să-i fie milă de o femeie fără căpătîi. îi întorsese spatele şi deschisese ferestrele ca să intre în odaie aerul de iarnă de afară. încăperea se răcise repede şi parfumul ieftin al rochiei se topi undeva în noapte. Oboseala îi trecuse. O auzi cum îşi trage ciorapii şi după aceea tocurile pantofilor pocniră de duşumele. La picioarele lui stăteau perdelele sfîşiate. Nu se întoarse. Cînd auzi uşa deschizîndu-se, o întrebă mînios :

— Şi boarfele astea de ce nu ţi le iei ?

Femeia strînse perdelele şi încuie geamantanul, ieşind pe coridor. O auzi coborînd pînă la portăreasă şi după vreo zece minute revenind cu ea. Nu putu să adoarmă decît tîrziu. Multă vreme i se păru că o aude, plîngînd dincolo. Era hotărît să se mute, dar nu o făcu dintr-o slăbiciune inexplicabilă.

Peste trei zile, cînd se întoarse iar din schimb, regăsi perdele puse la geamuri şi covoraşul roşu la picioarele patului. Vru să se repeadă iar să smulgă galeria de metal, dar văzînd cusăturile îngrijite care reparaseră rupturile, se răzgîndi. Pe masă, Marta aşternuse o pînză curată cu desene albastre şi se simţi, fără să ştie de ce, înduioşat. Vru să se dezbrace şi să se întindă pe pat. Şi fără să-şi dea seama de ce o face, ascultă dacă femeia era în încăperea alăturată. Cînd se încredinţa că dincolo nu se afla nimeni, coborî şi o întrebă stînjenit pe portăreasă :

— Unde e domnişoara Marta ?

— A plecat. A venit iar chefliul ăla ! S-au certat vreun ceas şi au plecat.

— Şi de ce mi-a lăsat mie lucrurile ?

— Spunea că tot n-are ce face cu ele. Dacă nu le vreţi, eu pot să le strîng mîine...

Madama ridea într-un Ici complice şi asta îl scotea din sărite pe Mareş.

— Mîine să nu le mai găsesc acolo, s-a înțeles ?

— S-a înțeles.

Urcă în odaia lui şi multă vreme nu putu să doarmă. I se întîmplă ceva de neînțeles. Pe de o parte simțea o uşurare că o ştie plecată din nou şi pe de alta se întreba cum de poate fi un om atît de nehotărît, atît de slab, încît să asculte de prima chemare a vechiului său prieten. Şi dintr-o dată se simţi vinovat de un lucru groaznic. Femeia îi ceruse ajutor, voia să termine cu viața de pînă atunci şi el o alungase. Se îmbrăcă pe întuneric şi coborî scările tiptil, să nu-i simtă portăreasa. Aceasta dormea dusă. Străbătu drumul scurt pînă la gară şi o căută în restaurantul care tocmai se închidea. înăuntru nu era nimeni. Ruşinat, deznădăjduit, chinuit de gînduri tulburi se întoarse la hotel.

Marta revenise în urmă cu trei zile, după o absență de cîteva săptămîni. Mareş găsise iar odaia încălzită şi, ciudat lucru, nu se mai enervă ca prima oară. Intră numai încruntat, aşteptîndu-se s-o găsească în vîrful patului. Era pe la 9 seara.

Marta stătea pe un scaun, lîngă masă şi scria ceva.

— Bună seara, spusese el în locul întrebării brutale, pregătite pînă atunci : „De ce te-ai întors ?"

— Bună seara. Tocmai îți lăsam cîteva rînduri. Am trecut pe aici, plec cu trenul de 11,20. Eram numai în drum. Voiam să ştiu ce mai faci. Nu te-ai purtat prea frumos cu mine ultima dată.

Avea ochi obosiţi de femeie care pierde nopţile şi zîmbetul acela trist, resemnat, care-1 tulbura,

îi întinse mîna şi ea zîmbi.

— Vezi că poți fi cumsecade ? îmi pare bine că n-ai mai scos perdelele (portăreasa nu se ținuse de cuvînt şi lăsase toate lucrurile la locul lor).

— Cînd vor trebui, poți să le iei. N-am să locuiesc toată viața în hotelul Crizantema... Cum îți merge ?

— Bine.

Se aşezase lîngă ea şi îi luase hîrtia din față.

— Ce-mi scriai ?

— Noapte bună, atît.

Jos, sub rîndul stîngaci, semnase strîmb, Marta.

— Poate eşti un om bun şi eu nu mi-am dat seama, Marta.

— Cine ştie...

Era mulțumit că peste două ceasuri pleacă şi cine ştie cînd o s-o mai vadă, dar atît timp cît stătea aici, r avea_ de ce să se arate nefericit că madama îi dăduse din nou cheia.

— Nu esti obosită ? Vii de la drum ?

— Da.

— Dacă vrei. întinde-te puțin, eu am să cobor să aduc ceva de mîncare. Trebuie să-ți mulțumesc într-un fel pentru perdele...

Mecanicul ieşi şi se întoarse peste un sfert de ceas cu cîteva pachete şi cu o sticlă de rom. Femeia îl privi şi se miră.

— Nu mai semeni de loc cu cel pe care l-am lăsat acum cîtva timp ! Ce s-a întîmplat cu tine ?

— Nimic, nimic. Vreau să fiu o gazdă bună şi atît.

— Mi se pare că te bucuri că plec.

încurcat, bărbatul recunoscu :

— Drept să-ți spun, aşa este.

— N-am să-ți mai cad pe cap. Dă-mi mai bine să beau ceva.

Afară se auzea vîntul. Geamurile înghețau.

— Vine viscolul, spuse Marta, sorbind din singurul pahar mare pe care-1 avea Mareş. Ia şi tu. (l-1 întinse.) Mai ai lemne ?

— Mai am. Portăreasa îmi dă cîte vreau...

— Spune-mi cum poţi să trăieşti singur ? Chiar nu ai nici o femeie ?

Mareş nu-i răspunse. Sorbi două înghițituri mari de rom.

— Brr, cum ţi-o place aşa ceva !

— Ai răbdare. în cîteva minute, totul în jur o să se schimbe. Păcat că nu stau cu tine. Te-aş învăța să bei.

— Am alte lucruri mai bune de făcut.

— Adevărat — iar repeta cuvîntul ăsta. Am uitat că eşti, cum naiba-i zice, umanitarist, nu ? Toţi cei din C.F.R. se ocupă cu politica. Eşti roşu, nu-i aşa ?

— Nu, nu sînt roşu.

— Atunci ce eşti ?

Odaia se umpluse de un miros de carne proaspătă. Femeia desfăcea pachetele, unul cîte unul şi întindea totul pe masă.

— Ar fi prea mult pentru o cîntăreață.

— Vrei putină pîine ?

îi era foame. Băutura il încălzise.

— Mai bea, îi zise Marta. Aş vrea să fii cumsecade în seara asta.

— Să nu-mi ceri să rămîi la mine că te-arunc pe fereastră.

— Nu te teme, am bilete de tren. M-aşteaptă toată trupa...

Mecanicul mai puse cîteva lemne în sobă. Afară şuieratul \ întului se întețise.

•—• Vine zăpadă multă. Iar ne înzăpezim...

— V-ați mai înzăpezit ?

— De cîte ori !

— Ce fel de viață duci ?!

— O viață mai puțin plicticoasă ca a altora. Avem un vagon. Stăm claie peste grămadă. Cînd se termină aburul de la locomotivă, facem foc pe jos, ca la han...

— Şi C.F.R.-ul vă lasă ?

— Plătim daune. Mai pune-mi rom.

— Ai să te îmbeți.

— Cine ştie să bea nu se îmbată niciodată.

— Cum vrei.

— E frumos aici, la tine.

— Frumos ? nu găsesc.

— Ai trăit mai bine înainte ?

— înainte, cînd ?

— Adevărat (iar adevărat). Eşti un om sărac atunci.

— Asta nu înseamnă că nu vreau să trăiesc mai bine.

— Cînd ?

— Cine ştie !

îl privi bănuitor.

— Ştii că am răscolit cît ai lipsit prin lucrurile tale. Ce vrei, sînt femeie...

xMareş simți cum i se aprind obrajii. Se stăpîni însă.

— Şi ?

— Am dat de nişte cărți.

— Nu-s ale mele, le-am găsit pe aici...

— Nu te mai preface. N-am să spun nimănui.

— Nu-ți ascund nimic.

Avea mîini frumoase, albe, cu degete lungi. îi trecu prin mînte un gînd îndrăzneț.

— Marta, nu crezi că ar trebui să-ți schimbi felul de a trăi ?

— Adică ce să fac ?

— Să-ți găseşti o meserie.

— Crezi că a cînta nu-i o meserie ? Astea-s prostii. De altfel, ce te-a apucat ?

— N-ai vrea să termini cu hotelurile, cu trenurile înzăpezite, cu trupa ta, cu bețivii tăi, cu circîumile tale...

— Şi ce să fac ? Să cos şi să cresc copii ?

— Nu asta, să ne gindim...

— Ție-ți plac copiii ?

— Da. Aş fi vrut să mă însor cu o femeie, dar ea n-a mai avut răbdare şi 1-a luat pe altul.

— Era frumoasă ?

— Poate.

— Eşti un om cumsecade.

Rîse trist şi-l privi curioasă.

— Ce gîndeşti despre mine ?

— Că ar trebui să te strîngă cineva de pe drumuri.

— E greu. îmi plac hotelurile şi cîrciumile, cum spui tu. Mă plictisesc repede...

— A i fost o fată săracă, nu-i aşa ?

— De unde ştii ?

— Am trăit între săraci... îi cunosc bine. Cei mai mulți fac copii de nu le mai ştiu numărul şi după aceea puțin le pasă. Ai avut frați ?

— Unul.

•— Ai plecat de-acasă ca să nu mai fie o gură în plus la masă.

— Adevărat!

— Ca să nu mai fie de cumpărat o rochie în fiecare an de Paşte şi pentru tine.

— Aşa este.

— Ai căutat de lucru şi n-ai găsit...

— Da.

— Şi povestea aia cu tatăl tău care s-a împuşcat, căruia îi plăceau caii, vinul şi femeile ?

— Am mințit.

— Ştiam.

— Continuă.

Aşteaptă o clipă, apoi reluă mai puțin convins.

— Cineva ți-a băgat în cap că ai voce frumoasă şi ți-a spus că dacă nu eşti proastă, în lume se poate trăi foarte bine.

— Unde vrei să ajungi ?

— Şi te-a aruncat în viaţa asta care pare uşoară, dar care nu e de loc.

— Mai dă-mi să beau.

— Nu. Acum vreau să mă asculţi. Ştii ce vei deveni peste 5 ani sau peste 10 ? Ar trebui să munceşti.

— Crede-mă, nu merită. CÎŞtig mai uşor banii.

— Acum cît eşti tînără şi frumoasă.

— Chiar, mă găseşti frumoasă ?

Se privi instinctiv în oglinzile coclite ale şifonierului.

— Lasă gluma, aş putea sa tac ceva pentru tine, să-ţi găsesc de lucru...

Femeia tăcu. Se auzea vîntul lovind cu furie geamurile, în odaie se făcea frig.

— Ce sput r

— O să mă mai gîndesc.

— Cînd ? Nu e vreme.

— în noaptea asta.

— în noaptea asta ?

— Da, de ce te miri ? Doar n-o să mă laşi în stradă pe viscol...

— Şi biletele de tren ? Şi trupa ta ?

— Parcă spuneai că vrei să-mi schimb viaţa. Tot la ei mă trimiţi ? Cît priveşte biletele de tren, aşa cum ştii, ele mai sînt bune şi mîine.

Cînd primise scrisoarea de la maică-sa cu biletul de la tipograi o rugise să plece pentru o zi undeva.

— Uncie să mă duc ? se mirase ea. Tîrguî ăsta are patru bodegi, un hotel, o judecătorie şi 20 de case. Nu cunosc pe nimeni !

— Ia trenul şi opreşte-te în primul oraş. La Craiova sau la Caracal. Te întorci la noapte.

Nu ştia cit o să stea tipograful, aşa încît adăugă :

— Şi dacă unchiu-meu mai intîrzie, dormi dincolo, la tine.

— Ţi-e ruşine de mine ?

— Nu, nu e asta. Dar am de vorbit cu el cîteva lucruri care nu te privesc...

— Cum vrei... Poate pe drum mă răzgîndesc şi ajung cine ştie unde...

îl lăsase singur. După plecarea lui Dobre, se întrebase înciudat, miniat pe sine daci n Ii'.sese ruşine să mărturisească adevărul tipografului. Mîhnit şi nedumerit dori din toată inima ca ea să nu se mai întoarcă şi să n-o mai vadă niciodată.

Dincolo era un cîmp pustiu, întunecat. Bătea vîntul. Suprafaţa tare de pămînt, luminată din cînd în cînd de fascicolul unui reflector, se găsea undeva mai jos de locul unde se afla : un taluz fără vegetaţie, acoperit cu pietre de rîu. Şinele de fier licăreau : două linii metalice, paralele, pierzîndu-se sub cerul negru. Mareş zări cabina santinelei şi gardul depozitului de lemne ce ajuta la camuflarea postului antiaerian : un ţarc aproape rotund, scobit în malul de lut, un fel de groapă cu un diametru de circa 15 metri, cu parapete de saci de nisip. Ţevile tunurilor nu se vedeau, le acoperea întunericul, în jurul lor, licăreau oglinzile reflectoarelor : cinci sau şase. legate cu nişte cabluri de Skodele pentru tractare. Mai către stînga aşteptau sub un şopron primitiv, sprijinit pe cîţiva stîlpi, cîteva autocamioane, părăsite acum de şoieri, încărcate cu pile de schimb şi carburanţi. Garda, după cum aflaseră, număra opt soldaţi şi trebuia evitată. Odată trecuţi de cîmpul acela ajungeau la gardul de sîrmă ghimpată şi de acolo, în spatele postului antiaerian. Alt drum fără riscul de a fi văzuţi nu exista. Trebuiau străbătuţi 300 de metri descoperiţi, înfruntînd lumina reflectorului aşezat într-o margine şi mînuit cam cu plictiseală de un soldat şi, depăşind şi obstacolul ultim, ar fi atins liniile de triaj unde aştepta Ioniţă cu doi ceferişti care aveau să-i ajute la decuplarea unui vagon german încărcat cu arme. Trenul pleca curînd şi desprinderea ultimului vagon de celelalte ar fi fost bine să fie făcută imediat după pornire. Se ştia că pe platforma din spate va fi o santinelă de care trebuiau să scape în secunda ce urma pornirii garniturii, pînă a nu apuca să dea alarma.

Mareş îşi privi ceasul. într-o jumătate de oră, Ioniţă avea să dea semnalul traversării cîmpului. Pînă atunci nu le rămînea altceva de făcut decît să aştepte aici, ascunşi în spatele grămezilor de pietre. Reflectorul se aprindea la intervale Iuminînd cîmpul plin de zăpada murdară.

Tomulete, şoferul care venise cu camionul după *marfă,* nu mai privea cîmpul întunecat. Era ostenit, se întorsese cu faţa în sus, uitîndu-se la cerul fără stele. Constantin, numai într-o flanelă veche, lucioasă, roasă pe la coate, aştepta să-1 audă pe Mareş spunîndu-i că a sosit timpul să treacă toţi trei linia ferată şi să urce într-o secundă malul de pămînt pînă la marginea cîmpului din faţă, pe o potecă abia zărită în lumina reflectorului plimbat de-a lungul şinei, dar mecanicul observa liniştit, fără să scoată vreun cuvînt, drumul îngust şi noroios pe care trebuiau să coboare. De la postul de comandă al staţiei, aflat la o sută sau o sută şi cincizeci de metri, se auzea ţăcănitul telegrafului. Trebuia să treacă un tren, încă înainte de ora fixată. Deasupra liniilor se schimbară semnalele, ochii roşii, suspendaţi pe un braţ metalic nevăzut, deveniră verzi, pietrişul sclipi jos în lumina spectrală de acvariu şi după aceea auziră gîfîitul locomotivei în depărtare.

— Nu le e frică de avioane ? întrebă Tomulete cu glas leneş, căscînd.

— De ce ? făcu surprins Constantin.

— Păi nu se mai astîmpără cu reflectorul ăla, îl tot plimbă încolo şi-ncoace...

— Şi te supără ?

— Mi-e somn. Aş mai aţipi puţin pînă una-alta...

Mareş îl privi. Militarul se întinse mai bine cu spatele pe pietre, fără să arate că simte ceva. îl văzuse o singură dată în casa Terezei şi abia îşi mai amintise de el cînd acesta se prezentase la locul de întîlnire cu camionul.

— Se cunoaşte că toată viaţa ai dormit pe moale, zise după aceea, cu o urmă de rîs în glas.

— Nu-i aşa ? Numai pe puf mă ţinea mama. Nu pot să dau de puţin pămînt că, gata pofta de somn...

Tăcură ascultînd apropierea trenului. Tomulete se întoarse cu faţa spre linia ferată.

— Tot armament, zise mecanicul după cîteva clipe, privind vagoanele de marfă încărcate cu tancuri uşoare.

Lemnăria scîrţîia prelung, se auzi şuieratul osiilor şi cei trei zăriră focurile mici ale ţigărilor santinelelor : umbre nelămurite cocoţate pe treptele vagoanelor.

Numără în gînd maşinal.

— 25, spuse la sfîrşit Constantin.

— încotro le duc ? întrebă Tomulete.

— Cine ştie ?

Se făcuse iar linişte. Reflectorul continua să-şi plimbe fascicolul argintiu de lumină deasupra cîmpiei sterpe.

— Cît mai e, şefule ? mîrîi şoferul.

— Douăzeci de minute, răspunse Constantin.

— Crezi că o să se lase cu înghesuială ? întrebă Tomulete.

— Ştiu eu ? De obicei ăştia dorm. Trecerea e destul de uşoară, numai să nu nimereşti în lumina reflectorului...

Mareş, care ascultase pînă atunci, se amestecă şi el in vorbă :

— Tare aş avea chef să-i sparg ăstuia jucăria, să nu mai mă orbească.

— Tot nervos ? făcu Tomulete.

— Nu sînt nervos, dar nu-mi place să aştept atîta vreme.

— Ai mai fost la vreo petrecere din astea ? întrebă mucalit şoferul, cam cu batjocură, dar şi cu îngăduinţă.

— N-a mai fost, răspunse pentru el frînarul.

— Atunci nu te-nghesui. Poţi să te alegi cu cîte ceva...

Mareş se înveseli dintr-o dată. Nu putea să se supere pe Tomulete, pentru că îi plăcea vorba lui lată, aproape grosolană.

— După dumneata, partidul ar trebui să se bizuie numai pe sergenţii majori din aviaţie.

— Să ştii c-aşa-i ! întări Tomulete.

Tăcură un timp, ascultînd bîzîitul îndepărtat şi surd al unui avion.

— Dacă nici acum nu stinge ăsta reflectorul, e un prost, zise iar militarul.

— N-are de ce să-1 stingă, Sînt aparatele corpului antiaerian.

Se făcu linişte o vreme, după aceea Constantin întrebă :

— Cit e ceasul ?

— Mai avem zece minute, zise Mareş.

— Tare aş fi dormit noaptea asta, căscă şoferul.

Căzu iar pe burtă în locul uscat peste care aruncase mantaua lui de foaie de cort, privind lumina reflectorului pipăind parcă deasupra şinelor lucitoare.

— Mă, nu te mai culci, mă, şi tu ? glumi cu soldatul necunoscut, aflat în dispozitivul postului antiaerian. Mă, nu ţi-o fi şi ţie somn ? N-ai vrea şi tu să visezi ceva plăcut, să ne iaşi dracului în pace să trecem şi să ne vedem de treabă ?

Vorbele lui se pierdură în liniştea nopţii. Constantin îl înghionti pe Mareş :

— Şi dacă nu pleacă trenul la ora fixată r

—- Nu există ! La ăştia totul merge ca ceasul î loniţă, aşa cum ai auzit şi tu, şi-a vîrît nasul în programul lor de astăzi, i.a orele 24 şi 10, garnitura părăseşte staţia de triaj.

— Şi unde crezi că vor observa lipsa ultimului vagon ? întrebă Tomulete.

— Peste cinci staţii sau mai încolo. Dacă au cale liberă nu se opresc decît mîine în zori.

— Şi ?

— Şi va fi prea tîrziu. Vor da alarma chiar cei din gară, dar pînă vor ancheta ei, noi o să fim departe...

— Uşor /nai merge treaba în teorie, dar să vedem cînd o fi să gîttiim santinela...

Mareş clătină din cap.

— Nu e nevoie s-o gîtuim. Dacă-i dăm cu un sac de nisip în cap şi-1 dezarmăm, îl luăm cu noi legat şi-1 lăsăm undeva în drum...

Se apropiase clipa semnalului. Mecanicul îşî privi încă o dată cadranul ceasului. Tăcură încordaţi. Nu se auzea decît zumzetul reflectoarelor încinse şi, mai departe, huruitul Skodei care alimenta cu curent elementul.

Din gara de triaj răsunară două ţiuituri scurte de sirenă.

— Gata, spuse Mareş, sîntem aşteptaţi.

Ştiau toţi trei ce au de făcut, aşa încît nu mai schimbară multă vreme nici un cuvînt.

Mecanicul se tîrî pînă la poteca ce cobora lîngă lima le rată. Era porţiunea cea mai uşor de străbătut. Trebuia să nu facă zgomot ca să nu se alarmeze cantonierul, aşa că nu se grăbi. îl urmă Constantin, mergînd puţin aplecat, precauţiune inutilă după ce reflectorul îşi mutase fascicolul luminos. lornulete sosi în curînd gîfîind după ei. Se aflau lingă sîrmele nevăzute ale telegrafului. O ştiau auzind ţiuitul lor ca de greiere.

— Pînă aici a mers bine, zise Mareş.

Trebuiau să urce malul celălalt şi de acolo începea greul. Cîmpia nu avea nici măcar gropi sau mici adîncituri. Nu se puteau folosi decît de îngrămădirile de mărăcini uscaţi, izbucnind deasupra zăpezii pînă la stivele de lemne ale depozitului de cherestea. Ajunşi acolo ar fi fost acoperiţi. Suiră poteca îngustă, unul în spatele celuilalt. Din stingă bătea rar semnalul unui aparat de telegrafiat şi deasupra liniei ferate se auzi frecarea talgerelor de fier ale semaforului schimbat. Lumina roşie, un ochi rotund, mort, se prelinse pe cele două urme strălucitoare de metal, tremurînd, vibrînd parcă sonor.

Ajunşi la marginea cîmpiei, cu trupurile ascunse de malul de pămînt, priviră înainte. Lumina reflectorului trecu repede deasupra capetelor lor şi în clipa următoare, Constantin sări. luînd-o la fugă spre stivele de scînduri ale depozitului de lemne din faţă. Fugea foarte repede, aplecat : o siluetă neagră, topită în întunericul nopţii. La jumătatea drumului se culcă dintr-o dată, cu o secundă înainte ca lumina argintie a reflectorului să-1 prindă în fascicolul ei strălucitor.

Tomulete îi şopti lui Mareş :

— A scăpat !

Nu-i mai zăriră umbra şi ştiură că el a ajuns în curtea depozitului de lemne. Tomulete stătea ghemuit, gata să plece, îi trebuiau trei salturi, aşa că o porni mai încet, clătinîndu-se. Mecanicul îl urmă. Călcase parcă pe urmele celorlalţi, numai că drumul fu mai scurt. Se aruncă de două ori la pămînt şi aşteptă trecerea luminii reflectorului pe deasupra. înainte însă de a pleca a doua oară se întîmplă ceva de neînţeles. Rotirea luminii încetă şi fîşia argintie se opri pe taluzul de pietre pe care stătuseră înainte. Deasupra cîmpiei încremenite, fără vegetaţie, vîntul stîrnise zăpada subţire ***şl*** în fascicolul prelung, zumzăiau nişte cristale verzui de gheaţă.

— Ne-au văzut ! îşi spuse Mareş. Soldaţii vor da alarma !

Aşteptă un minut sau două. Nu ştia ce să facă pentru că acum totul era o chestiune de răbdare deşi orice întîrziere devenea primejdioasă. începu să numer în gînd pentru a marca astfel secundele. Cînd ajunse la 165, lumina reflectorului se mută, nu rămase decît o pată rotitoare, un disc turtit de lumină, mişcîndu-se pe cerul îndepărtat.

Mareş aşteptă încă o rotire a reflectorului, vrînd să ştie dacă într-adevăr soldatul îl văzuse sau nu. Se gîndea că poate furca reflectorului se înţepenise şi că-i fusese frică degeaba. Ceilalţi erau nerăbdători, nu mai putea să întîrzie.

Fîşia de lumină trecu încă o dată pe deasupra lui. Se ridică şi începu să fugă. Simţea frigul şi căută un ascunziş. Gîfîia cînd ajunse lîngă îngrămădirea neagră de lemne în spatele căreia îl aşteptau ceilalţi. Cînd socoti că străbătuse a doua treime din drum şi văzu iar fascicolul de lumină făcînd întoarcerea lui obişnuită se aruncă la pămînt. Inima îi bătea tare_ şi îşi aminti că mai demult frînarul îi spusese că suferă de inimă. „Cum i-o fi fost ?" se întrebă. O clipă îşi ţinu răsuflarea, gîndindu-se cu spaimă că va fi zărit, dar fascicolul reflectorului trecu mai departe. Se ridică şi avu o clipă incertitudinea direcţiei. Obişnuindu-se din nou cu întunericul, desluşi grămezile albicioase de scînduri. Ajunse la timp.

Tomulete îl întrebă încet, cu o îngrijorare abia ascunsă în voce :

— Cum a fost cînd ţi-a pus nătărăul ăla reflectorul în scăfîrlie ?

— Atenţie ! şopti Mareş în aceeaşi clipă.

Priviră curtea lungă şi întunecată. Se auzeau paşii unui om apropiindu-se. Paznicul depozitului, gîndi mecanicul. Omul fluiera nepăsător, tîrîndu-şi paşii. Se traseră după o stivă, unul lîngă altul, stînd foarte apropiaţi, fără să mai răsufle. Se auzi o tuse de bătrîn şi pe lîngă ei trecu după cîtva timp un bărbat mic de statură, îmbrăcat într-o scurtă de miel. îl lăsară să se îndepărteze vreo zece metri şi după aceea Constantin le şopti :

— Acum, după mine ! Drept în faţă se află un gard de sîrmă ghimpată.

Nu alergau, să nu facă zgomot. Mergeau numai grăbiţi cu paşi întinşi. Ajunseră în faţa gardului şi frînarul apucă sîr-

uiele cu ţepi, depărtîndu-le una de aha. Trecură aplecaţi prin ele şi ajunşi iar în cîmp priviră spre postul antiaerian. Diru ici lectorului nu-i ajungea. Rămăsese undeva mai jos.

— Aici ar trebui să fie o santinelă, zise Constantin, îi opri pe ceilalţi şi cercetară cîmpia pustie.

— Vedeţi pe cineva ? întrebă după zece secunde.

— Nu.

— Atunci au o santinelă jos, lîngă linia ferată.

— De ce să aibă o santinelă lîngă linia ferată ? întrebă şuierul.

— Altfel sînt descoperiţi.

— Şi gara ? mai întrebă Tomulete.

— Gara e păzită.

— Atunci ?

— Atunci, îl îngînă mecanicul, atunci un tren cu muniţii nu se lasă chiar aşa de capul lui. Fiţi atenţi cînd coborîţi...

îl urmau pe Constantin care cunoştea mai bine locurile. El trecuse de multe ori ziua peste acest cîmp, dar noaptea era cu totul altceva. La o sută de paşi sau mai puţin se zărea o perdea de salcîmi. Puţin mai jos, într-o adîncitură, se afla staţia de triaj cu liniile ei numeroase, cu hala neluminată, nearătoasă şi neîncăpătoare.

— Dacă au o santinelă, spuse abia auzit şoferul, de ea ar fi trebuit să aibă grijă pînă acum omul vostru. Doar n-o s-o lase să ne întîmpine cu pîine şi sare...

_— Ai dreptate, recunoscu mecanicul. Atunci mă duc eu înainte. Voi rămîneţi aici. La o şuierătură vă apropiaţi.

Şi fără să mai aştepte, o porni scoţîndu-şi de pe spate frînghia subţire la capătul căreia se afla un săculeţ umplut cu nisip. Pînă la perdeaua de salcîmi nu era prea mult. La cinci minute după asta auziră fluierătura. Tomulete avusese dreptate, loniţă curăţase locul. Se apropiară. Ajunseră lîngă copaci.

Aerul era mai rece, ca sub bolta unei clădiri de piatră, lonită şi încă un necunoscut le strînseră mîna.

— Cum a fost ? întrebă primul cu vocea lui uscată.

— Bine.

Se apropiară şi zăriră clădirea joasă a gării de triaj. în geamuri erau aşezate perdelele negre de camuflaj care nu lăsau

decît nişte urme galbene, subţiri în margini. O locomotivă pufăia pe şine. Se auzea răsuflarea bruscă a unei pompe şi scurgerea apei pe pietrele haltei. Jos, în sala mică de aşteptare, se trezea o mulţime ostenită de soldaţi. Ofiţerii începuseră să strige, glasurile lor răsunau înăbuşit pînă aici. Pe cimentul peronului băteau ţintele cizmelor, se auzea clănţănitul paturilor de arme lovite de caldarîm şi lăzile de campanie aruncate din loc în loc. O clipă peronul fu luminat şi văzură toţi forfota soldaţilor, lucirea scurtă a armelor şi a căştilor de război.

— Sînt mulţi, spuse Mareş.

— Destui.

— Acum îi urcă în vagoane.

— Mai e cineva cu voi ?

— încă doi, zise lonită, ei vor face decuplarea. Acum controlează ancorele vagoanelor.

— Cît e ceasul ? întrebă Constantin neliniştit, fără să ştie de ce.

— Douăsprezece fără cinci, îi răspunse mecanicul.

— Aţi ajuns bine, spuse de alături şi necunoscutul, un ceferist cu şapcă, pe care abia îl zăreau în întuneric.

Se auzi un semnal de locomotivă şi din nou glasurile răstite ale ofiţerilor. Jos, lîngă terasamentul aliat în întuneric, licăreau luminile slabe ale unor felinare.

— în cincisprezece minute, pleacă, zise Joniţă. Sînteţi obosiţi ?

— Nu, răspunse militarul încet, cam fără convingere.

— Vagonul e mult în urmă. Cînd o să pornească, trenul o să prindă puţină viteză. O să săriţi pe treptele clin faţă, ceilalţi doi vor desprinde ancorele din mers. La 300 de metri, la prima barieră aşteaptă cîteva motociclete cu ataş.

— Şi cantonierul ? întrebă Mareş.

— E omul nostru. Vagonul se va opri mai încolo, ca sa nu fie întrebat după aceea dacă n-a auzit ceva...

— Şi în caz de alarmă ?

— Fuge toată lumea unde vede cu ochii. Numai că alarma nu trebuie să se dea. Vagoanele sînt păzite de cîte doi soldaţi, fiecare la cîte o scară...

Constantin ascultă atent şi nu întrebă nimic,

— N-ar fi mai bine să-i aruncăm din tren ? spuse Turnuleţe.

— Nu, trebuie dezarmaţi, atît. Pe urmă facem ce vrem cu ei. Totul e să nu tragă vreun foc de armă în aer. S-ar putea să fie auziţi, fie de cineva din tren, fie de cei din gară.

— Şi vagonul dinainte ?

—Nu e păzit. Acolo au bucătăria.

— Cum aţi făcut asta ? se miră şoferul.

— La cuplare. Oamenii noştri au spus că nu se potrivesc legăturile.

Jos, lîngă terasament, sclipi un felinar cu lumină roşîe.

— Semnalul, zise lonită. Acum, atenţie. Coborîţi lîngă şine. Alergaţi bine ?

— Destul de bine.

— Trenul va porni încet. E încărcat. Sîntern patru pentru asta. Doi la scara din faţă, eu şî Constantin la spate. Ceilalţi vor face altceva. Trebuie să dureze exact două minute şi mai ales să nu se facă zgomot. De altfel, totul e pus la punct. In momentul în care trenul pleacă, la o locomotivă se va defecta o sirenă. Să nu vă speriaţi. Se întîmplă des. Dacă ţiuie mai mult de trei minute, înseamnă că s-a dat alarma în gară. Vagonul trebuie spart imediat. Oamenii mei au cîte o rangă la ei. Cînd ajungem dincolo de barieră, trebuie să aruncăm armele în motocicletele care ne aşteaptă. Camionul a venit ?

— A venit ! mormăi Tomulete.

— Atunci voi vă întoarceţi pe acelaşi drum, s-a-nţeles ?

— S-a înţeles.

Coborîră. Zgomotele gării se potoliseră. Se auzea numai ţăcănitul aparatului de telegrafiat, anunţînd staţiunii următoare plecarea garniturii. Priviră şinele de fier pe care aluneca lumina slabă a felinarelor de manevră. La un ac pocniră talgerele de fier ale semafoarelor şi o uşă se deschise luminînd o clipă pietrele lustruite ale peronului. Se auzeau glasurile soldaţilor germani. La vagoanele din faţă se înfiripase o melodie, cîteva versuri frînte, spuse cu glas răguşit.

Sirena locomotivei anunţa plecarea.

— Sînt punctuali, spuse Mareş, privindu-şi ceasornicul.

— Ce-i al lor, e-al lor !

Se apropiară de tren, ocrotiţi de întuneric. Garnitura se puse în mişcare, lent. Mecanicul privi locomotiva şi vagoanele

de clasă cu luminile stinse. La ferestre stăteau ofiţeri şi soldaţi, fumînd tăcuţi, cu ochii spre locul unde se aflau, fără să-i vadă. Mareş numără în gînd vagoanele. La al şaisprezecelea se alarmă, dar văzu coşul vagonului-bucătărie. Era precedat de alte patru vagoane închise ermetic. Pe scară fumau soldaţi cu armele între cizme. Garnitura luase puţină viteză. Se auzea zăngănitul legăturilor şi ciocnirea uşoară a tampoanelor. în clipa următoare şuieră sirena unei locomotive din apropiere. Totul fusese calculat la secundă de către ceferişti. loniţă le făcu semn.

— Gata !

Tomulete şi Constantin alergară la început pe lîngă tren, tot în întuneric, aproape de sîrmele joase de telegraf, apoi simţiră cum drumul se îngustează. Trecură de încrucişarea a două şine, unde roţile trenului scoteau nişte pocnete ca de artificii. Pietrele ascuţite ale terasamentului le încurcau alergarea. Vagoanele începură să alunece mai repede. Oamenii alergau unul în spatele celuilalt, potrivindu-şi paşii. Mareş şi cu loniţă rămăseseră puţin în urmă. Se mai auzea ţipătul sirenei, un fluierat violent, şi se gîndiră toţi patru în acelaşi timp că minutele convenite nu trecuseră. Pe treptele ultimului vagon zăriră doi soldaţi.

Mecanicul îşi pregăti sacul de nisip, scurtîndu-şi frînghia şi, cînd zări chipul neamţului alarmat, începu să strige :

— *Kamerad ! Kamerad !*

Santinela nu pricepea nimic. Stătea încă pe ultima treaptă, pregătindu-se să se ridice în picioare. Vru să-şi scoală pistolul automat de la gît, dar loniţă nu-1 lăsă. Se agăţă de bara de fier şi urmat de mecanic se prăbuşi peste el, lovindu-1 cu sete. îl dezarmară rupîndu-i cureaua armei. Soldatul se uită îngrozit la eî, nepricepînd nimic. Mareş îi vîrî o batistă în gură şi îi legă mîinile cu frînghia sacului de nisip. Nu se auzea decît vîjîitul unor pomi pe lîngă care trecea garnitura în viteză, lonită se uită afară, strigînd ceva frînarului. Şoferul îi făcu semn cu mîna, ceea ce însemna că terminaseră şi cu santinela ele la capătul celălalt al vagonului. Mareş văzu după aceea pe cei doi ceferişti care-i urmaseră, făcînd decuplarea în armonica de pînză gudronată, care lega ultimul vagon de vagonul-

bucătărie. Ancorele fuseseră desprinse şi în curînd îşi dădură seama că platformele se depărtează una de alta. Cei doi ceferişti săriră lîngă ei.

— S-a făcut ! spuse necunoscutul, care-l întîmpinase cu loniţă.

Era asudat şi îşi ştergea fruntea cu dosul palmei.

Vagonul în care se aflau continua să plutească lin pe şine. Al doilea ceferist, un macagiu plin de cărbune pe faţa, se uita la soldatul legat, clătinînd din cap cu o mirare comică.

— De, mă, neică, aşa e la război !

Scosese o rangă scurtă şi îl întrebă pe celălalt :

— începem ?

— Acum, îl potoli lonită.

Platforma îngustă nu le dădea voie să facă prea multe mişcări. Nu mai puteau să aştepte. Mareş se strecură pe treapta lungă şi îngustă care ducea la uşa metalică de la mijloc a vagonului de mesagerie, dincolo de care se aflau armele. Cei doi ceferişti îl urmară. Viteza vagonului descrescuse. Trecură prin faţa cantonului. lonită văzu un om cu un felinar, făcîndu-le semne. Dincolo de bariera de lemn se aprinseră scurt trei faruri de motocicletă. Nu mai merseră decît foarte puţin. Pe şine fusese aşezat un drug de fier. Roţile îl turtiră, tîrîndu-1 cîtva timp. Ceva scrîşni metalic, prelung. Cele trei motociclete se apropiară pe un drum noroios paralel. Din ele săriră trei necunoscuţi.

— Duceţi santinelele ! le zise lonită scurt. Numai unul dintre voi. Aruncaţi-i în ataş şi lăsaţi-i cît mai departe !

Constantin şi cu Tomulete îi cărară pe cei doi soldaţi legaţi fedeleş. Motocicleta porni în goană pe drumul necunoscut de ţară.

— Repede, deschideţi uşile ! porunci Mareş. Nu-i timp de pierdut !

Ceferiştii loviră cu drugii de fier lacătul vagonului.

— Vedeţi dacă nu e cineva înăuntru !

lonită păşi primul în întuneric, ţinînd cu o mînă arma luată de la santinelă. Unul dintre cei doi motociclişti scoase o lanternă şi lumină pereţii de lemn. Pe podele se aflau aproape 50 de puşti, ZB, noi-nouţe, unse bine şi o grămadă de pistoale Deimler-Buch şi Bereta. Ataşurile motocicletelor fură umplute la

repezeală cu arme. Nu încăpeau prea multe. Tomulete cu Constantin cărară două lăzi de cartuşe, aruncate într-un colţ. Lumina lanternei motociclistului descoperi o stivă de maşini de scris, toate în cutii metalice, abia sticlind în lumina săracă.

— Nu luăm şi o maşină de scris ? întrebă şoferul. Poa'e o să avem nevoie...

Mareş rîse înveselit.

— Nu-i rea ideea !

Apoi se încruntă dintr-o dată.

— Ce spui, şefule ? se întoarse întrebător spre loniţă.

—• Acum avem nevoie de arme, spuse acesta. Ia vedeţi cîte pistoale mai încap în ataş ?

Se auzi păcănitul motocicletei care se întorcea fără cei doi nemţi.

— I-am lăsat legaţi la canton zise omul de pe şa. Pînă mîine dimineaţă, cred că n-o să-i găsească nimeni.

Umplură şi cel de-al treilea ataş, grăbiţi. lonită pindea într-o parte semnalele cantonierului. Pe şosea nu se ivise nici un automobil. în jur nu era decît noapte, o noapte întunecoasă, fără stele. în depărtare se auzeau zgomotele gării de triaj, un amestec de semnale de locomotivă şi scîrţîitul vagoanelor în manevră.

— Gata, zise cineva.

— Retragerea, porunci lonită. Dumneata, se adresa el lui Tomulete, pleacă cu motocicliştii, încarcă marfa şi să ne vedem sănătoşi. Voi, li se adresă după aceea lui Mareş şi lui Constantin, veniţi cu mine. Trebuie umblat repede...

îşi strînseră mîinile la repezeală prin întuneric şi se auzi curînd zgomotul motocicletelor, depărtîndu-se.

Pe linia ferată pînă în staţie erau mai puţin de 400 de metri. Dincolo de staţia de triaj îi aştepta o locomotivă sub presiune. Urcară pe tender. Un mecanic pirpiriu clipi uşor către ei în lumina flăcărilor din cazan.

—• într-o jumătate de oră, dracii o ia !

— Ai îndopat-o bine ? întrebă Mareş privind manometru!.

— E ghiftuită !

— Bine, atunci pornim...

Locomotiva trecu uşor de intrarea în staţie. La ace, Constantin coborî din mers, schimbă un macaz, şi într-un sfert de ceas în Depoul de reparaţii al nemţilor^ intră jan fel de garnitură de marfă, cu trei vagoane numai, însoţită de actele necesare. Santinelele nu se înţelegeau prea bine cu lonită, care vorbea stricat germana, veni un tîlmaci şi după cinci minute de tîrguială uşile unei hale fură deschise.

Mareş opri locomotiva, mai controla o dată presiunea cu atenţie şi liniştit, cu o veselie ciudată pe chip, salută pe cei care luaseră în primire trenul.

lonită îl aştepta pe peronul pustiu.

— N-au dat încă alarma ?

— Nimic pînă acum. Şeful de staţie n-a primit nici o înştiinţare.

— De-ar mai ţine o jumătate de oră...

— Atîta îţi trebuie ?

— Poate mai puţin, depinde de cărbuni, dacă sînt de bună calitate vor face treaba mai repede, dacă nu, mai încet...

Se înţeleseseră să plece fiecare pe căi diferite spre Bucureşti chiar în noaptea aceea. Nu ştiau dacă se vor mai vedea vreodată, dar păreau mulţumiţi unul de celălalt.

7

Intr-un sfert de ceas trebuia să fie undeva pe o şosea pustie, cît mai departe de locul acesta. Mai avea de trecut pe la hotel, ar fi putut să plece fără să plătească, dar nu putea să^ sufere să tragă chiulul cuiva. Se grăbi. Zorile erau aproape. O lumină tulbure licărea undeva, departe în spatele tîrguluh Privi parcul pustiu sub zăpada murdărită de fumul locomotivelor, abia ghicit în umbra nopţii ce părăsea pămîntul. „Gata, se terminase şi cu capitolul ăsta !"

La intrare mica lumină albastră a Petromaxului, vopsit cu albastru, arunca scurte dîre în noroi. Portăreasa dormea. O trezi cu bătăi grăbite în uşă :

— Madam ! Fii bună...

Cu somnul ei de pisică apăru in capotul înflorat, miraia, curioasă, gata să audă cine ştie ce veste.

— Ce-i cu dumneata ?

— Cheia.

— Domnişoara s-a întors, e sus...

Era cel mai prost lucru care i se putea întîmplă.

— Cît am să-ţi dau ? Plec peste 5 minute, m-au mutat.

— Nu se poate, un om atît de cumsecade !

— Uite că se poate.

Scosese un pumn de hîrtii mototolite. Femeia nu se grăbea. Abia socotea cu creionul bont în lumina palidă a lămpii veşnic aprinse în loja ei murdară.

— Şi cu domnişoara ce-o să faci ? că era drăguţă, domnu Matei...

— Asta nu te priveşte pe dumneata.

Terminase, îi numără baniî, îi lăsă şi un bacşiş gras şi urcă în goană scările.

O găsi pe Marta în pat, învelită în pătură pînă la gît. Se trezise imediat.

— Ai scăpat ? Atît de tîrziu ?

El nu-i răspunse. Făcu o inspecţie rapidă a odăii după ce aprinse becul chior de deasupra. (E 5,30, socoti în gînd.)

— Eşti supărat pe mine ?

Lipsise iar o săptămînă, dar el nu mai avea timp s-o întrebe ce făcuse. Legătura lor întîmplătoare avea să ia sfîrşit în următoarele minute.

— De ce nu-mi răspunzi ? Fă-mi măcar o scenă de gelozie, sparge ceva...

Mareş^golise dulapul de lucrurile lui puţine şi le arunca într-o valiză jerpelită.

Femeia înţelese deodată că el pleca.

— Ce faci ?

Se ridicase într-un cot şi-1 privea...

— Gata, s-a isprăvit. M-au transferat la Piatra-Neamţ... Era primul nume de oraş care-i venise în minte. Am un tren peste un_sfert de ceas. Dacă vrei, poţi să rămîi, e plătit. De mîine, faci ce vrei...

— Cum ? Pleci ?

— De ce te-oi fi mirînd aşa ?

— Şi eu ? Eu ce-o să fac ?

— O sa te duci după trupa ta de artişti, o sa colinzi iar tirgurile de care nu te mai saturi, şî cu asta, gata...

Cu Marta se obişnuise. Cînd se întorcea de la Depou aştepta să-i audă paşii uşori pe coridorul pustiu al hotelului, ştia cum se aşază la masă în faţa lui, cum îşi scoate grăbită hainele groase şi cum face focul grăbită. Dar cît putea să ţină o astfel de viaţă ?

Acum trebuia s-o apuce fiecare pe drumul lui. Ceva rămînea aici, legîndu-se de amintirea odăii sordide, de prezenţa femeii care-1 privea încă nedumerită.

— Glumeşti. Nu pleci nicăieri, nu-i aşa ?

— Ba da...

— Merg cu tine...

Se ridicase din pat şi se îmbrăca grăbită. Mareş se îngrozi.

— Eşti nebună ?

— Nu sînt nebună, merg cu tine...

Bagajele lui puţine erau gata.

— Să lăsăm gluma ! Pierd trenul. Cred că e mai bine pentru amîndoi că s-a întîmplat aşa...

Marta se afla lîngă el, îi înconjurase gîtul cu amîndouă braţele.

— Nu înţelegi că nu pot să renunţ la viaţa mea, aiurita, cum e, dar e viaţa mea, şi că de cîte ori pot, vin la tine. Nu ghiceşti de ce-o fac ?

— Pentru că ai timp, dar eu nu am timp...

Şi într-adevăr nu avea. O lăsă acolo, în mijlocul odăii, nedumerită, tristă fără să plîngâ, cu o resemnare^ care avea să-i dea remuşcări. în stradă, privi uliţa pustie. Se lăsase frigul. Porni spre satul din apropiere. Se uită în urmă.JMu-1 văzuse nimeni. La 4 kilometri de aici putea să găsească un autocamion care să-1 ducă undeva. Avea bani, cu un bacşiş ajungea într-un ceas la Craiova sau la Caracal, de-acolo, ca un călător oarecare, putea să sosească pînă la prînz la Bucureşti. Nu mersese prea mult cînd auzi explozia locomotivei duse în Depoul nemţilor. Probabil cazanul se încinsese la roşu şi explodase. Trebuia să urmeze imediat o altă explozie şi mai mare, şi încă una, şi încă una. Şi ele urmară într-adevăr cu o precizie matematică. Cerul se aprinsese. Se auziră sirenele şi trenurile gonind din staţie, în alarmă. Un incendiu uriaş cuprinsese Depoul. Focul mistuia halele.

8

Maşina inspectorului frînă brusc şi clin ea izbucni Mizdrache urmat de Ciripoi şi de un agent. Krar asudaţi, îşi ştergeaţi frunţile cu batista, se uitau la ruinele Depoului, încă fumegînde. în faţa halei principale vorbeau cîţiva ofiţeri germani.

— Gestapoul, asta ne mai lipsea, spuse inspectorul. Acuş să te văd ! Să te ţii rapoarte, să te ţii dresură de înaltă şcoală ! Cum p... mă-si fac ăştia, domnule, de intră peste tot, de parcă n-ar fi pază...

—• Domnule inspector, cred că de data asta îmi daţi mînă liberă. Aici trebuie niţică bătaie...

Mizdrache privea visător bîrnele arse şi fierul contorsionat la incendiu.

— Oamenii noştri dorm, spuse în cele din urmă leneş, încă obosit de drum, de sculatul prea de dimineaţă, de toate aceste întîmplări care se precipitau.

— Nu dorm, domnule inspector, dar sînt şi unii mai deştepţi ca ei. Am luat măsuri, avem agenţi peste tot, ne raportează, ne fac informări...

— Fac pe mă-sa, asta fac...

Un locotenent în manta neagră se apropie, salutînd rece :

— *Holtz! FUhren Sie die Untersuchung?* [1]

— *Nein, ich !* răspunse la fel de rece Mizdrache, simţind că celălalt se enervează.

— *Wie ist das eigentlich vorgekommen ?*

— *Wir wissen noch gar nicbts.*

— *Konnten es die Kommunisten sein ?*

—• *Wir konnen noch nicbts bebaupten. Es konnte sogar ein Unfall sein...*

Locotenentul rîse.

— *Machen Sie keine Witze, Herr Inspektor! Die Lohomotive făbrt hinein, der Kessel platzt, nnd Sie glauben an einen Unfall ? !*

Mizdrache izbucni :

— *Ich bin nicht gehalten, das gleiebe wie Sie zu glauben!*

[1] — Holtz ! Dumneavoastră conduceţi ancheta ?

Locotenentul se cabra la rindul său, inspectorul îi simţi, văzu cum îşi înghite saliva.

— *Auf jeden Fall, die Gestapo wird den Fall untersuchen...*

— *Das geht nicht!* tăie scurt Mizdrache. *Wir befinden uns auf rumănischem Boden, und jede Sabotagc dieser Art betrijjt uns, Also, bitte das Depot zu raumen...*

Holtz se roşise de tot, Ciripoi crezu că va fi apucat de apoplexie.

— *Wie sollen wir denn ein deutsches Depot raumen, das unter deutscker Hewachung steht und wo deutsche 7-uge gcsprengt worden sind... 1*

— *Herr Oberleutnant, ich rate Ihnem, im Interesse der Untersuchung, es sofort zu tun ! Sie befinden sich auf fremdcm Boden, in einem fremden Land, das Sie noch nicht besctzt hahen...*

Germana impecabilă a inspectorului îi impunea celuilalt, dar acum locotenentul nu avea timp să observe aşa ceva.

— Nu, cu o conduc, *răspunse la fel de rece Mizdrache, simţind ci celalalt se enervează.*

— Cum credeţi că s-a întîmplat ?

— încă nu ştim nimic.

— Poate fi vorba de o infiltrare comunistă ?

— Nu vă putem spune încă. Poate fi şi un accident...

Locotenentul rîse.

— Aveţi umor, domnule inspector. Intră o locomotivă în Depou, sare în aer din cauza presiunii cazanului şi dumneavoastră credeţi că c vorba de un accident...

Mizdrache izbucni:

— Nu sînt obligat să cred ceea ce credeţi dumneavoastră !

Locotenentul se cabra, la rindul său, inspectorul îl simţi, văzu cum îţi înghite saliva.

— în orice caz, Gestapoul va ancheta...

— Nu cred ! *Laie scurt Mizdrache.* Ne aflăm pe teritoriul României şi orice sabotaj de genul acestuia intră în sfera preocupărilor noastre. De aceea vă rog să evacuaţi Depoul...

Holtz se roşise tot, Ciripoi crezu că va fi apucat de apoplexie.

— Cum o să evacuăm un Depou german, aflat sub pază germană, unde au fost aruncate în aer trenuri germane ?...

— Domnule locotenent, te sfătuiesc s-o faci cît mai repede, şi asta în interesul anchetei. Deocamdată ne încurcaţi. Sînteţi pe un teritoriu străin, într-o ţara pe care încă n-aţi ocupat-o...

Germana impecabilă a inspectorului îi impunea celuilalt, ilar acum locotenentul nu avea timp să observe aşa ceva.

— Mă voi plînge domnului Killinger.

— Nu aveţi decît s-o faceţi, dar acum părăsiţi locul...

— *Verde mich beim Herrn Killinger beschwercn !*
— *Bittc sehr ! aber jetzt raumen Sie das Depot.*

Locotenentul îi întoarse spatele, cu o perfecta stînga împrejur

Mizdrache făcu un semn şi din maşinile venite de la Bucureşti coborîră cîţiva agenţi.

— Evacuaţi ! Unde-i batalionul de pază C.F.R. ?

— Pe aici, spuse o voce nehotărîtă.

Un sergent-major, speriat cu totul, căuta în jur batalionul risipit prin gară.

— Uită-te la el ! făcu Mizdrache către Ciripoi. Unde ţi-e comandantul ?

— Vine şi el acuş...

— Auzi, vine şi el acuş ! îi arde sub nas un Depou, cu nemţi cu tot, sar în aer cîteva garnituri şi el *vine acuş.* Cum îl cheamă, domnule, pe dobitocul ăsta, să-1 trimit lui Piki Vasiliu, legat fedeleş... Ia vezi, Ciripoi, că n-avem timp...

Peste un sfert de oră, inspectorul se afla în biroul şefului de staţie. Ascultase primul raport al ofiţerului de jandarmi şi se uita neatent afară.

— Domnule locotenent, ai idee cum a luat foc Depoul ?

— Da. în atelierul de reparaţii a fost introdusă o locomotivă cu cazanul sub presiune, cei ce o însoţeau aveau actele în regulă...

— Cîţi erau ?

— Doi. Lin mecanic şi un ajutor...

— Cunoscuţi ?

— Paznicii germani au făcut recunoaşterea cu cei din Depou, dar făptaşii n-au fost regăsiţi. Unul dintre ei o rupea puţin pe nemţeşte...

— Ce spui ? Interesant...

Mizdrache se întoarse către şeful staţiei, care aştepta în picioare lîngă uşă :

— Cunoşti pe vreunul care o rupea puţin pe nemţeşte ?

— Domnule inspector, de atîtea luni a mai învăţat fiecare cîte ceva...

— Se obişnuieşte să se facă reparaţii de către personalul nostru ?

— Evident !

— Evident ! îl parodie celălalt, puţin cîntat... Asta înţeleg şi eu, că doar n-or veni cu mecanici din Germania pînă aici, dar cum dracu intră cineva, le lasă cadou o locomotivă...

— Plus trei vagoane din care unul cu explozibil...

— Exact. (Inspectorul acum afla, deşi urmele exploziei" văzute la Depou îl puseseră în temă.) Şi nu controlează nimeni ?

— Acte de însoţire existau...

— Ce spui, Ciripoi ?

Ciripoi clipea mărunt.

— Domnule inspector, trebuiesc luaţi la întrebări, să fie adus tot personalul, de rest mă ocup eu...

Intrase un alt subofiţer, care raporta :

— Vagonul a fost găsit. A fost tras pe o linie moartă. Devalizat. Pe o şosea vicinală sînt urme de motocicletă pînă la o barieră, de aici probabil armele au fost luate cu un autocamion...

— Ce tonaj ? întrebă, peste umărul locotenentului, Mizdrache.

— Uşor.

— Bine.

Inspectorul se întoarse spre şeful de staţie :

— Şi dumneata ce păzeşti aici, pentru ce iei leafă de la stat ?

— Să vedeţi...

— Nu vreau să văd nimic, vreau să ştiu cîte ceva...

Omul îngălbenise, îşi ştergea mereu fruntea asudată cu o batistă murdărită de cărbune. Slăbise în cîteva ore, fălcile îi căzuseră, buzele îi tremurau şi Mizdrache vru să-1 liniştească. Nu avea nevoie de un om speriat.

— Fii calm, te rog... Un pahar cu apă... După cum văd, eşti un om subţire, un om cumsecade, un om cu studii... S-o luăm metodic. Spune-mi, în ultima vreme ai angajat pe cineva nou în staţie ?

— Sigur ca da. E mult de lucru, nemţii ne cer să urgentăm reparaţiile. Au fost foarte multe fluctuaţii de personal.

— Din care cauză ?

— E război, oameni pricepuţi nu prea se găsesc, lucrătorii sînt prost plătiţi...

— Bine, dar asta le aduce scutirea de front...

— E adevărat, mulți se înghesuie să intre în Calea Ferată...

— Atunci de ce nu sînt devotați, de ce ne fac greutăți, de ce au loc sabotaje ? Trebuie să-ți spun că şi dumneata eşti bănuit de complicitate cu ei...

Mizdrache îl simți cum se înmoaie, cum se strînge carnea pe el de groază.

— Nu te speria. Evident că nu te suspectez, am învățat să cunosc oamenii după ochi. dar, iartă-mă, prea multe s-au întîmplat pe linia asta. Nu e lucru curat. Dumneata ce crezi ?

Şeful stației băuse pe nesăturate paharul cu apă adus de Ciripoi.

— Domnule inspector, să vedeți, cred că paza pe C.F.R. lasă de dorit. Jandarmii fac patrulări, însă...

Mizdrache îl potoli cu un gest :

— Lasă-i pe jandarmi, spune-mi, ai o memorie bună ? Nu ții minte pe cine ai angajat în ultimele luni ?

_ —_ Ştiu eu ? Au fost cîțiva frînari, cîțiva muncitori necalificați, nişte spălătorese de vagoane, vreo 5 tîmplari, 8 tapițeri, un acar. .Mi-a murit în accident un impiegat de mişcare, am angajat pe un altul... Am mai primit doi îngrijitori de vagoane. A fost tevatură mare, nu prea se găsesc oameni, cu frontul ăsta...

— Dar vreun mecanic n-ai angajat ?

— Nu, cu siguranță, nu !

Inspectorul terminase cu el. îi făcu semn să iasă afară. Rămăsese cu (iripoi, cu locotenentul de jandarmi şi cu subalternul acestuia.

— Ați arestat pe cineva ?

— Tot ce suflă în Depou.

— Nu lipseşte nimeni ?

— O să vedem...

— Unde sînt ?

— în atelierul central. I-am adus de la cămin, de la hotel. Nu lipsesc nici femeile.

— Haidem să-i vedem...

Se ridicară. Oamenii, vreo 40, stăteau pe grămezi de cărbuni în Depoul gării. Mizdrache îi privi furios. Trebuia să Ie spună ceva, să-i insulte, să-i sperie.

Se urcă pe o platformă de macara şi se feri de unsorile de pe bară, să nu-şi păteze mantaua de piele.

— Sabotorilor ! Unde vă treziți aici ? Curtea Marțială o să vă mănînce ! Să-mi spuneți cine a făcut porcăria asta, dar repede, că n-am vreme. Unde vă credeți, nenorociților, în țara lui Cremene ? O să răspundeți cu capul, ascultați-mă pe mine ! Nu vreau să am de-a face cu Gestapoul ! Ori spuneți _cum a fost, ori dați de dracu. Gîndiți-vă că aveți fiecare copii şi neveste acasă !

Mulțimea de muncitori, cu brațele încrucişate, abia ridicată în picioare la îndemnurile şefului de stație şi a iui Ciripoi, tăcea.

— îi vezi ? îl întrebă cu glas tare pe ajutorul său. Pretutindeni fac la fel : tac ! Tac şi dau din umeri, cred că n-avem mijloace să-i facem să vorbească. Ei bine, se-nşală !

Coborî de pe platformă şi se adresă şefului de stație :

— Cheamă-i pe rînd, la dumneata în birou, întîi pe cei angajați de curînd şi pe urmă pe ceilalți. Ai pe-aici vreun ajutor, ceva ?

— Da, pe unul Fîntînaru...

— Să stea lîngă mine Fîntînaru ăsta... agent ?

— Agent, domnule inspector,.

— Bine, cărei!

Pînă seara aflară că din personalul vechi şi nou lipseau doi angajați : un necunoscut, Matei Gheorghe, şi şeful_ de tură, Istrate lonită. Se emise mandat de arestare împotriva lor şi începură cercetările, constatîndu-se că, în ce-l privea pe primul, acesta uitase la prezentarea actelor să lase o fotografie în dublu exemplar la serviciul încadrărilor.

Cît priveşte pe frînarul Dumitru Constantin, pe acesta nu-l bănui nimeni, nici o clipă, pentru că cercetările luară imediat urma celor doi. Şeful de tură, neînsurat, locuia la cămin şi la el în odaie nu găsiră decît cîteva lucruri fără importanță. Cît îl privea pe numitul Matei Gheorghe, Ciripoi răsturnă hotelul cu josul în sus. Sosi cu agenții, ceru imediat registrul de pasageri, sui în odaia pustie în care locuise Mareş şi o interogă din scurt pe portăreasă :

— Avea actele în regulă ?

— Poftim, domnule, numărul circumscripției, numărul organului emitent, cum scrie la regulament. Da ce-i cu el ? Ce-a lacul, ca parca cumsecade, nu î am auzit gurița...

— Te cred şi eu, ce, era prost ? Şi-acum mucles ! Spune-mi mai bine cu cine se vedea, pe cine primea...

— Păi să vedeţi... Era cam retras, multă vreme a stat singur. Pe urmă, într-o seară...

— într-o seară ? spune mai repede, că n-ai prune-n gură...

— într-o seară a picat una, o artistă...

— Artistă ?

•— Da, o am şi pe ea înregistrată. La început şedeau în odăi separate, pe urmă, cînd s-au mai încurcatără...

— Mă rog, cum o chema ?

— Marta Duşescu. Cînd pleca cu impresarul, cînd se întorcea la Matei ăsta... Eu tot cred că pe el îl iubea mai mult... Fire boemă, domnule inspector, ori nu eşti inspector ?

Lui Ciripoi îi venea s-o pălmuiască, dar se stăpînea.

— 'Zici c-ai înregistrat-o ?

— Cum nu ? Ce, eram nebună să am de-a face cu poliţia ? Ei, Doamne fereşte !

Un agent copie numărul actelor de identitate.

— Unde dau eu de putoarea asta ?

— Nu vă faceţi păcat, arăta ca o doamnă, vă rog să mă credeţi...

— Lasă fleacurile, unde dau de ea ?

— Păi ştiu eu ? A şters-o imediat după plecarea ăluia. Se certaseră, naiba ştie, cînd cu focul ăsta mare, că nu le-o fi dat el foc la nemţi !... Tii, drăcie, un om atît de cumsecade şi de liniştit, ia te uită !

— Leagă căţeaua ! Spune mai bine unde-o găsim.

— Păi făcea turnee cu o trupă. Cînta. O găsiţi dumneavoastră, nu vă vait eu ! E ţara plină de afişe cu ea, că mi-a arătat şi mie cîteva. Şi era frumuşicăăăă, să mă bată Dumnezeu, dacă nu-mi plăcea şi mie...

Cu portăreasa terminaseră, nu aveau timp. Ciripoi îşi lăsă doi oameni să stabilească cu Fîntînaru, agentul staţiei, ce se mai putea afla, şi a doua zi în zori porni spre Bucureşti, cu Mizdrache.

Inspectorul moţăia pe pernele de piele ale automobilului.

— Au lucrat frumos, spunea Ciripoi.

— Crezi ?

— Dacă pun mîna pe cîntăreaţă, aflu tot. O z.gîlţîi puţin

— Mă, Cirîpoi, tot naiv ai rămas, mă. Tu crezi că unul din ăştia, că era grangur, se vede cît de colo, e atît de prost să se încurce cu o cîntăreaţă şi să-i spună tot despre el ?

— Adică vă gîndiţi aşa, la un flirt, ca la cinema : ne-am găsit într-o gară, bună seara, bună seara, si-atît ?

— De...

— Semnalmentele i le-ai luat ?

— Luat. Fîntînaru spune că-1 bănuia el puţin...

— îl bănuia el puţin... Toţi cretinii fac pe Sherlock Holmes ! N-avea de unde să-1 bănuiască, ăştia lucrează acoperit, ascultă-mă pe mine...

— Şi cu cîntăreaţă ce fac, domnule inspector ?

— Ţine-o sub observaţie...

— Bine, dar parcă metoda mea era mai bună...

— Lasă fleacurile ! Spune-mi mai bine cum o descurcăm cu Mastacan, că o să ne frece de ne ia dracu !

— De ce să ne frece ? Am făcut tot ce se putea face !

— Asta din punctul tău de vedere. Dar pe el îl freacă ministrul, care ministru e şi el frecat de Killinger, n-ai auzit ?

— Am auzit... şi ?

— Ciripoi, nu-mi place, Ciripoi. Comuniştii dumisale s-au obrăznicit. Stratagema noastră n-a reuşit. Au ieşit la drumul mare. Incendiul e numai începutul. Ascultă-mă pe mine, că sînt vulpe bătrînă...

— Credeţi că...

— Sînt sigur...

— Şi omul nostru ce păzeşte ? Că spuneaţi că aveţi unul deştept care are grijă să nu iasă cu nasulie...

— A făcut de tot în pantaloni ! îi e frică şi de umbra lui. După mine ar trebui să-1 trimitem la plimbare...

— Adică aşa, cu pătrunjelul în gură, ori...

— Să-1 lăsăm să se descurce cu ai lui, că or fi aflat pînă acum ce fel de poamă este !

— Bine gîndit...

— Bine gîndit, numai că mai sînt şi şefi mai mari ca mine care au ideile lor...

— Şi la drept vorbind unde stă păsărică asta rară ?

— S-a internat în spitalul de boli nervoase din Tîrgovi.şte, îl păzesc doi, cu schimbul, să nu facă vreo figură. Nu mai vrea.

să ştie de nimeni, nici de familie, nici de copii, nici de curvele lui de altă dată...

— Nostimă istorie. Eu tot nu înţeleg jocul pe două planuri, să fiu al dracului, domnule inspector...

— Lasă, mă, băiatule, nu te obosi pentru atîta lucru. Pînă cugeti tu bine la toate astea, lasă-mă să aţipesc niţel că mîine mă ia Mastacan de proaspăt şi barem sa am mintea clară, să ştiu ce-i spui... Costeo, se adresă şoferului, cînd ajungem la Bucureşti ?

—• Dacă gonim tot aşa, în trei ceasuri, nici n-avem ce-alege...

— Bine, băiatule. Cum crezi tu...

Şi într-o secundă, Mizdrache adormi, după obiceiul său, lacom cu timpul şi energia sa, spre admiraţia lui Ciripoi care n-ar ti fost în stare să aţipească la drum, nici să-l pici cu ceară...

1

Baloanele aproape dezumflate ale unui vînzător de fleacuri de-abia pluteau în aerul umed — nişte bile străvezii de cauciuc, mişcîndu-se prin faţa geamului negustorului. Mareş vru să treacă strada. Sergenţii însărcinaţi cu verificarea camuflajului fluierau din cînd în cînd, rîzînd după aceea de precauţiunile inutile ale vînzătorilor ce nu se grăbeau să-şi astupe vitrinele cu perdelele negre de hîrtie dură, un fel de armonici, scoţînd un sunet sec la întindere.

Mareş se simţea în siguranţă pentru că nicăieri nu eşti mai ascuns decît în mijlocul unei mulţimi grăbite care nu te bagă în seamă, alături de oameni fără treabă, cu feţe vinete în amurg. Umbla puţin ameţit de lumina tulbure, plină de fum a serii privind norii verzui de aburi ce pluteau deasupra căii negustorilor. De sub perdelele abia lăsate scăpau raze electrice. Se opri de cîteva ori în faţa vitrinelor luminate cu fosfor : nişte ecrane întunecate, pe care pluteau siluete spectrale. Strada era la fel de zgomotoasă, ca şi altă dată, numai lumina murise în jur. Atunci se auzeau din nou fluierăturile stridente ale sergenţilor şi vocile răguşite, repetînd inutil :

— Stinge lumina că te-amendez !

Sus, dincolo de jaluzele, o mînă se grăbea să acopere geamul. Atunci strada se întuneca şi mai mult, siluetele oamenilor abia se mai vedeau, te ciocneai uşor de femei îmbrăcate în paltoane foşnitoare ca frunzele, aproape se auzeau voci cunoscute şi în jur, într-un răstimp de tăcere cînd Griviţa

încremenea o secundă, desluşeai fîlfîitul uşor al baloanelor verzi, albastre şi galbene, acum fără culoare, sau numai dc culoarea vagă a serii, dezumflate, agăţate de sforile lor subţiri, cenuşii şi ele, făcînd burţi şi rîcîitul uşor al cauciucului frecat de geamurile murdare, abia simţită lor atingere, scoţînd un zgomot ca de sărutări. Deasupra oamenilor şi a caselor rămînea cerul acoperit de aburi, un cer fără stele, necunoscut şi misterios, întunecat ca şi noaptea asta de mai jos, noaptea vitrinelor în care amuţise strălucirea. Nu era frig, salcîmii bătrîni ai străzii sunau la răsuflarea vîntului iscat pe neaşteptate şi iar potolit. Maşinile claxonau, se vedeau faruri sclipind dintr-o dată şi luminînd o secundă numai o porţiune lucioasă de drum, stingîndu-se apoi şi alţi ochi luminoşi, numai cît crestătura orizontală a unei pupile pînditoare. Şi iar se zăreau siluetele verzi din vitrinele peste care nu se lăsau perdele negre de camuflaj, conturul unor femei îmbrăcate grosolan, în stofe aspre. Mirosea a carne friptă. Valuri de fum de grătar pluteau deasupra străzii, învăluind firmele într-o ceaţă albastră, cineva lovea cu un cleşte metalic bordura trotuarului şi iar răsunau claxoane şi pe geamurile magazinelor de galanterie cădeau pete de lumină, iute pierite, şi atunci, în secunda aceea, puteai să vezi chipurile livide ale trecătorilor, umblînd cu prudenţă din pricina obscurităţii, şi gangurile întunecate sub bolta cărora aşteptau femei.

Mareş era aproape vesel. Nu mai umblase singur, amestecîndu-se în mulţime de multă vreme. Drumul făcut i se păru prea scurt. *Dobre-nunţi-botezuri* îi dăduse o adresă, pe aici, pe aproape şi ar fi vrut să ajungă mai tîrziu, deşi era primejdios. Ştia că-l aşteptau zile lungi de şedere şi de plictiseală, cu ieşiri scurte, cu itinerare bine fixate, un alt prizonierat de cine ştie cît timp.

în holul cinematografului Marconi, mulţimea se înghesuia in jurul unei case de bilete : o cuşcă de placaj cafeniu, cu o deschizătură rotundă, acoperită de geam, dincolo de care se vedea chipul unei femei blonde, numărînd bani. Un om de serviciu mătura cimentul cu o mătură cu coadă, fără să se uite la nimeni. Pe lîngă Mareş trecu un soldat tropăind tare. Mirosea a susan şi a benzină arsă. Era iar foarte întuneric şi, ajuns în faţa unei clădiri cu două etaje, îşi dădu seama că găsise casa indicată. Aprinse un chibrit, ridicîndu-l_ deasupra capului. Pe perete, lîngă intrare văzu mai multe firme : un dentist, o ghicitoare, o remaiează. Loc ideal, îşi spuse, pentru că pe aici se vîntura o mulţime de oameni. Curentul gangului îi pătrundea pe sub haine. Pe lîngă el, în stradă, treceau bărbaţi necunoscuţi şi femeile lăsau în urmă miros uşor de parfum ieftin. Cineva striga peste drum : ..Stinge lumina !" _şi toată larma se stinse înaintea unei uşi pe care Mareş o deschise.

Mecanicul avu o clipă de melancolie. Tar schimbare ^de domiciliu, iar hăituiala, iar lipsa unui loc al tău, unde să-ţi aşezi capul liniştit. Dar tristeţea scurtă trecuTrebuia să vină si ziua aşteptată, cînd va putea să umble liniştit pe stradă, fără teamă de a fi oprit şi întrebat cine este.

Văzu o bicicletă rezemată de zidul holului umed, igrasios şi un bec prăfuit, acoperit cu o pălărie de hîrtie neagră şi lucioasă. Trebuia să urce cele două etaie şi de acolo încă trei sau patru trepte, aşa cum îi spusese tipograful, oînă în faţa unei uşi dincolo de care îl aştepta viitoarea gazdă. Ar fi fost foarte bine să nu fie văzut de nimeni. Aşa că porni pe scări, sărind cîte două trepte, gata să nu se arate grăbit dacă s-ar fi întâlnit cu cineva. Trecu de primul etaj, de o uşă albă, auzi un patefon şi cîteva glasuri şi urcă fără să se onrească. Era norocos, nu se întîlnise cu nimeni. Ajunsese. Mansarda în care locuia omul său fusese înainte un pod îngust si înalt. Bătu de cîteva ori, într-un anumit fel. Nu i se deschise numaidecît. După o secundă sau două, în prag se ivi Dobre.

— Ai venit tocmai bine, spuse tipograful, şi-i făcu loc. Te-ai întîlnit cu cineva pe scări ?

— Nu.

Mareş intră. îl întâmpină un bărbat tînăr. puţin adus de spate, cu un păr foarte negru, îmbrăcat într-un costum gri, cam uzat. La gît nu avea cravată, gulerul cămăşii albe era puţin murdărit. Purta ochelari, lucru care-i împrumuta un aer de curiozitate permanentă.

— Niculescu, se recomandă, strîngîndu-i uşor mîna.

Era nebărbicrit de cîteva zile. Abia se ridicase de la o masă pe care se aflau mai multe aparate de radio demontare.

nişte grămezi metalice, risipite. Din fundul odăii se auzea un pîrîit de lămpi, întrerupt din cînd în cînd, şi un bec mic de scală clipea în penumbră.

Mecanicul privi în jur cu curiozitate. Se afla într-o odaie cu tavanul afumat, cu o fereastră deschisă, dînd spre Griviţa, o fereastră acoperită cu o perdea neagră. Podelele erau nemăturate, aerul era aproape înăbuşitor, deşi afară se lăsa frigul de noapte. Pe pereţi atîrnau cîteva tablouri suprarealiste, fără geam, cu rame scîlciate, pătate de muşte, nişte desene ciudate încipuind trupuri omeneşti făcute din conuri şi romburi roşii şi verzi, cu ochi de ciclop, şi o scoarţă românească cu motive în culori vii, înfăţişînd păsări stilizate. Pe un raft, prăfuit şi eL, pe care se mai zăreau urme de degete, ca nişte portative muzicale simple, stăteau aruncate vraişte numeroase cărţi cu coperţile îndoite la colţuri.

— Stai, spuse gazda. Dacă te întreabă cineva vreodată pe neaşteptate cine eşti, să spui că sîntem fraţi şi că abia ai picat de la Piteşti.

Tînărul căută cu privirile în jur.

— Dacă vrei, aşează-te pe pat, adăugă după ce-şi dădu seama că n-avea unde să arunce hainele îngrămădite pe cele două scaune aflate în odaie. Cît ai să rămîi la mine, am să te învăţ radiofonia, nu strică...

Mareş se lăsă pe un divan îngust şi scund, cu arcurile sparte, acoperite de o cuvertură roasă, roşie, cu ciucuri pe margini, odată aurii, parcă o cortină de teatru, smulsă de la locul ei şi aruncată aici, acoperind puţin şi peretele, cu zugrăveala luată.

Dobre îl privea cu îngrijorare. îl întrebă, după ce mecanicul se aşezase lîngă el, rezemîndu-se cu spatele mare de zidul lustruit :

— Cum te simţi ? Mi-a fost teamă.

— Bine.

— Eu plec chiar acum. Te-am aşteptat ca să văd dacă ai să nimereşti.

— Nu se putea să nu nimeresc. Cunosc Griviţa cum ti-ai cunoaşte buzunarele.

— Am să mai trec pe aici din cînd în cînd. Nu e bine să stăm atîta timp împreună.

Tipograful ajunsese lîngă uşă. Se întoarse spre Mareş şi îl privi o secundă, parcă aducîndu-şi aminte de ceva.

— Pe Dumitrana am să-1 găsesc eu. Legătura cu tine o s-o ţinem prin Ina şi prin Tereza. Dacă ai nevoie de ceva, trimite-mi vorbă.

— Bine.

— O vreme nu ieşi pe stradă.

— S-a făcut.

înainte de a pleca, Dobre îl mai certă pe Niculescu cu glas încet, ameninţîndu-1 cu degetul :

— Iar tu ai grijă să nu-1 plictiseşti. La revedere...

îi auziră după aceea amîndoi paşii pe scările de lemn.

— Fă-te comod, spuse după un timp tînărul. Sub pernă găseşti o pijama. E cam ruptă, e drept, dar merge...

Mareş mai privi încă o dată camera strîmtă, în mijlocul căreia era aşezată o sobă de tuci cilindrică, cu un burlan de tablă, spînzurînd sub plafonul afumat, ca o conductă neagră, într-un colţ al odăii, se afla un fotoliu jupuit de piele, din care ieşeau fire de zegras, şi un birou mic şi înalt acoperit cu cărţi. Deasupra lui, în perete, era agăţată o fotografie de familie, mărită, veche, roşcată, cu o crustă fumurie de vechime. Sub fotoliu se zărea un covor, parca ascuns de ochii musafirilor. Hainele gazdei spînzurau în cîteva cuie, bătute de-a dreptul în perete sau pe spătarele celor două scaune de lemn : cîteva grămezi informe de stofă, acoperite de cămăşi necălcate. Lîngă perete se înălţa un rînd de surcele, tăiate mărunt, aproape cu pedanterie. Abia acum îşi dădu seama Mareş de ce simţea un Iz de putregai de lemn.

— Eşti obosit ? Dacă vrei, poţi să te şi culci... zise Niculescu.

— Nu, nu mi-e somn de loc.

— Atunci, să stăm de vorbă, vrei să-ţi fac un ceai sau o cafea ?

Mecanicul dădu din umeri şi celălalt hotărî pentru amîndoi :

— Un ceai.

Căută într-un mic raft, ascuns aproape într-o nişă practicată în zidul în care se afla uşa, şi se întoarse cu un ceainic vechi, cu vopseaua crăpată. îl umplu cu apă la chiuveta ascunsă şi ea după rafturile cu cărţi, şi cu degete febrile desfăcu un pacheţel

cu ceai găsit pe biroul din colț. Aprinse un primus vechi, cu pompă, format din două discuri de alamă, cu o flacără albă-struie, vie şi cîntătoare. Apa fierse numaidecît.

— îmi place ceaiul, spunea Niculescu, împingînd minerul pompei metalice, oricît ar părea de curios, te răcoreşte chiar vara, cînd sînt călduri. E băutura mea preferată. Cînd eram student şi locuiam într-un cămin, cu asta mă țineam. Aveam bani puțini, ce era să fac ?

— Ai urmat vreo facultate ? întrebă Mareş.

— Literele.

Mecanicul îi privi obrazul palid, acoperit de o barbă deasă, cenuşie, şi ochii vii, cu un sclipăt de veselie în ei.

— Şi acum ce faci ?

— M-am apucat de radiofonie, după cum vezi. Nu-i rău. Lumea-i curioasă, vrea să afle ştirile cele mai noi, aparate de radio nu s-au mai adus de multă vreme, şi atunci le repară pe cele vechi.

Se uită la ceas şi adăugă :

— Mai avem puțin şi vom asculta Londra. Te interesează ?

— Da. Vreau să ştiu ce se mai întîmplă în lume.

— Mai devreme a fost Moscova. Merge bine, merge bine...

Mareş ar fi vrut să-l întrebe ce înțelege prin acel „merge bine" repetat, dar renunță.

— Nu te dezbraci ?

— Nu mi-e somn.

— Cum vrei.

Apa din ceainic bolborosea.

— Toți vin şi-mi cer să le repar undele scurte.

— De ce ?

— Se aud mai clar.

Ridică ceainicul de pe primus, stinse flacăra răsucind o rotiță de aramă, şi în odaie se răspîndi un miros uşor de benzină arsă. Lăsă lampa pe podelele nemăturate şi turnă apoi ceaiul în două ceşcuțe cu buza ştirbă, aşezîndu-le pe covorul roş, la picioarele lui Mareş. Acesta stătea rezemat de cerga aspră aşternută pe peretele rece.

— Şi cu vecinii cum te descurci ? Nu te pîrăsc ?

— Ascultă şi ei.

Studentul rîse uşor, aşezîndu-se alături. îşi ridică ceaşca de ceai, după ce o oferise pe prima musafirului

— Poltini, bea. O să-ți placă. Nu are prea muh zahăr, *ii,\r* o să meargă.

De jos, din stradă, toi mai urca murmurul mulțimii grăbite, ceva mai stins acum, ceea ce însemna că aglomerația scăzuse.

— Şi cu fiscul cum te descurci ?

— Am autorizație. Ar trebui să-ți facă şi dumitale nenea Dobre, cît stai. aici, acte. Ceva din care să reiasă că eşti fratele meu. O să ne descurăm noi...

îşi băuse ceaiul şi aşezase ceaşca golită pe podele.

Din cupa de porțelan se mai ridica un fum uşor, un abur străveziu, alb ca o răsuflare.

— Trebuie să mă apuc de lucru, spuse. Pînă mîine am de terminat o reparație urgentă. Dacă vrei, pot să te învăț cîte ceva. Vrei ?

— Cum să nu ?

Mareş se ridică, ocolind ceaşca lăsată pe jos. Băuse şi el ceaiul şi se simți încălzit puțin. Se apropiară de masa pe care stăteau înşirate piesele radiofonice într-o dezordine de neînchipuit.

— Asta-i un letcon ? întrebă mecanicul cu un zîmbet uşor, abia ascuns.

— Da. L-am cumpărat pe o nimica toată. Vino lîngă mine, aruncă hainele alea de pe scaun şi şezi, că ai să oboseşti...

Şi după o clipă adăugă :

— Dacă nu te interesează, poți să faci altceva, am şi cărți.

— Nu. Nu-mi trebuie cărți deocamdată, spuse Mareş.

— Bine, încuviință studentul. Uite, ăsta e un condensator. Cînd se strică, bîzîie ca o insectă. Dacă vrei, am să-ți desenez schema unui aparat de radio. E mai uşor să înveți...

— Nu e nevoie. în mare, mă pricep şi eu. De altfel nu-ți pierde timpul cu mine, trebuie să termini ce ai de reparat. Eu am să privesc şi am să-ți fur meseria din ochi.

— Cum vrei.

Se făcu tăcere. Niculescu începu să demonteze ceva cu o şurubelniță. Lucra atent, concentrat. Lumina lămpii de pe masă îi strălucea în părul aspru. Nu se auzea decît zgomotul tot mai stins al străzii, un fîşîit continuu de paşi nesiguri în întuneric şi din cînd în cînd cîte un bufnet, ca şi cînd cineva ar fi scăpat o pungă cu nuci pe asfalt.

— Cade gheața de pe acoperiș, zise leneș studentul. Moi-nă...

Se opri, își trecu mîna prin păr și-i arătă o sîrmuliță arsă la un capăt :

— Poftim, uite ce avea. Acum trebuie să sudez din nou... însurat ? întrebă pe neașteptate.

— Nu, slavă Domnului !

Ochii studentului sclipiră din dosul ochelarilor.

— Știi, cînd ai nevoie de vreo femeie, eu am să-mi caut de treabă. Am unde să mă duc.

— Nu, nu e cazul. Nu trebuie să vina nimeni aici.

— Știu, mi-a spus Dobre, dar se poate face cîte o excepție, sîntem între bărbați.

Mareș rîse încet, mai mult trist decît vesel.

— N-am nici o prietenă. Cînd s-o găsi, om vedea...

— Dobre mi-a zis că ai scăpat abia în primăvară de pension și că te-ai și apucat de treabă.

— Ca tot omul.

Studentul se aplecă rîzînd peste piesele lui, aruncate pe masă.

— Te caută frații probabil.

— Știu.

— Aici ești în siguranță. După șapte seara nu mai primesc pe nimeni. Dacă o să bată cineva, am să spun că sînt cu o prietenă.

— De altiel cred că e mai bine să nu primești pe nimeni nici chiar ziua.

— Se înțelege că da. Ca să poți fi prins nici nu trebuie prea mult, e o chestie de noroc.

— Norocul trebuie ajutat puțin. Știi ce te așteaptă dacă mă prind ?

— Nu-i nevoie să-mi spui. Sînt obișnuit. Aproape c-a început să-mi placă.

Mareș clătină din cap.

— Nu-i un joc, în fiecare oră mor oamenii.

Celălalt tăcu. Se auziră iar bucățile de gheață căzînd pe trotuarul de asfalt.

— Vrei să-ți mai fac un ceai ? întrebă Niculescu.

— Nu, poate ai ceva de mîncare...

— Cum să nu ! Niște ochiuri la capac, pregătite de mine,' să mă pomenești !

— Nu acum, după ce termini reparația.

— Bine, mai așteaptă puțin.

Se aplecă iar asupra sîrmelor, umblînd cu atenție cu letconul, care fusese vîrît în priză. Metalul topit sfîrîia ușor. Lui Mareș nu-i era somn. Privi fără un cuvînt la ceea ce făcea Niculescu.

— N-o să-ți vie ușor să mă rabzi multă vreme, zise după aceea încet.

— De ce nu ? Cel puțin în anii ăștia am învățat să trăiesc cum o da Dumnezeu, fără multe pretenții. Eram un individualist ce n-ar fi suportat nici o muscă în odaia lui, pe cînd acum...

Scuipă pe un deget și îl apropie de bucata de fier încins.

— Crezi să ești primul pe care-l adăpostesc ? întrebă după aceea.

Mareș nu-i răspunse.

— E bun și cîte un război din ăsta, mai vede omul cîte poate să-ndure...

Se întoarse spre Mareș și clipi pc sub ochelari :

— Ce spui, ce sudură artistică ! îl privi cu atenție și încheie mai mult pentru el : Nu pari prea bătrîn, dar ai pățit-o de cîteva ori, se simte. Ești tăcut și ursuz. N-am să te mai plictisesc cu pălăvrăgelile mele.

Cîtva timp lucră cu sîrguință fără să mai scoată un cuvînt.

— Doar nu te-am supărat ! se miră mecanicul cînd își dădu seama.

— Da de unde ! Nu sînt chiar o muierușcă căreia îi sare țandăra din orice, s-o știi...

— îmi închipui.

— Pînă acum am învățat că nu trebuie să le superi atît de des.

— Cîți ani ai ?

— 25.

— Cum de nu ești pe front ?

— Inima ! Stau destul de prosi cu ea.

— Aha...

— Nu-i chiar ceva să te facă să te sinucizi, clar am profitat că am un prieten doctor. El mi-a dat o scutire. N-aveam nici un chef să merg pe front... Tot nu ți-e somn ?

— Nu, încă nu.

Niculescu privi ceasul de la mînă.

— Mai e puțin.

Celălalt părea nedumerit.

— Londra... buletinul de știri...

— Ești nerăbdător ?

— Sigur că da. Vreau să trăiesc altfel.

Mareş se ridică şi se apropie de fereastră. întorcînd spatele perdelei negre.

Studentul nu-l slăbi.

— Ce-i cu dumneata ?

— Sînt obosit puțin.

Niculescu ridică letconul şi după aceea îl aşeză moale pe masă.

—- Nu ştiu, dar eşti ori prea bătrîn, ori prea necăjit de ceva ce-mi scapă.

-— Ce-ai vrea să lac ?

— Nu simți nevoia să te răzbuni pentru anii de puşcărie ?

-— Poate că da, pînă acuma nu m-am gîndit. Simt mai mult nevoia să fiu liber.

— Lumea asta trebuie nimicită !

— Greşeşti, trebuie numai schimbată.

— Adîcă o să ne întoarcem la-ce-a fost ?

Mareş rîse de-a binelea. pentru prima oară din toată inima.

— Cunosc oamenii de felul dumitale.

— Nu crezi că vor fi baricade pe străzi ?

— Se poate. Şi altceva ?

— Poate ghilotine.

Mecanicul rîse iar.

—• Eşti un copil ! S-a dus vremea marşurilor eroice şi a versurilor spuse pe baricadele dumitale. Revoluția pe care o vom face noi e mult mai profundă.

— Atunci, mă consideri un utopist ?

— Nu, un copil.

Se auzi un țiuit prelung, violent. Studentul încerca acum butonul ele schimbat undele.

— Poți să-mt zici oricum, dar să ştii că şi eu sînt comunist,

— Nu e nevoie să mi-o spui, dacă nu erai, nu mă aflam aici. Mai bine să vorbim despre altceva. Ai o logodnică ?

Niculescu se încruntă puțin, fără să pară totuşi supărat.

— Rîzi de mine ?

— Da de unde !

— De ce m-ai întrebat dacă am o logodnică ?

— Pentru că, dacă n-ai, îți trebuie una. Femeile te fac să vezi altfel viața.

Studentul se stăpîni vizibil, mulțumindu-se să dea din umeri.

— Dacă nu mi-ai fi musafir, aş şti eu ce să-ți răspund.

Luă din nou şurubelnița şi strînse ceva.

— Ei, haide, haide, vezi că te-ai supărat ? !

Niculescu se ridică şi se apropie de Mareş rîzînd.

— în cîteva secunde am terminat, nu te speria. O să mîncăm. Mi s-a făcut şi mie foame.

Mecanicul începu să se plimbe de colo-colo prin odaia încărcată de lucruri. Celălalt îl privi cu atenție. Era un bărbat nu prea înalt, îndesat, cu o privire rece, tăioasă, cu gura subțire şi cu o linişte a feței care părea mai curînd nepăsare. Părea un om hotărît, ce gîndea repede, capabil să izbucnească pe neaşteptate, stăpînindu-se însă continuu, cu un efort al tuturor muşchilor, abia lăsînd să-i plutească pe chip umbra sentimentelor.

— Acum am terminat, zise după o clipă, reaşezîndu-se la masă şi încercînd încă o dată schimbătorul de unde.

Mulțumit, îşi şterse palmele cu o cîrpă murdară de unsoare, aflată pe masă, şi îl pofti :

— Haide să-ți arăt bucătăria noastră.

Lîngă şirul de lemne se afla o uşiță mascată de tapet. Studentul răsuci un comutator şi o deschise. încăperea în care intrară, un dreptunghi întunecos şi muced, ca o celulă de paiantă, cu pereții coşcoviți, adăpostea un raft şi o măsuță scundă. Pe podelele putrezite stăteau aşezate cîteva borcane şi mai multe cutii de conserve.

— Depozitul de alimente, spuse. Din cînd în cînd vine nevasta lui Dumitrana pe la mine, pentru că mă ştie neajutorat şi face ordine. Ea îmi aduce şi proviziile. Eu nu ies cu zilele din casă.

Mareş vru să întrebe ceva, dar se ră/gîndi, întrermul după aceea cu nepăsare :
— Cine, Ina ?
— O cunoşti ?
— Da.
Niculescu se aplecă şi căută intr-un sac.
— Poftim şi ouăle. Dar mai bine să-ţi fac două ochiuri. Uite şi untdelemnul pe bon. Tot Ina, săraca...
Mareş îl ajută să scoată afară sticla de untdelemn şi o tigaie tare afumată.
— Aprind primusul şi în cinci minute totul e gata, mai zise studenul, mulţumit.
— Bine, atunci n-am să te mai încurc.
— Ţi-am arătat bucătăria. Dacă lipsesc cumva, ai să ştii să te descurci. Pîinea am să am grijă să se găsească pentru cîteva zile. îl cunosc pe băcan, n-o să mănînci ca la un restaurant bun, dar nici de murit n-o să mori de foame...
Niculescu turnase untdelemn în tigaie şi împingea pompa primusului ca să mărească flacăra albăstruie.
— Anul trecut pe vremea asta, şedeam cu altcineva. L-au prins după aceea. Nu ştiu pe unde umbla, aici venea numai noaptea, o dată sau de două ori pe săptămînă. Am tras o spaimă, soră cu moartea. N-a suflat un cuvinţel. Vreo lună dormeam iepureşte, cu bocceaua făcută. De-atunci n-a mai venit nimeni aici. O vreme am crezut că voi li filat, dar m-am liniştit.
Sparse cinci sau şase ouă şi le aruncă în tigaie. Odaia se umplu de un miros greţos de grăsime încinsă.
— Nu strîmba din nas, rîse sudentul, ce vrei, untdelemn de lloarea-soarelui. Să zicem mersi că-1 avem şi pe asta...
— Nu strîmb din nas, ţi se pare.
— Eşti tare antipatic, dar n-am ce face. Am sarcina să-ţi dau adăpost, deşi tare te-aş mai lăsa la noapte să umbli pe stradă...
Mareş rîse şi spuse tare :
— Ai un cuţit ? O să tai pîinea. Tot nu fac nimic.
— Vezi în raftul bibliotecii. E cam ciunt, dar îmi fac treaba cu el.
Mecanicul îl găsi. îl privi cîteva clipe şi auzi iar vocea gazdei :

— Arma, fabricata în arsenalul propriu. Nu te speria. Pacă-1 apuci de unde trebuie, nu face răni.
Pîinea era tare, limba de metal a cuţitului abia tăia.
— Merge greu ?
— Destul de greu.
— Mănînci mult ?
— Nu prea.
— înţeleg. Am să-ţi las dumitale patru ouă.
— Nu e nevoie. Vom împărţi pîinea.
De undeva de jos se auzea acum hîrîitul unui patefon. O voce de femeie cînta fals o romanţă.
— Dentistul, zise Niculescu ridicînd tigaia de pe primus. E ora cînd a terminat cu măselele clienţilor şi cînd simte nevoia să asculte un cîntec.
finea încă tigaia sfîrîitoare în mînă şi căuta nişte farfurii. Le găsi. Erau două discuri metalice, de o culoare cenuşie, întunecată, cam murdare în margini. Le luă şi le aşeză printre piesele de radio răvăşite pe masă.
— Poftiţi !
Mareş aşeză pîinea alături.
— Ar trebui s-o înveleşti cu un prosop, îi spuse studentului. De aia e tare.
— Ai dreptate, dar n-am decît un prosop, cu ăla mă şterg pe faţă, şi nu face.
Ouăle miroseau bine. începură să mănînce fără să se privească.
—• Ăsta e mulţumit, zise în cele din urmă gazda, cu gura plină.
— Cine ?
— Weiner, dentistul...
— De ce e mulţumit ?
— Zice că, de cînd cu războiul, treburile lui merg mai bine.
— Ei, cum aşa ?
— Lipsa de calciu. Mîncăm de atîţia ani pe cartelă, şi asta se simte.
— A, înţeleg.
— Acum cîtva timp se speriase. L-au luat la munca obligatorie. Pînă la urmă s-a descurcat. Scoate mai departe măsele şi ascultă patefonul. E un om fericit.

— Crezi r
— Cum să nu cred ?
Se uită la ceas.
— Londra!
'1 rase pe masă un aparat mic de radio, o Philetta de bachelită, pe care o ţinuse pînă atunci în raftul cu cărţi. Răsuci un buton şi se duse să închidă ferestrele. De afară nu se mai auzi larma străzii. Lămpile Philettei se încălziră. Se desluşi un pîrîit uşor, şi după aceea hîrîitul enervant al postului de bruiaj german.
— N-avem noroc, spuse Niculescu, după ce mai stărui cîteva minute. Astă-seară îşi fac de cap. Mai căută postul pe o altă lungime de undă, şi în cele din urmă renunţă.
— Din ce în ce mai perfecţionaţi. Nu le convine să ştie şi alţii adevărul. Moscova se aude mai bine, pentru că ruşii au posturi mai puternice. în cel mai fericît caz, tot mai prinzi un cuvînt din trei...
îi era încă foame, privi tigaia afumată, scurse un strat rînced de untdelemn şi se chinui să mai strîngă puţină grăsime.
Mareş se ridică.
— Ouăle au fost foarte bune.
Niculescu închisese radioul. Nu se auzea decît cîntecul stupid al patefonului dentistului.
— Vrei sa strîngi ? Să-ţi ajut ?
— Nu e nevoie. Poate ţi s-a făcut totuşi somn. Vrei să te întinzi ?
— Acum, da. De altfel, voi avea atîta timp de dormit...
— Nu se ştie.
— Crezi că războiul se va termina mîine ?
— Oricum, pînă se siîrşeşte nu mai e mult. Simt eu. Am un miros special.
Niculescu deschisese din nou ferestrele. Se simţea frigul uşor al nopţii pătrunzând în odaia plină de fum de untdelemn de floarea-soarelui. Studentul strînsese farfuriile, le spălase la chiuvetă cu apă rece, aşezîndu-le una peste cealaltă în raftul de unde le luase. îi aruncă după aceea lui Mareş o pijama cârpită cu îngrijire.
Mecanicul o privi şi zâmbi.

— Ai totuşi o logodnică, spuse.
— Am avut, clacă ţii cu tot dinadinsul.
— Nu se poate. Câne-ţi cîrpeşte toate astea ?
— Eu.
— Aş fi jurat că e mîna unei femei. Eşti meticulos...
— Nu s-ar spune, după dezordinea asta !
— Din moment ce ai răbdare să cauţi într-o mie de sîrmuliţe pe cea care s-a dezlipit, nu e de mirare că-ţi coşi atît de bine lucrurile. Cu aparatele de radio e mai simplu. Ele sînt complicate numai în aparenţă, pentru cine nu le cunoaşte. Pe cînd cu cămăşile... Dacă vrei să ştii, am învăţat asta de la mama. Ea îmi spunea că nu strică să te pricepi la toate.
— Ai ascultat-o.
Mareş se dezbrăcă încet, aşezîndu-şt hainele pe spătarul unui scaun. Nu era frig. Aerul intrat prin ferestre avea o umezeală pătrunzătoare. îşi simţi pielea arzând sub pîn/a uşoară.
— N-ai o ţigară ? întrebă.
— Cum să nu ? ! Plugar ? Naţionale ? Mărăşeşti ?
— Ce-o fi. îmi arde sufletul...
Niculescu îi întinse un pachet pe jumătate golit.
— Cînd lucrez nu fumez, am şi uitat de ele...
Mareş luă una, o aprinse şi trase adînc în piept.
Strada se liniştise. Era foarte devreme totuşi. Nu se mat auzea nici patefonul dentistului de jos.
— Observi ce devreme se culcă oamenii de la un timp ?
— Nu toţi. Cunosc eu pe unii care nu se lasă pînă nu-i apucă zorile, deşi sîntem în război...
— Aici nu prea se simte războiul.
— în curînd o să se simtă.
— Tot mirosul dumitale special ?
— Tot.
— Ai un ziar de astăzi ?
— Cum să nu ? ! întinde mîna şi ia-1. E în spatele dumitale. Retragerea continuă.
— N-au ce face ! Trebuie să spună.
— A căpătat mai de mult şi un nume frumos : retragere elastică, repliere de posturi dinainte stabilite. Ce spui de asta ?

Mareş deschise cele două pagini mari ale ziarului şi citi titlurile la întîmplare. începuse să simtă că-i e somn şi ar fi vrut să se întindă în pat, dar mai aşteptă cîteva clipe.

— Ai observat ceva curios ? îl întrebă pe student, cu o voce ostenită.

— Ce?

— De la o vreme se vînd tot mai multe terenuri agricole, locuri de casă...

— Ei şi...

— Nu-ţi spune nimic mirosul dumitale ?

Niculescu nu înțelegea.

— Latifundiarii noştri îşi împart moşiile o dată cu apropierea frontului. Asta este într-adevăr un semn sigur că războiul se apropie de sfîrşit.

— Ai dreptate. Nimeni nu are miros mai bun decît omul cu bani. Şi ce crezi că vor face bogătaşii noştri ?

— Operaţia de totdeauna. Vor cumpăra aur şi-1 vor transfera peste graniță.

— Nu putem să-i împiedicăm ?

— Deocamdată, nu... Aş vrea să dorm. Dacă ai treabă, nu te mai uita la mine.

— Am să sting lumina cea mare şi am să-mi aprind un bec pentru mine. O să mai citesc. Cu aparatul ăsta de radio am să mai văd mîine ce-i de făcut. Ia pătura aceea şi înveleşte-te. Adormil greu ?

— Da de unde ! Cum am închis ochii, aleluia ! Poţi să lai lemne pe mine.

— înseamnă că ai o croială de soldat.

— Aşa adorm numai oamenii care dorm puţin.

— Noapte bună.

Mareş se întinse. Canapeaua avea arcuri tari şi rupte pe alocuri. De jnultă vreme nu mai dormise într-un pat atît de bun. Era ^plăcut să stai aici sub un acoperiş, lîngă un prieten, chiar dacă abia îl cunoscuseşi.

Privi spatele lui Niculescu, umbra neagră şi mare căzută pe podelele nemăturate. Studentul stinse becul cel mare de deasupra, un bec afumat şi el, stropit cu var, atîrnînd sub un disc verde, vopsit pe dedesupt cu alb, ca o ciupercă otrăvitoare, şi citea sub un abajur de hîrtie cerată semănînd cu o pălărie de paie, zdrenţuită pe margini, arsă parcă cu o ţigară. Gazda îl uitase, răsfoind concentrat foile unei cărţi, cu fruntea în

palmă, scărpinîndu-se din cînd în cînd sub bărbie, aproape fără să-şi dea seama. Erau doi oameni foarte departe unul de altul, deşi nu-i despărţea decît un zid nevăzut.

Ar fi trebuit să adoarmă, dar nu putea. Era foarte obosit, simţea oboseala ca pe o placă de granit care te striveşte cu o mişcare înceată, dar somnul nu venea încă. Privi cîtva timp plafonul spoit cu fum.

Timpul îşi aşternuse pe el hărţile : mari oceane în relief, oceane cenuşii de zgură şi pînzele strălucitoare, albe, de păianjen, care atîrnau ca nişte năvoduri pînă deasupra bibliotecii, în nări simţi miros de lemn umezit şi auzi foirea gîndacilor care se hrăneau cu această putreziciune, lăsînd pe podele un rumeguş subţire, nevăzut, purtat pe sub uşi de curentul de pe scări. Curînd aţipi. Prin somnul abia început, în stare de veghe inconştientă, mai desluşi întoarcerea grăbită a paginilor şi frecarea unor crengi uscate, tîrîte de vînt pe un acoperiş de tablă, hîrşiindu-se, şi, rar, la intervale mari, bucăţile de gheaţă căzînd cîte două sau trei pe un trotuar de asfalt, aşa cum cineva ar fi scăpat bile metalice pe timpanul unei tobe. Atunci strada răsuna ca o încăpere goală, cu ecouri cînd îndepărtate, cînd apropiate. Tot oraşul pîndea parcă ceva cu încordare, ca o singură fiinţă vie. Clopotul întunecat al nopţii stingea sunetele, clar dincolo de pereţii lui de aer era o aşteptare dureroasă, chinuitoare, pe care Mareş nu o mai simţi, pentru că, în momentele următoare, se obişnui cu totul : cu frecarea înceată a perdelei de camuflaj de pervaz, cu mişcarea secretă a insectelor ce se tîrau pe duşumeaua nemăturată şi cu fîşîitul foilor de carte răsucite din cînd în cînd, adică cu aceea ce se numeşte, după un oarecare timp de acomodare, universul propriu...

2

La prima vedere operaţia părea simplă, dar Mareş ştia că se pot ivi şi alte greutăţi în afara celor pomenite de Dumitrana.

Mecanicul înţelegea, nu era nevoie să i se explice cu atîta grijă. Ar fi trebuit ca totul să semene cu un incident în timpul

căruia cîțiva oameni, hotărîți să pună mîna pe trădător, să riște și să-l înhațe, la o dată încă îndepărtată sau poate apropiată.

Dumitrana îi spuse ca de obicei ce vrea, fără să lungească vorba. Nu avea nici timp, nici nu era bine să întîrzie prea mult aici. Intrase, dăduse bună dimineața, privise odaia cu pereții afumați, ascultase sforăitul ceainicului albastru, cu smalțul luat din pricina unor focuri prelungite cărora supraviețuîse. și îi spuse lui Niculescu :

—• Coboară și ai grijă de bicicleta mea. Se află pe trotuai in fața intrării. Fluieră tot timpul. Cînd n-o să mai fluieri... Pe urmă se întorsese spre el, întrebîndu-l : Ți-a arătat pe unde se iese în caz de pericol ?

Niculescu îi arătase. Pereții acestei odăi încărcate cu toate lucrurile din lume erau găuriți ca un stup de albine. în spatele raftului cu cărți se găsea o ușiță pe care o puteai deschide atît cît să reușești să te strecori pe o rînă pînă la un balcon îngust, fără grilaj : numai o platformă strimtă de beton, dînd spre niște curți adînci, întunecate. Trebuia să traverseze acoperișul nu prea înclinat, și de acolo, după o săritură, ai fi ajuns deasupra unui depozit de var.

Niculescu ieșise. îi auziseră pașii pe scări și după cîteva minute studentul începu să fluiere nepăsător de jos. Ploua. Era o dimineață de februarie foarte umedă. Strada părea pustie. Undeva, lîngă geam, zuruia un burlan acoperind sfîrîitul ceainicului. Pe stradă treceau căruțe și autocamioane. Se auzeau claxoane, ploaia nu reușea să potolească tumultul unei dimineți oarecare cînd oamenii alergau la treburile lor, grăbiți.

— Cum ți se pare tînărul ? întrebase Dumitrana.

— Merge, zise nepăsător Mareș, fără afecțiune.

— Vorbește cam mult, dar o să-l ținem din scurt. Să nu te necăjești. E mai tînăr ca noi. Altfel, băiat foarte capabil și foarte sigur.

Și cum mecanicul ridicase ochii sclipind de o vagă bănuială, celălalt protestase :

— Știu, știu, n-ai încredere !...

După aceea privise în jur și se mirase cu glas tare, mai mult ca să schimbe vorha :

— Ce-i aici ? Cum stați în murdăria asta ? Am s-o trimit pe Ina să dea cu o mătură...

— Omul nu are unde să se miște, i-am mai căzut și eu pe cap... Cît despre măturat, cînd am vrut s-o fac, mi-a spus ca ar fi mai bine să m-astîmpăr, că îi încurc lucrurile...

— O avea dreptate. Uite, și mie îmi place harababura. îmi găsesc cu ochii închiși lucrurile unde mi le pun. De-aia mă și cert uneori cu nevastă-mea. Ea este o femeie ordonată.

Mareș își spuse că era destul de curajos dacă vorbea cu el despre toate astea.

După aceea, Dumitrana îi expuse în cîteva cuvinte planul său.

— Ei, crezi că se face ?

Mareș își frecase genunchii cu palmele, după un obicei vechi, și dăduse din cap cam cu îndoială, lucru ce-l necăjea totdeauna pe Dumitrana.

— întîi și-întîi pentru asta trebuie să cerem învoirea celor de mai sus...

— Și-al doilea ?

— Nu mai există al doilea, deocamdată. Răspunde-mi : cei de mai sus ce spun ?

— Nu e nevoie de tărăboi. întîi se dă o alarmă falsă. Omul e păzit. Trebuie să scăpăm de agenți.

— Cine dă această alarmă falsă ?

— Cel cu care ai mai lucrat. Tomulete.

— E-n regulă ! Restul fă cum vrei. Unde se află Focșa asta ?

— într-un spital de nebuni din Tîrgoviște.

— Cum l-ați dibuit ?

— O să-ți povestesc eu o dată. Am avut baftă. Fără puțin noroc, nu-i găseam...

Mareș se bucura că-i dădeau iar de lucru. „Ce om, ce om ! se gîndi. Crede că prinderea lui Focșa era floare la ureche." Pe urmă îi dăduse dreptate. Era foarte greu, dar trebuia încercat. Se înțelegea și simțea pentru el o admirație aproape invidioasă. Celălalt se uita în jur, părea obosit, dar nu era, ochii lui se odihneau din cînd în cînd pe soba cu burlane întortocheate, lipite pe la colțuri cu hîrtie îngălbenită și afumată,^o hîrtie de ziar aproape cafenie, gata-gata să ia foc la o căldură^ mai mare, pe raftul cu cărți și pe tavanul afumat, stăruind în cele din urmă pe chipul celui din fața sa. Cîteodată Mareș credea că Dumitrana va adormi, pentru că vedea bine cum se luptă cu somnul. Afară ploaia nu se mai isprăvea, devenise apăsătoare.

Cerul jos şi plumburiu văzut prin fereastra părea o plapuma, moale şi întunecată, acoperind oraşul, sufocmdu-1 parcă. Din castanii de lîngă fereastră rămăseseră numai crengile goale, nişte lemne negre, umezite şi lucioase. Printre ele se vedeau acoperişurile de peste drum : pătrate cenuşii, alunecoase, pe care se scurgea apa străvezie, bolborosind. în aer plutea ceva fetid, de jos se ridica mirosul pămîntului umezit, şi peste clădiri bătea un vînt rece şi îngheţat, ultimul răsuflet al iernii ce se termina. Mareş se simţea leneş şi irascibil, umezeala îl apăsa pe ţeastă, era trist fără să ştie de ce şi simţea nevoia să iasă în stradă şi să umble multă vreme prin ploaie. Numai bărbatul acesta cu părul tăiat scurt, un păr ca sarea grunjoasă, cu mîinile lui mari uscate, cu pielea aspră, nu simţea nimic sau nu voia să simtă nimic. Pentru el lucrurile erau la fel ca înainte, nu ţinea seamă de nervii celorlalţi, nu-1 tulbura de loc neliniştea anotimpului şi schimbările orelor, cînd întunecate, cînd luminoase, cernerea zilei nesigure care începuse cu soare abia scăpat printre norii joşi şi apoi cu o ploaie ţîrîită, enervantă. Totuşi Dumitrana ştia nu numai să poruncească fără să întrebe nimic : „îmi trebuie, îmi faci !" Poate chiar lucrul acesta îi plăcea lui Mareş fără să-şi dea seama. El era veriga superioară în partid, de aceea, mai ales în asemenea clipe nu se arăta de loc gata să-i vorbească prea mult. O dată îi spuse în felul său aspru, direct : „Nu e timpul să ne îmbrăţişăm şi să vorbim ca muierile. Vom avea vreme mai încolo..." înţelesese. Siguranţa lui Dumitrana îi dădea încredere. „Omul acesta n-a greşit niciodată, nu putea să greşească", îşi spunea mecanicul. Era un adevărat noroc că lucra cu el, deşi bănuia că dacă celălalt ar fi ştiut ce gîndeşte şi-ar fi pus mîinile în cap.

— Bine, am înţeles, încheiase. Trebuiesc cel puţin doi oameni, cu mine...

— Da.

— Atunci e foarte bine.

«r- De ceilalţi mă voi ocupa eu.

— De care ceilalţi ?

Dumitrana se ridicase.

— O să mai fie nevoie şi de alţii pentru unele mărunţişuri...

— Atunci cum rămîne ?

— Aşteaptă să cer încuviinţarea.

— Bine. '('în numai sâ-ţi spun ca nu-i chiar aut de uşor.

— Ştiu.

— Atunci ne-am înţeles. Mai fluieră băiatul ăla jos, sau tiu ?

Ascultară. Studentul trecuse de la *Te-aştcpt diseara-n Cişnugiu* la foxtrotul *1 oatîi ziua-n ascensor.*

— Fluieră fals, drăguţul de el ! rîse incet Dumitrana, dar asta îţi dă siguranţa. E băiat foarte bun. O să-1 încercăm şi de data asta.

— \ orbeşti de el ca de un cal. Mi se pare că e cam şubred, are inima slăbită.

— Nu-1 ducem la un cros.

Trecu un cerşetor cu un arnioniu şi se auzi glasul lui Gică-hau-hau, vînzătorul de ziare, un om între două vîrste, îmbrăcat numai într-o haină peticita la coate şi cu pantalonii sumeşi ca să nu-şi murdărească manşetele roase, ţinînd la subsuoară cartonul Im umezit cu ziare, strigînd cît îl ţinea gura, oprinclu-se în mijlocul drumului şi privind prin uşile deschise ale prăvăliilor, fără să-i pese de ploaia rece şi deasă :

— Moarte negustorilor ! Hau ! Hau ! Moarte pomanagiilor ! Trăiască cine ştiu eu cu mama lui !

Canaturile ferestrelor erau crăpate, murdărite de viscole vechi. Prin dreptunghiul de aer, în transparenţa dimineţii umede, se zărea piaţa aglomerată. Pe şinele lucioase treceau tramvaie, mici cuburi galbene, ca nişte jucării văzute de sus, minate de o energie misterioasă. Trecătorii se mişcau cu încetineală. Se învîrteau prin faţa barăcilor cu streşini lungi, acoperite cu carton, sub care atîrnau stămburile roşii, verzi şi cafenii ale negustorilor de mărunţişuri. Se auzeau strigătele bărbaţilor îmbrăcaţi în scurte vătuite, unii infirmi, abia scăpaţi de pe front, lăudîndu-şi în gura mare marfa aliată in nişte rafturi întunecoase. Deasupra forlotei pestriţe de oameni zburau cîteva baloane transparente, colorate ca acadelele : nişte baloane jalnice, pentru că umezeala le dezumfla şi le oprea zborul spre cerul cenuşiu şi apăsător. Mareş îşi aminti zgomotul lor ca de sărutări din noaptea cînd bîjbîise printre vitrinele spectrale ale Griviţei luminate cu foslor şi îşi dădu seama că se plictisise stînd atîta timp închis între pereţii afumaţi.

Dumitrana tot nu spunea nimic. Părea că nu mai e grăbit. Trăgea cu urechea la melodia deşelată a armoniului de jos, o melodie stridentă şi obositoare, abia urcînd către fereastra des-

chisă, şi privea de cîteva minute maturatorii care curăţau cu tîrnurile lor, tocite la capete, strada plină de resturi : cartofi putreziţi şi găunoşi, plini de pămînt. Trecea negustorul de planete, învîrtind din manivela armoniului, care cînta *Valsul Dimineţii,* vai, atît de fals ! Avea o pălărie murdară, cu urme albicioase şi o haină groasă, păroasă. Papagalul lui stătea pleoştit sub o umbrelă de carton, pleoştită şi ea, muiată ca o cîrpă. în astfel de zile, era mai bine să rămîi în faţa unui foc şi să nu te mai gîndeşti la nimic, să-ţi întinzi picioarele îngheţate şi să le perpeleşti la căldură.

Mareş se întoarse la soba de tuci şi vîrî prin gura ei îngustă cîteva bucăţi de lemne roşcate care începură iute să cînte, fîsîind din pricina umezelii. După un timp, ceainicul sfîrîia acoperind zgomotul ploii. Dumitrana se întoarse în cele din urmă, ca să încheie :

— Noi doi cînd o să vorbim deschis, odată ?

— în ce chestiune ? îl înfruntă celălalt^

— în chestiunea cu Ina.

— Probabil că niciodată. Nu-mi datorezi nici o explicaţie. Asta-i viaţa !

Dumitrana se ridică şi-l îmbrăţişa pe neaşteptate :

— Bine, ne-am înţeles. La revedere.

Traversă camera grăbit, lăra să-l privească. Se aplecă, ajuns lîngă uşă, să-şi ridice sacul cu scule în care se aflau ca de obicei o mistrie, o bidinea şi un ciocănaş cu mînerul scurt : arma lui. Nu-şi dezbrăcase pufoaica plină de pete de var sub care avea o flanelă şi, cînd îl privi mai bme, mecanicul îi văzu pantofii sparţi. Uşa se închise în urma lui. Ştia că dincolo de ea celălalt se oprise o clipă ca să răsufle, apoi îşi ridicase scara scurtă şi albă cu care umbla ca să nu dea cuiva de bănuit. Cîtva timp îi auzi paşii grei şi pe urmă se apropie de fereastră. Fluierăturile studentului încetară. îl văzu traversînd piaţa umedă. îşi legase repede de-a lungul cadrului bicicletei scara de zidar. Ţinea ghidonul metalic cu o mînă, nepăsător, ca şi cînd nu s-ar fi grăbit. Nu întoarse capul de loc. Mergea liniştit prin ploaie, cu capul aplecat puţin, lăsînd să-i curgă pe şapcă stropii de apă. Ca să se asigure ca nu e urmărit se opri la o coadă în faţa unei brutării şi numai după multă vreme ridică ochii spre fereastră, dar numai o clipă, în trecere, cum ar ti făcut cineva care ar fi vrut să vadă dacă n-a stat ploaia.

Uşa se deschise şi Niculescu intră. Era plin de apă pe haine şi sufla în mîini.

Se apropie de masă, apucă o lampă şi îşi trase un scaun mai aproape reluînd lucrul, fără să se mai uite la mecanic.

Acesta se întinse pe pat, căută cu degete oarbe pachetul de ţigări de la cap şi-i aruncă una lui Niculescu.

— Trage un fum şi taci din gură !

Celălalt nu spuse nimic. Se auzi frecarea chibritului şi, în aceeaşi muţenie, Mareş se trezi cu cutia uşoară aterizîndu-i pe piept. îşi aprinse şi el ţigara şi ascultă ploaia. Afară se întuneca tot mai mult, deşi era aproape unsprezece dimineaţa. Cerul coborîse jos de tot peste acoperişurile care fumegau. Aburii pluteau aproape şi aerul devenise înăbuşitor. în depărtare, prin fereastră se vedeau fumuri înălţîndu-sc drept în sus, nişte coIoane argintii, copaci nevăzuţi, iute destrămaţi de ploaie. Vocile trecătorilor se auzeau stins. Ceainicul nu mai bolborosea. Lemnele aruncate în soba de tuci se stinseseră de mult. îi era somn, s-ar fi ridicat şi ar fi privit piaţa, dar era ostenit, nu mai avea energie. Se auzi un ţiuit scurt şi pocnetul unui schimbător de unde. Mareş se obişnuise cu zgomotele acestea şi nu mai tresări. întrebă numai într-o doară :

-- Merge ? Merge ?

— Nu-i dau de cap. E un Blaupunkt...

— Luna asta ai scos ceva parale...

— Da, merge bine. Un prieten de-al meu care se ocupă tot cu radiofonia mi-a spus că pînă şi ţăranii au început să-şi repare rablele lor de aparte cu căşti...

— Cum vine asta ? Ce poţi să asculţi la un radio cu căşti ?

— Noaptea se aude foarte bine. Sînt posturi foarte puternice, cu o mică şmecherie, se face...

— E timpul radiofoniştilor şi al dentiştilor ! glumi. De fapt voia să uite convorbirea cu Dumitrana.

— Să ştii că aşa este. Apropo de vînzări. Ştii că madam Matilda, ghicitoarea de sub noi, de la etajul I, a început să se intereseze dacă nu-i cumpără cineva pianul...

— Are şi pian ?

— Oho, ce mai pian ! îi e frică de bombardamente.

— Ce-ţi spuneam ?

— Nici băcanul care-mi dă pîine fără mălai nu mai c optimist.

— Ei, cum ?

— Pînă acum vreo două luni îmi spunea că la primăvară o să-şi facă o casă cu prăvălie în faţă, undeva prin apropiere
— Şi ?
— Nu-şi mai face.
— De ce ?
— Cică a auzit de la cineva că or să înceapă bombardamentele şi aici, ca în Germania... Nu ţi-e frig ?
— Nu, vrei să închizi ferestrele ?
— L-aş închide. Nu-mi place ţîrîitul ăsta al ploii. Mă scoate din sărite. E o vreme să te împuşti. După masă o să cobor să caut o femeie. Dumneata n-ai nervi ?
Mareş rîse.
— De ce rîzi ?
— Pentru că oamenii ca noi s-au deprins de mult fără femei.
— Să ştii că nu-i bine de loc...
— Mie-mi spui ? Doar eu ţi-am recomandat să-ţi găseşti o logodnică. O femeie, pe vremea asta, e ca o prişniţă...
— Ştiu domnule. Te face să uiţi de cozi, de cartele, de război...
— Asta o spui numai cînd plouă ? Sper că n-ai să mă dai afară pe stradă.
— Nici vorbă de aşa ceva. Am să cobor, pur şi simplu, şi am să caut o femeie. M-am săturat să tot repar aparate de radio. Ah, acum mi-ar trebui ceva violent, o explozie. Am nevoie de un cutremur ca ăla din '40. Ştii ce mi s-a întîmplat atunci ? Eram cu fratele meu, dormeam în acelaşi pat. Am crezut la început că mă bate, că a înnebunit pe neaşteptate şi eram gata-gata să-i dau vreo două scatoalce. în casă se auzeau ţipete. Pe vremea aceea locuiam cu el şi cu părinţii. Cînd m-am dumirit, am văzut că-mi căzuse un tablou de pe perete drept în cap.
— Fratele dumitale e mai mic decît dumneata ?
— Da de unde, mai mare. îţi seamănă puţin. Doctor de cai. Vai de capul lui. Acum trebuie să fie undeva pe front.
Mareş nu mai spuse nimic. Celălalt tot mai vorbea.
— Cînd a murit tata, în '41, am şters-o la Bucureşti. Am găsit odaia asta. Plătesc o nimica toată, îmi convine. îi mai trimit şi mamei ceva bani acasă. Are o pensie mică.

Şi, dîndu-şi seama că celălalt nu e atent, se întoarse către piesele lui, zicînd cu necaz :
— Eu trăncănesc şi nici măcar nu m-asculţi. De fapt numai ploaia asta e de vină. Hotărît, după masă mă duc să-mi caut o femeie. Şi să ştii că treaba asta ţi-o recomand şi dumitale. Sintem bărbaţi în toată firea, ce dracu...
Mareş nu-l auzea. Aţipise cu un zîmbet de mulţumire pe chip. Niculescu îl privi o clipă şi apoi dădu din umeri :
— Dracu să te ia de om ursuz, te priveşte ce o să faci...
Şi-şi văzu mai departe de treabă.

3

— Ziarele de astăzi, spuse studentul, şi aruncă pe pat un sul de hîrtie umezită de ninsoare.
Nu dechisese încă ferestrele, ridicase numai perdeaua neagră de camuflaj şi deodată lumina invadase odaia întunecată şi umedă. Afară, soarele strălucea peste casele acoperite de zăpadă. Mareş deschise ochii şi zări tavanul afumat sub care se legănau plasele strălucitoare de păianjen.
— Ceva nou ? mormăi, căscînd.
Niculescu deschise geamurile, de pe ramele cărora căzu puţin chit. De afară pătrunse aerul dulce al unei zile de iarnă blîndă. Cu o seară înainte oraşul fusese cenuşiu, murdar, cu acoperişurile năpădite de o mîzgă violetă. Acum, o coajă pură şi lucioasă căzuse peste suprafeţele de tablă, făcîndu-le să strălucească.
— Vinde şi Herghelegiu, spuse studentul, ca şi cînd ar fi anunţat căderea Bastiliei.
— Care Herghelegiu ? întrebă mecanicul, încă toropit de căldura neaşteptată.
— Herghelegiu. *La omul de fier,* magazin de fierărie etc...
— Aha.
— Frontul pîrîie din toate ţîţînele. Citeşte ! Bombardamente la Hanovra, bombardamente la Berlin. Ţi-e mai mare dragul să deschizi un ziar.

Hîrtia umezită mirosea frumos a cerneală de tipărit. Mareş citi comunicatul Marelui Stat Major român, pe urmă trecu la ştirile agenţiei DNA. Niculescu vîrî cîteva surcele în solia de tuci. în curînd se auzi foşnetul focului.

— Un ceai ? O cafea la domnu ?

— Ai bani ? întrebă din pat celălalt.

— Ba bine că nu. „Afacerile" merg de minune. încă un an de război şi n-am să am unde să ţin gologanii.

Studentul era vesel fără vreun motiv special. Poate îi plăcea şi lui aerul acestei dimineţi pure. Schimbă apa din ceainic şi privi covorul ros de pe jos.

— încă puţin şi o să ne scoată Serviciul Sanitar din casă. Mă mir că nu avem insecte.

— La asta mă gîndeam şi eu.

— Ce spui de ultimele bătălii ?

— Asta tot „Generalul Iarnă" se numeşte ?

Studentul rîse ca la operă, pe note, suflînd în focul abia aţîţat.

— Băcanul meu, care e un fel de barometru, mi-a spus că nemţii mai au o singură speranţă...

— Care ?

— Armele secrete.

— Păi de cînd tot vorbesc de ele...

— Crede că de fapt e vorba de un moment psihologic. Niculescu se opri în mijlocul odăii.

— Tot nu mi-ai spus : cafea, ceai ?

— Cafea. Mă doare capul de atîta şedere.

— Să ştii că am cumpărat şi nişte rachiu. Ţi-am spus, am bani.

— Bine, să-mi faci o notă de decontare. Cît îmi ceri chirie ? Nici nu te-am întrebat.

Celălalt fluieră a pagubă :

— Haida-de !

— Vorbesc foarte serios.

— Ştiu. Nu mi-ai spus ce-ai învîrtit pînă acum. După primele bănuieli pari să fi fost contabil.

Mareş se ridică într-un cot şi spuse încet, cu nasul tot în ziare :

— Rentier. Poftim, nu mai scot un cuvînt despre luptele din Nord. Acolo le merge cel mai rău.

— Sigur că nu mai scot o vorbă ! Ce-s proşti ? !

Şi după o secundă, privindu-l cu şiretenie :

— Nu pari un om oarecare...

— Dacă îţi place s-o crezi, n-ai decît. Ce-ai vrea să-ţi spun ? Că am descoperit America ?

— Bine, dacă nu vrei să vorbeşti, nu vorbi... în trei minute cafeaua va fi gata. O să aibă un gust vag. Cafea Garofiţa, ce zici ce nume tîmpit pentru o cafea surogat ?

Celălalt nu-i răspunse.

— Bine, bine, îl ameninţă studentul. îţi merge în felul ăsta pînă am să declar greva tăcerii. Să ştii că nu-i de loc plăcut să stai în aceeaşi odaie cu un mut. E ca şi cînd te-ai hotărî să locuieşti într-un cavou.

— Cînd termini cu pălăvrăgeala şi ai să-mi dai şi cafeaua promisă poţi să vii să jucăm şah...

— Te-ai şters pe bot de şah, nu mai joc cu dumneata pînă nu te umanizezi.

— Ai mult de lucru ?

— Am adus încă o Philetta. Trebuie să fie gata mîine. Dar o partidă tot am să te fac. Să nu spui că sînt al dracului.

Mareş îl privi şi rîse.

— Iar s-a furat o sumă mare de bani de la Banca României.

— Asta ce mai înseamnă, ia spune-mi şi mie...

— Nimic. Viaţa e aceeaşi în timp de război şi în timp de pace. Poftim. O sinucidere. Unul care s-a întors de pe front şi şi-a găsit nevasta cu altul. Mai vrei să ştii ceva ? S-au luat măsuri ca să nu se mai danseze deşănţat în localurile de petrecere...

— Asanare morală la spartul tîrgului ! Nu-i caraghios ?

— Poftim : majorarea impozitelor pentru restanţieri...

— Asta se traduce cam aşa : iar nu sînt bani şi ne trebuiesc pentru armament. Plăteşte, domnule cetăţean !

Mareş îşi aduse aminte de ceva :

— Nu te-am întrebat. Casa asta nu are proprietar ?

— Ba da, dar nici pînă astăzi nu ştiu cum arată. Chiria o depun la percepţie. Dar de ce mă întrebi ?

— E foarte curios că în afară de doi sau trei musafiri neaşteptaţi, pe care n-ai ştiut cum să-i scoţi mai repede pe scări, de cînei stau cu aici nu te-a mai deranjat nimeni...

— E simplu. N-am prieteni. Cu clienţii mei m-am descurcat înainte de a veni dumneata. Am fost înştiinţat şi am restituit aparatele reparate. Firmă n-am. Lucrez numai la cunoscuţi şi la prietenii cunoscuţilor. Celor mai mulţi le-am spus că m-am mutat şi că nu-i pot primi pentru că stau cu toată familia grămadă. După cum vezi, conspiraţia e perfectă. Să n-ai nici o grijă. Dumitrana ţi-a pregătit al doilea refugiu. Nu se lasă nimic la întîmplare. Poftim cafeaua. Vezi să nu-ţi arzi buzele, or îţi place s-o bei fierbinte ?

— Nu, rece de tot. Las-o pe masă, o s-o iau mai încolo.

— Eşti nervos, ca şi mine...

Se auzi o bătaie în uşă, o bătaie nu tare, nu insistentă. Niculescu făcu loc Inei.

— Bună dimineaţa, spuse aceasta.

Avea obrazul roşu de gerul uşor de afară, şi cum ajunse înăuntru îşi scutură capul, ca şi cînd ar fi avut fulgi de zăpadă pe broboada care i-1 acoperise pînă atunci. Părul umezit îi cădea pe frunte. Călca bărbăteşte aproape. Se apropie de Mareş. Mecanicul nu o recunoscuse de la început, dar cînd lumina dimineţii însorite îi căzu pe obraz, se miră bucuros :

— Bună dimineaţa. Tu erai ?

— Cum de nu te-am auzit urcînd, zise şi studentul în acelaşi timp. Am o ureche muzicală...

—• Şoşonii sînt de vină !

Femeia se aşeză pe marginea patului, pentru că toate scaunele erau acoperite cu haine.

— Vă cunoaşteţi, nu-i aşa ? mai întrebă Niculescu şi îşi văzu de Treaba, adică se îndreptă spre chiuvetă şi aruncă resturile cafelei abia făcute, un zaţ negru-cafeniu care murdări cupa de email, umpîînd după aceea din nou ceainicul cu apă.

— Cum să nu, zise mecanicul, privind plapuma roasă care-1 acoperea. Dacă ştiam că ai să vii, mă îmbrăcam, adăugă către femeie.

— Nu-i nimic, îi răspunse ea şi îşi scoase paltonul încă umezit.

Rămase într-o rochie de stofă cu guler îngust, strînsă pe trupul mic. în mînă mai ţinea încă o plasă plină cu pachete, pe care nu ştia unde s-o aşeze.

— *Ajutorul roşu !* exclamă Niculescu zărind plasa.

— Nu te-aude cineva ? întrebă femeia.

— Cine s-aude ? Aici sîntem la *cucurigu,* poate nu ştii, dar am să-ţi amintesc eu : sunetele se propagă de jos în sus...

— Haide-haide, iar vorbeşti mult, cum îl rabzi ? îl întrebă pe Mareş.

— N-am ce face...

Studentul înşiră pe masă pachetele.

— Şuncă de Praga, se aprobă, muşchi afumat, se aprobă... Ia te uită, asta ce mai e ? Garf ? Spune-mi, tu şi cu bărbatu-tău aţi dat vreo lovitură ?

Ina nu-1 mai asculta. Se întoarse spre mecanic şi-l întrebă :

— Aţi mîncat ?

— Eu am băut o cafea şi el se pregătea să-şi facă un ceai.

— Am picat bine atunci. Cum te simţi prizonier ?

Femeia rîse încetişor, într-un fel cunoscut. Părea tot tînără ca altădată. Poate şi din pricina obrazului rumenit de frig. Acum îşi potrivea părul umezit, căzut pe frunte cu un gest reflex, simţindu-se privită. Mareş se uită în altă parte, încurcat puţin de asta.

— Aş vrea să umblu puţin.

— Nu e timp de umblat...

— Razii militare ? întrebă studentul atent deodată.

— Da. Mai ales în punctul ăsta aglomerat.

— Atunci am să mai rabd.

Tăcură toţi trei ascultînd cum se topea zăpada pe acoperişuri.

— Auziţi, zise Niculescu. Nici n-am apucat bine să ne bucurăm de ea şi se duce. La prînz, Griviţa o s-arate ca un canal veneţian.

Ina se ridicase în picioare şi căuta ceva cu privirea. Se vedea bine că mai fusese aici.

— Unde-i mătura ? întrebă contrariată că nu o găsise unde o lăsase ultima oară.

— Am scos-o pe balcon, spuse studentul, mestecînd încă gînditor o bucată de şuncă. Şi după aceea se scuză către Mareş : De cînd a venit ea ultima oară, praful sacru al acestei odăi nu s-a mai ridicat deasupra capului meu...

— Tot aiurit ai rămas, zise femeia. Hei, Mareş, ridică-te clin pat şi ieşi pe balcon cu el, că am treabă...

Şi î-l arătă pe Niculescu. Acesta începu să strîngă hainele de pe scaune. Cînd termină se întoarse cu un aer disperat :

— Ina, se rugă, Ina, ştii ce o să se întâmple ? Am să încurc piesele aparatelor de radio şi clienţii mei mă vor deferi justiţiei. Umblă cu milă în sîrmuliţele astea...

Femeia nu-l ascultă, deschise uşiţa care dădea spre balcon şi căută mătura. Mareş o rugă să rămînă cîteva clipe acolo pentru ca să se îmbrace. Niculescu îşi adună piesele în mijlocul mesei, continuînd să se roage :

— Numai de locul ăsta n-ai să te atingi, nu-i aşa ?

Ieşiră după acea amîndoi pe platforma îngustă de beton pe care se adunase un strat subţire de zăpadă. Femeia îi lăsă singuri, întorcîndu-se în odaie.

— Tocmai îi spuneam azi — ezită o clipă — chiriaşului meu că dacă mai stăm în murdăria asta vom fi aruncaţi în stradă de Serviciul Sanitar...

— Şi ? întrebă Ina de dincolo.

— Nici el nu suferă murdăria, şi, dacă vrei să ştii, nici eu, dar ce să fac ? N-am timp. Pe urmă, o femeie e mai îndemînatică...

Mareş îl întrerupse fără să ţină seama de necazul lui mut :

— Ce face Tereza ?

— N-am văzut-o de multă vreme, îi răspunse femeia.

Acoperişurile începuseră să fumege la căldura soarelui. Oraşul se vedea jos, printr-o perdea de aburi uşori şi străvezii. Se auzeau burlanele zuruind şi pe trotuar cădeau picături grele de apă. Prin uşiţa deschisă şi prin ferestre ieşea un nor gros de praf.

— Vor crede că a luat foc, spuse Niculescu privind odaia.

— Cine ?

— Vecinii...

— De ce ?

— Nu vezi ce praf...

— A...

Mareş se uită în stradă. Negustorii ieşiseră în uşile prăvăliilor şi stăteau înţepeniţi, cu mîinile la spate, privind soarele. Pe pavajul murdar şi strălucitor trecuseră cai şi camioane. în margini rămăseseră dîre negre de zăpadă. Bustul doctorului Botescu era umezit pe o parte şi părea făcut din două bucăţi de piatră. Deasupra prăvăliilor se rotea un stol de ciori, croncănind şi umplînd locul de larmă. Galeriile scunde ale prăvăliilor amplificau strigătele care se pierdeau în aerul strălucitor.

— Pot să-ţi scutur şi cărţile ? întrebă dinăuntru lua.

— Una cîte una, încuviinţă Niculescu cam cu spaimă. Ştiu ca n-ai să le pui la locul lor, de unde o să le iei, dar o să te blestem abia cînd o să-mi trebuiască vreuna şi n-am s-o găsesc cu ochii închişi...

— Bine, bine...

Studentul voise să intre înăuntru, dar renunţase în cele din urmă, oprit de norul cenuşiu, dus de curent spre acoperişurile aflate mai jos.

— Puteţi să intraţi, zise în cele din urmă femeia.

în odaie era praf, dar aerul se schimbase. în mai puţin de un sfert de ceas Ina ridicase covorul, măturase şi scuturase raftul de cărţi. Masa era mutată de la locul ei. Studentul îşi căută piesele răvăşite, cu o disperare fără cuvinte. Pachetele cu mîncare fuseseră acoperite cu hîrtie şi ceainicul sforăia vesel.

— Iei cu noi o gustare ? întrebă gazda.

— Nu e timp. Vă las...

îşi aşezase iar broboada pe cap. Acum părea obosită. Părul i se uscase şi roşeaţa din obraz îi dispăruse. Avea cearcăne şi o paloare care-i stătea bine. îşi îmbrăcă paltonul şi se încheie absent la nasturi. în uşă, îşi aduse aminte de ceva, se opri şi-i spuse lui Mareş :

— La revedere. A, era să uit în chestiunea de la Tîrgovişte mai trebuie aşteptat.

Niculescu o întrebă comic :

— Pot să-ţi sărut mîna pentru cele ce ne-ai adus şi să te rog să mai vii pe la noi ?

— Nu te opreşte nimeni.

îi întinse mîna, ridicînd palma pînă la înălţimea buzelor lui. „Ti foarte stîngace totuşi, dar sttngăcia îi stă bine", gîndi Mareş, aproape îngrijorat. După aceea ieşi. în odaie rămase un miros de săpun şi haine femeieşti. Niculescu îşi turnă ceaiul într-o cană ştirbă.

— Nu mănînci din bunătăţile astea ? întrebă.

— Nu mi-e foame,

— Nici puţin garf ?

— Nici.

— Nici puţină şuncă de Praga ?

— N-auzi că nu mi-e foame ?

— Nu te-ai săturat de cartofi ? De cînd stai cu mine am consumat un vagon amîndoi...

— Eşti sîcîitor cîteodată.

Celălalt îl privi. Dădu din umeri, sorbi cu grijă din ceai şi desfăcu iar pachetele.

— Crezi că mai e praf aici şi-o să se aşeze pe bunătăţile astea ?

Mareş nu-i răspunse.

— Ţi-ar trebui totuşi o femeie, constată rece studentul, repausul prelungit te face nervos. Şi, după o pauză scurtă, schimbă vorba : Uite ce curat a făcut ! Pariez că mîine pe vremea asta odaia o să arate la fel ca înainte de a fi venit Ina. Tot nu mi-ai spus : ce-ai învîrtit în viaţa dumitale ?

-'- Te interesează atît de mult ?

— E bine să ştii cu cine înnoptezi...

— Ei, dac-o iei aşa, am să-ţi spun...

— Poţi să-mi povesteşti în timp ce eu mănînc şi jucăm şah. Uite tabla. Hai să stăm amîndoi pe pat. E mai comod. Eu voi înfuleca şi dumneata o să mă faci mat. Teribil îmi place să mestec şi să joc şah. Spiritul meu se odihneşte...

Aduse tabla de şah, tocită pe margini, şi piesele aproape decolorate de vechime. Negrului îi lipsea o tură înlocuită cu o monedă de doi lei care era plimbată cu degetul pe cartonul spart pe alocuri.

— începem ?

Sorbea rar din ceaşca de ceai şi îşi tăiase cîteva felii de pîine peste care aşternuse două bucăţi de şuncă de Praga.

— Ar fi trebuit să-i mulţumesc mai călduros pentru bunătăţile astea.

— I-ai sărutat mîna, ajunge.

— Oi fi gelos ? Femeilor le place să le săruţi mîna.

— De ce oare ?

— Uite, începi să semeni a om...

— Nu mi-ai răspuns.

— Domnule, sînt slabe şi vor să creadă că li te supui. Dumneata ce crezi ?

— Ştiu eu ce să zic ? Mă întrebai ce-am făcut ? Sînt mecanic...

— Fii atent, am să-ţi iau nebunul...

— Joci foarte bine în dimineaţa asta...

— Ţi-am spus, cînd mănînc, gîndesc mai bine. Am dus-o greu totdeauna şi asta se simte. Cele mai mari prostii le fac cînd n-am mîncat destul...

Lumina strălucitoare de afară se întunecă.

— Se schimbă vremea, spuse Niculescu. Iar o să ningă !

Prin fereastra deschisă intra un vînt rece care le îngheţă mîinile.

— Vrei să închid ? întrebă Niculescu.

— Nu. E mai bine aşa. Cînd o să fie prea rece, o să mai băgăm două lemne pe ioc.

— E-n regulă ! Atenţie la tură !

în odaie mai stăruia un parfum vag.

— O cunoşti de mult pe Ina ? Mi se pare că te-am mai întrebat.

— De ce eşti curios ?

— Pentru că eu am fost aproape îndrăgostit într-o vreme de ea.

— Nu mai spune !

— Da, făcu studentul, curios. Anul trecut venea aici foarte des. O femeie ca ea mi-ar trebui. E iute, spirt !

— E adevărat. Dumitrana a ştiut sa aleagă.

— Ce face ?

— Era infirmieră la un dispensar. Mi se pare că mai este şi acum.

— Deci o cunoşti de mult.

— Da. Şah !

— Aha, să ştii că dacă mă baţi nu-ţi mai dau de mîncare azi la prînz.

— Nu-i nevoie să-mi dai de mîncare. Ştiu de unde să iau ce-mi trebuie şi pot să-mi prăjesc şi singur cartofii.

— Cîteodată nu eşti chiar atît de antipatic.

— Nici dumneata. Am început să ne obişnuim unul cu altul.

— Şi eu cred la fel.

— Cînd eram mai tînăr se spunea despre mine că sînt un om foarte vesel. Cred că şi acum mai mi-a rămas ceva din veselia aceea veche, dar ce să fac ? Nu poţi să te bucuri oricînd...

Niculescu tăcea. Privi chipul celuilalt, gura subţire a lui Mareş şi obrazul palid, pe care nu se citea nimic decît o împietrire rece.

— Dumneata eşti un veteran şi eu îţi vorbesc ca unui tînăr de vîrsta mea.

"— Nu sînt atît de bătrîn cît crezi. Oamenii nu se schimbă prea mult cu trecerea anilor, devin numai mai tăcuţi, asta-i diferenţa dintre noi doi. Haide, mută, cred că ai să pierzi...

Prin fereastră intră iar lumina soarelui. Burlanele sobei lipite cu hîrtie străluciră o clipă. Zăpada subţire de pe acoperişuri se topise. Nu se mai auzea decît larma stinsă a străzii cu care Mareş se obişnuise.

— Azi ai fost de înţeles, reluă Niculescu, lăsîndu-şi cana ştirbă pe un raft.

— Crezi ?

— Da. Soarele ăsta e de vină şi poate şi faptul că a venit Ina. Nici n-ai idee ce înseamnă să vezi un om nou după atîta şedere. Eu ştiu. Cînd am stat în spital îmi venea să fug după două luni.

— Dar ce-ai avut ?

— O porcărie cu inima mea. Slăbise de tot. Acum bate bine. Cum îţi spuneam, nu e chiar atît de uşor să mă auzi numai pe mine. Eu mai dispar, mai stau de vorbă cu clienţii mei, cîteodată mă duc şi la cinema.

— Mi-e teamă că n-am să mai rabd multă vreme. De fapt, ar trebui să mă mişc puţin. Poate într-o seară. E mai puţin periculos.

— Trebuie să ocoleşti gara. Acolo sînt controale mai multe, îi caută pe militari. Dar pe străzile astea din spatele hotelurilor nu trece nici dracu...

— Crezi că nu sînt patrule ?

— Chiar dacă sînt, poţi să dispari uşor. E o beznă !

— N-aş vrea să fac vreo prostie.

— Cum crezi !

— Bine, o să mă mai gîndesc. Şah !

— Mă încolţeşti !

— Eşti distrat. Dumneata joci mai bine decît mine.

Mareş se rezemă de raftul de cărţi şi îşi aminti că tresărise la despărţirea de Ina. Palma femeii era umezită puţin, avea o mînă mică şi albă, cu degete lungi. Pe unul din ele purta o verighetă subţire de aur, sub care se afla săpat în metal numele soţului ei. îi fu ruşine de emoţia lui, ce-i aducea aminte de o alta mai veche, vru să nu se mai gîndească la lucrul acesta şi începu să joace din ce în ce mai prost, spre mirarea lui Niculescu, care nu înţelegea nimic.

Se auzi frîna unei maşini şi apoi alunecarea unor cauciucuri pe un strat subţire de gheaţă, o derapare şuierătoare. Mareş se trezi asudînd dintr-o dată. Era încă destul de cald. în soba de tuci mai ardeau cîţiva tăciuni. Pîlpîirea şovăitoare a focului moale arunca pe tavan un reflex purpuriu. Mecanicul se ridică în coate şi ascultă. Lîngă el, Niculescu dormea netulburat, îl împinse uşor cu cotul.

— Ce-i ? tresări acesta.

— Ascultă.

Sub ei, în gang, se auzeau bocancii unor oameni grăbiţi. Cineva spunea cu glas tare :

— Aici e 273^

— Poliţia ! făcu Niculescu şi în aceeaşi secundă fu în mijlocul odăii. Nu aprinde lumina. Ştii să te îmbraci foarte repede ?

Mareş întinse mîna şi găsi grămada de haine aşezată lîngă pat. Studentul se apropie cu paşi uşori de uşă şi o deschise trăgînd cu urechea.

— Ai trei secunde, îi mai spuse. Te îmbraci pe balcon, încălţămintea mai întîi. Eu am să-i ţin de vorbă.

Se întoarse şi deschise încet fereastra, privind în stradă. Sub ei, în faţa intrării de beton, se afla un automobil mare, negru. în jurul lui se învîrtea un bărbat care fuma. Mecanicul era aproape gata.

— De ce dracu nu urcă ? se miră cu acelaşi glas abia auzit Niculescu şi se apropie iar de uşă.

Mareş ieşi pe balconul îngust. Uşiţa scîrţîi. După aceea nu se mai auziră decît vocile celor de jos. „Ocupă ieşirile", gîndi mecanicul. Era numai în cămaşă şi în pantaloni. Haina şi-o îmbrăcă fără grabă, complet liniştit, privind curţile aflate undeva foarte jos, la picioarele sale. Acoperişurile luceau în bătaia lunii. Se auzea îngheţul de noapte, un pîrîit uşor, prelung, cum ai sparge un geam pe care ai aşezat o hîrtie umezită, ca să nu facă zgomot. Coroanele copacilor aveau o crustă lucioasă şi păreau înveliţi în poleială. Urmă o bătaie într-o uşă, o bătaie apăsată, nefirească. „Caută pe portar, dar aici n-au să găsească nici un portar", îşi spuse Mareş. Ţinea încă

în mînă raglanul lui vechi şi nu-l îmbrăcă. Trebuia să sară pe acoperişul vecin, fără să facă vreun zgomot. Tabla părea alunecoasă şi lumina asta a lunii îl scotea din sărite. Agenţii se aflau desigur în curţile vecine. Poate îl aşteptau în stradela care dădea spre piaţa pustie, pe unde ar fi trebuit să fugă. Şi unde să te duci acum ? Făcu paltonul ghem şi vru să-l arunce pe acoperişul aflat sub el. în clipa aceea pe suprafaţa de piatră a curţii interioare luci lumina unei ferestre, dincolo de care se aprinseseră becurile.

— Domnul Weiner ? întrebă cineva.

Mareş nu mai auzi restul. Urmă un bufnet, apoi un strigăt înăbuşit şi iar paşii aceia greoi, alergînd sub gang,

— Linişte ! porunci cineva.

Niculescu deschise uşa şi îl apucă de umăr.

— Rămîi ! Nu ne caută pe noi. Cine ştie ce dracu s-a întîmplat cu dentistul... Mă miram de ce nu urcă pînă la noi. Oricum, stai aici pînă se termină comedia.

Zgomotul deşteptase toţi locatarii. în gang, la celelalte geamuri, se aprinseseră becurile. Se auziră iar glasurile cîtorva bărbaţi. Cineva repeta, iritat:

— Intră înăuntru !

— Ce-a făcut ? Ce-a făcut ? întreba un glas de femeie.

— Asta-i ghicitoarea, spuse încet studentul. Fac percheziţie. Ah, cît durează ! De ce dracu l-au dibuit tocmai pe Weiner ? Părea un om aşezat...

— Cine ştie !

— Nu ţi-e frig ? îmbracă paltonul. încă o secundă şi zburai în vid.

De jos nu se mai auzea nimic.

— îmi pare rău de săracul Weiner, dar asta înseamnă că de noi habar n-au, nu crezi ?

— Cine ştie...

Trecu cîtva timp. Pe urmă se auzi iar glasul ghicitoarei, care spunea tare cuiva :

— îl duc.

— Gura ! porunci o voce de bărbat.

Paşi greoi bocăniră în gang. Niculescu părăsi platforma îngustă de beton şi se apropie de fereastră. Privi de acolo cum îl urcau pe dentist în maşina neagră. După cîteva clipe se auzi motorul şi se făcu deodată linişte. Studentul aprinse becul din tavan şi se priviră.

— Ţi-a plăcut ?

— Nu mi-a plăcut.

— Nici mie.

Niculescu căută o sticlă de rachiu, pusă bine într-un raft, şi turnă un strat măricel pe fundul ceştii din care bea de obicei ceaiul. I-o întinse celuilalt :

— Ia !

Mareş bău fără să clipească. Rachiul i se lăsă numaidecît în genunchi, ameţindu-l puţin.

Studentul îşi turnă şi lui un strat de alcool. După ce bău se scutură cu silă.

— Mai dormi dacă poţi ! zise. Dumitale ţi-o conveni, ca eşti obişnuit cu chestiuni din astea, dar mie ? Credeam că-i mai uşor, în definitiv, de multă vreme mă tot aşteptam să mă ia într-o noapte. îmi şi închipuiam pînă acum cum o să mă port, ce o să le spun vizitatorilor mei, dar cînd e vorba să fie de-adevărat, brrr ! Simţeam un gol în stomac şi cred că m-aş fi bîlbîit al dracului.

— Ţi-a fost frică ?

— Ba bine că nu !

— Şi mie. Deşi, aşa cum ai spus, am mai păţit-o...

Aruncă paltonul pe un scaun şi începu să se dezbrace încet.

— Crezi că se mai întorc ?

— Nu cred.

— Atunci ar fi bine să ne întindem puţin. Ai uitat fereastra deschisă.

— Vrei s-o închid ?

— Nu. Lasă să intre aerul. Parcă-i primăvară. Şi luna asta !

Priviră discul argintiu alunecînd deasupra acoperişurilor.

— Straşnică noapte ! Să te plimbi acum cu o femeie pe care o iubeşti...

Căută pachetul de ţigări şi întrebă :

— Nu vrei să stingem lumina, să lăsăm numai fereastra deschisă şi să ne amintim de lucruri frumoase ?

— Ba da.

Cînd rămase numai în pijama, mecanicul spuse gînditor :

— Cum ne pierdem capul !

Celălalt răsucise comutatorul şi în odaia joasă plutea vălul sticlos al lunii. Se auzi frecarea chibritului şi, o clipă, lîngă

obrazul studentului pîlpîi o flăcăruie roşie. Mareş îşi aprinse şi el o ţigară. în curînd camera se umplu de un fum verde.

— Tot nu înţeleg de ce l-au luat pe dentist...

— Cine ştie ? Poate un denunţ, poate iar îi strînge pe evrei...

— Şi noi fumăm liniştiţi !

— Aşa-i la război !

— M-am plictisit. Daţi-mi o puşcă, un pistol-automat şi spuneţi-mi să ies în stradă...

Mareş îl privi.

— Uşor, tinere, uşor. Iar te pripeşti...

— Nu ştiu ce fel de nervi ai. Parcă ai vrea ca totul să ţină o mie de ani...

— N-o sa ţină, ştii bine.

— Şi pînă atunci, ce să facem ?

— Să jucăm şah...

— Nu joc noaptea şah.

— Atunci să ne culcăm.

— Nu, nu pot să dorm încă, ar fi mai bine să vorbim.

— Despre ce să vorbim ?

— Ştiu eu despre ce să vorbim ? Despre orice, numai să vorbim...

— Crede-mă, cel mai bun lucru pe care-1 avem de făcut este să ne culcăm.

— Bine, cum vrei...

Niculescu aruncă ţigara încă aprinsă pe fereastră şi se lungi lîngă el. Mareş fuma privind tavanul, pe care mai juca lumina purpurie a focului ostenit.

— Cînd ai intrat în partid ? îl întrebă pe student.

— Acum doi ani. Dumitrana mă cunoştea bine.

— Da, are încredere în dumneata.

Niculescu rîse încet.

— De ce rîzi ?

Celălalt nu-i răspunse numaidecît. După un timp îl înghionti cu prietenie :

— Dacă n-am fi atît de bănuitori, am fi cu toţii morţi demult. Noapte bună.

Dar nu adormi. Rămase cu mîinile sub cap, aşteptînd ca celălalt să aţipească.

— La ce te gîndeşti ? întrebă în cele din urmă Niculescu, simţindu-1 treaz.

— La o mulţime de lucruri. Noaptea riu este un bun sfătuitor, cum se spune.

— Crezi ?

— Sînt sigur...

— Ştiu că ai fost închis...

Studentul se ridicase în coate şi îl privea atent.

— Şi cum e ?

Mareş rîse încet, moale, aproape fără energie.

— Ce-ai vrea să-ţi spun ? Nu ştiu nici eu prea bine. închisoarea este o mare şcoală. Acolo se văd oamenii cum se văd plămînii la radiografie. Suferinţa îi despoaie şi-i arată celorlalţi goi, cum sînt într-adevăr făcuţi.

— Mai fumăm cîte-o ţigară ?

— Da, tot nu putem să dormim.

— Bine, ţine colea, stai să mai aruncăm şi un lemn iii sobă. ,

Se ridică, aprinse un chibrit, aţîţă focul şi abia cînd auzi troznetul vesel al surcelelor se reaşeză la locul său, trăgînd din ţigară.

— Te ascult...

— Nu ştiu să povestesc prea bine. Nici nu vorbesc atît de mult...

— Da, am auzit. Dumitrana, care ţi-a pregătit adăpostul, mi-a spus că eşti cam mut... Nu te superi, nu-i aşa ?

— De ce să mă supăr ?

Rîse iar. Focul mic al ţigării îi lumină chipul.

— Am auzit că pe comunişti îi izolează cum intră în închisoare...

— Da, le e frică. Zidurile nu le mai dau siguranţă. Frica s-a cuibărit pînă şi în cancelariile comandanţilor. Cu ani în urmă, prin '34, '35, erau mai siguri, mai liniştiţi. Simţeau că au timpul cu ei. Acum e altceva. Se răstesc la tine, dar simţi că le inspiri teamă. Umilirile sînt aceleaşi. Tot comuniştii cară *tunul...*

— Ce-i ăla *tun ?*

— A da un tun înseamnă a desfunda closetele. E de fapt o treabă pentru borfaşi, dar mîndria noastră nu le convenea. Şi atunci ne sileau să facem cele mai josnice munci. Din '42 comuniştii au fost puşi iar în lanţuri. Numai după marea

I

greva din '33 au făcut aşa. Pentru ei sîntem nişte fiare, înţelegi ?

— înţeleg.

— Păduchii şi murdăria nu le-au ajutat prea mult. Nici execuţiile de miercurea şi vinerea. A, să stai dincolo de_ un zid gros de un metru şi jumătate şi să auzi paşii condamnaţilor pe coridor. Nimic nu e mai înfiorător decît tîrîrea lanţurilor pe ultimul drum. Eşti mai tînăr, nu ai de unde să ştii cum pierzi orice înţelegere pentru anumiţi oameni. Uneori credeam că aceşti călăi sînt numai nişte rătăciţi, dar cînd îi vezi, cum i-am văzut eu, atunci într-adevăr simţi nevoia să ieşi în stradă...

Mareş strivi ţigara şi o aruncă într-o scrumieră.

— O să dau foc casei.

— Ba să n-o faci, că ar fi păcat.

— Bine, linişteşte-te...

Mareş tăcu. în odaie se simţi un uşor miros de fum.

— De ce se poartă atît de rău cu noi ?

— Frica, tinere. Ea e un microb care aduce victime mai multe decît gripa spaniolă. Odată, în semn de protest, am declarat cu toţii greva setei...

Niculescu se lovi uşor cu palma peste frunte.

— Există şi o grevă a setei ? Ştiam numai cîte ceva despre greva foamei...

— Da, există şi o grevă a setei, care are rezultate imediate.

— Şi cum este într-un caz, şi cum este în altul ?

— Pare greu, dar cu voinţă merge. Greva foamei am făcut-o, pentru prima oară, cu ani în urmă, cînd au asprit regimul. Primele douăzeci şi patru de ore sînt mai grele. Corpul iese din obişnuinţa alimentării şi simţi că ţi se întoarce stomacul pe dos. Pe urmă te hrăneşti din ţesut. Dormi sporadic, ai visuri ciudate. Parcă tot stai la masă şi consumi nişte feluri nemaipomenite. Parcă bei apă multă şi simţi pe creier un fel de bilă de plumb care te apasă. Paznicii rîd la început de tine şi îţi aduc în celulă mîncăruri mirositoare, îţi lasă gura apă.

— Şi ce faci ?

— Cum ţi-e sufletul de tare. La început pare să învingă laşitatea stomacului, dar conştiinţa e mai puternică. Toţi ceilalţi, comuniştii şi deţinuţii de drept comun, au aflat : cutare a declarat greva foamei. Nu poţi să le înşeli aşteptările... Trece o zi, încă una, devii uşor ca un fulg, nu mai simţi foamea. După o săptămînă pulsul îţî scade şi inima abia mai bate. Mă gîndeam că aveam douăzeci şi cinci de ani şi că va mai fi nevoie de mine, dar nici să trăieşti ruşinos nu poţi... Unul a ţinut-o 56 de zile... Eu numai 32. Cu puţină stricnina m-am refăcut...

Niculescu tăcea. Pe tavan jucau umbre mici gălbui. Focul se stingea încet-încet.

— Ei, te-am speriat puţin, haide mai bine să ne culcăm. E tîrziu...

— Cum vrei ! Ce crezi că a făcut Weiner ?

— Ştiu eu ?

— Multă lume n-are linişte acum...

— Nu e timp de stat liniştit. Cine stă liniştit e împăcat cu mizeria lui proprie şi nu e bine de loc...

— Noapte bună...

— Noapte bun.

— Vezi să nu visezi la noapte ceva urît după cele auzite.

— Nici o grijă. Am şi eu poveştile mele de groază, mai e vreme să ţi le spun...

Cu o zi înainte, se treziseră cu nenea *Dobre-nunţi-botezuri* în mica mansardă a studentului.

— Gata bagajele ? întrebase tipograful. Mîine la trenul de Tîrgovişte, de la 6 dimineaţa, Dumitrana are treabă cu amîndoi...

— Merg şi eu ? se mirase Niculescu.

— Doar n-ai scutire medicală ! glumise bătrînul. Plecaţi pe nnd. Tu, Mareş, care cunoşti mai bine locurile, ar fi bine să iei trenul de la pod, de la Basarab, cînd intră garnitura în staţie. S-au înteţit controalele. Cînd ajungeţi la destinaţie, vă daţi jos, nu vă cunoaşteţi, nici pe drum, nici în gară, şi vă intîlniţi toţi trei pe Calea Domnească la cel mai mare restaurant, cum dracu-i zice ?

— Găsim noi, tăiase scurt Niculescu, încîntat că pornea la o treabă ca asta.

— Restul vă spune Dumitrana la fața locului...

Drumul avusese loc în condiții bune. Nici un control al organelor militare, nici o oprire fără program, de altfel actele lui *Dobre-nunți-botezuri* erau atît de bine întocmite, încît numai șeful Siguranței în persoană ar fi fost în stare să descopere dacă era vorba sau nu de vreun fals, şi asta cu multe îndoieli.

Acum şedeau toți trei la o masă, în fața unei sticle de vin scump, mîncaseră bine, ca să aibă aerul unor clienți cu stare şi aşteptau să se facă ora 16.

— De ce tocmai ora 4 ? întrebase, curios studentul.

— O să vezi, ai răbdare, îl liniştise Dumitrana privindu-şi ceasul.

Plătiseră, erau la cafele. Localul părea pustiu. Nimeni nu ocupa cele cîteva mese, aşezate între stîlpii de susținere a unui lung salon. Afară era zloată şi frig, în provincie la ora asta se dormea.

înțelegerea era simplă. La ora fixată, un prieten de-al sergentului major Tomulete, de la flotila din apropiere, avea să sune prealarma, simulînd un atac inamic, operație ce se repeta de cîtăva vreme în toate oraşele țării. Alarma propriu-zisă avea să dureze exact 15 minute, timp în care ei trebuiau să ajungă la spitalul de boli nervoase din apropiere, să-1 răpească pe Focşa şi să-1 ducă în gară, unde aştepta un automotor gol, aflat în revizie, să se urce grabnic în el, fără a fi văzuți de multă lume, şi să plece spre o destinație cunoscută numai de către Dumitrana şeful expediții.

Era 4 fără cinci minute. Ceştile de cafea fuseseră golite. Cei trei fumau nervos, privind afară la trecătorii rari. începuse şi un Fel de ploaie cu lapoviță, foarte potrivită pentru ce aveau de gînd să facă. Numai timpul trecea greu. La 4 fără un minut se ridicară, salutară pe chelnerul mulțumit de bacşişul primit şi, vorbind tare despre o călătorie urgentă, pe care aveau s-o facă la Vatra Dornei pentru nişte lemne de foc, părăsiră localul. Strada Domnească era pustie. Puțin mai departe aştepta o dubă sanitară militară, cu o cruce roşie pe spate. Se apropiară agale de ea, şi chiar în minutul în care acele ceasornicelor arătau ora 16 fix se auzi sunetul lugubru al sirenei umplînd cerul de vaiete. Sergentul-major Tomulete îi făcu loc lui Dumitrana în față Ceilalți deschiseră uşile din spate şi se

aruncară înăuntru. Spațiui metalic nu era ocupat decît de o larga sub care se afla o cămaşă aspră de in şi o frînghie. Niculescu şi cu Mareş îşi îmbrăcară halatele albe pregătite ele o mînă grijulie. In față, lîngă şofer, Dumitrana făcea acelaşi lucru.

— Omul meu e punctual ca moartea, spuse cu o uşoară mîndrie fomulete, ce spui despre alarma asta, dată după toate regulile artei...

Dumitrana nu-1 asculta. Era atent la drum.

— Cît timp facem pînă la spital ?

— Exact 3 minute.

— Or să ne lase să intrăm ?

— Am actele, tot...

— Bine.

— Şi agenții ?

— Sîntem patru, ei sînt doi...

Pe Dumitrana îl stăpînea o uşoară emoție. Nu-1 mai văzuse pe Focşa din ziua căderii. Trecuse de faza bănuielilor, a urii bezmetice cînd l-ar fi sfîşiat dacă l-ar fi întîlnit. Acum îl stăpînea un sentiment mai puternic, de duşmănie calculată, îl neliniştea numai gîndul că lovitura ar putea să rateze, că cine ştie ce întîmplare neprevăzută ar putea să-i împiedice să pună mîna pe trădător.

— Te-ai interesat, nu l-au transferat în altă parte ?

— Se poate, şefule ? Camera 23, la parter. Agenții joacă şah în hol. Am trecut de cîteva ori pe-acolo în ultimele două zile... Am prieteni peste tot.

— L-ai văzut ? întrebă cu o voce sugrumată Dumitrana.

— O singură dată.

— Nu te cunoaşte cumva ?

— N-am avut plăcerea...

•— Bine.

Trotuarele şi străzile erau pustii. Oamenii ştiind că era vorba numai de un exercițiu şedeau la ferestre şi se uitau afară. Maşina ajunsese. Un portar cam somnoros îi întrebă pe cine caută.

— Un transport, zise Turnulețe arătîndu-i actele.

Portarul le deschise. Drumul pînă la saloanele internaților trecea pe lîngă laboratoarele sanatoriului. Mirosea a ser, a şo-

bolani şi a frunziş putrezit. Aieea lunga, străjuita de plopi, plină de noroi, i se păru lui Dumitrana interminabilă. Coborîră, cum le era înţelegerea, Mareş şi cu Niculescu. Coridorul spitalului părea pustiu. Camera 23 se afla tocmai la capătul celălalt. Mecanicul trase cu ochiul spre o uşă întredeschisă. Bolnavii stăteau în paturi, citind. Singurul risc rămînea ca Focşa să fi fost trimis în pivniţă, adică să se fi întîmplat absurdul lucru ca doctorii să ia în serios acest exerciţiu de apărare antiaeriană. Nu-l luaseră. Bătură în panoplia albă a uşii şi auziră o voce necunoscută întrebînd :

— Cine e ?

— Poftiţi în adăpost, a sunat alarma !

Acum urma cel mai periculos lucru. Dacă nu era singur, ar fi trebuit ca omul lor să fie însoţit, şi-atunci ei s-ar fi prefăcut că sînt chiar nişte infirmieri ai spitalului, care şi-au făcut numai datoria, alarmîndu-i pe cei din saloane. Aşteptară încordaţi. De dincolo se auzea un zgomot de vestminte.

„Se îmbracă", gîndiră amîndoi. Alte voci nu se auzeau. Priviră coridorul pustiu. Niculescu deschise o fereastră din apropiere. Făcu un semn şi maşina se apropie uşor. „Pe-aici îl scoatem", clipi el lui Mareş. Peste alte cincisprezece secunde, în uşă se ivi Focşa, nepieptănat, cu părul în dezordine, cam plictisit că trebuia să coboare în pivniţă. Văzu siluetele celor doi infirmieri necunoscuţi şi, în clipa următoare, studentul îi vîra între coaste ţeava unui revolver :

— O vorbă şi te-am curăţat!

— Sînteţi nebuni ? bîlbîi el.

— Gura ! scrîşni mecanicul, urmează-ne !

Niculescu o luă înainte. în faţa ferestrei, din spate, Mareş îi aruncă peste umeri cămaşa largă, pe care o strînse cu putere în jurul gîtului. Surprins, imobilizat, Focşa vru să strige, dar un pumn de vată, vîrît dibaci în gură, făcu restul. îl aruncară ca pe un sac prin fereastra deschisă în braţele celor de jos. Tomulete şi cu Dumitrana le strigă celor de sus să sară de-acolo, pentru că nu mai era timp.

în clipa următoare maşina porni. Totul durase exact patru minute şi jumătate. Pînă la sfîrşitul alarmei mai aveau 6 minute. Cu 110 pe oră, Tomulete îi duse pînă la gară. Peronul era pustiu. Automotorul aştepta pe linia principală. Transportul

prizonierului sefacu pe targa pregătita sub ochii şefului de staţie, care nu înţelegea ce se întîmplase. Cînd se sună încetarea, automotorul porni încet.

Focşa fu eliberat. Pentru prima oară după atîta vreme stătea faţă-n faţă cu Dumitrana.

— Ei ? întrebă acesta. Cum te simţi ?

Focşa nu răspunse. Privea năucit la ceilalţi, pe care nu-i cunoştea.

— Sînteţi nebuni, o să răspundeţi !

Dumitrana îi întinse o ţigară :

— Fumezi ? Ai trecut prin multe astăzi...

Celălalt refuză.

— Ştiţi că sînt în conducerea partidului, ştiţi ce păţesc trădătorii...

Avea haz. Căuta să nu arate că-i este frică, dar nu reuşea de loc. Asudase. Mai ales ţeava pistolului lui Niculescu îl înspăimînta.

— Tu vorbeşti de trădare ? întrebă moale, cu o ură îndelung stăpînită, Dumitrana.

— Unde mă duceţi ? Ce-aveţi de gînd cu mine ?

— O să vezi, nu mai fi atît de curios ! O să ai o întîlnire plăcută...

Pe urmă se făcu tăcere. Automotorul luase viteză. Dumitrana ieşi pe coridor. îl aştepta şeful de tren.

— Cum îi facem ? îl întrebă pe acesta.

— Avem cale liberă pînă la Bucureşti. Trebuie să stăm în staţia de triaj o noapte, chipurile pentru revizie, şi mîine o luăm mai departe. Călătorim cu automotorul regal...

— Nu e rău. Are stema pe el, că nici n-am băgat de seamă ?

— Are. Face impresie... Unde-l ducem exact, ca să comunic mai departe...

— La Predeal. Mîine pe la prînz ne aşteaptă o altă dubă sanitară în gară...

— Nu e prea la vedere ?

— N-avem ce face. îl legăm fedeleş, îl punem în cămaşa de forţă, şi gata...

— Puteaţi să găsiţi o localitate mai puţin deocheată.

— E bine aleasă. Unde te aştepţi mai puţin, acolo trebuie să te-ascunzi. Sub nasul lor...

— în sfîrşit. Eu îmi văd de treburile mele.

Drumul pînă la Bucureşti decurse fără alte incidente. Cei trei se schimbară cu rindul. îi dădură prizonierului cîte un pachet cu hrană rece pentru fiecare masă : masa de prînz şi masa de seară. Noaptea se încuiară în compartiment cu el. Prizonierul nu putea face, ca să evadeze, decît un singur lucru : să încerce să spargă geamul, dar asta era un lucru destul de greu. ^

Noaptea petrecută în Depoul Staţiei de Triaj decurse în linişte, în compartiment ardea lumina, fusese trasă perdeaua neagră de camuflaj şi-1 priviră cum doarme, cîteva ceasuri numai, zvîrcolindu-se neliniştit, asudînd şi sărind în picioare. Băuse foarte multă apă, adusă şi împrospătată mereu de paznici, în dimineaţa zilei următoare, automotorul manevră îndelung şi evită gara principală, cu toate controalele ei. Se făcu o încurcătură la părăsirea depoului, dar în cele din urmă porniră. Era o zi luminoasă de sfîrşit de februarie a anului 1944. Automotorul regal se îndrepta cu toată viteza spre munţi. Prizonierul părea împăcat cu soarta lui, stătea prostit în fotoliile de piele, cu fruntea strînsă în palme, ca într-o menghină.

— La ce s-o fi gîndind, nenorocitul ? întrebă Niculescu pe Mareş.

— Are destule **pe** suflet...

Dumitrana dormea alături, în compartimentul vecin.

— Şeful are nervii buni, auzi-1 cum sforăie. Eu l-aş fi gîtuit pînă acuşi...

— Nu e cazul...

— Unde-1 ducem ?

— Dumitrana spunea că de el se va ocupa inginerul Comşa. Noi îl ducem plocon doar.

Studentul îşi **scarpină** barba.

— Ăsta trebuie că ştie o mulţime de lucruri !

— O să le aflăm vreodată şi noiăştia care ne-am riscat pielea puţintel.

Pe la 9 ajunseseră dincolo de Sinaia. Munţii erau ninşi, albi ; dinspre ei, prin geamul deschis, venea un vînt rece care îi trezea. Nu dormiseră nici unul ca lumea. Nu erau obişnuiţi cu drumul şi cu situaţia asta.

Prizonierul îi spuse ceva lui Mareş.

— Vrea afară ! Studentule, condu-1 !

— L-a luat cu frică, ascultă la mine !

îi făcură loc. Focşa fu urmat de Niculescu. Automotorul urca greoi. Atunci se întîmplă acel lucru neaşteptat de care se fereşte toată lumea, dar de care nu scapă nimeni. Automotorul intră într-un tunel şi, cum pe coridor nu era aprins nici un bec, se făcu o clipă de beznă. Mareş se alarmă brusc, strigă ceva studentului, şi simţiră amîndoi în aceeaşi clipă un curent rece izbindu-le faţa. Cînd vagoanele ieşiră din tunel, văzură uşa dată de perete. Focşa se aruncase afară.

Mareş privi de pe scară în urmă. Pe şine, la ieşirea din tunel, se vedea trupul izbit de terasament al prizonierului.

— Opreşte, opreşte ! strigă, aruncîndu-se spre culoar pînă la şeful de tren.

Se trezi şi Dumitrana şi peste 5 minute porniră mai departe. Focşa era mort, n-avea nici un rost să mai transporte un cadavru. Trădătorul îşi alesese ispăşirea cea mai uşoară. Se priviră deznădăjduiţi, dar nu se mai putea face nimic. La ora fixată, coborîră cu targa goală în gara Predeal. Inginerul Comşa îi aştepta într-o ambulanţă albă. Cînd văzu chipul livid al celor trei ghici fără greutate ce se întîmplase.

— Ei ?

— S-a terminat. Focşa s-a aruncat din tren...

— Ce ghinion ! Ce ghinion ! Cum dracu n-aţi băgat de seamă ?

— Şi-a cerut voie la closet. Nu puteam să nu-1 lăsăm. Totul a fost calculat cu precizie...

— Păcat, am fi aflat lucruri foarte interesante. în orice caz, îşi merită soarta !

Cel mai necăjit părea Dumitrana.

— Laşul ! Laşul, nici măcar curajul de a răspunde pentru cele făcute nu l-a avut! A trimis oameni la moarte, cu sînge rece, lepădătura, şi cînd a trebuit să dea socoteală s-a sinucis ca o coafeză.

Nu mai aveau ce să-şi spună.

— Ne vedem la Bucureşti, zise Comşa. Fiţi atenţi ce faceţi, pentru că moartea ăstuia o să ne dea de furcă. Nu le convine ca am putut să i—l luăm de sub nas ! Dumitrana, dumneata mai rămîi cu mine, avem cîte ceva de pus la punct...

Niculescu şi cu Mareş coborîră la şoseaua principală.

— Urîtă afacere ! se căina studentul. Şi numai eu sînt cu ghinionul. Pun mîna-n foc 1

— Lasă fleacurile. Crezi că e periculos să călătorim cu trenul înapoi ?

— Cred că e mai bine să luăm un autocamion, ceva. Or să găsească cadavrul şi o să înceapă o purecare !

— Ai dreptate.

Era frig, soarele de dimineaţă pierise şi începu să ningă pe neaşteptate.

— *Haide-acasă, puişor!* cînta studentul cu necaz. Ce bine e totuşi la noi în mansardă, nu-i aşa ?

Mecanicul nu-i răspunse. Nu-i plăcea de loc afacerea asta nedusă pînă la capăt. Aşteptară deci cam o jumătate de oră pe şosea, făcură semne cîtorva rable de maşini şi, în cele din urmă, un camion militar se îndură de ei şi-opri.

— Suiţi-vă, spuse soldatul morocănos de la volan. Dar mai întîi să-mi daţi o ţigară, că sînt mort de somn.

Niculescu se scotoci prin buzunare şi-i întinse pachetul său.

— Ia-le !

Se vîrîră sub prelată şi pînă la Bucureşti dormiră unul în spatele celuilalt, un somn fără vise.

în seara aceleiaşi zile, inspectorul Mizdrache cobora agitat din Buickul său, însoţit de către Ciripoi, în faţa unui spital din Predeal.

Morga se afla la subsol, nu era lift, şi părea contraindicat să-i stai în faţă omului venit tocmai din Bucureşti, adus cu telefoane urgente, cu telegrame, împins aproape la disperare de îndrăzneala fără seamăn a acelor necunoscuţi care fuseseră în stare să fure de sub nasul Siguranţei pe Focşa, să-1 transporte, auziţi, cu automotorul regal, după cum se stabilise la primele cercetări.

— Să-1 mîncaţi fript! spusese în concluzie Mizdrache privind cadavrul trădătorului, cu faţa sfărîmată în căzătură, ţeapăn, abia strîns de pe şine de către medicii trimişi de urgenţă acolo, în speranţa poliţiei de a mai afla măcar numele răpitorilor.

Ciripoi se zbătea în jurul lui, strigînd şi el la subalterni, căutînd să prindă un fir.

Pe drum, înapoi spre Bucureşti, inspectorul încă monologa :

— întîi să-mi spui, tu mie, Ciripoi, cum au aflat unde stă ascuns ? Al doilea : Cum au intrat ei fără bătaie de cap în spital ? Al treilea : Ce făceau în timpul ăsta agenţii noştri ?

în dimineaţa aceleiaşi zile, Ciripoi fusese pînă la Tîrgovişte, îi snopise în bătăi pe cei puşi să-1 păzească pe Focşa, şi-acum raportă începînd cu sfîrşitul :

— S-au îmbătat ca nişte porci şi-au dormit o zi şi-o noapte, n-au auzit nici alarma, n-au auzit nici cînd l-au luat ! I-am găsit turtă, tot acolo în odaia lui Focşa...

— Ştii ce-ai de făcut cu ei ?

— Pe drumuri, domnule inspector, îi arunc pe drumuri fără nici o remuşcare. Unul plîngea, se bătea cu pumnii în cap că are nevastă, familie grea, copii. „Păi dacă ai copii de ce nu ai grijă de ei, nenorocitule ?" l-am întrebat, ce, eu vrei să le port de grijă ?

— Să nu fie complici, Ciripoi...

— Cine, bibilicile alea ! Aş, de unde, dar niţică puşcărie nu le-ar strica, mama lor de incapabili !

Mizdrache socotea încă minuţios :

— Şi cu alarma asta ce-a fost ? Cine a dat-o ?

— Serviciul de apărare pasivă.

— Eşti sigur ?

— Au şi ei exerciţiile lor. Sună magaoaia să se mai deprindă lumea.

— Ia cercetează, că mie-mi miroase că ăştia au prieteni peste tot. în armată, în *Cefere* nu mai vorbesc. Pe şefii de gară mi i-ai strîns să spună cum a fost de le-a trecut ditamai automotor regal pe sub nas şi ei au dormit ?

— Toată lumea e sub stare de arest. Ancheta a început de ieri, de la Tîrgovişte, dar recunoaşteţi şi dumneavoastră că a fost o lucrătură de mîna întîi. Portarul de la spital spune că au venit doi infirmieri cu o dubă sanitară militară...

— Militară ?! Ce-ţi spuneam eu ? Buuun, mai departe...

— în cîteva minute plecaseră.

— Şi el, dobitocul, nu s-a întrebat ce caută o dubă sanitară în timpul alarmei aeriene ?

Ciripoi se gîndi o clipă :

— De, la spitale nu prea se ţine seama de alarmă. Dacă te-apucă ceva nu ţine de oră, de minut...

— Bine, să trecem mai departe. Deci, au dispărut cu Focşa. Beţivii ăia dormeau tun. Dar cum l-au luat ?

— Un bolnav spune că l-au scos pe fereastră într-o cămaşă de forţă. Cică erau patru, nu doi, cum zice portarul...

— Perfect plauzibil. Doi se aflau în ambulanţă, doi în faţă !

— Exact !

— Dar de ce pe fereastră ?

— Probabil ca să nu mai piardă timp...

— Cam spectaculos...

— Dar le-a prins bine...

— Mai departe.

— De aici l-au dus la gară. Şeful de staţie afirmă că automotorul regal se afla în revizie. Trebuia să facă un drum de probă de la Bucureşti la Tîrgovişte şi de aici înapoi.

— Buun, asta a fost ieri. Dar noaptea unde-au stat ?

— în staţia de triaj Bucureşti...

— Si ăia ce p... mă-si păzesc de nu întreabă, de tiu cer socoteală nimănui ?

— Cer ei^ dar e^greu să te descurci într-atîta hîrţogărie, şt pe urmă, gîndiţi-vă, domnule inspector, era vorba de automotorul Majeştăţii-Sale, ştiţi cum vine chestia asta. Atunci nimeni nu mai întreabă, nimeni nu se mai uită...

— .Nu^ştiu, Ciripoi, să-mi scoţi mecanicul care l-a condus, din pămînt, din iarbă verde, că doar automotorul Majestăţii-Sale nu e dricul primăriei, să se suie oricine în el şi să-1 mîie unde vrea. Nu vreau să ştiu de nimic, m-ai înţeles ?

— Domnule inspector, lăsaţi pe mine. întcrc calea ferată pe dos, dacă nu v-o place, cuţu să-mi ziceţi !

Inspectorul nu era prea optimist.

— Ciripoi, ştii unde-o s-ajungem ? Pe front, băiatule, sublocotenenţi de rezervă. încă o afacere ca asta după dezastrul de la Piatra şi ne-am curăţat!

—- Nu înţeleg, de ce ţinea domnul Mastacan la gloaba de Focşa, că de folosit nu-1 mai folosea de multă vreme...

— E drept, dar unde pui prestigiul nostru ? Şi-apoi dacă nu se arunca din tren, aveam de furcă, băiatule, că ăsta ştia lucruri, nişte nume, şi ăia care l-au răpit l-ar fi tras niţel de limbă, l-ar fi gîdilat la subsuori, şi-atunci ?

— Cazul nu e uşor, domnule inspector.

— Parcă cine spune asta, dar îmi trebuie ceva palpabil, Ciripoi, m-am săturat să tot constatăm că stăm cu mîna-n fund. Ce fel de poliţie e aia care nu mai dă pe mina gîdelui pe cîte cineva, ia spune-mi ?!

— E drept, dar de unde să-i scoatem, că am impresia că oamenii noştri s-au cam speriat de cînd cu situaţia de pe front. Nu mai e ce era în '41, alte vremuri, acum fiecare se gîndeşte la pielea lui, la ziua de mîine...

— Şi tu nu te gîndeşti, Ciripoi ?

— Mă gîndesc, domnule inspector, dar nu cu atîta plăcere cu cîtă aş vrea...

— Ai umor, băiatule, ai umor, ascultă la mine !

Ciripoi nu ştia bine dacă Mizdrache era convins de cele ce spunea, dar o frică uşoară i se insinua sub piele, o senzaţie de nesiguranţă generală, ca într-un coşmar cînd visezi că te prăbuşeşti în abis şi nu ai de ce să te agăţi. Prea le mergea bine acestor oameni care se descurcau atît de uşor în treburile făcute. însemna că au complici pretutindeni, şi nu orice complici, însemna că toată lumea miza pe calul ăsta, al zilei de mîine, şi pentru ei, pentru el şi pentru Mizdrache, şi chiar pentru Mastacan, acea zi de mîine nu era cea mai fericită dintre zile.

6

— Condensatorul ăsta parcă-i un ficat stricat, spuse Niculescu aplecîndu-se peste şasiu unui aparat de radio. Dacă organele oamenilor ar putea face zgomote cînd se uzează, aşa ar hurui, cum huruie condensatorul ăsta, de 550 de microfarazi. Mă asculţi ?

Mareş lăsă cartea deoparte şi-1 privi. Studentul se ridicase în picioare şi înjura de ţi-era mai mare dragul să-1 auzî.

— Nici un chirurg n-ar putea face reparaţiile pe care le fac eu. Clienţii mei au pretenţii să le înapoiez aparatele bune. Dar ştiu ei că piese nu se mai găsesc nicî la negru ? De unde să ştie ? Unde mai pui că le şi car la domiciliu lăzile astei de gunoi. Dacă aş fi ştiut ce o să se întîmple, tîrguiam încă de la intrarea nemţilor în Polonia un vagon de piese de schimb şi astăzi puteam să concurez cu Morgan. Ce spui ?

Mareş îl privea şi îşi freca cu palmele genunchii amorţiţi.

— Te-ai plictisit, ţi s-a făcut de o plimbare. Uite ce-î afară. Duminică credeam că s-a întors iarna, fii minte ? Pe la ora asta cerul era ca o pătură cazonă : negru şi rece. La douăsprezece a plouat şi ceva mai tîrziu a nins. Ciudat lucru ; să ningă în aprilie ! Azi, cerul e ca o rufă băgată în scrobeală albastră. Pomii pîrîie. I-a ţinut frigul şi acum şi-au dat drumul. Te rog să mă ierţi, dar primăvara asta mă face vorbăreţ. Vino lîngâ^ mine să priveşti strada. îl dau dracului de condensator şi mă aşez pe^ un scaun, aici, să mă uit la Griviţa noastră. Parcă-i o scenă. Cînd am să mă apuc de cinematografie, pentru că ăsta e visul meu, am să fac un film intitulat : *Strada*. Un film fără text. Numai o privire indiscretă a aparatului de luat vederi asupra străzii. Priveşte. Marţi. Zi de lucru. Poate ar fi trebuit să fie cîţiva nori pe cer, ca nişte şorţulete care să acopere poarele ăsta... Aşa. Ce face băcanul meu din colţ ? N-a venit încă pîinea. Stă şi aşază lumea la coadă. Uită-te la el. E mai palid, s-a mai tras la faţă. Are griji. Nu doarme noaptea. Citeşte ziarele de la pagina întîi pînă la ultimul rînd. Cum ţi-am spus, nu mai cumpără nimic, vinde doar. Are bani la bancă, dar asta nu-i dă liniştea de care are nevoie. Se gîndeşte că zestrea fiicei nu mai este atît de sigură. Vin vremuri grele pentru ei. Mă asculţi ?

— Te ascult. Dar dacă nu are o fiică ? Dacă pur şi simplu n-are nici un copil ?

— Nu se poate să nu aibă copii. Ăştia cred că sînt făcuţi să perpetueze naţiunea română.

— Bine, dă-i bătaie, deşi nu mai e film, seamănă a roman mai mult.

— Aşa, unde rămăsesem ? Da, domnule, nu se poate să nu aibă o fiică.

— Ce te face să crezi ?

— Prea îi dă tîrcoale Ionică Pară...

— Ăsta cine mai este ?

— Cum ? N-ai auzit de domnul Ionică Pară, directorul gazetei „Căsătorii" ?

— N-am auzit.

— Gazeta „Căsătorii", organul matrimonial al fetelor sărmane, al văduvelor şi al fetelor trecute de patruzeci de ani...

— Glumeşti !

— Nu glumesc de loc.

•— Te priveşte. Eu asta voiam să spun : din moment ce domnul Ionică Pară îi dă tîrcoale, înseamnă că băcanul nostru are o fată de măritat.

— Dacă vrei cu orice preţ...

— De cîtăva vreme băcanul nostru s-a cuminţit, nu mai strigă la oamenii aşezaţi la coadă. Apropo, cineva mi-a spus că Mareşalul a ordonat ca pîinea să se dea cît mai tîrziu, pentru ca lumea să fie ocupată cu ceva, să nu aibă timp să bîrfească.

— Nu se mai dă nici o bătălie. Aşa cum ştii bine, pe front domneşte o acalmie suspectă...

în clipa aceea, de jos se auzi cîntecul unui patefon. Vechea romanţă cîntată de o femeie, melodia care-i plăcea atît de mult dentistului. Cei doi tăcură şi se priviră uluiţi.

— Să ştii că s-a întors Weiner.

— Nu cred, spuse Mareş.

— Mă duc să văd. Ar fi prea de tot. Mă întorc într-o clipă.

Studentul coborî în goană scările. îşi luase numai un halat cîrpit pe deasupra pijamalei şi, în picioarele desculţe îşi încălţase papucii de casă. Curiozitatea lui era mai puternică decît orice. Reveni după cinci sau şase minute, asudat, cu o dezamăgire vizibilă pe chip.

— Ei ?

— închipuie-ţi...

— Ce să-mi închipui ?

— Nu era Weiner.

— Dar cine ?

Niculescu îşi aruncă halatul într-un colţ şi se aşeză pe un scaun.

— Ia-mă încet, că spun tot.

Răsuflă adînc ca după o lungă alergare şi se uită drept în ochii mecanicului.

— Am coborît, am sunat. Eram gata să-1 îmbrăţişez pe bietul om. Credeam că i-au dat drumul...

— Şi ?

— Mi-a deschis madam Wemer.

— Pînă aici nimic să te sperie.

— „A venit domnul Weiner ?" am întrebat. Nu mi-a răspuns. Am înţeles. Prin uşa deschisă am văzut un bărbat care stătea pe un scaun şi asculta patefonul. Femeile, ce vrei !

I

— Poate că era o rudă, ceva...
— Nu cred...
Mareş risc încet. Niculescu sc apropiase de geam.
— N-o să ne întristăm pentru atîta lucru, spuse în cele din urmă. Vino şi te uită. Domnule, se petrece ceva. Ceva ce-mi scapă deocamdată. Cînd un băcan care dă pîine cu mălai pe bon nu mai strigă la nenorociţii lui de cumpărători înseamnă că s-a rupt frontul undeva.
— Poate primăvara asta-i de vina.
— Aş, de unde ! Ai văzut dumneata băcani care să înţeleagă ce-i aia lumina soarelui ? Ascultă la mine, s-a rupt frontul. Nu simţi, in văzduh pluteşte ceva... Să privim mai departe...
Mareş se apropiase şi el de fereastră.
— Ce vezi înaintea dumitale, jos, chiar în faţa noastră ?
— Pe negustorul de cafea.
— Ei bine, da. Aramian şi-a strîns vitrina.
Celălalt nu-şi dăduse seama de lucrul acesta. Se uită mai atent. Niculescu rîse triumfător.
— Săptămînă trecută vitrina armeanului strălucea ca un samovar. Era plină de rîşniţe de alamă şi de cutii de cafea.
— Şi acum ?
— Nu pricepi ? Parcă a bătut vîntul. în locul muntelui de cacao ce zăreşti ?
Mareş dădu din umeri.
— Două drapele tricolore. Suspect !
— O fi vreo sărbătoare. Cine ştie ce-a mai inventat Mareşalul...
—; Ce sărbătoare ! Stai să ne uităm în ziarele de astăzi.
Ridică cîteva foi de pe masă şi le răsfoi cu grabă.
— Aşa, care va să zică... pagina întîi, nimic, pagina a doua, nimic, pagina a treia, nimic. Poftim, uite şi ultima oră. Nimic, dar absolut nimic.
— Poate s-a comunicat ceva la radio...
— Atunci toată Griviţa ar arăta ca o sală de bal mascat, dar nit se zărejte alt drapel. Ştii de ce a pus armeanul tricolorul în vitrină ?
— Nu.
— Ca să nu se vadă că şi-a strîns cafeaua...
— Nu te înţeleg.

— Dacă îşi strînge marfa, înseamnă că ne aflăm în preajma unui naufragiu...
— Te înşeli, omul pare foarte liniştit.
— Aş, nu-l cunoşti. Nu l-am văzut niciodată să iasă în pragul prăvăliei. Uită-te la el, parcă aşteptă pe cineva. Altă dată n-ar fi scos capul din dugheana lui, să-l tai. Păi, negustorii, domnule, e o chestiune de psihologie, nu ies în ochii celor ele la fisc numai de dragul de a trage aer curat în piept. Negustorii ştiu că pe vremurile astea trebuie să stea cu nasul în nîrţoagele lor, pentru că pe cei de la fisc e mai bine să nu-i vezi, ca să nu te vadă nici ei pe tine...
— E într-adevăr o zi foarte frumoasă, care poate să scoată şi pe negustori din magherniţele lor.
Niculescu îl bătu pe umăr.
— Negustorii nu au zile frumoase decît atunci cînd cîştigă ceva. Fie că ninge, fie că plouă. înţelegi ?
— înţeleg.
—• Pentru ei nu există soare, vreme urîtă... Banul, ăsta e motorul vieţii. Poate să tune, să fulgere, nu le pasă. Frumuseţea vine la ei dinăuntru în afară, nu invers...
— Lasă-l pe Aramian...
Niculescu căuta cu privirile ceva în aglomeraţia de oameni. Nu găsea şi părea necăjit...
— Ei ? îl îndemnă Mareş.
— Ai răbdare. Un film nu se face cît ai bate din palme. E nevoie de timp.
— Am să aştept. Haide pe balcon să vezi piaţa, poate acolo ai să găseşti ceva interesant...
îl lăsă şi dechise uşiţa, făcînd cîţiva paşi pînă în marginea platformei de beton cu armătura de metal întoarsă în sus, cu un fel de rampă primitivă. Oraşul fumega în depărtare sub lumina moale a soarelui de primăvară. Orizontul albăstrui, sfîşiat de turle cenuşii şi coşuri fumegătoare de fabrici, se vedea ca după o perdea foarte subţire şi transparentă. Niculescu veni şi el, plictisit de ceea ce spusese pînă atunci.
— Aici nu poate fi nimic interesant. Numai îngrămădirea asta de oameni, piaţa neschimbată pe care o cunosc de ani de zile.
Un vînt uşor ridica basmalele multicolore ale negustorilor de măruntişuri. Bustul cenuşiu al doctorului Botescu strălucea încă de umezeală. în marginea trotuarelor rămăsese zā-

padă puţină căzută cu două zile în urmă, carbonizată acum de soare, un strat cenuşiu strîns de gunoieri în tumbăraiele lor murdare. Cîţiva dintre ei se împungeau cu măturile lungi de nuiele. Piaţa părea o îngrămădire de termite neliniştite. Se auzea cîntecul copiilor care-şi cumpăraseră trompete de tablă şi ţipătul zarzavagiilor :

— Ia trufandaua, trufandaua !

De peste drum, din faţa cinematografului Model, negustoreasa de seminţe, o bătrînă îmbrăcată în negru, grasă şi nepieptănată, striga cît o ţinea gura :

Seminţilii, Seminţilii ! Contra plictiselii, contra plictiselii ! Ia seminţilii de dovleac de floarea-soarelui !

Studentul adulmecă mirosul frumos de seminţe atunci prăjite pe o tablă aşezată deasupra unei sobe. Vru să spună ceva, dar în clipa aceea îl zări pe Gică-hau-hau.

— Uite-1 pe Gică...

—*r* Să-1 auzim ce mai spune...

Deocamdată vagabondul nu spunea nimic. Privea vitrinele negustorilor şi dădea din cap. Se oprea din cînd în cînd şi se uita în sus, ca şi cînd ar fi aşteptat să-i pice de la vreun balcon pomana lui zilnică. Era îmbrăcat numai într-o cămaşă ruptă în spate şi în pantalonii tociţi la manşete, pantalonii săi şi de vară şi de iarnă.

— Pe Gică ăsta l-aş face primar, zise Niculescu.

— De ce ?

— Are umor. Un primar trebuie să aibă neapărat umor. Gîndeşte-te că e o meserie foarte plicticoasă.

— Aţin-te ! îl avertiză Mareş.

Vagabondul ajunsese în mijlocul pieţei. Căuta din priviri pe cineva pe care nu-1 găsea. După ce se răsuci de cîteva ori în hazul oltenilor, care-1 bombardau cu mere stricate, Gică-hau-hau puse palmele la gură şi începu să strige cît putea :

— Moarte pomanagiilor ! Moarte negustorilor, hau-hau !

Răguşise. Cineva din mulţime îi strigă :

— Nea Gică, ai băut iar fără sifon !

Dintr-o circiumă ieşiră nişte lăutari, trei ţigani jerpeliţi : unul cu vioara într-o mînă şi cu arcuşul în cealaltă, al doilea cu un acordeon strîns pe piept, şi al treilea cu un ţambal, tîrît pe un şold. Vagabondul îi strigă, şi lăutarii se apropiară. Lumea din jur făcu un cerc viu în jurul lor. Vînzătorul de ziare se aşezase pe bordura trotuarului şi flutura în mînă o hîrtie.

— Are Gică bani, hau-hau ! spunea ca să fie auzit de toată lumea. Ia să-rm cîntaţi...

Ţiganii începură ceva săltăreţ, care-1 făcu pe regele pomanagiilor să se ridice şi să joace cu mîinile la spate, învîrtindu-se pe loc. Gunoierii lăsaseră tumbăraiele şi se apropiaseră. Oltenii tot mai aruncau cu mere stricate în mulţimea adunată în jurul vagabondului. Se auzeau chiote şi sunetul slab al viorii. Era ora închiderii magazinelor şi pe Griviţa căzură obloanele cu un huruit surd de fier frecat. Era foarte cald. Cerul era de un albastru dulce. Jos, dincolo de ulucul de piatră al Căii negustorilor, se zăreau grădinile curţilor strimte, cu o pulbere albă de flori deasupra. Vîntul ridica din cînd în cînd cîte un roi de petale şi după aceea se simţea în aer mirosul vag îmbătător al lui aprilie.

— Ce spui ? întrebă Niculescu.

— Este o zi prea caldă pentru luna asta.

în momentul acela, deasupra acoperişurilor se auzi vaietul sirenelor. Era un urlet metalic, strident, mai puternic aici, sus, umplînd tot spaţiul acela, albastru şi alb, fierbinte şi plin de vînt, cu un strigăt mecanic, un strigăt primordial, o tînguire a fierului prin care curgea un curent electric. O clipă, stolurile de păsări care se roteau lent deasupra pieţei se împrăştiară speriate. Rîndunelele se ridicară mult peste clădiri, plutiră deasupra ţipătului alarmant şi se lăsară apoi pe streaşini. Mulţimea din piaţă nu se risipi. De cîteva luni se făceau exerciţii de alarmă aeriană şi toţi credeau că şi de data aceasta e vorba de ceva asemănător. Gică-hau-hau striga din răsputeri, ca să acopere urletul sirenelor :

— Magaoaia, mitocanilor ! Moarte pomanagiilor ! Trăiască cine ştiu eu cu mama lui ! Daţi-i un pol lui Gică să vă mîntuie !

Nu-1 asculta nimeni. Cîţiva se uitau în sus la cerul decolorat, fără teamă, mai mult curioşi. Lăutarii continuau să cînte şi vagabondul îşi văzu mai departe de jocul lui. O negustoreasă îi legase un batic albastru de gît şi pînza ieftină flutura în vînt.

— Ce-i cu ăştia ? întrebă Mareş. Parcă şi acum o oră au dat alarma.

— Le încearcă. Se pare că sirenele lor or să fie folosite în curînd cu adevărat...

Se făcu deodată linişte. Nu mai spuse nici unul nimic. Tramvaiele continuau să meargă alunecînd pe şinele lor : mici cutii galbene, trase de o aţă nevăzută. Pe urmă, din depărtare se auziră cîteva bufnete înfundate, ca şi cînd pe pămînt ar fi căzut saci grei de plumb.

— Ei, drăcie ! zise Niculescu. De data asta e serios...

Petrecăreţii de jos se opriră o secundă şi nemaiauzitul nimic continuată cîntecul. Negustoreasa de seminţe striga cît putea de tare :

— Ia seminţiliii, ia seminţiliii ! Seminţiliii de dovleac, contra plictiselii !

Precupeţele jucau de gît cu vagabondul, spre hazul celor din jur.

în aer plesniră cîteva proiectile antiaeriene. Mareş le cunoştea zgomotul. Ascultă şi-l privi pe student.

— De data asta nu le mai încearcă, spuse.

Pe urmă iar se auzi, mai aproape, dar nu prea aproape, zgomotul de la început ca nişte paşi de mamut. Trepidaţia îndepărtată se resimţi pînă aici. Clădirea înaltă cu două etaje tresări ca la un cutremur abia perceptibil, şi cei doi bărbaţi se priviră.

— Bombardament ! Se bombardează ! strigă Niculescu parcă vesel.

Părea cuprins de febră.

— Ţi-e frică ? îl întrebă Mareş.

— Nu, dar e atît de neaşteptat. Crezi că într-adevăr e bombardament ?

— Da, ascultă...

Proiectilele antiaerienei explodau tot mai aproape. Priviră cerul. Deasupra oraşului, spre marginea lui, se zăreau mici nouraşi cenuşii, iute împrăştiaţi de vînt.

— Se trage de-adevărat. Uite şi avioanele...

Sus, la mare înălţime, se zăreau umbre argintii, nişte muşte de metal alb în care bătea soarele. Avioanele înaintau încet, trei cîte trei, şi în jurul lor, mai sus şi mai jos, se zăreau nouraşi de fum, tot mai deşi şi mai aproape de ele. Niculescu îl apucă de braţ pe mecanic.

— Priveşte ! spuse gîfîind. Vin încoace.

Din balconul îngust se zăreau şinele lucioase ale intrării Gării de Nord, o ţesătură metalică de linii, lucind în dimineaţa de aprilie. în clipa următoare văzură amîndoi primele explozii ale bombelor : cîteva conuri de fum negru şi evantalii negre de scînduri care recădeau lent pe pămînt. Fusese atinsă o magazie a depozitului de mărfuri şi în curînd izbucniră flăcările lacome şi roşii ale unui incendiu atunci stîrnit. Pe măsură ce avioanele înaintau, tirul antiaerienei se îndesea, devenise un lătrat mecanic de tunuri cu tragere rapidă. Jos, în oraş, într-o linie dreaptă, nevăzută, din două sute în două sute de metri se ridicau mereu alte conuri de fum şi foc, şi în aer pluteau cîteva clipe resturi de piatră şi acoperişuri de tablă smulse de forţa exploziilor.

Jos, în piaţă, mulţimea se risipi într-o clipă. Locul rămase gol. Cîţiva negustori de mărunţişuri se grăbeau să mai aşeze deasupra ferestrelor obloanele de lemn. Se auzeau strigătele femeilor şi, în aceeaşi secundă, oraşul paraliza. Tramvaiele se opriră, şi mulţimea se înghesui spre intrările adăposturilor antiaeriene.

— Haide jos ! spuse Niculescu, e un adăpost la doi paşi de aici.

•— Nu, eu rămîn, protestă Mareş. Coboară. Sînt un om norocos, n-are să cadă o bombă tocmai pe casa asta...

— Rămîn şi eu, hotărî studentul.

Exploziile se auzeau tot mai aproape. Jos, în piaţă, Gică hau-hau, ca şi cînd ar fi fost surd, striga cu pumnii strînşi către cer :

— Aşa, drăguţilor ! Trageţi ! Trageţi !

Glasul vagabondului avea în el ceva tînguitor şi tragic.

— O să-1 lovească, zise Niculescu.

Deasupra Gării de Nord se ridica o trîmbă de fum negru, un copac de funingine, destrămat de vînt. Cerul se afumase, nu mai era atît de pur şi de albastru. Se auziră alte sirene sunînd mai îndepărtat, fără convingere. în aer, o mică pasăre albă, o muscă de aluminiu, se făcu ţăndări. Părea acum un strop argintiu de apă izbit de un perete. O flacără roşie-albă dogori o secundă în soare. Pe urmă totul se transformă într-o dîră întunecată de fum care cădea undeva dincolo de marginea oraşului.

•— Moarte pomanagiilor ! striga cît putea de jos Gică-hau-hau. Mai aproape, drăguţilor, mai acana, aici, trageţi în pricopsiţi, aşa, aşa !

Un sergent care se afla în faţa intrării unui adăpost antiaerian începu să fluiere spre vagabond şi să-1 ameninţe cu

bastonul său de cauciuc. Vînzătorul de ziare nici nu-l **băgă** în seamă. Exploziile repetate, tot mai apropiate, îi dădeau o veselie vecină cu nebunia. Rîdea cu mîinile pe burtă, hohotind dement şi spunînd vorbe obscene. Pe urmă, tăcu dintr-o dată, nemaiauzind zgomotul bombelor. Trecu prin fața tarabelor părăsite, dînd din umeri cu dispreț, şi culese de pe tabla încinsă a negustoresei de semințe cîteva semințe uitate acolo în grabă de femeie.

Tăcerea se prelungi cîteva minute. Grivița fu învăluită de o perdea întunecată de fum, un zăbranic căzut pe neaşteptate deasupra caselor semețe.

— Crezi că s-a terminat ? întreba Mareş.

— încă nu...

în depărtare se auziră iar loviturile repezi ale tunurilor antiaeriene.

— Bombardament clasic, în valuri, zise studentul.

De data asta distinseră şi huruitul bombardierelor. Veneau tot cîte trei, la mare înălțime, plutind parcă cu încetineală deasupra oraşului.

— Vor să atingă gara.

Cerul se limpezise puțin. Fumul gros al incendiilor fusese dus de vînt în depărtarea albăstruie. Nu mai rămăsese decît o spinare cenuşie de zgură picînd pe acoperişurile _ de tablă. Căzură iar bombe, surd, întîi mai depărtat, apoi mai aproape. Primejdia venea de undeva din limpezimea strălucitoare a cerului, şi Mareş ştia că mii de oameni ascultă acum încordat ropotul greoi al bombardamentului. Liniştea plină de spaimă a oraşului era mai tulburătoare chiar decît amenințarea tot mai apropiată a exploziilor. în cîteva secunde micile aparate albe de aluminiu fură deasupra. în jurul lor înfloreau crizanteme negre de schije nevăzute, stufoase şi inconsistente, flori de aburi şi moarte, mici balonaşe sumbre înflorind în oceanul de aer. Jos, ca într-o oglindă, izbucneau jerbe de fum şi flăcări, cu coroane negre de zgură, şi totul se umplu^ de zgomote şi şuierături. Aerul se rărise, părea că explodează, ca şi cînd cineva ar fi extras din el tot oxigenul. La cîte o tăcere scurtă şi neaşteptată cei doi bărbați auzeau căderea unor geamuri pe trotuarele de asfalt, ca o ploaie surdă de măzăriche, un clinchet jumătate metalic, jumătate cristalin.

— Acum a căzut o bombă pe *Omul de fier,* spunea studentul. Capital înscris, patru milioane. Pagube neînsemnate : cel mult o sută de mii. Omul are depozit în altă parte. Acum a lovit gara ! Ah, cîți morți ! Bombardament psihologic !

Aerul se încălzise şi mai tare. Deasupra luci puternic focul unui avion atins de un proiectil antiaerian. Părea că cineya sejoacă cu o oglindă uriaşă pusă în soare. în apropierea lor pîrîi ceva. Clădirea în care se aflau **vibra** cîteva momente.

— fost pe-aproape ! zise Mareş. Du-te, domnule, în adăpost, îți zic, ori ai înnebunit ?

— Acum mă trimiți ? E nebunie curată. Strada trebuie să fie numai schije...

— Cum vrei, dar n-am să te am pe conştiință...

— Nu-i nevoie să mă ai pe conştiință.

Al doilea val trecuse. Urmă din nou o linişte asurzitoare, curioasă, o linişte care te istovea şi te înspăimînta. De-abia atunci simți Niculescu frica. Trupul îi era scuturat ca de friguri. Aveaprivirea tulbure şi asudase. Mareş îl privi.

— Ce-i cu tine ?

— Nimic, îngînă studentul, cu un curaj nebănuit.

— Mi se pare că...

— Da de unde, surise el palid, şi în clipa următoare auzi iar huruitul sinistru al bombardierelor. Mecanicul îl apucă de umeri.

— Credeai că-i atît de uşor ?

Tirul îndepărtat al antiaerienei îl trezi pe Niculescu.

Trag bine băieții ăştia, spuse rece, regăsindu-se. Parcă-i o maşină de cusut. Auzi : tac-tac-tac...

Iar cădeau bombe. Pămîntul gemea surd, geamurile zăngăneau uşor. Era aproape o muzică ciudată. Spre ieşirea Gării de Nord_ alergau locomotive negre, învăluite în aburi. Fumul se^ risipise şi văzură rănile negre ale pămîntului între sine-, Cîteva va i ? oane fuseseră aruncate în aer, şi din ele nu rămăseseră decît ^roțile negre cu osiile strîmbe. Resturi de lemn fumegau alături ; jos, între dungile cenuşii de fier, se zăreau cîteva_ cadavre. Strada pustie fu traversată de o femeie înnebunită de spaimă. Se auziră fluierături şi anoi iar plesniturile proiectilelor antiaeriene. Baloanele negre de fum alunecară lent pe cer._ Crucile de aluminiu ale acestui cimitir aerian halucinant, trei cîte trei, veneau drept spre Gara de Nord huruind. Un acoperiş aflat mai jos se sparse, ca **şi** cînd

o ființă uriașă ar fi ieșit pe acolo dintr-o dată. Tabla fu smulsă, și pînă în apropierea balconului pe care se aflau se ridicară cîteva scînduri vechi, pline de catran, pe care înflori în aceeași secundă o spuză de flăcări. Grinzile căzură pe un copac, și într-o clipă toată frumusețea lui gingașă fu carbonizată. Jos nu rămase decît un rug care ardea cu violență. Se auzeau strigătele răniților, și pe urmă, alături, foarte aproape, se prăbuși un zid întreg, fără zgomot, ca și cînd întregul imobil cu fațada coclită de ploi ar fi fost retezat cu un tîrnăcop uriaș la bază. Se ridică un nor de praf auriu care întunecă totul. Niculescu, palid, îl trase pe mecanic în casă.

— încă vreo cîțiva metri și aveam amîndoi aripioare... zise rîzînd trist cu o oarecare uimire.

— Mărturisește că te-au trecut sudorile ! spuse încet Mareș.

Undeva, peste drum, dogorea un incendiu. Priviră prin fereastră. Un roi de scîntei era aruncat în vînt pe acoperișurile vecine. Focul, o vîlvătaie roșie, fierbinte, mistuia ceea ce mai rămăsese din casa vecină.

— Ar trebui întreprins ceva, spuse febril Niculescu.

— Nu se poate face nimic. Trebuie să vină pompierii, dar ei au atîta treabă azi în București, încît mă îndoiesc că vor ajunge pînă diseară și pe aici...

Se auzea sfîrîitul focului și din cînd în cînd cîte un bufnet cu ecouri. Aproape se prăbușeau grinzi, și din loc în loc se ridicau flăcări înalte.

— Nu ți-e groază de atîta distrugere ? întrebă iar studentul.

— Cum sa nu-mi fie ? Oamenii aceștia care mor sînt neobișnuiți cu războiul. Pînă adineauri petreceau nepăsători. Mîine vor fugi ca niște muște cum vor auzi primul semnal de sirenă...

Tirul antiaerian încetase. Se potolise și zumzetul metalic aducător de moarte și groază al bombardierelor. Deasupra orașului căzu iar tăcerea aceea mai tristă decît orice. Pe urmă, în depărtare, se auzi sunetul de încetare a alarmei, un vaier stins și prelung, ca un plînset.

— Gata, cobor, zise Niculescu. Mă duc să văd ce s-a întâmplat. Rămîi aici.

Se auziră mașini demarînd, și în curînd primele voci omenești, gîtuite de spaimă. Trotuarele erau acoperite acum de o

•pulbere măruntă de sticlă și ici și colo ardeau bucăți de lemn. Sub copaci se ridicau coloane groase de fum.

După cinci sau șase ceasuri cerul era încă afumat. în depărtare, la marginea orașului, ardea un depozit de benzină. Soarele coborîse leneș dincolo de Dîmbovița. Se întuneca. Urma o^noapte liniștită, mirosind a fum și a moarte. Aerul era înecăcios, cu iz de moloz răscolit. Din curțile vecine se auzea un vaiet de femei, și sub copacii înfloriți se zăreau luminițele galbene și pîlpîitoare ale luminărilor puse la căpătîiul morților. Se stîrni un vînt ușor și moale, care mai ațîța locurile ascunse sub acoperișuri. Orașul nu-și mai aprinse luminile. Părea acoperit de o pătură neagră. în apropiere, dedesubt, pîlpîiau flăcări înăbușite : colonii rare de coraliu în apa întunecată a nopții.

Studentul se întoarse pe înserat. Era murdar de funingine, ostenit și întristat. Mareș îl lăsă cîteva clipe să stea întins cu fața în sus în întunericul odăii. Ar fi putut să tragă perdeaua neagră de camuflaj și să aprindă becul de sus, dar nu o făcu. Fereastra rămase deschisă. Se simțea aerul călduț, mirosind *a.* praf^ proaspăt, și vîntul ușor, șăgalnic și nepăsător al primăverii de afară.

— Gara au făcut-o praf, spuse încet Niculescu. Parcă au aruncat o piatră de moară pe ea. Peroanele, zob. Pe jos, numai sticlă și fier. Două sau trei trenuri sînt terci. Nu-mi place. Nu-mi place ! (Se ridică în coate și-l căută pe mecanic în întuneric.) Puteau să tragă în Arsenal, în locuința personală a Mareșalului, nu în lume nevinovată...

Căută pachetul de țigări cu degete oarbe, prin întuneric.

_ — Să vezi, femei, copii, totul o jale. Grivița noastră e chisăliță. Au dat în Poștă, au făcut zob casele, trebuiesc douăzeci de ani ca să se refacă ce s-a distrus...

își aprinse o țigară și trase adînc în piept.

— Mai bine te-ai culca. Ești tare ostenit...

— Crezi că pot să dorm în halul în care mă găsesc ? N-ai văzut ce-am văzut eu. Porcii ăștia credeau că războiul se face numai pe front, nu și aici, acasă. Ți-e mai mare mila, adăposturi de pămînt, fleacuri, trei scînduri și un strat de ciment, adăposturi care mai bine puteau să folosească găinilor, nu oamenilor. Ca să nu mai vorbesc de spitale...

Mareș se așeză lîngă el.

— Potoleşte-**te.** E doar începutul. Ai **să** vezi şi alte lucruri.

— Ptiu ! Simt nevoia să mă îmbăt...

Dar nu se **îmbată.** Oboseala îl învinse numaidecît. Peste cîteva minute numai, Mareş îl auzi cum răsuflă uşor în somn. Adormise îmbrăcat. Mecanicul luă pachetul de ţigări şi se apropie de fereastra deschisă. Era încă devreme. Poate opt sau nouă seara. Jos, străzile erau pustii, moarte. Nu se mai auzeau paşii tîrşiţi pe întuneric, ca altă dată. Noaptea de primăvară îşi pierduse şoaptele şi taina. Oraşul părea părăsit dintr-o dată, ca după o catastrofă neaşteptată, cu urmări nebănuite.

7

Amurgul zilei fierbinţi înroşea acoperişurile incendiate. Pomii carbonizaţi ai Griviţei lăsau pe trotuarele sparte de bombe o umbră rară şi cenuşie, pierită o dată cu căderea soarelui dincolo de zidurile înnegrite de fum, ciupite, mîncate de un vărsat al varului. Unele prăvălii, devastate de flăcările bombelor incendiate, erau părăsite. Prin obloanele ciuruite se vedeau încăperile scunde, fără acoperiş, pe pereţii cărora mai erau urmele vechi ale rafturilor. Acolo unde incendiile pustiiseră totul, unde nu se mai putuse salva nimic, pe podele smulse şi rupte rămăsese o cenuşă neagră, spulberată de curent, purtată afară pe pietrele străzii. Prăvăliile miroseau a tencuială căzută, a mortar şi a var supus unei călduri prea mari, un miros iute, greţos.

Griviţa părea părăsită cu totul. Cei care scăpaseră îşi evacuaseră mărfurile, şi vitrinele strălucitoare de altădată erau acoperite cu şipci de lemn. în gura gării nu mai ţineau deschis decît doi cîrciumari, gata oricînd s-o ia la fugă cînd ar fi auzit primul semnal de alarmă.

Nu mai mergeau nici tramvaiele. între şinele sparte începuse să crească troscotul, şi pe trotuare mai zăceau încă grămezi de moloz alb, deasupra cărora se ridicau nori de praf la cîte un vînt mai puternic. Cei doi cîrciumari îşi chemau clientela cu mare zgomot. Unul dintre ei aşezase un grătar chiar in dreapta uşii, atîrnase de o scîndură un cerc de cabanos **şi** aprindea grătarul în fiecare dimineaţă la ora şapte. Tocmise un om şi făcea bani de nu mai ştia unde să-i pună. Aici se bea in picioare, în grabă, cu ochii în sus, cu urechea ciulită la sunetul sinistru al sirenelor. Devreme de tot sau în zilele înnourate, cînd nu exista primejdia ca avioanele să împînzească cerul, în faţa grătarului se făcea o înghesuială de nu-i mai dădeai de cap. Soseau hamalii fără lucru, vagabonzii care munciseră la dezgroparea lucrurilor pierdute printre ruine, sau hoţii ce mişunau atunci prin cartiere în căutarea lucrurilor părăsite. Deşi se instituise pedeapsa cu moartea pentru prinşi, nu erau puţini ce ce-şi riscau pielea pentru a scormoni printre zidurile dărîmate, părăsite de oameni. Noaptea, dintre ruinele Griviţei se auzeau împuşcături rare, schimburi de focuri între sergenţi şi jefuitori. Tot ce se cîştiga intra în buzunarele celor doi cîrciumari care strigau în gura mare, în faţa prăvăliilor lor :

— De pomană, de pomană, neamule ! Apropie-te şi bea, neamule, că nu se ştie ! Azi eşti, mîine nu eşti !

De la primul bombardament şi pînă acum, înfăţişarea Griviţei se schimbase cu totul. Pe faţada gării apăruseră nişte schele, şi vreo cincizeci de lucrători aşezau saci cu nisip pe zidurile ei cenuşii. Era o măsură tîrzie, dar necesară. Statuia eroilor feroviari fusese înecată sub un schelet ciudat de lemn, sub care se aflau de asemenea saci cu nisip. Se înfiinţaseră pichete de pompieri, şi pe străzi patrulau deopotrivă soldaţi şi gărzi ale Crucii Roşii, formate din cetăţeni.

Deasupra oraşului plutea aceeaşi ameninţare neagră şi tăcută, începuseră şi bombardamentele de noapte, care erau şi mai înspăimîntătoare.

în fiecare dimineaţă, Niculescu intra în odaia lor, pe la unsprezece, cu două ziare sub braţ, anunţînd ultimele ştiri locale :

— Ai auzit ?

— Ce să mai aud ?

— S-a evacuat pălărierul...

— Marin Bălună ?

— El, vechiul magazin *La balon,* funcţionează la Slatina, cum e scris cu litere de-o şchioapă pe uşă.

— Altceva
— A plecat şi Ilie Arghir, şelarul. Rămîne Griviţa pustie...
— Pagubă-n ciuperci !
— Noi cît crezi c-o să mai rezistăm ?
— Cine ştie ! făcea resemnat celălalt.
— A fugit şi Aramian al dumitale. Aveai dreptate. Armeanul îşi strînsese cafeaua din timp. Chestia este unde o mai vinde acum...
— Nu-l plînge. O să trăiască din ce-a strîns...
— Altcineva ?
— Talianul, *ascuţim brice, cuţite,* a şters-o şi el, deşi avea o prăvălie de trei lulele.
— îi e frică.
— Ba bine că nu... Se ţin cîrciumarii. Ăştia mai degrabă crapă decît să piardă o aşa pleaşcă !
— Ştiu că la primejdie o ţuică, două, te face mai brav...
— Pînă o să le cadă o bombă în cap !
— Nu le cade !
— De ce nu ieşi să te plimbi puţin ? Se poate circula în voie.
— Şi patrulele ?
Niculescu îl bătuse pe umeri :
— Nici o grijă ! Nu te întreabă nimeni nimic, ziua.
— Şi noaptea ?
— Noaptea ? îţi pui o bucată de pînză cu cruce roşie pe ea şi poţi să mergi pînă la palat...
— Bine, o să^ ies să mă plimb puţin, am şi uitat să umblu...
Ocazia să părăsească încăperea se ivise mai repede decît se aştepta. într-o seară, pe la sfîrşitul lui mai, Ina bătuse în uşa lor şi intrase repede.
— îmbracă-te ! îi spusese lui Mareş. îmbracă-te şi urmează-mă !^ Şi tu, puştiule, se adresase studentului. N-o să mergem însă împreună.
Lui _ Niculescu îi spusese o adresă pe undeva în centrul oraşului, unde trebuiau să se găsească cam peste un ceas şi jumătate.
— S-a făcut ! spuse studentul, fără să mai întrebe nimic.
— Şi eu ? întrebase mecanicul.
— Mergi cu mine.

— Te invidiez, rîse de alături Niculescu.
— Ţine-ţi mai bine gura, îl potoli femeia. Eşti gata ? îl întrebă pe Mareş.
— Da. Coborîră. E departe ? întrebă Mareş, numai ca sa spună ceva.
— Nu, îi răspunse lemeia.
— în cît timp trebuie să ajungem ?
— într-un ceas. Sosirile se fac din jumătate în jumătate de oră, pentru ca să nu bată la ochi.
— O să fim mulţi ?
— Nu ştiu.
Ajunseseră în piaţa pustie vegheată de bustul doctorului Botescu. Pe pietrele pavajului se mai vedeau paie şi frunze, urmele căruţelor negustorilor. Geamurile înalte ale halei^ de carne erau sparte, şi înăuntru nu se afla nimeni. Mirosea^ încă a vită tăiată demult, şi pe treptele de ciment se mai zăreau urme de sînge. Deasupra tarabelor cu obloanele trase plutea un nor de praf şi cîteva hîrtii, ca nişte zmeie, se învîrteauJuate de curenţii de aer. Mareş simţea braţul cald al femeii, şi într-o clipă îşi aminti de o dimineaţă de demult, cînd mergea cu Ina pe lîngă cheiul Dîmboviţei, întorcîndu-se de la Abator, după un miting. în clipa aceea o auzi :
— Ia-mi nişte seminţe, ai bani ?

îi spusese acelaşi lucru şi atunci.) Erau mai tineri cu zece ani, şi el nu ştia încă de cînd începuse s-o iubească. Ina era îmbrăcată într-o rochie verde cu flori albe. Soare, de dimineaţă, nu prea de dimineaţă, puţin după opt. Erau încălziţi de entuziasm, uitaseră că fugiseră pe sub nasul sergenţilor, atunci chemaţi în curtea vastă, ca să împrăştie mulţimea muncitorilor. Păreau fericiţi că împărţiseră foile albe, acoperite de coloane cu litere mici, date de nenea *Dobre-nunţi-botezuri.* în dimineaţa aceea Mareş îl văzuse pentru prima oară pe Dumitrana. îl ascultaseră amîndoi, în mulţimea lucrătorilor. \ orbea repede şi tare, pentru că nu avea timp şi trebuia să dispară pînă la apariţia poliţiei. Ţinea în mînă o şapcă pe care o mototolea cu înverşunare în timp ce lovea cu pumnul în masa din faţa lui. Afară strălucea soarele. Erau fericiţi^că împărţiseră toate manifestele şi că se puteau întoarce acasă fără grijă. Puţin le păsa de sergenţii care trebuiau să vină, de cîteva bas-

toane de cauciuc. Cineva dăduse alarma, şi mulţimea se împrăştiase. Abatorul avea mai multe ieşiri, cunoscute de tăietorii de vite, şi^ ei fugiseră la întîmplare, străbătînd o sală imensă plină de cîrlige de care erau atîrnate mari bucăţi de carne sîngerîndă. Auziseră galopul cailor poliţiei pe pietrele curţii din spate şi se strecuraseră afară printr-o poartă îngustă de fier pe care tocmaij> închideau doi agenţi. Ajunşi în stradă, se apucaseră de mînă şi plecaseră de-a lungul Dîmboviţei spre casă. Era o zi de primăvară pretimpurie, o dimineaţă puţin rece la început, cu pomi neînverziţi, învăluiţi într-un abur vegetal de frunze tinere, cu miros proaspăt şi dulce de anotimp tînăr. Dîmboviţa, verde şi ea, de un verde leşiatic, cu maluri năpîrlite de pămînt, cu sălcii galbene, cu crengi lungi ca nişte strune amestecate, rîu leneş şi sărac, reflecta cerul acela aproape alb, de ivoriu, un cer de primăvară, care se înstăpîneşte, jfără culoare parcăm Trecuseră de un pod de piatră, pe care întîrziaseră cîtva timp privind apa cu urme de petrol, nişte cercuri negre, unsuroase, negre, albastre şi verzi, o oglindă nemişcată în care se zăreau răsturnate sălciile cu crengile goale şi galbene, şi se treziră în faţa unei negustorese de seminţe, aşezată pe un scaun pitic, la soare, în faţa unei sobiţe de tuci pe care se afla o tablă încinsă. Ina îi spusese ca şi acum :

— Ia-mi nişte seminţe, ai bani ?

Avea cîţiva lei. îi scosese întinzîndu-i femeii, şi luase două cornete, încă fierbinţi, mirosind ameţitor a sămînţă prăjită.

— Am bani, îi răspunse mecanicul într-un tîrziu. Scoase din buzunar o piesă metalică, coclită, albă, şi o întinse femeii din faţa lor, negustoreasa pe care Mareş o văzuse de atâtea ori de pe balconul lor. Femeia, o ţigancă grasă, năduşită, îmbrăcată într-un fel de capot de molton vişiniu, îi privi în treacăt, le înapoie două cornete şi strigă mai departe, indiferentă :

— Ia seminţilii ! Seminţilii ! Contra plictiselii !

Piaţa era pustie. Bătea numai un vînt de seară, un vînt jalnic şi inutil, aducînd căldura cîmpiei din împrejurimile Bucureştiului şi răscolind mirosul dulce de putrefacţie al ruinelor Griviţei, un miros de lemn ars şi putrezit apoi sub ploi.

Se întoarseră amîndoi şi voiră să plece. în clipa aceea ţiganca îi întrebă pe neaşteptate :

— De ce sînteţi, maică, atît de supăraţi, v-a murit cineva ?

Ina îl privi drept în ochi şi izbucni într-un rîs zgomotos..

— Nu ne-a murit nimeni, spuse pentru ea Mareş, şi o luă iar de mînă. Femeia dădu nedumerită din umeri şi începu să strige din nou :

—• Ia seminţilii ! Seminţiliii !

Cînd făcuseră cinci sau şase paşi în susul Griviţei printre zidurile ei oarbe, fără ferestre, ca un decor de teatru, o mai auziră strigîndu-le ceva.

— Ce spui ? o întrebă mecanicul.

— V-am întrebat dacă nu ştiţi dumneavoastră dacă o să mai fie sau nu un bombardament la noapte...

Mareş se uită la Ina şi după aceea se întoarse zicînd cu siguranţa cu care ai şti că peste un ceas n-o să plouă :

— N-o să fie !

Şi se îndepărtară, mergînd unul lîngă celălalt cu paşi mari. Mareş îi lăsase braţul. Spărgeau amîndoi între dinţi^ seminţele bine prăjite şi priveau casele fără ^acoperişuri şi prăvăliile cu obloanele topite la temperatura ridicată a incendiilor

Se întuneca. Prin geamurile sparte se vedeau ici şi colo siluete de carton turtite şi umezite de apă, care fuseseră îmbrăcate altădată în stofe şi mătase. Marginile lor mai păstrau urme de fosfor care începură să lucească stins *m* noaptea tot mai pronunţată.

— Parcă-s nişte licurici ! spuse Ina, cu tristeţe, fără să mai încerce să ascundă că-şi adusese şi ea aminte de dimineaţa aceea de demult.

Priviră strada în toată întinderea ei. Spre gară, acolo unde începea drumul îndepărtat al barierei Constanţa, rămăsese o pulbere roşie, un ultim reflex al soarelui într-o vitrină mare, intactă a magazinului SORA. Ziua murise de muU ; întunericul compact al unei nopţi negre, înăbuşitoare se prăvăli peste oraşul întreg.

— Să ne grăbim, zise femeia şi azvîrli cornetul de seminţe apucîndu-i braţul.

— Ţii minte, spuse într-un tîrziu, copiii care cintau atunci în jurul unui cerc de cretă, desenat pe trotuar...

în aceeaşi dimineaţă, dincolo de podul de piatră care făcea trecerea peste Dîmboviţa, întâlniseră un grup de copii

care se jucau. Erau zece sau cincisprezece, băieţi şi fete la un loc, nici unul mai mare de şase sau şapte ani, nişte copii da oameni sărmani, desculţi şi îmbrăcaţi în haine rărite de atîta purtare pentru că le moşteneau — aşa cum ştiură de la prima privire — de la fraţii lor mai mari, pentru că şi ei purtaseră asemenea haine moştenite de la fraţii mai mari ; fetiţele abia învelite în rochiţele scurte, cu genunchii roşii de Irigul dimineţii, minţite şi ele şi părinţii lor de soarele şovăitor de început de primăvară şi băieţii în şorţuleţe din pînză pepită, care putea fi murdărită de praf şi spălată foarte rar. Nişte copii jalnici, cu obrazul palid, cu părul nepieptănat, cu ochii în fundul capului, nemîncaţi, ameţindu-şi strigătul stomacului cu un cîntec atît de cunoscut. Zece sau cincisprezece copii, băieţi şi fete, toţi palizi şi înfometaţi, copiii tăietorilor de vite de la Abator, ascultînd pe o fetiţă palidă şi ea şi galbenă în obraz care cînta cu un glas răguşit de o veche tuse măgărească :

Noi avem castceeel frumos
Ma-dan-diro-riro, ra,
Noi avem casteeel frumos,
Ma-dan-diro-riro, ra.

Şi grupul din jur, băieţi şi fete, tot palizi şi nemîncaţi, strînşi unul lîngă altul, răspundea imediat cu o ironie pe care nimeni n-o băga de seamă :

Ba al nostru-i mai frumos
Ma-dan-diro-riro, ra.

Şi tot aşa, vreme de o jumătate de ceas, un cîntec care te • făcea să înnebuneşti privindu-i, pe ei şi casele din jur, numai nişte ziduri de paiantă, lipite cu lut, cu streaşină la guşa porumbelului, cu ferestre oarbe, fără perdele, cu ogrăzi pline de bălţi, nişte curţi lungi şi noroioase, în care lucea sărăcia.

Stătuseră amîndoi o jumătate de ceas ascultînd acest cîntec fără noimă şi deodată unul dintre copii, un băiat slab şi jigărit, cu nişte ochi albaştri ca două picături de cerneală, le întinsese mîna şi le spusese simplu :

— Voi nu vă jucaţi ?

Şi Ina, o fată înaltă şi slabă, palidă şi nemîncată şi ea, o fată frumoasă, subţire, îmbrăcată într-un pardesiu cîrpit cu îngrijire ca să nu se vadă cît fusese purtat, apucase mîinile acelui copil necunoscut şi-l chemase şi pe el :

— Haide !

Nu se mai grăbeau. Nici pînă atunci nu se grăbiseră. împărţiseră fluturaşii încă umeziţi de cerneală pe care era scris de zece ori- „Muncitori, nu vă lăsaţi speculaţi de capitalişti ! Muncitori, adunaţi-vă forţele, muncitori, faceţi grevă, dacă nu vi se respectă drepturile", un text stîngaci, dar un text frumos, un cuvînt fierbinte al clasei lor. un strigăt de luptă împotriva împilării. Le împărţiseră şi erau fericiţi.

Mareş apucase mîna Inei şi jucase în jurul unui cerc de cretă desenat pe pămîntul tare, bătătorit, un joc de copii, stupid, caraghios, spuneţi-i cum vreţi, dar jucase într-o horă a copiilor cum altă dată nu îndrăznise.

Se trezise cîntînd, aproape ţipînd o dată cu Ina :

Noi avem castel frumos,
Ma-dan-diro-riro, ra
Noi avem castel frumos,
Ma-dan-diro-diro, ra...

Şi asta timp îndelungat pînă cînd unul dintre copii se dezmeticise şi le spusese contrariat :

— Dar vouă nu vă e ruşine ! Sînteţi oameni mari !

Izbucniseră amîndoi într-un hohot nestăpînit de rîs şî fugiseră de ruşine după ce le aruncară toţi banii pe care-i mai aveau în buzunare...

— Ştii unde ne-am oprit ? o întrebă Mareş.

— Da. Se încălzise. Jocul mă obosise. Am stat pe o bordură, pe o stradă părăsită parcă...

— O stradă care avea doar două bănci putrezite de lemn la două porţi, sub doi copaci bătrîni şi uscaţi. O stradă care urca, pavată cu bolovani de rîu, o stradă cu grădini...

...Şi deasupra zburau păsări şi nu se auzea decît tăcerea curţilor sfîşiată de strigătele depărtate de cocoşi, marcînd apropierea amiezii. Atunci Ina îi spusese povestea unui alt joc de demult :

— Alun, alunei, aluniş, alunecuş, cuş, cuşcă, cuşcărie, puşcărie, pescărie.

— Mai ţii minte totul ? îl întrebă femeia. Ce mult mi se pare că a trecut de atunci.

— Nu chiar atît de mult, spuse bărbatul. Zece ani sau unsprezece...

Se întunecase. Străzile erau acoperite de o pulbere uşoară de moloz, un fel de ceaţă albicioasă care se lăsa pe haine.

O iubeam, gîndi Mareş, dar totdeauna îi inspirasem un sentiment de prietenie şi asta împiedică cel mai ades orice altfel de dragoste. Un sentiment tulbure, un amestec de păreri de rău şi o dorinţă uitată îl făcea să se întrebe ce-i cu el în seara aceasta ? Redevenise stîngaci şi tăcut.

— Ajungem, spuse Ina. Ţine-mă de braţ. Uită-te dacă nu s-a luat cineva după noi.

— Nu e nimeni.

Ina se opri pe neaşteptate.

— Spune-mi, tot nu poţi să-1 suferi ?

— Pe cine ?

— Pe bărbatul meu.

— N-am nici un motiv să nu-l sufăr, e un om capabil. Nu ştiu prea multe despre el, dar dacă ţi-a plăcut ţie, trebuie să fie un om straşnic.

— Şi tu eşti un om straşnic. îmbătrînesc, Mareş, dar nu mi-e ruşine... Plînse încet şi el îi luă braţul. Omul acesta mă iubeşte mult, mi-e frică şi pentru el, cum mi-a fost frică pentru tine. II ajut cît pot şi aş vrea să se termine totul cu bine. Simt că undeva, aproape, e sfîrşitul, dar cu cît acest sfîrşit e mai aproape, cu atîta mi-e frică mai mult. Viaţa creşte în urma noastră, şi noi am vrut s-o facem mai frumoasă. într-o zi toată mizeria asta va rămîne numai o amintire, ca şi durerile şi lacrimile noastre. Nu fii supărat pe mine, dacă vreodată ar trebui să-mi dau viaţa pentru tine, mi-aş da-o fără să stau mult pe gînduri. Spune-mi, nu mi-am boţit faţa ? Haide mai repede. Să ştii că eşti un băiat bun, cu toate că eu îţi spun Mutulică, şi nu numai eu ! Acum e mai bine, nu-i aşa ?

eu ! Acum e mai bine, nu-i aşa ?

— E mai bine, Ina...

Strada era pustie. Se opriră şi ascultară. Nu se auzea decît un foşnet încet de frunziş. Zgomotele oraşului muriseră demult, parcă se scurseseră în pietrele străzilor, cum s-ar scurge un fulger printr-un paratrăsnet.

— Aici!

Deschiseră o poartă de fier şi rămaseră cîtva timp tăcuţi, faţă în faţă, în curtea pustie, nepăzită de cîini, ascultînd dacă nu trecea cineva. Mirosea amărui a frunză şi în întuneric străluceau nişte bile argintii. Păşiră pe o alee pietruită şi ajunseră în faţa unei uşi. Ina ciocăni într-un anumit fel şi li se deschise imediat. îi întîmpină bărbatul ei, strîngîndu-le mîinile.

— Intraţi, spuse scurt Dumitrana, după obiceiul lui.

Toate ferestrele erau acoperite cu perdele negre de camuflaj. Pătrunseră într-o sufragerie înaltă. în mijlocul odăii se afla o masă pe care erau aruncate cărţi de joc la întîmplare. Pe un scaun şedea inginerul Comşa.

— Bună seara, ziseră noii-sosiţi.

îşi strînseră mîinile.

— Mai trebuie să vină cineva în afară de Niculescu ? întrebă Dumitrana.

— Nu. Numai noi patru, pentru că pe Ina n-o pun la socoteală în chestiunea asta.

Mareş se aşeză. Femeia rămase în spatele bărbatului său.

în curte se auziră paşi. Urmă un ciocănit cunoscut. Ina se ridică, îndreptîndu-se spre uşă.

— N-a mai avut răbdare, spuse, şi îşi privi ceasul. A sosit cu trei minute mai devreme.

Deschise uşa şi înăuntru intră Niculescu. Avea pantofii plini de praf.

— Ce-i afară ! O beznă să-ţi bagi degetele în ochi !

— Te-ai uitat bine în jur, nu te-a filat nimeni ?

— Ce vorbă-i asta ?

— Ia un scaun, pune mîna pe cărţile astea şi ascultă despre ce este vorba. Ina, te rog dă-i locul şi ieşi în curte. Dacă se iveşte ceva, intră ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, ai înţeles ?

— Da...

O auziră închizînd uşa şi abia atunci Mareş simţi că nu e atent, că îi urmărise zgomotul paşilor şi silueta înaltă şi subţire, străbătînd odaia luminată de cîteva becuri galbene, care aruncau o lumină vie pe faţa de masă. îl privi pe Dumitrana şi simţi că i se face ruşine.

Dar el nu era atent decît la cele ce spunea cu glas potolit inginerul Comşa :

— Fraţilor, zilele trecute a avut loc o şedinţă a conducerii de partid în care s-a hotărît pregătirea unei insurecţii armate, în ce ne priveşte, o să vă spun pe scurt ce avem de. făcut...

V

1

Dumitrana găsi un bufet cu telefon public, făcu un număr şi spuse unei femei care întreba cine-l caută pe *generalul în rezervă Dănciulescu,* cum sublinie cu un respect atent şi transmisibil, ca să câştige încă de pe acum bunăvoința celui solicitat : Colonelul Zăinescu... Cîtva timp receptorul pîrîi înfundat, se auziră vag zgomotele casei şi în cele din urmă cineva tuşi de două ori înfundat. Era un semn pentru ei amîndoi şi Dumitrana spuse :

— Am onoarea să vă salut, domnule general Zăinescu, tot în chestia transportului lemnelor, dacă ați binevoi să mă primiți...

— Da, în cît timp soseşti ?

— Peste un sfert de ceas, sînt undeva foarte aproape...

— Pofteşte...

Dumitrana îşi luă bicicleta şi porni agale spre colina dulce a Şcolii de război. îşi scoase clapele metalice care-i ținuseră pînă atunci manşetele pantalonilor şi se mai privi o dată. Bicicleta o rezemă lîngă o poartă oarecare de pe o stradă laterală, de un copac. Un colonel, şi el în rezervă, nu putea sosi în vizită călare pe bicicletă, aşa că n-avea decît să rişte să i-o ia cineva pînă la întoarcere, dar strada era liniştită, nici măcar nu se auzea tropăitul obişnuit al copiilor care se jucau pe aici cu cercurile şi cu trotinetele.

Pe general i-l prezentase cu trei ani în urmă, la începerea războiului, inginerul Comşa. Era imediat după trecerea în rezervă a lui Dănciulescu, cind un grup de militari care nu era

de acord cu politica aventurista a mareşalului Antonescu fuseseră scoşi la pensie, cu ameninţarea că dacă nu-şi văd de treabă pot păţi ceva şi mai rău. Generalul nu era prea bătrîn, nici nu avea vîrsta cînd trebuia să treacă in rezervă, dar primise totul cu o nemulţumire mascată. Făcuse Şcoala de la Saint Cyr, îi iubea pe francezi şi-i dispreţuia pe englezi, cum se întîmplă cu toţi ofiţerii care nu studiaseră în Anglia (de unde şi rîca nedisimulată cu Antonescu, care studiase în Marea Britanie).

Azi îi făcea a treia vizită şi îşi dădea seama că de convorbirea asta depindeau foarte multe lucruri în viitor. Se înţeleseseră să schimbe un fel de parolă, pentru că bănuiau că telefonul generalului era supravegheat. în dimineaţa aceea, Dumitrana îmbrăcase un costum uşor de lină, bine croit, deşi croitorul care-1 lucrase nu era prea pretenţios, îşi pusese cravata (ceea ce-1 stingherea) şi se tunsese foarte scurt înainte cu o zi, tocmai pentru ca să aibă aerul unui militar ieşit la pensie, dar care nu uită de vechile deprinderi cazone : adică bărbieritul pînă la sînge în fiecare dimineaţă, cămăşile kaki bine apretate (mergeau la un costum deschis ca acesta) şi chiar un fel ţeapăn de a merge, pe care el îl cunoştea foarte bine. Cît despre celelalte, nu era prima oară cînd reintra în condiţiile unei vieţi de care fugise.

Curtea se afla undeva sub nişte pomi imenşi, care acopereau cu umbra lor jumătate de stradă. Nu trecea nici o căruţă sau maşină, locul părea foarte liniştit. Dumitrana merse din obişnuinţă prin faţa porţii, fără să arate vreun interes pentru casa cu un etaj de la numărul 43, se opri o clipă în colţ şi se întoarse brusc, urcînd cele cîteva trepte din faţa unei uşi masive de stejar. Sună. Citi atent cartea de vizită a generalului şi se amuză văzînd cum fusese adăugat cu cerneală precizarea : *sunaţi de trei ori!* Ii deschise o fetişcană cu şorţ dinainte cam prea fîşneaţă pentru o casă atît de sumbră, cum o ştia vizitatorul. Intră în holul cunoscut, cu tavan înalt şi afumat, cu sobe imense de faianţă albă, păzite de busturi de generali, vechi rude ale stăpînului casei, cu tablouri înrămate în cadre grele de bronz, parcă gata-gata să se prăbuşească de la locul lor, tot generali, plini de decoraţii, cu feţe aspre şi priviri severe, toţi foşti comandanţi de şcoli militare şi de regimente vestite (de care el, Dumitrana, cum spunea din 5 în 5 minute

^azda, *trebuie să fi auzit! Cum să nu ! Cum să nu ! Păi la noi în companie, ofiţerii mai vechi vorbeau totdeauna cu respect despre unchiul dumneavoastră, care tot la Saint Cyr şi-a făcut studiile superioare şi care era coleg cu Gamelin, dar mai bun decît acesta, după cum au dovedit-o timpurile !)*

Trecu un timp, el nu se aşeză (un militar în vizită la alt militar mai mare în grad decît el aşteaptă în picioare pentru ca să poată să spună demn şi lovind uşor tocurile : „Am onoarea", lucru pe care-1 şi făcu noul-venit. Pe o uşă apăruse generalul Dănciulescu, un bărbat înalt, subţire (trădînd stăruitoare exerciţii de echitaţie), cu un obraz roz şi o carnaţie sănătoasă, îşi strînseră mîinile, şi gazda spuse :

— îmi pare bine că vă revăd, domnule colonel, ar trebui să intrăm puţin la mine, nu înainte de a cere fetei ăsteia cîte o cafea (ea şi apăruse de undeva din penumbra holului şi generalul îi ceru două cafele bune).

Deschise o uşă şi pătrunseră într-o încăpere romboidală, cu o sobă, tot albă, tot de faianţă strălucitoare, cu un birou în faţa unei ferestre şi două fotolii de piele maron, foarte bine întreţinute. Vizitatorul fu poftit să se aşeze, se angajară amîndoi într-o convorbire banală despre greutăţile zilelor pe care le trăiau : adică proasta aprovizionare cu lemne din iarna trecută, preţurile în creştere (ei, unde era falsa prosperitate din 1942 ?), aşteptînd să reintre fata cu cafele. Generalul îi întinse o ţigară de foi, dar Dumîtrana nu fuma aşa ceva, deci refuză, celălalt, parcă puţin mulţumit de acest refuz, şi-o aprinse el (asemena produse se găseau destul de rar) şi expirînd un val verde de fum spre fereastra deschisă, spuse direct :

— Ei ?

— Aş prefera să mai aşteptăm puţin...

— Bine...

Dar fata nu se mai ivea, moşmondea ceva în interiorul tăcut al casei. Dumitrana privi biblioteca, care acoperea un perete, plină de cotoare de cărţi, învelite în piele de Cordova, cu titluri aurii : numai tratate militare în franceză şi engleză, istorii ale războaielor napoleoniene, tratate de drept internaţional şi suluri de hărţi introduse în tocuri frumoase, şi ele de piele, aşteptînd vreodată redeschiderea. Pe pereţi se aflau fotografii înrămate cu promoţiile aliniate pe scaune : o

sută sau o sută douăzeci de ofițeri, cu casca franceză pe cap, cu săbii, şi ele aliniate lingă cizme, cu diagonale şi centuri aurite, tot lustrul acelei armate din care răzbătea încă ceva din fastul introdus de corsican.

— Ce mai fac prietenii dumneavoastră ? întrebă pe neaşteptate Dumitrana, neauzind clin casă nici un zgomot, pregătindu-se să schimbe vorba la prima bătaie în uşă.

— Mulțumesc, bine. îi văd destul de rar.

— Ar trebui să-i vedeți mai des. Situația frontului s-a schimbat, aşa cum am prevăzut amîndoi.

Generalul fuma încă visător, privind afară prin perdeaua de olandă care acoperea fereastra deschisă şi spre care se uită şi Dumitrana, puțin neliniştit.

— Fii fără grijă, nu ne aude nimeni... răsuflă o clipă şi pe urmă îl fixă cu ochii lui albaştri, foarte frumoşi : Domnule colonel, dacă nu mi-ai fi fost prezentat de către amicul meu Comşa, care nu ştiu unde naiba a dispărut de la o vreme, m-aş întreba : ce urmăreşti dumneata ?

Dumitrana era pregătit pentru o astfel de întrebare. Era o epocă în care suspiciunea reciprocă părea foarte firească, mai ales pe un teren destul de alunecos, cum era cel pe care porniseră în cursul acestei dimineți.

— Nu e vorba de un scop precis. Ca şi mine, aparțineți unui grup de militari patrioți, scoşi din armată o dată cu apariția acestui ambițios fără scrupule care s-a autointitulat mareşal.

— Oricine ar fi fost în situația lui, n-ar fi avut scrupule, îl apără dintr-o vagă onoare de militar generalul.

— Sînteți deci de părere că o țară poate fi tîrîtă în război numai pentru a se satisface ambițiile unui om ros de gelozia de a nu fi avut succese ?

Celălalt puse țigara de foi într-o imensă scrumieră, care închipuia o jumătate de obuz.

— Domnule colonel, dumneata uiți că s-a opus regelui ? E în felul lui un erou. A stat închis la Bistrița...

(Dumitrana ştia ceva mai mult decît generalul, sau acesta ştiuse şi el, dar uitase : că Antonescu reprimase o răscoală la Craiova, în tinerețe, şi că sub aparența unei lealități de împrumut se ascundea un carierist, dar asta nu putea să i-o spună generalului, aşa că adăugă :)

— Vă cunosc opiniile, nu vreau să vă contrazic. Am alte păreri, dar le respect pe ale dumneavoastră.

— Atunci ce pot să fac ?

— O, foarte multe lucruri ! Numai să mă lăsați să vă explic. Aş prefera totuşi să închideți geamurile...

Generalul se ridică, risipi fumul țigării de foi şi închise ferestrele.

— Sînt lucruri importante ? Sper că nu-mi propuneți un *putsch,* nu e genul meu. Am făcut călărie, am condus regimente de operetă (regimentele reginei Măria, care avea şarm, dragul meu, şi un mare apetit pentru ofițerii de gardă).

— Vă înțeleg, surise Dumitrana, vă înțeleg. Nu e vorba de aşa ceva. Ca şi mine, sînteți în opoziție. Primiți o pensie de nimic, şi lipsa de stimă e cel mai grav prejudiciu. Mai puteați să comandați un regiment cel puțin cîțiva ani...

— Dar nu pe front, *mon colonel,* am oroare de zgomote, şi-acolo e un zgomot ! Sînt două feluri de cauze, parcă Platon spunea : una necesară, alta divină. Dumneata în care din ele vrei să mă faci să-mi frîng gîtul ?

Oaspetelui îi plăcea umorul generalului. Se mulțumi să tragă cu urechea spre zgomotele casei, care izbucniră pe neaşteptate : cîini numeroşi ca şi în toamna trecută, năvălind dintr-o odaie alăturată înaintea unei femei care striga la ei parcă cu plăcere şi oroare de zgomote :

— Tăcere, haită blestemată, Bliicher, marş ! Marş ! Galieni, dezertor laş, treci aici ! Foch, astîmpără-te !

— Nevastă-mea, spuse marțial generalul, iartă-mă o clipă, altfel va năvăli peste noi...

Dar ea şi năvălise. Era o femeie înaltă, ca toată această casă construită parcă pentru oameni neobişnuiți. Dumitrana se ridică, bătu uşor din călcîie :

—Doamnă !

Sărută o mînă încărcată cu inele, simți miros de pudră aşezată într-un strat gros şi fu fixat cu un *lorgnon* ca de teatru (puțin mai mare, fără rame de aur).

— Parcă v-am mai văzut. Dumneata eşti cel cu lemnele (într-adevăr, în toamna trecută, Dumitrana le făcuse rost dc

3 000 de kilograme de lemne, o nimica toată pentru hardughia lor de casă, dar însemnînd totuşi ceva, pentru că articolul acesta era foarte căutat în anii de război).

— Domnul e colonel, *maică,* zise grav generalul.

— Ce fel de colonel o fi, cînd se ocupă ca antreprenorii de căratul lemnelor, de şantiere, asta nu mai e viaţă de militar...

— Scuzaţi-o ! se bîlbîi generalul.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, îl linişti Dumitrana. Doamna are dreptate, parcă eu n-aş vrea să fac altceva, dar trebuie să trăim, nu-i aşa ?

Cîinele Galieni (şi nu era singur, mai erau vreo trei javre) năvălise pe covorul gălbui de culoarea gutuii şi mirosea pe oaspetele necunoscut.

— Deci să vă las, hotărî femeia, punînd încă o dată la ochi *lorgnon-u* şi măsurîndu-1 curioasă.

O dată cu ea pieriră şi animalele, înghesuindu-se şi lătrînd furios.

— Poftim, este de-ajuns ca să apară o femeie în viaţa bărbaţilor pentru ca totul să se ducă ciracului. Nu ştiu ce-i ordinea, asta le lipseşte cel mai mult. Ele nu respectă nimic, cred că li se cuvine totul. Unde rămăsesem ?

— La acele lucruri importante despre care eu voiam să vă vorbesc.

— Da, perfect. Vă ascult.

— Dumneavoastră aţi lucrat la palat, în preajma regilor. Pe acesta, pe Mihai, l-aţi avut elev, mi se pare, la Mînăstirea Dealului...

— Da, şi ce-i cu asta ?

— Aş vrea să reintraţi în anturajul său.

— Dumneata crezi că depinde de mine ?

— Ar fi misiunea dumneavoastră.

— Iată, au şi apărut cuvintele mari : misiune. Dar îmi dai voie să te întreb în numele cui vii dumneata şi-mi propui o misiune ?

— O să vă răspund : în numele unui grup de ofiţeri patrioţi, care nu sînt puţini şi care vor să scoată ţara din război.

— Din acest erup face parte şi prietenul meu Comşa ?

— Da.

'— Şi de ce nu mi-a propus ei treaba asta ?

— Pentru că e urmărit şi sc ascunde !

•— Ei, drăcie ! Am impresia că ne aflăm foarte departe de ceea ce eu credeam despre dumneata. S-a ivit o rezistenţă deci în România, îi imîtăm pînă şi aci pe francezi ?

— Domnule general, această opoziţie, pe care dumneavoastră o numiţi rezistenţă, există de multă vreme şi s-a născut înaintea multor alte opoziţii : încă din 1933 !

Se făcu o clipă de tăcere, celălalt îl măsura atent.

— Vrei să-mi spui ca e vorba de comunişti ?

— Dacă vreţi !

— Dumneata, ca militar, crezi în comunişti, doreşti să avem de-a face cu comuniştii ?

— Pînă acum sînt cei mai serioşi în ceea ce priveşte rezistenţa, domnule general. Ziarele noastre anunţă din cînd în cînd execuţii. N-am citit nîci un nume care să-mi amintească în vreun fel „partidele istorice" de care se face atîta caz în Apus...

— îmi place că-mi vorbeşti deschis, dar toată educaţia mea, toată formaţia mea intelectuală nu-mi permite să mă gîndesc la acei oameni... Mă înţelegi ?

— Vă înţeleg. Eu nu vă propun să luaţi contact cu ei. Nici ei, nici nimeni nu va reuşi să ne scoată din acest război dacă nu va cîştiga de partea lui poporul. O răsturnare de situaţie e de neconceput ca o lovitură de palat.

— Dar mi se pare că tocmai despre aşa ceva îmi vorbeşti dumneata.

— Nu, iată, o să vă explic. Faptul despre care vă voi vorbi nu se va petrece nici azi, nici mîine, dar într-o zi va avea loc. Pentru ziua aceea eu aş dori să fiţi pregătit şi să ne ajutaţi...

— Mi se pare că dumneata şi prietenii dumitale, pe care nu-i cunosc şi de care mă pot dezice oricînd pentru că nu v-am promis încă nimic, folosesc nemulţumirea mea într-un scop...

— Patriotic, domnule general...

— Fie şi aşa, dar să ştiţi, şi aici profit ca să-1 citez pe un scriitor, scump mie, că nu-mi plac atacurile puse la punct ca baletele. Cred că, în multe cazuri, îndrăzneala însăşi învinge întîmplarea...

— îndrăzneala există, domnule general, fiţi fără grijă. Cît priveşte întîmplarea, ea trebuie sa fie pregătită.

Uşa se deschise şi apăru fata cu cafelele. împingea un cărucior pe roate, pe care se aflau şi două păhărele cu coniac. Aroma umplu odaia de un miros persistent.

— Bine, lasă-le aici...

Fata ridică privirile posesive spre bâtrîn şi o dată cu ele şi sinii bine strînşi în rochia neagră de satin.

— Doamna spune că ar fi mai bine să nu beţi coniacul...

Ieşi lăsînd în urmă parfumul uşor de femeie tînără şi o alarmă în ochii gazdei, care îi urmărise cu o falsă nepăsare mişcarea şoldurilor.

— Deci, să reluăm. Dacă credeţi că nu-mi puteţi răspunde la ceea ce vă cer, să-mi spuneţi încă de pe acum. Ne-am înţeles ?

— Bine...

Dumitrana ridică ochii spre fotografiile din perete.

— Promoţia dumneavoastră ?

— Da. în ţară şi la Saint Cyr.

— Toţi ofiţeri eminenţi, nu-i aşa ?

— Nu tocmai toţi, dar majoritatea. Armata noastră a avut totdeauna ofiţeri capabili.

— Ştiu, ştiu... (Convorbirea aceasta mai avusese loc cam cu aceleaşi cuvinte şi astă-toamnă, dar generalul uitase.)

— Aud ceva despre o debarcare...

— Se vorbeşte chiar despre Balcani. Cît priveşte situaţia de pe frontul nostru, o cunoaşteţi, cred că sînteţi de acord cu mine că nimeni şi nimic nu mai poate salva pe nemţi de la înfrîngerea totală.

— Domnule colonel, nu sînteţi prea optimist ?

— Nu ştiu decît atîta : că pretutindeni lumea a înţeles că nu mai avem de-a face cu o armată invincibilă.

— Dar sîntem amîndoi militari şi ştim că mai există şi aviaţie, arme secrete...

— Tancuri *Tiger, Ferdinand*... da, ele mai există, dar nu mai există moral, domnule general.

— Nu-i cunoşti pe nemţi...

— O să-mi vorbiţi despre spiritul lor militar, despre admirabilul devotament al soldatului *Fiihrer-u\v\,* care mai bine

moare clecit să se lase învins, nici dumneavoastră nu mai credeţi în astfel de lucruri, sînt convins că ele au rămas bune numai pentru domnul Goebbels. Ruşii sînt la Iaşi. Urmează ultimul act. Nu vreau s-o fac pe profetul, dar nu mai apucăm anul. Dumneavoastră, ca patriot, ca militar, sînteţi de părere că trebuie să stăm cu miinile în sîn ?

— Nu.

— Atunci ?

— Domnule colonel, nu-l cunoşti pe Cîinele roşu... E încăpăţînat, vorbeşte de onoare militară, de onoarea armelor, de..

— Dar de onoarea poporului român de ce nu vorbeşte, domnule general ? Putem noi să fim complicii unei armate care şi-a făcut un punct de glorie din a ucide copii şi femei fără apărare, din a schingiui şi a prăda ca pe timpul lui Gingis-Han ?

— Care era un mare strateg, domnule, ştii ce spune...

— Nu vreau să ştiu nimic despre Gingis-Han, despre Tamerlan, despre oricine. Vreau să ştiu ce atitudine aveţi faţă de această situaţie ?

— Cafeaua, domnule...

Dumitrana luă ceaşca încă fierbinte şi sorbi uşor.

— Deci nu-mi răspundeţi ?

— Ai puţină răbdare, ce naiba...

Bău păhărelul de coniac şi în cele din urmă se hotărî :

— Domnule colonel, n-aş vrea să vă par un laş. De altfel nici nu sînt. Sigur că mă simt profund jignit de acţiunea Mareşalului, dar mi-e frică ca nu cumva să fiu tîrit în cine ştie ce aventură. Vremurile sînt nesigure, dacă te-aş ruga să-mi vorbeşti puţin despre ceea ce crezi dumneata că ar trebui să fac, te-ai supăra ?

Era limpede că în principiu acceptase.

— Şi aş mai insista să-l rogi pe amicul nostru Comşa să-mi scrie cîteva rînduri, dacă poate, să am impresia că eşti într-adevăr mandatarul lui...

— Va veni personal să vă vadă într-o seară, deşi lucrul acesta e legat de un mare risc, dar scrisori în împrejurări ca astea ? Eu trebuie numai să aflu dacă pot obţine măcar o primă acceptare de la dumneavoastră. Cred că am obţinut-o. Iată despre ce este vorba. în împrejurările actuale trebuie să ne bizuim pe antipatia reciprocă dintre rege şi Mareşal. Jignirile

repetate aduse Curţii Regaie au iritat destui pe majestaţile-lor. Ne-ar interesa dacă regele n-ar putea să asculte de unele sfaturi date de către fostul său profesor. Nu e prea greu, nu ? Bineînţeles aceste vizite trebuiesc făcute fără ştirea celor care l-ar putea informa pe Mareşal. Ce spuneţi ?

Generalul ridică ceaşca cu cafea la buze şi clipi că primeşte.

— Nu e nici atît de grav cît bănuiam. Bine, domnule. Şi sfaturile ?

— Nu sînt eu în măsură să le ştiu. Veţi primi instrucţiuni la timp. Spuneţi-mi, credeţi că ofiţerii din jurul majestăţiisale îi sînt cu toţii devotaţi ? Orice lucru care s-ar afla înainte de vreme l-ar pierde şi pe el, şi pe oamenii săi...

— îmi dau seama. Nu aveţi nici o grijă.

— Atunci, cînd să vă viziteze inginerul Comşa ?

— Lunea viitoare. E ziua cînd nevastă^mea primeşte şi sînt lăsat singur. Să-mi telefoneze înainte şi să-mi spună că aduce lemnele. Atît. Voi înţelege.

Dumitrana se ridică.

— Domnule general, îmi pare bine că vă alăturaţi unei misiuni destul de dificile şi legate de primejdii destule dar cu puţină prudenţă, cu niţică înţelepciune...

— Nici o grijă, domnule colonel. Puţină primejdie nu strică nici chiar la vîrsta asta. Odată, pe cînd eram însoţitorul reginei Măria la vînătoare...

2

Al doilea om pe care-l văzu Dumitrana în ziua aceea era mecanic la un bloc din Bulevardul Pache. Drumul pînă acolo dură cincisprezece minute. Străzile erau destul de aglomerate. Lumea se îngrămădea nepăsătoare pe trotuare ; în centru, Dumitrana văzu înghesuiala bezmetică a trecătorilor.

Dănilă, omul pe care-l căuta, locuia în camera cazanelor, chiar în stînga intrării, şi trebui să coboare cîteva trepte înguste, plecîndu-şi capul, ca să nu se izbească de tavanul scund.

Era curent, undeva se uitase o fereastră sau o uşă deschisă, mirosea a vopsea şi a praf nemăturat de multă vreme. în faţa unei uşi metalice pe care era imprimată litera A, cu alb, mare ca să atragă atenţia că acolo se afla un adăpost, ceva mai jos, după ce ai mai fi coborît cîteva trepte, Dumitrana se opri. Omul lui meşterea ceva la şublerul de calorifer.

— Bună ziua, spuse noul-venit, privind în sus să vadă dacă nu mai cobora cineva.

— Bună ziua, răspunse celălalt, un om de 40 de ani, cu o parte a obrazului marcată de o imensă cicatrice, urmele unei răni îngrozitoare de pe front. Singur ?

— Singur.

Dumitrana închise uşa grea de metal şi se aşeză pe un pat îngust şi tare. Inspecta din ochi locul.

Dănilă scoase dintr-un loc nevăzut două păhărele şi o sticlă de rachiu incolor.

— Dacă intră cineva pe neaşteptate, ştii cine sînt ? făcu Dumitrana.

— Vărul Costel de la Caracal. Acum ai picat de la drum, o să dormi cu mine la noapte, pentru că n-ai găsit Ioc la hotel.

— Cu ce mă ocup ?

— învîrteli pe picior.

— E bine, cum stai cu controalele ?

— Pe sergentul de la circă îl am la mînă, e mai greu cu inspectorii de la Apărarea Pasivă, ăştia îşi bagă nasul în toate : ba să vadă la ce adîncime e adăpostul, ba să vadă răsuflătorile, fac control la sacii de nisip, la stingătoarele de incendiu, în ultima vreme au venit de trei ori...

— Fii prudent. Poate că locul ăsta nu e cel mai bun din lume, dar unde se vîntură multă lume, unul în plus nu se bagă de seamă. Săptămînă trecută a venit cineva pe aici, vorbesc despre prietenii noştri ?

— Da, doi tovarăşi din provincie. Fiecare cîte o noapte : unul miercuri, altul sîmbătă.

— Eu ţi i-am trimis. Un militar de la Craiova şi un comis-voiajor.

— Nici o grijă, şefule !

— Siguranţa a strîns cureaua. Are spioni unde vrei şi unde nu vrei. Femei de serviciu, chelneri, poştaşi, cu administratorul tău ce mai e ?

— A coborît de cîteva ori, s-a chiorît, n-a avut ce să vadă. De altfel greutatea este pînă intră cineva aici, pentru că pe urmă nu-l mai găseşte nici poliţia.

— Vezi c-au început să se facă razii, noaptea. Vin pe neaşteptate, înconjură clădirile şi scotocesc tot.

— Vrei să-ţi arăt puţin cum funcţionează serviciul de evacuare ?

Dumitrana îl urmă. Coborîră cîteva trepte de metal pînă în faţa cuptorului, de unde se vedea toată aparatura de încălzire a blocului. Dănilă îl urcă pe o scară îngustă de siguranţă şi îi arată sus de tot, sub bolta pivniţei, o firidă întunecată, foarte îngustă, dar nu atît de îngustă încît să nu încapă în ea un om.

— Şi de aici ?

— De aici, printr-un luminator, se iese într-o curte. Cîteva lăzi de gunoi puse una peste alta sînt rezemate de un gard. Peste acest gard se ajunge în faţa unei scări de serviciu care duce pe o terasă. De acolo se descurcă oricine mai departe...

— Buuun, de altfel am să caut să folosec foarte rar locuinţa asta, dar cînd nu mai am ce face îi trimit la tine. Nu strică să-l mai cinsteşti pe administrator şi mai ales să te ai bine cu cei de la Apărarea Pasivă...

— Am înţeles.

Peste un sfert de ceas, Dumitrana se afla în alt punct al Bucureştiului, căutînd cu privirile firma unei cafenele. Strada era înţesată de oameni, treceau tramvaie, înghesuiala era mare.

Intră într-o încăpere largă, plină de mese, de fum şi de scrumiere pline de mucuri, uitate pretutindeni, cu tavanul foarte negru, lăsînd afară bicicleta. îl aştepta un marinar care bea un ceai spălăcit, pus într-un pahar apărat de o cupă veche rusească. Străinul sosise de zece minute, era palid şi îngrijorat, şi statură de vorbă cam o jumătate de oră, timp în care Dumitrana află cîteva lucruri în legătură cu unele deplasări de vase pe Dunăre, despre tonajele lor şi itinerare. Totul era scris pe o hîrtie mică. Marinarul i-o strecură într-o cutie de chibrituri.

Spre seară avea întâlnire din nou cu Comşa. Cădea întunericul. Prin cîrciumi se aprindeau becurile, atît cît mai era

iumină afara, pentru că după aceea noaptea înghiţea totul* imobile şi oameni, şi rămineau numai urmele albastre, de acvariu, ale felinarelor camuflate şi mici raze bezmetice strecurate din întîmplare pe sub perdelele care acopereau uşi şi ferestre. Dumitrana nu era obosit, încalecă pe bicicletă şi porni spre Şosea. Se înţelesese încă de la prînz, prin telefon, cu inginerul, îi comunicase ca din partea întreprinderii (de fapt nu lucra la nici o întreprindere dar asta o ştiau numai cîţiva) ca se defectase ceva la motoarele centralei, cuvinte ce însemnau că el trebuia să fie într-un punct din Jianu la 8, adică tocmai cînd se întuneca bine.

Mai era vreme, Dumitrana o luă uşor spre Statuia Aviatorilor, ale cărei aripi negre de bronz se topeau acum în magma albăstruie a nopţii de vară. La 8 şi două minute inginerul apăru dinspre Piaţa Victoriei, îmbrăcat într-un costum uşor de doc, cu un ziar la subsuoară. O luară încet spre Piaţa Confederaţiei, pe aleea Alexandru, pustie la ora aceea.

îşi strînseră mîinile în tăcere şi priviră pe rînd în urmă. Nu era nimeni.

— Va trebui să ne vedem din ce în ce mai des, zise inginerul, şi Dumitrana vru să întrebe cum, dar se opri. Ai noutăţi ?

— Da. Generalul vrea să vă vadă luni. îi telefonaţi şi-i spuneţi că aţi făcut rost de lemne.

— Bine. S-a lăsat greu ?

— Nu atît de greu.

— Şi ?

— M-a ţinut un sfert de ceas la uşă la plecare, vorbindu-mi despre regina Măria, despre Turenne, Petain, Wellington, credeţi-mă, ştiu istoria războaielor pe dinafară.

— îl recunosc, e un om cumsecade, vorbeşte cam mult însă.

— De asta mi-e frică şi mie.

— Pare loial, şi de cînd îl ştiu a avut o atitudine de democrat. Spune-mi cum a primit propunerea de a vorbi cu regele ?

— Nu i-am spus încă totul, nici nu era cazul. Asta o s-o faceţi dumneavoastră.

— Bineînţeles, zici că luni. Şi celălalt ? Cel de la Brăila ?

Mi-a predat materialul. Trimit pe cineva acoio.
— Cînd ?
— Peste 2 zile.
— Şi omul de la Craiova V
— Aşteaptă ordinele noastre.
— Am ceva nou pentru dumneata... Trebuiesc găsite cîteva depozite pentru armele pe care le avem.
— Să spunem că găsim. Ce facem cu ele ?
— Oamenii ar trebui să învețe să le mînuiască. Insurecția nu va fi chiar o petrecere.
Tăcură cîteva secunde.
— Am o idee. Eşti angajat undeva ? întrebă Comşa deodată.
— încă nu.
— Asta are şi avantaje şi dezavantaje. Ar trebui să te gîndeşti nu pentru acum, pentru cîtva timp mai încolo, la o întreprindere unde ai prieteni mai mulți. După cîte ştiu, cunoşti mai multe meserii. Cel mai mult îmi convine cea de armurier, adică să fii unde se află şi puțină miere. Pricepi ?
— Pricep.
— Acte ai ?
— Dacă e nevoie de ceva, există un tipograf care...
— Nu, aici sînt mai curioşi. Trebuie nişte adeverințe cît se poate de bune ! Lasă-mă pe mine. Dar te previn să te pregăteşti. Timpul e scurt. Aş vrea să-ți găsim un loc la Malaxa, am acolo pe cineva căruia i-aş şopti...
— Bine, ne-am înțeles !
Ajunseseră la capătul aleii Alexandru. Dincolo se zărea piața, sub lumina albastră a nopții. Trebuiau să se despartă.
— Alte ordine ?
— Aşteaptă. Dacă se iveşte ceva nou, caută-mă la telefon. Pe general lasă-1 în seama mea. Am uitat să te întreb, cum stai cu cazarea ?
— Binişor. Există trei adrese pînă acum.
— Am nevoie de mai multe pentru ultima fază a acțiunii.
— Voi căuta.
Inginerul îşi mai adusese aminte de ceva :
— Loc pentru exercițiile militare ai găsit ?
— Cred că da. La Fundeni sînt nişte cărămidarii părăsite.
— Şi cum îi scoți la exerciții ?

— Există dispoziții pentru serviciul de apărare pasivă. Fiecare uzină e scoasă miercurea şi vinerea la poligon.
— Au arme ?
— Cîte una de ploton. Restul, puşcoace de lemn, ca pe vremea cînd se jucau în țărînă.
— Ai găsit oamenii de legătură ?
— Nu peste tot. Mai sînt şi alții care se ocupă de treaba asta.
— La nevoie vom folosi şi premilitarii. E timpul totuşi să ne despărțim. La revedere, nu uita ce ți-am spus...
îşi strînseră mîinile şi porniră în direcții opuse. Pe la zece noaptea Dumitrana ajunsese undeva, pe Plevnei, într-o casă a unei prietene a Inei, în care se întîlneau din cînd în cînd, ca studenții.
Bărbatul era obosit, alergase toată ziua, pînă îi pregăti ea masa se mai uită prin ziare.
— Ceva nou ? întrebase din bucătărie Ina.
— Nimic. Pe front toată lumea stă cu capul la cutie. Ba, nu ! Uite că e mai interesant ce se petrece în țară.
în pagina a patra a *Universului* descoperi un comunicat scris cu litere mici, vîrît între cîteva reclame comerciale.
— Ce se petrece ?
— Nu citeşti foaia domnului Stelian Popescu ?
— N-am timp.
— Arsenalul din Tîrgovişte a sărit în aer !
— Ce vorbeşti ?
— Bineînțeles, tot bestiile de bolşevici ! Dar tu ce faci cu mîncarea aia, că mi-e foame !
Ina sosi cu farfuriile, le întinse una cîte una pe masă şi-1 privi.
— Eşti obosit.
— Te cred şi eu ! Unde-i prietena ta ?
— Doarme la noapte, la maică-sa.
— Bine-am mai ajuns !... Oameni căsătoriți... începu să mănînce cu lăcomie.
— Nu stai lîngă mine ?
Mai avea ceva de adus. Se întoarse cu un castron de salată.
— Acuma da.
Ina se opri după prima înghițitură.
— Mi-e frică ! Simt că se strînge cureaua în jur.
— Sînt obişnuit. Ăsta-i norocul meu.

f

înfuleca cu poftă fără s-o privească.

— în Spania m-au rănit de două ori. Din '39 pînă astăzi de vreo patru ori am plecat pe acoperiş, şi la vîrsta mea nu e chiar un sport oarecare să te laşi pe burlane. O dată am scăpat de sub gloanţe.

— E adevărat, dar îţi place.

— Te înşeli. Nu mai sînt tînăr, şi nici cînd am fost tînăr nu mi-a plăcut primejdia. Nu am fost un aventurier. Tot ce am făcut a fost din instinct de conservare şi din plăcerea de a nu mă lăsa prins. Se spune că sînt un bun organizator, dar faptul că ştiu mai multe meserii, că pot să umblu la o instalaţie electrică, să fac un deviz de casă, să zugrăvesc o odaie, să mă dau drept contabil sau militar, asta îmi uşurează viaţa într-un fel. Visez o vreme cînd să ridic uzine, să conduc şantiere mari. Trăiesc foarte mult pentru ziua de mîine. Dincolo de primejdia de fiecare zi eu văd numai zilele viitoare, cînd vom fi liberi, cînd n-am să mai caut în fiecare dimineaţă sub pernă alte acte de identitate. Mi-e foarte greu să mă obişnuiesc cu existenţa asta de escroc internaţional, dar *ei* mă silesc să fiu şi descurcăreţ şi neîndurat... Şi-acum, după acest frumos discurs de soţ dă-mi voie să te invit la culcare. E tîrziu, şi mîine plec devreme. Poate e timpul să ne mai gîndim şi la noi puţin. Ce spui ?

3

Compartimentul de clasa a treia era plin de bărbaţi şi femei care vorbeau cu glas scăzut, ca într-o biserică. Niculescu fumase trei ţigări una după alta, încercase să străbată înghesuiala dintre băncile cărămizii, mîncate de jeg şi vechime, şi să iasă pe platforma unsuroasă, neagră de cărbune, fără să reuşească. Cei îngrămădiţi pe podelele murdare, date cu gazolină, nu se mişcaseră să-i facă loc, şi studentul renuţase în cele din urmă.

— Unde vrei să treci, camarade ? îl certase un necunoscut, privindu-l cu atenţie, ceea ce îl făcu să-şi simtă inima bătîndu-i mai tare.

Niculescu ar fi vrut să-i răspundă grosolan că trebuia să ajungă într-un loc unde n-are să zăbovească mult timp, dar nu o făcu.

Era îmbrăcat în haine de soldat şi îşi dădu seama că încă nu se obişnuise cu uniforma, pentru că la auzul cuvîntului „camarade" avusese o clipă de ezitare. Sub vestonul verzui de doc avea actele bine ticluite ale caporalului Tîrîia Dumitru şi o delegaţie semnată de comandantul unei flotile de aviaţie din regiunea Craiova, prin care se adeverea că merge la Brăila în interes de serviciu, adică să transporte o cantitate de trotil, necesară pescuitului, direct comandamentului flotilei fluviale.

Se însera. Călătoria îl plictisise destul şi se hotărî să nu se mai ridice de la locul lui pînă nu ajungea în gara aceea prăpădită, de unde, cu o trăsură sau pe jos, trebuia să ajungă la o adresă cunoscută. îşi mai aprinse o ţigară şi privi prin geamul murdar, jumătate lăsat, cîmpia alb-roşcată, ce se rotea dincolo de stîlpii de telegraf. Cerul verzui, străbătut de cîrduri rare de păsări, îşi pierdea culoarea. Lumina soarelui căzut dincolo de văile inundabile, sărate, ale Dunării, se stingea treptat, şi deasupra spaţiului mort, deasupra acestui pămînt cenuşiu şi sterp, cădea incendiul straniu al amurgului. Prin halte mici, acoperite de fumul lăsat de locomotivă, se mai vedeau mari grămezi putrezite de sfeclă, uitate acolo încă din anul trecut, nişte movile negre, noroioase, fumegînd încă din pricina căldurii de peste zi.

Cei din compartimentul comun, moţăind, vorbind încet, cu o lene caracteristică oamenilor din sud, care nu se grăbesc şi nu ridică tonul aproape niciodată, schimbau veştile cu nepăsare. Unuia îi murise un porc de o sută de kilograme, altuia îi furase cineva viţelul. Un grec din Galaţi se căsătorise cu o armeanca bogată, şi cei din compartiment îl căinau, pentru că o ştiau rea de muscă. Ţăranii înjurau pe Dumnezeu, care nu mai dăduse de mult o ploaie. Asta făcuse ca preţul porumbului să crească. O femeie se văieta că nu mai are lapte pentru copilul ei, de şase luni. Altul, un ceferist negricios, cu un glas piţigăiat, vorbind precipitat, cîştigase la loterie zece mii de lei, bani cu care avea de gînd să-şi cumpere o bicicletă.

Ţigara, ultima sau penultima, ajunsese la capăt. Niculescu îi simţea căldura arzîndu-i unghiile, dar nu o aruncă. Stătea

intre o femeie grasă, cu o papornită mare de paie în poală, şi un ţăran adormit, cu tot obrazul acoperit de o barbă neagră şi deasă^ In faţă, alţi patru necunoscuţi dormitau fără să-l privească. Studentul nu putea să-şi dea seama dacă fusese urmărit sau nu de cineva. Asta avea s-o vadă abia în oraş, după lunga plimbare obligatorie, dinainte de-a se opri la adresa cunoscută.

Trenul se apropia de Brăila. Călătorii începură să se ridice de pe bănci. Se auzeau lăzile grele de lemn ciocnite una de alta şi larma surdă de pe platforme. Cineva striga în gura mare pe altcineva, cu un nume lung şi ciudat. Trenul trecu de un aerodrom militar, de pe care se ridicau mereu alte biplane, un model demodat, nişte biete aparate aducînd cu vehiculele greoaie aruncate în cimitirul fiarelor vechi. Urmă apoi un crîng de salcîmi joşi şi iar cîmpia fără vegetaţie, cu piramide de sfeclă putrezită şi cu grămăjoare de sare, nişte grămăjoare albicioase şi sticloase, cîteva lanuri de porumb şi halte cu rampe înalte, deasupra cărora se înghesuiau ţărani, căruţe, cai şi autocamioane. Oamenii îşi scoteau pălăriile soioase şi le aruncau în aer, în semn de salut. Urma tragică a războiului, pasul de mamut al bombelor căzute nu ajunsese sau nu se vedea că ajunsese pînă aici.

Necunoscutul îşi făcea loc cu coatele spre uşa de lemn a vagonului, împinsă din amîndouă părţile, şi Niculescu se linişti. Nu era un agent. Dincolo de geam cădea un nor cenuşiu de zgură scînteind, un roi de fluturi roşii şi fluturi negri de cărbune. Cînd aburii erau absorbiţi de pămînt, se zăreau licărind mari ochiuri de apă verde, ghioluri albicioase cu margini de sare şi iar pilcuri de salcîmi prăbuşiţi, vechi şi putrezi, faimoşii salcîmi ai Brăilei. Dunărea sclipea dincolo de dunga îngustă de nisip argintiu, coborînd în trepte largi. Se vedea oraşul în stînga, apropiindu-se: o îngrămădire cenuşie de clădiri, cu mari trîmbe de fum deasupra, cu un zvon sonor de aşezare omenească şi mici scînteieri electrice.

Studentul aşteptă încă pe banca de lemn. Cei din faţa lui şi cei de lîngă el îl călcară pe bocanci, dar Niculescu nu spuse nimic. Era aproape mulţumit că rămîne puţin timp singur şi că drumul luase sfîrşit. Se auzi sirena trenului şi în curînd vagoanele se ciocniră unul de altul la ace. Urmă pocnetul feroviar repetat, atît de cunoscut, şi umbra lără formă a gării.

Frîne, un zăngănit de geamuri, larma mulţimii şi, după aceea, o oprire bruscă. Călătorii fură aruncaţi unul într-altul.

De la geam, studentul privi cu un ochi atent patrulele aflate lîngă linia ferată. Trebuia să coboare pe partea cealaltă, să nu fie întrebat de unde vine şi ce caută, deşi avea actele în regulă. Nu stătu prea mult. îşi luă lada de lemn şi, aşezîndu-şi mai bine capela pe ochi, coborî treptele înalte, trăgînd cu ochiul dacă între garniturile garate una lîngă alta se mai afla cineva. Nu văzu pe nimeni. Trecu pe lîngă vagoanele trenului părăsit de călători, fluierînd cu nepăsare, şi se îndepărtă puţin de ieşirea strimtă, unde aşteptau acum soldaţii pentru control. Cunoştea bine locurile. Mai venise aici, cu cîteva luni în urmă, la începutul lui septembrie al anului trecut, aşa încît într-un stert de ceas se aflâ în piaţa gării, în mijlocul mulţimii necunoscute.

Ar fi luat o trăsură, dar îşi spuse că asta bătea la ochi : un soldat răstignit pe pernele unei birje atrăgea atenţia. Porni deci încet de-a lungul largului bulevard de granit, fără grabă, oprindu-se din cînd în cînd, ca să-şi dea seama dacă nu se luase cineva după el.

Se întunecase. Pe lîngă el treceau trăsuri grăbite, se auzeau clopotele de avertizare, şi în geamuri luciră ici şi colo slabe şi scurte fulgere electrice, iute astupate de perdelele de camuflaj. Aerul era încins. Bătea un vînt uşor. Oraşul mirosea a seminţe prăjite, a salcîm trecut. Trebuia să se întoarcă cît mai devreme la Bucureşti, după ce va fi predat trotilul.

Ajunse în faţa portului şi o luă pe o stradelă îngustă. în dreapta şi în stînga se aflau vechile magazii, cîteva clădiri cu cîte două etaje, cu faţadele de cărămidă neagră afumate. Dincolo de geamurile înalte, cu spaţii sparte, fără lumină, nu se arăta nimeni. Deasupra intrărilor ardeau mici becuri acoperite cu celofan albastru, aruncînd pe pietre o dîră ştearsă, viorie. Se simţea umezeala şi foşnetul fluviului. Nu era încă întuneric, şi de aceea lumina bolnavă, arzând inutil, părea ciudată.

Niculescu făcu un ocol larg, înconjurînd o grădină întunecată, acoperită de frunziş, şi o apucă pe o stradă îngustă ca un jgheab. Sub bolta de cărămidă, cu cîteva trepte, a unui bordel, îşi aprinse o ţigară, acoperindu-i focul mic din vîrf cu palma ; lăsînd între picioare lada de lemn, ascultă ecoul altor paşi. Nu venea nimeni după el. Trecu numai o femeie

singură, o femeie înalta, cu mers amînat, fumînd, care i se adresă familiar :

— Nu vii, micule ?

Studentul spuse ceva nehotărît și se îndepărtă repede. Ajunse în cinci minute în fața unei curți lungi, cu o poartă prăbușită în față. Intră, rămase dincolo de ea, ascultînd încă o dată, și pe urmă înainta grăbit prin întuneric. în jur era o grădină fără relief, în lumina tot mai stinsă a începutului de noapte. Mirosea a praf încins pe frunze. Drumul cobora. Nu se mai văzură copacii. Niculescu se opri în fața unei case vechi, cu toate geamurile sparte într-un incendiu de demult, cu cercevelele carbonizate, o casă cunoscută, fără locatari, cu pereții prăbușiți pe alocuri, fără acoperiș, numai niște ruine albe, afumate pe alocuri, între care se strigau păsări de noapte. Dincolo de ea începea o potecă îngustă, ducînd spre plaja fluviului. Tufe de salvie și asfodele printre pietrele măcinate, răceala Dunării, aflate puțin mai jos, și în urmă clădirea albă, cu turle, a gării fluviale... Dinspre Galați trecea un vapor cu luminile stinse, un vapor al marinei militare. Se auzi o sirenă șuierînd scurt. De pe treptele de piatră, cineva ridicase un felinar în fața unui obraz galben și șters. Apa se afla acum la zece metri dedesubt și suprafața ei liniștită sclipea ca o oglindă veche, în care muriseră ultimele reflexe de lumină. Umbra vasului, neagră, fără formă, se văzu tot mai îndepărtată, spintecînd împotrivirea plină de ecouri a apei. Vag, dincolo de malul jos de lut, se ghicea linia nesigură, topită, a Munților Măcinului, stranii și îndepărtații munți de legendă. Răsărise luna, o frunză verzuie, transparentă, tremurînd în aerul pur al nopții începute atunci. Pe nisip dormeau vechi șlepuri dezarmate, părăsite de proprietarii și comandanții lor, devenite acum niște locuințe pentru bătrînii marinari ieșiți din serviciu. între scheletele de metal și lemn putrezit se ridicau mari piramide de stuf galben, mirositor, și în ochiurile rotunde ale vechilor cabine luceau lumini palide. Era mai rece, aerul tăia, ca în noiembrie. Pe fluviu se tîra un animal ciudat de ceață. Se auzeau Vechile lanțuri legate de babale, scîrțîind la mișcarea apei cînd lovea carenele smolite. Pe vechile punți spînzurau de frînghii roase rufe țepene în bătaia vîntului.

Niculescu urcă treptele de lemn ale unei astfel de locuințe și auzi măcăitul ciudat al unor rațe. Bătu într-o ușă joasă, care se deschise scîrțîind după cîteva clipe. îl întîmpină o femeie

slaba, cu o privire neliniștită, vie, cercetătoare. Studentul spuse ,,bună seara" și îl văzu dincolo de umerii femeii pe omul său, un pescar spătos, cu fața arsă de soare, dormitînd sub o lampă.

Intră fără să mai privească la femeia uluită. Omul de la masă tresări și se ridică în picioare.

Pescarul îl recunoscu și făcu un semn cu mîna.

— Ai venit ? întrebă inutil, reașezîndu-se greoi pe scaunul pe care stătuse.

Avea ochii cîrpiți, tulburi, poate băuse puțin, poate amorțise cîteva secunde, și deșteptarea bruscă îi dădea înfățișarea unui năuc. Cînd se dezmetici bine îi spuse femeii să iasă afară. Aceasta îl mai privi o dată cu bănuială pe noul-venit și închise ușa în urma ei. Gazda căută într-un dulap apropiat o sticlă de secărică și o așeză pe masă. Se mai ridică o dată aducîndu-și aminte că nu luase paharele și cînd totul fu terminat, turnă, ciocni și îl privi pe student.

— Merge ? îl întrebă, după ce acesta dădu peste cap păhărelul de rachiu.

— Merge.

Pescarul avea o gură mare, cărnoasă, cu dinți puternici și în ochi îi sticli o clipă lucirea pătimașă a băutorilor.

— Ce s-aude ? trecu direct la afaceri. Ai adus ?

— Adus.

— Arată-mi !

Niculescu deschise cu o cheiță capacul lăzii sale de soldat, între pereții ei de lemn se aflau niște lumînărele lungi, învelite în hîrtie cerată, izolate cu straturi de vată.

— Atenție la zdruncinături.

— Nici o grijă, surise celălalt, am mai umblat cu astfel de lucruri.

Tăcură o clipă. Afară nu se auzea decît scurgerea leneșă a fluviului. Pescarul îi întinse o hîrtie acoperită cu litere bătute la mașină. Niculescu o citi fără grabă, ca și cînd ar fi vrut să nu-i scape nimic.

— Adeverință de la Calea Ferată...

„Se aduce la cunoștință organelor în drept că numitul, caporalul Tîrîia Dumitru, a preluat de la unitatea noastră cantitatea de 4 500 kg pește pentru..."

— E în regulă ?

— în regulă, acceptă studentul, privind ștampilele și timbrele.

Actul acela era un fel de paşaport de întoarcere.
—• Stai puţin să-ţi dau o lădiţă în schimbul ăsteia.
Deschise uşa îngustă a unei foste cambuze şi scoase de acolo o ladă de campanie, asemănătoare cu cea adusă de Niculescu.
— Nu mai bem un păhărel ?
— Cu plăcere.
Pescarul turnă iar din sticlă şi vorbiră rapid, ca între bărbaţi.
— La cît ai tren ?
— Abia la 7* dimineaţa.
— Nu e bine să pleci cu trenul, noaptea asta o să fie daravelă mare cu nemţii...
Se uită la ceasul din perete. Se vedea încă de la venirea lui că aştepta pe cineva.
— Mergem, hotărî dintr-o dată. Nu mai avem timp...
Niculescu îl urmă fără să întrebe nimic. Ştia ce însemna în astfel de împrejurări o întîrziere de cîteva minute.
— Poţi să m-ajuţi ?
—• Dacă trebuie ? Dar pe cine aşteptai ?
— Un pîrlit de marinar. Totdeauna întîrzie...
Studentul îşi înghiţi vorbele. Pescarul luase lădiţa cu trotil într-o mînă şi bîjbîia prin întuneric, căutînd să vadă bine punţile peste care treceau.
— Fii atent să nu faci bîldîbîc, îi spuse peste umăr. Oamenii mei uită să repare scîndurile astea... Barim ştii să înoţi ?
— Oleacă. Ca toporul...
— Tot e bine.
Ajunseră tot pe un şlep tras la mal de multă vreme şi folosit ca locuinţă.
— *Regina Mary* se numea. Ce vas, acum la cimitir cu el...
Prin întuneric desluşiră silueta unei femei.
— Dumneata eşti, mătuşe Caliopi ?
— Eu, Stavrule.
— Unchiul Hrisanti e jos ?
— Jos, fumează... Haideţi după mine.
Se deschise o uşă scundă, coborîră cîteva trepte putrede de lemn şi se treziră în fosta sală de mese a *Reginei Mary.* încăperea, nu prea spaţioasă, avea hublourile stricate şi din tavanul scund atîrnau mici corăbioare, legate cu fire subţiri de aţă pescărească. O timonă în miniatură străjuia într-un colţ.

în faţa ei, un bătrîn fuma din pipă. Cînd îi văzu, se ridică, privind puţin mirat la Niculescu, pe care nu-l cunoştea.
— Dumnealui cine e ?
— Omul care ne-a adus smochinele... zise Stavru pentru celălalt.
— Caliopi, lasă-ne singuri, o rugă gazda pe femeie, care ieşi repede, fără să întrebe nimic.
— Unde-i marfa ?
— Aici.
Pescarul deschise lădiţa adusă de Niculescu.
— Cînd ai venit ? îl întrebă.
— Acuşi un sfert de ceas.
— La timp. Beţi un *uzo* cu unchiul Hrisanti ?
— Mai întrebi ? se bucură Stavru.
—• Tu ia-o mai uşor. că ai treabă. Dar puşlamaua aia de Vasile unde e ?
—• N-a sosit la vreme şi nu puteam să mai întîrzii. L-am luat pe dînsul...
•— Vine el, să vezi ce i mai frec ridichea. Ăştia tot n-au mai învăţat că nu mai facem negoţ de ulei de măsline, dracii să-i ia !
— Lasă-l, *barba* Hrisanti, şi dă-mi mai bine *uzo,* ăla.
Marinarul aşteptat sosi peste 10 minute, asudat tot, scuzîndu-se că a întîrzîat. Avusese încurcături cu comenduirea pieţei, care era cît pe-aici să-l reţină. Nu-l crezu nici unul dintre cei de faţă în afară de student. De fapt misiunea lui se isprăvise, dar dacă voia, cum îi spuse Stavru, care-l cunoştea mai demult, putea să mai întîrzie puţin, *să vadă şi el cum se lucrează pe Dunăre.*
Bătrînul se opuse la început.
— Bre, ai înnebunit ? Omul ţi-a adus delicatesele, lasă-I în plata Domnului...
Curiozitatea lui Niculescu fu mai mare.
— Rămîn pe vas pînă cînd e gata treaba şi pe urmă o şterg...
— Dar repede, spuse şi marinarul, că ăştia vor veni imediat să cotrobăiască şi nu e bine să te găsească, mai ales că eşti străin.
— Ne-am înţeles !
Cei trei se uitară la ceas. Operaţia trebuia să aibă loc peste trei sferturi de oră. Pe aici lumea se culca devreme şi

se scula cu noaptea în cap. Stavru îl puse la curent în cîteva cuvinte cu afacerea. Pe Dunăre, mai sus ele portul Brăila, stătea la ancoră de aproape o săptămînă şlepul *Kaiser Wilhelm,* încărcat cu mangan. încărcătura era apreciată la cîteva milioane de mărci şi intra în categoria materialelor absolut indispensabile industriei de război. în seara aceasta, în jurul orei 22, un remorcher avea să pornească cu şlepul în susul Dunării pînă la Viena. Se organizase o petrecere, *barba* Hrisanti era bine informat, ca totdeauna, căpitănia portului dădea o masă în cinstea marinarilor chiar în cantina de deasupra gării fluviale, aşa încît era de presupus că paza vaselor putea fi ceva mai slabă. Cu operaţia propriu-zisă a scufundării avea să se ocupe altcineva, un specialist, pe care cei trei aveau să-1 ia de pe un ostrov din apropiere. Nu era o treabă uşoară, dar pentru nişte oameni care trăiseră toată viaţa pe Dunăre, nici ceva să-i sperie.

Timpul trecu greu, Stavru şi cu marinarul acela care întîrziase cam trăgeau la băutură, dar unchiul Hrisanti nu-i lăsa. Ascunse în cele din urmă paharele şi strigă la ei :

— Gata, berbecilor ! Apă de izvor vă mai dau dacă vreţi, altceva nimic !

înainte de a porni ţinu să-i mai salute pe tovarăşii de la Bucureşti.

_— Spune-le că noi pe aici ne facem datoria, să nu ducă nici o grijă !

— Am să le spun.

Bătrînul îşi chemă nevasta :

— Calioph eu nu mă întorc decît peste trei zile. Dacă întreabă cineva de mine, spui că am fost dus în baltă după peşte. Pe ăştia doi nu i-am văzut de anul trecut, cît despre dumnealui nu-1 ştii, nu l-ai cunoscut !

Femeia clătină mut din cap că a înţeles. Era obişnuită cu astfel de lucruri. îşi strînseră mîinile şi Niculescu îi urmă pe mica punte a *Reginei Mary.* Luna arunca o lumină palidă pe Dunăre. FIrisanti o înjură bărbăteşte ca pe o femeie care ţi-e dragă, dar de care nu ai nevoie totdeauna.

Lîngă vas era legată o barcă. O dezlegară şi coborîră în ea. Stavru luă lopeţile, privind în susul apei.

— Lada, strigă Niculescu, speriat că celălalt ar fi putut-o uita.

— Nici o grijă, s-a luat !

Râseră toţi trei de naivitatea lui şi îi mai făcură un semn cu mîna. Asta putea să însemne şi „n-avea nici o grijă, e de unde !".

Noaptea de mai mirosea puternic a frunziş umezit, a baltă şi a peşte. Cei trei vîsleau prudent spre un loc depărtat din mijlocul fluviului. Curînd Niculescu văzu un mic semnal rotitor deasupra apei, probabil o lanternă camuflată dibaci. Trecu un timp nedefinit, cu o încetineală exasperantă. Pe Dunăre nu urca nici un vas. Se uită la silueta femeii tăcute de lîngă el. Şedea cu mîna la gură şi privea după cei trei.

Lumina lunii lăsa să se desluşească într-o parte puntea joasă a şlepului. Lhr motor păcăni insistent. Era probabil remorcherul care se apropia, un vas mic si suplu, rapid ca un tipar, strecurîndu-se pe apele negre spre lungul şlep, lăsat aclînc la apă din pricina greutăţii.

Niculescu îşi privi ceasul. Era aproape zece. Cel mai înţelept lucru ar fi fost să părăsească locul, să se îndrepte spre şoseaua pustie la ora asta şi să aştepte un camion. Aici peste mai puţin de o oră va începe *nunta* şi probabil că o să dea de ciracul, chiar clacă actele pe care le avea erau bine falsificate Dar tentaţia aventurii fu mult mai puternică. Nu sărea în fiecare noapte un şlep în aer, încărcat cu mangan de o asemenea valoare !

— Nu ţi-e foame ? se auzi vocea femeii de lîngă el.

— Nu. Mulţumesc...

Peste cîteva minute se trezi însă cu un vas mic de tablă, aşezat pe podeaua punţii, la picioare. Ca să nu o supere, se plecă şi luă din el o bucată de brînză şi puţină pîine, înfulecîncl.

Se uită iar la ceas. Se auzea sirena remorcherului, anunţând plecarea.

Era zece şi un sfert. Nemţii intimaseră, deşi se ştia cît sînt de punctuali. Dar ce făceau oamenii ăştia care plecaseră de pe *Regina Mary ?* Niculescu socoti în gînd cît ar fi trebuit să dureze drumul cu barca pînă la ostrovul acela şi pe urmă cît drumul de la mica insuliţă de lut pînă la şlep. Cu totul, dacă puneai la socoteală prudenţa şi incidentele neprevăzute, nu putea să ţînă mai mult de 25 de minute. Ele trecuseră. Studentul uitase că mai trebuia calculat şî timpul de retragere, cel puţin zece minute.

Remorcherul pornise. .Şuiera vesel şi se auziră semnale de salut pentru cei de la căpitănia portului. Trecură alte cinci minute şi nu se întîmplă absolut nimic. Niculescu era puţin dezamăgit. Dacă cineva dăduse alarma ? S-ar fi auzit, ar fi lost tămbălău, dar deocamdată peste valurile potolite ale Dunării nu răsunau decît sunetele stinse ale unei muzicuţe de gură, pe urmă nu se mai auzi nici ea.

Acum şlepul se afla exact în faţa lui. Remorcherul înainta greu, parcă s-ar fi opintit din toate puterile. în lumina săracă a lunii, studentului i se păru că zăreşte şi cablul de oţel. în spate sau pe latura pe care o vedea nu distingea nici urmă de barca celor trei. îşi încorda privirile ; nu se întâmpla nimic. Se uită la ceas. Era ora 22 şi 35 de minute. Nici nu ştia cînd trecuse timpul atît de repede.

Femeia dispăruse. Poate aştepta şi ea undeva în întuneric să se întîmple ceva şi acel lucru întîrzia nepermis de mult. „Să ştie Dumitrana, m-ar omorî ! îşi zise studentul. Fiecare minut pierdut aici este împotriva mea şi-a celorlalţi. Ia mai las-o, conspiratorule de operetă ! se linişti singur. O să rîclă lumea de tine cînd o s-audă că puteai să vezi şi tu un sabotaj ca lumea şi l-ai ratat !"

în momentul acela o detunătură imensă zgudui liniştea din jur, o jerbă uriaşă de flăcări lumină tot cerul şi apele învolburate. Bucăţi imense de fier zburară prin aer şi, din instinct, Niculescu se trînti la pămînt. Nu fusese pe front, clar aşa trebuie să fi arătat un bombardament. Urmară alte trei explozii, la rînd, una după alta, şi iar vîjîiră schije de fier, probabil bucăţi din vasul care acum se scufunda, rupt în două. Micul remorcher, atins şi el, fu apăsat pe o parte, şi sirena începu să se vaiete strident şi inutil. Fluviul era luminat pe o porţiune mare şi studentului i se păru că vede barca celor trei mînînd spre ţărmul celălalt.

Nu mai avea timp. Din port se şi aruncaseră spre larg cîteva bărci cu motor. Căută cu privirile pe bătrîna Caliopi, dar n-o văzu. îşi ridică mica lădiţa goală de la picioare şi părăsi puntea *Reginei Mary,* urcînd pieptiş malul abrupt al fluviului.

După o jumătate de oră, Niculescu se afla dincolo de bariera Brăilei, în marginea şoselei pustii de asfalt, care ducea spre Bucureşti. Deasupra pămîntului liniştit stăruia o noapte

verde de vară, cu cer adînc şi străveziu, cu stele tremurătoare, cu puţin vînt, o noapte luminoasă potrivită pentru dragoste sau pentru un bombardament de precizie. Nu mai avea ţigări şi înjură cumplit în gînd atunci cînd îşi aminti de asta. Aşteptă un ceas dacă nu mai mult şi în cele din urmă văzu în depărtare ochii înguşti ai unor faruri de automobil. Pe şosea înainta un cărăbuş de metal alunecînd fără zgomot pe bucata lucie de asfalt. Studentul făcu de departe semne, deşi se îndoia că va fi luat de şofer. Ar fi preferat un autocamion gol, dar nu avea ce face. Maşina se opri lingă el şi portiera se deschise.

— Poftim, spuse cineva dinăuntru.

Niculescu salută cu mîna la chipiu şi se urcă, aşezîndu-şi lădiţa goală între picioare. Nu-l privi decît pe şofer, un om scund, cu o şapcă cu cozoroc negru pe ochi, un profil nedesluşit, în spate se mai aflau trei persoane, vorbind cu voce scăzută, dar Niculescu nu întoarse capul nici cînd unul dintre bărbaţii aşezaţi comod pe pernele moi ale limuzinei îl întreba cu o voce sîsîită, pe nas :

— încotro, camarade ?

— La unitate, răspunse scurt.

— La ce unitate ? întrebă şi a doua voce.

— Flotila 5 de aviaţie Craiova.

— Şi aici pentru ce ai venit ?

— Interes de serviciu...

Se făcu o pauză scurtă şi a treia voce, un glas de bărbat obişnuit să vorbească mai mult într-o limbă străină, spuse cîntat :

—• A, aviatorii, bravi băieţi, bravi, excelenţi, dacă toată armata ar fi aşa...

— Toată e aşa, excelenţă, spuse convins primul. Numai că...

Pe urmă vocile scăzură. Niculescu căută să tragă cu urechea fără să reuşească să înţeleagă ceva. Şoferul nu-l privea. Drumul era obositor. I se făcuse somn. Aceeaşi linie de asfalt şi clătinarea canapelei de sub el şi vocile tot mai stinse, din care nu desluşea decît frînturi vagi.

— Ar trebui bombardată Foggia...

— ...da de unde ! Mai indicat ar fi fost un armistiţiu, care să ne scutească de astfel dc represalii...

——Crezi?

Niculescu ciuli urechile, atent dintr-o dala. Se prelăcea că moțăie cu capul dat pe spate.

Se auzi iar hîrîitul monoton al motorului şi linia de fosfor a şoselei alunecînd sub botul limuzinei ii obosi ochii. Geamul lustruit, acoperit de o pulbere tina de praf, scînteia în bătaia lunii.

— Excelență, e adevărat ? întrebă una din voci.

— Ce să fie adevărat ?

•— Ca se duc tratative secrete la Cairo ?

Pe urmă iar se auzi glasul excelenței, un glas cîntat, femeiesc parcă :

— Cred că ruşii nu vor primi...

După un timp, unul dintre necunoscuți îl bătu pe umeri.

— Fumezi ? fu întrebat.

— Da.

— Poftim o țigară bună, zise altă voce, mai mult ca sigur vocea ministrului.

— Mulțumesc.

Niculescu întoarse puțin capul şi luă o țigară încercînd să vadă chipurile celor din spatele său. Nu reuşi. îşi aprinse chibritul, şi la flacăra lui desluşi mai bine obrazul şoferului. Fumă mulțumit țigara străină, făcută din tutun bun, şi tăcu mai departe.

Trecu încă un ceas şi studentul zări în depărtare barierele Bucureştiului. îşi făcu socoteala' unde trebuie să le ceară să-l lase în drumul lor. Cei trei necunoscuți din spate vorbeau acum despre femei şi Niculescu nu-i mai ascultă.

Viteza maşinii crescu. Se vedeau periferiile întunecate ale oraşului sub bolta verde a nopții. Bucureştiul pîndea încordat sub noapte, aşezare mută, fără lumină. Niculescu avea o presimțire şi nu voia să se gîndească de loc la ea. Nu-i mai era frică. Frica este un sentiment ciudat cu care te obişnuieşti. Ea exista însă, trăia în el, dar nu mai avea nici un gust. Numai cînd ceea ce o naşte dispare, numai atunci ştii că ți-a fost frică. Urmează după aceea relaxarea, aproape o plăcere, şi sentimentul că i-ai supraviețuit. La capătul drumului putea să se întîmple ceva îngrozitor, aşa cum bănuia acum. Nu-i plăcea cerul verde şi luminos ca un balon străveziu. Asta era

o noapte pentru basmele Şeherezadeî, nu pentru un oraş aflat sub teroarea bombardamentelor. A, aici în cîmp era plăcut. Dacă ar fi auzit avioanele, şoferul s-ar fi putut să o ia razna peste cîmp, să se adăpostească undeva sub nişte copaci, dar abia trecuse miezul nopțiî şi el era sigur că de pe un aerodrom plecaseră cîteva avioane care aveau să bombardeze oraşul. Noaptea părea foarte potrivită pentru lucrul acesta.

Cei din spatele său rîdeau acum cam linguşitor la povestirea excelenței. Ministrul se lăsa rugat să reia ceea ce spunea, cu o ştiință a pauzelor devenită deprindere. Era vorba despre o cunoscută actriță de varieteu. Niculescu o văzuse de cîteva ori pe scena unui teatru : o femeie înaltă şi oacheşă, despre care se spuneau lucruri îngrozitoare. Trecură de o barieră pustie. Maşina se zgudui puțin. Unul dintre cei trei călători necunoscuți se uită afară prin geamul îngust şi spuse leneş, căscînd :

— Aproape am ajuns...

— Rămîneți în Bucureşti în noaptea asta ? întrebă cel din marginea din dreapta a limuzinei.

— Nu, nu cred, răspunse ministrul. Depinde de ce mi se comunică. Sînt multe treburi de făcut.

Ceilalți nu mai stăruiră.

— Voi ? întrebă după aceea cu o urmă de bănuială trivială.

— Ca băieții ! răspunse unul, tot cu subînțeles.

Se zăreau primele curți, pe o parte şi pe cealaltă a unui bulevard periferic. O linie de pomi cu frunze lucitoare ascundea fațadele joase ale caselor. .,0 să-i povestesc chiriaşului meu", îşi zise studentul. De altfel, mecanicul nici nu-l întrebase nimic la plecare, dintr-un vechi obicei de om hăituit.

în clipa aceea se auziră sirenele. Țipătul lugubru acoperi noaptea. Şoferul încetini şî se întoarse spre cei clin spate.

Niculescu ar fi vrut să înjure. De ce se temuse nu scăpase. Poftim, măcar să fi ajuns acasă ! Şi acolo exista riscul de a fi lovit, de a fi ucis, dar cel puțin se ştia ce se înrîmplase cu dînsul, se putea afla că s-a întors, ceea ce i-ar fi liniştit pe ceilalți.

— încercăm să ajungem pînă la mine, spuse excelența.

Asta îi convenea studentului.

— Unde să te lăsăm, camarade ? întrebă cineva din spate.

— Dumneavoastră nu ţineţi seama de mine...

Maşina alerga cu peste o sută de kilometri la oră. Străbătură o piaţă pustie. Rar, pe trotuarele goale se zărea cîte un trecător alergînd către un adăpost nevăzut. Excelenţa locuia undeva pe o stradă din Parcul Jianu şi şoferul se silea să ajungă într-un punct cît mai apropiat de partea aceea a oraşului. Noaptea limpede de vară descoperea totul : copaci şi case, străzi şi scuaruri, felinarele fără lumină, curţile părăsite, cu pete de umbră, porţile de fier şi clanţele de alamă, sclipind mărunt sub portaluri.

Se auziră primele lovituri ale antiaerienei, tirul atît de cunoscut al tunurilor cu repetiţie. Şoferul acceleră. Maşina intrase pe un bulevard spaţios, cu pomi joşi pe margine, o linie de umbră mişcătoare. Deasupra oraşului spînzura acum o colivie cu gratii de lumină. O reţea deasă de fascicole argintii căuta la cîteva mii de metri înălţime siluetele bombardierelor.

Pămîntul vibra scurt şi repetat. începuseră să cadă primele bombe. Dinspre Cotroceni se iviră limbile roşcate ale unui incendiu îndepărtat. Celor din maşină nu li se făcuse încă frică. Şoferul încetinise şi înainta prudent, ţinînd foarte aproape de bordura trotuarului. Trecu o motocicletă în goană, în ea se afla un ofiţer. Urmă o clipă de tăcere. Cerul era verde ca apa mării. în încrucişarea a trei sau patru reflectoare, Niculescu văzu prin parbriz o cruciuliţă argintie, încercînd să scape din capcana aeriană. Era un bombardier în care se trăgea cu furie. Urmă o serie de lovituri rapide, şi aparatul luă foc. Arse acolo în văzduh, explodînd fără zgomot, apoi nu se mai văzu nimic. Fîşiile de lumină căutau iar pe suprafaţa tulbure de aer întunecat, ca un fund de lac plin de mîl, siluetele bombardierelor. Tot mai aproape cădeau alte bombe. Aerul vibra. Pămîntul avea zvîcnituri scurte, repetate, cum ai introduce un curent puternic sub două plăci de sticlă, apăsîndu-le în acelaşi timp. Şoferul opri.

— Nu mai merg, spuse.

— De ce ? întrebă cu glas iritat excelenţa, care voia să nu pară înspăimîntat,

— Drumul poate fi stricat şi ne răsturnăm, chiar dacă nu ne atinge vreo bombă...

— Şi-atunci ?

— Dacă vreţi, coborîţi şi mergeţi într-un adăpost...

Vorbea hotărît, neînduplecat. Niculescu înţelese că era timpul s-o pornească de unul singur mai departe. Se hotărî într-o secundă şi îşi ridică lădiţa goală dintre picioare, deschizînd uşa maşinii.

— Eu vă mulţumesc, să trăiţi, cobor aici, spuse.

— Ţi-e frică ? întrebă cineva din spate.

— Nu, dar stau foarte aproape.

Salută cu mîna la capelă şi porni cu paşi mari pe un trotuar spart, în umbra neagră a copacilor. Primul val de avioane trecuse. Urmă iar o linişte care dură numai cîteva minute. Niculescu îşi făcu socoteala unde se află. Mai avea o bucată bună de mers pe jos. Apucă pe o stradă laterală, evitînd linia strălucitoare de asfalt, care oferea avioanelor o ţintă precisă. Ştia că vor bombarda acum, ca de obicei, cu bombe incendiare. Pungile de fosfor continuau să ardă şi în curînd pămîntul fu zguduit de explozii. Undeva foarte aproape căzură cîteva schije, cu un clinchet metalic.

— Astea-s ale antiaerienei, zise Niculescu, vorbind singur, şi după aceea auzi un foşnet îndepărtat.

Cădeau primele bombe incendiare, uşoare, cu o explozie ciudată, nezgomotoasă, cum s-ar desface nucile căzînd pe o suprafaţă tare. Un acoperiş se aprinse în apropiere şi focul izbucni dincolo de un gard, sub coroana unui tei care luă foc. Studentul o luă la fugă.

Focul se întinsese. Cădeau alte bombe. Tirul antiaerian era asurzitor. Mirosea a fum şi a catran. Un bărbat şi o femeie stăteau îmbrăţişaţi strîns sub un copac. Trecu. Alerga inconştient, ascultând foşnetul incendiarelor ce cădeau una după alta. De fapt nimerise chiar pe o stradă bombardată, dar nu-i mai era frică de loc. Ar fi trebuit să se oprească sub un pom şi să aştepte. Porni mai departe de-a lungul străzii. Dintr-o curte cineva striga cu disperare :

— Arde ! Arde !

Pocneau nişte geamuri la căldură mare. Pe jos, pe cimentul unei curţi îngrijite, cădeau cioburi cu un sunet mărunt de grin-

dină. Era cald, prea cald şi prea multă lumină, cerul de deasupra rămînea verde, ciupercile de fosfor tot mai erau mistuite de o dogoare galbenă, şi Niculescu nu înţelegea cum ajunsese în mijlocul acestor case arzînd. îi veni să înjure, se gîndi într-o clipă că poate ar fi fost mai bine să fi rămas în maşina ministrului. Dar parcă şi mai bine era că putea să alerge pe sub copacii foşnitori, solemni, plini de umbră şi de strălucirea lunii şi a fosforului. Ajunse într-o piaţă. O străbătu sub ploaia de schije, fără să păţească nimic. „Haide, băiatule, încă oleacă". Rîse scurt, prosteşte, certîndu-se, supărat pe el, chinuit de gîndul că se afla într-o situaţie absurdă, fără ieşire, stupidă, ce nu se va mai repeta niciodată. Totul în jur era prea alb : ziduri şi acoperişuri, pietre şi asfalt. Un vălmăşag ciudat de frunze şi de curţi arzînd. Trecu o maşină. Auzi o voce. încă fugea. îl durea inima. Atunci îşi aduse aminte că doctorul îi interzisese oboseli mari şi iar îi veni să rida. Poate înnebunise pe neaşteptate...

Dincolo de piaţă zări Griviţa : un şir de ziduri arse, de grămezi de moloz. Se uită înapoi. Strada lăsată în urmă era în întregime incendiată. Imobilele aveau o cunună arzătoare de flăcări. Merse mai încet, dîndu-şi abia atunci seama că de la Brăila căra inutil lădiţa goală. Pămîntul vibra scurt. Pe pietrele lustruite licăreau geamuri albastre, cioburi mici de sticlă : o pardoseală de licurici minerali. Aici era mai linişte. în curţile Griviţei nu se aruncaseră în noaptea asta bombe incendiare. în aer stăruia numai puţin miros de moloz răscolit şi de frunză sfîrtecată proa-păt de schije, ceva ce aducea cu mirosul de iod. îi veni să fluiere şi îşi dădu seama că totul se terminase, că scăpase de gheara crudă a morţii, că fusese într-o primejdie de care abia acum îşi dădea seama. „Lucru ciudat, am ţinut foarte mult să scap, să trăiesc !" Se opri ca în faţa unei descoperiri neaşteptate.

Zgomotele bombardamentului încetaseră. Se făcuse o linişte ciudată, obositoare. în afara foşnetelor incendiilor depărtate, nu se mai auzea nimic. Braţele de lumină ale reflectoarelor se stinseră pe rînd. Niculescu grăbi paşii. îi tu o clipă frică că nu-l va mai găsi pe Mareş, că nu va mai vedea încă de la distanţă clădirea înaltă, cu faţada mîncată de ploi, unde se ascundea mecanicul. Ăsta era lucrul cel mai ciudat, de-abia acum înţelegea de ce oamenii ăştia doi, pe care-i cunoştea totuşi atît de puţin : Mareş şi Dumitrana, aveau în ei o torţă de neînţeles. Forţa lor de neînţeles o aflase acum, alergînd între două rînduri de case incendiate, ducînd în mînă un geamantan gol. Forţa descoperită acum, în cele zece sau cincisprezece minute de joc cu propria-i existenţă, era dorinţa de a trăi. îi fusese frică. Sigur că-i fusese frică. După cum şi acestor oameni le era cu siguranţă frică în situaţiile primejdioase, dar ceea ce-i ajuta să nu aibă sentimentul înjositor al spaimei era credinţa profundă în viaţă, dorinţa de a supravieţui şi de a învinge. Ca şi ei în noaptea asta, dorise să ajungă undeva, să spună că dusese trotilul unde trebuia şi că datorită şi lui, şlepul acela, *Kaiser Wilhelm,* zăcea acum pe fundul Dunării.

Se auziră iar sirenele, dar Niculescu nu se mai grăbi. Se întorcea parcă de la o plimbare plăcută şi nici mirosul de fum, aerul greţos cu gust de cadavru ars nu-l mai supărau. îşi aduse aminte de primul bombardament, de amiaza de aprilie, cînd mecanicul insistase să intre în adăpost, cînd el se încăpăţînase să stea în casă, pentru ca să nu-l lase singur în faţa primejdiei neaşteptate. Ce solidaritate stupidă ! gîndi. Nu pentru moarte erau făcuţi comuniştii. Şi Mareş şi Dumitrana aveau o conştiinţă a supravieţuirii, pe care el n-o avusese pînă atunci. Acum putea să înţeleagă mai uşor cum se fuge totuşi de sub gloanţele unui pluton de execuţie, chiar atunci cînd existau prea puţine posibilităţi ca să scapi, şi asta nici măcar de la cel în cauză n-o auzise. O ştia de la Ina. Cel mai îngrozitor lucru într-o agonie, într-o primejdie, e resemnarea, împăcarea cu ideea fatalităţii sfîrşitului. Nu ar fi folosit nimănui ca atunci, la patru aprilie, să fi murit doi în loc de unul. Asta era. Simplu. Ciudat de simplu. Nu era teama, nu era mila, nu era camaraderia. Era conştiinţa că cineva înlocuieşte pe altcineva. Nu înduioşare stupidă, nici prudenţa dezgustătoare a laşilor. Era numai judecata rece în faţa morţii, calcularea minuţioasă, cu stăpînire de sine, a tuturor posibilităţilor.

Asta însemna desigur esenţa eroismului : să-ţi domini frica şi slăbiciunea din convingerea că lupţi nu ca să dispari, ci ca să trăieşti. Prostii ! se certă de unul singur. Boală de intelectual, să despici firul în patru, cînd în realitate viaţa este o chestiune simplă. Mareş trebuie că doarme acum şi că nici nu s-a ridicat din pat cînd a auzit sirenele. Se obişnuise cu vaierul

Jor şi cu zgomotul sinistru al bombelor căzând asupra oraşului. Daca i-ai li spus ce-a gîndit tot drumul, cu siguranţă că s-ar li prăpădit de rîs.

Ajunsese. Strada era pustie, liniştită. Urcă treptele, cîte trei, şi îl găsi pe mecanic lîngă fereastră, privind incendiile îndepărtate.

— Ai venit ? întrebă fără vreo urmă de emoţie în glas.

— După cum vezi, încercă celălalt să glumească, fără să reuşească.

— Unde te-a prins bombardamentul ?

— în oraş, foarte aproape.

— Să-ţi fac un ceai, oi fi obosit...

— Nu.

Lăsă lada de lemn pe podele şi se apropie tăcut de celălalt, îmbrăţişîndu-1 mut. Cînd ridică ochii, se scuză cu stângăcie :

— Să nu mă crezi un prost. Am început să ţin la dumneata. Am fost foarte mult împreună şi, oricum...

Mecanicul îl privea liniştit. Niculescu împinse lada sub pat cu neglijenţă şi spuse după aceea cu glasul lui obişnuit :

— Ei, acum, gata. Clipa înduioşărilor a trecut. Era s-o păţesc. Am trecut, cum s-ar zice, printr-o ţesătură de bombe. Ţi-era mai mare dragul. Incendiarele astea foşnesc ca viermii de mătase. Să-ţi spun drept, sînt mai antipatice decît cele obişnuite. Şi ştii de ce ? O bombă obişnuită are în ea ceva bărbătesc. Face : Buuum ! Explodează, ţipă, urlă, îţi dă avertisment. Domnule, păzeşte-te ! Pe cînd javrele astea, căţelele astea de bombe incendiare nici măcar nu explodează. Se desfac ca nişte coji de pepene şi asta-i tot. După aia trebuie să vină pompierii...

Se opri şi zise iar cu glas măreţ :

— Mi-ai promis un ceai, fă-mi-1 ! Dar unul mai tare.

Mecanicul rîse şi începu să cotrobăie în rafturile atît de cunoscute acum.

— Cu zahăr mult, conaşule ? Sau mai amărui ?

— Cum vrei...

Studentul căzu pe pat. Era galben, ostenit, inima îi bătea mai tare decît ar fi trebuit. Simţea şi o uşoară ameţeală. Era ciudat că celălalt nu-1 întreba nimic, că nu era curios să ştie ce

făcuse. Tăcu şi el, abia stăpînindu-şi ciuda. I-ar fi plăcut să vorbească acum, dar mecanicul nu se sinchisea de nimic. Sta aplecat peste discul de alamă al primusului şi meşterea nu ştiu ce.

— Nu vrea ? întrebă Niculescu, numai ca să întreţină această conversaţie pe care ar fi dorit-o altfel.

— Nu ştiu ce are.

în sfîrşit, primusul se însufleţi şi începu să cînte. Mareş aduse şi punga de zahăr, se uită la celălalt vrînd să-1 întrebe cît să-i pună, dar studentul adormise îmbrăcat. Dădu din umeri, stinse flacăra albăstruie, luă o carte şi se apucă să citească. Peste cinci ceasuri, cînd afară începuse o zi înăbuşitoare, albă, cu soare mult, Niculescu se trezi buimac şi, dîndu-şi seama că adormise fără să ştie, tresări şi-1 întrebă pe Mareş cu o uşoară ruşine abia ascunsă în glas :

— Am sforăit ?

— Nu prea.

— Cît e ceasul ?

Mecanicul privi pendula ascunsă de cărţi.

— Devreme. Mai dormi dacă vrei.

— Dar dumneata de ce nu dormi ?

— Nu mi-e somn. Am citit pînă acum.

Mareş ştia că studentul abia aştepta să fie întrebat ce-a făcut, dar nu mai scoase nici un cuvînt. Niculescu căută o ţigară, aprinse un chibrit şi începu să fumeze.

— Ar trebui să dau de Dumitrana, spuse el cu importanţă.

— De ce ?

— Venind spre Bucureşti, am aflat un lucru foarte preţios.

Mareş tăcu şi după aceea întrebă serios :

— E chiar atît de important ?

— Cred că da. Am călătorit cu o excelenţă.

— Ce fel de excelenţă ?

— Dracu ştie ce fel de excelenţă ! N-am putut să-1 văd prea bine. Era unul de vreo patruzeci de ani, cam rîrîit...

— **Şi ?**

— Vorbea de nişte tratative secrete duse de guvern la Cairo.

Mecanicul stinse becul şi ridică perdeaua neagră de camuflaj.

— Eşti sigur că n-ai visat ?
— Ei, asta-i bună !
— Nu cumva aerul războinic cu care te-ai întors te-a făcut să scorneşti cîte ceva ?
— Nici vorbă. Se discuta despre un armistiţiu...
Mareş se opri lîngă fereastra deschisă. Mirosea a incendiu, a cadavru şi a moloz.
— Trebuie să-1 căutăm atunci.
Tăcură cîtva timp. Niculescu se scutură ca şi cînd ar fi vrut să-şi alunge lenea. Se ridică în picioare şi se apropie de Mareş.
— Ce se vede în oraş ?
Privi afară. Deasupra caselor se ridicau şuviţe cenuşii de fum.
— Cînd crezi că se va isprăvi ? întrebă studentul.
— Nu mai e mult.
— Simt că putrezesc.
^— Nu-i adevărat. Astea-s vorbe de om tînăr, lăudăros şi grăbit pe deasupra.
— îţi plac incendiile ? îţi place mirosul ăsta de cadavru, putoarea asta dulce ?
— Cum să-mi placă ?
— Atunci ?
— Atunci ai putea să mai dormi. Eşti obosit şi niţel înfumurat că ai reuşit să cari puţin trotil pînă la Brăila.
— Ştiai ?
Celălalt nu-i răspunse. Studentul se îndepărtă puţin de el şi îi zise direct, pe nume, cum nu o făcuse niciodată :
— Mareş, eşti mai bătrîn decît mine, totdeauna m-am întrebat de ce dracu dumneata şi Dumitrana sînteţi făcuţi parcă altfel decît mine. Ei bine, azi-noapte, între două bombe care cădeau, am aflat...
— Nu mai spune, glumi mecanicul, cu un surîs de neîncredere pe buze.
— Poţi să-ţi baţi joc de mine, dar e adevărul adevărat. Ascultă...
— N-ascult nimic.
Niculescu lăsă dezamăgit braţele în jos, dar nu se lăsă :

— Ai auzit dumneata de şlepul *Katserul Wilhelm ?*
— Nu încă.
— Ştii dumneata ce-i ăla mangan ?
— Puţin.
— Poţi face vreo legătură între aceste două lucruri r
— O să mă silesc.
— Atunci ascultă...

4

Studentul plecase de dimineaţă în căutarea lui Dumitrana. Mareş rămăsese singur şi se plictisea. Ziarele soseau tîrziu, aproape de 11, ar fi vrut să ştie ce se mai întîmplă în lume. Comunicatele neutre ale Comandamentului de Căpetenie al armatei nu vorbeau decît de lupte locale în zona Iaşi-Vaslui. Cît priveşte posturile de radio străine, ele erau bruiate în draci de la o vreme, aşa că nu se putea auzi mai nimic. După capitularea Italiei situaţia fronturilor era destul de confuză. Se vorbea despre o debarcare iminentă în Balcani sau sub zidul Atlanticului şi urmărirea jurnalelor devenise pasionantă. Aşa încît atunci cînd se plictisi să răsfoiască un Curs mai vechi al studentului coborî în stradă.

Primejdia de a fi identificat nu scăzuse, dar în condiţiile bombardamentelor repetate, autorităţile aveau mai degrabă treabă cu strîngerea molozului şi a cadavrelor de pe străzi decît cu legitimarea unui civil singuratic, hoinărind pe străzile pustii în căutarea unui ziar. Porni spre centru, alegînd un trotuar umbrit, pentru că soarele dogorea puternic în ziua aceea. Vitrinele Griviţei erau bătute în scînduri, şi de sus, de la etaje, vîntul în izbucniri rare arunca funinginea neagră a acoperişurilor arse cu o noapte înainte. Prin curţi apăruseră lungi cosciuge de lemn de brad negeluit, făcute de mîini grăbite. Se auzeau ici şi colo plînsete de femei şi în ţărîna pragurilor ardeau lumînări aprinse. Tot Bucureştiul părea un cimitir imens. Un sentiment de deprimare îl cuprinse. Era şi îndelun-

gata singurătate, şi sentimentul că c urmărit, dar şi această moarte repetată la nesfîrşit. Ar fi trebuit să treacă pe la vechea lui casă din strada Atelierului, dar nu era bine. Poate poliţia îl căutase şi pe-acolo, poate îi luaseră urma de la Piatra-Olt... Nu ştia ce face maică-sa, deşi locuiau destul de aproape unul de celălalt. Chiar se întreba dacă nu era o imprudenţă că ieşise pe stradă ziua nămiaza mare, dar acum nu mai avea de ales. Ar fi trebuit totuşi să-1 trimită o dată pe student să vadă ce se întîmplă pe-acolo, dar putea să-1 expună unei urmăriri neaşteptate ?

Sentimentalismul era cel mai rău lucru pentru un om în situaţia lui. La un colţ de stradă văzu o patrulă militară, pe care o evită intrînd în prima curte, prefacîndu-se că se află în căutarea cuiva. Cei trei soldaţi trecură pe lîngă poarta necunoscută în marşul lor absent şi porni mai departe. îşi căută actele. De mai multă vreme se numea Trandafir Ion, născut în 1912, în comuna Dîmbuleşti, Argeş, domiciliat în strada Cazărmii nr. 8, fiul Măriei Trandafir şi-al lui Ilie Trandafir. Nu-1 mai văzuse de multă vreme pe nenea *Dobre-nunţi-botezuri,* furnizorul lor de buletine. Dacă n-ar fi fost primejdios, ar fi intrat o clipă în atelierul lui, care se afla prin apropiere. Simţea nevoia să-1 vadă, aşa că îndrăzni. Trecu de piaţa doctor Botescu şi o apucă în sus, spre tipografia *Coresi.* Partea aceasta era neatinsă, deşi bombele din noaptea trecută căzuseră nu prea departe. Se uită în spate, se opri în faţa unei vitrine, după vechiul său obicei, nu trecea decît o femeie cu un coş de zarzavaturi. Intră în micul gang răcoros şi auzi încă de departe mişcarea înceată a vechiului *Boston.* Dobre se afla la lucru. Cînd ajunse lîngă oblonul de fier, lăsat pe jumătate, desluşi o voce mîniată, strigînd cuiva dinăuntru :

— Ăsta nu mai e lucru, e rahat, auzi dumneata ? S-a dus stima pentru meserie ! Şi doar te ştiam om serios, nene Dobre...

— Dar ce s-a-ntîmplat, domnu Vasilescu ? zicea şi bătrînul.

— Ai încurcat-o rău, citeşte şi dumneata anunţul ăsta pe care mi l-ai tipărit ieri...

Nu putea să aştepte în gang, pentru că ar fi dat de bănuit altuia care ar fi venit după el. Bătu în oblon, i se răspunse să intre şi deschise uşa. Un bărbat gras, năduşit, îmbrăcat într-un costum alb de buret, cu o pălărie de paie pe care nu şi-o scosese, discuta cu patronul micii tipogrulii.

— Bună ziua, zise Mareş, aş dori să lac o comandă, nişte cărţi de vizită...

— Da, cu plăcere, făcu bătrînul, ca şi cînd nu l-ar fi cunoscut.

Clientul tipografiei abia aştepta pe cineva asupra căruia să-şi verse năduful.

— O comandă, spui dumneata ? Poftim comandă, citeşte colea ce mi-a făcut mie maistorul ăsta ! şi-i întinse o hîrtie proaspăt tipărită, un fel de anunţ de nuntă pe care mecanicul îl parcurse amuzat din ce în ce mai mult ! *Domnul Vasile Vasilescu şi soţia sa, Ioana Vasilescu, negustori, în Calea Griviţei 125, vă roagă să luaţi parte la ceremonia nunţii fiicei lor, Tincuţa, care va avea loc duminică 29 mai 1944, la biserica Sfîntul Mihail. După inmormîntare, în saloanele Locomotiva va urma o masă prietenească în cinstea distinsului nostru dispărut. Coroanele se depun la Sediul Uniunii Meseriaşilor din Calea Griviţei 112...* îţi place, domnule ? strigă şi mai indignat negustorul după ce văzu reacţia de pe chipul celuilalt, trîntind hîrtia pe regalul din apropiere.

— Ucenicul mi-a făcut-o ! se dezvinovăţi bătrînul, amuzat şi el de întîmplare, a încurcat şpaltul cu materia de la ferpar, se mai întîmplă, mîine o să-1 aveţi pe cel bun, vă promit !

— S-a dus cinstea ! Poftim tipografie serioasă ! Lucrez la dumneata din '35 şi uite cum mă mulţumeşti ! Am plecat, domnu Dobre, dar să ştii că-mi pare rău că ai feştelit iacaua !

în clipa următoare, negustorul Vasilescu dispăruse trîntind uşa veche de lemn abia mai avînd timp să nu se lovească de oblonul lăsat pe jumătate.

— Ei, ce spui de oamenii ăştia ? făcu Dobre. Ţara arde şi baba se piaptănă, dar şi pe-ăla micu îl rad în cap !

— Ai un ucenic, nu ştiam ?

— Prosperăm, ce vrei, cu războiul ăsta ne îmbogăţim... Ce-i cu tine ? Ai ieşit din bîrlog ? S-a mai îmbunătăţit situaţia atmosferică ? Vezi să n-o încurcăm taman la sfîrşit, acuşi...

— Puşchea pe limbă, nene Dobre. Am pornit după ziare...

— Uite unul — colo, ia-1, mai nimic ! Ba să nu uit. ceva pe la Brăila. Lucrează băieţii ! Aveai o idee ?

— Vag...

— Şi Dumitrana ?

— Nu ştiu pe unde umblă. Eşti singur ?

— Singur. Puştiul e plecat după hîrtie.

— Niculescu a aflat o chestie fără să vrea, a călătorit cu un ministru.

— Bună companie ! Ei şi ?

— E vorba de un armistiţiu...

Bătrînul lăsă vingalacul din mînă.

— Cam veche ! Şobolanii caută de mult să scape, dar nu ştiu dacă or să reuşească, cercul se strînge zi cu zi. După Italia, va urma probabil Franţa. Merge în pas alergător. Trebuie să ne pregătim şi noi de nuntă.

— Crezi că vor fi lupte, că ne vorn bate ?

— Depinde de partea cui. Cît cunosc eu poporul ăsta, nu prea se omoară după puşti şi tunuri, dar şi dacă apucă să facă o treabă, apoi o face bine...

— Scăpăm de nemţi cu una, cu două ?

— Depinde cîtă doxă avem !

îşi pusese degetul la tîmplă şi făcuse un gest mai vechi, pe care celălalt îl ştia de mult.

— Dej..

— Cît mă priveşte pe mine, eu sînt mai bătrîn, nu prea mă-nfig la asemenea treburi, să vă vedem pe voi, ăştia mai tineri !

Luă iar vingalacul şi începu să culeagă litere.

— Şi tu, ai pornit-o creanga prin tîrg ? la te rog să te duci acasă şi să aştepţi acolo ordinele. Că sînt razii şi purică ăştia şi pe maică-sa, să nu-mi faci vreo boroboaţă...

— Bine, nene Dobre, treceam pe-aici şi ce m-am gîndit, ia să-ţi dau bună ziua.

•— N-ai făcut rău ! Altfel, cu sănătatea cum mai stai ?

— Să zicem bine !

— Nu te-au ajuns şi pe tine puşcăriile ?

— Mai am vreme ! Am plecat... Daca mai vezi pe careva, spune-le că putrezesc şi că nu-mi place !

— Mai las-o şi tu, că o făcurăţi fiartă cu Focşa, v-a scăpat de sub nas ca la nişte ageamii. Tovarăşii, cît am auzit eu, sînt foc pe voi, o s-o luaţi pe coaje la vreme, o să vedeţi...

Mareş îl lăsă să bodogăne pe limba lui şi ieşi în strada. După un sfert de ceas se afla în faţa unui chioşc de răcoriluare şt bea un snop cald, Iară sifon, amestecat cu o apă minerală iro/iiâ. Se au/i alarma şi iluierele sergenţilor. Vru sa se strecoare pe o strada laterală şi să se întoarcă acasă, dar nu se mai putu. Cobon in subsolul unui bloc, împins de o mulţime terorizată, gîfiind de spaimă, încă trăind sub amintirea bombardamentului de noaptea trecută.

— Haide, domnule, mişcă I Ce stai în loc ? îl luau la rost femeile, călcindu-1 pe picioare şi năvălind pe gura pivniţei adinei.

Mecanicul nu reacţiona, n-avea sentimentul primejdiei, totdeauna în astfel de .situaţii î! apuca o plictiseală de moarte. Alarma asta însemna cel puţin o oră de pierdere de vreme. Resemnat, se rezemă de ţevile caloriferului şi privi la mulţimea din jur. Ultimele fiinţe care coborau în goană treptele pline de praf erau două femei.

Pe una dintre ele o recunoscu : era Marta, cîntăreaţa de la Piatra Olt. Nu mai semăna cu femeia jigărită din păcătosul hotel Crizantema care-i ceruse protecţie şi adăpost, plouată şi tristă. La început vru sa se prefacă fără să vrea că nu o cunoaşte, dar Marta veni direct spre el, întinzîndu-i mîna şi spunînd celeilalte femei care o urma :

— Bună, domnule ! Priveşte-], Ana Măria, acest om m-a dat afară din camera lui într-o împrejurare de demult. Sper că n-ai uitat, nu r

îşi vopsise părul, era blondă acum, cu un obraz curat şi frumos. Rochia de vară îi arăta trupul prelung şi bine alcătuit, sinii tari, abia ascunşi de mătasea subţire.

— Nu, n-am uitat.

Strin.sc şi mina prietenei sale şi ascultară o clipă tăcerea de alară.

-— Du-i, Doamne, la Ploieşti ! glumea cineva alături, cu glas tare. Dar nu se auzi cunoscutul bîzîit al avioanelor.

— - Ce faci .' o întrebă Mareş cu o urină de curiozitate în glas. Ai terminai, cu turneele tale, cu viaţa pe care o duceai ?

—- N-am terminai, inthipuie-ţi .' De cînd cu bombardamentele astea am găsit şi eu un angajament la Bucureşti. Cînlareţele mari au lugit. s-au evacuat. Numai eu îmi primejduiesc viaţa (rîse, privind la cealaltă) pentru a distra omenirea !

Mecanicul nu înțelegea mare lucru.

Vorbind serios, ce Iaci ?

— Cîm, n-au/i ? Cînt la un restaurant familiar, la Șosea, un local ținut de nemți. Mai întîi am făcut carieră la „Caledonia", un bar pe Grivița. Dar era prea ordinar. Impresarul meu mi-a găsit ceva mai bun. *Ein deutsches Restaurant...*

— Știi nemțește ?

-— O rup puțin. Nu ți-am spus că am făcut cîteva clase la Sibiu ?

— N-ai avut cînd...

— E adevărat. Ai un fel de a întreține relații cu femeile, cel puțin curios, ca să nu zic altfel..*

Rîse iar, puțin amar, puțin amuzată de stângăcia lui, întoreîndu-se_ spre prietena ei care se prefăcea că nu-i ascultă.

Nu-i așa, Ana Măria, că bărbații din România sînt cei mai binecrescuți gentlemeni din lume ?

Mareș simți că se înfurie. Nu avea nici un rost să-i explice *ceje* întîmplă cu el în hotelul acela păcătos, ce căuta și ce urmărea acolo.

— ᶜ ! ʳ ᶜ P ᶜ ᶜ'â nu sînt întrecuți decît de grosolănia nemților ! făcu încet dar ferm, ca să nu fie auziră de ceilalți.

— Nu ești departe de adevăr !

De afară nu răzbătea nici un zgomot.

—• Poate scăpăm cu viață, glumi iar Marta. Să vezi atunci ! Și tu ?

— Cu treburile...

— Tot la Căile Ferate, sau ai avansat ?

îl măsura din cap pînă în picioare. Bărbatul nu mai avea aerul unui mecanic, scăpat din schimb și prins de o alarmă aeriană pe drum.

— Am să-ți spun eu !

— O, asta înseamnă că nu ai să mai fugi de mine. îmi pare bine. Să știi că atunci te căutasem pentru că sărbătoream o vîrstă oarecare. Erai singurul om din pustietatea aceea cu care aș fi avut chef să mai stau de vorbă...

Pe neașteptate sună încetarea alarmei*

— Gata, am scăpat! făcu Marta. Urcăm ?

în stradă, prietena ei pretextă că are o treabă de care-și adusese aminte abîa atunci :

— Eu mă duc, ne vedem diseară, draga mea, pa !

îi făcu un semn și bărbatului ca.re-i plăcuse, și le întoarse spatele.

Mareș își făcu socoteala că dacă riscase in dimineața aceea să iasă pe stradă, putea s-o facă și pe mai departe. Un bărbat însoțit de o femeie tînără nu bătea atît la ochi. „O să-1 sperii pe student, dar nu-i nimic !"

Tot orașul mirosea a moloz și a cadavre intrate în putrefacție, a incendiu proaspăt și a apă aruncată peste lemne arzînd, ceva putred și greu, care le tăia răsuflarea.

— Cîtă moarte în jur ! zise bărbatul.

— Războaiele sînt inevitabile, așa spunea tatăl meu, care era militar, trebuie să ne pregătim în tot momentul pentru ele.

— Pot să te conduc ? Stai departe, ai altceva de făcut ?

— Nu. Aș bea ceva, mi-e sete...

— Iar ?

— Puțin alcool nu strică pe o asemenea vreme...

— Dar c cald, nu-mi place să beau...

— Știu. Mă întreb ce naiba ai făcut și ce faci ? Cu ce te ocupi în realitate ? După plecarea mea din Piatra-Olt, și se pare că am plecat la timp, am aflat că a ars Depoul de-acolo. Nu cumva erai amestecat in afacerea asta ?

— Ce idei ai !

— Nu mă interesează treburile bărbaților, vă privesc,_ dar mi-ar fi plăcut să fi făcut tu treaba frumoasă pe care ți-am pus-o în seamă. E atît de plictisitor să ai de-a face cu oameni obișnuiți, cînd ai putea să dai de eroi...

— Am eu mutra unui erou ?

— Dacă mă uit mai bine la tine, cred că nu !

Rîseră amîndoi în același timp.

— Știi ce, spuse ea după aceea, vino mai bine la mine, e răcoare, și cred că voi găsi și ceva de băut. Ori te grăbești ?

Mareș ezită o clipă.

— Ce-ți spuneam eu !

— Nu, merg, acceptă bărbatul.

— Stau și foarte aproape. Pe lîngă sediul radiodifuziunii...

— Nu-i primejdios ?

—• Peste tot e primejdios să trăiești astăzi în lume...

Intrară într-o curte bătrînească. în fundul ei, ascunsă de pomi, se afla o mică vilă, cu un etaj. Mareș își stăpîni mirarea. Poarta de fier de la intrare era deschisă. Urcară scările de

ciment şi ea descuie cu o cheie vale uşa micului apartament de la etaj.

în celedouă odăi era întuneric din cauza obloanelor lăsate. Marta aprinse lumina.

-— îţi place ?

—• Frumos.

Cîteva scaune-taburet, un divan mare, perdele lungi, un aparat de radio cu pikup, două covoare de culoarea muştarului, dincolo o sufragerie, cu masă lustruită şi scaune Lengyel.

— 2500 pe lună, un adevărat chilipir. Proprietarii sînt bucuroşi că are cine să le păzească şi lor casa. S-au refugiat la Slănic.

— Impresarul ? întrebă răutăcios Mareş.

— Şi dacă ar fi el ?

— Cu el sînt obişnuit. Arăta destul ele bine cînd l-am văzut ultima oară, deşi băuse puţin... Dar voi doi vă înţelegeţi... ^. . . . . . .

Şe aşeză fără să fie poftit pe unul din cele două fotolii galbene din colţurile odăii, luminate de becurile reci.

Marta deschise micul bar de vişin şi scoase o sticlă de rom. Turnă în două păhărele şi se apropie de el.

— Să bem pentru revederea noastră !

— Cîţi ani împlineai în ziua aceea cînd te-am dat afară ?

— Cine mai ştie ?

— Cît a trecut de-atunci ?

— Puţin, cîteva luni.

— Şi te-ai mai gîndit la mine ?

în vocea ei era puţină batjocură.

•— Nu cred. N-am avut timp. Duc o viaţă grea, n-am timp de femei.

— Vrei să spui că n-ai o prietenă nici acum, că n-ai iubit nici o femeie ?

— Parcă ţi-am mai spus odată î De iubit am iubit o femeie. Avea cei mai frumoşi ochi pe care i-am văzut vreodată...

— Şi ?

— S-a căsătorit cu altul...

— O mai iubeşti ?

— Nu cred.

•— Dar n-ai uitat-o !

— Cam aşa ceva. E un sentiment foarte păcătos. Să-ţi dai seama că cineva nu are nevoie de tine, nu-i aşa ?

— Cred că arn cunoscut si eu senzaţia asta... Şi o mai vezi?

— Rar.

-— O cauţi /

— E un adevărat interogatoriu...

— Nu, numai o curiozitate.

— Nu, sînt silit de împrejurări să rna văd cu ea.

— De ce n-o eviţi ?

— Nu se poate. Lucrăm în aceeaşi meserie...

— Vrei să spui că lucrează la Calea Ferată ?

ilidea. Mareş işi dădu seama că ar fi trebuit să schimbe vorba.

— Nu. în altă parte, dar parcă ar fi mai bine să vorbim despre altceva. Despre oamenii între care te învîrţi...

— Dacă-ţi face plăcere ! Ce vrei să ştii ?

— Nimic special.

— Să-ţi mai torn ? Nu ţi-e frică puţin că ai să te îmbeţi ?

-~- Nu mă îmbăt uşor...

îi turnă.

—• După cum ţi-am spus, cînt într-un restaurant familiar al coloniei germane din Bucureşti. Au rămas numai cei de la Legaţie şi mai vin unii în trecere : afaceri comerciale, schimburi culturale, o mulţime de fleacuri. Unii sînt drăguţi. îmi cer să mă culc cu ei...

— Şi o faci ?

— Are rost s-o ştii ?

Mareş puse paharul pe covorul gros de lînă.

— Puţină muzică ? întrebă femeia.

— Dacă vrei.

— O să aflăm şi situaţia aeriană...

Mecanicul îşi privi ceasul. întîrziase destul, dar vechea lui laşitate de bărbat reapăruse.

Marta se întoarse, se aşeză lîngă paharul lui, direct pe covor.

•— Fumezi ?

— Da.

— Am ceva bun. de la nemţi...

îi întinse un pachet albastru cu ţigări fine.

Mareş trase un fum după ce aprinsese de la bricheta ei de argint, la care se uită o secundă cu ironie.

— Ţigările şi aspirinele Bayer, asta da !

— Nu eşti cel mai cumsecade dintre oamenii pe care i-aui cunoscut !

— Nu e nici o treaba să ti; cumsecade, parcă cine e cumsecade azi ?

Băutura îl încălzise puţin.

— Şi romul tot de la ei e ?

— Da. Dublu rafinat. Rom de Jamaica, adus de ci.

— Ca pradă de război, merge !

— Nu prea-i suferi...

— Cine-i suferă ? !

Radioul transmitea o melodie languroasă de havaiane, ceva care-ţi întorcea stomacul pe dos de atîta dulceaţă.

— Nu vrei să-1 faci să tacă ?

Marta se ridică şi închise aparatul de radio.

— E greu să trăiască cineva cu tine, constată cu ironie.

— Nu te sfătuiesc să încerci !

— Ce fel de om eşti ? Ce ascunzi ? De unde veneai acolo şi unde ai să pleci de la mine cînd am să te gonesc de-aici ?

îi luase o şuviţă de pe frunte şi îşi apropiase gura de obrazul lui, privindu-1 insistent.

— Dracu să mă ia dacă ştiu de ce nu ţi-am întors spatele cînd te-am văzut !

— Ai fi fost în stare ?

— De ce nu ! Nici măcar nu eşti un bărbat frumos ! Ai ceva care mă nelinişteşte şi nu ştiu de ce...

— La toţi cei care vin aici le spui lucrul ăsta ?

— Te dau afară dacă mai vorbeşti aşa !

—_ Nu cred, şopti bărbatul, şi îi luă obrazul cu palmele, apropiindu-i gura de-a lui. Să uităm de război, de ce-i afară, de ce-ar fi trebuit să fac azi, de cele ce ţi-am spus vreodată,..

5

Omul care-1 aştepta pe Dumitrana era consemnat de două zile în incinta aerodromului Craiova. Avusese două ceasuri foarte grele şi era obosit. Se odihnea acum pe un pat tare într-o baracă păduchioasă aflată chiar lîngă intrarea înaltă a corpului de gardă, păzită de două santinele : un german înalt,

îmbrăcat într-un veston gri-închis, şi un soldat român, spîn, cu un obraz roşcovan. Purtau amîndoi căşti de război licărind în lumina sură a zilei întunecate şi se uitau din cînd în cînd la acoperişul gheretelor umezite de ploaia măruntă şt călduţă de vară. Se plimbau de colo-coio, trei metri în sus, trei metri în jos, fără să se privească, cum ar sta unul lîngă altul doi duşmani.

,,Plouă de două zile şi nu se mai isprăveşte, gîndea sergentul-major Tomulete Gheorghe. Şi dacă mai ţine aşa ploaia asta, inspecţia anunţată nu va mai avea loc. Pe un astfel de timp, nici copiii nu se joacă de-a aviaţia !" Numai că ceasurile treceau şi legătura lui trebuie că era ascunsă undeva într-o casă din oraş, neştimd ce se întîmplă aici. Ca să trimită pe cineva la nevastă-sa, nu putea, aşa încît sta întins pe patul tare dc lemn, ascultînd ţîrîitul ploii de pe acoperişul de carton gudronai. Cînd nu mai putu să rabde tăcerea barăcii, se ridică în coate, îşi aprinse o ţigară şi privi plimbarea santinelelor. Cele două gherete tărcate : una în negru şi alb, ca c zebră de lemn, şi cealaltă de culoarea incerta a unui cîmp vara, o suprafaţă parcă ondulată, dc un verde-stins, erau umezite de ploaie, şi sub pragul putred de lemn curgeau şiroaiele galbene de noroi, un noroi păcătos de culoarea lutului, care se lua pe tălpile cizmelor, tîrît de soldaţi şi de ofiţeri pe drumul de cărămidă între hangarele aflate cam la un kilometru şi jumătate mai departe, în plin cîmp, într-o margine a lui, lucru ce-l scotea din sărite pe comandantul aerodromului, un om pedant, ţinînd la curăţenie ca la ochii din cap.

Aruncă ţigara după cîteva fumuri şi îşi vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor cazoni, cu căptuşeală aspră de americă. Nu era nervos. Altădată i s-ar fi făcut frică, ar fi devenit bănuitor că nu fusese chemat de comandor, dar privindu-şi ceasul îşi spuse că era devreme şi că mai era destul timp pentru ca acesta să sosească.

Prin fereastra deschisă se auzea un radio. Se cînta ceva nemelodios, un cîntec aducînd cu un marş, poate o uvertură. Aerul umed şi înăbuşitor se umpluse de zgomote. Soldaţii de serviciu scuturau feţele albe de masă ale cantinei deasupra unui uluc de lemn aflat undeva mai jos. Era devreme, vara, într-o zi de început de iunie, cu cer incert. Pe şoseaua din apropiere treceau camioane militare, cu capota murdărită. Sergentul-major Tomulete citi numerele, le memora din obiş-

nuință, făcu o scurtă socoteală ca să știe cui aparțin și privi în treacăt soldații ghemuiți în spatele cabinelor de lemn, acoperiți cu glugi kaki de pînză impermeabilă sau cu foi vechi de cort, pe care ploaia prelungită lăsase pete urîte de umezeală. Uvertura, marșul sau mazurca aceea nu se mai auzi. Bătu un gong, aerul se umplu de vibrații metalice și după aceea un glas de femeie dădu ora oficială, Omul își potrivi ceasul, care o lua înainte, și se hotărî ca pînă în seara zilei următoare să iasă și să dea ochii cu Dumitrana. Altfel, acesta ar fi plecat fără vreun răspuns. La nevoie trebuia să fugă prin spatele hangarelor și să ajungă acasă : era mai important să raporteze legăturii lui că însărcinarea primită fusese îndeplinită chiar dacă ar fi căpătat după aceea o admonestare de la comandant.

Era 7 și jumătate de dimineață, oră tîrzie pentru comandor. Tomulete se ridică, fumă cîteva clipe îîngă fereastra deschisă și ascultă buletinul de știri. Nu se anunța nimic important. Căscă. Nu prea dormise. Se culcase foarte tîrziu și se trezise devreme, o dată cu trupa ieșită la instrucție, încă de la *6.* Privi cîteva clipe paturile strînse, cu pături roase, cenușii, deasupra și lădițele aliniate sub plasele de lemn. Nu-i plăcea ordinea, dar n-o mărturisise nimănui pînă atunci. Privi podelele lustruite cu gazolină (de culoarea păduchelui, o culoare murdară, respingătoare) și canaturile peste care se trecuse o bidinea de catran. Toate foșneau de insecte. Comandorului îi plăcea foarte mult curățenia, dar lighioanele din cazarma lui tot nu reușise să le distrugă în ciuda vedrelor de gaz, aruncate de soldați în crăpăturile stîlpilor de lemn. Insectele erau mai rezistente sau numai șirete și abia după o zi sau două reapăreau, chinuind mai departe somnul oamenilor.

Plantoanele de la cantină terminaseră curățenia și încinseseră geamurile astupate pînă la jumătate cu perdeluțe de hîrtie creponată peste care noaptea cădeau perdelele grele de pînză, în așa fel încît să nu răzbată afară vreo rază de lumină. Nu se mai auzea decît foarte vag radioul și parcă spre răsărit cerul se lumină dintr-o dată. Pe șoseaua de lîngă aerodrom sclipiră cîteva bălți de noroi și, în sfîrșit, mașina comandorului își făcu apariția dinspre oraș. Era un Fiat vechi, caraghios, rechiziționat cine știe de unde, cu două canapele mîncate, cu un șasiu înalt și cu un radiator totdeauna fumegător, ca un cazan de bucătărie. Geamurile de țiplă verzuie erau

coborîte, nu se zărea decît mîna comandorului atîrnînd leneș afară, cu palma lui albă și fină de femeie.

„A făcut chef astă-noapte", gîndi sergentul-major, „și iar o să strige la noi". Santinelele deschiseră porțile largi alcătuite din cîteva bare de lemn primitiv și o împletitură de sîrmă ghimpată. După aceea salutară țeapăn, și Fiatul trecu, stropind în dreapta și-n stînga cu cauciucurile lui subțiri.

Sergentul-major Tomulete ieși în pas alergător și îl așteptă în fața clădirii de piatră unde erau adăpostite de cîtăva vreme birourile. Treptele de ciment, roase de țintele bocancilor soldaților, fuseseră curățate bine cu apă încă din zori și se zăreau cărămizile știrbe de sub postamentul intrării.

—• Să trăiți ! zise simplu, ducînd mîna la chipiu și așteptînd în poziție de drepți coborîrea comandorului.

Acesta nu era singur. Prin ușa cealaltă a mașinii ieși un ofițer german, necunoscut, un căpitan de aviație îmbrăcat într-o uniformă bine călcată. Avea obrazul bărbierit proaspăt și cercetă cu un ochi sigur aerodromul.

— *Guten Morgen !* spuse cu glas șovăitor.

Era un om între două vîrste, cam plictisit, cam chinuit de o suferință nemărturisită, cu un obraz galben trădînd o oboseală a ochilor greu de ascuns. Clipea des, ca și cînd lumina zilei ploioase l-ar fi supărat.

— Sergent, zise comandorul, să mergi sus cu noi...

— Am înțeles, răspunse Tomulete, bătînd din călcîie, așa cum știa el că-i place comandorului.

Ploaia încetă chiar în clipa aceea. în aer mai rămase o boare umedă, încălzită de soarele nevăzut. Bălțile drumului sclipiră o secundă orbitor, apoi cerul se întunecă iar. Ofițerul german nu se întorsese. Privea hangarele îndepărtate și pista de aterizare. Cîmpul vast, umed, albăstrui, cu iarba crescută nu-1 interesa. „Acum vrea să știe ce lățime are pista de beton..." gîndi sergentul-major.

— *Lasst uns seben*[1] / spuse căpitanul cu ușurință, înviorat dintr-o dată.

— Vrea să vadă pista ? întrebă comandorul, care nu știa decît foarte puțin limba germană.

— Da.

— Bine, mîrîi, urmîndu-1 cu neplăcere.

[1] Să mergem să vedem.

î

Era nebărbierit, împotriva obiceiului său, şi hainele i se şifonaseră. Aşa cum bănuise sergentul major, jucase toată noaptea pocher în casa unui prieten şi arăta obosit şi indispus, cu capul greu, cu o greaţă a gesturilor ce se vedea fără multă stăruinţă din partea celor care l-ar fi privit. Comandorul călca atent să nu-şi murdărească cizmele, şi Tomulete îi însoţi pe amîndoi fără să scoată un cuvînt. îşi aduse aminte că nu se inspectase înainte de a ieşi din baracă, grăbit cum era, şi trase cu ochiul la vestonul său, ca nu cumva să fie descheiat la vreun nasture, lucru de neiertat.

Cîmpul era plin de apă. Tălpile cizmelor chifteau la atingerea pămîntului. Ieşi soarele sclipind în balizele aerodromului. Norii joşi alergau acum deasupra Craiovei, întunecînd turlele bisericilor. Acoperişurile de tablă aveau cîte un sclipăt la pierderea luminii.

— *Die Lujtmeldungen, wie s'uid die Luflincldungen ?*[1] întrebă căpitanul.

Comandorul înţelesese.

— Buletinul meteorologic ? întrebă el pe sergentul-major.

Tomulete arătă hangarele.

•— îl găsim la domnul locotenent Paraschiv.

— Bine, spune-i că i-l dăm imediat.

Sergentul-major traduse. Ofiţerul german privea atent cîmpul şi crîngul îndepărtat, strălucind în soare, un crîng verde şi jos cu pomi tineri.

— *Schon,* zise mai mult pentru sine şi după aceea pe chip i se întipări nemulţumirea.

Treceau acum pe lîngă o baracă verde, cu flori în ferestre, tot o locuinţă de lemn, mai nouă, ridicată cu prilejul sosirii pe aerodrom a flotilei nemţeşti. Comandorul îl lăsă pe căpitan să se îndepărteze puţin şi îl întrebă pe sergent :

— Ce-au mai făcut ăştia azi-noapte ?

— Nimic nou. Au băut coniac şi au adus două femei pe care le-au scos prin gardul de sîrmă ghimpată.

-— Ce zic oamenii noştri ?

Tomulete vru să pară că nu dă prea multă importanţă lucrurilor care se petreceau de cîtăva vreme pe aerodrom.

— Dacă ne-am lua după ei ! Nu ne înghit de la chestia cu ţapul ăla şchiop, dar războiul e război !

[1] Buletinul, ce spune buletinul ?

Comandorul se îndepărtă cu paşi grăbiţi. Aproape alerga şi asta îl făcea caraghios. începuse să prindă burtă, deşi fusese zvelt şi sportiv.

Uşile hangarelor erau date de perete şi cîteva aparate de vînătoare fuseseră împinse afară. Prelate umede şi pătate de ulei înveleau carlingile şi motoarele. Cîţiva soldaţi făcură front şi salutară scurt. Căpitanul nu privi nici în dreapta, nici în stînga. Ajuns la capătul pistei, întrebă scurt, cu faţa spre comandant:

— *Welche Ldnge ?*[1]

Tomulete nu mai aşteptă răspunsul comandorului şi răspunse el :

— *1880 Meter.*[2]

— *In Ordmmg.*[3]

Şi după un timp de gîndire, adăugă :

— *Un der Hohenunterschied, zwischen den Enden?*[4]

— Ce vrea ? întrebă comandantul, plictisit puţin că nu înţelegea totul.

— Vrea să ştie diferenţa de nivel de la un capăt al altuia al pistei.

— Un metru şi zece.

Sergentul-major repetă cifra fără să privească faţa ofiţerului străin. Acesta dădu din cap, merse cam o sută de metri în sus, pe lungimea curelei de beton, şi Tomulete îşi dău seama că era vorba de o aterizare specială.

Pista era spartă pe alocuri şi cîrpită cu grijă. Petele de ciment se vedeau pînă departe, mici cercuri verzui, umezite de apă. Şoseaua de beton avea o scurgere bună. începea o zi caldă, o zi înăbuşitoare, cum sînt unele în Oltenia. Cerul se albăstrise, era curat şi înalt. Se auziră primele motoare încălzite, şi lîngă ei, în spate, seînteiară cercurile elicelor. Un grup de mecanici scoteau prelata de pe un aparat. Pe o bordură de ciment, în faţa hangarelor, alergau soldaţii, strîngîndu-se pentru raport. Comandorul făcu semn unui sublocotenent că n-avea timp pentru aşa ceva şi îl urmă pe ofiţerul german care se întorcea grăbit spre clădirea comandamentului. în trecere,

[1] Ce lungime ?
[2] 1880 metri.
[3] Bun.
[4] Dar diferenţa de nivel de la cap la cap ?

i

căpitanul văzu baraca la ferestrele căreia se arătaseră cîteva. capete blonde de soldați germani și întrebase fără insistență :

•— *Deutsche :*

— *ia.*

— *Flieger ?*

— *Flieger und Meckaniker.*

— *Gut, gut...*[1]

Comandorul gîfîia. Sergentul-major Tomulete știa că acum înjură cît poate în gînd pe ofițerul din fața lui, dar nu avea ce face, trebuia să-1 urmeze. Nu se arătase slugarnic, și sergentul-major știa că în fundul sufletului său comandorul, ca toată lumea, nu putea să-i sufere pe germani.

Cînd ajunseră în fața clădirii comandamentului, neamțul își aminti că nu i se dăduse încă buletinul. Sergentul se întoarse alergînd și cînd ajunse lîngă primul hangar îl văzu pe locotenentul Paraschiv, ofițerul de serviciu, un bărbat tînăr, cam rotofei pentru un pilot. Acesta tocmai se îndrepta spre plotoanele strînse în fața hangarului numărul 3.

— Să trăiți, spuse sergentul-major, domnul comandor vrea buletinul meteorologic...

Locotenentul căută nemulțumit în porthartul său așezat pe un șold și i-1 întinse. Era o hîrtie lungă, albă, acoperită cu multe cifre și linii.

— Ce, mai vin alți oaspeți ? întrebă cam cu ciudă, cam cu ironie.

— Nu știu nimic.

— Tu nu știi niciodată nimic.

— Asta e, să trăiți !

Luă hîrtia, o împături și vru să facă stînga împrejur după ce salutase.

— Stai !

— Stau.

— Ce s-a întîmplat cu damele alea, astă-noapte ?

Sergentul-major Tomulete se opri, tot în poziție de drepți, și-1 privi cu o oarecare șiretenie pe ofițer.

[1] — Germani ?
— Da.
— Piloți ?
— Piloți și mecanici.
•— Bine, bine...

— De, dacă nu vă împăcați cu ei ! Azi-noapte au băut coniac și au avut două femei...

— Frumoase ?

— De...

Locotenentului Paraschiv îi plăceau femeile, și gîndul ca niște simpli soldați și subofițeri germani își permiseseră să aducă cîteva prietene in incinta aerodromului îl scotea din sărite.

— Să faci raport, auzi ? Unde se trezesc, mama lor de boși ! Aici e cazarmă, nu bordel ! Avem avioane, secrete militare, și ei aduc curve...

— Fac raport, să trăiți !

Salută încă o dată și așteptă o secundă să mai audă ceva din gura locotenentului, dar acesta îl concedie fluturînd o mănușă :

— Du-te că te-așteaptă șeful. Nu uita să-i spui și lui...

— Nu uit, să trăiți !

Sergentul-major se întoarse gîfîind. Cei doi ofițeri îl așteptau pe scări.

— S-a găsit ? întrebă comandantul.

— Da.

întinse hîrtia comandorului și acesta o dădu ofițerului german. Urcară apoi scările. în clădirea rece, albă, cu pereții spoiți de mult, se găsea numai un planton, care salută zgomo*tos,* bătînd din călcîie.

— Să nu intre nimeni, îi spuse Tomulete soldatului.

în biroul comandorului era răcoare. Mirosea a hîrtie veche și a cerneală. Mobila simplă : două mese, fără ceva pe ele, cîteva scaune, un dulap închis cu yale și o canapea roasă și ea. ca și scaunele Fiatului în care călătorea comandorul, cam atît. Ofițerul german se așeză fără să fie invitat. Sergentul-major rămase în picioare și se uită la superiorul său. Acesta aștepta cu mîinile la spate, enervat în ascuns, fără s-o arate, cu un aer indiferent și obosit pe chip. Cei doi ofițeri își lăsaseră șepcile pe cele două mese, în treacăt, și se priveau în tăcere.

— *Nehmen Sie Platz!*[1] spuse căpitanul, ca și cînd el ar fi fost gazda. *Es handelt sich um*[2]*...*

[1] Luați loc.
[2] lită despic ce e vorb.t.

1

Tomulete traduse repede cu vocea scăzută cele auzite. Comandantul se aşeză. Căpitanul desfăcu buletinul şi privi liniile şi cifrele scrise pe o hîrtie de calc. Pentru zîua următoare se anunța timp frumos, fără ploaie. Ofițerul cercetă liniile încîlcite, subțiri, spirale trase cu tuş închipuind curenții aerieni, şi după aceea ridică privirile. Avea ochi albaştri, decolorați, cu cearcăne vinete sub ei, un obraz chinuit, de om crud, de om tăcut, obişnuit cu tăcerea, o tăcere impusă. Se uita cînd la comandorul placid, fără să arate vreun Interes prea mare pentru cele ce avea să audă, cînd la sergentul-major, mirîndu-se parcă de faptul că un ofițer superior trebuie să fie ajutat de acest soldat, care cunoştea limba germană.

— *Sachse?*

— *Nein, Rumâne,* răspunse Tomulete.

— *Ja, gut, gut...*[1]

Comandorul se prefăcea că n-aude nimic, ca şi cînd n-ar fi fost acolo. îşi privea vîrful cizmelor, şi cînd scurta convorbire se termină, ridică iar ochii. Căpitanul nu terminase cu celălalt.

— *în Siebenbiirgcn oder im Banat geboren 1* mai întrebă, atent, bănuitor.

— *Nein, in der Bukowina.*

— *Ach, so, gut...*[2]

Şi după aceea se adresă direct comandantului :

— *Herr Kommandeur! Morgen zvird der deutsche Stab aus Athen hier landen*[3]*...*

Sergentul-major traduse repede frazele spuse de căpitan şi simți cum îi tremură puțin glasul.

— O inspecție ? întrebă comandorul.

— *Eine Inspektion ?*[4] repetă traducătorul.

' ~~ Sas ?
— Nu, român.
— Da, bine, bine.
' — Născut în Transilvania, sau în Banat ?
— Nu, în Bucovina.
— A, bine.
[3] — Domnule comandor ! Mîine comandamentul german de la Atena va ateriza aici.
[4] — O inspecție ?

— *Ja. Dem Angrijf der amerikaniscken Luftwaffe muss ein Halt gcmacht werden, und die deutsche Luftwaffe wird dagegen einschrieten*

Comandorul ascultă răbdător cele repetate de sergentul-major Tomulete, şi cînd acesta termină, spuse cam prea tare, cam cu dispreț :

— Spune-i că măsuri ar fi putut să ia cu mult mai devreme, bombardînd bazele de la Foggîa...

Sergentul-major traduse fără să clipească. Ofițerul german nu răspunse numaidecît. Tomulete îi văzu gura strînsă într-un rictus scurt de dispreț şi poate şi de disperare ascunsă.

— *Wir haben keine Moglichkeit mehr, wenn es gesagt werden muss.*[2]

Tomulete repetă uluit această frază şi aşteptă.

— Bine, atunci vom lua măsuri de siguranță pentru comandamentul dumneavoastră. Asta voiți, nu-i aşa ?

Sergentul repetă monoton, parcă fără interes, cele auzite de la comandor.

— *Ja. Was verstehen Sie unter Sichcrloeitsmassnahmen 1 '•'*

— Vom da o alarmă falsă deasupra zonei Craiova, vom ridica vînătoarea în aer pentru protecția avioanelor şi vom avertiza antiaeriana. Trebuie numai să spuneți itînerarul exact şî numărul aparatelor...

Căpitanul clătină mulțumit din cap.

— *In Ordnung. Es handelt sich um drei Junkers. Erkennungszeichen ein weisser Strich am rechten Fliigel. Die Laufstrecke, die befriedigend aussieht, muss vorbereitet werden, und jedcm feindlichen Angriff muss entgegengetreten werden.*[4]

Comandorul se ridică în picioare şi-i spuse sergentului-major :

— Să n-aibă nici o grijă. Aici nu vin avioane inamice. E un aerodrom retras. Nu trec decît care cu boi pe şoselele astea păcătoase, după cum a văzut. Cît mă priveşte pe mine, eu aş

[1] Da, atacurile aviației americane trebuiesc stăvilite, şi aviația germană înțelege să ia măsuri.
[2] Nu mai avem nici o posibilitate, ca să vorbim sincer.
[3] Da. Ce înțelegeți prin măsuri de siguranță ?
[4] E bine. E vorba de trei Junkers. Semn de recunoaştere, o bandă albă pe aripa dreaptă. Trebuie pregătită pista, care se arată satisfăcătoare, şi preîntîmpinat orice atac inamic.

vrea să mă bal, clar n-am cu cine. Noi sîntem rezerva care aşteaptă cine ştie ce dracu...

Sergentul-major rezumă în limba germană, fără umor, cele auzite.

— Cîte persoane ? mai întrebă comandorul.

— *Elf mit den Fliegern. Es miissen Massnahmen getroffen werden fur die Einquartierung fur eine Nacht. Das ist alles. Zwei Tiscbe und elf Betten, fiir eine Nacht. Der General trinkt nicht, aber, fiir die anderen, Kognac, wenn moglich.* [1]

Bine, aprobă comandorul. Acum itinerarul, ca să-l comunic grupurilor antiaeriene.

Tomulete traduse şi deveni mai atent, fără să arate aceasta. Căpitanul desfăşură o hartă de mătase pe masa din faţa lui şi indică cu degetul un punct nevăzut. Comandorul se apropie şi privi. Sergentul-major rămase la locul lui. în spatele ofiţerului german se afla o planisferă, iar pe perete atîrna o hartă detaliată a zonelor aeriene ale regiunii, acoperită cu o cortină scurtă de tifon. Comandorul privi harta încîlcită a căpitanului şi trase o linie uşoară cu un creion, începînd dintr-un loc necunoscut de lîngă Dunăre. Securitatea comandamentului german nu-l privea decît după ce avioanele venite de la Atena ieşeau din spaţiul aerian al Bulgariei Sergentul-major Tomulete nu se mişcă. Ar fi vrut să ştie cu orice chip punctul de intrare al avioanelor germane în România, dar continuă să aibă aerul că nu-l interesează nimic. Privea pe iereastră cîmpul gol de aviaţie de pe care se ridicau acum cîteva aparate uşoare în zbor de antrenament.

Comandorul îl chemă :

— Sergent !

— Ordonaţi ?

— Spune-i că punctul nu e bine ales, pentru că pe acolo vin de obicei fortăreţele zburătoare dinspre Turcia.

Sergentul-major Tomulete traduse cuvînt cu cuvînt, cu o încetineală voită, cele spuse de comandant.

— *Und dann ?* -

— Să aleagă zona 12. Drum scurt. De la Sofia pînă aici, o nimica toată...

[1] Unsprezece cu piloţii. Trebuie luate măsuri de cazare pentru o noapte. Atît. Două mese şi unsprezece paturi pentru o noapte. Generalul nu bea, dar pentru ceilalţi, dacă se poate, coniac.

[2] Şi atunci ?

Sergentul repetă, apropiindu-se ca să-i arate punctul aflat undeva la baza hărţii din perete, simţind cum îi arde puţin obrazul. După aceea se îndepărtă spre fereastră, ca să nu-şi trădeze turburarea. Căpitanul privi citva timp harta lui şi dădu din cap :

— *In Ordnung. Ankunft zwischen Viertel nach zehn und halb elf. Verstanden ?*[1]

Comandorul înţelesese.

— Cu ocazia asta vom da alarma aeriană pentru Craiova, îa ora 9,30. Orice întîrziere îi priveşte pe piloţi. Ridicarea alarmei, peste un ceas. Timp pentru aterizare este. Pista va fi interzisă pentru alte aparate. Vînătoarea, în aer...

Sergentul-major traduse repede. Căpitanul ascultă atent, îşi împacheta harta ca pe o batistă şi o vîrî în buzunar.

— *Ich iverde sofort durch Rundfunk melden. Kami ich euem Wagen beniitzen, bis zu unseren Stab î* -

— Da, spune-i că-i aşteptăm cu multă plăcere.

Căpitanul se ridică, întinse mîna comandorului şi salută lipind scurt călcîiele. Comandorul nu-l conduse nici pînă la uşă. După ieşirea ofiţerului străin, se auzi salutul plantonului şi paşii grăbiţi ai sergentului-major.

— Spune şoferului să-l ducă pe căpitan pînă la comandamentul lor din oraş şi să se întoarcă repede, mai strigă clin urmă comandorul sergentului-major.

— Am înţeles, să trăiţi !

Tomulete îl însoţi pînă la ieşire pe ofiţerul german, îl văzu urcîndu-se în maşina comandorului şi-i spuse ceva şoferului. Acesta salută şi demară. Porţile de sîrmă ghimpată se deschiseră, se auzi salutul scurt al sentinelelor — un lipăit de palme pe patul armelor — şi după două secunde de ezitare, omul rămas pe scări începu să urce încet, repetîndu-şi în gînd tot ce auzise cu cîteva clipe înainte. Trebuia să iasă cu orice preţ din cazarmă, şi nu peste un ceas sau două, ci în următoarea jumătate de oră. „Ce să-i spun ? Ce să-i spun nebunului ca să-mi dea drumul ?" se gîndi sergentul-major, ajuns în faţa uşii biroului comandorului. Plantonul aflat în umbra încăperii cu geamuri curate, acoperite de perdele de crepon, mai

[1] E bine. Ora sosirii între 10,15 şi 10,30. S-a înţeles ?

—Voi comunica prin radio imediat. Pot să mă întorc cu maşina dv. la comandamentul nostru ?

i

I

lovi o dată din călcîie. Tomulete intră, după ce bătu la uşă, şi rămase în poziție de drepți, departe de masa comandorului.

— Aştept ordinele dumneavoastră !

— Ai vorbit cu şoferul ?

— Se întoarce numaidecît.

— Bine. Să te ia cu el şi să te ducă acasă la mine. Să-mi aduci alte haine, că astea uite cum sînt ! Parcă am dormit în ele. Pînă diseară vor veni toți dracii de la Bucureşti şi nu v5e?u ma găsească aşa. Alt loc pentru o conferință nu şi-au găsit şi nemțoii ăştia...

— Vi le-aduc numaidecît.

— Pînă atunci fac inspecție la hangare şi la ateliere. Coboară şi aşteaptă pe şofer. Uite şi buletinul meteorologic, dă-i-l locotenentului.

Sergentul-major salută şi ieşi. Afară se încălzise. Apa din bălțile drumului se evapora scoțînd aburi albi. Cîmpul umed părea o scoarță de culoarea pelinului crud în lumina soarelui. Omul se grăbea, ar fi vrut să ajungă mai repede în oraş, să se întîlnească cu Dumitrana, dar nu trebuia să arate lucrul acesta cu nici un chip. Privi hîrtia de calc pe care o mai avea încă în mînă._ Ca să mai meargă pînă la cîmpul de instrucție nu maț era timp. In fața porții claxona tare Fiatul comandorului. Santinelele deschiseră cu plictiseală, fără graba de mai înainte. Sergentul-major nu mai aşteptă.

— întoarce, spuse grăbit.

Maşina făcu un viraj scurt şi după două minute se afla în şosea.

— Mînă !

— Acasă ? întrebă şoferul.

— Acasă.

— Ai vreo treabă ?

— Am.

— Bine.

— Să nu-i spui comandorului ceva.

— Am înțeles. Ce-s nebun ?

Şoferul era un oltean pirpiriu, cu obrazul ros de un vechi vărsat, cu doi ochi galbeni de om suferind de icter. Nu fumase de mult, dar avea o gură arsă, uscată.

— Cu daravela aia ce facem ? întrebă.

— Care daravelă ?

Sergentul-major Tomulete nu era atent, se gîndea la altceva.

— Maşina e gata, trebuie numai s-o scoatem din garai...

— Bine, o s-o scoatem. Chiar în noaptea asta.

Ştia bine că peste două zile cel mai tîrziu trebuia să părăsească flotila. Dacă reuşea să transmită cele auzite era normal să fie bănuit cel dintîi.

— E-n regulă. Actele le-am pus la punct.

— Iscălitura comandorului ?

— Parcă-i de-acolo, o s-o vezi...

— Bine, mă laşi acasă, şi după aceea te întorci la domnul comandor. îi spui nevestei sale că vrea un costum călcat, că are o inspecție, îl iei şi treci să mă duci şi pe mine înapoi. Dacă ne întreabă de ce-am întîrziat, spui că ai avut o pană la motor.

— Ani înțeles.

Vorbeau scurt, înțeleşi mai demult. Prin parbriz se vedea oraşul. Clădirile vechi, înalte, erau ascunse între grădini verzi, neîngrijite, cu pomi groşi, cu trunchiuri ca de ciment. Fiatul mai merse cîteva minute de-a lungul străzii principale şi pe urmă se abătu la stînga, pe o uliță noroioasă, un drum mai vechi de care. Mirosea puternic a gunoi — ca după ploaie — şi acoperişurile caselor de pe margini străluceau umed în lumina soarelui. în fața unei porți, şoferul opri. Sergentul ^coborî, trînti portiera scîrțîitoare şi se uită la ceasul de la mînă.

— Peste o jumătate de oră, deci.

Maşina plecă repede, aruncînd de sub roți un şuvoi subțire de noroi. Sergentul-major Tomulete Intră într-o curte lungă nepietruită şi dădu bună ziua unei femei. Era proprietăreasa. Aceasta îl privi. Avea o față albă, decolorată, cu multe încrețituri sub bărbia ascuțită, şi o gură subțire care ascundea o dentiție puternică şi sănătoasă.

—- Domnule, spuse cu glas scăzut, un glas iritat. Nevasta dumitale stă încuiată de astă-noapte cu un bărbat străin în casă.

Sergentului-major îi veni să rîdă. Nu era prima oară cînd o auzea pe femeia asta fără somn spunîndu-I ce-i spunea acum.

— Ştiu, e vărul meu de la Piteşti...

Proprietăreasa zîmbi înțelegător, murdar, complice. După aceea îşi strînse mîinile una într-alta, cu mirare prefăcută.

— Cam multe rude ai, domnule... Eu cred ca e vorba de altceva...

Sergentul-major n-avea timp de pierdut. Dădu din umeri şi vru să intre în casă.

Din urmă mai auzi glasul bănuitor al proprietăresei :

să vezi dumneata pe dracu cu verişorii ăştia !

Deschise uşa. Intră într-o odaie întunecoasă, cu ferestrele acoperite de hîrtie albastră. După ce străbătu acest antreu ce mirosea^ vag^ a varză acră şi murături de anul trecut, deschise altă^uşă şi îl zări pe Dumitrana şi pe nevastă-sa, stînd la o masă.

. „— ^ne c-a* ven!t! 2ise musafirul, ridicîndu-se şi îmbrăţişîndu-1. Ce s-a întîmplat ?

Femeia îi făcu loc lîngă ea.

— Aş vrea să-ţi spun ceva foarte important. După aceea se adresă^ nevestei, pe care o **îmbrăţişa** scurt, fără afecţiune : Vezi dacă e cineva prin curte...

Aceasta se ridică şi ieşi afară, prefăcîndu-se că scutură o scoarţă.

— Despre ce este vorba ? Dar mai întîi, dă-mi adeverinţele pentru peşte, dacă n-ai uitat să le iei...

Sergentul-major căută într-un buzunar de la piept al tunicii militare şi scoase cîteva hîrtii acoperite de însemne militare şi cu ştampile sub mari spaţii albe. Dumitrana le privi cu atenţie şi după aceea le împături, ascunzîndu-le într-uns buzunar.

— Pe al cui nume pot **fi** folosite ? întrebă.

— Tot caporalul Tîrîia Dumitru.

— Bun. Cu ultima a lucrat Niculescu săptămîna trecută; la Brăila. Te ascult.

Sergentul-major îşi aruncase capela pe masă şi se scotocea sub veston.

— Mîine vine de la Atena Comandamentul aviaţiei germane pentru Balcani. Ai aici situaţia atmosferică, restul am să-ţi dictez eu. Scrie pe o hîrtie ce-ţi spun şi comunică. Poţi să iei legătura cu Bucureştiul ?

Dumitrana se gîndi puţin, îşi frecă palmele de genunchi, cu încetineală.

— Sigur ?

— Sigur.

— Atunci cred că se poate. Găsesc eu un om. Spune-mi...

Scoase o hîrtie şi un creion şi începu să scrie pe scurt cele ce auzea. Cînd termină îl privi.

— Asta-i tot ?

— Tot.

— Buletinul n-am să pot să-1 copiez, nu mă pricep.

— Bine, dă la mine. E nevoie numai de cifre.

Şi scrise repede pe aceeaşi hîrtie cifrele de pe hîrtia de calc.

— Crezi că e important ?

— în aviaţie e foarte important.

Dumitrana tăcu. Cînd sergentul-major termină, îi luă creionul şi bucata de hîrtie, pe care o strînse cu grijă şi spuse :

— Ai făcut o treabă bună. Numai că mîine...

— Ştiu.

— Va trebui să pled.

— Voi pleca. De altfel, maşina este gata. în noaptea asta o vom scoate de pe aerodrom.

Dumitrana se gîndi puţin şi dădu mulţumit din cap.

— E foarte bine. Chiar mai bine decît credeam. Are acte ?

— Are.

— în cît timp aţi făcut-o ?

— în vreo trei luni. E lucrată piesă cu piesă...

— Cine duce maşina pînă la Tg.-Jiu ?

— Aş duce-o eu, dar trebuie să rămîn pînă mîine la prînz pe aerodrom. Aş vrea să ştiu dacă...

—• Nici o grijă, ai uitat că există radio pe lumea asta ?

— N-am uitat, dar acolo trebuie să las totul acoperit...

Era foarte cald. Soarele juca în perdelele scrobite, nişte perdele scurte de americă ieftină, şi pe dulapul proprietăresei, un dulap ca vai de lume, cumpărat cu ani în urmă. Sergentul-major îşi deschise vestonul la gît.

— Dumitale nu ţi-e cald ? îl întrebă pe celălalt.

— Nu. Sînt obişnuit şi cu frigul şi cu căldura. Nu mi-a: spus : cine duce automobilul la Tg.-Jiu ?

— Caporalul care ne-a dat şi adeverinţele.

— Tîrîia ăsta ?

— Da.

— Om sigur ?

— Sigur.

— Ştie că ai să dezertezi ?

— O să-i spun în ultimul moment.
Dumitrana părea cam nemulțumit.
— Prea mulți oameni în afacerea asta, nu ți se pare ?
— Nu se poate altfel.
— Ai adresa ?
— O am.
— Să i-o dai abia cînd pleacă cu mașina. De-acolo o s-o ia altcineva în primire.
Sergentul-major clătină din cap.
— Cam știu care-i socoteala...
— Cu atît mai bine. Te bănuiesc pînă acum de ceva ?
— Nu cred.
Dumitrana privi prin geamul curat cerul albastru de afară.
— Ai mîncat ceva ?
— Nu mi-e foame.
— Pari cam ostenit.
— N-am prea dormit. Pînă nu termin treaba asta, nu pot să dorm.
— Te înțeleg. Atunci știi ce ai de făcut. După ce pleci de la aerodrom, nu mai treci pe acasă.
— Bine.
— Nu-i spui nici nevestei-
— Ea e pregătită pentru orice.
— Te îndrepți spre Tg.-Jiu cu un tren și mergi la adresa asta.
Scoase din buzunarul pantalonilor un peticei de hîrtie și i-l întinse.
— Poftim. Mai știi să conduci ?
— Te cred. Sînt doar șofer de meserie.
— Aștepți acolo pînă cînd se va putea face ceva. Ziceai că ai habar despre ce este vorba.
— Vag. O evadare din lagăr, nu-i așa ?
— Cam acolo, dar știi să-ți ții gura ?
— Ce întrebare !
— Atunci, s-a înțeles ?
— Da.
— Arunci uniforma. Ai să capeți niște haine. Adresa din București o cunoști ?
— O știu.
— Nici o întîrziere. în caz de defecțiuni raportezi totul celui pe care ai să-1 întâlnești.

Sergențul-major își privi ceasul. Trecuseră 2C de minute.
— Mai stau puțin, spuse după aceea. Cînd ai venit ?
— Aseară.
— Te-a văzut proprietăreasa.
— Ce i-ai spus ?
— Eu nu i-am spus nimic. Dar mi-a spus ea...
— Nu-i nimic. Nevasta dumitale o să fie crezută o femeie ușuratică. Dacă nu sosești pînă mîine seară, i s-a spus unde să se ascundă ?
— Da.
— Lucruri aveți ?
— Nu prea multe. Un geamantan.
— E bine. Trebuie să dispară imediat ce dispari și dumneata. Să nu puie mîna cu nici un chip pe vreunul dintre voi.
— Știe ce are de făcut.
— Pare o femeie inimoasă.
— Este o femeie inimoasă.
Sergentul-major Tomulete se înduioșa numai o clipă și după aceea zise simplu :
_— O să simtă după cum îi strîng mîna că o să ne vedem mai tîrziu.
De afară se auzi claxonul Fiatului.
— Al dracului, s-a grăbit ! Trebuie să plec. Diseară mai e nevoie să vin și eu ?
— Nu. Ai terminat. Te duci direct la Tg.-Jiu. Dacă se ivește vreo încurcătură, *nu* știi despre ce e vorba.
— Bine.
— La revedere.
— Noroc. Pleci acum ?
— După zece minute.
își strînseră mîinile. Dumitrana rămase în casă. Afară, Tomulete își chemă nevasta și o mîngîie cu un gest stîngaci. O sărută, apoi, cam în grabă, și-i spuse :
— Vezi tu ce-o mai fi pe-aici. Eu nu știu cînd mă întorc...
— Bine, făcu femeia, și-i strînse ușor mîna, cu o dragoste tăcută, veche, o dragoste ce nu mai avea nevoie de cuvinte multe.
Șoferul îi deschise portiera și-i făcu loc.

— Uşor, să nu te-aşezi pe hainele comandorului, că se face drojdie. Ţi-ai pupat nevasta ?

— Ca omul, făcu vag sergentul-major, şi privi strada plină de noroi, pustie la ora aceea.

— Cald...

— Cald al dracului !

Gardurile vechi de lemn trecură uşor pe lîngă ei. Dintr-un pom se ridică un stol gureş de vrăbii. Era încă devreme, dimineaţa : zece sau unsprezece. Sergentul îşi pipăi gînditor buzunarul în care foşnea hîrtia de calc. Ar fi fumat o ţigară, dar renunţă. Se uită prin parbriz la trotuarele murdare, la oamenii plictisiţi, mergînd leneş pe sub ulucile umbrite de liliac trecut, fără flori, numai frunze negre, chircite de căldura verii. Bodegile aveau întinse deasupra vitrinelor perdele tărcate de pînză. în uşi stăteau femei în şorţuri albe. Trecea un stol de gîşte. Şoferul claxona. O biserică cenuşie cu vitralii scînteind în soare, albastru, verde şi roşu, ca o stea de Crăciun, apoi o grădină cu umbră lată, profundă, cenuşie. Copii alergîndu-se nepăsători pe scările Tribunalului.

Maşina frînă brusc. Aproape aţipise. Deschise ochii.

— Ce este ?

Nu era nimic. Opriseră la o barieră. Trecea un tren lung. O înşiruire nesfîrşită de vagoane de marfă. Trenul nu se mai vedea. în faţă, prin geamul verzui nu se zărea decît cerul fără nori, verzui şi el din pricina ţiplei verzi. Iată aerodromul, cu barăcile negre de lemn, smolite, şi crîngul îndepărtat din margini, topit sub strălucirea zilei de vară.

Şoferul întoarse capul. Sergentul îi văzu buzele arse de c febră a stomacului.

— Atunci, diseară...

— Diseară. Pleci dumneata la Tg.-Jiu cu maşina.

— Bine.

Ajunseră. Sentinelele trăgeau de porţile de sîrmă ghimpată şi se văzu drumul de cărămidă, abia măturat de plantoanele de la comandament. Prin geamurile deschise ale cantinei piloţilor se auzi un cîntec săltăreţ. Sergentul-major se dădu jos şi întrebă pe un soldat unde se găsea comandorul. I se răspunse că era încă la hangare, şi Tomulete îl lăsă pe şofer să ducă uniforma sus, iar el se îndreptă fără grabă spre cîmpul

de aterizare. Bătea puţin vîntul, un vînt călduţ, leneş, care muta numai de colo-colo straturile de aer încălzit, fără să răcorească ziua de vară.

în noaptea care urmă, sergentul-major Tomulete dormi tun, învins de o veche oboseală. Se culcase tîrziu. Comandorul plecase abia pe la ora 9, după ce stătuse încuiat ceasuri întregi cu cîţiva ofiţeri superiori veniţi de la Bucureşti. Era nervos, strigase la şofer de cîteva ori, cei doi adjutanţi ascultaseră în tăcere observaţiile făcute cu prilejul inspecţiei în ateliere şi răsuflaseră uşuraţi cînd îl văzură plecat. Nemţii din cabana de lîngă hangar petreceau nestingheriţi, cu ferestrele deschise, făcîndu-se că nu aud strigătele santinelelor care cereau să se respecte regulile camuflajului.

Caporalul Tîrîia Dumitru, şoferul comandorului, se întorsese după ce-l dusese acasă, garase maşina şi intrase în atelierul de reparaţii auto, aflat chiar lîngă baraca piloţilor germani, în încăperea înaltă şi întunecoasă, mirosind a ulei şi a carburanţi, îl aştepta Tomulete. Era aproape zece. Prin peretele subţire de lemn se auzeau vocile soldaţilor germani şi rîsete de femei. Cei doi se priviră în tăcere cîtăva vreme.

— Gata ?

— Gata.

— Comandorul era tot înfuriat ?

— Are draci.

Sergentul-major îi întinse pachetul de ţigări.

— Fumează, oi fi obosit...

Caporalul luase o ţigară, o bătuse la capete şi ceruse chibritul din mîna celuilalt. Maşina cu care trebuia să plece la Tg.-Jiu se afla între ei. Avea o caroserie albastră, proaspăt vopsită, şi geamurile luceau în lumina unui bec ce atîrna de un fir prins de grinzile de lemn de deasupra.

„Marfa" era dotată cu două rînduri de acte şi expediţia ei părea tuturor făcută în termenii cei mai legali.

— Atunci să nu mai pierdem timpul. Dă-mi actele şi adresa:

— Nu eşti ostenit ?

— Nu sînt.

_ Sergentul îl privi. Numai o clipă. îi fu frică. Şoferul fuma liniştit, trecîndu-şi din cînd în cînd limba peste buzele uscate, în astfel de situaţii, oamenii se bazează pe intuiţie. Poţi să

cîştigi sau să pierzi totul spunînd cu brutalitate celuilalt despre ce este vorba. Pe caporal îl cunoştea de vreo şase luni. Era mobilizat şi el la flotila 5 Craiova şi părea un om tăcut, la locul lui. Ştia că are trei copii acasă şi că, în afara meseriei de artificier, cunoştea şi conducea lăcătuşeria. îi dăduseră într-o sîmbătă o permisie de trei zile şi întîrziase la venire patru ore. în ziua următoare, la raportul trupei, comandorul poruncise să fie bătut la spate. Era o pedeapsă umilitoare, căzînd sub demnitatea oricărui om. Caporalul răbdase loviturile de curea în tăcere, cu o împietrire a chipului, care-l impresionase. După trei zile, comandorul îi chemase la el pe pedepsit şi-l întrebase dacă nu vrea să conducă Fiatul. Nu primise, dar pentru că şi celălalt era foarte încăpăţînat, prin ordin, fusese numit şoferul său. Pe el şi pe încă vreo cîţiva care suferiseră această pedeapsă umilitoare, îi căutase în zilele următoare sergentul-major. Le dăduse mai întîi ţigări şi stătuseră de vorbă.

Dar în clipa aceea Tomulete ştia că omul din faţa lui se va întreba unde duce automobilul, şi că atunci cînd va citi actele înmînate, va deveni curios şi mirat. Trebuia să-i spună totul chiar dacă riscul era destul de însemnat;

Caporalul îşi fumase ţigara. Aruncase la picioare mucul încă arzînd şi-l strivise cu talpa bocancului. Era nebărbierit şi slab, cu ochii galbeni ca după icter, cu obrazul scobit. Unul din miile de soldaţi români care executau fără voinţă ordinele date de comandanţii lor. în privirile acelor ochi osteniţi licărea o curiozitate moartă, stăpînită. Omului părea că îi era indiferent cui îi duce maşina. Poate voia numai să ştie dacă este sau nu învoit de comandor.

— Cînd trebuie să mă întorc şi cu ce ? întrebă cu un glas uscat.

— Imediat, cu trenul. Vei duce maşina la adresa asta.

îi întinse peticul mic de hîrtie pe care era scris un nume fals, numele unei străzi şi un număr.

Caporalul salută cum ar fi făcut în faţa unui superior. Pe sergentul-major îl socotea prietenul său, dar în momentul acela simţise nevoia să uite asta, să nu întrebe nimic. Şi în cele cîteva clipe, cînd se privise cu celălalt, aproape fără să-şi spună ceva unul altuia, Tomulete îşi dădu seama că putea să aibă încredere în caporal. Tîrîia Dumitru se urcă la volan. Uşa atelierului era încă închisă. Şoferul aprinse farurile acoperite cu bucăţi de piele. Ascultă bîzîitul motorului şi nu spuse nimic. încercase cu două zile în urmă maşina şi ştia că poate sa meargă cu ochii închişi pînă la Tg.-Jiu, dar începuse să priceapă că era vorba de un lucru neobişnuit şi nu voia să se facă de ruşine. Sergentul-major Tomulete îşi aduse aminte că trebuia să-i dea caporalului şi bani de tren pentru întoarcere. îi întinse actele false, spunîndu-i :

— La un control pe şosea, le arăţi pe astea. Acolo unde ajungi, le laşi pe amîndouă.

Caporalul parcă nici nu auzise. Privea înainte prin geamul automobilului, ţinîndu-şi încă mîinile pe volan. Maşina se scutura uşor. Din ţeava de eşapament ieşea un gaz albastru, mirositor.

— Uite şi banii ăştia, pentru întors. Iei primul tren. Aş vrea să fi aici pînă la raportul de dimineaţă.

— Am înţeles.

Sergentul-major îi deschise uşile atelierului şi văzură amîndoi cîmpul de aterizare, sub lumina nopţii de vară. Se auzeau greierii, mirosea a iarbă crudă, abia stropită de ploaie.

Maşina alunecă pe lîngă sergent.

— Cunoşti drumul ? mai întrebă acesta.

— îl cunosc, nici o grijă.

— Atunci, noroc...

— Noroc.

Tomulete rămase singur. După ce stinse para luminoasă a becului care spînzura pe un şnur împletit, agăţat de grinzile de lemn, închise uşile. Din baraca piloţilor germani se auzeau rîsete întărîtate de femeie şi cîntece scabroase, soldăţeşti. Pe iarba umezită se prelingea lumina galbenă a ferestrelor lăsate deschise. Un atac aerian prin surprindere ar fi trădat poziţia aerodromului, dar asta parcă îl înveselea pe sergent. Ar fi vrut să-i vadă pe soldăţoii ăştia întrerupîndu-şi petrecerea şi urcîndu-se, beţi cum erau, la bordul avioanelor. Trecu mai departe, fără să se mai uite la geamurile luminate. Poarta de sîrmă ghimpată era dată de perete. Santinelele glumeau cu şoferul. Se auzi un scîrţîit prelung. Mica lumină roşie din spatele automobilului mai licări puţin şi nu se mai văzu decît noaptea cu stelele ei tremurătoare şi îndepărtate. Sergentul-major era liniştit şi obosit. Intră în baraca trupei. Era întuneric. Mirosea a unsoare de bocanci şi a obiele. Se auzea respiraţia grea a

soldaţilor, dar se obişnuise cu toate astea. Avea un pat, lîngă uşă, ales anume. Nimeri prin întuneric şi începu să se dezbrace fără zgomot, fără să se gîndească la ceva. Adormi numaidecît şi nu se trezi decît a doua zi pe la 7 şi jumătate, Comandorul îl căuta, trebuia să dea nişte ordine. Era bărbierit proaspăt, şi obrazul îi mirosea a parfum. îşi îmbrăcase o uniformă de stofa albăstruie, foarte fină. Era înconjurat de cîţiva ofiţeri necunoscuţi. Sergentul-major Tomulete ascultă ordinele, alergă vreo oră şi cînd se uită la ceas şi văzu că se făcuse aproape nouă, îl căută pe caporal. Acesta se întorsese. Lucra în atelierul de reparaţii, ca şi cînd nu s-ar fi mişcat din locul acela. Era nebărbierit, cu ochii şi mai galbeni, cu obrazul acum vînăt, de om suferind. Demonta un motor, fluierînd încetişor. Şeful de atelier, vîrît sub o caroserie, înjura în gura mare, lîngă doi mecanici îmbrăcaţi în maiouri cafenii, pătate de unsoare. Uşa era deschisă larg. Se vedea cîmpul albastru, sub un cer aburos, nici senin, nici înnourat, un cer căruia aviatorii îi spuneau : „face mama ciorbă" pe o vreme de vată, o zi înfofolită în aburi, păcătoasă, proastă pentru zbor, contrar indicaţiilor buletinului meteorologic. Era foarte cald, zăpuşeala umedă se simţea pînă aici. Aerul clocotea.

— Bună dimineaţa, spuse fără grabă sergentul major şi privi spre caporal.

— Să trăiţi ! răspunse acesta şi salută scurt.

Tomulete nu întrebă nimic, strînse numai mîna şefului de atelier şi trecu mai departe, ieşind fără grabă. Era liniştit şi mulţumit. însemna că Tîrîia Dumitru avusese timp să prindă un tren, care pleca din Tg.-Jiu la două noaptea şi ajunsese peste un ceas jumătate la Craiova.

Pe poartă intrau automobilele nemţeşti, aducînd pe ofiţerii germani, veniţi să întâmpine pe generalul de aviaţie de la Atena. Uniformele erau acoperite de decoraţii. Comandorul îl chemă lîngă el şi plecară cu toţii spre capătul pistei de beton, unde trebuia să aibă loc aterizarea. Sergentul-major Tomulete numără în gînd pe ofiţeri. Germanii stăteau mai rezervaţi în urma. Comandorul îi conducea arătîndu-le cîmpul, silindu-se să lege două-trei cuvinte în nemţeşte. Unul dintre cei sosiţi de la Bucureşti îl ajuta cît putea, aproape îngînîndu-l :

— *Hier ist die Flugzeugballe Nummer eins. Hier die deutschen Baracken. Hier der Friseur, hier die Rundfunk-Empfangstation und die Kommandostelle.*[1]

Clădirea cu un singur etaj, albă şi îngustă, avea geamurile deschise şi de sus se auzeau semnalele avioanelor aflate în zbor, scurte piuituri metalice, şi ascuţite ca nişte strigăte de păsări.

Grupul de ofiţeri trecu mai departe. în faţa ultimului hangar se strîngea personalul auxiliar al aerodromului, format din trei plotoane. Se făcea alinierea. Betonul din faţa intrării răpăia la alergarea soldaţilor. Se auzeau comenzi şi apeluri scurte. Soarele încă nu se vedea. Cerul fumega ca după incendiu. Căpitanul german, care venise cu o zi înainte, se uita nemulţumit în sus, privindu-şi ceasul. Sergentul-major Tomulete îl urma tăcut, fără să se arate grăbit. Părea nerăbdător, simţea cum îi furnică spatele, asudase de cîteva ori şi nu mai era de loc obosit. Căldura devenise copleşitoare. Aerul plin de aburi fierbinţi îl făcea să-şi simtă gîtlejul aprins şi uscat. îşi desfăcu copca de la gît, şi cînd văzu că ofiţerii se opresc lîngă intrarea ultimului hangar, se opri şi el în spatele lor. Pe platforma de ciment se adunau şi cei vreo treizeci de mecanici şi piloţi. Unii dintre ei erau îmbrăcaţi în uniformă de zbor, în combinezoane de mătase, cu căştile atîrnînd pe un şold. Se făcuse frontul. Ofiţerii inferiori se pregăteau să dea raportul. Trupa se alinie, se auzi un „să trăiţi" şi după aceea comandorul îşi părăsi musafirii, înaintînd către ofiţerul adjutant. Cei doi se salutară, urmă un murmur surd care dură cîteva secunde şi comandorul privi trupa bine instruită. Sergentul-major Tomulete îşi aduse aminte de după-amiezile de raport, cînd unii dintre acei soldaţi erau scoşi tot aici în faţa frontului şi puşi să-şi lase în vine pantalonii, pentru a fi bătuţi la spate cu centironul, în dimineaţa aceasta, trupa părea veselă, chipurile soldaţilor erau zîmbitoare. Oamenii ştiau că va urma o învoire mai lungă, tocmai din pricina inspecţiei, socotită un eveniment.

Sergentul îşi privi ceasul. Era 9,29. încă un minut, îşi spuse, şi privi spre căpitanul german, care se uita la cronometrul său. Deasupra cîmpului pustiu zburau păsări. Aerul era fierbinte şi umed, o căldură sîcîitoare făcuse ca toate feţele celor din jurul lui să asude. Se gîndi că se descheiase la gît şi că dacă l-ar fi

[1] Aici e hangarul nr. 1. Aici barăcile germane. Aici frizerul, aici staţiunea cic radiorecepţie şi comandamentul.

văzut comandorul în front cu gulerul vraişte i-ar fi dat cîteva zile de arest, dar acum era prea tîrziu ca să se mai îngrijoreze..

Deasupra oraşului îndepărtat se auziră sirenele. Se dădea alarma. Ofiţerii erau preveniţi, aşa încît nimeni nu se nelinişti. în mijlocul soldaţilor se produse o mişcare scurtă de panică,, dar comandanţii de plotoane îi potoliră repede. Din rînduri se dezlipiră numai piloţii, care se îndreptară în pas alergător spre hangare. După două sau trei minute, pe cîmpul albastru se iviră primele aparate, mici siluete argintii, cu aripi scurte. Mecanicii începură să învîrte elicele, şi pe treptele metalice urcau primii aviatori, cu căştile puse. Sirenele încă şuierau deasupra oraşului. Pe şoseaua ce trecea paralel cu linia de aterizare a aerodromului, se auzeau copite de cai şi strigătele ţăranilor care-i biciuiau. Căruţe şi care, într-o îngrămădire de nedescris, se îndreptau spre cîmpul deschis, gonind nebuneşte peste arătură.

Primele aparate de vînătoare se ridicară. Se auzi şuieratul elicelor şi ofiţerii superiori priviră cu admiraţie spre avioane.

— *Ein rascher und gut ausgefiibrter Aufstieg,*[1] spunea căpitanul german cuiva din apropiere.

Cînd şi ultimul aparat trecu cu viteză de-a lungul pistei de beton, împotriva vîntului, căpătînd greu înălţime şi lăsînd în urmă o dîră mirositoare, se făcu linişte. Ofiţerii îşi traseră în tăcere mănuşile şi îşi potriviră ţinuta.

Trupa nu mai păstra disciplina de mai înainte. Din rînduri se auzeau voci amestecate şi comenzile scurte ale şefilor de plotoane. Şoseaua care ducea spre Craiova era pustie acum. Căruţele ţărăneşti se adăpostiră sub nişte copaci bătrîni aflaţi în cîmpul răscolit, pe care rămăseseră urmele proaspete ale roţilor şi copitelor de cai. în geamurile albe ale hangarelor sclipiră raze de soare. Cerul se limpezea. Se ivi o bucată albastră şi după aceea trecu iar un val de aburi fierbinţi. Era foarte cald. Prin geamul postului de radiorecepţie se auzeau semnalele aparatelor în zbor. „încă n-au pătruns în spaţiul aerian al României", îşi făcu socoteala sergentul-major Tomulete. Cele trei Junkers se aflau desigur undeva, deasupra Bulgariei, îndreptîndu-se spre punctul cunoscut numai de cîţiva, unde trebuia;* să intre sub protecţia corpului antiaerian şi al vînătorii. Dincolo, mai departe de aerodrom, la doi kilometri, în oraş, mii

[1] O decolare rapidă şi bine executată.

de oameni aşteptau înfricoşaţi în adăposturi să audă zgomotele bombardierelor, care de obicei treceau numai pe deasupra oraşului fără să lase bombe. Mecanicii germani (piloţii se aflau încă. de dimineaţă în zbor), în repaus, priveau indiferenţi cerul. Nu se auzea nimic. Prin uşa unui hangar ieşi spre rîndul soldaţilor ţapul Ilie, un ţap şchiop, cu privirea ciudată de animal turbat, mascota unui pilot din corpul auxiliar. Ofiţerii superiori germani începură să rîdă cu hohote. Animalul, după ce privise nedumerit rîndurile bine aliniate ale celor trei plotoane, o luase în goană spre planşeul de ciment. Sărea caraghios în trei picioare şi venea cît putea de repede spre un locotenent, care întorsese capul să vadă de ce rîd ofiţerii străini.

Ţapul Ilie se oprise în spatele locotenentului şi îl împungea cu coarnele, cu puţină furie, spre hazul ofiţerilor germani, care nu-l văzură pînă atunci. Comandorul îl chemă la el pe locotenent şi acesta înşfacă animalul de coarne şi îl tîrî pînă în faţa străinilor. Ţapul avea ochii roşii şi o bărbuţă sură, scurtă, caraghioasă. Era un animal tînăr, pus pe şotii, un animal viguros, numai muşchi, pe care trebuia să-l stăpîneşti cu destul efort.

— *Eine Maskotte f*[1] întrebă un ofiţer, apucfndu-l de coarne şi simţindu-i rezistenţa corpului.

— *la, eine Maskotte*[2], răspunse cineva din spatele sergentului-major.

Comandorul îl căută cu privirile şi Tomulete se apropie.

— *Im Kampf verwundet ?*[3]

— *Nein*[4], răspunse sergentul-major, fără să mai aştepte încuviinţarea comandantului.

Privirile ofiţerilor se întoarseră spre sergent. Aşteptau o explicaţie.

— *Ein Ungliick ?*[5]

— *Es war ein Missverstăndnis. Jemand hat auf ihn geschossen*[6]. Comandorul care înţelegea pe jumătate ceea ce se vorbea, dar nu îndrăznea să intervină, căută să schimbe vorba. şi se adresă sergentului :

[1] **O mascotă ?**
[2] **Da o mascotă.**
[3] **Rănit în luptă ?**
[4] **Nu.**
[5] **Un accident ?**
[6] **A fost o neînţelegere. Cineva a tras în** el.

— Spune-le că e timpul...

Tomulete traduse şi se retrase în spatele ofiţerilor, privindu-şi ceasul de la mînă. Prin fereastra deschisă a postului de radiorecepţie se auzeau semnalele scurte ale aparatelor aflate în aer. „Acum trebuie să intre în spaţiul României", gîndi şi îşi închipui o clipă oceanul aerian împărţit în zone numerotate ca o tablă de şah. Locotenentul care adusese ţapul îl luă dinaintea ofiţerului german şi îl tîrî alături. Scoase din buzunar un pachet de ţigări, şi, spre hazul celor de faţă, îi dădu animalului cîteva. Acesta le rumegă cu poftă. Comandorul tuşi înfuriat, pentru că spectacolul se prelungise. Obrazul i se roşise şi privirile lui îl ameninţară pe subalternul care n-avusese de lucru.

Sergentul privi fereastra postului de radio şi îşi încorda auzul, voind parcă să ghicească ce se întîmplă în aer, undeva deasupra lor. Radiotelegrafistul recepţiona fără incidente semnalele. Sergentul-major Tomulete îşi privi ceasul. Nu trecuseră decît 25 de minute. Pînă la ora sosirii mai erau zece minute, cel puţin. în mod normal, în secunda aceea — era foarte cald şi cerul se limpezise cu totul, aburii se tîrau departe, deasupra crîngului tînăr — cele trei Junkers ar fi trebuit să fie atacate. Poate pînă acum ele se prăbuşiseră. Dar dacă Dumitrana nu reuşise să facă legătura cu Bucureştiul, care la rîndul său nu reuşise să... Sergentul îşi închipui cerul imens, cu norii de dedesubt, oceanul acela încremenit, banchiza cenuşie şi albicioasă, valurile prăfoase, parcă nemişcate, deasupra cărora se tîrau umbrele celor trei avioane. Zona 12 se afla undeva în stînga Dunării, un spaţiu moale de aer. Traseul aparatelor de zbor închipuia pentru corpul antiaerian un culoar de siguranţă pentru piloţi. Vînătoarea trebuia să vegheze ca această linie să fie liberă. Totul se baza pe un calcul foarte minuţios. Nu se putea greşi. Nici ceilalţi, dacă vor fi fost înştiinţaţi la timp, nu puteau să greşească. Undeva în spaţiul mort, liniştit, vătuit, trebuia făcută vînătoarea. Unsprezece inamici, plutind în siguranţă deasupra unei ţări necunoscute, ştiindu-se aşteptaţi aici, jos, poate carbonizaţi acum, căzuţi deasupra unei păduri sau într-o oîmpie arsă de soarele zilei de august...

Ţapul Ilie rumega liniştit ţigările date pe rînd de locotenent. Comandorul îşi mai privi încă o dată ceasul. Căpitanul german, venit la aerodrom cu o zi înainte, se uita la cerul limpede, adînc, şi asculta semnalele postului de radiorecepţie.

Sergentul-major Tomulete îl măsură liniştit. Avea ochii albaştri-deschis şi o gură strînsă, mică, de femeie. Unsprezece cadavre carbonizate undeva în cîmp... Ştia cum se aprinde un avion în aer, cum explodează motoarele... Corpul comandamentului german de la Atena... Cîţi morţi, cîte oraşe bombardate, cîţi piloţi căzuţi deasupra mării Egee ?

Ceasul arăta 10,15. Ar fi trebuit să se audă zgomotul de motoare. Dar mai era un sfert de oră în care ei puteau să mai sosească...

Comandorul îşi scoase şapca şi îşi tampona fruntea asudată cu o batistă bine călcată, albă, de olandă. Căpitanul privea la cerul curat... Nu era neliniştit, avea un chip împietrit, pe care nu trecea nici o umbră. Sergentul-major Tomulete ştia că nu mai avea mult pînă să afle dacă va trebui sau nu să plece de pe acest aerodrom pentru totdeauna. Mai trebuia aşteptat cinci sau şase minute. Pe urmă, cînd nimeni nu va observa, va trece peste cîmpul de aterizare, pe la marginea lui, departe de îngrămădirea de oameni şi va ajunge dincolo de crîngul alăturat, şi după cîteva ceasuri de marş o să se găsească lîngă o haltă, de unde o să ia un tren spre Tg.-Jiu. Acolo o să meargă la adresa scrisă pe o bucăţică de hîrtie, pe care o dăduse caporalului Tîrîia Dumitru, ştiută pe dinafară. De aici înainte nu bănuia ce o să i se mai întîmple.

O încordare uşoară, o febră pe care nu şi-o putea stăpîni îl cuprinse. Privi ceasornicul de la mînă. Era 10 şi 20 de minute. Peste puţin timp se ridica alarma şi cele trei avioane Junkers riscau să nu mai fie recunoscute. încă trei minute de aşteptare şi pe urmă trebuia să fugă, dar foarte repede, să profite de panica produsă în jur, de zăpăceala ce se va isca.

Comandantul se nelinişti dintr-o dată. Privi spre căpitan şi spre grupul de ofiţeri. Aceştia începuseră să vorbească cu glas scăzut.

„De nu m-ar chema la el !" — îşi spuse Tomulete şi aşteptă încordat.

„Zona 12... zona 12... repeta în memorie, inconştient. Zona 12... Zona 12..." Unsprezece duşmani căzuţi pe un cîmp necunoscut sau într-o pădure. Ca să nu atragă atenţia, coman-

damentul german nu se lăsase însoţit. „Ce imprudenţă !" gîndea sergentul-major Tomulete...

„Zona 12... zona 12..." Ce sîcîitoare obsesie ! Ţapul Ilie mesteca mai departe tutun. Locotenentul de lîngă el privea indiferent grupul de ofiţeri germani, care vorbeau din ce în ce mai tare.

— *Was ist los ?*[1] strigă deodată căpitanul şi se apropie de comandor.

„Acum o să mă cheme şi m-am ars ! O să înţeleagă totul sau cel puţin o să mă bănuiască !" Sergentul-major Tomulete era palid, dar nu simţea frica obişnuită în astfel de situaţii. „Puţină stăpînire de sine, ce dracu !" Comandorul îl căută cu privirile, dar el se prefăcu că se uită în altă parte. Privirile comandorului trecură alături. Nu-1 observase. Un sublocotenent de la Bucureşti se apropiase de ofiţerii germani şi sergentul înţelese că nu va mai fi nevoie de el.

— *Lasst uns zur Rundfunk-Empfangstation gehen,* zise cineva. *Wie werden sofort erfahren.*[2]

Grupul de oameni, în frunte cu comandorul flotilei, se îndreptară spre clădirea postului de radio. Prin fereastra deschisă se auzeau încă semnalele celor din aer, corpul antiaerian de vînătoare — şi bătăile sacadate ale telegrafistului. Sergentul-major îi urmări. Pe scările de ciment se auziră cizmele ofiţerilor. Ceasul arăta 10 şi 29 de minute. Deasupra cîmpului de aviaţie zburau păsările. Nu se auzea nici un motor. Cîţiva rămăseseră jos şi priveau cerul neliniştiţi. Trupa, în rînduri nu prea bine aliniate acum, aştepta indiferentă pe planşeul de piatră. Comandanţii de plotoane nu-şi părăsiseră locurile, deşi nu înţelegeau ce se petrece în apropierea lor.

în clipa aceea se auziră iar sirenele sunînd încetarea alarmei. Şuieratul metalic, tînguitor, sinistru, după două sau trei minute, timp în care nu se distinse decît glasul căpitanului întrebînd cu stăruinţă :

— *Was ist ? Was ist los ?*

Fără să priceapă ce este întrebat, telegrafistul cerea pe cineva aflat sus, la trei mii de metri.

[1] **Ce se întunplă ?**

[2] **Să mergem la postul de radiorecepţie, o să aflăm numaidecît.**

— Alo, Zimbrul ! Zimbrul ! Alo, Zimbrul ! De ce nu răspunde 10 ? . . . .

Sergentul-major Tomulete înţelese că misiunea lui se terminase şi că era timpul sa plece. Ieşi afara şi ocoli un hangar. Din spate se mai auzeau glasurile soldaţilor şi mecanicilor.

Cineva întrebă nedumerit :

— Au căzut ? Ce dracu s-a întîmplat r

Merse încet, ca un om fără grabă. La capătul pistei de_ aterizare flutura un drapel tărcat de semnal. Te-ul de interzicere era încă pus, deşi alarma se terminase. Străbătu drumul agale, fără să se mai uite în urmă. în aer nu vibra nimic, nici un zgomot de motor. Vînătoarea trebuia să aterizeze abia peste un sfert de ceas. îl încerca un sentiment omenesc de triumf. Ajunse la capătul pistei şi ridică fanionul colorat. îl aruncă alături, în iarbă, şi privi cerul albastru. Pînă la crîngul de copaci tineri care marca limita cîmpului de aterizare mai erau cîteva sute de metri. Balizele umezite nu mai străluceau. Santinelele se aflau la extremităţile aerodromului, şi chiar dacă l-ar fi întîlnit cineva, nu l-ar fi bănuit de nimic, pentru că pe aici, prin apropiere, se afla un drum care ducea spre grădina de zarzavat a flotilei. îşi descheie încă un nasture şi îşi scoase capela. Fruntea îi ardea în bătaia soarelui. Crîngul verde cu miros de frunză pălită era aproape. Trecu peste un şanţ îngust şi se îndreptă spre o cărare plina de noroi uscat, cu urme de şine de căruţă. Nu se întîlni cu nimeni.

Redactor responsabil : CONST. POPESCU
Tehnoredactor : TRAIAN ARGETOIANU

Dat la *cules 30.08.1967. Bun de tipar 30.11.1967. Apărut 1967. Tiraj 15 ISO ex. 'li legate. Hîrtie tipar înalt Hp A. de 63 gm". Format 540X840116. Coli ed. 21,39.* Coli tipar 23,5. *A. nr.* 13 983/1967. C.Z. pentru bibliotecile *mari SR.* C.Z. *pentru* bibliotecile mici SR—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 70 578 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1 București — Republica Socialistă România